

**DNIPRO UNIVERSITY
of TECHNOLOGY**
1899

**II INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND
PRACTICAL CONFERENCE
FOR STUDENTS AND YOUNG SCIENTISTS**

**“SCIENCE IN THE ERA OF
SOCIO-CULTURAL CHANGES:
REALITIES, PROSPECTS, AND
DIGITAL TRANSFORMATIONS”**

OCTOBER 25TH, ONLINE

2024

In partnership with:

MINISTRY
OF EDUCATION AND SCIENCE
OF UKRAINE

КИЇВСЬКИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
KYIV MEDICAL UNIVERSITY
EST.1992

Karlshochschule
International University

Wrocław University
of Science and Technology

INSTITUTE OF EDUCATION CONTENT MODERNIZATION

nmu.org.ua

**DNIPRO UNIVERSITY
of TECHNOLOGY**
1899

**II МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ СТУДЕНТІВ
ТА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ**

**НАУКА В ЕПОХУ
СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ЗМІН: РЕАЛІЇ,
ПЕРСПЕКТИВИ
ТА ЦИФРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ**

25 ЖОВТНЯ 2024

2024

у партнерстві з:

**MINISTRY
OF EDUCATION AND SCIENCE
OF UKRAINE**

**КИЇВСЬКИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
KYIV MEDICAL UNIVERSITY
EST.1992**

Karlshochschule
International University

**Wrocław University
of Science and Technology**

INSTITUTE OF EDUCATION CONTENT MODERNIZATION

nmu.org.ua

УДК 811.11 (043.2)

ББК 81я43

Н22

Наука в епоху соціокультурних змін: реалії, перспективи та цифрові трансформації: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. студентів та молодих вчених, м. Дніпро, 25 жовтня 2024 р.
Дніпро, 2024. 400 с.

Збірник наукових праць студентів і молодих вчених призначений для широкого кола читачів, які цікавляться іноземними мовами та перекладом.

The collection of scientific works of students and young scientists is intended for a wide range of readers who are interested in foreign languages and translation.

Редакційна колегія

Відповідальний редактор:

Тетяна Висоцька, зав. каф. перекладу канд. філол. наук, доцент
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

Члени редколегії:

Олександр Потій, Київський медичний університет, Україна

Грігол Каландадзе, Грузинський міжнародний університет, Грузія

Юлія Расторгуєва, Балтійська міжнародна академія, Латвія

Анна Кая, Вроцлавський університет науки і технологій, Польща

Наталія Москаленко, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

Відповідальна за випуск:

Тетяна Висоцька, зав. каф. перекладу канд. філол. наук, доцент

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

Статті

ISBN: 978123456789712345

УДК 811.11 (043.2)

ББК 81я43

©Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»®, 2024

CONTENTS

ЗМІСТ

GERMANIC LANGUAGES ГЕРМАНСЬКІ МОВИ-----	13
BYCHKO Ye. Adaptation of Slang in Translation: Challenges and Solutions on the Example of English and Ukrainian Works -----	13
DIAKOVA A. KI Sprachplattformen -----	14
HUNKO K. Specificities of Translating Specialized Terminology in the Mining Industry-----	17
KISLYTSIA T. The Evolution of Translation in the Field of Technology: Translation of Technical Documentation and Software -----	19
KONDRATENKO Ye. The use of social media to improve English language skills-----	20
KOROTKOV A. Mehrdeutung und Vielverwendung der deutschen Partikel „so“-----	22
KRAVCHENKO M. The AI Ecosystem of Ukraine: Challenges and Perspectives---	24
KRAVCHENKO M. Das KI-Ökosystem der Ukraine: Herausforderungen und Perspektiven -----	26
MAKHONINA N. Satzakzente als Resultat der Fokusakzentuierung -----	28
MARTISOVA P. Overcoming Language Barriers: Strategies for Effective Communication -----	31
NEPOCHATYKH M. Sprachpolitik in Deutschland: Veränderungen durch die Globalisierung -----	32
NEPOCHATYKH M. Artificial Intelligence and its Impact on the Legal Translation Industry -----	35
SELIVERSTOVA L. Infinitive Constructions: Ways of Translation from English into Ukrainian -----	37
SHARKO K., MANOILO D. Kulturelle Wende in der Übersetzungswissenschaft-----	39
SHEVCHENKO N. Categorization of the fishery terminology-----	41
VIZHITCHANINA V. The features of the formation of neologisms	

in Computer Science-----	42
БОРБИЧ Ю. Фразеологізми з національно-культурним компонентом у порівняльному аспекті: українські та англійські паралелі -----	45
БОЧКАР А. Семантика латинізмів у правових текстах -----	46
БУХИНИК О. Спільні та відмінні риси активної лексики англійської та української мов -----	48
ГОПКАЛО Ю. Порівняльний аналіз категорії роду іменників в українській та німецькій мовах: структурні та семантичні аспекти -----	51
ГОТТО П. Адаптація мовних, культурних, соціальних та інших відмінностей в процесі локалізації кінофільмів -----	53
ЗИМА Н. Семантичні та синтаксичні особливості фразеологізмів з компонентом «їжа» в англійській та українській мовах -----	58
КАБАК І. Відмінки іменників в українській та німецькій мовах функціональні паралелі та граматичні відмінності-----	61
КОСТОГРИЗ А. Використання морфологічних особливостей okazionalizmів у німецькій рекламі -----	63
КРАСОВСЬКИЙ А. Рунічний період в історії англійської мови -----	67
МИХАЙЛЮК І. Мовна репрезентація категорії процесу в англійській термінології сфери біотехнології-----	71
ПАНФЛОВА С. Роль та вплив англійського сленгу на життя підлітків-----	73
РЕШЕТНИКОВ О. Аббревіатури та скорочення у друкованій англомовній пресі-----	74
ФЕРДЕРЕР В. Особливості англомовних лексичних одиниць у німецькому бізнес-дискурсі-----	77
ЧЕМОДУРОВА Є. Афіксальний словотвір англійської української мов: етимологічний аналіз-----	80
ШЕСТЕРИКОВА Г. Роль германських мов у формуванні міжнародних наукових термінів -----	83
ЯГІДКА А. Особливості розмовного мовлення: граматичний аспект -----	86
ROMANCE LANGUAGES ROMANСЬКІ МОВИ -----	88
BRADBEER M. A. Esthétique et importance socioculturelle	
CHADAYEVA Y. Francophonie dans le monde entier -----	91
de La Haine de Mathieu Kassovitz-----	89

CHÚPIKOVA N. Así se hablan los jóvenes de generación z y alfa en el mundo hispanohablante -----	93
HAMIDOVA A. Les emprunts anglais (anglicismes) en français-----	94
MALYKHINA M. La arquitectura española como reflejo de una historia centenaria y de la diversidad cultural -----	96
SHARAY O., SHUMELCHUK D. La evolución de la arquitectura española en el sentido de la influencia de las tradiciones culturales -----	97
TERNOVSKIY S. Les particularités des idiomes français -----	98
МИХАЛЬЧЕНКО К. Компліментарні італійська та англійська мови: порівняльний аспект -----	100
SLAVIC LANGUAGES СЛОВ'ЯНСЬКІ МОВИ-----	103
БАЙДАК Є. Суржик як мовний прийом створення комічного в сучасному українському стендапі -----	103
БАРАБАН К. Шляхи утворення сучасних українських неологізмів під час повномасштабного вторгнення -----	105
БЄЛЯНСЬКА М. Пам'ять у текстовій палітрі новелістики Михайла Коцюбинського-----	107
БРАТУСЬ В. Прояви міжмовної омонімії у слов'янських мовах-----	109
ЛУЦЕНКО О. Проблеми екологізації сучасної української мови -----	112
ОНИКІЄНКО О. Українсько-польські мовні зв'язки: полонізми в українській мові -----	115
ОНИКІЄНКО О. Стилістичний потенціал метафори пам'яті в українській художній прозі-----	118
ПАВЛЕНКО Д. Особливості лексичного вираження темпоральності в поетичному тексті поетів Придніпров'я -----	121
TRANSLATION STUDIES ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО -----	124
ВІЛА Y. Ways of Achieving Adequate Translation from English into Ukrainian: Lexical Transformations -----	124
CHERNENKO K., Linguistic means of expressing aggression in modern American political discourse and the peculiarities of their reproduction in Ukrainian translation (based on the material of public speeches by political figures)-----	126
HORBENKO K. Stylistic Differentiation of English Vocabulary: Case Study of George Orwell's Animal Farm-----	128

MAKSYMENKO S. Lokalisierung von Computerspielen: Das neue Zweig der urainischen Übersetzung-----	129
MAMONOV M. Shortenings in English for Specific Purposes: Ways of Translation into Ukrainian -----	133
PARSHYNA M. Problems of translating English language advertising slogans into Ukrainian -----	135
SHARKO K., MANOILO D. Kulturelle Wende in der Übersetzungswissenschaft -----	137
SHATAILO V. Translating English titles of feature films into Ukrainian – the communicative and pragmatic aspect -----	139
SHATAILO V. The Difficulties of translating English phraseological units denoting human character into Ukrainian -----	140
ZVERINTSEVA Y. Gender-Neutral Forms: Terminological and Translational Aspects -----	142
АГАПТОВА Є. Проблеми адаптації при перекладі англомовної кінопродукції українською мовою-----	144
АРТЕМЕНКО С. Майбутнє перекладацької діяльності у контексті розвитку машинного перекладу -----	146
БОЛТРЯК І. Сучасні тенденції розвитку фармакологічної термінології -----	149
ВЕЛИЧКО І. Вплив візуальних та функціональних елементів на переклад у відеоіграх -----	151
ВОЙТКО В. Проектно-дослідницька технологія навчання – ефективний інструмент модернізації професійної підготовки в умовах цифрової трансформації -----	153
ДЖОБОЛДА К. Лексико-граматичні, стилістичні та перекладацькі особливості тексту англомовної технічної інструкції -----	156
ДИМОВСЬКИХ О. Рекламний текст як емоційне звернення до аудиторії: перекладацький аспект -----	158
ІВАНОВА О. Роль латинської мови у фармацевтичній термінології -----	160
КОБЕЗА А. Медіа як джерело неологізмів: особливості перекладу англійських і німецьких новотворів -----	162
КОВТУН М., ОНИЩЕНКО М., ОНИЩЕНКО Г. Способи перекладу	

емоційно-експресивної лексики	
у публікації Алана Рікмана «Щоденники. Безумно, глибоко» -----	171
КОНОВАЛОВ Н. Специфіка перекладу юридичних термінів	
у текстах законодавчих актів -----	175
КРАСАВІН Я. Генеративний штучний інтелект	
як інструмент перекладу -----	178
КРАСІКОВА В. Способи відтворення конотації	
у перекладі англomовного публіцистичного тексту -----	180
КРИВЕНКО В. Англійська економічна термінологія:	
структурно-семантичний та перекладацький аспекти -----	182
КУДРЯВЦЕВА А. Особливості перекладу назв	
з української мови на англійську (на матеріалі	
книги Марка Менсона «Витончене мистецтво забивати на все»)-----	185
КУКІЛЬ І. Особливості словотвору, морфології	
та деякі аспекти перекладу ветеринарної лексики-----	188
ЛАКАТОШ А. Проблеми передачі аббревіатур та скорочень	
у медичній термінології при перекладі з англійської на українську --	191
ЛИСОГОР М. Особливості використання	
стилістичних трансформацій у перекладі	
твору Гайнріха Гофмана «Петер-Нечесаха»-----	193
МІЦЕНКО В. Застосування перекладацьких трансформацій	
в процесі відтворення етнокультурних одиниць в перекладі-----	195
НАЗАРЯН А. Використання компенсації	
для передачі культурних норм у процесі перекладу гумору-----	198
ОПРИЩЕНКО Д. Труднощі перекладу медичної термінології	
з англійської на українську:	
проблеми еквівалентності та калькування-----	201
ПОДЛЕСНА Д. Специфіка відтворення фразеологізмів	
у романах Агати Крісті-----	203
РАДЧЕНКО Ю. Проблема стилю автора в літературному перекладі	
(на матеріалі перекладу вірша Ліни Костенко "Крила")-----	205
СІНЄГІНА Є. Фанатський переклад	
як важлива складова сучасного перекладознавства -----	206
СПОЛТАК О. Дослідження тенденцій сучасного перекладу -----	208
СУХОРУЧЕНКО А. Машинний переклад і його вплив	

на професійну діяльність перекладачів -----	211
ТЕРКУЛОВ О. Особливості перекладу сучасного британського сленгу українською мовою (на матеріалі британського серіалу «Шерлок») -----	213
ШПОРТКО Л. Термінологія будівництва: перекладацький аспект -----	216
ЩОЛОКОВА А. Культурні особливості в перекладі: як передати локальний колорит перекладу -----	218
LITERATURE ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО-----	220
PRUDKA S. Linguistic peculiarities of "Star-Child" by Oscar Wilde -----	220
SYCHOV M. Manga as a Genre of Literature (case-study of "Jujutsu Kaisen" by Gege Akutami) -----	222
ВАЩЕНКО І. Ізоляція, відчуження та пошук ідентичності в романі Дж.Д.Селінджера «Ловець у житті»-----	225
ГОЛОВЕНЬКО А. Жанрові особливості детективу у творі Роберта Галбрейта «Кувала зозуля» -----	229
ЖУЙКОВА І. Типи діалогу в романі Стівена Кінга «Керрі»-----	232
КОНДРАТЕНКО Є. Сміх крізь знання: поезія вагантів у контексті середньовічної освіти -----	234
КОНОНЕНКО В. Виробничий роман як жанр масової літератури ХХ століття -----	236
КРАВЦОВА А. Психологічний аналіз літературної творчості Е. М. Ремарка -----	240
КРАВЧЕНКО В. Алегорії та символи в повісті-притчі Річарда Баха «Чайка Джонатан Лівінгстон» -----	242
КРИВАНИЧ Ю. Фентезі та гіперреалізм: психологічна глибина та матеріальність у художньому світі -----	244
КУДЛАЧ Д. Реалізація кліше та паттернів у жанрі сучасного англomовного фентезі -----	246
ЛОЩИНОВА І. Особливості вживання англiцизмiв у сучасній публіцистиці (на матеріалі есею О.Забужко «Найдовша подорож») -----	250
ОНИКІЄНКО О. Образ наратора у збірці «Казки баби Гавришихи» Олега Гавриша-----	252
ОСТАПУК В. Топоніми Січеславщини в поезії Лесі Степовички -----	255

ПИШНЕНКО В. Animal Studies як галузь екокритики -----	258
САМОЙЛЕНКО А. Еволюція образу митця в німецькій літературі кінця XIX – початку XX століття: від романтизму до експресіонізму -----	259
СТЕЦЮК Б. Тема соціальної справедливості у творах Бертольта Брехта: естетика епіки та театральна революція -----	261
ФІДИК А. Ідентичність вчителя в гумористичних повістях Джеремі Стронга -----	263
ЦОРИЄВА І. Ідіостиль Юрія Іздрика: художня семантика мовосвіту -----	266
ЧОРНА О. Персонажі в романі Люко Дашвар «Молоко з кров'ю» як мовні особистості -----	267
ШАПОШНИК О. Способи створення комічного у повісті Р. Дала "ВДВ" -----	269
ЮРІЙЧУК М. Творчість Рея Бредбері та його роман-попередження -----	272
ЯБЛОНСЬКА В., ХРИПКО М. Поема Вергілія «Енеїда»: копіювання гомерового епосу чи самобутнє неповторне явище у літературі -----	276
LINGUISTIC CULTURE ЛІНГВОКУЛЬТОРОЛОГІЯ -----	278
KUZMENKO N. Forma de Gobierno: Familia Real Española – Un Enfoque Lingüístico y Cultural -----	278
PLEKHOVA T. Language, Power, and Social Hierarchies: A Sociolinguistic Perspective -----	280
SKIDANOVA D. Bedeutung der Symbole, die wir jeden Tag sehen -----	282
SKLADNIK P. Influence of Latin on the formation and current state of the English language -----	284
STUPAK O. The British Royal Family: History, Modernity, and Linguocultural Significance -----	287
UHOLKOVA M. Metaphor as the Main Model for Creating Slang Vocabulary -----	289
ГАЛУШКІН В. Соціальні та правові аспекти вирішення міжмовних конфліктів у країнах Європи та багатонаціональних державах -----	291
ЛУПІНОВА К. Вплив гельських мов на граматичні	

та лексичні особливості шотландської англійської	292
ЛЯШЕНКО А. Соціолінгвістичний статус ірландської англійської:	
варіативність мовних форм у різних соціальних групах	294
НОВІКОВА А. Вербалізація лінгвокультурологічного концепту	
«FASHION» в сучасній англійській мові	296
ОСТАПУК В. Етапи становлення лінгвоконцептології	299
ПОНОМАРЕНКО К. Діалектні відмінності	
в англійській мові Шотландії:	
мовні кордони між регіонами	301
РУДЕНКО С. Етапи становлення когнітивної лінгвістики	303
САМАРЧУК С. Фонетичні особливості ірландського	
англійського діалекту: порівняння із стандартною англійською	306
САМОХІНА О. Феномен пам'яті: психолінгвістичні виміри	308
ЧЕПІНОГА С. Вплив війни та політичних подій 21-го століття	
на лексику української мови	310
ЯРМОЛЕНКО Ю. Історія вивчення газетного дискурсу	
в українській лінгвокультурі	312
SOCIAL AND PEDAGOGICAL SCIENCES СОЦІАЛЬНО-	
ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ	315
DIAKOVA A. Gaming As a New Language:	
How Computer Games Teach English Without Textbooks	
ISAIEVA Y. The Role of Teacher's Emotional Intelligence	315
in Forming a Positive Learning Environment	317
SHYMANSKYI A. Structural Components of Psychological Readiness	
for Professional Activity: A Theoretical Analysis	318
SKIDANOVA D. Lernen unter realen Bedingungen	322
TSULAIA N. The Effectiveness	
of Computer-Assisted Language Learning (CALL) Abstract	324
БЄЛОВА Д. Вплив рівня міжособистісної довіри	
на резильєнтність в осіб раннього юнацького віку	327
БУСС М. Есе як вид роботи	
з розвитку писемного мовлення в учнів старшої школи	330
ДІДОРА В. Гра як ефективний метод навчання на	
уроках української мови в основній (базовій) школі	332
ЗІНЕНКО Н. Есе як вид роботи з розвитку писемного мовлення	335

КОСЕНКО І. Вербальні й невербальні засоби формування соціального інтелекту учнів старших класів на уроках української мови -----	337
НИЗОВА А. Інтегроване навчання на заняттях з іноземної мови у ЗВО-----	340
ОЖАРІВСЬКА С. Особливості використання студентами-волонтерами ІКТ у процесі надання волонтерської допомоги -----	342
РУДЕНКО С. Елементи топоніміки під час вивчення української мови в ЗСО -----	345
ШПЕТНИЙ О. Проєкт як засіб формування художньо-проєктної компетентності майбутнього дизайнера-----	348
ISSUES OF THE FUTURE – CHALLENGES FOR HUMANITY IN THE FIELD OF SCIENCE AND TECHNOLOGY	
ПИТАННЯ МАЙБУТНЬОГО – ВИКЛИКИ ДЛЯ ЛЮДСТВА В ГАЛУЗІ НАУКИ І ТЕХНІКИ -----	
FADIEIEVA V. 3D Printing as the Future of Gastronomy in the Hotel and Restaurant Business-----	351
ПЕРЕСАДЬКО Н. Особливості виходу на міжнародний ринок торговельного підприємства будівельного сектору -----	353
ШАРАПАТ А. Витоки та розвиток медіалінгвістики: від класичних лінгвістичних підходів до сучасних досліджень медіапростору-----	356
DIGITAL TRANSFORMATIONS IN MODERN EDUCATION -----	
ЦИФРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ -----	
CHERECHECHA A. Artificial Intelligence in Education: Advantages and Disadvantages in Knowledge Acquisition-----	358
НАFYCH O. Features of digital risk management in foreign economic activity -----	361
KUPCHYNSKA D. Higher Math is the Driver of Programming-----	363
PRUDKA S., CHADAIEVA Y. Effektivität von Videos und Streaming-Diensten beim Erlernen von Fremdsprachen-----	364
RADIONOVA K. Die Zukunft	

der künstlichen Intelligenz im Bildungswesen -----	367
RIASHCHENKO I. Game-Based Learning: Pro & Contra -----	369
SYTNYCHENKO D. Online-Sprachenlernen -----	372
ДРАННИК К. Перспективи та загрози використання штучного інтелекту в освітньому процесі	374
КОБИСЯ І. Організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх педагогів професійного навчання до використання інформаційних технологій -----	376
КУРБАТОВ В. Діджиталізація торговельних послуг підприємств будівельного сектору -----	378
НАУМЕНКО О. Використання технологій доповненої реальності у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників -----	381
СТЕПАНЧУК Я. Використання технологій дистанційного навчання у закладах вищої освіти -----	383
СТРАТІЙЧУК А. Використання хмарних сервісів в освітньому процесі закладів професійної (професійно-технічної) освіти -----	386
ЧЕРНИШ Т. Використання цифрових технологій при підготовці операторів з обробки інформації та програмного забезпечення -----	389
ШАТАЛОВ Р. Особливості використання комп'ютерної графіки в умовах дистанційного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти -----	394
ШЕВЧУК В. Використання GOOGLE CLOUD PLATFORM у підготовці майбутніх педагогів -----	397

BYCHKO Ye., Dnipro University of Technology, Dnipro

Scientific Advisor: S. V. Korotkova, PhD in Philology, Associate Professor,
Dnipro University of Technology

Adaptation of Slang in Translation: Challenges and Solutions on the Example of English and Ukrainian Works

Abstract. This article examines the challenges of translating slang in literary texts and films, specifically between English and Ukrainian languages. It explores the features of slang adaptation, its cultural and sociolinguistic aspects, and its impact on the target audience's perception of the text. The article analyzes methods of translation that preserve the meaning and comedic effect, using examples from Ukrainian and English works.

Key words: slang, translation, adaptation, cultural barriers, literature, films.

Problem statement. Slang is one of the most dynamic elements of language, constantly evolving under the influence of time, culture, and social factors. The problems of translating slang arise from its specificity, often shaped by cultural contexts. Adapting slang in translation is a crucial aspect that requires innovative approaches to avoid losing the meaning and context of the original.

Analysis of recent research and publications. Modern translation studies emphasize the importance of slang as a part of language that forms the identity of linguistic communities. Research highlights the necessity of adapting slang expressions, considering the cultural contexts in which they emerge. The study of slang in translation underscores its role in conveying cultural features, emotional tone, and the social identity of characters.

Objective of the article– to explore methods of adapting slang in translation, particularly in literature and cinematography, and analyze examples of adaptation from English works into Ukrainian.

Main content of the study. The translation of slang involves several key aspects:

1. **Cultural barriers.** Slang often contains elements tied to specific cultural contexts. For instance, in English, slang expressions may be associated with aspects of American or British culture that may be unfamiliar to Ukrainian readers. The translator needs to find Ukrainian equivalents that retain the humor and meaning of the original.

2. **Adaptation methods.** One of the most common methods is adaptation, which involves finding Ukrainian analogs or replacing slang expressions with those familiar to the target audience. For example, expressions related to youth culture may be substituted with corresponding Ukrainian terms that also reflect the spirit of the times.

3. Literal translation. This method is used when slang lacks equivalents in Ukrainian but it is important to preserve the style and emotional charge of the original. For example, terms with particular significance in a certain culture may be translated literally with accompanying explanations.

4. Compensation. If a specific slang expression cannot be translated, the translator can introduce new comedic elements in another part of the text to maintain the overall humorous effect.

The film "Superbad" (2007) and its Ukrainian dubbing provide an example of how some slang expressions are adapted for a Ukrainian audience. For instance, terms related to youth culture were changed to reflect Ukrainian realities, allowing the humor and light-hearted atmosphere to be preserved.

Conclusions. The study concludes that the adaptation of slang in translation is a complex yet necessary process that requires flexibility and creativity on the part of the translator. Future research may include studying the influence of social media on the evolution of slang and its translation in new media.

References

1. Nikitenko O. V. _Translation of Humor: Theory and Practice._ – Kyiv: KNU Publishing, 2018.
2. Oliinyk M. P. _Slang in Translation: Problems of Adaptation._ – Lviv: LNU, 2020.
3. Mezentsev V. O. _Translation as a Communicative Process._ – Odesa: ODU, 2019.

DIAKOVA A., Nationale Technische Universität „Dnipro Polytechnic“, Dnipro
Sprachberaterin: S.V. Korotkova, Dozentin, PhD, Lehrstuhl für Dolmetschen,
Nationale Technische Universität „Dnipro Polytechnic“, Dnipro

KI SPRACHPLATTFORMEN

Künstliche Intelligenz (KI) verändert rasch viele Lebensbereiche, und auch die Bildung bildet da keine Ausnahme. Besonders deutlich wird dies beim Fremdsprachenlernen, wo die neuesten Technologien weitreichende Möglichkeiten für einen personalisierten Ansatz eröffnen. KI-gestützte Plattformen wie Duolingo, Babbel, Lingvist und andere machen den Sprachlernprozess flexibler, zugänglicher und interaktiver. Wie genau verändern diese Plattformen das Erlernen der deutschen Sprache und warum werden sie bei den Lernenden immer beliebter?

Eine der wichtigsten Funktionen von KI-Plattformen ist die Fähigkeit, Lernmaterialien an die Bedürfnisse und das Niveau der einzelnen Schüler anzupassen. Bei **Duolingo** zum Beispiel analysiert das System nach jeder abgeschlossenen Aufgabe, bei welchen Fragen der Nutzer Fehler gemacht hat, und bietet zusätzliche Übungen an, um diese zu bearbeiten. Dieser personalisierte Ansatz ermöglicht es jedem

Lernenden, sich in seinem eigenen Tempo zu bewegen und Material zu erhalten, das seinen Bedürfnissen entspricht. Ein weiteres Beispiel ist die Plattform **Lingvist**, die mithilfe von KI-Algorithmen Wörter und Sätze identifiziert, die für einen bestimmten Lernenden am besten geeignet sind. Dieses System analysiert den Kontext, in dem der Lernende die Sprache verwendet, und bietet entsprechende Übungen an. Dadurch wird der Lernprozess nicht nur beschleunigt, sondern auch praxisnäher gestaltet.

Einer der Hauptvorteile von KI-Plattformen besteht darin, dass sie den Lernenden helfen, grammatikalische Strukturen leicht zu beherrschen. **Duolingo** bietet zum Beispiel Übungen zum Aufbau einfacher und komplexer Sätze, zum Üben unregelmäßiger Verben und zur Beherrschung grammatikalischer Grundlagen wie Wortstellung oder Kasus (**Nominativ, Akkusativ, Dativ, Genitiv**). Das System verfolgt Fehler und bietet zusätzliche Übungen, die den Lernenden helfen, ihr Verständnis der Grammatikregeln zu festigen.

Lingvist bietet einen adaptiven Ansatz für das Lernen von Vokabeln, indem es den Kontext analysiert, in dem der Lernende die Sprache verwendet, und entsprechende Vokabeln bereitstellt. Wenn Sie zum Beispiel das Thema «**Reisen**» lernen, erhalten Sie Vokabeln, die sich auf den **Flughafen**, die **Bahn** oder das **Gepäck** beziehen. Dieser Ansatz hilft Ihnen nicht nur, sich neue Wörter einzuprägen, sondern lehrt Sie auch, wie Sie sie in entsprechenden Situationen verwenden können.

Babbel ist auch ein gutes Beispiel für eine Plattform, die sich auf praktische Aspekte des Lernens konzentriert. Sie ermöglicht es, Vokabeln zu lernen, die in realen Situationen benötigt werden, z. B. bei der Essensbestellung in einem Restaurant, beim Einkaufen in einem Geschäft oder bei der Buchung eines Hotels. Zum Beispiel kann ein Lernender eine Lektion zu den folgenden Phrasen nehmen:

- ***Ich möchte einen Tisch für zwei Personen reservieren***
- ***Haben Sie eine Speisekarte auf Englisch?***

Dank interaktiver Übungen und Dialoge lernt der Lernende schnell, die neuen Wörter und Ausdrücke in Alltagsgesprächen zu verwenden.

Einer der wichtigsten Aspekte beim Erlernen der deutschen Sprache ist die Beherrschung komplexer Satzstrukturen wie Modalverben (**können, müssen, sollen**) **oder Konditionalsätze**. Plattformen wie **Rosetta Stone** führen schrittweise in diese Themen ein und verwenden Algorithmen, um das Material an das Niveau des Lernenden anzupassen. Auf diese Weise können die Lernenden Beispiele aus dem wirklichen Leben sehen, wie diese Strukturen in verschiedenen Kontexten verwendet werden.

Ein weiteres nützliches Hilfsmittel ist die in **Babbel** und **Rosetta Stone** verwendete Spracherkennungstechnologie. Sie ermöglicht es den Lernenden, ihre Aussprache aufzuzeichnen und sofortiges Feedback zu erhalten. Beim Lernen des Themas «**Freizeit**» kann ein Lernender zum Beispiel Sätze wie «**Ich gehe in den Urlaub**» üben (**Я йду у відпустку**), und die Plattform gibt Tipps zur Verbesserung der Aussprache.

Eine Sprache zu lernen bedeutet auch, die Kultur des Landes kennenzulernen. **Duolingo** und **Babbel** integrieren kulturelle Elemente, wie Informationen über das **Oktoberfest** oder **Weihnachtsmärkte**, um den Lernprozess interessanter zu gestalten.

Neben den beliebten Plattformen wie **Duolingo**, **Babbel** und **Lingvist** gibt es noch weitere effektive Lerntools, die ebenfalls einzigartige Möglichkeiten zur Verbesserung der Sprachkenntnisse bieten.

Das VHS Lernportal ist eine kostenlose Ressource, die von den **Volkshochschulen (VHS)** in Deutschland erstellt wurde. Es bietet interaktive Kurse für verschiedene Niveaus - von A1 bis B2. Diese Plattform ist besonders nützlich für Anfänger und für diejenigen, die sich auf Prüfungen vorbereiten. Dank der Übungen, die auf realen Situationen basieren, können die SchülerInnen die Fähigkeiten, die sie im Alltag benötigen, üben. Alle zwei Wochen erscheint auf der Website die APOLL-Zeitung, eine Online-Zeitung in einfacher Sprache, mit der man sich über aktuelle Ereignisse in der Welt informieren und neue Wörter lernen kann [1].

Das Goethe Institut - Kostenlos Deutsch üben bietet ein breites Spektrum an kostenlosen Ressourcen für das Selbststudium der deutschen Sprache. Die Kurse richten sich an verschiedene Niveaus (von A1 bis C2) und beinhalten Grammatik-, Aussprache- und Schreibübungen. Um das Lernen abwechslungsreich zu gestalten, bietet die Plattform auch Tests, Podcasts und Video-Tutorials an. Besonders nützlich ist die Vorbereitung auf internationale Zertifikate wie das Goethe-Zertifikat.

DW - Das Deutschlandlabor ist eine Videoreihe der **Deutschen Welle**, die verschiedene Aspekte des Lebens in Deutschland, wie Kultur, Arbeit und Traditionen, beleuchtet. Diese Ressource verbessert nicht nur das Hörverständnis, sondern führt die Schüler auch in die deutsche Gesellschaft ein. Themen wie **Freizeit** oder das **Schulsystem** helfen den Schülern, Alltagsvokabeln und Dialoge aus dem wirklichen Leben besser zu verstehen.

DW - Deutsch lernen bietet Podcasts, Videokurse und interaktive Übungen für verschiedene Sprachniveaus. Die besonders beliebte Reihe **Nicos Weg** führt die Lernenden durch verschiedene Sprachsituationen von A1 bis B1 und hilft ihnen dabei, Vokabeln zu lernen und ihre Kommunikationsfähigkeit zu verbessern [1].

Deutsch.Info ist eine kostenlose Plattform, die das Sprachenlernen mit Informationen über das Leben in Deutschland und Österreich verbindet. Sie bietet nützliche Materialien für diejenigen, die sich in diesen Ländern integrieren wollen, und behandelt Themen wie Arbeitssuche und Bürokratie. Die Materialien sind in Kategorien unterteilt, so dass jeder etwas finden kann, das ihn interessiert - seien es Dokumentationen, Aphorismen, Blogbeiträge oder sogar Fabeln [1].

KI-Plattformen haben ein großes Potenzial für die weitere Entwicklung. Eine der Aussichten ist die Integration virtueller Muttersprachler, die es den Schülern ermöglichen, mit KI-Avataren Dialoge aus dem wirklichen Leben zu üben. Es wäre auch sinnvoll, solche Plattformen in die Lehrpläne von Schulen und Universitäten zu integrieren, wo sie individualisierte Lehrgänge erstellen können. Augmented Reality (AR) ist ebenfalls vielversprechend für interaktive Szenarien, in denen die Lernenden eine Sprache unter realitätsnahen Bedingungen üben können. Die Plattformen können auch einen mehrsprachigen Ansatz nutzen, um Sprachen zu vergleichen und spezielle Kurse für Berufsfelder wie Medizin oder Recht zu erstellen. Die Integration mit Sprachassistenten wird den Lernprozess noch zugänglicher machen.

KI-Plattformen haben die Art und Weise, wie wir Deutsch lernen, erheblich verändert, indem sie den Lernenden Zugang zu personalisierten, interaktiven und

adaptiven Materialien bieten. Es ist wichtig, dass KI Lehrende und Lernende in ihren Bemühungen zu lehren und zu lernen unterstützt und nicht ersetzt, d.h. es ist eine ergänzende und keine ersetzende Perspektive erforderlich [2].

Literaturverzeichnis

1. Dienstleistungen zum Erlernen der deutschen Sprache.
2. Künstliche Intelligenz im Kontext Fremdsprachenlernen und -lehren: Herausforderungen und Möglichkeiten. 2023.
3. Kasneci, E, Seßler, K, ... Kasneci, G (2023, Januar 30). ChatGPT für immer? Zu Chancen und Herausforderungen großer Sprachmodelle für die Bildung.

HUNKO K., Dnipro University of Technology, Dnipro
Scientific advisor: Yu. O. Savina., Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor, Dnipro University of Technology

Specificities of Translating Specialized Terminology in the Mining Industry

In today's world, translating specialized scientific and technical texts is essential for communication between experts from different countries. This is particularly relevant to the mining industry, where precision and accuracy of terminology play a key role in knowledge transfer and ensuring effective collaboration. The specificity of mining terminology lies in using many specialized terms, which often need more equivalents in general language.

High-quality translation requires a deep understanding of industry processes and adherence to standards recognized in international scientific communities. Knowing the context in which a term is used helps avoid ambiguities and errors that could impact research results or safety in production processes.

Additionally, it is essential to highlight terminology as a system. The concepts of "terminology" and "terminological system" are distinguished in terminology studies. ***Terminology refers to*** the entire set of terms developed in a specific field of scientific knowledge. Each field of science, industry, or art has its terminology. The completion of terminology formation signifies that a particular field of knowledge or activity has reached a period of stabilization, meaning the accumulation of sufficient factors.

A terminological system is a system of terms in a specific field or subfield of scientific or technical knowledge that serves a particular scientific theory or concept. Terminology, as a key element of scientific and technical language, has a complex structure and is divided into several levels depending on the area of use and the specificity of the concepts:

1. General scientific terms – used in various fields of science and technology;
2. Interdisciplinary terms – designate concepts from related scientific and applied disciplines;

3. Highly specialized terms – reflect the specificity of a particular field.

Researchers note that the proportion of highly specialized terms in scientific and technical literature is at most 25%. It is important to emphasize that terms connect with a specific concept, phenomenon, or process and strive for unambiguity and precision.

The translation of terms requires knowledge of the field to which the translation pertains, understanding the meaning of terms in the foreign language, and familiarity with terminology in the native language. The context in which the term is used is crucial for determining its exact meaning.

A significant challenge for the translator is conveying a new term in the native language. This can be done by borrowing it from the source language, adapting it to the rules of native orthography, preserving the original spelling, or translating the term into the native language. If translating, the question arises –should it be done literally (using a calque) or descriptively?

To achieve this, linguistic methods of designation in any language can generally be divided into three main groups:

- a) using existing resources;
- b) modernizing existing resources;
- c) using new resources.

In other words, terms are usually formed from words that already exist in the literary language by assigning them a terminological meaning or from foreign elements. There is also another method for creating new terms – artificially invented words.

There are three main methods of forming new terms:

1. Using the internal resources of the language:

- a) Coining derivative words: *miner* (гірник) – derived from "mine" (копальня)
- b) Assigning new meanings to existing words: *shaft* (шахта) – generally means "вал" or "вісь," but in the mining industry, it refers to a vertical channel for mineral extraction.
- c) Combining roots: *hydraulic fracturing* (гідророзрив) – a combination of "hydraulic" (гідравлічний) and "fracturing" (розрив)
- d) Forming compound phrases: *waste dump* (породний відвал) – a combination of "waste" (порода) and "dump" (відвал)

2. Direct borrowing of term elements:

- a) Complete borrowing (internal form along with the external form): *derrick* (дерик) – borrowed from English, preserving both form and meaning, referring to a drilling tower.
- b) Partial borrowing (only the internal form): *ore* (руда) – the internal form is borrowed, as the word has a specific meaning, "mineral resource."

3. Inventing artificial words: *geomechanics* (геомеханіка) – an artificially created term to describe the science of the mechanical properties of rocks.

Translating highly specialized terminology in the mining industry requires both linguistic precision and in-depth knowledge of industry-specific processes. The importance of this process lies in the fact that the accuracy of term transmission directly impacts the precision of scientific and technical communication, the safety of

production processes, and the success of research. The translator must carefully choose between calquing, borrowing, or creating new terms to maintain the clarity and precision of the content. A deep understanding of the terminological system and context is the key to successful translation in this field.

References

1. Васенко Л.А., Дубічинський В.В., Кримець О.М. Фахова українська мова : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 272 с.
2. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти. Київ : Видавничий дім «КМ Academia», 2000. 218 с.
3. Білозерська Л.П. Термінологія та переклад: Навчальний посібник, 2010. 232 с.

KISLYTSIA T., Dnipro University of Technology, Dnipro
Scientific Supervisor: S. V. Korotkova, Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor, Dnipro University of Technology

The Evolution of Translation in the Field of Technology: Translation of Technical Documentation and Software

The translation of technical documentation and software is a crucial aspect of globalization that facilitates the exchange of knowledge and technology between countries. In the context of the rapid development of information technologies and the increasing demand for international products, the importance of high-quality translation is growing. The evolution of this process is driven by both technological changes and market needs.

• Main Challenges in Translating Technical Documentation and Software

1. **Specific Terminology:** Technical texts often contain terms that may have no equivalents in another language. Translators must possess deep knowledge in the field to accurately convey the meaning.

2. **Cultural Specificities:** Some technical aspects may be specific to certain countries. This requires adaptation of content to local standards and practices.

3. **Changes in Technologies:** Constant changes in the technological environment require translators to stay updated on the latest innovations and standards.

• The Evolution of Translation in the Field of Technology

1. **Traditional Translation:** Previously, the translation of technical documentation was done manually, without the use of specialized tools. This was a labor-intensive process that required high qualifications from translators.

2. Introduction of CAT Tools: With the development of computer technologies, computer-assisted translation (CAT) tools emerged, easing the work of translators. These programs allow for the storage of terms and phrases in databases, significantly increasing the accuracy and speed of translation.

3. Automated Translation: Machine translation systems, such as Google Translate, have become more widespread. While these systems do not always ensure accuracy, they are useful for quickly obtaining a general understanding of the text.

4. Localization: Localization, which includes adapting products and documentation to specific markets, has become an important stage in software translation. This involves not only translation but also modifying content to meet the cultural and social norms of the target audience.

Challenges and Future Prospects

Despite technological progress, challenges remain. Key issues include maintaining the accuracy of terminology, adequate adaptation, and cultural nuances. In the future, we can expect further advancements in technologies such as artificial intelligence, which will provide even more accurate and rapid translation.

Practical Significance

The results of this research may be useful for professionals in the field of translation, software developers, and companies operating in the international market. Knowledge of the evolution and modern approaches to translation can help improve the quality and efficiency of translation processes.

Literaturverzeichnis

1. Kovalenko O. V. Technical Documentation Translation: Theory and Practice. – Kyiv: KNU, 2020. – 180 p.

2. Petrenko T. I. Adaptation and Localization of Software: Challenges and Solutions. – Lviv: LNU, 2022. – 220 p.

KONDRATENKO Ye., University of Customs and Finance, Dnipro

Scientific advisor: I. V. Chyzhykova, Senior teacher, Department of foreign philology, translation and professional training, University of Customs and Finance, Dnipro

The use of social media to improve English language skills

Nowadays, for many people, social media take up a significant part of their daily lives. Social media allow users not only to stay in touch with their friends and relatives, but also to access a variety of information sources. SM are traditionally used for news searching, entertainment content viewing, but above all to learn new skills. It

is thanks to social media that people can quickly and conveniently acquire new knowledge, in particular, in the field of learning English.

Today, most people prefer to work online because of its convenience and time-saving. An important role here is played by teachers who use social media to promote their services and attract new students. They have to search new creative ways to provide information to interest the audience and keep its attention. Social media offer many formats for this such as video, posts, live broadcasts, which make it easy to adapt educational content to the needs of the audience. Thus, educational content is becoming more and more accessible to people around the world.

In addition, many people face a lack of time or finances that they can allocate to learning English. Social media give us a large selection of self-learning resources such as video tutorials, articles and various tests, as well as training applications. They allow you to learn the language at any convenient time, without having to spend money on courses. Moreover, social media can find content divided into short and easily digestible parts, which makes the learning process less flexible and faster to perceive. Thus, everyone can find an approach to study that meets his individual needs.

Another way to improve language skills through social media is to communicate. Many social networks have special groups and communities where you can find language partners to practice with. Often these groups organize online meetings where people from different countries can communicate in English and support each other in learning. This format allows you to practice speaking in a calm atmosphere, which contributes to faster overcoming the language barrier. Furthermore, such interaction promotes cultural exchange, which is also an important component of learning English.

Moreover, to improve skills, it is recommended to watch TV shows in English. Also, it can be useful to watch video blogs or short documentaries. This approach allows not only to get used to the natural sound of the language, but also to understand the culture of carriers better. Viewing content with subtitles helps to memorize new words and phrases more effectively, as well as to train correct pronunciation.

Now in social media you can find many resources dedicated to reading and learning English. Some people have their own reader blogs where they publish book reviews and post links to free books in English for different levels of training. This makes it possible not only to get acquainted with English-language literature for free, but also to develop language skills at a comfortable pace. Additionally, you can independently read articles by English-speaking authors, which allows you to explore foreign culture and its features. Regular reading in English also has a positive effect on the development of vocabulary and helps to improve the understanding of complex grammatical constructions.

A large amount of English slang appears on social networks every day, and some of its elements even penetrate our everyday language. This phenomenon can be observed among young people and in popular culture. Following foreign bloggers helps to plunge into the language environment and constantly stay in touch with live English. This not only contributes to the improvement of conversational skills, but also helps to recognize cultural shades and contexts. Surrounding yourself with English-language

content, you can quickly master new expressions and speech turns, which are widely used in the modern world.

To sum up, we may state that social media play an extremely important role in modern life, in particular in the field of learning foreign languages. Social media have become an indispensable tool for learning English, providing access to a diverse selection of content from educational videos and courses to opportunities to communicate with native speakers. Social media allow everyone to find a convenient and individual way of learning that corresponds to their learning characteristics, schedule and general level of knowledge. Through communication with native speakers, social media can promote cultural exchange and be immersed in the language environment, making the learning process not only more flexible but comfortable and exciting. The use of applications and online courses provide an opportunity to learn English at anytime and anywhere, in addition, constant communication and following English-speaking bloggers help to immerse yourself in the language and master its spoken part, modern expressions and slang, which is very important for successful communication in real life.

KOROTKOV A., Nationale Technische Universität „Dnipro Polytechnic“, Dnipro

Sprachberaterin: I.V.Khurtak, Hochschullehrerin, Lehrstuhl für Übersetzung, Nationale Technische Universität „Dnipro Polytechnic“, Dnipro

Mehrdeutung und Vielverwendung der deutschen Partikel „so“

Offiziell hat das Wort mindestens neun verschiedene Bedeutungen. Diese lassen sich aber auch noch in kleinere Kategorien aufteilen. So haben Linguistinnen und Linguisten der Universität Leipzig sogar rund 75 Synonyme zu dem kurzen Wort gefunden. Denn das Wörtchen *so* ist wirklich sehr komplex. Die wahrscheinlich typischste Bedeutung von *so* ist *auf diese Weise* – zum Beispiel wenn ein Vater findet, dass das Outfit seiner Tochter unpassend ist. Dann könnte er sagen: „So lasse ich dich nicht aus dem Haus!“ Auch nach Quellenangaben oder Zitaten benutzen besonders Journalistinnen gern ein *so*. Ein Beispiel: „So ist ein sehr komplexes Wort“, so der Experte.“ *So* bedeutet hier *auf diese Weise äußert sich*. Es ist also ein Synonym für das Verb *sagen*. Jeder, der Englisch spricht, weiß: auch im Englischen gibt es das Wörtchen *so*. Deutschlernende, die Shakespeares Sprache gut sprechen, verwenden *so* im Deutschen deshalb oft auf die gleiche Weise wie im Englischen. Die gute Nachricht für Fremdsprachenlernen ist: Oft funktioniert das. Ein Satz wie *Germany is so beautiful* lässt sich ganz einfach mit *Deutschland ist so schön* übersetzen. In beiden Sprachen verstärkt *so* das Adjektiv, das dahinter steht. *So schön* bedeutet also so viel wie *sehr, sehr schön*. Wer dann das *O* besonders lang macht, verstärkt den Effekt von *so*. Sie finden Deutschland wirklich sehr, sehr, sehr schön? Dann sagen Sie doch einfach: *Deutschland ist sooooo schön!* In einem anderen Kontext klappt die direkte Übersetzung aus dem Englischen aber nicht so gut. Viele Deutschlernende benutzen *so*

als Synonym für *deshalb*, weil das englische *so* diese Bedeutung hat. Sie sagen dann zum Beispiel: *Ich war müde, so bin ich ins Bett gegangen*. Das ist zwar nicht falsch. Aber es wirkt auf Deutsch sehr formell. So würden das nur wenige Muttersprachler formulieren. Normal wäre hier ein *also*: *Ich war müde, also bin ich ins Bett gegangen*. Wenn Sie also etwas beschreiben möchten, das die Konsequenz einer anderen Sache ist, sollten Sie normalerweise eher *also* als *so* benutzen. Sie wollen sich mit einem Freund treffen, wissen aber nicht ganz genau, wann Sie am vereinbarten Treffpunkt sein werden? Auch hier kann Ihnen ein gut platziertes *So* helfen. Sie könnten ihm zum Beispiel schreiben, dass Sie *so in 20 Minuten* ankommen werden. *So* bedeutet hier *circa*: Es werden nicht genau 20 Minuten sein, wahrscheinlich werden Sie ein bisschen weniger oder mehr Zeit brauchen. Normalerweise ist es eher mehr Zeit. Denn wer sagt, dass er *so in 20 Minuten* da ist, der wird nur sehr selten schon nach 15 Minuten ankommen.

Eine andere Variante, um mit *so* zu zeigen, dass man sich bei einer Sache nicht sicher ist, ist der Ausdruck *oder so*. Oft kommt er ans Ende eines Satzes: *Klara ist Physikerin oder so* bedeutet zum Beispiel, dass der Sprecher nicht genau weiß, was Klaras Beruf ist. Aber er denkt, dass sie Physikerin oder etwas Ähnliches ist. Auch nach einem *und* kann ein *so* kommen. Das wird besonders dann gemacht, wenn jemand eine Liste von Sachen erwähnt, aber nicht jedes Objekt auf dieser Liste nennen möchte. Oder er kennt die restliche Liste nicht so genau. Mit einem Auch nach einem *und* kann ein *so* kommen. Das wird besonders dann gemacht, wenn jemand eine Liste von Sachen erwähnt, aber nicht jedes Objekt auf dieser Liste nennen möchte. Oder er kennt die restliche Liste nicht so genau. Mit einem Satz wie *In diesem Restaurant gibt es Pizza, Pasta und so* zeigt die Sprecherin auch, dass sie bei ihrem Gegenüber ein bestimmtes Wissen voraussetzt - also, dass dieser weiß, was Restaurants, bei denen Pizza und Pasta auf der Speisekarte stehen, meistens sonst noch für Gerichte anbieten. *So* ist in Kombination mit dem Wörtchen *wie* auch ein wichtiges Wort, wenn Sie etwas vergleichen möchten. Wussten Sie zum Beispiel, dass die Türkei mehr als doppelt *so groß* ist *wie* Deutschland? Das Land am Bosphorus hat aber trotzdem *nicht so viele* Einwohnerinnen *wie* die Bundesrepublik. Mit *so*, einem Adjektiv und *wie* lässt sich im Deutschen also ganz einfach ein Vergleich formulieren. *So* kann außerdem ein Demonstrativpronomen sein. Wer zeigen möchte, dass etwas besonders glücklich und gut gelaufen ist, wird zum Beispiel *So ein Glück!* rufen. *So* wirkt hier also intensivierend. Diese Verstärkung funktioniert natürlich auch, wenn Sie über jemanden schimpfen möchten: *Er ist so ein Idiot!* bedeutet, dass diese Person ein großer Idiot ist. In der modernen deutschen Sprache gibt es einige Bedeutungen des Wörtchens *so*, die mündlich oft und gern benutzt werden. Geschrieben werden sie aber selten. Waren Sie von der Statistik, dass die Türkei so viel größer ist als Deutschland, überrascht? Dann hätten Sie bei einer Diskussion mit einem einfachen fragenden *So?* antworten können, bei dem Ihre Stimme am Ende nach oben geht. Damit zeigen Sie, dass Sie das, was Ihr Gegenüber gesagt hat, nicht wussten. Gleichzeitig zeigen Sie, dass Sie es nicht erwartet haben. *So?* heißt also: *Ach, wirklich?* Viele weitere Verwendungen findet *so*, wenn das Wörtchen mit anderen Wörtern kombiniert wird: *Ich habe so schon genug zu tun!* könnte zum Beispiel ein Angestellter sagen, der schon sehr viel Arbeit hat und dann noch eine neue Aufgabe von seiner Chefin bekommt. Der Ausdruck *so schon* bedeutet

also, dass etwas bereits der Fall ist und sich durch die neue Situation nicht zum Besseren ändern wird. Auch mit *einfach* kann man *so* kombinieren. *Einfach so* wird verwendet, wenn etwas ohne Probleme funktioniert, obwohl der Sprecher Schwierigkeiten erwartete: *Ich hatte meinen Ausweis vergessen. Die Türsteherin hat mich aber einfach so in den Klub gelassen.* Wenn Sie sich ganz sicher sind, dass etwas passieren wird, dann ist der Ausdruck *so oder so* sehr praktisch: *Kai kommt so oder so zu spät, also lass uns ohne ihn anfangen.* Hier ist klar, dass der Sprecher weiß: Kai kommt eigentlich immer zu spät. Für *so oder so* gibt es auch ein Synonym: *sowieso*. Die schönste deutsche Ausdruck ist aber ein anderer - *so lala*. Wenn etwas *so lala* ist, ist es weder sehr gut noch sehr schlecht. Ich finde diesen Ausdruck super. Wir sagen oft aus Reflex, dass es uns gut geht, obwohl das nicht wirklich stimmt. *So lala* ist in diesen Situationen eine sehr ehrliche Antwort auf die Frage, wie es uns geht“.

Literaturverzeichnis

1. <https://mentor.duden.de/grammatikpruefung-online>
2. <https://www.duden.de/rechtschreibung/Grammatik>
3. Grammatik aktiv B2-C1, Cornelsen, 2018, 312 S.

KRAVCHENKO M., Dnipro University of Technology, Dnipro

Scientific advisor: L. V. Berdnyk, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Dnipro University of Technology

The AI Ecosystem of Ukraine: Challenges and Perspectives

According to current research, Ukraine will have accumulated 5,200 active AI/ML professionals by the end of 2024 after a five-fold talent pool leap over the last decade. However, armed conflict-driven migration took a toll on the industry after it emerged that the national market needed more people with an advanced skill set. As for high demands in the field, and alongside that, a conflict zone split with more potential territories mainly to be administered if not holding, Ukraine stands second in IT specialists among CEE countries to make less than 1% AI out of them. The AI community is projected to grow by 330% in the coming years [2]. Hence, more and more people are supposed to be constantly educated on AI/ML, providing a sense of community and financial support.

It must be dynamic due to rapid growth: the number of IT companies in Ukraine has increased twice, and there are already 243 AI-focused enterprises as of 2023. Product-based AI industry players use thin teams, with most individual AI specialists operating in service-led enterprises (10–50 professionals). Taking the #2 spot of CEE countries for its AI companies per capita, Ukraine is top-ranked in marketing, gaming, and enterprise software, proving the highest level of excellence among developers. The war has catalyzed the growth of defence tech startups integrating AI solutions, and

experts emphasize the importance of entering foreign markets and creating international teams for Ukrainian AI companies to ensure global competitiveness.

In 2023, 22 Ukrainian companies attracted \$10.8M in VC investments, a 30% increase in deals but a 31% decrease in total funding due to global trends [1]. Ukraine is far behind CEE leaders primarily in VC investments, with Poland and the Czech Republic enjoying a sizable competitive edge of 12 to 16 times compared to Ukraine [3, p.27]. Leading startups are Grammarly, Preply, and People. ai; together, they have already attracted over \$420 of investments in Ukraine-based companies, demonstrating the success indicators for the Ukrainian AI ecosystem [3, pp.30-31]. Experts point out a robust investment ecosystem, a better legal framework, and an innovative-harnessing startup venture environment, which will enhance foreign direct investments and talent.

Over the last five years, this growing demand for AI expertise has led Ukraine to establish 106 specialized AI/ML programs at 42 universities and 122% more of its enrollment capacity in graduate courses. The consistent attendance rate has been provoked by fewer graduates from these programs, highlighting a point for improvement [3, p.39]. Ukraine is the leader among CEE countries in terms of IT graduates — 20% come from AI/ML programs. Challenges range from underpaid-professor salaries to unfunded universities, evidence of the role academia-public-private collaboration will play in developing new AI/ML education and research.

“Nowadays, science development directly depends on business requests in the AI world. In the AI sphere, it follows an applied path, and tasks are determined by market needs. There are several areas of cooperation. One of them is cooperation with large IT companies. These companies are usually interested in recruiting students, often starting as early as the first year. They organize orientation sessions and offer summer internships, providing opportunities for learning and development. Although this is not yet full-time employment, the roles give interns the opportunity to continue their studies and gain practical experience”, says Head of the Department of System Analysis and Management, Dnipro University of Technology, Timur Zheldak [3, p.11].

Some initiatives and overall guidance on the direction of AI have been undertaken by the Ministry of Digital Transformation (establishing an Expert Committee on AI Development and presenting a Roadmap for AI regulation). Still, only a little has happened in reality. At the same time, no deadlines are coming from the Ukraine legislation in this case — but it is assumed that by 2026–2027, it will not lag on this issue and launch a law similar to the EU AI Act and other global players. The ministry has also announced initiatives such as the AI for Energy Center and the HI-TECH SANDBOX, emphasizing that the government is committed to fostering AI development in the country.

Due to the war, Ukraine's AI ecosystem faces challenges in data access, ethical AI risks, commercializing research, and talent/investment loss. The recommendations are around ecosystem interplay, industry blend, and using the scientific diaspora to ramp up AI in Ukraine. Indeed, experts highlight Ukraine's entrepreneurial nature and that war tends to be a boon for advances in military technologies as grounds on which these possibilities will only continue to blossom, positioning the country as a coming contender in the global sphere in applied AI.

References

1. IT Research Ukraine 2023. URL: <https://itcluster.lviv.ua/dynamika-it-industriyi-pid-chas-vijny-rezultaty-it-research-ukraine-2023/>
2. Pitchbook. URL: <https://pitchbook.com/>
3. Saturday Team. The AI ecosystem of Ukraine: Talent, companies, and education, 2024. URL: <https://aihouse.org.ua/wp-content/uploads/2024/01/AI-Ecosystem-of-Ukraine-by-AI-HOUSE-x-Roosh-ENG.pdf>

KRAVCHENKO M., Dnipro-Polytechnic, Dnipro
Wissenschaftlicher Betreuer: S. V. Korotkova, Dozentin, PhD,
Dnipro Polytechnic

Das KI-Ökosystem der Ukraine: Herausforderungen und Perspektiven

Zufolge aktuellen Forschungsergebnissen wird die Ukraine bis Ende 2024 5.200 aktive KI/ML-Experten angehäuft haben, nachdem sich der Talentpool in letzten Jahrzehnten verfünffacht hat. Die durch bewaffnete Konflikte forderte verursachte Migration jedoch ihren Tribut von der Branche, nachdem man sich herausstellte, dass der nationale Markt mehr Menschen mit fortgeschrittenen Fähigkeiten benötigte. Was die hohen Anforderungen in diesem Bereich und daneben eine Aufteilung der Konfliktzone mit mehr potenziellen Territorien angeht, die man hauptsächlich verwaltet, wenn nicht sogar gehalten werden müssen, steht die Ukraine unter den ZOE-Ländern an zweiter Stelle bei IT-Spezialisten, die weniger als 1 % KI enthält. Die KI-Community soll in den kommenden Jahren um 330 % wachsen [2]. Daher sollen immer mehr Menschen ständig über KI/ML geschult werden, was ein Gemeinschaftsgefühl und finanzielle Unterstützung bieten.

Die Branche muss aufgrund des schnellen Wachstums dynamisch sein: Die Zahl der IT-Unternehmen in der Ukraine hat sich verdoppelt, und im Jahr 2023 gibt es bereits 243 KI-orientierte Unternehmen. KI-Selbständige verwenden kleine Teams, wobei die meisten einzelnen KI-Spezialisten in dienstleistungsorientierten Unternehmen (10–50 Fachkräfte) tätig sind. Die Ukraine belegt den 2. Platz der ZOE-Länder bei der Anzahl ihrer KI-Unternehmen pro Kopf und ist in den Bereichen Marketing, Gaming und Unternehmenssoftware führend und weist damit das höchste Niveau an Exzellenz unter den Entwicklern auf. Der Krieg hat das Wachstum von Startups im Bereich Verteidigungstechnologie, die KI-Lösungen integrieren, katalysiert, und Experten betonen, wie wichtig es ist, in ausländische Märkte einzutreten und internationale Teams für ukrainische KI-Unternehmen aufzubauen, um die globale Wettbewerbsfähigkeit sicherzustellen.

Im Jahr 2023 bekamen 22 ukrainische Unternehmen 10,8 Millionen US-Dollar an Risikokapitalinvestitionen, was einem Anstieg der Deals um 30 % entspricht, aber es zeigt gleichzeitig den Rückgang der Gesamtfinanzierung um 31 % aufgrund globaler Trends [1]. Die Ukraine liegt vor allem bei den Risikokapitalinvestitionen weit hinter

den führenden ZOE-Ländern, wobei Polen und die Tschechische Republik einen beträchtlichen Wettbewerbsvorteil von 12- bis 16-mal gegenüber der Ukraine gewinnen. [3, S. 27]. Führende Startups sind Grammarly, Preply und People. usw.; zusammen haben sie bereits über 420 US-Dollar an Investitionen in der Ukraine ansässige Unternehmen angezogen, was die Erfolgsindikatoren für das ukrainische KI-Ökosystem verdeutlicht [3, S. 30–31]. Experten weisen auf ein starkes Investitionsökosystem, einen besseren Rechtsrahmen und ein innovationsförderndes Startup-Umfeld hin, was ausländische Direktinvestitionen und Talente fördern wird.

In den letzten fünf Jahren hat diese wachsende Nachfrage nach KI-Expertise dazu geführt, dass die Ukraine 106 spezialisierte KI/ML-Programme an 42 Universitäten eingerichtet und ihre Einschreibungskapazität für Graduiertenstudiengänge um 122 % erhöht hat. Die gleichbleibende Teilnahmequote ist auf geringere Absolventen dieser Programme zurückzuführen, was einen Verbesserungsbedarf aufzeigt [3, S. 39]. Die Ukraine ist in Bezug auf IT-Absolventen unter den ZOE-Ländern leitend – 20 % kommt aus KI/ML-Programmen. Die Herausforderungen reichen von unterbezahlten Professorengehältern bis hin zu nicht finanzierten Universitäten, was die Rolle der Zusammenarbeit zwischen Wissenschaft, öffentlichem und privatem Sektor bei der Entwicklung neuer KI/ML-Ausbildung und -Forschung belegt.

„Heutzutage hängt die wissenschaftliche Entwicklung direkt von Geschäftsanfragen in der KI-Welt ab. Im KI-Bereich folgt sie einem angewandten Weg, und die Marktbedürfnisse bestimmen die Aufgaben. Es gibt mehrere Bereiche der Zusammenarbeit. Einer davon ist die Zusammenarbeit mit großen IT-Unternehmen. Diese Unternehmen sind in der Regel daran interessiert, Studenten einzustellen, oft sofort im ersten Jahr. Sie organisieren Orientierungsveranstaltungen und bieten Sommerpraktika an, die Möglichkeiten zum Lernen und zur Weiterentwicklung bieten. Obwohl dies noch keine Vollzeitbeschäftigung ist, bieten die Stellen den Praktikanten die Möglichkeit, ihr Studium fortzusetzen und praktische Erfahrungen zu sammeln“, sagt Timur Zheldak, Leiter der Abteilung für Systemanalyse und -management an dem Dnipro Polytechnic [3, S. 11].

Das Ministerium für digitale Transformation hat einige Initiativen und allgemeine Leitlinien zur Ausrichtung der KI ergriffen (Einrichtung eines Expertenausschusses für die Entwicklung der KI und Vorlage eines Fahrplans für die KI-Regulierung). In der Realität ist jedoch nur wenig passiert. Gleichzeitig gibt die ukrainische Gesetzgebung in diesem Fall keine Fristen vor – es wird jedoch davon ausgegangen, dass sie bis 2026–2027 in dieser Frage nicht nachlassen und ein Gesetz ähnlich dem EU-KI-Gesetz und anderen globalen Figuren auf den Weg bringen wird. Das Ministerium hat außerdem Initiativen wie das AI für Energy Center und die HI-TECH SANDBOX angekündigt und betont, dass die Regierung sich für die Förderung der KI-Entwicklung im Land einsetzt.

Aufgrund des Krieges steht das KI-Ökosystem der Ukraine vor Herausforderungen in Bezug auf Datenzugriff, ethische KI-Risiken, Kommerzialisierung der Forschung und Verlust sowohl von Talente als auch Investitionen. Die Empfehlungen beziehen sich auf das Zusammenspiel des Ökosystems, die Branchenmischung und die Nutzung der wissenschaftlichen

Diaspora, um die KI in der Ukraine voranzutreiben. Tatsächlich betonen Experten die unternehmerische Natur der Ukraine und der Krieg sei tendenziell ein Segen für Fortschritte in der Militärtechnologie, da diese Möglichkeiten nur weiter aufblühen würden, was das Land als aufstrebenden Konkurrenten im globalen Bereich der angewandten KI positioniert.

Literaturverzeichnis

1. IT-Forschung Ukraine 2023. URL: <https://itcluster.lviv.ua/dynamika-it-industriyi-pid-chas-vijny-rezultaty-it-research-ukraine-2023/>
2. Pitchbook. URL: <https://pitchbook.com/>
3. Saturday Team. Das KI-Ökosystem der Ukraine: Talente, Unternehmen und Bildung, 2024. URL: <https://aihouse.org.ua/wp-content/uploads/2024/01/AI-Ecosystem-of-Ukraine-by-AI-HOUSE-x-Roosh-ENG.pdf>

MAKHONINA N., Doktorin der Philologie, Dozentin, Nationale Technische Universität „Dniproer Polytechnikum“

Satzakzente als Resultat der Fokusakzentuierung

Deutsch gehört zu den akzentzahlenden Sprachen, was ein starker Gegensatz zwischen den akzentuierten und nichtakzentuierten Einheiten in den Aussagen bedeutet. Im Satz kann sowohl ein einziger Hauptsatzakzent auftreten, als auch zusätzliche Nebenakzente und rhythmische Akzente, die unterschiedliche Funktionen erfüllen und sich auf verschiedene Faktoren beziehen.

Die schwache Seite der traditionellen festen Regeln für die Akzentzuweisung, definiert schon in der generativen Grammatik [1], besteht darin, dass auf Informationsstruktur und Intentionen des Sprechers keine Rücksicht genommen wird, was uns auf den Begriff „Fokus“ führt.

Der Fokus ist sowohl ein semantischer als auch ein pragmatischer Begriff. Allgemein bezeichnet man damit die Hervorhebung eines Teilausdrucks einer Äußerung, um die Aufmerksamkeit auf diesen zu lenken [2, S. 1]. Der Fokus enthält die wichtigsten Aspekte einer Mitteilung, bildet das Informationszentrum des Satzes. Zugleich hat er eine Funktion im Diskurs; durch Herausstellen der wichtigsten Information wird dem Hörer die korrekte Interpretation des Satzes erleichtert bzw. erst ermöglicht [3, S. 24].

In der akustischen Realisierung wird der Fokus durch den Satzakzent markiert. Bereits Hermann Paul (1880) weist darauf hin, dass gleiche Sätze (z. B.: *Paul ist gestern nach Berlin gefahren*) mit verschiedenen Satzakzenten unterschiedlichen Sinn haben, weil jeder Satz auf eine besondere Frage antwortet:

- (a) A: *Wer ist gestern nach Berlin gefahren?*
B: *[PAUL]_F ist gestern nach Berlin gefahren.*
- (b) A: *Wann ist Paul nach Berlin gefahren?*

*B: Paul ist [**GE**Stern]_F nach Berlin gefahren.*

(c) A: Wohin ist Paul gestern gefahren?

*B: Paul ist gestern [**nach Ber**LIN]_F gefahren.*

(d) A: Wie ist Paul gestern nach Berlin gereist?

*B: Paul ist gestern nach Berlin [**ge**FAHren]_F.*

Die mit „F“ indizierte syntaktische Konstituente, die mit dem Fragewort in der jeweils vorangehenden Frage korrespondiert und in der die Silbe mit dem Satzakzent vorkommt, stellt den **Fokus** dar. Der Restausdruck der Äußerung wird **Hintergrund** genannt [2, S. 2].

Jede Äußerung besitzt ein bestimmtes **Fokuspotential**, das durch Einordnung in einen Kontext disambiguiert werden kann, z. B.:

*(a) Paul ist gestern nach [**Ber**LIN]_F gefahren.*

*(b) Paul ist gestern [**nach Ber**LIN gefahren]_F.*

*(c) Paul ist [**gestern nach Ber**LIN gefahren]_F.*

*(d) [**Paul ist gestern nach Ber**LIN gefahren]_F.*

Man unterscheidet **engen Fokus**, d.h. wenn der Fokus auf die einfache Konstituente beschränkt ist (dazu gehören 3 erste (a, b, c) oben erwähnte Beispiele) und **maximalen Fokus**, wenn der gesamte Satz (Beispiel d) fokussiert wird:

A: Was ist geschehen?

*B: [**Paul ist gestern nach Ber**LIN gefahren]_F.*

Sätze können auch **mehrfache Fokusse** haben, wenn es um die Antworten auf Fragen mit mehreren Fragewörtern geht, z. B.:

A: Wer ist gestern wohin gefahren?

*B: [**Paul**]_F ist gestern [**nach Ber**LIN]_F gefahren.*

Der sachlich-neutrale Satzakzent, über den oben viel geschrieben wurde, gilt in den Sätzen mit dem maximalen Fokus. Genau diese Äußerungen werden zum Untersuchungsobjekt für die Vertreter der funktionalen Satzperspektive, dabei bezeichnen sie diese Aussagen als unmarkiert mit „normaler“ Satzstruktur. Die Sätze mit der Thema-Rhema-Gliederung, wo das Thema vor dem Rhema angeordnet ist, werden auch für „neutral“ gehalten.

Neben dem „normalen“ Satzakzent kann im Deutschen jedes beliebige Wort oder jede beliebige Silbe eines Satzes durch einen Kontrastakzent besonders hervorgehoben werden. Diese Akzentuierungsart – auch **Hervorhebungsakzent** genannt – ist auf das Engste mit dem Kontext verbunden. Der Kontrastakzent führt die Äußerung in die pragmatische Sphäre ein und fügt ihr eine zusätzliche Information hinzu, und zwar die Information, die durch lexische und grammatische Formmittel der Äußerung nicht ausgedrückt wird [5].

Der Hervorhebungsakzent ist vor allem mit der **Inversion** in der Wortfolge verbunden. Dabei ändert sich das Fokuspotential eines Satzes, weil die Veränderung der Abfolge der Konstituenten nur einen Fokus erlaubt [2, S. 3]. Im nächsten Satz wird die Lokalangabe „nach Berlin“ aufgrund der Position am Satzanfang ohne weiteren Kontext in der Regel für die wichtigste Information im Satz gehalten, deshalb wird das invertierte Satzglied durch den Hervorhebungsakzent charakterisiert:

*Nach [**Ber**LIN]_F ist Paul gestern gefahren.*

Einen besonderen Typ des Satzakkzents stellt **der kontrastierende Satzakkzent mit Emphase**, z. B.: *er hatte kein Recht, das zu behaupten!* Er kommt in selbständigen Ausrufesätzen vor, wo die Gefühle geäußert werden. Die Kernsilbe befindet sich auch im letzten Satzglied. Dynamisch ist die Kernsilbe mit dem emphatischen Akzent schwächer als die Kernsilbe mit dem Primärakzent, aber die Kernsilben der Sprechakte und der rhythmischen Gruppen werden in höherem Ton gesprochen als bei dem Primärakzent, z.B. *wie lacht die Sonne!*

Mit Emphase kann auch der **Neuheitsakzent** verbunden werden. Seine Funktion besteht in der Hervorhebung des Neuen mit emotionellen Gefühlsäußerungen der Ungeduld und Unzufriedenheit. Der starke dynamische Druck wird auf einer höheren Tonebene ausgedrückt, z. B.: *um vier sollte er hier sein!*

Für die Akzentuierung bei emotionalem Sprechen, für die sehr nachdrückliche und hinweisende Akzentuierung sowie für die Akzentuierung bei Hervorhebung eines Gegensatzes wird das Intonationsmuster „Emotionale Akzentuierung“ mit auffälligem großem Melodieanstieg sowie größerer Lautheits- und Tempoveränderung verwendet. Dabei können auch nicht-akzentuierbare Wörter wie Präpositionen, Pronomen, Konjunktionen usw. dynamisch, melodisch oder temporal hervorgehoben werden:

'Das vergesse ich nicht.

Das will 'ich machen.

Hier ist es 'zu warm.

Also, der kontrastive und emphatische Gebrauch des Satzakkzents bietet dem Sprecher Möglichkeiten zu subjektiven Wahlentscheidungen.

Literaturverzeichnis

1. Chomsky, Noam, Morris Halle 1968: The Sound Pattern of English. New York: Harper & Row.
2. Dölling, Johannes 2012: Einführung 2: Fokus und Topik, 1-10. Abrufbar unter: <http://home.uni-leipzig.de/doelling/veranstaltungen/praefok2.pdf>
3. Elsner, Anja 2000: Erkennung und Beschreibung des prosodischen Fokus. Bonn.
4. Hermann, Paul 1880: Prinzipien der Sprachgeschichte. 1. Aufl. Halle: Max Niemeyer.
5. Wortstellung und Akzentuierung / IDS Leibniz-Institut für deutsche Sprache. Abrufbar unter: <https://grammis.ids-mannheim.de/kontrastive-grammatik/4379>

MARTISOVA P., Dnipro University of Technology, Dnipro

Scientific advisor: L.V. Berdnyk, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Dnipro University of Technology

Overcoming Language Barriers: Strategies for Effective Communication

The term “language barrier” typically refers to the lack of a common language that prevents two or more people from communicating effectively. However, its meaning extends beyond just different native languages. It also encompasses proficiency differences, technical jargon, cultural variations, and physical impediments such as hearing loss or speech disorders [3].

Reasons for language barrier: 1. Different Languages and Dialects. The most obvious reason is the existence of multiple languages. When humans speak different languages, communication becomes challenging. Additionally, dialects within the same language can create confusion due to pronunciation, vocabulary, and grammar variations. 2. Lack of Language Proficiency. People may have limited knowledge of a language, leading to difficulties in expressing themselves or understanding others. It can occur in both native and second languages, where vocabulary or grammar is not fully grasped. 3. Technological Gaps. In today's digital world, reliance on technology for communication (like emails, chats, or video calls) can create barriers if individuals are not proficient with these tools, or if there are technical issues like poor translation services. 4. Psychological Barriers. Anxiety or fear of making mistakes when speaking a foreign language can inhibit communication. People may feel embarrassed or self-conscious, leading them to avoid speaking altogether. 5. Economic Factors. Access to language learning resources often depends on economic status. Limited financial means can restrict opportunities for learning new languages, further exacerbating communication barriers.

Understanding the meaning of the "language barrier" and its reasons is the first step towards overcoming it [4; 5]. Here are some practical strategies to help bridge these gaps: - Speak slowly and clearly. Focus on clearly enunciating and slowing down your speech. Take your time with your communication even if you are pressured for time. - Use Plain Language. Simplify your language to ensure clarity. Avoid jargon and complex terms, and focus on clear, straightforward communication. - Utilize Non-Verbal Communication. Non-verbal communication can bridge language gaps and facilitate understanding. Pay attention to body language, facial expressions, and gestures. Use visual cues, such as pointing or miming, to convey meaning. Maintain eye contact and observe cultural norms regarding personal space and physical contact.

- Frequently check for understanding. Check that you understand what has been said and that others fully understand you. Practice reflective listening to check your own understanding (e.g. 'So what I hear you saying is...') and use open-ended questions to check other people's understanding. - Engage in Language Exchange Programs. Language exchange programs provide a platform for language learners to connect with native speakers of their target language. By participating in language exchanges, you can practice your language skills while helping others learn your native language.

Language barriers can create significant challenges in our globalized world.

They come from different languages, cultural differences, and varying language skills. To overcome these barriers, we can use simple language, rely on technology, and be aware of cultural contexts [1; 2]. By addressing these issues, we can improve communication in personal interactions, business, and healthcare. Promoting language learning and understanding will help us connect better and work together in our diverse society. Breaking down language barriers is essential for building a more inclusive and collaborative world.

References

1. Best Way to Learn Bahasa Indonesia ★ travellingto.asia.
<https://travellingto.asia/best-way-to-learn-bahasa-indonesia/>
2. Breaking Down Language Barriers: The Power of Multilingual Communication | Over Book Plan. <https://overbookplan.com/21704-breaking-down-language-barriers-the-power-of-multilingual-communication-26/>
3. COMMUNICATE AND WORK IN HEALTH OR COMMUNITY SERVICES-
assignment24x7.com.<https://www.assignment24x7.com/communicate-and-work-in-health-or-community-services/>
4. Effective Communication – muto-consults. <https://muto-consults.com/effective-communication/>
5. Overcoming Communication Challenges in Hostile Environments –Survive the Doomsday.
<https://www.survivethedoomsday.com/overcoming-communication-challenges-in-hostile-environments/>

NEPOCHATYKH M., Dnipro, Nationale Technische Universität „Dniproer Polytechnikum“

Wissenschaftliche Beraterin: S.V. Korotkova, PhD, Nationale Technische Universität „Dniproer Polytechnikum“

Sprachpolitik in Deutschland: Veränderungen durch die Globalisierung

Die europäische Region ist traditionell eine der vielfältigsten Regionen der Welt, was Kultur und Sprachen angeht. Deutschland ist nicht die Ausnahme: Das Land vereint innerhalb seiner Grenzen verschiedene ethnische Gruppen, die ihre eigene Sprache haben. Globalisierung und Flüchtlingsströme sind andere Aspekte, wie die deutsche Sprachpolitik weiter beeinflussen werden.

Deutsche Sprache spielt eine wichtige Rolle in der europäischen Politik. Nach der Statistik von Europäischen Kommission, ist Deutsch die am häufigsten gesprochene Muttersprache (19%) in der EU, gefolgt von Französisch (15%), Italienisch (13%), Spanisch und Polnisch (9%) [3]. In seinem Artikel für Goethe Institut argumentiert H. Lobin, dass Deutsch zwar die Amtssprache der EU und ihrer

wichtigsten Institutionen ist, es aber keine einzige europäische Institution gibt, in der Deutsch als erste oder gar einzige Arbeitssprache fungiert [4]. Bleibt Englisch auch nach dem Brexit die am meisten populäre Sprache. Eine der Besonderheiten des Deutschen ist die Tatsache, dass es nach dem deutschen Grundgesetz formell nicht den Status einer Amtssprache hat. Trotzdem legt die Bundesregierung großen Wert auf die Sprachpolitik im Allgemeinen und auf die Förderung der Verbreitung der deutschen Sprache im Besonderen.

Deutschland hat umfangreiche Erfahrungen in der Sprachpolitik gegenüber Zuwanderern. Durch den Zustrom von Migranten, insbesondere in den letzten zwei Jahrzehnten, hat Deutschland zu einem multikulturellen und vielsprachigen Land geworden. Dies stellt die Sprachpolitik vor die Aufgabe, einerseits die Integration der Migranten durch den Erwerb der deutschen Sprache zu fördern, andererseits aber auch die Mehrsprachigkeit als Ressource anzuerkennen und zu nutzen. Der Nationale Integrationsplan von 2007 umfasste ein spezifisches Maßnahmenpaket für die Integration von Einwanderern. Im Jahr 2016 billigte der deutsche Vizekanzler Sigmar Gabriel einen geplanten Gesetzentwurf zur Sprachpolitik für Zuwanderer. Außerdem kann nach dem neuen Staatsangehörigkeitsgesetz die Einbürgerung innerhalb drei Jahren erfolgen, sofern Sie Deutschkenntnisse besitzen [2]. Die derzeitige deutsche Sprachpolitik zielt darauf ab, die Menschen, die nach Deutschland einwandern wollen, deutsche Sprache lernen zu lassen.

Die deutschen Behörden erwarteten, dass die Migranten erfolgreich sich in die deutsche Gesellschaft integrieren, die Sprache beherrschen und zu einer effektiven Ressource für die wirtschaftliche Entwicklung des Landes werden würden. Allerdings, nach der Meinung der rechten Politiker, ist die deutsche Migrationspolitik in eine Sackgasse geraten. Die letzten Landtagswahlen zeigen eine wachsende Unterstützung für ultra-rechte Parteien, wie z.B. Alternative für Deutschland und Bündnis Sahra Wagenknecht. Die Probleme der Sicherheit wecken die Frage nach einer Überarbeitung der Sprach- und Integrationspolitik in Deutschland. Nach der Statistik von Bundesamt für Migration und Flüchtlinge [1], hatten laut Zahlen des Mikrozensus 21,2 Millionen Menschen in Deutschland einen Migrationshintergrund, was 26,0 Prozent der Bevölkerung in deutschen Privathaushalten entspricht. Diese Tatsachen haben zweifellos Einfluss auf die Entwicklung der deutschen Sprache, insbesondere auf die gesprochene Form der deutschen Sprache. Die Muttersprache der Migranten haben selten die Artikel oder Fälle, während die Präpositionen oft nicht übereinstimmen. Dies führt zu einer Instabilität der Sprache und einer Veränderung der literarischen Standards. Beispielerweise, kann man hören „Das Buch von meinem Vater“ (statt „Das Buch meines Vaters“) oder „Ersetzen Sie das Dokument mit dem Neuen.“ (statt „...durch das Neue.“) [5]. Es ist schwierig, die Auswirkungen der Migration auf die Entwicklung der deutschen Sprache zu beurteilen.

Gleichzeitig stehen viele Sprachkulturen vor dem Problem des wachsenden Einflusses der englischen Sprache als *lingua franca*. Englisch hat in Bereichen wie Wirtschaft, Wissenschaft, Technik und Kultur große Bedeutung. Englisch ist als Fremdsprache gelehrt, und an Universitäten wird ein Großteil der wissenschaftlichen Publikationen auf Englisch verfasst. Trotz des bedeutenden Einflusses der deutschen Sprache in der Wissenschaft hat sich das Englische in der wissenschaftlichen

Gemeinschaft nach dem Zweiten Weltkrieg sehr viel stärker durchgesetzt. In seiner Studie kommt Skubtschenko zum Schluss, dass die deutsche Sprache zwar in vielen Bereichen der Wissenschaft keine führende Rolle mehr spielt, aber leistet den Zugang zur breiten Welt von Forschungsergebnissen in allen Bereichen der Wissenschaft [6]. Kritiker argumentieren, dass durch die Dominanz der englischen Sprache im öffentlichen Leben und in der Wissenschaft verliert die deutsche Sprache an Wert. Kritiker sehen eine wesentliche Gefahr für das sprachliche Erbe und die kulturelle Identität. Infolgedessen wird der Kampf gegen Anglizismen immer populärer.

Zusammenfassend lässt sich sagen, dass die Sprachpolitik in Deutschland durch die Globalisierung vor neuen Herausforderungen steht. Deutsche Sprache hat sowohl weltweit als auch im eigenen Land etwas von seiner führenden Stellung verloren.

Deutschland aktualisiert und ergänzt seine Sprachgesetzgebung, entwickelt Bildungsprogramme und bietet denjenigen, die die deutsche Sprache erlernen möchten, kostenlose Deutschkurse an.

Literaturverzeichnis

1. Bevölkerung mit Migrationshintergrund in Deutschland. BAMF - Bundesamt für Migration und Flüchtlinge. URL: <https://www.bamf.de/DE/Themen/Forschung/Veroeffentlichungen/Migrationsbericht2019/PersonenMigrationshintergrund/personenmigrationshintergrund-node.html> (Zugriff am: 06.10.2024).
2. Bundesministerium des Innern und für Heimat. Neues Staatsangehörigkeitsrecht tritt in Kraft: Einbürgerungen schneller möglich, Voraussetzungen aber strenger. Bundesministerium des Innern und für Heimat. URL: <https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/pressemitteilungen/DE/2024/06/stag-inkraft.html> (Zugriff am: 07.10.2024).
3. Europäische Union. Eurobarometer-Spezial-Umfrage „Die Europäer und ihre Sprachen“. 2024. URL: <https://doi.org/10.2766/4638> (Zugriff am: 06.10.2024).
4. Lobin H. Die europäische Sprachenfrage und das Deutsche. Goethe-Institut | Sprache. Kultur. Deutschland. 2021 URL: <https://www.goethe.de/prj/ger/de/kre/spk/22351694.html> (Zugriff am: 06.10.2024).
5. Rajchelt, B. (2020). Die fortschreitende Multikulturalität im deutschen Sprachraum und der Einfluss von Globalisierung und Migration auf das Umgangsdeutsche. In *Migracja w języku, literaturze i kulturze*; Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
6. Skubtschenko, D. O. (2019) *Deutsch als eine Wissenschaftsprache.*, S. 120.

NEPOCHATYKH M., Dnipro University of Technology, Dnipro
Scientific advisor: O.M. Cherkashchenko, Senior lecturer at Translation
Department, Dnipro University of Technology

Artificial Intelligence and its Impact on the Legal Translation Industry

Legal translation is distinct from other types of translation as it requires extreme precision and a deep understanding of both the source and target languages, as well as in-depth knowledge of legal systems and their specificities. At the same time, the legal translation industry is evolving swiftly, driven by both scientific development and globalization. Currently, there is increasing demand for legal translation and interpretation in Ukraine as a result of the country's aspirations for Euro-Atlantic integration, the development of domestic legal sources, and the application of foreign judicial practices and international law norms. Traditionally, human translators have been the primary force in this industry. However, the introduction of AI and various AI-driven language processing technologies has transformed the legal translation landscape.

AI-driven language translation, which has emerged recently, has already become a popular tool for facilitating communication and is increasingly important for professional translators. Exploring the capabilities of AI-powered translation platforms, such as DeepL, Wang [3] concludes that AI is faster, more efficient, and better at handling the context of the text. At the same time, human translation offers more stylistic precision and is more readable and acceptable to readers, especially when translating highly distinct languages, such as Chinese and English.

However, legal translation differs significantly from literary or socio-political translation. Legal texts are often nuanced, containing complex language and legal terms that can be difficult to translate precisely. When translating legal terms from different legal systems, the translator must consider differences in historical development, branches of law, and possess a basic knowledge of legal theory and principles. For instance, the Civil Law system traces its roots back to Roman law, requiring familiarity with Latin legal terms and expressions. In contrast, the Common Law system, which is largely uncodified and based on precedents from medieval English royal courts, poses different challenges. These differences can profoundly affect the work of AI-based translation tools.

An increasing number of international linguists are studying legal translation and the impact of AI on this field. However, in Ukraine, the topic remains underexamined due to its novelty. Most studies rely on comparative analysis between human and AI-powered translation of legal documents.

For example, according to a study by Moneus & Sahari [2], although AI translation tools have made remarkable progress in general language translation, their performance in specialized areas like legal texts still lags behind human expertise. Although AI tools offer faster and more cost-effective translation, they may not always capture the subtleties and cultural nuances of the text as accurately as human translators. Legal language often contains phrases with no direct equivalent in the target language, leading to potential misunderstandings if handled incorrectly by AI.

Moreover, when AI tools produce mistranslations, the legal consequences can be severe, potentially leading to contractual disputes, financial losses, or even unjust legal outcomes.

The majority of studies reach similar conclusions: while AI provides faster and sometimes more efficient translations, it can result in irrelevant interpretations, and if translations are insufficiently reviewed, they may cause unintended legal consequences. In the realm of legal translation, which operates across different jurisdictions, concepts, and legal terminologies, a professional translator capable of addressing these challenges remains highly sought after. Al-Romany & Kadhim [1] note that human translators are better at using language-specific features, metaphors, and idiomatic expressions than AI, which often struggles with translation nuances. Human translators can invent new terms or find more appropriate equivalents, whereas AI tools rely on pre-existing data and are unable to innovate.

Nevertheless, scholars anticipate that AI technologies will continue to evolve, with potential improvements in both the accuracy and sophistication of machine translation tools. Researchers such as Weisz et al. [4] argue that a hybrid model, where human translators collaborate with AI tools, is likely the future of the translation industry. In this model, AI performs the initial translation, providing human translators with a foundation, while the translators ensure legal and linguistic accuracy by making necessary adjustments. This approach offers the best of both worlds: the speed of AI and the precision of human expertise.

The practical value of these findings lies in the potential to assess the prospects of human-AI collaboration in legal translation, as well as the current state of this issue. As mentioned, legal translation plays a pivotal role in the development of Ukraine's legal system, and AI could become an important tool in facilitating the translation process. AI is undeniably transforming the legal translation industry by providing tools that significantly increase the speed of translation while offering accessible solutions in a globalized market. However, the limitations of AI—particularly in handling the intricacies of legal language—must be acknowledged. Ongoing research into AI's ethical and legal implications is crucial to ensure that the integration of AI into legal translation aligns with the high standards required by the legal profession and professional interpreters.

References

1. Al-Romany, T. A. H., & Kadhim, M. J. (2024). Artificial Intelligence Impact on Human Translation: Legal Texts as a Case Study. *International Journal of Linguistics, Literature and Translation*, 7(5), 89-95.
2. Moneus, A. M., & Sahari, Y. (2024). Artificial intelligence and human translation: A contrastive study based on legal texts. *Heliyon*, 10(6).
3. Wang, L. (2023). The impacts and challenges of artificial intelligence translation tool on translation professionals. In *SHS Web of Conferences* (Vol. 163, p. 02021). EDP Sciences.
4. Weisz, J. D., Muller, M., Houde, S., Richards, J., Ross, S. I., Martinez, F., ... & Talamadupula, K. (2021, April). Perfection not required? Human-AI

partnerships in code translation. In Proceedings of the 26th International Conference on Intelligent User Interfaces (pp. 402-412).

SELIVERSTOVA L., Dnipro University of Technology, Dnipro

Scientific advisor: L.V. Berdnyk, PhD in Philology, Associate Professor, Dnipro University of Technology

Infinitive Constructions: Ways of Translation from English into Ukrainian

In our modern world, as international relations gain increasing importance, translation becomes integral to communication between representatives of different cultures and linguistic communities. However, when translating from one language to another, grammatical issues often arise, which complicate the understanding of the text and may distort its meaning. Grammatical issues during the translation process may be related to differences in grammatical structures between the languages involved in the translation and the lack of direct equivalents for specific constructions. One such issue is the difference in sentence structures [1, p. 55].

A critical and relevant issue related to the problems and challenges of accurately translating grammatical sentence constructions is the translation of English infinitive constructions. The issue of the infinitive and infinitival constructions has mainly concerned grammarians, and this is not accidental. Some scholars decisively separated the infinitive from the verb. The infinitive was proclaimed a distinct part of speech, a verbal, i.e. a non-finite form of the verb unrelated to verb conjugation [3, p. 43]. The infinitive is the basic form of the verb, which is used without reference to person or tense. In English, the infinitive is distinguished by its identifier - particle "to" along with the verb base (e.g., "to analyse"). The infinitive forms split into progressive (e.g., "to be analysing"; to have been analysing) and non-progressive ones (cf.: to analyse; to have analysed; to have been analysed).

In modern English, we encounter such infinitive constructions as the objective with the infinitive, the subjective with the infinitive, and the infinitival prepositional construction. The objective with the infinitive construction combines a noun in the nominative case (or a personal pronoun in the objective case) with an infinitive. In this construction, the noun in the nominative case (or the personal pronoun in the objective case) indicates the person (or object) performing or undergoing the action denoted by the infinitive [5, p. 74]. In a sentence, the objective with the infinitive construction functions as a single sentence element, precisely, a complex object. For example, consider the sentence: "We understand gravity to pull on every particle of our body." The translation of this sentence is: "Ми розуміємо, що земне тяжіння діє на кожну частину нашого тіла." In this sentence, the object of the verb "understand" is the construction of "gravity to pull", and it is not just the word "gravity" but the entire phrase. If we ask, "What do you understand?" the answer is not simply "gravity" but

the entire construction "gravity to pull", which, in other words, forms an indivisible whole and belongs to the predicate as a single unit – this is called a “complex object.”

In the objective with the infinitive construction, the infinitive can also be used in the passive voice, corresponding to a subordinate clause where the predicate is expressed in the passive voice. For example: “We think a vector quantity to be represented by means of a straight line.” The translation of this sentence is: “Ми думаємо, що векторна величина зображується прямою лінією.” In the objective with the infinitive construction, two or more infinitives can correspond to two or more predicates in a subordinate clause [2, p. 54].

The subjective with the infinitive construction in English is formed by combining the infinitive of a verb with the subject, which is placed before the infinitive. This construction is typically used after passive verbs, as well as certain active verbs, particularly verbs of perception (e.g., "see," "hear," "watch") and verbs expressing expectation, intention, or supposition (e.g., "expect," "believe," "consider"). It consists of two parts: 1) a pronoun in the nominative case or a noun in the nominative case, and 2) an infinitive that expresses the action performed by the person or object denoted by the noun or pronoun. It is used after specific groups of verbs (e.g., is known, is reported, is supposed, to be sure, to be likely, to seem, to appear, to prove).

Here are some examples of the subjective with the infinitive construction: “The new treatment is believed to cure the disease”. - “Нове лікування, як вважають, лікує хворобу”; “The project is expected to be completed by next month”. - “Проект, як очікується, буде завершений до наступного місяця”; “The results are known to have been influenced by external factor”. - “Відомо, що на результати вплинули зовнішні фактори.”

The infinitival prepositional construction is an essential grammatical tool in English used to express various ideas and relationships between actions and objects in sentences. In this construction, the preposition ‘for’ precedes a noun/pronoun (object) and the infinitive: for + noun/pronoun (object) + to-infinitive [4, 322]. The most common use of the prepositional infinitive construction with the preposition “for” is to express purpose or specific intention. Examples of the prepositional infinitive construction: “It is important for you to study hard” - “Важливо, щоб ти старанно вчився”; We arranged for a technician to fix the problem. - “Ми домовилися, щоб технік виправив проблему.”

To sum it up, we conclude that all the complexes mentioned above, which our grammarians mostly term "secondary predication word-groups" [4, p 322], are subjected to such a translational technique as decompression. i.e., being used within simple sentences in English, they are rendered into Ukrainian with the help of complex sentences with subordinate clauses.

References

1. Верба Г.Г., Гетьман З.О. Підручник з перекладознавства: підруч. для студ. вищ.навч. заклад. Вінниця: Нова Книга, 2013. 304 с.
2. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу. Київ : Вища школа, 1986. 174с.

3. Корунець І.В. Вступ до перекладознавства: Підручник. Вінниця: Нова книга, 2008. 512 с.
4. Корунець І.В. Порівняльна типологія англійської та української мов. Навчальний посібник. Вінниця: Нова Книга. 2003. 464 с.
5. Кухаренко В.А. Інтерпретація тексту. Вінниця: Нова книга, 2004. 272с.

SHARKO K., MANOILO D., Nationale Technische Universität “Dnipro Polytechnik”, Dnipro

Sprachliche Betreuung: I. V. Khurtak, Hochschullehrerin, Lehrstuhl für Übersetzung, Nationale Technische Universität “Dnipro Polytechnik“

Kulturelle Wende in der Übersetzungswissenschaft

Haruki Murakami hat einmal gesagt: „Wir alle sprechen dieselbe Sprache - die Sprache des menschlichen Herzens. Die Übersetzung ist nur ein Versuch, diese Sprache mit anderen Worten zu verstehen.“ Erst im zwanzigsten Jahrhundert begann sich die Übersetzungswissenschaft mit diesem Phänomen zu befassen. Sie erforscht den Einfluss kultureller Kontexte auf die Übersetzung, den Einsatz von Technologie in der Übersetzung und die Probleme der Äquivalenz. Dieser Bereich hilft, den Übersetzungsprozess zu verstehen und zu verbessern, und trägt zur Entwicklung effizienter Methoden der Informationsübertragung zwischen Sprachen bei.

In der Vergangenheit war es bekanntlich vorrangig, die Ähnlichkeit zwischen der Ausgangs- und der Zielsprache zu maximieren. Ende der 1970er Jahre bildeten sich jedoch zwei Gruppen von Wissenschaftlern heraus. Die erste Gruppe, die H. Turi leitete, war in den Niederlanden und Israel, die zweite - in Deutschland unter der Leitung von H. Vermeer. Sie schlugen eine Sichtweise vor, die sich nicht auf den Ausgangstext, sondern auf den Status und die Funktion der Übersetzung in der Zielkultur konzentrierte. Diese Idee trat 1988 in Kraft. 1990 nannte M. Snell-Hornby diesen Prozess eine „kulturelle Wende“. Seitdem hat sich dieser Begriff zu einem der führenden Konzepte in der Übersetzungswissenschaft entwickelt. Den zentralen Platz in der Analyse von Übersetzung und Diskursen nahm die Kultur ein. Die Sprache wurde hauptsächlich als das Sprachtauschsystem und der Kommunikation betrachtet [1, S.75].

Der Einfluss der Kulturwissenschaft auf die Übersetzungswissenschaft lässt sich in vier Bereiche unterteilen:

- Übersetzung als Umschreiben, wenn die Bedeutung des Textes und seine Wahrnehmung durch die Leser ganz vom Dolmetscher abhängt, der Unnötiges entfernen oder anders ausdrücken kann;

- Domestizierung und Verfremdung in der Übersetzung, d. h. Anpassung des Textes an das kulturelle und sprachliche Umfeld des Zielpublikums (durch Substitution, Lokalisierung von Begriffen, Wahl von Analogia)

- Übersetzung und Gender, was bedeutet, dass der Text so angepasst wird, dass er keine Stereotypen unterstützt und offen für unterschiedliche Identität und Geschlechterrollen ist;

- Übersetzung und Postkolonialismus, wobei die Hauptaufgabe darin besteht, den Einfluss kolonialer Strukturen und kultureller Beziehungen im Text zu berücksichtigen und zum Ausdruck zu bringen.

Die technologischen Fortschritte der letzten Jahre haben die Herangehensweise an die Übersetzungswissenschaft erheblich verändert. Der Einsatz verschiedener Software und Werkzeuge der künstlichen Intelligenz ermöglicht es uns, den Übersetzungsprozess zu automatisieren und zu erleichtern. Technologien des maschinellen Lernens, der Einsatz von Spracherkennung und andere innovative Methoden tragen dazu bei, die Übersetzungsgeschwindigkeit und -qualität zu verbessern.

Dieser technologische Wandel in der Übersetzungswissenschaft eröffnet Übersetzern und Forschern neue Möglichkeiten, um die Übersetzungsergebnisse zu verbessern, die Textverarbeitungszeit zu verkürzen und neue Ansätze für das Studium von Sprachen und Kulturen zu entwickeln. Tools wie Übersetzungssoftware, Termerkataloge und andere Online-Ressourcen werden zu einem festen Bestandteil der modernen Übersetzung.

Dank des technologischen Fortschritts in der Übersetzungswissenschaft nähern sich Sprachen und Kulturen einander an, was zur Verbesserung der internationalen Kommunikation und zur Entwicklung der Übersetzungsbranche insgesamt beiträgt.

Zusammenfassend lässt sich sagen, dass die Übersetzungswissenschaft, die sich auf die Interaktion von kulturellen Kontexten und Sprache konzentriert, durch die kulturelle Wende geprägt ist. Dieser Ansatz unterstreicht die Bedeutung der Anpassung der Übersetzung an kulturelle Besonderheiten und erkennt die Kultur als zentral für den Prozess der Übertragung von Informationen zwischen Sprachen an. Die Betrachtung des Einflusses der vier Bereiche der Kulturwissenschaften auf die Übersetzungswissenschaft zeigt, wie wichtig es ist, dass Übersetzer sich des kulturellen Kontexts bewusst sind. Der technologische Fortschritt und der Einsatz innovativer Methoden wie des maschinellen Lernens erweitern die Möglichkeiten und verbessern die Effizienz der Übersetzung und tragen zur Konvergenz der Sprachen und Kulturen bei.

Literaturverzeichnis

1. Варданян М. Актуальні проблеми світового перекладознавства. Кривий Ріг, 2022. С.74-100

https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/6202/3/Vardanian_Maryna_%D0%90%D0%9F%D0%A1%D0%9F.pdf

2. Головня А. В., Щербина А. В., Гастинщикова Л. О. Види усного перекладу та сфери його застосування. Вчені записки ТНУ імені

В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика, 2022. Т. 33 (72) № 4 Ч.2.С.13-15

https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/4_2022/part_2/3.pdf

3. Дерік І. М. Теорія та практика перекладу. Аспекти перекладу. Одеса: Університет Ушинського, 2022. 453 с.
4. Кальниченко О. Теорія перекладу. Харків, 2017. 280с.

SHEVCHENKO N., National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv.

Scientific advisor: O. O. Syrotina, PhD in Pedagogy, Associate Professor of the Department of Foreign Philology and Translation, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv.

Categorization of the fishery terminology

Categorization is one of the key concepts in the description of human cognitive activity and is considered as a reflection of the process that correlates the subject of scientific thought with a certain conceptual category embedded in the memory of a specialist and determined by a linguistic sign.

In a recent study examining the terminological landscape of fisheries and fish resources, researchers uncovered a foundational framework comprising key concepts. Among these concepts, "space," "object," "process," "state," and "quality" emerged as pivotal elements shaping the terminology within the field. This investigation not only shed light on existing terminology but also revealed the emergence of new terms that capture the most pertinent aspects of fisheries management and marine resource conservation.

Category of "space" within the context of fishery terminology encompasses the physical environment where fishing activities occur, including aquatic ecosystems, marine habitats, and fishing grounds. This concept recognizes the spatial dimensions that influence fish distribution, migration patterns, and habitat utilization. Terms such as "fishing grounds," "marine zones," and "aquatic habitats" underscore the significance of spatial considerations in fisheries management and resource assessment.

The concept of "object" in fishery terminology refers to the tangible entities targeted or affected by fishing activities, including fish species, aquatic organisms, and fishing gear. This encompasses not only the biological aspects of fish resources but also the material tools and equipment used in fishing operations. Terms like "target species," "bycatch," and "fishing gear" exemplify the diverse range of objects central to fisheries management and conservation efforts.

The category "process" in fishery terminology includes a group of specialized terms and concepts describing various actions, steps, methods, and procedures involved in the activities related to fishing and the fishing industry. Fishery terminology reflects various processes inherent to the dynamics of marine ecosystems and fishing activities. Processes encompass biological phenomena such as fish reproduction, growth, and migration, as well as human activities like fishing, processing, and marketing. Concepts like "fishery management processes," "stock

assessment," and "fishing techniques" elucidate the multifaceted processes integral to sustainable fisheries governance and resource utilization.

The concept of "state" within fishery terminology pertains to the condition or status of fish populations, ecosystems, and fishing activities. This includes indicators of fish stock abundance, health, and resilience, as well as environmental factors influencing fishery dynamics. Terms such as "fishery status," "population dynamics," and "ecological state" provide insights into the current state of fishery resources and the broader marine environment.

In the fishery terminology, the category of "quality" is represented by the terms describing various attributes, characteristics, and standards related to the excellence, condition, and value of fish and seafood products. This category encompasses a range of terms that address factors such as freshness, taste, texture, appearance, and safety, ensuring that fishery products meet the expectations of consumers, regulators, and industry standards. Each term within this category provides insights into specific aspects of quality assurance and management in the fishery industry. Terms like "fish quality assessment," "product certification," and "sustainable fishing practices" underscore the importance of quality management in ensuring the integrity and viability of fisheries resources.

The findings of this study highlight the foundational concepts that underpin fishery terminology, providing valuable insights into the essential elements shaping discourse within the field. By recognizing the significance of concepts such as space, object, process, state, and quality, stakeholders in fisheries management and marine resource conservation can enhance communication, decision-making, and policy development in pursuit of sustainable fisheries practices and ecosystem stewardship.

VIZHITCHANINA V., Dnipro University of Technology, Dnipro

Scientific advisor: Yu. O. Savina, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor.

The features of the formation of neologisms in Computer Science

The rapid development of information technologies, integration processes, and acceleration of scientific and technological progress encourage the formation of new vocabulary units in various languages. In terms of that, English is the most representative language due to its international status and active participation in globalization. Newly appeared words, inventions, and notions should be named; therefore, the new vocabulary should appear in the language. Societal development, technical growth, and a steady increase in English speakers consequently lead to the neologisation of vocabulary. New words (or neologisms) exist in our lives and everyday use of language. A topical issue of linguistics is defining means of creating neologisms in Computer Science and establishing new word formation patterns.

There is no agreement on the unanimous interpretation of "neologism" among scientists because its meaning is entirely conditional. All new words are neologisms up

until society perceives them as new. Thus, "neologism" stands for "... a new word that originated in front of people who use it" [4, p. 227].

D. Hanych states that a neologism is "... word or speech turnover created for defining a new concept. Every new word that appears in a language is considered neologism at first. Still, with its widespread use, it becomes a part of active vocabulary and thus stops being a neologism" [3, p. 151].

Computer neologism is a linguistic term that refers to any new word or combination of words that appeared in the lexical composition of a language at a particular stage of its development to denote a new concept in the field of information and communication technologies and the novelty of which is realized by speakers.

The most widespread way of forming terms-neologisms for defining concepts in Computer Technologies is to give a new meaning to existing lexical units. For instance:

- Menu – 1) a list of dishes available at a restaurant or to be served as a meal;
2) (computing) a list of possible actions from which a user can choose, displayed on a computer screen;
application – 1) the action or process of making a formal request;
2) the action or an instance of putting or spreading sth onto sth else;
3) the action or progress of making a rule;
4) (computing) a program designed to perform a particular task for the user

The primary ways of forming neologisms are derivation (affixation, formation of complex words, conversion, contraction), semantic derivation, and borrowing. Mind you, "totally new" words in English make up less than 1% of all neologisms, whereas the lion's share of words and phrases comprises at least one lexical component that is already known. Thus, the most productive ways of enlarging English vocabulary are compounding, affixation, conversion, and backward derivation, which comprise 96% of formed neologisms.

The most used prefixes in modern compounding are anti-bio- cyber-, de-, dis-, nano-, pre-, techno-, etc.

Among suffixes *-ability, -able, -ac, -acy, -ance, -ant, -ed, -holic, -ic, -ish, -ism, -ist, -ization, -if, -ize, -or, -land, -ology, -ous* are highlighted. Some "old suffixes" (*-able, -holic, -ism, etc.*) acquire new meanings, e.g., *technoholic, hacktivism, googlable, facebookian*.

Speaking about general word formation and prefixation, paying attention to the prefix – cyber is necessary. The prefix '*cyber-*' appears with astounding frequency on the Internet in ever-new combinations.

The "N + N" (noun+noun) model appears the most common in terms of compound words. In digital technologies, about half of all examined lexical units are formed with compounding [4, c. 29]. For instance, *webhead* – an enthusiastic and frequent user of the Internet (web as a reference to Internet + suffix *-head* to form words for people who regularly have their mind focused upon a particular subject); *sideloading* – copy or transfer (data) from one device to another directly, typically using a link such as a USB cable or wireless connection (side as indirect + load as to be placed into storage).

Portmanteau is a word that blends the sounds and combines the meanings of two other words. Often, it is a blend of a shortened stem of one word with a full one of another or a combination of two shortened stems. The meaning of a new lexeme depicts

a total sense of its two components. A distinctive feature of portmanteaus is a clearly expressed motivation for their conjuring. As researchers mention, we may get familiar with the names of those who created these words and find out the place and period of their first usage.

It is also possible to look into portmanteau features based on the following examples. Neologism netiquette is "a set of rules about behavior acceptable on the Internet." While conjuring up this word, a blend of a contraction net- from the Internet with the word etiquette occurred. One more revelation in information technologies is a podcast. From the morphology perspective, this neologism combines shortened stems from the words iPod (a trademark of portable media players) and broadcast. Podcast means "a recorded program that can be downloaded from the internet and listened to on an MP3 player".

Let's dive into one of the most productive types of computer neologism formation – contraction.

Contraction is a word formation method involving the truncation of a word stem. Contractions are divided into:

1) Graphical – used only in writing but fully enunciated during a speech. These units are impossible to use while speaking but can be shown on a computer screen. The graphical contractions can be characterized as computer neologisms because they are used within a field of information and communication technologies and represent specific concepts. For example: etc – etcetera; edt – editor; Edlin – Edit lines; err – error; EXT End of Text; ext – extension.

2) Lexical – truncations, acronyms, abbreviations.

All computer acronyms can be conditionally divided into several semantic groups, which denote:

1) proper names (MS, EPOX, ABBYY);

2) commodity and industrial names (3D Max, WORM, CD-ROM, RAM, DVD, USB);

3) programming and communication via the Internet (URL, ICQ, LOL, PLS, IDK).

We may conclude that neologisms are essential to any language because of their vividness and inclusiveness. The sphere of computer sciences is particularly susceptible to appearing neologisms. New words start-up and eventually become acceptable to many users, and they are even included in dictionaries. Neologisms are mainly formed morphologically according to existing word formation schemes. Researches on using neologisms in computer science, encouraged by the swift development of science and technology, pave the way to further progress and functioning of new language units in various fields of science in different languages.

References

1. Богачик, М. Особливості перекладу комп'ютерних скорочень в англomовних текстах.// Наукові записки Національного університету «Острозька академія». - Серія «Філологічна» (Вип.49). – 2014. - С. 8.

2. Василенко О. Особливості формування англійської комп'ютерної лексики. Актуальні питання іноземної філології. 2014. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/16003/3/Vasylenko%20O.%20V.%20_article.doc.pdf

3. Ганич Д. І. Словник лінгвістичних термінів / Д. І. Ганич, І. С. Олійник. – К. : Вища школа, 1985. – 360 с.

4. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства : [підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів] / М. П. Кочерган. – К. : Видавничий центр «Академія», 2004. – 368 с.

БОРБИЧ Ю., Національний університет біоресурсів та природокористування України, Київ

Науковий керівник: Чайка О.І., кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземної філології і перекладу Національного університету біоресурсів та природокористування України.

Фразеологізми з національно-культурним компонентом у порівняльному аспекті: українські та англійські паралелі

Фразеологізми, або ідіоматичні вирази, є важливою складовою мовної картини світу кожного народу, відображаючи національні особливості, світогляд та культурні цінності. У контексті міжкультурної комунікації важливо вивчати ідіоми з національно-культурним компонентом, оскільки вони є носіями культурної інформації та мають складний для перекладу характер. Ці тези присвячені порівняльному аналізу українських та англійських фразеологізмів, що містять національно-культурний компонент, з метою виявлення їхньої специфіки та можливих паралелей.

Національно-культурний компонент фразеологізмів включає в себе такі елементи, як історичні події, традиції, релігійні вірування, побутові реалії, які є значущими для певного народу. Наприклад, український фразеологізм «як горохом об стіну» має свою англійську паралель у виразі «like water off a duck's back». Обидві ідіоми передають ідею неефективного впливу або марності зусиль. Проте, хоча зміст цих виразів подібний, вони відображають різні культурні реалії: горох як важливий елемент української аграрної культури та качка, що уособлює природні спостереження англійців.

Іншим цікавим прикладом є український фразеологізм «ловити гав», що означає бути неуважним або відволікатися. В англійській мові йому відповідає вираз «to have one's head in the clouds». Хоча обидва вирази стосуються неуважності, український фразеологізм має давні корені в українському фольклорі, де «гави» (ворони) асоціювалися з нерозумною поведінкою. Водночас, англійський варіант відсилає до романтичної чи мрійливої природи, що відображає інший культурний контекст.

Також цікавим є вивчення фразеологізмів, що вказують на національні

страви або кулінарні традиції, які не завжди мають точні відповідники в іншій мові. Наприклад, український вираз «каша в голові», що означає плутанину думок, має лише часткові паралелі в англійській мові, такі як «muddled thinking» або «a hotchpotch». Проте, культурний контекст каші як основної страви у багатьох слов'янських культурах не має прямого аналога в англійській мові, де поняття каші має інше значення.

Ще один приклад – англійський фразеологізм «barking up the wrong tree», який у буквальному перекладі означає «гавкати на неправильне дерево». Цей вираз походить з мисливських традицій, де собака може помилково гавкати на дерево, на якому немає здобичі. В українському мовному просторі цей фразеологізм може бути переданий через вираз «битися головою об стіну» або «шукати вітра в полі», однак кожен із них несе свої нюанси, що не завжди точно відповідають оригінальному значенню.

Особливо цікавими для дослідження є фразеологізми, що пов'язані з релігійними або міфологічними віруваннями. Наприклад, український фразеологізм «божа роса» у значенні чогось незначного або невартого уваги має свої корені в народних віруваннях, де роса асоціюється з небесною благодаттю, проте в негативному контексті означає марність чи неефективність. Англійський вираз «not worth a fig» передає подібну ідею, але відображає інші культурні реалії та символи.

Порівняльний аналіз українських та англійських фразеологізмів з національно-культурним компонентом демонструє як наявність спільних рис, так і відмінностей, що відображають унікальні культурні коди обох народів. Подібні дослідження сприяють поглибленню міжкультурного розуміння та допомагають уникнути комунікативних бар'єрів у процесі перекладу та інтерпретації фразеологізмів.

Список використаних джерел

1. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури: Словник-довідник. С. 129-135.

БОЧКАР А., Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

Науковий керівник: С. А. Остапенко, кандидат педагогічних наук, доцент, Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

Семантика латинізмів в правових текстах

Латинська мова відіграла велику роль в формуванні юридичної термінології, що значно вплинуло на розвиток правових систем багатьох країн. Вивчення семантичних груп латинізмів в юридичних текстах є важливим етапом

процесу дослідження міжнародного права, що допомагає глибше зрозуміти вплив запозичень на формування інтернаціонального лексичного простору.

Міжнародне гуманітарне право – це система норм, що обмежують та регулюють воєнні дії. Основою цього правового поля є кілька документів, зокрема Женевські конвенції I–IV, а також Додаткові протоколи I, II, III. Це один з небагатьох міжнародних договорів, в якому участь беруть всі держави. Женевські конвенції є універсальними та обов'язковими, а їхнє порушення створює підстави для вигнання країни з цивілізованого співтовариства. [3, с. 213]. Саме інтернаціональність і універсальність цього документу зумовлює використання в ньому міжнародної термінології. Попри те, що ці конвенції перекладені більшістю мов світу, частка запозиченої лексики є досить великою. Це дозволяє уникати будь-яких сумнівів щодо семантики певних виразів. Враховуючи важливість цього документу, спільні елементи термінологічної системи формулюють єдиний міжнародний правовий перелік, за допомогою якого формується точний, незалежний від обставин, юридичний дискурс.

Незважаючи на те, що цей текст належить до офіційно-ділового стилю мовлення в галузі законодавства, семантика латинізмів досить різноманітна. Варто зазначити, що більшість латинських запозичень в тексті Женевської конвенції є асимільованими і адаптовані до граматичних норм англійської мови, наприклад, слово *consignment*, що в процесі запозичення латинського *consignatio* набуло власне англійського суфікса для творення іменника. Ще одним прикладом набуття вже дієслівного суфікса можна помітити в слові *indicate*, що походить від латинського *indicatus*. Також багато прикладів запозичення за допомогою безафіксного способу. Так, *permit*, що утворилося на основі *permittere*, та *essential*, що пішло від *essentialis*, адаптувалися до англійської мови за допомогою відкидання суфіксів, притаманних латинській мові. Прикладом збереження латинських морфологічних і граматичних норм при запозиченні є слово *status*. В ньому збереглися написання слова оригіналу і форма множини, що діє як паралельна форма творення множини до власне англійського формотворення: *status* і *statuses*.

Враховуючи специфічність угоди, можна зрозуміти, що багато слів пов'язано з семантичною групою термінології в галузі військової справи. Зазвичай ці слова позначають відносини між сторонами конфлікту: *conflict*, *adverse*, *military*; військові операції: *occupation*, *repatriation*; статус сторін: *Contracting Parties*, *neutral State*, *belligerent State*; а також суто військові явища: *hors de combat*, *naval*, *hostility*. Проте в контексті угод військового спрямування, всі ці терміни можуть ставати міжгалузевими.

Велика кількість латинських запозичень виступає на позначення понять і явищ діловодства і адміністрування. Переважно це терміни, пов'язанні з веденням документації та з різними процесами в цій сфері: *identity card*, *certificate*, *administration*, *regulation*, *distribution*, *local*. Такі терміни можуть зустрічатися не тільки в юридичних текстах, а і в адміністративно-канцелярських.

Немалу частину всіх запозичень, що були використані в тексті, складають загальноживані терміни – терміни, що за своєю формою належать до класу

загальноживаних слів, що використовуються в літературній мові, але в контексті різних тематичних текстів і мовленнєвих стилів набувають особливого значення. Кожне загальноживане слово, що виступає в юридичній літературі як правовий термін, піддається стилістичному переосмисленню і має спеціальне значення [2, с. 64]. Наприклад, *condition* в даному тексті перекладається як *доля*, що не є основним словниковим відповідником цього слова. Також, *power* – загальноживане слово, що набуває спеціального значення *держава* в цьому тексті.

Дослідження семантичних груп латинізмів у правових текстах дозволяє відслідкувати не лише етапи формування і встановлення терміносистеми, а й вплив на міжнародну комунікацію. Ключовою задачею латинізмів в юридичних текстах є унеможливлення непорозуміння на фоні відсутності точних еквівалентів в різних мовах на позначення правових термінів, адже універсальність – запорука міжнаціонального взаєморозуміння.

Список використаних джерел

1. Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни: офіційний переклад. Київ: ПВР, 1954. 77 с.
2. Любченко М. Юридична термінологія: поняття, особливості, види. Монографія. Харків: «Права людини», 2015. 280 с.
3. Ольдер Е. Б. Женевські конвенції як основа міжнародного гуманітарного права. *Правовий дискурс*: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів та викладачів закладів вищої освіти. Черкаси, 2022. С. 212-214.
4. Convention (IV) relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War: authentic text. Geneva, 1949. 70 p.

БУХИНИК О., Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

Науковий керівник: С. А. Остапенко, кандидат педагогічних наук, доцент, Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

Спільні та відмінні риси активної лексики англійської та української мов

Мови відображають культурні, історичні та соціальні аспекти суспільства, що вони представляють. Це виявляється через спільні лексичні елементи, які відображають універсальні поняття та об'єкти. Наприклад, слова *сім'я* та *family* в українській та англійській мовах відображають схожі концепції, але вони виражені у різних мовних середовищах.

Лексика є не лише засобом спілкування, але й відображає культурні особливості кожної мови. Культурно-зумовлені терміни, такі як *гетьман* українською та *hetman* англійською, відображають особливості та традиції конкретного народу, створюючи унікальний мовний образ.

Незважаючи на спільність деяких термінів, інші можуть мати семантичні відмінності, викликані культурними або історичними контекстами. Наприклад, слова *лікар* українською та *doctor* англійською, хоча й відображають однакову професійну сферу, мають різний історичний та культурний відтінок [4, с. 49].

Також, обидві мови можуть використовувати слова з подібним значенням, але вони можуть бути різними за своєю формою чи вживанням. Наприклад, слово *сонце* в українській мові відповідає слову *sun* в англійській, але вони можуть мати різні граматичні форми та використовуватися в різних контекстах.

Порівнюючи деякі типові лексичні одиниці, які є популярними у обох мовах, можна відзначити цікаві відмінності та схожості. Наприклад, слово *lit* у англійській мові, яке може означати щось дуже класне або захоплююче, в українській мові перекладається як *круто*, використовуючись у схожих ситуаціях, наприклад, *Ця вечірка була така крута!*

Ще однією цікавою парою слів є *дружба* (*BFF – Best Friends Forever*) та *найкраща подруга назавжди*. Перше використовується у англійській мові як аббревіатура, наприклад, *She's my BFF*, тоді як українська версія надає більш розгорнутий опис стосунків, наприклад, *Вона – моя найкраща подруга назавжди*.

Термін *селфі* (*selfie*) також відображає подібний смисл у обох мовах, як зображення, яке людина робить сама собі, зазвичай з використанням мобільного телефону. Наприклад, у англійській мові: *Let's take a selfie together*, українська версія: *Давайте зробимо селфі разом*.

Слова, які виражають емоції чи відчуття, такі як *захоплення* (*crush*) або *шалений* (*crazy*), також мають подібні вирази в обох мовах, хоча деякі слова можуть мати нюанси у вживанні або контексті.

Деякі технологічні або сучасні терміни, як *стрімити* (*to stream*) чи *флексити* (*to flex*), також є схожими у вживанні, але можуть мати трохи різні відтінки значень. Наприклад, *обожнюю стрімити відео ігри онлайн та флексить свої нові кросівки* (українська).

Нарешті, слово *чіллити* (*to chill*) описує відпочинок чи релаксацію після чогось напруженого, і ця концепція подібна у обох мовах, хоча слова можуть трохи відрізнятись: *Після екзаменів я просто хочу чіллити* (українська) та *After exams, I just want to chill* (англійська) [3, с. 58].

Схожості та відмінності в активній лексиці англійської та української мов мають значний вплив на спосіб вираження думок і ідей у цих мовах.

Спільні риси: *Спільне походження слів:* в обох мовах є багато слів, які мають спільне коріння в індоєвропейській мовній сім'ї. Наприклад, *hand* (англ.) – *рука* (укр.), *water* (англ.) – *вода* (укр.), *book* (англ.) – *книга* (укр.), *brother* (англ.) – *брат* (укр.), *sister* (англ.) – *сестра* (укр.).

Частини мови: Англійська та українська мають подібні частини мови, такі як іменники, дієслова, прикметники та інші. Наприклад, у обох мовах є слова для

вираження дій (*to run – бігати*), опису речей (*big – великий*) та іменники для назв предметів (*book – книга*).

Граматичні правила: Обидві мови мають граматичні правила, які визначають порядок слів у реченні, утворення множини та інші аспекти. Наприклад, обидві мови використовують дієслова для вираження часу (*go – йти, went – пішов* або *ішов*).

Відмінності: **Лексичний склад:** Англійська має більший лексичний склад через своє використання як мови міжнародного спілкування. Наприклад, англійська має слова для позначення різних культурних аспектів, такі як *democracy* (демократія), *technology* (технології), *globalization* (глобалізація), що може бути менш розгорнуто в українській мові.

Фонетика: Англійська та українська мають різні фонетичні системи, що впливає на вимову та спосіб використання звуків. Наприклад, звуки *th* в англійській (*thick – товстий*) можуть бути складні для вимови для носіїв української мови.

Граматика: Відмінності у граматиці включають кількість відмінків української (сім) та їх відсутність в англійській, а також різницю у вживанні часів дієслів. Наприклад, українська має давнє минулий (*був*), а англійська виражає це за допомогою часових форм (*had been*).

Спільні риси та відмінності активної лексики англійської та української мов можуть бути досліджені з точки зору їх структури, образності та стилістичного забарвлення.

Однією із основних спільних рисів є наявність фразеологізмів або виразів, що мають образне значення та використовуються для передачі конкретної ситуації чи почуття. Наприклад, український вираз *бути на сьомому небі* має еквівалент у англійській мові – *to be in seventh heaven*, обидва вирази використовуються для вираження великого щастя або задоволення. Аналогічно, *вовк-одинак* в українській мові відповідає *alone wolf* в англійській; обидва вирази використовуються для опису людини, яка віддає перевагу самотності або незалежності [2, с. 68].

Однак, варто зазначити, що існують і відмінності у використанні активної лексики. Наприклад, український вираз *жити як кіт з собакою* або *скелет у шафі* можуть бути сприйняті як метафоричні вирази зі своїм унікальним значенням, тоді як в англійській мові подібні вирази можуть мати інше образне тлумачення або не існувати зовсім.

Крім того, деякі фразеологізми можуть бути специфічними для кожної мови через культурні відмінності. Наприклад, український вираз *справа честі* відповідає англійському *affair of honour*, проте кожен з цих виразів може мати свої відтінки значень та асоціацій у мові та культурі, де вони вживаються.

Отже, лексика відображає культурні особливості кожної мови. І хоча існують спільні риси у активній лексиці англійської та української мов, такі як структурні схожості та образні вирази, варто враховувати також і відмінності, які можуть бути пов'язані з культурними особливостями та історичними контекстами кожної мови.

Список використаних джерел

1. Андрейчук Н. І. Contrastive Linguistics = Контрастивна лінгвістика: навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 343 с.
2. Куц М. О. Порівняльна лексикологія англійської та української мов: Навчальний посібник. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2021. 197 с.
3. Сербенюк В., Гасюк Н. Порівняльний аналіз лексики підлітків в англійській та українській мовах. *Філологічні студії та перекладознавчий дискурс (м. Івано-Франківськ, 14 березня 2024 року)*. Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ ЗВО «Університет Короля Данила», 2024. С. 57–60.
4. Сіняговська І. Ю. Порівняльна лексикологія англійської та української мов. Конспект лекцій. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2019. 149 с.
5. Comparative Lexicology of the Ukrainian and English Languages: навч. посіб. із порівняльної лексикології англ. та укр. мов для студентів 3 курсу ф-ту Референт-перекладач / за ред. О. В. Карпенко; Нар. укр. акад., каф. герман. та роман. філології. Харків: Вид-во НУА, 2018. 104 с.

ГОПКАЛО Ю., Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Науковий керівник: Ю. Г. Рожков, доктор філософії з філології, доцент, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Порівняльний аналіз категорії роду іменників в українській та німецькій мовах: структурні та семантичні аспекти

Категорія роду іменників є важливою граматичною особливістю як української, так і німецької мов. Ця категорія структурно відрізняється у кожній з мов, що призводить до суттєвих розбіжностей у граматичних та семантичних підходах до її вираження. Порівняння граматичної системи роду в українській та німецькій мовах дозволяє побачити не лише різницю у функціонуванні цих мов, але й виявити їхні історичні та культурні зв'язки. У цій статті ми розглянемо основні структурні та семантичні аспекти категорії роду іменників у двох мовах, звертаючи увагу на відмінності в правилах розподілу родів, їхню граматичну роль та семантичні значення.

В українській мові існує три граматичні роди: чоловічий, жіночий та середній. Категорія роду є однією з основних характеристик іменника і зазвичай може бути визначена на основі закінчення іменника у називному відмінку однини. Чоловічі іменники часто закінчуються на приголосний звук (наприклад, "стіл", "птаха"), жіночі — на -а або -я ("жінка", "сім'я"), а середні іменники мають закінчення -о, -е або -я ("слово", "вікно", "ім'я").

Узгодження іменників за родом з прикметниками, займенниками та дієсловами є важливою частиною граматичної системи української мови. Наприклад, у реченні "великий будинок" (чоловічий рід) та "велика книга" (жіночий рід) прикметники змінюються відповідно до роду іменника. Граматична категорія роду залишається стабільною і визначає узгодження у всіх відмінках.

Подібно до української, у німецькій мові також існує три роди: чоловічий (der), жіночий (die) та середній (das). Однак, правила визначення роду іменників є більш складними і менш очевидними, ніж в українській мові. Багато іменників у німецькій мові мають рід, який не відповідає їхньому природному значенню або закінченню. Наприклад, слово "Mädchen" (дівчина) має середній рід (das), хоча семантично воно позначає особу жіночої статі. Такі випадки відображають історичний розвиток мови і є однією з особливостей німецької граматики.

Німецька мова має чітку систему артиклів, яка допомагає визначити рід іменника: der для чоловічого, die для жіночого та das для середнього. Це особливо важливо, оскільки у багатьох випадках рід іменників не можна визначити за їх формою. Важливою відмінністю від української мови є те, що в німецькій мові рід іменника менш очевидно пов'язаний із закінченням, що робить його запам'ятовування складнішим для мовців інших мов.

Основна структурна різниця між українською та німецькою мовами полягає в тому, що в українській мові рід іменників більш передбачуваний і часто легко визначається за закінченням, тоді як у німецькій мові рід іменників є менш регулярним і вимагає запам'ятовування. В українській мові рід не лише визначає узгодження прикметників та займенників, але й є важливим для відмінювання іменників. Наприклад, зміна закінчень у різних відмінках залежить від роду іменника.

У німецькій мові, хоча рід іменника також впливає на узгодження з прикметниками та артиклями, система відмінювання є менш залежною від роду. Важливу роль у німецькій мові відіграють артиклі, які служать для розрізнення роду, тоді як в українській мові рід визначається формою самого іменника.

Семантичні відмінності у використанні роду між українською та німецькою мовами також заслуговують на увагу. В українській мові рід зазвичай тісно пов'язаний з біологічною статтю особи або тварини. Наприклад, слова "чоловік" і "жінка" чітко позначають чоловічий та жіночий рід відповідно. Винятки рідкісні й стосуються переважно деяких старослов'янських форм або фольклорних термінів.

У німецькій мові, як зазначалося раніше, є значна кількість слів, де граматичний рід не відповідає біологічній статі або семантиці слова. Наприклад, слова на зразок "Kind" (дитина) або "Weib" (жінка) мають середній рід, що семантично не відповідає їх значенню. Такі відмінності є частиною історичного розвитку німецької мови і відображають стародавні граматичні структури, які збереглися до сьогодні.

Категорія роду ускладнює переклад між українською та німецькою мовами, оскільки рід іменників не завжди збігається. Наприклад, українське слово "сонце" (середній рід) має чоловічий рід у німецькій мові — "die Sonne" (жіночий

рід). Ці відмінності вимагають від перекладача особливої уваги, оскільки неправильний вибір роду може призвести до помилок у граматичному узгодженні.

У перекладацькій практиці необхідно не лише враховувати граматичні правила щодо роду, але й зважати на культурні та контекстуальні особливості, які можуть впливати на вибір форми у мові перекладу. Відсутність артиклів в українській мові також створює додаткові виклики при перекладі з німецької, оскільки в українській мові рід іменників зазвичай визначається за закінченням, тоді як у німецькій — за артиклем.

Порівняльний аналіз категорії роду іменників в українській та німецькій мовах показує значні структурні та семантичні відмінності. В українській мові рід іменників часто передбачуваний і чітко відображає біологічну стать об'єктів, тоді як у німецькій мові існують численні винятки, що не завжди пов'язані з логічною семантикою. Ці відмінності ускладнюють переклад між мовами і вимагають уважного аналізу граматичних та лексичних особливостей кожної з них.

Список використаних джерел

1. Bondarko, A. V. Grammatical meaning and its expression: The theory of grammatical forms in the structure of language. John Benjamins Publishing Company.
2. Corbett, G. G. Gender. Cambridge University Press.
3. Hawkins, J. A., & Cutler, A. Psycholinguistic factors in morphological asymmetry. In J. A. Hawkins (Ed.), *Explaining Language Universals* (pp. 280–317). Blackwell.
4. Štekauer, P., Valera, S., & Körtvélyessy, L. *Word-formation in the world's languages: A typological survey*. Cambridge University Press.

ГОТТО П., Національний технічний університет «Дніпровська Політехніка»

Науковий керівник: Махоніна Н. Г., к. філол. н., доцент, НТУ «Дніпровська Політехніка»

АДАПТАЦІЯ МОВНИХ, КУЛЬТУРНИХ, СОЦІАЛЬНИХ ТА ІНШИХ ВІДМІННОСТЕЙ В ПРОЦЕСІ ЛОКАЛІЗАЦІЇ КІНОФІЛЬМІВ

Abstract. The article deals with the problem of distinguishing between the concepts of ‘localisation’ and ‘adaptation’ in translation studies. The range of phenomena that need to be adapted when localising live feature films (linguistic, technical, cultural, social, legal) is examined in detail. Particular attention is paid to the peculiarities of adapting different types of film texts (direct speech of characters, subtitles, texts for dubbing).

Key words: localisation, adaptation, subtitle, dubbing, feature films.

Постановка проблеми. Локалізація відеоконтенту стала важливим питанням у медіапросторі та перекладознавстві України, оскільки зростання популярності англomовних фільмів, серіалів, а також розважальних та просвітницьких програм вимагає якісного перекладу з елементами адаптації. Процес адаптації контенту для будь-якої іншомовної аудиторії стикається з багатьма викликами, як лінгвістичного, так і культурного або технічного характеру, які потребують найпильнішого вивчення з метою покращення методології перекладу взагалі та в Україні зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічною базою роботи є праці з теорії перекладу, які визначають місце локалізації в дискурсі перекладознавства (С. Басснетт, Н. Гомські, А. Лефевр). В роботах М. Бернал-Меріно, К. Манжирона і Х. Максвел Чендлера детально розглядаються види локалізації, проблеми, з якими можна зіткнутися під час локалізації, та шляхи їх вирішення. А. Ф. Косталес звертається до локалізації відеоігор, аналізує різні стратегії та особливостей локалізації в цьому жанрі, займається питаннями адаптацію гумору в локалізаціях відеоігор. Серед вітчизняних вчених локалізацію як перекладознавчу проблему вивчають А. Міщенко (локалізація в контексті міжкультурної комунікації), Т. Чрділелі та Н. Кожемяченко (лінгвістичні особливості локалізації програмного забезпечення та питання адекватності локалізації), Ю. Онищенко (проблема еквівалентності в теорії локалізації, труднощі українських перекладів у сфері програмного забезпечення), Л.С. Головащенко та М.Ю. Лимар (відтворення лексичних одиниць з мови оригіналу мовою перекладу при локалізації відеоігор). Утім, ґрунтовний перекладознавчий аналіз локалізації відеоконтенту здатен доповнити існуючі дослідження та розширити уявлення про особливості локалізації в різних жанрах.

Метою статті є вивчення адаптації мовних, культурних, соціальних та інших відмінностей в процесі локалізації кінофільмів. Вирішення поставленої мети зумовило розв'язання таких завдань: 1) розмежувати поняття «локалізація» та «адаптація»; 2) розглянути рівні адаптації кіноматеріалу при локалізації; 3) дослідити специфіку лінгвістичної адаптації при локалізації ігрових фільмів.

Виклад основного матеріалу. Загальний зміст понять «локалізація» та «адаптація». Локалізація та адаптація є важливими поняттями в теорії перекладу, які стосуються зміни контенту для відповідності культурним, мовним та іншим особливостям цільової аудиторії. Хоча ці терміни часто використовуються як взаємозамінні, між ними є важливі теоретичні та практичні відмінності.

Термін *адаптація* з'явився раніше, ніж термін *локалізація*. *Адаптація* як процес перекладу чи перетворення твору була добре відомою ще в античні часи, коли твори перекладалися з однієї мови на іншу з урахуванням культурних відмінностей.

Термін *локалізація* набув популярності наприкінці ХХ століття з розвитком інформаційних технологій і програмного забезпечення. З появою глобальних

ринків і масової комунікації виникла потреба в тому, щоб продукти були доступні різним культурам не тільки мовно, але й з урахуванням технічних і правових норм кожної країни.

Спеціалісти з перекладу розрізняють локалізацію та адаптацію за їх цілями та методами, при цьому *локалізація* розглядається як технологічний і культурний процес, спрямований на те, щоб зробити продукт універсально прийнятним для конкретної національної чи регіональної аудиторії. *Адаптація* у перекладі більш гнучка і дозволяє змінювати контент на рівні смислу, структури та стилю для досягнення емоційної або інтелектуальної реакції, подібної до тієї, яку викликає оригінал.

Рівні адаптації при локалізації. *Лінгвістична адаптація* охоплює адаптування текстів, роботу зі слоганами та ідіомами, а також субтитри та дубляж.

Адаптування текстів. Локалізація починається з перекладу текстів, як діалогів, так і всіх інших текстових елементів (назв, описів, рекламних слоганів). Важливо не лише точно передати зміст, але й зберегти стиль та інтонацію оригіналу, при цьому перекладені діалоги повинні звучати природно для місцевої аудиторії та враховувати особливостей кожної конкретної мови.

Для унаочнення цього положення подивимось на висловлювання одного з другорядних персонажів британського серіалу «Шерлок/Sherlock»: *She's always getting at me, saying I weren't a real man / Вона весь час до мене чіпляється, каже, що я тупу не мужик* (приклад з: [5, с. 28]). Воно містить у собі еративи – навмисні помилки, які покликані підкреслити низький рівень освіченості, приналежність героя до кримінальних кіл суспільства. Якщо у вихідному тексті жаргонне мовлення розкрито переважно через скорочення слів *she's*, *weren't* та сленгове *real man*, то в українському перекладі використані більш стилістично насичені мовні засоби: слово-паразит *тупу*, жаргонізми *мужик*, *чіпляється*. Це прекрасне перекладацьке рішення, яке компенсує відсутність в українській мові еквівалентних розмовних скорочень граматичних категорій, та викликає в української аудиторії такий само ефект, як оригінал в британській.

Локалізація слоганів та ідіом. У кіно часто використовуються ідіоми, які можуть не мати прямого аналога в іншій мові. Так репліка, з якої починається «Джанго вільний / Django Unchained» К. Тарантіно:

*Dicky: Who's that Дікі: Кого це там носить
stumblin'around in the dark? State your посеред ночі? Негайно назвітьсь або
business or prepare to get winged! відправляйтесь до праотців.*

містить ідіому *to get winged* (прибл. «бути застреленим або вбитим і відійти в інший світ»). В українській мові її для наближення тексту оригіналу до цільової аудиторії та збереження загальної тональності твору передали через функціональний аналог – фразеологізм *відправитися до праотців*, що досить вдало, на нашу думку, відтворює і розмовний стиль мовлення персонажа – работорговця Дікі Спекса, й історичну епоху, й атмосферу вестернів (приклад з: [1, с. 85]).

Субтитри та дубляж. Переклад та адаптація субтитрів має свої особливості. Довжина кожного субтитру обмежена простором у нижній частині

екрана. Якою б протяжною або швидко промовленою не була репліка, суть її необхідно вмістити на невеликій екранній площі, максимально точно передавши зміст і надавши можливості глядачам прочитати її до заміни наступним субтитром. Саме тому мовлення персонажів при субтитруванні спрощується і перефразовується, може мати місце навіть своєрідний переказ.

Типовим засобом компресії при субтитруванні є вилучення присвійних займенників. Так репліку героїні серіалу «Ранкове шоу / The Morning Show») *Now, put your weight on your left foot* передали в українській мові як *Тепер, перенеси вагу на ліву ногу*. Дослівний переклад *Тепер, перенеси свою вагу на свою ліву ногу* не був би адекватним, адже, по-перше, довжина субтитру була би надмірною і, таким чином, непридатною для зазначеного таймінгу в серіалі, а, по-друге, таке речення не відповідає стандартам української мови, а, отже, є неприродним для українців (приклад з: [4, с. 41]).

В свою чергу *дубляж* повинен створювати ілюзію того, що герої справді розмовляють мовою глядача. Переклад в дубляжі оцінюють по тому, наскільки перекладач добре «вклав в уста» текст персонажа. У перекладі для дубляжу, перекладач повинен повністю переосмислити матеріал, створити текст з нуля, ґрунтуючись на паралельних смислових потоках таким чином, щоб він підходив до ситуації іншої мови та іншої культури [2, с. 230]. Також важливо, щоб голоси акторів, які займаються дубляжем, відповідали оригінальним персонажам, зберігали їхню індивідуальність.

Адаптація культурного контексту. Врахування культурних відмінностей є критично важливим для успіху локалізації. Наприклад, в одній культурі певні висловлювання або сцени можуть бути зрозумілими та прийнятними, тоді як в іншій можуть викликати непорозуміння або навіть незручність чи образу. Тому перекладачі та культурні консультанти аналізують контент на предмет відповідності місцевим нормам і традиціям. Наприклад, в уїдливі ремарці лейтенанта Алдо Рейна з «Безславних виродків / *Inglourious Basterds*») К. Тарантіно *That's a pretty exciting story. What's next? Eliza on the Ice?* згадується знайомий для американської аудиторії персонаж з мультфільму 1944 року створення «*Eliza on the Ice*», що є пародією на роман американської письменниці Гаррієт Бічер-Стоу «Хатина дядька Тома». Для української аудиторії назва і сюжет цієї національно-специфічної реалії є незнайомими. Тому перекладач вирішив використати образ данського письменника Г.-К. Андерсена (функціональний аналог), автора відомих у всьому світі казок, тим самим натякаючи на те, що штандартенфюреру варто переходити до справи без зайвої балаканини: *Це дуже цікава історія. Що далі, Андерсен?* (приклад з: [1, с. 84]).

Не менш важливим при локалізації є уникнення чутливих тем. Наприклад, релігійні або політичні мотиви можуть бути чутливими або табуватися в певних країнах або культурах, тому їх включення в кінофільми може призвести до негативної реакції аудиторії. У таких випадках контент повинен бути зміненим або адаптованим.

Соціальна адаптація повинна враховувати та соціальну структуру суспільств. У процесі локалізації важливо враховувати *соціальні реалії* різних суспільств, рівень розвитку технологій, інфраструктури та загальний контекст

життя цільової аудиторії. Так в деяких країнах може бути недоцільно включати в стрічки рекламу високотехнологічних продуктів або послуг, оскільки вони, наприклад, не є ще широко доступними або популярними. Не менш важливим є також врахування рівня освіти аудиторії. Це включає вибір мовних засобів, які будуть зрозумілими та прийнятними для більшості населення. Наприклад, популярний серед молоді сленг може бути не зрозумілим старшому поколінню і навпаки.

Правова та етична адаптація повинна зважати на відповідність законодавчим та/або етичним вимогам, які можуть різнитися від країни до країни. В деяких країнах існують обмеження на показ певних видів реклами, еротичних сцен або сцен насильства. Локалізація повинна враховувати ці вимоги, щоб не стикнутися з юридичними наслідками та уникнути проблем з цензурою. Наприклад, в нашій країні КУПАП встановлює відповідальність за нецензурну лайку в громадських місцях. Час від часу громадськості пропонуються законопроекти щодо запровадження відповідальності також у випадках, коли ненормативна лексика використовується під час трансляції телерадіопередач, у ЗМІ, або шляхом поширення аудіовізуальної інформації в мережі Інтернет чи під час публічних виступів. Не дивно, що при перекладі інвективів більшість перекладачів використовують прийоми опущення або пом'якшення. Подивимось на два приклади з перекладу британського серіалу «Шерлок/Sherlock» для каналу «1+1». У першому випадку інвектив не переклали зовсім: *Damn! Even her teapots were not touched / Навіть чайники ніхто не чіпав!* Т. Сіроштан [5] пояснює це тим, що головний герой перебував в одній кімнаті з дитиною, і тому переклад цієї лайки був би недоречним. В другому випадку один з поліцейських через свою неприязнь до головного героя називає його в оригіналі *arsehole*: ... *you're arsehole Sherlock*, а в перекладі *козел* (... *ну і козел же ти, Шерлок*). Дослідниця [5] вважає, що вдаватися до прямого перекладу інвективів неможливо з двох причин. По-перше, цензура не пропустить грубу, ненормативну лексику на центральне телебачення. По-друге, це може здійснити сильне емоційне враження на глядача. Тому, український перекладач пом'якшує та змінює їх семантичну відповідність, а в деяких випадках опускає.

Також при локалізації важливо враховувати авторські права на музику, зображення та інші складові фільму або реклами. Це може включати отримання дозволів на використання певних матеріалів або заміну їх на локальні аналоги.

Технічна адаптація складається з адаптація графіки та візуальних елементів. Наприклад, шрифт та його колір, що використовуються в оригінальній версії, можуть бути змінені для того, щоб краще відповідати естетичним уподобанням місцевої аудиторії. Це може торкнутися перекладу або переробки всіх текстів у візуальних матеріалах.

Музичний супровід також може зазнати змін. В деяких випадках для більшої культурної релевантності, оригінальна музика може бути замінена на ту, яка краще підходить для місцевої аудиторії. Наприклад, у рекламі або кіно можуть використовуватися мелодії, популярні в цільовій країні.

Висновки. Локалізація кінофільму є надзвичайно важливою для досягнення успіху на міжнародному ринку. Завдяки локалізації кінопродукт стає

прийнятним для різних національних чи регіональних аудиторій. Локалізація включає адаптацію мовного, культурного, соціального та інших контекстів. Цей процес вимагає високого рівня професіоналізму та залучення спеціалістів з різних галузей, від перекладачів до культурних експертів.

Список використаних джерел

1. Колодій Б. М., Олійник О. Ю. Стратегії й тактики відтворення кінодіалогу в українському перекладі (на матеріалі англомовних фільмів Квентіна Тарантіно). *Закарпатські філологічні студії* / редкол.: І. М. Зимомря (голов. ред.), М. М. Палінчак, Ю. М. Бідзіля та ін. Ужгород : Видавничий дім "Гельветика", 2021. Т. 2, вип. 17. С. 80–87. Бібліогр.: с. 86–87 (35 назв); рез. укр., англ. Режим доступу: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/17/part_2/18.pdf
2. Литвин І. М. *Актуальні питання аудіовізуального перекладу: проблема типології*. *Вісник гуманітарного наукового товариства*. 2020. Т. 20. С. 228-232. Режим доступу: <https://eprints.cdu.edu.ua/4477/>
3. Лукьянова Т. Г. Жанрово-стилістичні особливості перекладу субтитрів (на матеріалі англомовних художніх фільмів). *Філологічні трактати*. 2012. Т. 4, № 2. С. 50-55. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Filtr_2012_4_2_10
4. Пислару К. В. Особливості субтитрування як виду кіноперекладу (на матеріалі американського телесеріалу „ The Morning Show ”) : дипломна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр»: спец. 035 «Філологія» / наук. кер. Г. М. Кузенко. Миколаїв : ЧНУ ім. Петра Могили. 2022. 106 с.
5. Сіроштан Т. О. Специфіка перекладу англомовних кінематографічних текстів : робота на здобуття кваліфікаційного ступеня магістра : спец. 035 «Філологія» / наук. кер. А. В. Прокопенко. Суми : СумДУ, 2020. 77 с.

ЗИМА Н., Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

Науковий керівник: Остапенко С. А., кандидат педагогічних наук, доцент, Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

Семантичні та синтаксичні особливості фразеологізмів з компонентом «їжа» в англійській та українській мовах

Фразеологізми, як невід’ємна частина будь-якої мови, відображають культурні та соціальні особливості народу. Вони часто використовують образи з повсякденного життя, зокрема, з кулінарії. Дана наукова розвідка присвячена порівнянню семантичних та синтаксичних особливостей фразеологізмів з компонентом “їжа” в українській та англійській мовах.

Для початку визначимо поняття семантичного і синтаксичного аналізу.

Семантичний аналіз фразеологізмів спрямований на вивчення їх значення, тобто на те, як певний фразеологізм розкриває зміст і яку інформацію передає. Семантичний аналіз включає вивчення конотативних (емоційних) та денотативних аспектів значення фразеологізму. Він також розглядає метафоричні та образні значення, які використовуються для створення фразеологізму.

Синтаксичний аналіз фразеологізмів фокусується на їх граматичній структурі та ролі в реченні. Він розглядає, як фразеологізм функціонує у складі речення, яку синтаксичну роль він виконує і як він взаємодіє з іншими компонентами речення.

Наприклад візьмемо фразеологізм з компонентом “їжа” *Jennie works hard to bring home the bacon*.

Bring home the bacon – з точки зору семантичного аналізу даний фразеологізм має позитивне емоційне забарвлення, адже він підкреслює здатність заробляти гроші, забезпечувати добробут. В денотативному значенні – походить з ідеї приносити додому їжу, що можна співвіднести із заробленням грошей. Також даний фразеологізм містить позитивну конотацію, оскільки ми можемо асоціювати його з успіхом, грошима.

З точки зору синтаксичного аналізу, *bring home the bacon* виконує роль присудка. В вищезазначеному реченні має місце така синтаксична структура: "Jennie" виступає в ролі підмета, "works hard" – присудка, а "to bring home the bacon" виступає як інфінітивна фраза в ролі обставини. Цей фразеологізм описує дію, яку виконує підмет, підкреслюючи результат його зусиль, що і є його головною функцією в реченні. Варто зазначити, що цей фразеологізм з компонентом “їжа” *bring home the bacon* може бути застосований як в пасивному, так і в активному станах і в різних часових формах.

Далі проаналізуємо український фразеологізм з компонентом “їжа” за семантичними та синтаксичними ознаками. Для аналізу візьмемо схожий до англійського варіанту фразеологізм – *заробляти на хліб*.

Даний фразеологізм в денотативному значенні має на увазі заробляти гроші для забезпечення себе або своєї сім'ї основними потребами. Щодо конотативного значення: фразеологізм може бути використаний в позитивних або негативних значеннях. В позитивних конотаціях він може асоціюватися з працьовитістю, відповідальністю та здатністю забезпечити себе або свою родину. Але у певних контекстах цей фразеологізм підкреслює необхідність дуже тяжкої праці, щоб вижити.

Фразеологізм *заробляти на хліб* має метафоричне значення. Тут “хліб” виступає метафорою для засобів існування або заробітку в цілому. Це відображає важливість хліба як основного продукту харчування в багатьох культурах, а особливо в українській, що символізує базову потребу людини. Варто зазначити, що в цьому випадку має місце і культурний аспект. Так як історично в Україні хліб був і залишається основним продуктом харчування, він має свою історію. І саме ці фактори роблять цей фразеологізм зрозумілим, важливим і поширеним у вживанні.

Перейдемо до синтаксичного аналізу фразеологізму *заробляти на хліб*: як фразеологізм функціонує в реченні та яку роль він виконує.

Цей фразеологізм є дієсловом і прийменниковою групою: "Заробляти" є дієсловом, а "на хліб" є прийменниковою групою, яка уточнює мету дії. Для аналізу синтаксичної структури візьмемо за приклад речення: *Микита заробляє на хліб, працюючи на двох роботах*. "Микита" виступає підметом в реченні, "заробляє на хліб" – присудком, "на хліб" – прийменником мети, а "працюючи на двох роботах" – дієприкметниковий зворот, який виконує роль обставини способу дії. Цей фразеологізм може бути використаний в різний часах.

Семантичний аналіз фразеологізмів, таких як *bring home the bacon* в англійській мові та *заробляти на хліб* в українській мові показує, що обидва вирази мають багатий метафоричний зміст, який відображає базову потребу людини у засобах до існування. Хоча ці фразеологізми мають різні конкретні культурні відтінки, обидва вони символізують заробіток, забезпечення та працьовитість. Вони часто мають позитивне або нейтральне емоційне забарвлення, підкреслюючи відповідальність і здатність людини забезпечити себе та свою родину.

Синтаксичний аналіз показує, що фразеологізми з компонентом "їжа" зазвичай функціонують як дієслівні або адвербіальні фрази, які уточнюють мету або характер дії. Вони легко інтегруються у різні часові форми і можуть бути використані в різних граматичних конструкціях без зміни свого основного значення.

Таким чином, фразеологізми з компонентом "їжа" в англійській та українській мовах мають як спільні риси, так і відмінності, що обумовлено культурно-історичними контекстами, та є важливим інструментом для вираження емоцій та станів, а також для передачі культурної спадщини від покоління до покоління.

Список використаних джерел

1. Словник фразеологізмів української мови / за ред В. О. Винник. Київ: Наукова думка, 2003. 788 с.
2. Доценко Р. І. Англійські прислів'я та приказки. Київ: Дніпро, 1980. 262 с.
3. Войтенко О. Методи вивчення фразеологічних одиниць. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/stud_konferenzia/2013/visnuk_18.pdf
4. Баранцев К. Т. Англо-український фразеологічний словник. Київ: Знання, 2005. 1056 с.

КАБАК І., Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Науковий керівник: Ю. Г. Рожков, доктор філософії з філології, доцент, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Відмінки іменників в українській та німецькій мовах: функціональні паралелі та граматичні відмінності

Відмінкова система іменників є невід'ємною частиною граматичної структури як української, так і німецької мов. Вона дозволяє точно виражати відношення між словами в реченні та визначає їх синтаксичну роль. Попри те, що обидві мови належать до індоєвропейської сім'ї, відмінкова система в українській і німецькій мовах має як спільні риси, так і суттєві відмінності. У цій статті ми розглянемо функціональні паралелі між системами відмінків іменників в українській та німецькій мовах, а також відзначимо граматичні розбіжності, які впливають на їх використання та навчання.

Українська мова має сім відмінків: називний, родовий, давальний, знахідний, орудний, місцевий та кличний. Кожен із цих відмінків виконує чітко визначені синтаксичні функції, змінюючи форму іменника відповідно до його ролі в реченні.

1. **Називний відмінок** використовується для вираження підмета і відповідає на питання "хто? що?". Наприклад: "*Книга лежить на столі.*" Іменник "*книга*" стоїть у називному відмінку.

2. **Родовий відмінок** виражає відношення приналежності, частини цілого або заперечення. Наприклад: "*Немає книги.*" Іменник "*книги*" стоїть у родовому відмінку.

3. **Давальний відмінок** позначає об'єкт, до якого спрямована дія, відповідаючи на питання "кому? чому?". Наприклад: "*Я подарував книгу друзі.*" Іменник "*друзі*" у давальному відмінку.

4. **Знахідний відмінок** використовується для позначення прямого об'єкта дії, відповідаючи на питання "кого? що?". Наприклад: "*Я бачу книгу.*" Іменник "*книгу*" стоїть у знахідному відмінку.

5. **Орудний відмінок** виражає засіб або спосіб дії, відповідаючи на питання "ким? чим?". Наприклад: "*Я пишу ручкою.*" Іменник "*ручкою*" у орудному відмінку.

6. **Місцевий відмінок** позначає місце дії, відповідаючи на питання "на кому? на чому?". Наприклад: "*Книга лежить на столі.*" Іменник "*столі*" стоїть у місцевому відмінку.

7. **Кличний відмінок** використовується для звертання, наприклад: "*Друзе, допоможи мені!*" Іменник "*друзе*" у кличному відмінку.

Німецька мова має чотири відмінки: називний (Nominativ), родовий (Genitiv), давальний (Dativ) і знахідний (Akkusativ). Хоча кількість відмінків менша, німецька система є досить складною через необхідність узгодження відмінків із артиклями та прикметниками.

1. **Називний відмінок (Nominativ)** використовується для позначення підмета або іменної частини присудка, наприклад: "*Der Hund ist groß.*" ("*Собака великий.*").

2. **Родовий відмінок (Genitiv)** вказує на приналежність або частину чогось, як у прикладі: "*Das Buch des Lehrers.*" ("*Книга вчителя.*").

3. **Давальний відмінок (Dativ)** позначає непрямий об'єкт дії, наприклад: "*Ich gebe dem Mann das Buch.*" ("*Я даю чоловікові книгу.*").

4. **Знахідний відмінок (Akkusativ)** використовується для позначення прямого об'єкта, наприклад: "*Ich sehe den Hund.*" ("*Я бачу собаку.*").

Основною спільною рисою відмінкових систем обох мов є те, що і в українській, і в німецькій мовах відмінки використовуються для вираження граматичних відносин між словами в реченні. Обидві мови використовують відмінки для позначення підмета, прямого та непрямого об'єкта, а також приналежності.

Наприклад, називний, давальний та знахідний відмінки виконують подібні функції в обох мовах. Називний відмінок в українській та німецькій мовах вказує на підмет речення. Давальний відмінок позначає непрямий об'єкт, а знахідний – прямий об'єкт дії.

Попри схожість у функціях деяких відмінків, є кілька ключових відмінностей між відмінковими системами української та німецької мов:

1. **Кількість відмінків:** Українська мова має сім відмінків, тоді як у німецькій мові лише чотири. Відсутність таких відмінків, як орудний і місцевий, у німецькій мові є однією з найпомітніших відмінностей. У німецькій мові функції цих відмінків виконуються за допомогою прийменників. Наприклад, в українському реченні "*Я пишу ручкою*" використовується орудний відмінок, тоді як у німецькому аналогічному реченні "*Ich schreibe mit dem Stift*" ця функція передається через прийменник "*mit*".

2. **Кличний відмінок:** Українська мова має окремий кличний відмінок, який використовується для звертання. Німецька мова не має такого окремого відмінка, і звертання відбувається за допомогою називного відмінка. Наприклад, у реченні "*Друзе, допоможи мені!*" українська мова використовує кличний відмінок, тоді як у німецькому варіанті було б "*Freund, hilf mir!*", де слово "*Freund*" залишається в називному відмінку.

3. **Використання артиклів:** У німецькій мові рід і відмінок іменника часто визначаються через артиклі, що додає додатковий шар складності у відмінюванні. Наприклад, у давальному відмінку артикль змінюється з "*der*" на "*dem*" для чоловічого роду та середнього роду, що не спостерігається в українській мові. В українській мові відмінкові закінчення самих іменників виконують більшість граматичних функцій, тоді як в німецькій іменники можуть мати однакову форму у кількох відмінках, а зміни відбуваються на рівні артиклів.

4. **Родовий відмінок:** Використання родового відмінка у німецькій мові поступово скорочується в розмовній мові, тоді як в українській мові він залишається активним і необхідним. Німецька мова часто замінює родовий відмінок конструкціями з прийменником "*von*" у повсякденному мовленні, наприклад, "*das Auto von dem Lehrer*" замість літературного "*des Lehrers Auto*".

Вплив на переклад

Ці граматичні відмінності створюють виклики для перекладачів, оскільки при перекладі потрібно не тільки зберегти синтаксичну структуру, але й правильно передати значення відмінка. Наприклад, перекладаючи з української на німецьку, важливо враховувати, що відсутність орудного або місцевого відмінка в німецькій мові потребує використання прийменників. Також перекладачі повинні бути уважними до вживання артиклів, оскільки неправильне узгодження відмінка з артиклем може спотворити зміст.

Висновок

Відмінкові системи української та німецької мов мають як спільні риси, так і суттєві відмінності, що відображають історичні та граматичні особливості кожної з мов. Хоча функції основних відмінків, таких як називний, давальний і знахідний, в обох мовах подібні, кількість відмінків та спосіб їх вираження в граматичній системі значно відрізняються. Перекладачі повинні бути уважними до цих відмінностей, щоб точно передати зміст текстів між двома мовами.

Список використаних джерел

1. Bondarko, A. V. Grammatical meaning and its expression: The theory of grammatical forms in the structure of language. John Benjamins Publishing Company.
2. Corbett, G. G. Gender. Cambridge University Press.
3. Hawkins, J. A., & Cutler, A. (1988). Psycholinguistic factors in morphological asymmetry. In J. A. Hawkins (Ed.), *Explaining Language Universals* (pp. 280–317). Blackwell.
4. Štekauer, P., Valera, S., & Körtvélyessy, L. Word-formation in the world's languages: A typological survey. Cambridge University Press.

КОСТОГРИЗ А., Національний технічний університет «Дніпровська Політехніка»

Науковий керівник: Махоніна Н. Г., к. філол. н., доцент, НТУ «Дніпровська Політехніка»

ВИКОРИСТАННЯ МОРФОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОКАЗІОНАЛІЗМІВ У НІМЕЦЬКІЙ РЕКЛАМІ

Abstract. This article analyses occasional words formation. The aim of the study is to present occasional words in German advertising texts and to analyse the special features of their creation. In this article, common word formation patterns for occasional words in advertising texts are considered and their significance for the functioning of advertisements is analysed. The research material was taken from German magazine and newspaper publications and from the online slogan portal.

Key words: occasional word, nonce word, German advertising texts, slogans, word formation.

Постановка проблеми. З 50-х років ХХ століття основні труднощі й турботи підприємців у всьому світі пов'язані не з процесом виробництва товарів, а з процесом їхнього збуту. Робиться все можливе, щоб привернути увагу споживачів до певної продукції або послуг, щоб вони продовжували купувати фірмові товари. Саме у цей час у високорозвинених індустріальних країнах сформувалося нове явище економічного порядку – реклама. Їй відкрився надзвичайно широкий доступ до інформаційного простору, який охоплював мільйони читачів, слухачів і глядачів. Таким чином вона у всіх формах свого прояву перетворилася на міцну складову частину культури, яку не можна виключити зі сфери суспільної комунікації. Вплив реклами позначився і на мові: сформувалася мова реклами – новий функціональний підстиль.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Не дивно, що реклама як об'єкт лінгвістичного дослідження привернула увагу вчених-мовознавців ще у середині ХХ століття, і з того часу вивчалася як в академічних колах, так і в лабораторіях приватних підприємств, які залучали лінгвістів у надії оптимізувати процес виробництва реклами і залучити нових клієнтів. Реклама аналізувалася з позицій теорії комунікації (І. Батуревич, Ф. Бацевич, Л. Брудницька, В. Зірка, Т. Ковалевська, Н. Кутуза, Г. Почепцов та ін.), робилися спроби визначити її місце в системі мовних жанрів (О. Малинівська, І. Іванова). Крім того, вона розглядалася з семіологічної, прагмасемантичної, прагмалінгвістичної (Ю. Корнева, Т. Лівшиць, І. Мойсеєнко, Ю. Сильвестров, Ю. Прохоров) та психолінгвістичної точки зору (М. Вінтонів, Т. Ковалевська, В. Посмітна). Часом увага приділяється окремим характеристикам реклами: В. Зірка (мовні парадигми маніпулятивної гри в російськомовній рекламі); Т. Ковалевська (комунікативні аспекти нейролінгвістичного програмування); Н. Кутуза (сугестивність рекламного дискурсу); О. Зелінська (лінгвальна характеристика рекламних текстів 20 – 40-х рр. ХХ ст.) тощо. У колі наукових інтересів сучасних мовознавців перебуває рекламний текст, складений англійською, німецькою, турецькою, польською мовами та ін., а відповідно – сучасний стан і перспективи розвитку іншомовних рекламних текстів, зарубіжної реклами. Проте незважаючи на велику кількість робіт, присвячених рекламі, питання словотвору та словотвірних моделей у ній залишаються маловивченими, що і обумовлює актуальність нашої роботи.

Метою статті є дослідження морфологічних особливостей okazionalizmів у німецьких рекламних текстах. Досягнення цієї мети передбачає реалізацію наступних дослідницьких завдань: виявити особливості okazionalnih лексичних одиниць (*дали* – ЛО) у рекламних текстах та проаналізувати їхню функціональну роль у рекламі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для аналізу okazionalnih ЛО та виявлення їхньої моделі словотворення були відібрані рекламні тексти з газетних та журнальних видань «Die Zeit», «In Germany», «Der Spiegel» та слогани з Інтернет-порталу «Markenlexikon». Матеріалом дослідження, отриманим методом суцільної вибірки, стали 62 okazionalni утворення. Для перевірки ступеня лексикалізації усі ймовірні новотвори були перевірені за

допомогою пошукової системи Google та німецькомовного корпусу COSMAS-II на їхній статус okazіональності. В якості матеріалу використовувалися лише ті okazіональні одиниці, які містили хоча б один німецькомовний компонент.

Згідно з нашою статистикою що більшість okazіональних ЛО відноситься до класу іменників, а саме 68%. Це пояснюється особливістю мови реклами – тяжінням до субстантивації в реченнях. Головний меседж реклами – наголошення на якості товару та назві продукції і фірми – можна вдало транслювати без використання дієслів, тоді рекламний текст дістає стислу, лаконічну форму та одночасно ефективніше впливає на аудиторію. Прикладами, що підтверджують ці висновки, можуть бути слогани *Zott – Die **Genuß-Molkerei*** / *Zott – молочна фабрика задоволення* та *Volvo – Sicherheit aus **Schwedenstahl*** / *Volvo – безпека зі шведської сталі*. Іменники є найбільш експресивним та ключовим елементом будь-якої реклами через свою функцію номінації, тобто okazіоналізми *Genuß-Molkerei* та *Schwedenstahl* були створені для піднесення головної думки рекламної кампанії та ефективного впливу на аудиторію.

Наступними за поширеністю в межах німецької реклами є okazіоналізми, що відносяться до класу прикметників та прислівників. У нашому дослідженні лише 11 okazіональних прикметників відповідали всім критеріям, що становить 18% від проаналізованих ЛО. Okazіональні прикметники, як і узуальні, в мові реклами існують у комбінаціях з іменниками, щоб підкреслити деталізацію та конкретизацію рекламного повідомлення, також додати емоційності. Прислівники в свою чергу також додають експресії та відіграють роль організації тексту задля привернення уваги. В якості прикладу можна навести слогани *Sanso wäscht Wolle **schäfchenweich*** та *Der **korngesunde** Landkaffee*. Okazіональні прикметники *schäfchenweich* та *korngesund* деталізують рекламне повідомлення, використовуючи гру на асоціаціях, що додає слогану емоційності.

Окрім цього, okazіональні прикметники та прислівники зустрічаються в німецьких слоганах і як самостійні елементи, які можуть виконувати функцію іменників, тобто наголошувати на якостях об'єкта реклами. Прикладом цього є *Super saftig und echt **schokoladig***, де обидва прикметники, як okazіональний *schokoladig* та узуальний *saftig*, називають якості продукції та підвищують експресію завдяки узуальним прислівникам *super* та *echt*.

Okazіональні дієслова складають 9% всієї вибірки. Ця частина мови також є важливою в рекламі, оскільки відповідає за динаміку в текстах. Окрім цього, дієслова є головним засобом спонукання читача або глядача до виконання певної дії, в нашому випадку до купівлі товару. Як узуальні, так і переважна більшість okazіональних дієслів у мові реклами вживаються в теперішньому часі, наприклад: *Und wie **tuccen** Sie?* Проте деякі з проаналізованих дієслів використовувалися в минулому часі, хоча з ідентичною спонукальною функцією, як в рекламі *Schweppe*, де заохочення до купівлі та вживання напою виражене імпліцитно: *Haben Sie heute schon **geschweppt**?* Хоча за висновками маркетологів, дієслова у рекламі не використовуються у минулому, оскільки реклама спрямована на майбутнє [5, с. 30], але у подібних слоганах відбувається спонукання до дії в майбутньому через питання, орієнтоване на недалеке минуле. Також іноді у рекламних слоганах дієслова вживаються в інфінітиві, тобто мають

безособову форму, щоб підкреслити результат дії, наприклад, слоган *Gesund rumknuspern*.

5% оказіональних лексичних одиниць в ході дослідження не вдалося віднести до жодної частини мови. Розглянемо ці оказіоналізми окремо. Першим оказіоналізмом є слоган німецької компанії телекомунікацій BT Germany *Ruf! Mich! An!*. Наведений слоган можна вважати як окремим оказіональним дієсловом у наказовому способі дії, так і спонукальним реченням з використанням узуального дієслова. Тим не менш, презентована лексична одиниця відноситься до оказіоналізмів, бо завдяки дослідженню, було з'ясовано, що вона є одноразовою, також зрозумілою та ефективною лише в контексті рекламної кампанії певної тематики. Представлений слоган відноситься до моделі сегментації узуального явища, де речення поділено на 3 компоненти задля підвищення креативності рекламного слогану.

Наступним оказіоналізмом, що має проблеми класифікації, було *Ja-bin-ich-denn-hier-nun-ganz-verlasssen*. Схожі оказіональні явища мають назву «слова-серії» та їхня ідентифікація як оказіоналізму є спірним питанням. У цьому випадку оказіональна одиниця є реченням, що складається з узуальних лексичних одиниць, які утворюють завдяки поєднанню частин за допомогою тире одне слово. Тобто через ускладнене визначення головного компонента складеного слова віднести цей слоган до однієї з частин мови неможливо.

Останній оказіоналізм з дискусійною ідентифікацією виявлено в слогані *ProBier's. Stuttgarter Hofbräu*. Оказіоналізм *ProBier's* є грою слів, яка спонукає потенційного споживача до куштування продукції. На перший погляд, оказіональна лексична одиниця виглядає як іменник, але пильніша увага дозволяє зрозуміти, що це спонукальне речення, яке складається з узуального дієслова *probieren* у наказовому способі та стяжної форми займенника *es*. У такий спосіб оформлене спонукальне речення вражає креативною формою, яка транслює заклик до споживача та одночасно називає об'єкт реклами, що є ефективним та легким для запам'ятовування рішенням для рекламної кампанії.

Висновки. Більшість відібраних оказіоналізмів належать до класу іменників, що обумовлюється специфікою рекламних текстів та слоганів та функціональними можливостями цієї частини мови в межах реклами. Оказіональні прикметники, прислівники та дієслова представлені в рекламних текстах та слоганах невеликою кількістю. Вони виконують ті самі функції в рекламі, що й узуальні слова відповідних частин мов, але окрім цього, додають елемент креативності та експресії завдяки грі з формою слова та асоціативним зв'язкам між лексичними одиницями. Деякі з відібраних оказіональних одиниць мають двоїстий характер, через це їх складно віднести до певної частини мови. Частіше за все, вони є спонукальними реченнями незвичної форми, яка виділяє слоган серед інших рекламних текстів та підвищує його вплив на споживачів.

Список використаних джерел

1. Бойчук М. Параметризація поняття оказіоналізм. *Лінгвістичні студії*. Розділ І. Словотвір: напрями, аспекти дослідження. 2011. Вип. 23. С. 8-12.

2. Кулик О.Д. Оказіоналізми як мовний засіб створення епатажної реклами. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. Том 33 (72). № 3. 2022. С. 17–22.
3. Турчак О. М. Оказіоналізми в мові української преси 90-х років ХХ століття: автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.2005. Дніпропетровський національний ун-т. Дніпропетровськ. 2005. 19 с.
4. Ширяєва О. В. Словотвірні типи німецьких оказіоналізмів та способи їх відтворення українською мовою (на матеріалі німецької повоєнної літератури). *Вісник університету імені Альфреда Нобеля*. Серія «Філологічні науки». 2017. № 2 (14). С. 223-227.
5. Möckelmann J., Sönke Z. Form und Funktion der Werbeslogans. *Untersuchung der Sprache und werbepsychologischen Methoden in den Slogans*. Göppingen : Kümmerle. 1970. S. 27-31.

КРАСОВСЬКИЙ А., Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

Науковий керівник: Л.В. Воробйова, к.п.н, ст. викладач кафедри ІФУСПД, Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. Михайла Туган- Барановського, м. Кривий Ріг

Рунічний період в історії англійської мови

Руни зберігають містичну привабливість, заключаючи в собі загадковий шарм давніх часів. Вивчення англосаксонських рун є життєво важливим компонентом ранньосередньовічної англійської філології та епіграфіки.

Англосаксонські руни використовувалися в ряді написів, включаючи пам'ятні пам'ятники, повсякденні артефакти та, можливо, навіть у магічних контекстах. Примітно, що вони були виявлені вигравіруваними на таких матеріалах, як камінь, дерево, метал і кістка, забезпечуючи багатий корпус для лінгвістичного та культурного аналізу. Одним із найбільш значущих рунічних артефактів цього періоду є хрест Рутвелла, на якому є як латинські, так і рунічні написи, що відображає двомовний характер англосаксонського суспільства [1].

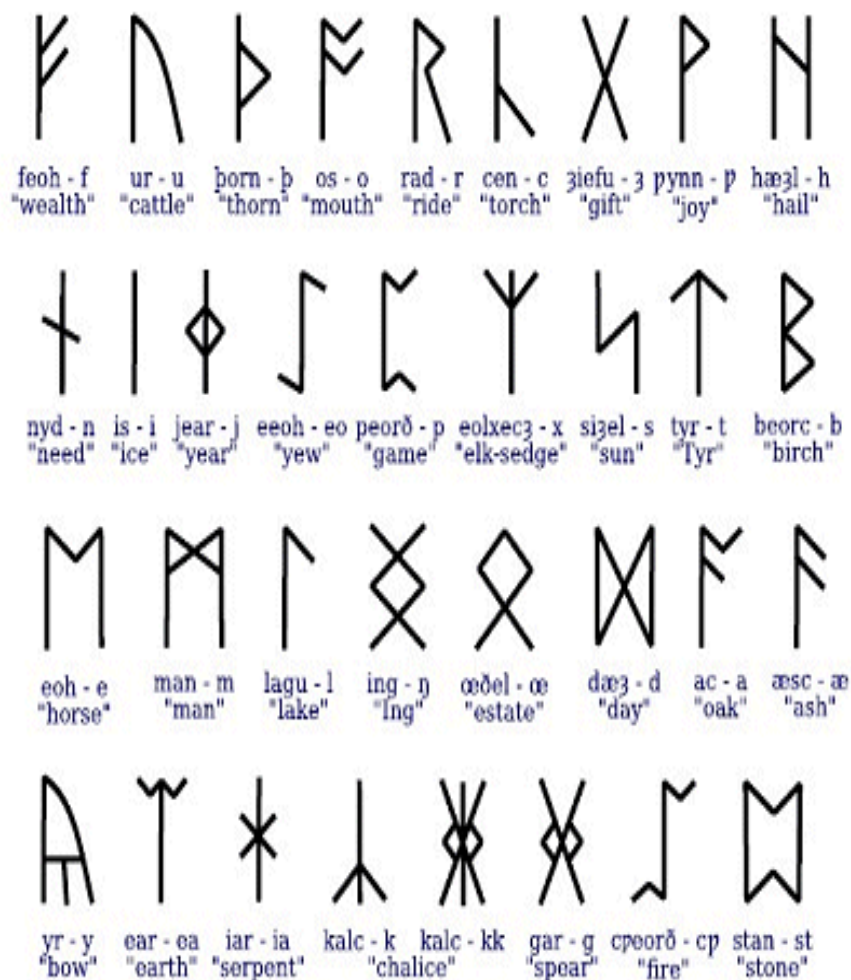

Рисунок 1. Англо-саксонські руни [2]

Слово «руна» має значення «таємниця» або «заклинання». Руни в середньовічній культурі мали релігійне значення і використовувалися в релігійних церемоніях. Вони слугували не лише талісманами, але й способом написання повідомлень [1].

Руни в англійській мові відносяться до англосаксонського періоду, з найдавнішою формою письма, відомою як «футорк», розширена версія Старшого Футарка, який використовувався германськими народами. Ці руни в основному використовувалися приблизно з 5 по 11 століття і зустрічаються в написах на артефактах, таких як зброя, коштовності та кам'яні пам'ятники. Рунічний алфавіт служив багатьом цілям, включаючи релігійне, магічне та практичне використання. З часом, у міру поширення християнства, латинський алфавіт поступово замінив руни в письмовій англійській мові. Однак руни залишаються ключовим символом ранньої англосаксонської культури і все ще вивчаються на предмет їх лінгвістичного та історичного значення.

Деякі руни дуже схожі на великі англійські літери:

Рисунок 2. Англо-саксонські руни і літери «F», «R», «I», «T» та «B» [2].

У деяких рун схожість з сучасними літерами легше визначається, якщо перевернути:

Рисунок 3. Англо-саксонські руни і літери «L» та «U» [2].

Нижче наведемо приклади англо-саксонських рун і літер «E» та «W»:

ᚱ = E, not M

ᚦ = W, not P

Рисунок 4. Англо-саксонські руни і літери «E» та «W» [2].

Після того, як англосакси прийняли християнство, вони почали використовувати латинський алфавіт для письма. Кожна руна мала свою назву, наприклад, «радість» (англ. "Joy") або «ясен» (англ. "ash tree"). Всі руни склалися з прямих ліній, що полегшувало їх вирізання. Часто руни вирізали на дорогоцінних предметах, таких як ящики зі слонової кістки, або на кам'яних пам'ятниках. Іноді руни також могли вказувати ім'я виробника.

Грамотичні відношення в стародавній мові виражалися за допомогою флексійних закінчень. Лише в середньовічній англійській мові флексії були втрачені, і порядок слів став виражати граматичні відносини. Ця кардинальна зміна відбулася в 11-му і 12-му століттях і пояснюється тим, що ставало все важче чути і вимовляти флексії.

Англосаксонські руни використовувалися, ймовірно, з 5-го століття н.е. до приблизно 10-го століття. З часом, їх почали зміщувати латинським алфавітом – цей процес розпочався в 7-му столітті. Після 9-го століття руни використовувалися переважно в рукописах та цікавили вчених-антикварів. Проте їх використання припинилося незабаром після Норманського завоювання [3].

Ǽ	ǣ	B	C	D	Ð	E	F
a	ash	be	ce	de	eth	e	eff
a	æ	b	c	d	ð	e	f
[ɑ/a:]	[æ/æ:]	[b/v]	[k/tʃ]	[d]	[θ/ð]	[e/e:]	[f/v]
Ʒ	h	I	L	M	N	O	P
yogh	há	i	ell	emm	enn	o	pe
ʒ (g)	h	i	l	m	n	o	p
[g/ʝ/j/ʒ]	[h/ç/x]	[i/i:]	[l]	[m]	[n/ŋ]	[o/o:]	[p]
R	ƿ	T	U	ƿ	X	Y	þ
err	ess	te	u	wynn	eks	yr	thorn
r	s	t	u	ƿ (w)	x	y	þ
[r]	[s/z]	[t]	[u]	[w]	[ks/xs/çs]	[y/y:]	[θ/ð]

Рисунок 5 . Давньоанглійський алфавіт разом із фонетичними символами [3]

Вивчення рун у ранній англійській мові показує їх важливу роль у формуванні культурної ідентичності англосаксів. Зі зміною релігійних та соціальних умов латинська абетка поступово замінила руни, але їхній вплив зберігся в артефактах та інсигніях того часу. Руни є цінним джерелом для розуміння ранньої англійської мови, а також важливою частиною загальноєвропейської історії письма. [4, с.341]

Список використаних джерел

1. Rynes URL: <https://www.theanglosaxons.com/runes/> (дата звернення: 16.10.2024)
2. Anglo Saxon Runes URL: <https://www.abdn.ac.uk/sll/disciplines/english/beowulf/rune.htm> (дата звернення: 16.10.2024)
3. Old English by Niall Killoran URL: <https://www.omniglot.com/writing/oldenglish.htm> (дата звернення: 16.10.2024)
4. Crystal, David. 2004. The Stories of English. London: Penguin. pp. 341-343.

МИХАЙЛЮК І., Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ.

Науковий керівник: О. О. Сиротіна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземної філології і перекладу, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ.

Мовна репрезентація категорії процесу в англійській термінології сфери біотехнології

Однією з кардинальних проблем сучасної лінгвістичної науки є дослідження процесів категоризації природних об'єктів, явищ та їх мовних реалізацій. Ця проблематика дуже багатогранна і являє собою широке поле для наукових студій, що зумовлено появою нових підходів і сфер для дослідження. Перспективним є вивчення особливостей категоризації термінологічної лексики, що з'являється в нових галузях знання, до яких, без сумніву, належить и біотехнологія.

Аналіз різних категорій уможливорює реконструювання знань специфіки інтелекту вченого-біотехнолога, що, у свою чергу, дає змогу вивчати закономірності формування термінів. Однією з основних концептуальних категорій виявляється «процес», оскільки, як показують результати численних досліджень, саме процесуальні уявлення лежать в основі формування багатьох фундаментальних концептів людської свідомості.

Гносеологічна категорія «процес» широко представлена в термінології сфери біотехнології сфери, оскільки вона має прагматичну значущість, яка пояснюється необхідністю точної вказівки на переміщення біологічних об'єктів та процеси, які відбуваються при використанні біотехнологій.

Наше дослідження показало, що категорія процесів в термінології біотехнології має бінарну структуру і репрезентується двома концептами: процеси, які використовуються для утворення кінцевого біотехнологічного продукту і процеси, пов'язані з моніторингом безпеки використання біотехнологій.

Процеси, що використовуються в біотехнології, в сукупності складають біотехнологічний процес, який являє собою послідовність стадій роботи з біологічними об'єктами, що приводить до отримання кінцевого продукту. У об'єктивації даного концепту також значну роль відіграють поняття різних суміжних з біотехнологією наук: хімії, молекулярної біології і фізики. Це обумовлює домінування галузевої термінології.

Онтологічна категорія процесу розуміється як деяка зміна, розгортається в часі і просторі. Засобом ж вираження граматичного і лексичного значення дії служать терміни процесуальної семантики і їх структурні словотвірні елементи. Вибірка з біотехнологічної термінології свідчить про значну кількість термінів з префіксально-суфіксальними похідними, які маркують концепт «процес».

До числа найбільш продуктивних префіксів, за допомогою яких утворюються біотехнологічні терміни, що відображають концепт руху, відносяться префікси греко-латинського походження de- (decomposition), di- (dialysis, diffusion), in- (inbreeding), inter- (interference, interaction), re-

(recombination, regeneration), trans- (transcription, transformation, translation), ultra- (ultrasonication), ex- (excision, explantation, expression).

У біотехнологічній термінології, що репрезентує концепт «процес», широко представлені термінологічні одиниці з рядом спеціалізованих суффіксальних терміоелементів (-ion, -tion, -ing), що утворюють іменники зі значенням дії або процесу, наприклад: аерація (aeration), випарювання (evaporation), іммобілізація (immobilization), кокультівування (cocultivation), контамінація (contamination), культивування (cultivation), ферментація (fermentation), пастеризація (pasteurization), перевиробництво (overproduction), стерілізація (sterilization), центрифугування (centrifugation), екстракція (extraction); (cloning, splicing, sequencing, inbreeding, engineering, crossing, breeding, mapping, profiling, drying).

Значна кількість термінів, що репрезентують концепт «процес», також представлена метафорами. Метафоричні терміни сфери біотехнології, що вербалізують уявлення про об'єкти та процеси, відображають прагнення синтезувати в метафорі нове і вже відоме. Вживання вже готової мовної назви відбувається на основі найчастіше «звичайних» стереотипних асоціацій.

У процесі дослідження термінологічних одиниць, які номінують біотехнологічні процеси, були визначені характерні типи метафорично утворених термінів: 1) метафоричні терміни, які в термінології біотехнології з'явилися як результат семантичного переосмислення загальнолітературного слова, наприклад: chromosome jumping – 'стрибки по хромосомі' – 'висадка на хромосому', chromosome walking – 'прогулянка хромосоною; 2) запозичені та переосмислені елементи концептуальних сфер різних наук: хімії, фізики, медицини, біології, молекулярної біології, наприклад, gene flow, cell fusion, gene transfer, gene translocation, gene splicing, genetic drift, gene sequencing, gene replacement.

Категорія процесів є універсальною термінологічною категорією. Біотехнологія як предметна область (екстралінгвістичний фактор) специфікує цю категорію на понятійному рівні стосовно своєї концептуальної системи. У термінології біотехнології ця категорія має бінарну структуру, формуючись за рахунок двох концептів, що відображають розуміння процесів, які використовуються для утворення кінцевого біотехнологічного продукту та процесів, пов'язаних з моніторингом безпеки використання біотехнологій.

Аналіз біотехнологічної термінології в англійській мові з точки зору репрезентації ономазіологічної категорії процесу дає підстави розглядати як терміни ті одиниці, в семантиці яких міститься інформація про дії. На мовному рівні у вербалізації біотехнологічного концепту беруть участь різні засоби: спеціальна процесуальна лексика; спеціалізовані морфеми; терміни, створені з урахуванням метафоричного перенесення і синтаксичні конструкції.

ПАНФІЛОВА С., Донецький національний університет економіки та торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

Науковий керівник: О.Ю.Герасименко, доктор філософії, Донецький національний університет економіки та торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

Роль та вплив англійського сленгу на життя підлітків

Запропонована тема є вкрай актуальною та цікавою для дослідження, оскільки англійська мова стає все більш поширеною серед молоді, особливо завдяки популярності соціальних мереж, музики, фільмів та відеоігор тощо. Підлітки активно використовують англійський сленг у щоденному спілкуванні, що допомагає їм інтегруватися в глобальну культуру та підтримувати зв'язок із сучасними трендами. Завдяки активному використанню сленгу підлітки створюють свій унікальний стиль спілкування, який вирізняє їх серед однолітків і дозволяє швидко адаптуватися до нових культурних тенденцій. Також сленг допомагає формувати власну ідентичність та виразити індивідуальність, але його надмірне використання може спричинити проблеми з академічним письмом та офіційним спілкуванням.

Серед найпоширеніших та найбільш вживаних в українській мові сленгових слів виокремимо наступні:

крінж (cringe) – щось, що викликає неймовірне відчуття сорому;

краш (crush) – це об'єкт закоханості;

шипирити (to ship) – використовується у значенні бажати, щоб двоє людей почали зустрічатися;

слей (slay) – перевершувати в чомусь, досягти неймовірного успіху;

рофл – це скорочення від англійського виразу rolling on the floor, laughing, що перекладається як «катаюся від сміху по підлозі». Це слово використовують у значенні «жарт»;

імба (imbalance) – це слово використовується, як позначення чогось класного або смішного;

чілити (to chill out) – відпочивати, релаксувати;

бесті (best) – найкраща подружка, з якою спілкуєтесь постійно і обмінюєтесь останніми плітками;

кріповий (creepy) – той, що лякає, викликає мурахи по шкірі від жаху.

Ці слова молодь використовує, щоб стисло та чітко висловлювати свої думки та емоції. Підлітки частіше вживають сленг, ніж дорослі через декілька причин:

потреба у самовираженні та ідентифікації. Підлітковий вік — це час, коли молода людина активно шукає свою соціальну ідентичність. Використання сленгу дає змогу виділитися серед ровесників та підкреслити свою унікальність, приналежність до певної групи чи субкультури.

Сленг є частиною сучасної молодіжної культури, і для підлітків важливо бути в курсі нових трендів, особливо тих, що поширюються в соціальних мережах та інтернеті. Використовуючи популярні сленгові вирази, підлітки показують свою обізнаність і відчувають себе частиною глобальної культури.

швидкість змін та гнучкість мислення. Підлітки мають більшу схильність до швидкого засвоєння нових слів та виразів, оскільки їхній мозок у цей період відрізняється підвищеною пластичністю. Вони швидше приймають і використовують нові лексичні одиниці, що з'являються в їхньому мовному середовищі, особливо через вплив медіа та поп-культури.

Дорослі, на нашу думку, навпаки, часто схильні дотримуватися більш формального стилю мовлення, оскільки це відповідає їхнім професійним ролям та очікуванням суспільства. Вони рідше користуються сленгом у повсякденному житті, за винятком певних випадків, коли вони хочуть підтримати неформальне спілкування або залишатися на одній хвилині з молоддю.

Висновуємо, що сленг допомагає підліткам створювати власні спільноти та відчувати себе частиною певної культури, формуючи групову ідентичність. Використання сленгу розвиває креативність, адже підлітки винаходять нові слова та вирази, що допомагає їм швидше адаптуватися до змін у мовному середовищі. Крім того, сленг дає можливість легко та швидко виражати свої емоції й почуття, що особливо важливо у період активних соціальних взаємодій.

Список використаних джерел

1. Нові та популярні сленгові слова. URL: <https://ukraina.info/article/novi-ta-populyarni-slenhovi-slova-yakymy-vy-zakhochete-podilytysya-zi-svoyeyu-besti> (дата звернення: 14. 10. 2024)

2. Зумер, краш, стенити: що насправді означають модні підліткові словечка? URL: <https://osvitoria.media/experience/zumer-krash-stenyty-shho-naspravdi-oznachayut-modni-pidlitkovi-slovechka/> (дата звернення: 12. 10. 2024)

РЕШЕТНИКОВ О., Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

Науковий керівник: С.А. Остапенко, кандидат педагогічних наук, доцент, Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

Абревіатури та скорочення у друкованій англomовній пресі

Сучасні засоби масової інформації неможливо уявити без використання скорочень та абревіатур. Абревіація служить для економії місця та зусиль на передачу інформації, але в той самий час не ускладнює її сприйняття аудиторією. Обсяг інформації, що все збільшується, змушує журналістів подавати новини в лаконічній і доступній формі.

У процесі дослідження нами було проведено аналіз чотирьох популярних англomовних видань: *Time*, *The Week*, *The New Yorker* та *Esquire*. У ході дослідження вивчалися абревіатури, які зустрічаються у зазначених виданнях.

The Week [3] – популярний англomовний щотижневий журнал, який видається у Великій Британії та США. Засновником журналу є Джоліон Коннелл.

Загальний тираж журналу на 2021-й рік становив 153 925 екземплярів у Великій Британії, та 416 358 екземплярів у США. *The Week* спеціалізується на публікації контенту новин.

Провівши аналіз 50 публікацій за період з грудня 2023 по травень 2024, в журналі було виявлено такі аббревіатури як:

- *VAT* (Value Added Tax)
- *AI* (Artificial Intelligence)
- *AIPAC* (American Israel Public Affairs Committee)
- *MAGA* (Make America Great Again)
- *CNN* (Cable News Network)
- *ANC* (African National Congress)
- *US* (United States)
- *NATO* (North Atlantic Treaty Organization)
- *ICC* (International Criminal Court)
- *EU* (European Union)
- *MP* (Member of Parliament)
- *CFPB* (Consumer Financial Protection Bureau)
- *ICJ* (International Court of Justice)
- *TV* (Television)
- *CEO* (Chief Executive Officer)
- *BVI* (British Virgin Islands)

Найчастіше вживані аббревіатури у виданні «The Week» – *US* (13 разів), *CNN* (20 разів), *TV* (10 разів).

Щомісячний журнал *Esquire* [1] був заснований Девідом Смартом, Генрі Джексоном та Арнольдом Гінгрічем. Почавши виходити в роки Великої депресії, журнал стрімко розвивався. З журналом співпрацювали такі відомі автори, як: Джером Девід Селінджер, Трумен Капоте та ін. *Есквайр* видається більш ніж у 20 країнах світу. Тираж журналу – близько 630 000 примірників. *Есквайр* відноситься до так званих "чоловічих" журналів і пише про політику, культуру, бізнес, моду, автомобілі, і багато іншого.

У публікаціях журналу *Esquire* за першу половину травня 2024-го року зустрічаються такі аббревіатури, як:

- *SCOTUS* (Supreme Court of the United States)
- *MAGA* (Make America Great Again)
- *US* (United States)
- *RFK* (Robert Fitzgerald Kennedy)
- *CFPB* (Consumer Financial Protection Bureau)
- *AP* (Associated Press)
- *BLM* (Black Lives Matter)
- *AI* (Artificial Intelligence).

Видання *The New Yorker* [2] з'явилося у лютому 1925-го року. Засновником журналу була подружня пара Гарольд Росс та Джейн Грант. Основний акцент щотижневика – коментарі, репортажі, критика, есе. Також журнал концентрується на художній літературі, сатиричних та гумористичних історіях. Щорічний тираж – близько мільйона примірників.

Під час дослідження публікацій за квітень-травень 2024-го року були вилучені такі аббревіатури:

- *US* (United States)
- *LGBTQ+* (Lesbian, Gay, Bisexual, Transsexual, Queer)
- *AI* (Artificial Intelligence)
- *UCAS* (Urban Cyclists Against Stopping)
- *CIA* (Central Intelligence Agency)
- *UFO* (Unidentified Flying Object).

Щотижневий журнал *Time* [4] почав видаватися 1923-го року. Був заснований Генрі Люсом. Журнал спеціалізується на висвітлення найважливіших подій тижня, що відбулися як у США, так і в усьому світі. Також журналісти не обходять своєю увагою теми бізнесу, медицини, науки, мистецтва, спорту, і так далі. Журнал видається в Лондоні (для Європи), Гонконгу (для Азії) та Сіднеї (для Австралії та Нової Зеландії).

Проаналізувавши текст 50 статей журналу *Time* за березень-травень 2024-го року, можна виділити наступні аббревіатури:

- *UK* (United Kingdom)
- *US* (United States)
- *AI* (Artificial Intelligence)
- *EU* (European Union)
- *UN* (United Nations)
- *RIP* (Rest in Peace)
- *KMT-NPC* (Kuomintang, aka Guomindan, aka Nationalist Party of China)
- *D-Day* (Normandy Landings)
- *ICC* (International Criminal Court)
- *PM* (Prime Minister)
- *PM* (Prime Minister)
- *BJP* (Bharatiya Janata Party)
- *POTUS* (President of the United States)
- *HBO* (Home Box Office)
- *C-Dome* (Iron Dome)
- *MVP* (Minimum Viable Product)
- *IPO* (Initial Public Offering)
- *SEO* (Search Engine Optimization)
- *QR Code* (Quick Response Code)
- *CSR* (Corporate Social Responsibility)
- *COO* (Chief Operating Officer)
- *CFO* (Chief Financial Officer)
- *VP* (Vice President)
- *PM* (Project Manager)

Найбільш популярними аббревіатурами, які використовує *Time*, є: *US* – 20 разів, *AI* – 8 разів.

У ході дослідження було проаналізовано 200 статей з популярних англomовних журналів *The Week*, *Esquire*, *The New Yorker* та *Time*. В результаті було виявлено 132 аббревіатури різних типів, з яких алфавітних аббревіатур – 120,

що становить 90,9% від загальної кількості; акронімів – 11, що становить 8,33%; та одна змішана аббревіатура, що становить 0,75%. Інші види аббревіатур у текстах не зустрічалися.

З усього переліченого вище можна дійти висновку, що аббревіатури є необхідним інструментом для передачі інформації в більш стислому, але водночас лаконічному виді, без втрати доступності сприйняття читачами.

Список використаних джерел

1. Видання “Esquire”. Офіційний сайт. URL: <https://esquire.com>
2. Видання “The New Yorker”. Офіційний сайт. URL: <https://www.newyorker.com>
3. Видання “The Week”. Офіційний сайт. URL: <https://theweek.com>
4. Видання “Time”. Офіційний сайт. URL: <https://time.com>

ФЕРДЕРЕР В., Горлівський інститут іноземних мов Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет»

Науковий керівник: Н. П. Пожидаєва, к. філол. н., доцент, Горлівський інститут іноземних мов Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет»

Особливості англomовних лексичних одиниць у німецькому бізнес-дискурсі

Термін «дискурс» використовується у сучасній філології достатньо активно, однак однозначного тлумачення він досі не має. Різні визначення поняття «дискурс» пропонувалися як зарубіжними (В. Кох, Е. Бенвеніст, А. Греймас, П. Серіо, Ж. Курте, Ж.-К. Коке, Ч. Філлмор, Т. ван Дейк), так і вітчизняними (І. Баклан, Г. Драпалюк, Н. Ільчишин, Н. Пиндик, І. Ярощук) науковцями. Проте, багатозначним термін «дискурс» є лише на перший погляд. В дійсності (за Ф. Ельгорскі, чия точку ми поділяємо) він завжди означає певним чином організовану мовленнєву діяльність, пов’язану з певною нелінгвістичною сферою (напр.: соціологічний, ідеологічний, культурний контекст) або з чимось невисловленим (на рівні підсвідомості) [2], тоді як текст виступає як результат цього процесу. «Корпус текстів, об’єднаних спільною тематикою, основною характеристикою якого є інтенціональність, що забезпечує сприйняття та ідентифікацію текстів як мовних корелятивів певної соціокультурної, політичної та ідеологічної практики» [5, с. 76], завжди знаходиться в центрі вивчення дискурсу.

В наш час практичну розробку отримали або були теоретично виділені різні типи дискурсу: політичний, діловий, масово-інформаційний та інші [3, с. 49]. Діловий дискурс є одним з видів інституціональних дискурсів, оскільки мовець виступає в ньому в ролі представника певного соціального інституту. В його межах можна виокремити певні жанри: ділові бесіди, засідання, збори, дискусії,

ділові прийоми, перемовини, телефонні розмови та ділове листування.

Діловий дискурс (за Т. Чрділелі) – це соціально обумовлена комунікативна подія, що характеризується певною формою організації мовного матеріалу, яка обумовлюється параметрами ситуації спілкування, залежить від інтенцій та офіційного статусу комунікантів, які мають потрібні повноваження для організації та оптимізації того чи іншого виду предметної діяльності в інституційно-виробничій сфері заради досягнення практичних цілей [5, с. 76].

Ознаками ділового дискурсу за Г. С. Драпалюк, Н. М. Ільчишиним та Н. І. Пиндик [4, с. 48] є специфічні морфологія, лексика (фахова термінологія) та синтаксис. Фахова лексика за походженням досить часто є іншомовною, що змушує нас звернутися до теми запозичених лексичних одиниць в німецькому бізнес-дискурсі.

Підрахунок точної кількості запозичених лексичних одиниць є неможливим через безперервний процес запозичення впродовж усього часу розвитку мови, який не має кінцевої точки, але приблизно третину всього ділового лексикону німецької мови складають запозичені слова. Серед них близько 80 % припадає на англійські запозичення, решта розподіляється в основному між грецькими та латинськими запозиченнями. Незначні за кількістю є групи запозичень італійського та французького походження [7].

Частка англійських запозичень в кількісному плані найістотніша. Хоча більшість з них через глобалізацію відноситься до останніх десятиліть, але вплив англійської мови помітний ще з XV-XVI століть, коли через розвиток торговельних відносин і морехідних зв'язків між британцями і жителями півночі Німеччини були запозичені мореплавні терміни: *boot* (mitteleng. bot, «човен»), *Lotse* (mitteleng. loads, «лоцман») [3, с. 33].

Другий період проникнення англійської лексики в німецьку мову відбувся в епоху індустріальної революції і найсильнішого впливу Англії на інші європейські країни і був переважно пов'язаний також зі спеціальними областями лексики. Корінні зміни в економічному та політичному житті Англії спричинили появу неологізмів у сфері економіки та політики. Деякі з них (*Import, Export, Scheck, Budget, Opposition, Parlament*) надовго закріпилися в німецькій мові [3, с. 33].

Третій період пов'язаний з проникненням у німецьку мову великої кількості запозичень з американського варіанту англійської мови. Причинами для цього були політична міцна позиція Сполучених Штатів після Другої світової війни, інтернаціоналізація в економічній, культурній та науковій областях, переклади спеціалізованих текстів з англійської мови, заняття з англійської мови у школах та ін. Важливу роль відігравали також засоби масової інформації, такі як англійськомовні інформаційні агентства та реклама). Поява на цьому етапі запозичень пояснюється потребою в новій термінології в сфері економіки (*Clearing, Leasing, Trademark, Voucher, Joint venture*), менеджменту (в тому числі міжнародного бізнесу: *Manager, Meeting*), політики та суспільного життя (*Career Girl, Downswing*), науки та техніки (*Computer, Chip, Fax*), спорту (*Boxer, Skateboard, Champion*), культури й мистецтва (*Rock-Musik, Disk-Jockey, Entertainment, Show*,

Blues, Hitparade, Cool Jazz, Boogie-Woogie), повсякденного життя (*After Shave Lotion, Cleancer, Gel*) тощо [1, с. 9].

На останньому етапі – в період постіндустріальної економіки – можна виділити запозичення на позначення сучасних науково-технічних інновацій, включно з телекомунікацію, ІТ-технологіями, економічних термінів, найменувань понять зі сфери послуг, індустрії дозвілля тощо (*Key Account Manager, Fitnessraum, Cocktailparty, chatten*). Треба підкреслити, що сфера ІТ-технологій тісно переплелася з діловою комунікацією, тому такі лексичні одиниці як *MS-Office, Display, Browser, Provider, Hacker, User* перестали бути рідкістю і вживаються щодня в робочому і повсякденному житті.

Інтеграція англійських запозичень в сучасну німецьку мову пояснюється в першу чергу тим, що для деяких предметів або понять в лексичній системі німецької мови відсутнє відповідне позначення, тому їхня номінація стає можливою лише через опис з використанням словосполучень або навіть цілих речень. В якості прикладу подивимось на лексичну одиницю *Public Relations*, що передається німецькою як *Öffentlichkeitsarbeit, öffentliche Beziehungen, Kontaktpflege und Meinungspflege* [6]. Така сама ситуація і з *Trader*, для пояснення якого треба вжити багатослівний опис: *Anleger mit überwiegend spekulativem Interesse* [6]. У цих та подібних випадках більш доцільним є вживання англо-американських термінів. У сучасній німецькій мові існує велика кількість запозичень, що не мають змістовних і компактних за формою лексичних відповідників, а кожній мові притаманне прагнення до стислого вираження думки.

Загальне застосування англійських запозичень в діловій сфері має свої переваги як з точки зору мови, так і мовлення. Окрім вже згадуваної стислості та денотації новітніх понять, запозичення мінімізуються труднощі розуміння термінів, беруть участь у формуванні нового пласту лексики, унормовують вживання англійських запозичень в сучасній німецькій мові, впливають на інші комунікативні сфери. Проте чимала представленість англіцизмів в сучасній німецькій мові – це індикатор не тільки збагачення її системи, а й показник певною мірою контамінації мови.

Список використаних джерел

1. Архипенко Л. М. Іншомовні лексичні запозичення в українській мові: етапи і ступені адаптації (на матеріалі англіцизмів у пресі кінця ХХ – початку ХХІ ст.) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Харків. 2005. 314 с.

2. Баклан І. Діловий дискурс на сучасному етапі розвитку перекладознавства. Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика : матеріали доповідей VI Міжнародної науково-практичної конференції, (Київ, 5–6 квітня 2013 р.) / за заг. ред. А. Г. Гудманяна, С. І. Сидоренка. К. : Аграр Медіа Груп, 2013. С. 31-34.

3. Джава Н. А. Вплив англійських запозичень на словниковий склад німецької мови. *Держава та регіони. Сер. Гуманітарні науки*. 2012. № 4. С. 31-35.

4. Драпалюк Г. С., Ільчишин Н. М., Пиндик Н. І. Діловий німецькомовний дискурс: лексичний і перекладацький аспекти. *Імідж сучасного педагога*. 2015. № 7. С. 47-49.

5. Ярошук І. Діловий дискурс фахівця економічного профілю як комунікативне явище. *Мовознавство*. 2012. № 3. С. 75-78.

6. Duden Online. Wörterbuch der deutschen Sprache. URL: <https://www.duden.de/woerterbuch>

7. Fearn, D. Kommunikation in der Wirtschaft. Berlin : Verlag Cornelsen GmbH, 2013. 192 S.

ЧЕМОДУРОВА Є., Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

Науковий керівник: Остапенко С. А., кандидат педагогічних наук, доцент, Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

Афіксальний словотвір англійської та української мов: етимологічний аналіз

Одним з важливих аспектів вивчення граматики мови є афікси – морфеми, які додаються до основи слова, змінюючи його значення або граматичні характеристики.

Словник сучасної української мови подає таке значення афіксу:

АФІКС, частина слова, що має певне граматичне значення і вносить зміну у зміст кореня. [1, с. 47]

Як відомо, українська мова має багато способів словотвору: префіксальний, суфіксальний, префіксально-суфіксальний, безафіксний (безсуфіксальний), складання слів або основ, аббревіація, перехід з однієї частини мови в іншу. [3]

Відповідно, ключовим інструментом формування слів в українській мові є афікси або їх поєднання. Існують суфікси з певним значенням, які використовують лише для творення іменників, такі як *-ив(о)*, що слугує для творення збірних іменників: *добриво* (утворене від слова *добро*), *вариво* (від слова *варити*), суфікс *-инн(я)* для збірних іменників середнього роду: *ластовиння* (від *ластівка*), *картоплиння* (від *картопля*) та суфікси *-енн(я)*, *-єнн(я)* для творення іменників від дієслів: *звертатися – звернення; озброїти – озброєння*. [3]

Дієслово в українській ж характеризується найбагатшою серед інших частин мови словотвірною різноманітністю. Його формують за допомогою префіксації, суфіксації, інтерфіксів, та закінчень (флексій). [3] Отже, найуживаніші префікси для передачі часу, зміни значення дії: *ви, від, на* (як в *виходити, відволіктися, набути*) а для здійснення протилежної дії: *де, дис, ре* та інші в запозичених словах (як в *деінсталювати, дискримінувати, резервувати*).

В англійській мові превалюють такі способи словотвору: афіксація (префікси та суфікси), конверсія (зміна частини мови), скорочення, аббревіація, блендінг. [4] Хоча афіксація в англійській мові займає важливе місце, у порівнянні з українською мовою, в ній все ж немає такої різноманітності та варіативності її використання: для створення іменників послуговуються *-tion, -ment, -ness, -ity, -ance, -ence* (як в *information, management, darkness, equality, performance, difference*), для дієслів *-ize, -ify, -en, -ate, -fy, -en* (*organize, clarify, widen, educate, simplify, brighten*) та *-ful -less -able* для утворення прикметників (*wonderful, hopeless, acceptable*).

Етимологічний аналіз слова – це процес дослідження походження та історії слова, розкриття первісного значення слова чи його морфем, реконструкція найдавніших форм і звукового оформлення, а також нотування його змін протягом часу.

Метою етимологічного аналізу слова є визначення його походження, історії та зв'язків з іншими словами або мовами. [2, с. 12]

Проведений етимологічний аналіз афіксів англійської та української мови дозволяє виявити як спільні, так і відмінні риси у їхньому використанні та значенні. Спільні риси вказують на схожість у функціонуванні та походженні афіксів, тоді як відмінності розкривають особливості кожного афіксу та концепції, які в нього вкладені.

Відповідно до етимологічних словників, більшість українських афіксів розвилися зі праслов'янської мови-основи або ж індоєвропейської. Багато афіксів у споріднених мовах демонструють схожу будову та значення з українськими – так український префікс *pre-* має відповідники в польській (*prze*), чеській (*pře-*), литовській (*reĩ, rėg-*), латиській (*rār-*), болгарській (*pre-*) та інших мовах. Основні запозичення відбувалися з більш віддалених грецької, латинської та навіть готської мов, так в *анти-, контр-, а-, полі- і ви-*. Цікавим є запозичення з тюркської мови (*-ук (-юк), -чук* від *-uk* для творення назв щодо віку осіб за професією), яке наразі повністю увійшло у вжиток в українській. Отже, різноманітність афіксів української мови зумовлена її різностороннім розвитком та збагаченням за рахунок контактів з іншими мовами. Також, можна стверджувати, що у більшості афіксів в українській висока продуктивність, що свідчить про їх активне використання для емоційного забарвлення мови.

В англійській мові етимологія афіксів значно відрізняється від української, про це говорить частота використання морфем латинського, давньофранцузького, прагерманського походження, які формують давньоанглійську та середньоанглійську. Наприклад, у середньоанглійській мові *fore-* походить від давньоанглійського *fore-*, спорідненого з празахідногерманським *forē-*, та розвилася від прагерманського *fura-, furai-*. Безпосередня близькість контактів європейських мов утворила різноманітні поєднання морфем та сприяла розширенню або критичній зміні їх значень. Можна занотувати, що в англійській мові будова афіксів частіше змінювалась з часом розвитку мови, втрачаючи свій початковий вигляд або закладений концепт; прикладами можуть стати *-ion* з латинської *-ionem, -er* від *-arius, -ity* від *-itatem* (називний *-itas*). Найчастіше спорідненими мовами з англійською, покладаючись на етимологічний аналіз

афіксів, є давньосаксонська, середньоголландська, давньоверхньонімецька, німецька, готська, відповідно також давньофранцузька, давньоскандинавська та інші. Рідко виникають схожості з морфемами з санскриту, грецької, галльської, давньоірландської, литовської. Найчастіше, запозичення з грецької чи латинської вживаються в моделях слів з цих мов, так суфікс *-cracy* грецького походження використовується у словах *aristocracy, theocracy, meritocracy*, а суфікс *-al* зустрічається в запозиченнях з латини *autumnal, natural, pastoral*.

Узагальнюючи результати порівняльного етимологічного аналізу афіксів української та англійської мов, визначаємо, що їх історія розвитку значно відрізняється у зв'язку з географічним розміщенням та впливом різних культур. Українська мова походить з праслов'янської мови та споріднена з іншими слов'янськими мовами, такими як польська, чеська, болгарська, литовська та інші. Натомість, англійська належить до германської групи споріднених мов, та сформувалася в результаті змішання давньогерманської, латинської, давньоскандинавської та давньофранцузької мов. Таким чином, походження афіксів визначається основною відмінною рисою в порівняльному етимологічному аналізі словотвору української та англійської мов, що визначає відмінності в їхній структурі, значенні та функціонуванні.

Спільними ж рисами у походженні афіксів української та англійської мов є велика кількість запозичень з грецької та латинської – таким чином префікси *анти-, інтер-, контр-, а-, ди-, ін-, ре-* (*anti-, inter-, counter-, a-, de- (dis-), in-, re-*) використовуються у схожих моделях та наявні в обох мовах. Окрім цього, такі суфікси, як *-кратія, -ізм, -ція*, незважаючи на зміну в будові та вимові в англійській (*-cracy, -ism, -ion*), теж вживаються в обох мовах на одному рівні. Прикладом є: *демократія, бюрократія* (*democracy, bureaucracy*), *пацифізм, оптимізм* (*pacifism, optimism*), *реакція, операція* (*reaction, operation*) та інші. Ці спільні риси у походженні афіксів української та англійської мов свідчать про широкий вплив грецької та латинської мов на обидві мовні системи через культурний обмін, наукові досягнення та інші фактори. Це відображається в великій кількості спільних лексичних одиниць та морфем, які залишаються в активному вжитку в обох мовах. Такі спільні афікси та морфеми демонструють не лише культурні зв'язки між українською та англійською мовами, а й спільність підходів до утворення нових слів та концепцій у вжитку.

Список використаних джерел

1. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. Та голов. ред. Бусел В. Т. Київ. Ірпінь: Перун, 2005. VIII, 47 с.
2. Дворницька Н. І. Етимологічний аспект історії слов'янських мов. Навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: ТзОВ «Апостроф», 2021. 160 с.
3. Суфікси в англійській мові. URL: <https://easyenglish.npu.edu.ua/ua/suffixes.html>
4. Сучасна українська мова. URL: <http://booksshare.net/index.php?id1=4&category=linguistics&author=gorpinich-vo&book=1999&page=22>

5. Словотворення в сучасній англійській мові. URL: <https://speak-up.com.ua/news/sposoby-slovotvorennya-v-anglijskij-movi/>

ШЕСТЕРИКОВА Г., Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Науковий керівник: Н. О. Москаленко, кандидат філологічних наук, доцент кафедри перекладу, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Роль германських мов у формуванні міжнародних наукових термінів

Тема впливу германських мов на формування міжнародних наукових термінів є цікавою через важливу роль, яку ці мови відіграли у розвитку сучасної науки. Зокрема, англійська та німецька мови мають глибокий і тривалий вплив на формування наукової термінології у різних галузях знань [5].

Англійська мова, починаючи з другої половини ХХ століття, стала домінуючою мовою міжнародної наукової комунікації [4]. Основні наукові журнали, конференції, дослідження та публікації, що впливають на розвиток різних наукових галузей, переважно видаються англійською мовою [6]. Це зумовило інтеграцію великої кількості англійських термінів у різні наукові дисципліни та в інші мови. Наприклад, такі терміни як "*science*", "*technology*", "*data*", "*algorithm*" стали загальноприйнятими у всьому світі [1]. Англійська мова також увібрала велику кількість термінів з інших мов, зокрема латини, грецької, а також германських і романських мов.

Розвиток цієї мови як домінуючої у сфері науки почався після Другої світової війни. Сполучені Штати стали провідною науковою силою, зокрема в галузях фізики, медицини та технологій. Вони інвестували величезні ресурси у наукові дослідження, які публікувалися переважно англійською [2]. Це заклало основи для того, щоб англійська стала "*lingua franca*" у науковому світі [7].

На сьогодні більшість провідних наукових журналів видаються англійською мовою, включаючи такі видання як *Nature*, *Science*, і *The Lancet* [6]. Публікація наукових статей англійською дозволяє науковцям досягати глобальної аудиторії, і це значно спрощує міжнародну співпрацю [1].

Дослідники, незалежно від країни походження, намагаються публікувати свої відкриття англійською, оскільки це підвищує шанси на визнання та цитування [4].

Крім того, документація, технічні специфікації та наукові інструкції також найчастіше доступні англійською [7].

Англійська є основною мовою наукових конференцій та міжнародних зустрічей. Найвпливовіші університети, особливо в США та Великобританії, проводять свої наукові програми англійською, що залучає іноземних студентів та вчених з усього світу [4]. Це створює середовище, де англійська мова стає основною для наукових досліджень і навчання [1].

Англійська мова не лише є мовою наукової комунікації, але й активно формує наукову термінологію. Багато нових термінів та концепцій спочатку формуються англійською і лише потім перекладаються іншими мовами, що посилює вплив англійської на глобальну наукову термінологію [5].

Таким чином, вона стала фундаментом сучасної міжнародної наукової термінології завдяки історичним, економічним і технологічним факторам [7]. Вона продовжує відігравати ключову роль у наукових дослідженнях та міжнародній співпраці [6].

Ще однією мовою, яка мала великий вплив на наукові дослідження протягом XIX і початку XX століть, стала німецька. У ті часи Німеччина була центром наукових інновацій, зокрема у фізиці, хімії, біології та технічних науках. Німецькі вчені, такі як Макс Планк, Альберт Ейнштейн, Вернер Гейзенберг та інші, створили багато фундаментальних відкриттів, а їхні роботи були написані німецькою мовою, що зробило німецьку важливою для розуміння цих наукових дисциплін. Багато термінів, такі як "*Gesamtwert*" (сукупна вартість), "*Sauerstoff*" (кисень), "*Stoffwechsel*" (обмін речовин) були запозичені іншими мовами або використовувалися в оригіналі [3].

Однією з визначних рис германських мов, які сприяли їх впливу на наукову термінологію, є здатність утворювати складні слова шляхом комбінування коренів і префіксів. Наприклад, у німецькій мові існує багато складних наукових термінів, які можна утворити через поєднання кількох слів, таких як "*Elektronenmikroskop*" (електронний мікроскоп) або "*Wasserstoffperoxid*" (перекис водню)[3]. Така можливість дозволяє створювати терміни, які точно описують наукові поняття без необхідності вводити нові слова. Ця характеристика робить германські мови дуже продуктивними для наукової мови [5].

Зі зростанням глобалізації, наукові терміни, які спочатку були створені в німецькій або інших германських мовах, часто перекладалися або адаптувалися в англійську, яка, у свою чергу, стала носієм стандарту для багатьох наукових дисциплін [7]. Наприклад, термін "*Relativitätstheorie*" (теорія відносності), створений Альбертом Ейнштейном, став загальноприйнятим в англійській мові як "*theory of relativity*", і сьогодні використовується як міжнародний термін [4].

Англійська мова служить основою для створення та розповсюдження нових термінів у різних галузях науки [1]. Нові наукові терміни часто створюються англійською і потім перекладаються іншими мовами. Це сприяє стандартизації наукової термінології, яка стає загальнодоступною для вчених з усього світу [6]. Наприклад, термінологія в галузі інформаційних технологій є особливо яскравим прикладом. Такі терміни, як *software*, *hardware*, *byte*, *algorithm*, спочатку були створені англійською мовою і тепер використовуються без перекладу у багатьох інших мовах [1].

Англійська мова стала домінуючою у наукових публікаціях, що сприяє стандартизації термінів [7]. Журнали, такі як *Nature* та *Science*, переважно публікуються англійською. Це забезпечує створення єдиної наукової термінології, яку розуміють і використовують у різних країнах [4]. Завдяки цьому

наукові ідеї та концепції стають більш доступними для міжнародної спільноти [6].

Із швидким розвитком технологій з'являється велика кількість нових термінів. Більшість з них утворюється англійською мовою, а потім перекладається іншими мовами або використовується в оригінальному вигляді [1]. Наприклад, терміни в галузі біотехнологій, медичних досліджень і програмування формуються саме англійською [6].

Стандартизація через англійську сприяє глобальній комунікації, але водночас створює бар'єри для тих, хто не володіє англійською на достатньому рівні [2]. Це особливо важливо для неангломовних країн, де науковцям доводиться адаптуватися до англійської як основного засобу публікації своїх досліджень [4].

Отже, германські мови, особливо англійська та німецька, суттєво вплинули на формування сучасної наукової термінології. Їх роль в історії науки, лінгвістичні особливості та домінування англійської як мови міжнародної науки зробили ці мови невід'ємною частиною розвитку глобальної наукової комунікації [5].

Список використаних джерел

1. 5 Minute English. <https://5minuteenglish.com/the-impact-of-english-on-science-and-technology/>
2. Berkeley News. <https://news.berkeley.edu/2020/10/14/is-english-the-lingua-franca-of-science-not-for-everyone/>
3. Lothar Brockhaus. *German Science in the 19th Century*. Springer, 1992.
4. David Crystal. *English as a Global Language*. Cambridge University Press, 2003.
5. Markus D. Dubiel. *German Science and the Formation of Modern Terminology*. Routledge, 2000.
6. Digital Science. <https://www.digital-science.com/tldr/article/in-the-spotlight-english-as-the-lingua-franca-in-science/>
7. Thomas de Bivort. *Language and Science: The Use of English in Scientific Research*. Oxford University Press, 2015.
8. John C. Wells. *Accents of English*. Cambridge University Press, 1982.

ЯГІДКА А., Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

Науковий керівник: С. А. Остапенко, кандидат педагогічних наук, доцент, Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

Особливості розмовного мовлення: граматичний аспект

Розмовне мовлення є важливою складовою комунікативної функції людини, яка дозволяє їй спілкуватися з іншими людьми та висловлювати свої думки, почуття та ідеї.

Розмовне мовлення характеризується використанням лексики та виразів, переважно коротких, простої синтаксичної будови, виразним інтонуванням фрази. Такою екстралінгвістикою є вербальні форми вираження, жести, міміка, спонтанність, невимушеність, швидкість реакції, імпровізація, емоційність, орієнтація на слухача та ситуацію.

Розмовне мовлення має свої ознаки на кожному рівні: фонетичному, лексичному, граматичному (морфологічному та синтаксичному).

На граматичному рівні розмовне мовлення характеризується використанням наступних засобів.

Еліпс (грец. ἔλλειψις – пропуск, недолік) – пропуск у висловлюванні деяких структурних елементів, які необхідно вивести з контексту. Наприклад, у реченнях можна вилучати дієслова-зв'язки (Я вже вдома, а ти ще на роботі?), в іменниково-прикметникових словосполученнях – іменники, позначені спеціальними сполученнями прикметників («Перша Кінна» (армія)). Як текстова ознака, еліпс протилежний плеоназму. Наприклад: I felt (that) she didn't believe me – Я відчував, (що) вона мені не вірить [2] .

Еліпс може бути механізмом утворення нових лексичних одиниць, наприклад пропозиція у значенні «пропозиція шлюбу».

Еліпс вживається для досягнення динамічності й стислості викладу думок і напруженості дії, що відрізняє його від розривної фрази (апозіопези), власне, замовчання. Відомим прикладом еліпсу є рядки з поеми Т. Шевченка «Перебендя», де пропущено додаток: Орлом сизокрилим літає, ширяє, / Аж небо блакитне широкими (крилами) б'є.

Асиндетон, роздільність (грец. ἀσύνδετον – незв'язане) – стилістична фігура, що складається з пропуску сполучників, що з'єднують окремі слова та частини словосполучень. Наприклад: англ.: Satellite imagery, right on the phone (промова Стіва Джопса); укр.: Ліс, вогонь, кобзар, козаки, вся картина якось кудись зникла. (Іван Нечуй-Левицький).

Полісиндетон (грец. πολυσύνδετον) або багатосполучниковість – стилістична фігура, що складається із словосполучення, у якому всі або майже всі однорідні члени речення з'єднані між собою одним і тим самим сполучником (найчастіше сполучником «і»), тоді як зазвичай у цьому випадку зв'язуються лише два останні однорідні члени речення, що використовується для покращення експресії. Наприклад: англ.: Everything that we did and built and wrote and thought and discovered will be forgotten and all of this will have been for naught. [2] укр:

Прошу, сестро, до хати.
Та й будемо частувати.
І наїстись, і напитись,
і на нас подивитись (Народна пісня)

Плеоназм (від грец. *πλεονασμός* – надлишок) – надлишок засобів, що використовуються для передачі лексичного чи граматичного змісту висловлювання. Плеоназм як ознака тексту протилежна еліпсу і виявляється у повторенні чи синонімічному подвоєнні лексем (лексичний плеоназм) чи граматичних форм (граматичний плеоназм), а також у надто багатослівній передачі змісту, який можна висловити стисло. Плеоназм можна практикувати як у середині речення, так і в ширшому контексті: цілі речення можуть практично дублювати той самий зміст. Наприклад: англ: I know that she will be 53 here soon, the reason is because [2] .

Інверсія (лат. *inversio* – поворот, перестановка) – одна зі фігур мовлення, яка полягає у зворотньому розташуванні слів у реченні з явним порушенням синтаксичної будови для емоційно-змістовного вираження певного висловлювання: Серця переконають перервами (В. Еллан); англ.: And boy, have we patented it [1] .

Частково інверсія, зумовлена вимогами віршового розміру, впливає на ритмо-мелодику поетичного твору, створюючи своєрідні ритмічні відтінки, неможливі в нормативній синтаксичній системі.

Серед морфологічних характеристик розмовного стилю розрізняють наступні:

1) використання середнього роду, коли стать суб'єкта опису чи зображення невідома;

негативного (іронічного, сатиричного) забарвлення набуває форма середнього роду, коли вона протиставляється категоріям чоловічого або жіночого роду, які одночасно застосовуються до однієї особи;

2) певні стилістичні особливості, пов'язані з іменниками «загального» роду, які визначаються відповідно до цього розряду в контексті. Одні мають нейтральні назви (листоноша, сирота), деякі характеризуються позитивно-милосердними відтінками (бідняк, працьовитий), а більшість – негативно забарвлені: бабуся, волоцюга, зайда, прибудда, нечупара, причепа, гудок, плач тощо;

3) характеристикою категорії часу є почесна множина, на яку вказують форми другої особи займенників і дієслів;

у розмовному мовленні почесний відмінок множини може виражатися також займенниками та дієсловами третьої особи, які поєднуються з іменниками в однині;

4) проста форма вищого і найвищого ступенів порівняння прикметників є нейтральною, тобто вживається в усіх стилях мови. У розмовному мовленні широко використовуються префікси, суфікси (величезний, широчезний, чистіший), опорні конструкції (шумно, густо-зелений, розпечений до червоного) і словосполучення.

5) заміна першої особи однини третьою особою надає вислову твердості, впевненості, урочистості;

6) використання активного способу замість наказового, що пом'якшує категоричність мовлення.

Синтаксичні особливості розмовного стилю включають:

- переважне використання діалогічної форми;
- переважання односкладних речень;
- широке використання питальних і окличних речень;
- використання неповних речень (у діалозі).
- своєрідність будови односкладних речень;

їх зв'язок з тією чи іншою сферою мовлення забезпечують їм важливе місце в системі стилістичних синтаксичних засобів. Серед односкладних речень виділяємо означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, неозначені, безособові та називні; наявність еліптичних речень, структура яких полягає у відсутності присудка, що надає висловлюванню певної динамічності;

переривання мови з різних причин (пошук потрібного слова, збуджена мова, раптовий перехід від однієї думки до іншої тощо).

Вживання вставних слів, які переривають основне речення і вносять у нього додаткові відомості, зауваження, уточнення, виправлення тощо; широке вживання емоційних і імперативних (наказових) вигуків; наявність речень, виражених кличною формою дієслова (бах, стриб, стукіт, трах, хлоп, шусть та ін.), що вказує на раптову і миттєву дію.

Наявність складних речень, частини яких поєднані лексико-синтаксичними засобами, де перша частина містить оцінні слова молодець, розумний, дурень тощо, а друга частина служить для обґрунтування цієї оцінки.

Нарешті, слід мати на увазі, що розмова є живим процесом, який постійно розвивається та змінюється залежно від контексту, теми, соціального та культурного середовища. Тому важливо знати не тільки особливості розмовного мовлення, а й уміння адаптуватися до нього й ефективно використовувати його в спілкуванні з іншими людьми.

Список використаних джерел

1. Загальні принципи організації художнього мовлення. URL: https://studopedia.su/13_2095_IiI-or-po-u-i-o.html

2. Розмовний стиль мовлення: секрети природної мови. URL: <https://liveua.in.ua/mova/rozmovnyi-styl.html>

BRADBEER M. A., Université Nationale de technologie de Dnipro, Dnipro
Consultante scientifique: N.A. Khabarova professeure associée Département
de traduction, Université Nationale de technologie de Dnipro

Esthétique et importance socioculturelle de *La Haine* de Mathieu Kassovitz

Le cinéma français est connu pour être l'un des moteurs artistiques mondiaux. La France n'est pas seulement reconnue pour son rôle pionnier dans l'art du cinéma, mais aussi pour ses diverses innovations et mouvements, sa variété de styles, de genres et de thèmes, et son impact profond sur le paysage créatif mondial.

L'un des jalons du cinéma français contemporain est le drame *La Haine* de 1995, écrit et réalisé par Mathieu Kassovitz. Après près de 30 ans, le film reste d'actualité et résonne auprès du public, ce qui est quelque peu regrettable et honteux, compte tenu des enjeux sociopolitiques qu'il met en lumière. [1].

La majeure partie de l'histoire se déroule dans une banlieue (suburb économiquement défavorisée des villes françaises) de Paris, à la suite d'émeutes contre la brutalité policière, et suit une journée dans la vie de trois amis – Vinz, Saïd et Hubert, qui sont d'origine juive, arabe et africaine, respectivement.

La Haine a magistralement capturé l'état actuel du cinéma français et de la société française à la fois. De plus, son esthétique et les enjeux représentés semblent se soutenir mutuellement. Le film mêle l'identité culturelle française et les influences du cinéma américain et de la culture hip-hop. Une scène particulière du film est particulièrement célèbre : un DJ jouant un mix de « Sound of da Police » de KRS-One, « Je Ne Regrette Rien » d'Édith Piaf et « N la Police », cette dernière étant une version française de la chanson du groupe américain NWA. Un autre exemple est celui de Vinz qui imite une scène de *Taxi Driver*, traduisant la phrase de De Niro en français très informel (« C'est à moi que tu parles ?! »). Par sa structure quotidienne et ses questions d'injustice raciale et d'ennui chez les adolescents, *La Haine* ressemble respectivement à *Do the Right Thing* de Spike Lee et à *Clerks* de Kevin Smith, et, comme ces films, est en noir et blanc [1]. Ce choix confère au film une certaine esthétique du cinéma formel classique et contribue également à dresser le tableau de la pauvreté [3 ; 7]. Mais les influences contemporaines ne sont pas les seules sources d'inspiration du film. Les critiques notent des similitudes entre *La Haine* et le style de la littérature classique et gothique du XIXe siècle, établissant des comparaisons avec les romans d'Honoré de Balzac et d'Émile Zola, situés à Paris [6]. D'autres soulignent des similitudes avec les films de la Nouvelle Vague française, comme *Les 400 Coups* de François Truffaut (1959) et *À Bout de Souffle* de Jean-Luc Godard (1960) [9]. Par ailleurs, les chercheurs soulignent les influences des « films poétiques réalistes », en particulier *Pépé le Moko* (1937) de Julien Duvivier, *Quai des Brumes* (1938) et *Le Jour se Lève* (1939) de Marcel Carné. Par exemple, le premier film comporte une scène similaire à la scène du DJ

mentionnée précédemment : une performance musicale sur un toit qui crée un sentiment de communauté parmi les habitants du quartier de la Casbah à Alger, et la cinématographie de *La Haine* est semblable à celle des films de Carné [4].

La Haine est considérée comme ayant lancé une nouvelle tendance dans le cinéma français – le « nouveau réalisme », également appelé « réalisme urbain », qui représente les réalités sociales contemporaines, en particulier le racisme, l'exclusion, la violence et la délinquance [5]. Ce phénomène est aussi connu sous le nom de « films de banlieue », ou « cinéma de banlieue », comparables aux « hood movies » américains, comme *Boyz in the Hood* de 1991. Ces films illustrent une pauvreté extrême, une urbanité violente et certains des traitements horribles infligés à des groupes de personnes vivant dans ces zones [2].

Alors que le cinéma français de l'époque était encore dominé par des stéréotypes gaulois des Parisiens bourgeois-bohème, des Champs-Élysées ou des arrière-plans de café, *La Haine* dépeint une France méconnue de nombreux cinéphiles [1]. L'histoire se déroule au milieu des manifestations qui ont suivi un bavure, terme désignant ce qu'on appelle le « dérapage » policier, qui a sévi en France. Depuis les années 1980, le nombre de ces incidents meurtriers impliquant la police en France a dépassé les trois cents. Plusieurs de ces affaires ont particulièrement marqué le créateur : la mort de Malik Ousseine en 1986 et le tir de Makomé M'Bowote, un jeune homme du Zaïre, en garde à vue en 1993. C'est suite à cette dernière qu'en Kassovitz a commencé à écrire le scénario. Le film est devenu un phénomène de société, suscitant des débats sur les questions sociales. Le président Jacques Chirac a envoyé une lettre de remerciement à Kassovitz, et le Premier ministre Alain Juppé a demandé que le film soit projeté devant des responsables du gouvernement [8]. L'influence de *La Haine* a donné naissance à d'autres films abordant la dure réalité urbaine, tant en France qu'à l'international. Ces exemples incluent *Ma 6-T Va Crack-Er*, *Un Prophète*, *Banlieue 13*, *Banlieue 13: Ultimatum*, le britannique *Bullet Boy* et le brésilien *City of God*, ainsi que bien d'autres [1]. Divers films de banlieue, ou beur (deuxième génération nord-africaine), influencés par le film emblématique de Kassovitz, mettent en lumière les personnes opprimées dans ces régions et remettent en question la représentation dans la culture française [2].

Par conséquent, *La Haine* est étudiée sous plusieurs angles, notamment l'inégalité, le racisme, la masculinité, les identités culturelles, les ethnies, les espaces urbains, la représentation, la cinématographie, le réalisme, et bien d'autres encore. Le film a inspiré des cinéastes en France et à travers le monde à soulever des questions sociales similaires dans leurs œuvres, appelant à l'égalité et à la justice sociale.

Références

1. Fraser, Sam. 5 Reasons Why La Haine is a Modern Masterpiece of French Cinema. Taste of Cinema.com – April 2, 2017. URL: <https://www.tasteofcinema.com/2017/5-reasons-why-la-haine-is-a-modern-masterpiece-of-french-cinema/>

2. G.M.M. “The Banlieue Films”. Cinema Cinephilia.Com – April 15, 2022. URL: <https://cinemacinephilia.com/the-banlieue-films/>

3. Pagliari, Velentina. "A Contemporary Look at Matthieu Kassovitz's 'La Haine' (1995) 25 Years Later". MXDWN.Com – June 28, 2020. URL: <https://movies.mxdwn.com/feature/a-contemporary-look-at-matthieu-kassovitzs-la-haine-1995-25-years-later/>
4. Pettersen, David. "Echoes of Poetic Realism in Mattieu Kassovitz's *La Haine*". *Cincinnati Romance Review* 39 (Fall 2015): 27-57.
5. Royer, Michelle. "Shame and Gaze: Embodied Social Suffering and the Spectator's Gaze in Contemporary French Cinema". *Australian Journal of French Studies* Volume 44, Number 2 <https://doi.org/10.3828/AJFS.44.2.17>
6. Scovell, Adam. "Project Surrealism: the Urban Spaces of La Haine". BFI.Org.Uk – July 2, 2019. URL: <https://www.bfi.org.uk/features/la-haine-project-surrealism>
7. The Tension of "La Haine". Atowninblackandwhite.Wordpress.Com – March 2, 2010. URL: <https://atowninblackandwhite.wordpress.com/2010/03/02/the-tension-of-la-haine/>
8. Vincendeau, Ginette. "*La Haine* and After: Arts, Politics, and the Banlieue". Criterion.Com – May 8, 2012. URL: <https://www.criterion.com/current/posts/642-la-haine-and-after-arts-politics-and-the-banlieue>
9. Zagha, Muriel. "*La Haine*: Jusqu'ici Tout Va Bien?". Engelsberg Ideas.Com – July 3, 2023. URL: <https://engelsbergideas.com/notebook/la-haine-jusquici-tout-va-bien/>

CHADAYEVA Y., Université Nationale de technologie de Dnipro, Dnipro
Consultante scientifique: N.A. Khabarova professeure associée Département
de traduction, Université Nationale de technologie de Dnipro

Francophonie dans le monde entier

La Francophonie est un phénomène culturel et linguistique qui unit les pays et les régions où le français joue un rôle important. Ce n'est pas seulement une communauté linguistique, mais aussi un puissant outil de diplomatie culturelle et de coopération internationale [1,20]. Le terme "francophonie" a été inventé par Onésime Reclus en 1880, mais c'est en 1970 que l'Organisation internationale de la Francophonie a été créée [6,157]. Géographiquement, la Francophonie s'étend sur plusieurs continents : en Europe avec la France, la Belgique, la Suisse et Monaco ; en Afrique avec 29 pays dont le Sénégal, la Côte d'Ivoire et le Cameroun ; en Amérique avec le Québec (Canada), la Louisiane (États-Unis) et Haïti ; et en Asie et Océanie avec le Vietnam, le Laos et la Nouvelle-Calédonie [3,24].

L'influence culturelle de la Francophonie est considérable, notamment dans la littérature avec des auteurs comme Léopold Sédar Senghor, Amin Maalouf et Tahar Ben Jelloun, dans le cinéma avec la présence de films francophones dans les festivals internationaux, et dans la musique avec une grande diversité de genres allant de la chanson au hip-hop [2,25]. Sur le plan économique, la Francophonie constitue un

espace économique important, et le français joue un rôle significatif dans les affaires internationales. Dans le domaine de l'éducation et de la science, il existe un réseau d'universités francophones qui favorise les échanges scientifiques et la collaboration entre pays francophones.

La Francophonie est également présente de manière significative dans les organisations internationales et les médias. Plusieurs organisations internationales utilisent le français comme langue officielle ou de travail. L'Organisation des Nations Unies (ONU) et ses agences spécialisées, comme l'UNESCO, l'OMS et la FAO, utilisent le français comme l'une de leurs langues officielles. L'Union européenne reconnaît également le français comme l'une de ses langues de travail principales. L'Organisation mondiale du commerce (OMC) et le Comité International Olympique (CIO) utilisent aussi le français dans leurs communications officielles [4].

Dans le domaine des médias, plusieurs organisations commerciales francophones ont une portée internationale. TV5Monde, une chaîne de télévision internationale francophone, diffuse des programmes dans plus de 200 pays. Radio France Internationale (RFI) émet en français et dans plusieurs autres langues à travers le monde [5]. Dans la presse écrite, des journaux comme Le Monde, Le Figaro et Libération ont une audience internationale. Des groupes de presse francophones comme Lagardère et Vivendi ont une présence mondiale dans divers secteurs des médias et du divertissement. L'Agence France-Presse (AFP), l'une des plus grandes agences de presse au monde, fournit des informations en français et dans d'autres langues à l'échelle mondiale [5].

Cependant, la Francophonie fait face à plusieurs défis dans le monde contemporain. Elle doit notamment faire face à la concurrence de l'anglais dans le contexte global, tout en œuvrant pour la préservation de la diversité linguistique à l'ère de la mondialisation [1,56]. L'adaptation à l'ère numérique représente également un défi majeur. Malgré ces obstacles, les perspectives de développement de la Francophonie sont prometteuses, notamment avec la croissance de la population francophone en Afrique et le renforcement du rôle de la Francophonie dans la politique internationale.

En conclusion, la Francophonie demeure un facteur d'influence culturelle et économique puissant dans le monde. Malgré les défis posés par la mondialisation et la domination de l'anglais, elle continue de jouer un rôle important dans les relations internationales, les échanges culturels et l'éducation [2,58]. L'avenir de la Francophonie dépend largement de sa capacité à s'adapter aux changements mondiaux tout en préservant son identité et ses valeurs uniques. La Francophonie a le potentiel de devenir un modèle de diversité linguistique et culturelle dans un monde globalisé, favorisant le dialogue entre les différentes cultures et promouvant la coopération internationale [1,56]. Son développement en Afrique ouvre de nouvelles perspectives pour la croissance économique et culturelle du continent.

Néanmoins, il est crucial de poursuivre les efforts pour préserver et promouvoir la langue française, en particulier dans les domaines de la science, de la technologie et des communications numériques, afin d'assurer sa pertinence future.

Referencias

1. Deniau, X. (2019). "La Francophonie : défis et perspectives au XXIe siècle". Éditions Paris-Sorbonne.
2. Wolton, D. (2018). "La Francophonie comme modèle alternatif de mondialisation". Gallimard.
3. Journal officiel de la république française.(2018) URL: https://www.legeset.fr/sites/default/files/pdf/Avis/2018/2018_01_francophonie.pdf (Дата звернення: 24.09.2024)
4. Chen, T. (2021). "Le rôle de la Francophonie dans les relations internationales". Journal des Études Internationales, p.78-95.
5. Conseil supérieur de l'audiovisuel. (2022). "Les médias francophones à l'international". CSA Études.URL: <https://www.csa.fr/>(Дата звернення: 24.09.2024)

CHÚPIKOVA N., Universidad Alfred Nobel, Dnipro
Consultor de investigación: O.O. Pliushchai, Catedrático principal,
Universidad Alfred Nobel, Dnipro

Así se hablan los jóvenes de generación z y alfa en el mundo hispanohablante

En los últimos años las redes sociales han influido muchísimo en el modo de hablar entre los jóvenes en los países hispanohablantes. A los representantes de las generaciones z y alfa no les gusta hablar en un modo plano y tradicional: mezclan palabras e idiomas diferentes, hacen nuevas palabras en su idioma inventando sufijos nuevos o elaboran las frases que ni siquiera entienden sus abuelos.

Cada generación cree su propio estilo de expresar los sentimientos sobre los eventos que pasan alrededor. Pero ahora nuestro “alrededor” se ha expandido un montón por las posibilidades de comunicación que nos ofrecen las redes sociales. Y si en español o inglés aparecen nuevas palabras, entonces faltan pocos días para que todo el mundo las conozca. En nuestra opinión, si somos traductores, intérpretes, profesores o estudiantes del español como lengua extranjera, es importante saber y aprender esos trucos lingüísticos para usarlos en nuestras prácticas y el trabajo.

En esta ponencia les presentaremos algunas frases de moda entre los jóvenes de habla hispana: a) “*hay salseo*” significa “hay un chisme”, por ejemplo, “¡Tía, hoy hay salseo! ¡No me vas a creer que pasó a Jaime!”; b) “*no rentar algo*” significa “no soportar algo”, por ejemplo, “Cuando mi mamá llegó del trabajo, me echó la peta por no fregar los platos. ¡No me renta estar en mi casa!”; c) “*malrro*” significa “horrible”, por ejemplo, “¿Has suspendido todas las asignaturas? ¡Qué malrro!”; d) “*estar a mi bola*” significa “meterse en sus asuntos”, por ejemplo, “No puedo soportar a mi familia, prefiero ir a la cafetería y estar a mi bola”; e) “*ser un desubicado*” significa “estar fuera de onda”, por ejemplo, “—¡He sacado las entradas para el concierto de Aitana! — ¿Y quién es? — ¿No la conoces? ¡Hombre, eres un desubicado!”; f) “*en plan*” significa “por ejemplo / o sea” y se utiliza en cada segunda frase, aunque no

tenga demasiado sentido, por ejemplo, “Ella es tan famosa, todas quieren hacerse una foto con ella, en plan, es una influencer”.

También hay frases con palabras inglesas que este verano, gracias a internet, se han hecho entendidas por casi todas las personas que usan el móvil: g) “*estar delulu*” significa “tener creencias poco realistas”, por ejemplo, “— ¡El año que viene pasaremos las vacaciones en Japón! — ¿Estás loco? ¿Has visto los precios para volar allí y pagar por lo menos el alojamiento? Es imposible con nuestro salario. — Piensa lo que quieras, yo prefiero estar delulu y soñar”; h) “*ser un crush*” se usa hacia una persona de quien te vas enamorando, por ejemplo, “— Carmen se rompió con Andrés. — ¿Me lo juras? ¡Pero si Andrés era su crush!”

Analizando los ejemplos de arriba, vemos que la lengua nunca deja de evolucionar y las nuevas palabras y frases aparecen todo el tiempo debido a las experiencias de sus hablantes. Las nuevas generaciones van a enriquecer nuestra manera de expresar los pensamientos y sentimientos para darles más emociones y una forma lingüística particular. Debido a esto, todos los que hacen su camino en una lengua extranjera como el español, usado en muchos países gracias a sus peculiaridades geográficas, sociales y culturales, tienen que aprender estas palabras curiosas que nos presentan las generaciones z y alfa para hacernos mejores profesionales en las esferas de traducción, interpretación y enseñanza.

Referencias

1. El Diccionario de la lengua española de RAE: <https://dle.rae.es/>
2. Gil R. De los abuelos a los jóvenes / Rebeca Gil // ECOS Spezial. — 2024. — № 12. — p. 9.

HAMIDOVA A., Université Nationale de technologie de Dnipro, Dnipro
Consultante scientifique: N.A. Khabarova professeure associée Département
de traduction, Université Nationale de technologie de Dnipro

Les emprunts anglais (anglicismes) en français

Le français est l'une des langues les plus parlées au monde, tout comme l'anglais, qui est parlé par de nombreuses personnes dans le monde entier. C'est pourquoi l'utilisation de mots anglais tout à fait ordinaires devient populaire dans d'autres langues. Les emprunts de l'anglais au français sont devenus un exemple frappant d'adaptation linguistique dans le contexte de la mondialisation. La croissance de l'influence de l'anglais sur le français au cours des XXe et XXIe siècles est particulièrement visible, alors que l'anglais a acquis le statut de lingua franca mondiale. Ce processus contribue au développement de la langue, en particulier dans les domaines les plus récents tels que les affaires, la mode et la technologie. De nouveaux termes sont rapidement intégrés dans la langue française, ce qui enrichit son vocabulaire. Les emprunts à l'anglais font partie intégrante de la langue française

moderne. Mais malgré le fait que les anglicismes soient largement utilisés en français, quelques années plus tard, le gouvernement français a décidé d'interdire les anglicismes à la télévision. En vain, puisque de nombreux anglicismes sont entrés de plain-pied dans la langue française.

L'émergence des anglicismes en français s'explique par la mondialisation. Un nombre important de nouveaux termes sont créés en anglais, ce qui incite les gens du monde entier à utiliser des termes anglais pour faciliter la compréhension. Une autre raison de la diffusion des anglicismes est l'influence culturelle. Les films hollywoodiens, la musique américaine et les médias sociaux contribuent à la diffusion de l'anglais dans le langage quotidien des Français. Les jeunes utilisent activement l'argot dans la communication et les médias sociaux, dont une grande partie est empruntée à l'anglais.

Les anglicismes peuvent être divisés en trois groupes

1. Les emprunts nécessaires, utilisés pour désigner de nouveaux phénomènes ou objets. Il s'agit le plus souvent de termes d'origine nationale, dont l'utilisation est donc justifiée et nécessaire. La plupart de ces mots sont liés aux affaires, à la technologie moderne et aux sports (internet, e-mail, site, football, longskate, skicross, le boardercross, la streetluge) [3].

2. Les emprunts avec des synonymes existants, c'est-à-dire des variantes françaises de mots. Au cours du développement de la langue, l'une des variantes tombe en désuétude. Le mot emprunté est soit fixé, soit remplacé par un synonyme dans la langue maternelle. De nombreux anglicismes sont devenus partie intégrante du lexique permanent, tandis que d'autres, comme une mode passagère, disparaissent avec le temps. [3]

3. Les emprunts à la mode. Ces anglicismes sont utilisés pour démontrer le statut, le prestige et l'appartenance aux tendances actuelles. On les retrouve souvent dans l'argot professionnel ou dans le milieu des jeunes [3].

Les types d'emprunts de l'anglais au français peuvent être divisés en plusieurs catégories :

- Les emprunts dénotatifs sont des cas où un mot est emprunté avec le concept lui-même, comme *leader*, *label* [4].

- Les emprunts connotatifs - il s'agit de mots anglais qui se retrouvent en français, même si des équivalents français existent déjà pour ces concepts. Par exemple : *week-end* au lieu de *fin de la semaine*, *baby* au lieu de *bébé*, etc [3].

- Les doubles emprunts sont des cas où des mots précédemment empruntés du français à l'anglais reviennent au français, mais avec une forme ou un sens modifié. Par exemple, le mot *humour*, qui a été emprunté à l'anglais au XVIIe siècle à partir du français (humeur), est retourné au français moderne avec un nouveau sens et une nouvelle prononciation.

- Emprunt d'éléments de formation des mots - dans ce cas, les mots français acquièrent des éléments morphologiques anglais, tels qu'un suffixe ou un préfixe. Un exemple est le mot *couponing*, qui est formé à partir du français *coupon* avec le suffixe anglais *-ing*. Un autre exemple est le mot *caravanning*, formé à partir du mot *caravane*, qui signifie tourisme avec des caravanes.

- Le calcul est le transfert littéral d'expressions ou d'idiomes de l'anglais vers le français. Par exemple, *tomber en amour* est utilisé au lieu de *tomber amoureux*, et *demander une question* est utilisé au lieu de *poser une question*.

Les anglicismes font désormais partie intégrante de la langue française, mais la question se pose de savoir si cela enrichit ou appauvrit la langue française. Certains critiques estiment que les anglicismes portent atteinte à la pureté et à l'individualité de la langue française. Malgré cela, les emprunts à l'anglais restent pertinents en français. Le langage quotidien continue d'emprunter des anglicismes et ceux-ci sont activement utilisés dans les milieux jeunes et professionnels. L'emprunt est une étape naturelle de l'évolution et de la mondialisation des langues.

Références

1. Алексеева, О. Б. (2021). Англійські запозичення у французькій мові в аспекті канадського білінгвізму. Записки з романо-германської філології, 1(46), 4.

2. Кобринец О.С. Английские заимствования во французском языке (на материале женских журналов) //УДК 811.133.1'373.613=111. URL: <http://dspace.nbuiv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/92175/48-Kobrinets.pdf?sequence=1>

3. Мусійчук, С. М. (2013). Англіцизми у французькій мові та особливості їх перекладу. Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету, 9(1), 304–311.

4. Подворна Л. А. Англійські запозичення у французькій мові, їх характер та класифікація / Л. А. Подворна, М. В. Кондратенко // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. - 2015. - Вип. 1. - С. 413-421.

MALYKHINA M., «Liceo Lingüístico de Dnipro No 9» “PRObusiness” del Ayuntamiento de Dnipro

BOROVSKA Y., Universidad Técnica Nacional «Dnipro Politécnica»

Profesora dirigente: A. V. Havrylova, Universidad Técnica Nacional «Dnipro Politécnica»

La arquitectura española como reflejo de una historia centenaria y de la diversidad cultural

La arquitectura de España refleja de manera única su rica historia y diversas influencias culturales. A lo largo de los siglos las potencias romana, visigoda, morisca y cristiana transformaron el territorio del país tras la Reconquista creando una fuerte síntesis cultural que se puede apreciar en su arquitectura. La arquitectura como forma de arte demuestra los profundos cambios históricos y culturales que han tenido lugar en España preservando sus características nacionales y desarrollos estilísticos. La época romana dejó una important aportación a la arquitectura española.

Los acueductos, anfiteatros y otras estructuras de ingeniería construidas por los romanos, incluido el Acueducto de Segovia, se han convertido en símbolos de una fuerte herencia romana. Después de la Reconquista la arquitectura recibió influencia de la Europa cristiana y adquirió rasgos góticos. La Catedral de Sevilla es una de las catedrales góticas más grandes del mundo, es un excelente ejemplo de esta época.

Durante el Renacimiento la arquitectura española se transformó con la aparición de elementos clásicos, la armonía y la simetría que reflejaban las tendencias europeas. Hoy en día España se ha convertido en el centro del modernismo gracias al gran arquitecto Antonio Gaudí. Sus obras como la Sagrada Familia y el Parque Güell definieron un nuevo enfoque del diseño combinando formas naturales con elementos fantásticos.

La arquitectura moderna de España sigue impresionando como el Museo Guggenheim de Bilbao que se ha convertido en un símbolo de la innovación arquitectónica y la influencia global del país.

Por tanto, la arquitectura española no solo refleja cambios históricos sino que también es un elemento importante de identidad nacional y enriquece significativamente el patrimonio cultural mundial.

Referencias

1. https://elibrary.ivinas.gov.ua/487/1/Entsyklopedia_verska-456-479.pdf
https://uk.m.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%86%D1%82%D0%B2%D0%BE_%D0%94%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D1%8C%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%A0%D0%B8%D0%BC%D1%83
2. <https://pragmatika.media/sekret-heniia-chomu-arkhitektura-antonio-haudi-cherez-stolittia-zdaietsia-nam-aktualnoiu/>

SHARAY O., Liceo Lingüístico de Dnipro N°9 "PRObusiness" del Ayuntamiento de Dnipro

SHUMELCHUK D., Universidad Técnica Nacional «Dnipro Politécnica»

Profesora dirigente: A. V. Havrylova, Universidad Técnica Nacional «Dnipro Politécnica»

La evolución de la arquitectura española en el sentido de la influencia de las tradiciones culturales

Estudiar la evolución de la arquitectura española bajo la influencia de las tradiciones culturales nos permite rastrear como las distintas culturas han enriquecido y modelado el estilo arquitectónico del país. Esto nos permite comprender como los acontecimientos históricos y los intercambios culturales han dejado su huella en la arquitectura española. Además, analizando la evolución de la arquitectura, se puede

valorar la importancia de las tradiciones culturales en el mantenimiento de la identidad nacional y su papel en el mundo contemporáneo

La rica y diversa arquitectura española es testimonio de la interacción de las diferentes culturas que han habitado la Península Ibérica a lo largo de los siglos. Desde la arquitectura romana con legados como los acueductos y el Templo de Augusto en Mérida hasta las influencias árabes en la arquitectura como las mezquitas de Córdoba, las tradiciones culturales han dejado una huella indeleble en el paisaje arquitectónico español.

En la Edad Media la arquitectura románica con su austeridad y simbolismo religioso se plasmó en catedrales como la de Santiago de Compostela. El estilo gótico con su búsqueda de la altura y la luz apareció en obras como la catedral de Burgos mientras que el mudéjar con su mezcla de elementos góticos y árabes se extendió por toda la península como se aprecia en las mezquitas de Sevilla.

El Renacimiento trajo una nueva visión del mundo y la arquitectura española se inspiró en las ideas italianas produciendo obras maestras como el Palacio Real de Madrid. El Barroco con su ornamentación flamígera y su estilo dramático dejó su impronta por ejemplo en la catedral de Granada.

Con el tiempo la arquitectura española se adaptó a las nuevas necesidades y tendencias evolucionando hacia estilos como el neoclásico, el modernista y el contemporáneo. Sin embargo la influencia de las tradiciones culturales aún permanece manifestándose en la riqueza y diversidad de estilos que caracterizan la arquitectura española.

En definitiva la arquitectura española es un testimonio vivo de la historia y la cultura del país. A través de la evolución de sus estilos es posible rastrear las influencias de diferentes culturas que han enriquecido su patrimonio arquitectónico. Comprender estas influencias nos ayuda a apreciar la importancia de las tradiciones culturales en el mantenimiento de la identidad nacional y su papel en el mundo contemporáneo.

Referencias

1. <https://www.realacademiabellasartessanfernando.com/>

TERNOVSKIY S., Université Nationale de technologie de Dnipro, Dnipro
Consultante scientifique: N.A. Khabarova , professeure associée, département de traduction, Université Nationale de technologie de Dnipro

Les particularités des idiomes français

Les idiomes, ou expressions figées, sont une part essentielle du langage courant en français. Ils enrichissent la langue en lui donnant de la couleur et de la nuance, mais ils révèlent aussi beaucoup sur la culture et l'histoire des francophones [1]. Cette thèse se propose d'examiner les spécificités des idiomes français, leur origine, leur structure,

ainsi que leur utilisation au quotidien. Nous verrons à quel point ces expressions, souvent imagées, sont enracinées dans la culture et combien elles peuvent être déconcertantes pour les non-natifs.

Les idiomes français trouvent leurs racines dans une grande diversité de contextes. Beaucoup d'entre eux viennent de la littérature, de la religion, des événements historiques ou encore de la vie quotidienne. Prenons l'expression "*tirer les marrons du feu*", qui signifie profiter d'une situation difficile en faisant prendre des risques à quelqu'un d'autre. Elle tire son origine d'une fable de La Fontaine, Le Singe et le Chat, où un singe utilise un chat pour récupérer des marrons brûlants. Ce type d'expressions montre à quel point les idiomes sont ancrés dans l'imaginaire collectif et l'histoire littéraire [2].

D'autres idiomes viennent d'une époque plus ancienne, comme "*apporter de l'eau au moulin*", qui signifie offrir des arguments à une discussion. Cette expression fait référence à l'époque où les moulins à eau étaient omniprésents dans la campagne française. Ces idiomes témoignent de l'importance du contexte historique et social dans la création d'expressions qui sont encore vivantes aujourd'hui.

Les idiomes français sont souvent visuellement très évocateurs. Par exemple, l'expression "*avoir le coup de foudre*", qui signifie tomber amoureux subitement, évoque l'image d'un éclair frappant une personne de plein fouet, traduisant ainsi l'intensité et la soudaineté de l'émotion. De même, "*mettre la puce à l'oreille*" veut dire éveiller les soupçons. L'image de la puce, un petit insecte qui dérange et irrite, est utilisée pour illustrer une idée qui commence à trotter dans la tête de quelqu'un et qui ne le laisse pas en paix.

Ces expressions, souvent très imagées, permettent au français d'exprimer des concepts complexes de manière concise et avec une grande expressivité. Elles ajoutent une dimension émotionnelle ou humoristique à ce qui serait autrement un simple énoncé.

Un autre aspect intéressant des idiomes français est leur caractère figé. Cela signifie que les mots qui composent une expression ne peuvent pas être modifiés, sinon l'idiome perd son sens [1]. Par exemple, l'expression "*donner sa langue au chat*", qui veut dire abandonner une devinette ou une énigme, ne peut pas être transformée en "*donner sa langue au chien*". Si on change un seul mot, l'expression devient incompréhensible [2]. C'est cette rigidité qui rend les idiomes si difficiles à maîtriser pour les apprenants non-natifs.

Il est aussi intéressant de noter que certaines expressions peuvent sembler tout à fait absurdes si on les prend au pied de la lettre. C'est ce caractère non littéral qui en fait un véritable défi d'apprentissage, car la logique derrière ces idiomes repose souvent sur des références culturelles ou historiques qui ne sont pas évidentes pour tout le monde.

Dans la vie quotidienne, les idiomes sont utilisés très fréquemment, souvent sans que les locuteurs y prêtent vraiment attention. Ils permettent d'expressifier des émotions, d'ajouter de l'humour ou simplement d'alléger la conversation. Par exemple, on pourrait dire de quelqu'un qu'il "*casse les pieds*" pour exprimer qu'il est agaçant. Ici, l'expression imagée renforce l'impact du message en le rendant plus direct, tout en restant dans un registre familier et léger.

D'autres expressions comme "*avoir d'autres chats à fouetter*", qui signifie avoir d'autres préoccupations plus importantes, montrent bien l'humour parfois un peu noir qui peut se cacher derrière les idiomes français. Même si elles ne sont pas toujours littérales, ces expressions font partie intégrante de la communication quotidienne et permettent d'exprimer des idées complexes ou des ressentis d'une manière plus concise.

1. "*Être au bout du rouleau*" : Une expression qui signifie être épuisé, aussi bien physiquement que mentalement. Elle illustre bien cette idée de n'avoir plus aucune ressource, tout comme un rouleau de papier ou de tissu qui serait totalement déroulé.

2. "*Ne pas être sorti de l'auberge*" : Celle-ci veut dire qu'on est encore loin de la fin des difficultés. Son origine vient de l'argot des prisons, où le mot "auberge" désignait la prison elle-même, suggérant qu'il y a encore des épreuves à venir avant d'en sortir.

3. "*Prendre ses jambes à son cou*" : Une expression très imagée pour dire que quelqu'un fuit rapidement, comme s'il prenait littéralement ses jambes dans ses bras pour aller plus vite. C'est un excellent exemple du caractère imagé et exagéré de certaines expressions françaises.

Les idiomes français sont un miroir de l'histoire, de la culture et des habitudes de ceux qui parlent cette langue. Ils apportent de la richesse à la communication en ajoutant des touches d'humour, de poésie et d'émotion. Leur caractère figé, leur nature imagée et leur présence constante dans la langue parlée en font des éléments incontournables pour qui souhaite maîtriser pleinement le français. Bien que leur apprentissage puisse être difficile, ces expressions permettent de mieux comprendre la culture et d'améliorer la fluidité du discours.

Références

1. Delesalle C. Expressions Figées: Analyse et Usage en Français. Librairie Larousse, 2017.
2. <https://www.expressio.fr/>

МИХАЛЬЧЕНКО К., Донецький національний університет економіки та торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

Науковий керівник: О. Ю. Герасименко, доктор філософії, Донецький національний університет економіки та торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

Компліментарні італійська та англійська мови: порівняльний аспект

Компліментарна мова є важливим аспектом міжособистісної комунікації, що відіграє значну роль у соціальній взаємодії та культурних практиках різних народів. В італійській мові, яка історично відзначається емоційною експресивністю та багатством мовленнєвих засобів, компліменти займають

особливе місце. Вони слугують не лише для висловлення похвали чи визнання, але й виконують важливі функції підтримки соціальної гармонії чи налагодження міжособистісних стосунків.

Комплімент, з точки зору мовознавства, є мовленнєвим актом, спрямованим на висловлення позитивної оцінки або схвалення щодо зовнішності, здібностей, дій чи рис особистості співрозмовника і це позитивно оцінюється як адресантом, так і адресатом [2, с. 9215].

Компліменти мають певні функції у соціальному спілкуванні. Основна функція компліментів полягає в тому, що вони допомагають зміцнювати соціальні зв'язки, діючи як «соціальне мастило», яке встановлює близькість між співрозмовниками. Дослідження показують, що компліменти підвищують позитивні аспекти особистості, сприяють комфортному спілкуванню та навіть можуть загоювати конфлікти. Крім того, компліменти виконують інформативну функцію, передаючи позитивну думку про іншу людину. Вони також є важливим елементом ввічливого спілкування, оскільки допомагають зберігати «обличчя» співрозмовників і полегшують комунікацію [1, с. 234-235].

Італійська мова, з її багатим лексичним запасом та культурною традицією емоційної виразності, є цікавим об'єктом для вивчення компліментів. Італійці, як відомо, схильні до відкритого підкреслення особливостей зовнішнього вигляду, емоцій та соціальних досягнень. У порівнянні з англійською мовою, де компліменти часто більш стримані й нейтральні, італійська демонструє яскравіші емоційні акценти та більшу спонтанність у висловленні схвалення.

Наприклад, використання яскравих епітетів і порівнянь робить їх більш живими. Такі вирази, як «*Che bella ragazza!*» (Яка гарна дівчина!) або «*Che occhi splendidi!*» (Які прекрасні очі!) підкреслюють естетичну цінність та емоційний відгук, встановлюючи при цьому передавання інформації адресантом адресату.

Для важливих подій, таких як весілля або випуск, використовуються більш формальні вирази, наприклад, «*Auguri!*» або «*Complimenti!*» (Вітаю!). Це свідчить про повагу до особи та ситуації.

Компліменти в Італії використовуються регулярно і часто служать саме для зміцнення соціальних зв'язків. Наприклад, фрази на кшталт «*Sei davvero in gamba!*» (Ти справді молодець!) можуть підвищити мотивацію до подальшого спілкування та зміцнити стосунки.

Італійці схильні робити компліменти щодо зовнішнього вигляду, стилю чи моди. Такі фрази, як «*Questo vestito ti sta una favola!*» (Ця сукня тобі личить!) чи «*Stai da dio!*» (Ти виглядаєш чудово!) підкреслюють свою позитивну оцінку зовнішності співрозмовника та в цілому важливість естетики в культурі [5, с. 30].

Синонімів до прикметника «*гарний*» в італійській мові численна кількість. Вони різнобарвно прикрашають мовлення та додають певного шарму до бажання оцінити чиюсь зовнішність. Наприклад: «*carino*» – «милий», «*meraviglioso*» – «дивовижний», «*splendido*» – «блискучий», «*affascinante*» – «захоплюючий», «*attraente*» – «привабливий», «*magnifico*» – «величний», «*stupendo*» – приголомшливий, «*favoloso*» – «казковий», «*elegante*» – «елегантний», «*formidabile*» – «неймовірний», «*grazioso*» – «граціозний», «*armonioso*» –

«гармонійний» тощо. Їх використання варіюється серед різних діалектів та регіонів, однак використовуються вони дуже часто.

Відповіді на компліменти в Італії – це окрема частина компліментарної лексики та позагласне правило. Вони зазвичай щирі і вдячні та відчують необхідність зберегти теплу атмосферу, яку намагається встановити адресант. Наприклад, люди можуть відповісти «Grazie!» – «Дякую!», «Sei molto gentile!» – «Ти дуже люб'язний!», «È un piacere per me!», «Il piacere è mio!» – «Мені приємно!» [3, с. 24]. Однак, реакція на компліменти, або відповідь на них, залежить від типу комплімента та соціальних відносин між учасниками спілкування [1, с. 234-235].

Найчастіше у структуровій побудові комплімента можна зустріти використання «che» з іменниками чи прикметниками («Che bellezza!» – «Яка краса!»/ «Che bello!» – «Який гарний!»), конструкції з «essere» («Sei fantastico!» – «Ти фантастичний!») або фрази з «come» для загальних оцінок («Come parli bene!» – «Як гарно ти розмовляєш!»). Це надає гнучкість у вираженні похвали [5, с. 30].

Порівнюючи італійські компліменти із англійськими, можна виділити кілька моментів, що їх відрізняють. Якщо мова йде саме про британську англійську, адже нація, що говорить цією мовою є стриманою в емоційному плані. Чверть британців вважають, що демонстрація своїх емоцій є ознакою слабкості. Опитування, проведене благодійною організацією психічного здоров'я Mind, показало, що четверо з п'яти британців віком від 18 до 34 років зізнаються, що роблять хоробре обличчя, коли хвилюються, а чверть вважає, що демонстрація своїх емоцій є ознакою слабкості [4, с. 2]. Через це вони підходять до компліментів більш обережно, іноді надмірно переймаючись за емоційний стан співрозмовника після цього, аніж італійці, оскільки другі є набагато більш відкритими щодо цього.

Можна підбити наступні висновки, щодо порівняння компліментів у двох мовах: італійські компліменти, як правило, більш пишні та поетичні, що відображає культурну схильність до емоційного вираження та соціальної теплоти. На противагу цьому, англійські компліменти часто зберігають рівень формальності та стриманості, зосереджуючись на ясності та щирості без надмірного прикрашання. Обидві культури цінують позитивне підкріплення в соціальній взаємодії, а манера і контекст, в якому робляться компліменти, виявляють глибші культурні нюанси між ними.

Список використаних джерел

1. Alqarni, S. (2020). A Sociolinguistic Investigation of Compliments and Compliment Responses among Young Saudis. Arab World English Journal (AWEJ), 234-235 р. Available at: <https://awej.org/images/Volume11/Volume11Number1march2020/18.pdf> (Last accessed: 16 October 2024)

2. Hasan Kadhim H., Jasim N. (2022). A Sociopragmatic Analysis Of Speech Act Of Complimenting, Its Topics And Responding Strategies In Wonder Movie. Journal

- of Positive School Psychology, 6 (5), 9215 p. Available at: <https://www.journalppw.com/index.php/jpsp/article/download/10571/6818/12366> (Last accessed: 16 October 2024)
3. Sinonimo di: Bello (agg.). Italiaonline S.p.A. Available at: <https://sapere.virgilio.it/parole/sinonimi-e-contrari/bello> (Last accessed: 16 October 2024)
4. The Reserve of the British. (2020). Available at: <https://www.naturalminds.co.uk/post/the-reserve-of-the-british> (Last accessed: 17 October 2024)
5. Tutti i MODI per COMPLIMENTARSI in italiano. Available at: <https://learnamo.com/congratularsi-italiano/> (Last accessed: 16 October 2024)

SLAVIC LANGUAGES СЛОВ'ЯНСЬКІ МОВИ

БАЙДАК Є., Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Науковий керівник: Тараненко К.В., к.філол.н., доцент, завідувач кафедри філології та мовної комунікації Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Суржик як мовний прийом створення комічного в сучасному українському стендапі

Сучасний український стендап активно залучає різноманітні мовні явища, зокрема суржик, що стають ефективними засобами створення комічного. Така затребуваність суржику як мовного прийому пов'язана з емоційною виразністю та впізнаваністю для широкого кола слухачів. Комік може встановити контакт з аудиторією за допомогою суржика, оскільки він пов'язаний з буденністю та реаліями життя, викликає сміх через карикатурний характер. Через використання суржику коміки часто демонструють іронічне ставлення до соціальних і мовних явищ. Також завдяки суржику, комік може створювати мовну гру, викликаючи сміх через абсурдність або мовні помилки.

Суржик — це явище мови, яке виникло через тривалу взаємодію української та російської мов, і досі існує в різних регіонах України. Хоча суржик часто сприймається як мовне порушення, він водночас є інструментом для підкреслення мовних і соціальних відмінностей.

Суржик потрактовують як українсько-російський мовний гібрид, що є наслідком штучного поєднання елементів російської й української мов та порушує норми української літературної мови [3].

Загальноприйнятого визначення статусу цього мовного явища на сьогодні немає. Мовознавці витлумачують суржик і як форму просторіччя (В. Труб), як субмову (Л. Масенко), як піджин (Н. Дзюбишина-Мельник), як напівмовність (Б. Ажнюк), як «недопереклад» (В. Радчук) та ін. [1]. Утім, спільним є сприйняття суржику як загалом негативного явища. Л. Масенко стверджує, що «суржик нищить узус (практичну спонтанну норму) української мови і відриває її від літературної основи» [2].

Василь Байдак є одним із найвідоміших українських коміків сучасного стендапу, який активно використовує суржик для створення своїх персонажів. Його виступи часто будуються навколо образів "простих людей" із сільської місцевості або маленьких міст, які потрапляють у комічні ситуації через своє незнання сучасного світу або мовні проблеми.

У його монологах часто присутні репліки на кшталт «*Та шо там?*», «*Ну то таке*», «*повезло*», «*не ну а шо*», що підкреслюють спрощеність мовлення персонажів. Саме така манера мови допомагає коміку швидко досягти контакт з аудиторією, адже вона нагадує звичну для багатьох слухачів комунікацію в побуті.

Наприклад, комік у своєму виступі пародіює некультурних чоловіків, які висміювали зачіску Василя, використовуючи суржик з інвективною лексикою. Ім'я Валерій звучить як «*Валера*», ім'я Олег як «*Олежа*» або «*Алежик*», звертання до людей «*Шо тебе – постригти?*», «*братан*», «*чувак*» тощо.

Також у стендапах Василя Байдака нерідко присутні цитати Віктора Януковича, які перенасичені суржилом: «*астанавітесь*», «*йолка*», він пародіює голосом його упізнавані фрази і висміює його інтелект, наприклад, анекдот «*значить в самолоте летели пасажири, один из пассажиров с Украины достал бутерброд сало з часником, к нему подошел африканец, смотрел, как тот ест, голотал слюну, говорит вкусно, вкусно, будешь есть, буду, я понимаю что ты би все съел, но я тебе не дам*».

Антон Тимошенко теж використовує суржик у своїх стендапах, де висміює соціально-побутові ситуації. У своєму виступі комік розповідав про мовну поведінку людей, яка, на його думку, поділяється на три категорії: українськомовні, російськомовні та ті, які послуговуються суржилом. Щоб охарактеризувати останню категорію, він узагальнив таких людей та виясміяв це: «*є такий Далай Лама з Білої Церкви, який каже: «я не понимаю, в чом проблема, все у світі пов'язано, якщо немає слова, просто подставляєш друге і ти в потоке»»*.

Отже, суржик у сучасному українському стендапі відіграє важливу роль не лише як елемент мовного репертуару, але й як потужний інструмент створення комічного ефекту. Використовуючи суржик, коміки можуть залучити широку аудиторію, підкреслюючи соціальні стереотипи, він є засобом мовної гри через яку коміки порушують мовну норму, підкреслюючи комічність у повсякденних ситуаціях. Суржик є відбиттям реальної мовної ситуації в Україні. Суржик як інструмент для створення комічного в сучасному українському стендапі дає змогу далі досліджувати мовну культуру через гумор.

Список використаних джерел

1. Корольова В. В. Суржик у мовленні персонажів сучасної української драми / В. В. Корольова // Український смисл. 2016. № 2016. С. 3–12.
2. Масенко Л. Суржик : між мовою і язиком. Київ: Вид-во Києво-Могилянська академія, 2011. 135 с.
3. Селіванова О. Проблема форм фіксації мов у соціолінгвістиці / О. Селіванова // Мова і суспільство. 2011. Вип. 2. С. 7–18.

БАРАБАН К., Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Науковий керівник: Н.О Москаленко, к.ф.н., доцент, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Шляхи утворення сучасних українських неологізмів під час повномасштабного вторгнення

В умовах війни в Україні, мова, як живий організм, зазнала значних змін. Нові соціально-політичні та військові реалії сприяли виникненню багатьох неологізмів, які мають глибокий соціокультурний контекст. У цьому дослідженні ми розглянемо неологізми, що виникли в умовах війни, та їх класифікацію за способами словотворення: морфологічним, лексичним, синтаксичним, запозиченням і іншомовними кальками. Окрім цього, ми звернемо увагу на використання нових термінів у медіа та спеціальних текстах.

1. Морфологічний спосіб утворення неологізмів

Морфологічний спосіб передбачає утворення нових слів шляхом додавання суфіксів, префіксів або інших морфем до вже існуючих основ.

Приклади:

- Байрактарщина — від назви безпілота Bayraktar з суфіксом -щина.
- Залужити — дієслово, похідне від прізвища Залужного, означає діяти рішуче.
- Кавунити — від слова "кавун", символ Херсона, означає «вільно дихати».
- Джавелінити, хаймарсити, стінгерити— дієслова, що означають знищувати супротивника залежно від озброєння.

2. Лексичний спосіб утворення неологізмів

Лексичний спосіб передбачає використання існуючих слів або термінів у новому контексті. Здебільшого це запозичення з інших мов або використання вже наявних українських слів із новими значеннями. Це один із найпоширеніших методів словотворення, що дозволяє адаптувати слова до нових реалій війни.

Приклади:

- 200 і 300 — означають загинлих і поранених, відповідно, слова двохсотий і трьохсотий. - Задвохсотити та затрєохсотити — ліквідувати або поранити.
- Зеленка — кущі, чагарники, лісистої місцевості.
- Мопед — іранський дрон-камікадзе.

- Привид Києва— збиральний образ українських пілотів.
- Орки — для позначення російських солдатів.
- 4.5.0 — умовне позначення стану безпеки у містах.
- Приліт — влучання ворожої ракети чи снаряда у що-небудь
- Тривога — сигнал про необхідність прямувати до укриття.
- Чисте небо — відбій повітряної тривоги.
- Бавовна — вибух у росії.
- Град — російська реактивна система залпового вогню.
- Червоний — ознака найбільшої небезпеки для населення.
- Пташка — безпілотний літальний апарат\позивний звільненої з полону військової

3. Синтаксичний спосіб утворення неологізмів

Синтаксичний спосіб полягає в поєднанні кількох слів або словосполучень у нові фразеологізми.

Приклади:

- Рускій воєнний корабль ... — фраза з символічним значенням опору.
- Слава ЗСУ— трансформована фраза підтримки Збройних сил.
- Сталевий фронт — метафора незламності української армії.
- Чисте небо — відбій повітряної тривоги.

4. Запозичення та іншомовні кальки

Під час війни українська мова активно адаптує терміни з інших мов, особливо з англійської, відображаючи технологічні або військові реалії.

Приклади:

- Дрон— від англійського "drone", безпілотний літальний апарат.
- Ленд-ліз — військова програма допомоги від США.
- Бандеромобіль — автомобіль, адаптований для потреб Збройних сил України, зазвичай з доопрацюваннями від волонтерів.

Використання неологізмів у медіа

Сучасні неологізми активно використовуються в українських медіа, зокрема у новинах, телебаченні, соціальних мережах та блогах. Використання неологізмів у медіа дозволяє швидко донести важливу інформацію до суспільства, бо в наших реаліях вони більш зрозумілі. Всі наведені вище неологізми можна майже щодня зустріти в інтернеті.

Сучасні українські неологізми, що виникли під час повномасштабної війни, є продуктом різних способів словотворення. Вони відображають соціальні, політичні та військові реалії і слугують важливими елементами національної ідентичності. Ці слова не лише збагачують мову, а й розповідають історію боротьби, мужності та опору українського народу.

Список використаних джерел

1. Москаленко Н.О., Висоцька Т.М., Галушко Т.В. Напрями модифікації дисциплін гуманітарного циклу в умовах війни. Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору. 2023. №1. Том II (91). С. 143-155.

2. Москаленко Н.О. Соціолінгвістичні ознаки українського національного дискурсу в умовах війни. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2023 № 60 Том 2. С.13-16.

БЄЛЯНСЬКА М., Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» м. Дніпро

Науковий керівник: Ігнат'єва С.Є., к. філол. н., доцент, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» м. Дніпро.

ПАМ'ЯТЬ У ТЕКСТОВІЙ ПАЛІТРІ НОВЕЛІСТИКИ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО

Анотація. Дослідження присвячене виокремленню моделі пам'яті на матеріалі новелістики Михайла Коцюбинського: “Intermezzo”, “Цвіт яблуні”, “Сміх”, “Подарунок на іменини”. Продемонстрована модель пам'яті і визначені її функції у текстовій палітрі Михайла Коцюбинського.

Ключові слова: модель “пам'ять”, новелістика, М. Коцюбинський.

Постановка проблеми. Новелістика Михайла Коцюбинського вирізняється тонким розумінням прекрасного насамперед в природі, яка у текстовій палітрі сонцепоклонника психологізована. Це не лише краса навколишнього світу, а й зміна настроїв, думок героїв, наповнена мальовничими образами, які безпосередньо пов'язані з людською здатністю пам'ятати. Актуальність розвідки пов'язана із пошуком нових способів інтерпретації стратегій пам'яті, зокрема, із малодослідженим у художніх текстах Михайла Коцюбинського.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Пам'ять у Словнику української мови потрактовується як здатність запам'ятовувати, зберігати і відтворювати в свідомості минулі враження [1]. Найбільше досліджень з приводу моделі “пам'ять” орієнтовані не на конкретних авторів, а на дослідження власне пам'яті, її виявів у різних жанрах. У статті Світлани Ігнат'євої «Метафоричні моделі пам'яті в українському щоденниковому дискурсі» представлено метафоричні моделі пам'яті як найпродуктивніші в українському щоденниковому дискурсі. Також визначені метафори пам'яті, які окреслено особливими маркерами, що не лише увиразнюють щоденникову текстову тканину, а й формують її скелет [2]. Наталія Дашко досліджувала концепт пам'яті в художньому дискурсі сучасної української новелістики на матеріалі творів Василя Габора, Володимира Назаренка, Андрія Содомори, Галини Пагутяк, Сергія Грабаря.

Дослідниця вивчала особливості функціонування концепта „пам'ять” в сучасній українській новелістиці [3].

Метою пропонованої студії є вивчення ролі пам'яті в творчості Михайла Коцюбинського на текстовому матеріалі новел “Intermezzo”, “Цвіт яблуні”,

“Сміх”, “Подарунок на іменини”, з’ясування особливостей репрезентації метафор пам’яті як ідентифікаційних маркерів новелістики Михайла Коцюбинського. Серед основних завдань дослідження – аналіз особливостей інтерпретації метафори пам’ять, осмислюючи її як своєрідний і символічний міфопоетичний простір спогадів.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Модель пам’яті у новелі “Intermezzo” зображено переважно в формі згадування образів. Наприклад: “**Уявляється раптом** зелений двір – він вже поглинув мою кімнату, – я зскакую з ліжка і гукаю в вікно до зозулі: “Ку-ку... ку-ку... Добридень!..” [4]; “**Твоє журливе “ку-ку” спливало**, як сльози по плакучій березі, і змивало мою утому” [4]. Таке пригадування дає змогу читачам відчувати й поринути у спогади оповідача.

У новелі “Сміх”. “**І враз промайнуло у нього перед очима ціле море голів... голови, голови й голови... впрілі, загріті обличчя і тисячі очей, що дивились на нього з туману сизого випару**” [4], – знову повертаємось до живої передачі образів раніше побаченого. Окрім цього у творі наявний своєрідний наказ запам’ятати інформацію: “**Пам’ятайте ж, Варварочко, що в домі, oprіч вас, нікого немає...**” [4]. Згадка пам’яті тут не просто показує процес запам’ятовування, а й наголошує на важливості цього факту.

Твір в якому є відображення довготривалої пам’яті – “Подарунок на іменини”. “**Я для нього таке придумав, що... Фу-ти, ну-ти! Запам’ятає до смерті**” [4], – маємо зображення не просто здатності запам’ятати, а навіть нездатності забути. І знову маємо приклад, до того ж позасвідомого, згадування: “**Але раптом згадав свої іменини і легку руку, що так ніжно гладила його по головці, – і знову тихо заплакав**” [5].

Новела, в якій було знайдено найбільше прикладів моделі пам’яті – “Цвіт яблуні”. “Я почуваю, що воно мені чуже, що воно не має жодного зв’язку з моїм живим організмом, в якому тече тепла кров, що я кохаю не те, що я сумую не за ним, а за чимсь іншим, живим, що **лишилось у моїй пам’яті**, відбилось там золотим промінням” [5], – так само як і в наведених раніше прикладах ми бачимо, хоч і по-іншому зображений, але приклад

відтворення інформації, згадування. “**Я не забуду щастя дотику до її шовкових кучерів, не забуду її душі, що дивилась крізь сині очі, – моєї душі, тільки далеко кращої, чистішої, невинної**” [5], – так передано бажання героя зберегти інформацію про свою доньку у вигляді мальовничих образів в своїй довготривалій пам’яті. У новелі бачимо й сам процес запам’ятовування: “**Я знаю, що то він дивиться моїми очима, що то він ненажерливою пам’яттю письменника всичує в себе всю сю картину смерті на світланні життя...**” [5]; “**Я бачу скляний уже погляд напівзакритих очей, а мої очі, мій мозок жадібно ловлять усі деталі страшного моменту... і все записують... І те велике ліжко з маленьким тілом, і несміливе світло раннього ранку, що обняло сіру ще хату... і забуту на столі, незгашену свічку, що крізь зелену умбрельку кидає мертві тони на вид дитини... і порозливану доли воду, і блиск свічки на пляшці з лікарством...**” [5]; “**А моя пам’ять, той нерозлучний секретар мій, вже записує і сю безвладність тіла серед цвіту яблуні, і гру світла на посинілих лицях, і мій дивний**

настрій...” [5]. Цитати наповнені різнобарвними образами, які відповідають імпресіоністичній манері письма Коцюбинського. Пам’ять тут виступає навіть в образі секретара, ніби це інша особистість, яка не може бути контрольованою.

Висновки. Узагальнюючи результати проведеного дослідження, можна зробити висновок, що модель пам’яті в новелах Михайла Коцюбинського завжди зображується через різноманітні неповторні образи, які надають творам унікальності й багатогранності. Розглянута неповна система образів пам’яті переконує у вагомій ролі у новелістиці Михайла Коцюбинського.

Список використаних джерел

1. Словник української мови : в 11 т. Том 7 / АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні ; редкол.: І. К. Білодід (голова) [та ін.][АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні] ; редкол.: І. К. Білодід (голова) [та ін.]. Київ : Наук. Думка. 1970 - 1980.

2. Ігнат’єва С. Є. Метафоричні моделі пам’яті в українському щоденниковому дискурсі. Флологічні студії. Вип.16. 2017. 342-351 с. URL:<https://journal.kdpu.edu.ua/filstd/article/view/122/111>

3. Дашко Н. Концепт пам’яті в художньому дискурсі сучасної української новелістики. WIELKIE TEMATY KULTURY W LITERATURACH SŁOWIAŃSKICH. Вроцлав. 2020. 255-265 с.

<https://wuwr.pl/swr/article/view/12258>

4. Коцюбинський М. Зібрання творів у 7-ми томах. Том 3: Повісті, оповідання (1908-1913). Київ: Наукова Думка, 1974. 442 с. 5. Коцюбинський М. Подарунок на іменини: Оповідання, новели, повісті: Для серед, та ст. шк. віку / [Упоряд. та післямова М.С. Грицюти; Худож. І.Н. Філонов, В.А. Євдокименко, Г.В. Якутович, М.А. Стороженко]. Київ: Веселка, 1989. 335 с.

БРАТУСЬ В., Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Науковий керівник: Н. А Баракатова., к.філол.н., доц., доцент кафедри філології та мовної комунікації, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Прояви міжмовної омонімії у слов’янських мовах

Міжмовна омонімія є одним із важливих лінгвістичних феноменів, що зумовлює виникнення складнощів у перекладі та міжкультурній комунікації. Це явище часто може призводити до непорозумінь або перекладацьких помилок.

Явище міжмовної омонімії, яке полягає у співвідношенні лексем двох і більше мов, що є тотожними у плані вираження, проте різними за змістом, привертає дедалі більше уваги лінгвістів [4, с. 123]. Цей феномен відомий під терміном «фальшиві друзі перекладача» (фр. *faux amis du traducteur*). Починаючи

з кінця XVIII століття, наукова література на цю тему почала розвиватися. Багато європейських лінгвістів, серед яких Р. Лібих, Ж. Жильєрон, А. Мейєр-Любке, Ш. Баллі та інші, зробили свій внесок у дослідження цього явища.

Зростання глобалізації та посилення міжкультурних контактів у різних сферах діяльності, збільшення обсягу наукових і технічних перекладів у другій половині XX століття, спричинене прискореним розвитком науково-технічного прогресу та глобальними інформаційними комунікаціями, актуалізувало необхідність ретельного вивчення міжмовної омонімії [4, с. 122]. У лінгвістичній літературі використовуються різноманітні терміни для позначення подібних лексичних явищ, серед яких: «фальшиві друзі перекладача», міжмовні омоніми, міжмовні пароніми, міжмовні полісеми, фальшиві еквіваленти та інші [4, с. 123].

В українському мовознавстві сформувалася власна школа дослідження міжмовної омонімії. Серед українських лінгвістів, які досліджували цю проблематику, варто згадати М. Кочергана, Н. Заславську, В. Акуленка, Л. Бублейник, О. Паламарчука, В. Русанівського та інших. Було проведено значну кількість досліджень з українсько-чеської та українсько-польської омонімії, а також опубліковано кілька спеціалізованих лексикографічних праць [1; 2].

Актуальність дослідження міжмовної омонімії зумовлена посиленням міжнародної комунікації, інтеграційними процесами в Європі, а також зростанням інтересу до міжкультурної взаємодії.

Новизна пропонованого дослідження полягає в його міжмовному характері, одночасний аналіз трьох споріднених мов – польської, чеської та української, дозволяє розглядати міжмовну омонімію в ширшому лінгвістичному контексті. На відміну від попередніх досліджень, які зазвичай фокусувалися на порівнянні двох мов (наприклад, польсько-української чи чесько-української омонімії), у цій праці акцент зроблено на трьох мовах одночасно. Це дозволяє виявити закономірності виникнення омонімічних пар не лише між двома мовами, але й у більш складних тристоронніх лексичних відповідностях, що розширює розуміння семантичних змін у слов'янських мовах. Такий підхід дає змогу отримати більш глибокий аналіз процесів формування міжмовної омонімії, її впливу на комунікацію та переклад у контексті трьох мовних систем одночасно, що раніше не було об'єктом окремого дослідження. Зокрема, увага приділяється не тільки лексичним збігам, але й семантичним відмінностям та їхньому впливу на міжмовну комунікацію. Це дослідження також розширює вже існуючу базу знань про «фальшивих друзів перекладача», пропонуючи сучасний контекст для аналізу та демонструючи вплив соціально-культурних факторів на еволюцію лексики в кожній з мов.

Міжмовна омонімія як явище часто виникає у мовах з близьким історичним корінням, таких як польська, чеська та українська. У дослідженні розглянуто основні фактори виникнення омонімії, а також її вплив на переклад.

Спорідненість мов, таких як польська, чеська та українська, що мають спільне праслов'янське коріння, є однією з причин виникнення міжмовної омонімії. Ці мови протягом століть зберігали спільні слова, які з часом набули різних значень у кожній з мов. Оскільки польська, чеська та українська мови

належать до однієї мовної сім'ї та активно взаємодіють у межах сучасних економічних, політичних і культурних процесів, правильне розуміння міжмовних омонімів є ключовим для ефективного спілкування, перекладу та вивчення мов. Зокрема, омонімія може створювати бар'єри для міжособистісної комунікації та викликати труднощі в перекладі наукових і художніх текстів, що підкреслює потребу в дослідженні цього феномену.

Мови зазнавали різних фонетичних та семантичних змін, що призвело до того, що схожі за формою слова почали позначати різні об'єкти або явища. Крім того, запозичення з інших мов (наприклад, німецької чи латинської) також сприяло появі міжмовних омонімів. Яскравими прикладами міжмовної омонімії одразу у трьох мовах є:

1. Добуток

- У польській мові *dobytek* означає «результат» або «власність».
- У чеській *dobytek* – це «худоба, свійські тварини».
- В українській мові – «результат множення».

2. Писар

- У польській мові *pisarz* означає «письменник».
- З чеської *pisář* перекладається як «секретар».
- В українській мові аналогічне слово також існує, але вживається у специфічних випадках, адже є архаїзмом.

3. Статок

- У польській *statek* означає «корабель».
- У чеській мові *statek* (в архаїчному значенні) означає «масток, хутір».
- В українській мові ця лексема може означати «майно», що наближує семантику до чеського варіанту, хоча значення не є тотожним.

Також є безліч інших прикладів, як *urok* (чарівність, шарм) – *úrok* (процент, ставка) – *урок* (заняття), *walka* (бій, боротьба) – *válka* (війна) – *валка* (обоз, караван), які можуть викликати непорозуміння, якщо вживати слова і не знати їх значення. Чеський вислів *bolí život* означає «болить життя», тоді як польське *żuwot* (життя) вживається архаїчно. В українській мові існує лексема *живота*, яка в архаїчному значенні походить від праслов'янського *животъ*, в минулому означало «життя». У давньослов'янських текстах і староукраїнській мові це слово використовувалося для позначення як фізичного існування, так і духовного або біологічного життя людини. Пізніше, у східнослов'янських мовах, зокрема в українській, значення цього слова звузилося і стало позначати лише частину тіла – *живіт* (черевна порожнина). Натомість у західнослов'янських мовах (польська, чеська) *život* та *żuwot* зберегли своє первинне значення. Таким чином, *живота* як архаїзм – це лексема, яка вживалася у давні часи для позначення життя, а нині витіснене іншими термінами.

Отже, міжмовна омонімія може призводити до певних труднощів у міжкультурній комунікації та перекладі. Вивчення цієї проблеми показало, як подібні за формою слова можуть викликати плутанину та непорозуміння, а також дозволило дослідити зв'язок між трьома мовами зі спільним праслов'янським корінням. Дослідження міжмовної омонімії у слов'янських мовах, зокрема в польській, чеській та українській, допомогло зрозуміти процеси розвитку мов і

їхні культурні взаємодії. Наведені приклади показали, наскільки важливим є розуміння цього явища для перекладачів, викладачів мов і лінгвістів, а також загалом усіх, хто вивчає близькоспоріднені мови.

Список використаних джерел

1. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Київ : Видавничий центр «Академія», 2001. 368 с.
2. Кононенко І. В. Українсько-польський словник міжмовних омонімів і паронімів І. В. Кононенко, О. І. Співак ; Ін-т мовознав. ви. О. О. Потебні НАН України. Київ : Вища школа, 2008. 342 с.
3. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація. Київ : ЦУЛ, 2012. 288 с.
4. Турчина А. А. Лексична міжмовна омонімія у слов'янських мовах. Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. Пам'яті академіка Леоніда Булаховського. 2012. Вип. 17. С. 121–126.

ЛУЦЕНКО О., НАУ, м. Київ

Науковий керівник: В.І.Луценко, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філології та мовної комунікації НТУ «Дніпровська політехніка»

Проблеми екологізації сучасної української мови

Мова будь-якого народу – це його історична пам'ять, втілена в мовленнєвій творчості. Національна духовна культура назавжди відкарбувалася у мові народу, а рідна мова є однією з найхарактерніших ознак певної нації, її душа. Кожна нація дбає про чистоту своєї мови. Чистота мовлення як одна з його комунікативних ознак досягається тоді, коли мовлення нормативне і всі його елементи є літературними [5]. На жаль, сьогодні для нашої країни актуальною є екологізація української мови, адже наразі вона засмічена суржигом, жаргонізмами, сленгом, іноземними словами, плеоназмами, тавтологією тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про активне опрацювання проблеми екології мови в сучасному українському мовознавстві. Н. Станкевич [6] узагальнює основні складники понять «чистота мови» і «чистота мовлення», описує негативні мовні явища та визначає шляхи їхнього усунення в різних сферах життя, аналізує новітні ресурси, покликані зберігати, плекати та пропагувати чистоту української мови. П. Гриценко [4], закликаючи долучатися серцем до українства, до української мови, застерігає від суржику як мовного каліцтва, від англо-російсько-сленгових покручів. П.Дудик [5]. групує чистоту мовлення за двома основними сферами і способами її вияву: як вимовна чистота і чистота лексична.

Мета роботи – визначити та розглянути чинники, які впливають на мову і мовленнєву культуру українців.

Виклад основного матеріалу. Мовна ситуація України має свою специфіку, що є результатом багатовікового адміністративно-державного, політичного, інформаційного та пов'язаного з ними психологічного тиску на українців, їхню мову і культуру. Тому вкрай важливим є збереження природності української мови, позбавлення її суржикових нашарувань, смислових перекручень і словесних покручів. Сьогодні більшість науковців стверджує, що українська мова забруднена та збіднюється через появу твіт-стилістики, необґрунтованих іншомовних запозичень, стрімкого мутування граматичних норм, вульгаризації мови, занадто швидкої інтеграції розмовного стилю у літературний стиль, різного роду арго, модної мови Інтернет-спілкування тощо. Аналіз сучасного стану української мови дозволив виокремити чинники, які впливають на мовну поведінку українців і зумовлюють зниження їхньої мовної культури.

1. Суржик. Засвоєння національної культури без знання рідної мови неможливе, тому духовно-культурний розвиток сучасної української нації зобов'язує дбати про розвиток української мови. Сучасна українська мова разом із народом України пройшла довгий і тернистий шлях у своєму розвитку. Повномасштабне російське вторгнення активізувало процес українізації. Українська мова поступово починає домінувати в тих регіонах (Південь та Схід України) і сферах (неформальне спілкування, професійна комунікація, віртуальний простір), де тривалий час не посідала провідних позицій. Сьогодні більшість двомовних українців свідомо переходить на рідну українську. Але наслідком двомовності ще залишається сумнозвісне суржикове мовлення – штучне поєднання в одному слові елементів слів з кількох мов. Найчастіше такі слова вживають під час побутового спілкування: «попробувати», «кстаті», «ребята» тощо. Дуже поширеними є такі мовні покручі: приймати участь (замість брати), любий предмет (замість будь-який), займати місце (замість посідати), підводити підсумки (замість підбивати) тощо. Прикладом суржику або кальки може бути і дослівний переклад, особливо стійких висловів (в кінці кінців, а правильно кінець кінцем; холостяк, а правильно парубок; по четвергам, а треба по четвергах; дзвонити другу (правильно телефонувати) тощо).

Отже, причинами існування суржику є, з одного боку, чужинницька мовна експансія, з іншого, – необізнаність українців із мовними нормами, мовна неохайність і недбалість, що призводить до збіднення мовної культури.

2. Запозичення іншомовних слів. У дискурсі україномовної публіцистики початку XXI століття запозичення, передусім з англійської мови, розглядаються як закономірне явище на сучасному етапі розвитку мови в умовах глобалізації й активізації міжнародних відносин. Сьогодні важко уявити наше життя без таких слів, як-от «інтернет», «сайт», «відео», «онлайн» тощо. Проте заміна без потреби великої кількості українських слів іншомовними призводить до суттєвого порушення мовного коду нації, до втрати унікальності української мови, яка перетворюється на суржиковий покруч. Надання переваги чужомовній лексиці демонструє незнання рідної мови. І це шкодить не тільки мовцеві, а й самому стану мови. Тому не варто зловживати іноземною лексикою, і перш за все там, де цілком можна обійтися і без неї: лайфхак – порада, підказка; лінк –

посилання, лайк – вподобання, оффлайн – наживо, гаджет – пристрій, булінг – цькування, тощо.

Отже, надмірне і недоречне вживання іншомовних слів може негативно впливати на лексику і на структуру нашої мови, порушуючи її чистоту та автентичність.

3. Мова медіа та Інтернету. Звісно, що вплив мас-медіа та Інтернету на мову може бути як позитивним, так і негативним, залежно від якості мовного виразу. В Інтернеті часто використовуються аббревіатури, скорочення, нестандартна лексика, яка характерна для певних груп або підкультур, що, безумовно, може спричинити втрату чистоти мови та розуміння іншими користувачами. Проникнення соціально маркованої лексики в медіадискурс свідчить про демократизацію суспільства, зняття цензури, відкритість засобів масової інформації, але обов'язковою умовою всіх медійних джерел має бути дотримання літературних норм, оскільки мова ЗМІ виконує в інформаційному суспільстві роль своєрідної моделі національної мови. Тому мова медіа та Інтернету має бути взірцевою щодо грамотного використання мовного етикету, правильного слововживання, багатства словника, експресивного словотвору [2].

4. Діалекти та регіональні особливості. Українська мова багата і розмаїта. Особливо колоритними є регіональні діалекти. Діалект – це така ж невід'ємна частина кожного українського краю, як особлива кухня та орнамент вишивки. Роль діалектів стосовно літературної мови з часом змінюється. Якщо раніше тривалий час велася настирлива боротьба проти слів та виразів південно-західного походження, то сьогодні територіальні діалекти вважаються джерелом збагачення і запорукою розвитку літературної мови. Завдання філолога-україніста в тому, щоб зберігати рівновагу між літературним різновидом національної мови та її діалектами, навчати правильної нормованої української мови і прагнути оволодіти усіма скарбами рідної мови.

Висновки. Наша мова барвиста і багата, милозвучна і солов'їна. Недбале ставлення до мови, недоречність та неохайність у використанні слів, нехтування красою мови своїх предків може призвести до втрати мовних цінностей, як-от граматична чистота, багатство словника, точність виразу, що призводить до порушення комунікації, погіршення якості освіти, втрати національної самобутності. Такі наслідки актуалізують важливість дотримання норм та правил використання мови та мовної грамотності для збереження культурних, соціальних та освітніх цінностей у суспільстві. Розв'язання вказаних проблем вимагає зусиль як з боку освітньої системи, так і з боку громадян. Слід неухильно підтримувати й пропагувати використання коректної української мови, вдосконалювати систему мовної освіти та сприяти розвитку мови як національного скарбу.

Список використаних джерел

1. Сербенська О.А. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 304 с.

2. Гейченко К. Чистота сучасної української мови – запорука духовного розвитку нації. *Актуальні питання лінгводидактики: традиції та новаторство* : збірник матеріалів міжнародної науково-практичної онлайн-конференції 09-10 листопада 2023 року. Запоріжжя: Видавництво ЗДМФУ 2023. С. 18–20.

3. Гримашевич Г. Українська діалектологія в контексті сучасної системи освіти. *Актуальні проблеми в системі освіти: загальноосвітній навчальний заклад – доуніверситетська підготовка – вищий навчальний заклад* : зб. наук. праць матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції, 27 квітня 2017 р. Київ : НАУ, 2018. С. 85–88.

4. Гриценко П. Коли з'явилась українська мова. Локальна історія. URL:<https://localhistory.org.ua/videos/bez-bromu/koli-ziavilas-ukrayinska-mova-pavlo-gritsenko/> (дата звернення: 08.10.2024).

5. Дудик П.С. Чистота мовлення. URL:<https://litmisto.org.ua/?p=5613> (дата звернення: 08.10.2024).

6. Станкевич Н. Чистота мови і мовлення: сучасні параметри *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. Львів, 2020. Вип. 72. С. 234–240.

ОНИКІЄНКО О., Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Науковий керівник: Н. А. Баракатова, к. філол. н., доцент, доцент кафедри філології та мовної комунікації, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Українсько-польські мовні зв'язки: полонізми в українській мові

Полонізми (від новолат. *polonus* – «польський») – різновид варваризмів: слово чи вислів, що запозичені з польської мови або ж створені на її кшталт [2, с. 425].

В українській мові полонізми складають чи не найчисельнішу групу слів чужомовного походження (за всю історію української мови було запозичено близько 17000 слів). Звичайно, причиною українсько-польських мовних зв'язків були історичні контакти обох народів, які сягають X – XI ст. Із входженням більшої частини території сучасної України до Речі Посполитої українсько-польські мовні зв'язки досягли небувалого рівня, особливо у XVI ст., коли постала польська літературна мова. Ще одна група полонізмів – слова, що вкорінилися в Західній Україні, насамперед у Галичині, протягом спільного з поляками перебування в складі Габсбурзької імперії. З експансією Росією України, а згодом і Польщі, взаємовпливи втратили попередню силу, однак були ще досить інтенсивними. Найслабше вони розвивалися в певні періоди XIX – XX ст. Тоді постала загроза знищення української мови і якимись мовними контактами ніхто не опікувався. У XXI ст. українсько-польські мовні зв'язки *поновлюються з новою силою* [2].

Тож українсько-польські мовні зв'язки наявні на всіх рівнях української мови: граматичному, лексичному, фразеологічному. У фонетиці обох мов простежуються певні спільні тенденції у розвитку первісних *o* та *e* в закритому складі: в українській мові після занепаду редукованих голосних *ь* та *ь* звуки *o*, *e* перейшли в частині говорів у дифтонги чи в монофтонг [y] (*воль* > *вуол*, *вуил*, *вул*; *печь* > *піеч*); у польській мові в дещо відмінних умовах спостерігається також частковий типологічно близький перехід первісних *o*, *e* в *ó* (фонетичне *u*: *woł* > *wół*; *meź* > *miód*). Польська, а також споріднена з нею кашубська є єдиними сучасними слов'янськими мовами, що зберегли праслов'янські носові, проте ці звуки в них не залишилися непорушними, зазнавши певних змін. У системі приголосних вплив польського консонантизму можна вбачати в характерному для української літературної мови ствердінні *p* у кінці слова і складу (*писарь* > *писар*, *горький* > *гіркий*) і ще більшому поширенні твердості *p* у південно-західних та північних діалектах. Крім того, відбулося ствердіння звукосполучення [шч]. Однак українська мова також залишила свій слід у польському консонантизмі: під впливом носіїв української мови, що не могли вимовити польський *rz*, замінюючи його на *ż* (*ж*), у польській мові зникло розрізнення *rz* і *ż* (*morze* «море» вимовляється так само, як і *może* «може») [3].

Найбільше українсько-польських мовних взаємовпливів простежується на лексичному рівні. Польські запозичення наявні у різних сферах: це загальноживана лексика (*влада*, *гудзик*, *коштувати*, *пан*, *рахунок*), діалектизми (*агенція*, *екзиль*, *пацьорки*, *упосліджувати*), екзотизми (*ксьондз*, *сейм*, *мазурка*, *креси*). Полонізмами в українській мові є такі слова, як, наприклад, *ратуша*, *кепський*, *киталт*, *квантитися*, *білизна*, *хвороба*, *люстро*, *славістичний* [1]. Найцікавішими мовними контактами є зв'язки у фразеології. Польськими запозиченнями є такі сталі словосполучення: *Як ся маєш?*, *давати відкоша*, *мені зле*, *маєш рацію* тощо [3]. Польська мова стала посередником для входження до українського лексичного фонду великої кількості слів німецького та латинського походження, передусім, науково-культурної термінології і технічної лексики.

«Етимологічний словник української мови» Інституту мовознавства імені О. О. Потебні НАН України досить повно подає та характеризує полонізми. Серед них можна виділити:

- слова – назви дій: *бачити* (пол. *baczyć* – «звертати увагу»; первісно – «бачити»), *зичити* (пол. *zyczyć*, від *żytek* – «пожиток, ужиток»), *мружити* (пол. *mrużyć*, пов'язане з *mrugać* – «моргати»), *отримати* (пол. *otrzytać*, від *trzymać* – «держати»), *сподіватися* (пол. *spodziewać się*, від *dziać* – «діяти»);
- слова – назви ознак: *тречний* (пол. *grzeczny*, що походить від виразу *k rzeczy* – «до речі»), *докладний* (пол. *dokładny*, від *dokład* – «додаток»), *крівний* (пол. *krewny*, від *krew* – «кров»), *нікчемний* (пол. *nikczemny*, що походить від виразу *ni k(u) czemu (godny)* – «ні до чого (не придатний)»), *урочистий* (пол. *uroczysty*, від *urok* – «річна плата»);
- прислівники: *зненацька* (пол. *znienacka*, від *nadzieja* – «надія»), *принаймні* (пол. *przynajmniej*, утворене з *przy* («при») + *najmniej* («найменш»));

- назви предметів: *оливець* (пол. *ołówek*, від *ołów* – «свинець»), *простирadlo* (пол. *prześcieradło*), *цукерка* (пол. *cukierek*, від *cukier* – «цукор»), *шкура* (пол. *skóra*);
- назви осіб: *мисливець* (пол. *myśliwiec*), *тубілець* (пол. *tubylec*, утворене з *tu* («тут») + *być* («бути»)), *учень* (пол. *uczeń*), *хлопець* (пол. *chłopiec*);
- назви тварин: *тедзь* (пол. *giez*), *кріль* (пол. *królik* від *król* – «король»), *ропуха* (пол. *ropucha*);
- назви рослин: *конюшина* (пол. *koniczyna*), *лохина* (пол. *łochunia*), *порічка* (пол. *porzeczka*, утворене з *po* + *rzeka* – «річка»);
- назви інструментів: *ковадло* (пол. *kowadło*, від *kować* – «кувати»), *кувалда* (пол. *kowadło*);
- назви абстрактних понять: *міць* (пол. *tos*), *натхнення* (пол. *natchnienie*, утворене з *na* + *tchnąć* – «дихати») [1];

Полонізми нерідко трапляються в художніх творах і приватному листуванні українських письменників, що сприяє їх поширенню. Можна виділити чотири випадки художнього цілеспрямованого використання полонізмів:

- 1) полонізми як *екзотизми* – для мовної характеристики дійових осіб – поляків;
- 2) полонізми як *історизми*, коли вони вживаються в мові автора чи персонажів – не поляків;
- 3) обидві функції можуть поєднуватися;
- 4) полонізми – *жаргонізми*, елементи канцелярського жаргону XVII – поч. XIX ст. [2].

У польській мові теж існує значна частина українізмів: *hopak*, *czereśnia*, *czerecha*, *hreczka*, *koromysło* і под. Про запозичення з української мови свідчить їхня фонетична форма.

Іноді до полонізмів без достатніх підстав зараховують питомо українські слова давньоруського й праслов'янського походження: *блазень* (від д.-рус. *блaзнь* – «спокуса, обман»; подібне польське слово – *blażen*), *кохати* (від прасл. **kochati*; подібне польське слово – *kochać*), *лікар* (д.-рус. *лѣкарь*; подібне польське слово – *lekarz*), *прапор* (д.-рус. *прапорь*; подібне польське слово – *proporzec*), *рух* (прасл. **ruchъ*; подібне польське слово – *ruch*), *чекати* (прасл. **čekati*; подібне польське слово – *czekać*) [1]. До полонізмів також часто помилково зараховують українські слова з префіксами «ви-», «з-» і «з-», «с-»: *виборчий*, *вимір*, *здрібнілий*, *змінний*, *зненавидіти*, *зникати*, *зовнішній*, *сходинка*, *схід* тощо, порівнюючи їх з подібними польськими (*wyborczy*, *wymiar*, *zdrobniały*, *zmienny*, *znenawidzić*, *znikać*, *zewnętrzny*, *schodek*, *wschód*). Не можуть вважатися полонізмами й українські назви місяців, подібні з польськими: *лютий*, *квітень*, *серпень*, *листопад*, *грудень* (пол. *luty*, *kwiecień*, *sierpień*, *listopad*, *grudzień*), оскільки вони мають загальнослов'янське походження [1].

Таким чином, полонізми є цікавим явищем української мови. Контакти з польською сприяють її збагаченню і вдосконаленню та допомагають позбутися росіянізмів, які засмічують українську мову й заважають нам звучати вишукано.

Список використаних джерел

1. Етимологічний словник української мови : у 7 т./ редкол. О. С. Мельничук (гол. ред.) та ін. НАН України. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ : Наукова думка, 1982 – 2012.
2. Лексикон загального та порівняльного літературознавства / голова ред. А. Волков. Чернівці : Золоті литаври, 2001. 634 с.
3. Ткаченко О. Б. Українсько-польські мовні контакти. *Енциклопедія «Українська мова»*. URL: <http://litopys.org.ua/ukrmova/um128.htm> (дата звернення: 04.10.2024).

ОНИКІЄНКО О., Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Науковий керівник: С. Є. Ігнатська, к. філол. н., доцент, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Стилістичний потенціал метафори пам'яті в українській художній прозі

Пам'ять – у теорії пізнання одна з пізнавальних здатностей, яка полягає в мимовільному закріпленні, збереженні і відтворенні у свідомості суб'єкта здобутих у процесі пізнавальної діяльності відомостей про суб'єктивний і об'єктивний світи, результати їх творчої переробки, умов і способів відображення. Завдяки пам'яті суб'єкт спроможний примножувати свій минулий досвід, нагромаджувати знання й оперувати в уяві та мисленні образами – заміниками реальних об'єктів, поняттями та уявленнями [9, с. 463].

Наукове й художнє висвітлення феномену пам'яті, безперечно, відрізняються, але водночас не позбавлені окремих спільних ознак, що виявляються, в одному випадку, в застосуванні традиційних для мистецтва прийомів у філософських тлумаченнях, а в іншому – в актуалізації філософських ідей під час творення образів. Одним з елементів, який споріднює філософську і мистецьку діяльність, є метафора. У філософії вона зреалізована як засіб пізнання, інструмент, який допомагає проникати в глибину пізнаваного, розкривати його сутність. Використовуючи конкретний образ, метафора дає змогу наблизитися до розуміння абстрактного. Вона також забезпечує ефективне збереження інформації, можливість її багаторазового відтворення та стимулює появу нових ідей [12].

Надзвичайно строкато метафора пам'яті представлена і в українській художній прозі. Так, місцем збереження пам'яті героїв творів може бути голова, душа, серце, мозок. У межах цих локалізацій виділяються такі своєрідні фрейми:

«спогади пробігли в голові»: «Всі ці спогади блискавкою пробігли в голові козака, і він, збентежений, спитав: – А що ж там сталося з Прісею? Де вона? Певно, давно заміж пішла?...» (історичне оповідання Адріана Кащенко «Славні побратими») [1, с. 11]; «спогади зринали в душі»: «Душа його роздвоювалася.

Ще раз у раз у ній зринали Київ і та чудова ніч на Дніпрі під Межигір'ям, де прилучився знову до потаємних глибин народу, та вже вповзав терпкий, холодний острах і нетерпіння скоріше в'їхати в своє село, обняти рідних» (історико-біографічний роман Василя Шевчука про Тараса Шевченка «Син волі») [11, с. 35 – 36]; «те, що заклоулось у серці», «у серці спочивав образ»: «Радів Чіпка, потай од матері, вдвох з жінкою, що заробив людську шану, повагу. Те, що місяць назад тільки заклоулось у серці, тепер уже снувало перед його очима, заволоділо його думками. Лагодився Чіпка громаді служити, збирався добро робити...» (Панас Мирний «Хіба ревуть воли, як ясла повні?») [7, с. 334]; «Він не пише до неї, мабуть, забув її, і вона не має про нього нічого. В глибині її серця спочивав його образ, мов свята пам'ятка, котру береться лиш раз в рік у руки» (повість Ольги Кобилянської «Царівна») [10]; «згадки в'їлися, впилися в мозок»: «Перед очима сіра шинеля, а ззаду в шию хтось диха... Чого всі ці дрібниці в'їлися в мозок? Чого, як колючки, впилися в нього ці згадки?» (етюд Михайла Коцюбинського «Невідомий») [4].

За змістом, залежно від того, що запам'ятовується і відтворюється, розрізняють види пам'яті: образну, емоційну тощо. За способом запам'ятовування пам'ять поділяють на мимовільну та довільну.

Образна пам'ять: виявляється в запам'ятовуванні образів, уявлень конкретних предметів, явищ, їх властивостей, зв'язків і відносин між ними. Образна пам'ять буває зоровою, слуховою, дотиковою, нюховою та смаковою: «Згадка про основоположницю котячого роду Матільду розлилась всередині у Толіка теплом. Ось вона приходить до нього в ліжку через прочинене у садок вікно, а в садку стоять темними тінями груші. Матільда навчила його не боятися нічних монстрів, бо вона виринала нізвідки на підвіконні – сіра, як тінь, із білою плямкою на грудях. Але Зуся і Друся ніяк Матільду не нагадували...» (роман сучасної української письменниці Євгенії Кузнецової «Драбина») [3, с. 15]. У цьому уривку метафоричний фрейм – «згадка про Матільду розлилась всередині теплом». Ще один приклад – твір Євгена Гуцала «Образ матері»: «Десь поїхавши, десь буваючи, тримав у пам'яті образ матері. І образ її рук, яким судилась вічна, невсипуща робота. І згадувалися запахи, які, либонь, вони збирали так, як бджілка збирає по квітах найрізноманітніший мед. І ще неодмінно згадувався отой запах молока, до якого долучався дух полиновий і чебрецевий, дух мишійки, пірію, березки... А ще її очі... Все життя продивившись у її очі, здається, міг би знати їх до найдрібнішої цяточки, до найнесподіванішого виразу в добру чи лиху годину... » [6];

емоційна пам'ять: збереження людиною своїх емоцій та почуттів. Запам'ятовуються не так емоції, як предмети і явища, що їх викликають: «І враз яскраво, мов перед очима, уявляється Емене картина, яку вона колись бачила з виноградинка і яка її сильно вразила. Там, над морем, під злотистими від заходячого сонця кипарисами, танцюють гяури. Мов різнобарвні метелики, пурхають дівчата по зеленому моріжку, а хлопці підбігають до них, обіймають отак впоперек, стискають руки... зазирають в очі і крутяться разом, як зірвані вітром квітки... Співи, сміхи, веселі поклики лунають по гаях, а в Емене росте серце і горять очі. Мов зачарована, дивиться вона вниз. "Хіба гурії в раю

веселяться отак з праведними", – шепче вона і не може відірвати очей від дивовижного видовиська, не може насититися ним... Чудовий образ принесла вона тоді під батькову стріху, і той образ раз у раз оживає в її уяві, і міниться, і грає барвами» (нарис Михайла Коцюбинського «У путах шайтана») [2, с. 43]. Героїню Коцюбинського, безправну мусульманку, невимовно вразив танець іновірців, їх вільний спосіб життя. Тут метафоричний фрейм – «образ раз у раз оживає в уяві, міниться, грає барвами»; мимовільна: запам'ятовування і відтворення інформації, за якого відсутня спеціальна мета щось запам'ятати: «Я сам не знаю, чого саме соловйовий спів нагадує мені одну дуже... прикру пригоду...» (оповідання Олени Пчілки «Соловйовий спів») [8]. Герой твору на тлі щебетання солов'я пережив неприємну для себе подію. Тепер спів пташки мимоволі повертає його в минуле й нагадує про ту ситуацію; довільна: пам'ять, коли ставимо за мету щось запам'ятати або пригадати: «Піня, побачивши, що він у вагончику імпресарію, намагався пригадати, що ж сталося. Може, від вогню він утратив свідомість і Пандорський його врятував?...» (повість для дітей Олександра Гавроша «Неймовірні пригоди Івана Сили, найдужчої людини світу») [5].

Отже, пам'ять – один із найбільш цікавих та складних психологічних феноменів, який привертає увагу науковців у галузі психолінгвістики. Метафора пам'яті допомагає авторам художніх текстів глибше осягнути думки й переживання своїх героїв, а реципієнтам – через призму бачення автора зануритись у внутрішній світ героїв, суспільні явища.

Список використаних джерел

1. Каченко А. Славні побратими : історичне оповідання. Відень – Катеринослав : Українське видавництво в Катеринославі, 1919. 36 с.
2. Коцюбинський М. Зібрання творів у 7-ми томах. Том 2 : Повісті, оповідання (1897 – 1908). Київ : Наукова думка, 1973. С. 39–50.
3. Кузнєцова Є. Драбина : роман. Львів : Видавництво Старого Лева, 2023. 280 с.
4. Невідомий : етюд / Михайло Коцюбинський. URL: <https://osvita.ua/school/literature/k/70352/> (дата звернення: 06.10.2024).
5. Неймовірні пригоди Івана Сили, найдужчої людини світу / Олександр Гаврош. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=12839> (дата звернення: 06.10.2024).
6. Образ матері / Євген Гуцало. URL: <https://osvita.ua/school/literature/g/68477/> (дата звернення: 06.10.2024).
7. Панас Мирний. Зібрання творів у 7 томах. Київ : Наукова думка, 1969. Т. 2. С. 33–370.
8. Соловйовий спів : оповідання / Олена Пчілка. URL: <https://libruk.com.ua/reader/pchilka-olena/solovjovyj-spiv/> (дата звернення: 06.10.2024).
9. Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. Київ : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002. 742 с.

10. Царівна : повість / Ольга Кобилянська. URL: <https://osvita.ua/school/literature/k/69855/> (дата звернення: 06.10.2024).
11. Шевчук В. Син волі : роман у двох книгах. Київ : Вид-во худ. літератури «Дніпро», 1989. 715 с.
12. Draaisma D. Metaphors of memory : a history of ideas about the mind. Cambridge : Cambridge University Press, 2000. 241 p.

ПАВЛЕНКО Д., Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» м. Дніпро

Науковий керівник: Ігнат'єва С.Є., к. філол. н., доцент, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» м. Дніпро.

ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИЧНОГО ВИРАЖЕННЯ ТЕМПОРАЛЬНОСТІ В ПОЕТИЧНОМУ ТЕКСТІ ПОЕТІВ ПРИДНІПРОВ'Я

Abstract: The article is devoted to the study of the category of space from the perspective of its realization in the poetic texts of contemporary writers from the Prydniprovya region, as it remains unexplored to date. Each linguistic unit denoting space has different potential and is characterized by its specific use in the author's text. Analyzing the category of space in this context will allow for the development of a comprehensive approach to exploring the features of this category based on the material of contemporary poetry by writers from Prydniprovya.

Key words: category of space, contemporary, poetry, Prydniprovya.

Постановка проблеми. Дослідження категорії простору як феномену мови і мислення, відображення в ній об'єктивного світу, викликає зацікавлення спеціалістів багатьох наук та вузьких відгалужень. В останні десятиліття значна увага науковців сконцентрована на дослідженнях, що стосуються питань семантичних особливостей категорії простору, на їх значенні у розкритті суттєвих рис сьогодення, визначенні основних відмінностей в засобах вираження відповідних онтологічних категорій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Художній простір є предметом активного вивчення вітчизняними мовознавцями і літературознавцями. До аналізу категорії простору в українському мовознавстві зверталися І.Р. Вихованець (1980), С.А. Романюк (2012), Ю.М. Лебеденко (2008), М.П.Ющенко (2007), Н.В. Коновратська (2002) та ін. вчені.

Метою дослідження є комплексна характеристика просторових відношень у сучасній поезії письменників Придніпров'я. Досягнення мети передбачає розв'язання таких завдань: визначити особливості концептуалізації просторових відношень в поетичному тексті, з'ясувати мовно-стилістичні засоби репрезентації категорії простору на матеріалі поетичних текстів, виокремити лексико-семантичні групи просторових реалій в поетичному

мовленні сучасних поетів Придніпров'я.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основними засобами вираження лексичної темпоральності та локативності є іменники, прислівники та прикметники. Лексичні засоби деталізують і конкретизують час та місце дії. Серед них іменники мають провідну роль у вираженні просторових відношень.

Локативні номінації (назви приміщень, установ, місцевостей, населених пунктів) є важливими у мові. Вони можуть бути як простими, так і складними словами. У поезії часто зустрічаються юкстапозити, які відображають просторові відношення. Напр.: *Земля-ненька з сумними очами, вишиваний, пшеничний твій край, пригорнувшись душею до Честі і Слави, ти до Волі Надії їй дай* (Яцура); *на людній площі, у центрі мега-міста на березі Дніпра-Славути* (Степовичка); *не сумуй (ти чуєш нас?) Саксагань-ріка, що ти в'єшся стрічкою тиха та мілка* (Михайличенко). Натрапляємо на назви міст, держав, що поєднують власну назву та прикладку-апелятив. Такі похідні мають підвищене емоційно-експресивне забарвлення: *Земляків наших праведна суть, Дніпродзержинськ – Прометей нескорена воля, що до праці й до щастя зовуть* (Бурхан); *Промайнув в останній полустанок, і на зустріч тепловій повіяв! мати міст - золотoverхий Київ!; Мар'янівка – мого дитинства мрійний край, де молоко видзвонбє в дійниці, де кулею земною видиться курай* (Миколаєнко); *Степова перлина – Межівщина, козацькому роду вірна сторона, пригорну до серця, наче цвіт калини. Поцілунком трону небо край села* (Яцура). Дієслова виражають рух і є ключовими у відображенні простору. Вони передають динаміку, взаємодію і зміни в описах місць та об'єктів. Локативні дієслова (перебувати, сидіти, стояти) допомагають створювати багатогранні просторові образи: *«Хоча старий і тілом занепав, я духом укріпився нездоланно. Чекаю засвіт молодих заграв, життя нові штурмую дерзко грані»* (Миколаєнко); *Світе мій, не випите бентежжя – сто доріг на обр'ях лежать. І одна із них мені належить* (Бурлаков); *Моя ти зоре, румунські гори стоять кругом, кругом. А думи вільні, а думи хвильні витають десь поза Дніпром; Вже бачу: стоїмо по груди в траншеях в крижаній воді. Ані хвороби, ні простуди, ні сталь – не брали нас тоді* (Гончар).

Прикметники виражають ознаки простору, формуючи уявлення про його форму, розмір і положення. Вони параметризують простір, роблячи його конкретнішим. Прикметники надають описам чіткі просторові характеристики (високий, далекий). Напр: *Тут все наснажливым пронизане стремлінням – найменший шмат, найважчих плит* (Бурлаков); *За світ широкий, що в хатину мою маленьку принесла – я низько кланяюсь дружино: Тобі і вдячність, і хвала; долітають згуки дивних лір – із мого омріяного раю, від високих незагасних зір!* (Миколаєнко). Прийменниково-відмінкові конструкції передають різні види просторових відносин: початкову точку руху, кінцеву точку або шлях. Прийменники також визначають локалізацію предметів відносно один одного (від, до, через, під). Основними засобами вираження лексичної темпоральності та локативності є іменники, прислівники та прикметники. Лексичні засоби наділені функцією деталізації і конкретизації часу та місця перебігу дії. Напр: *Як раніш над Дінцем – Лисиче, все на тій же стоїть землі. І над ним, як раніш, курличуть у щемливих ключах журавлі; Української злої долі журавлиним не збить крилом:*

забрунатнена зла неволя і над Доном і над Дніпром; Переді мною так стоїш, ти – Україна вся безкрайня (Миколаєнко); *Коли над степом грім гримить, Заходить дощ од небосхилу* (Бурхан).

Висновки. Особлива увага в дослідженні приділяється символічним і ціннісним аспектам репрезентації простору, що дозволяє краще зрозуміти творчі концепції авторів. Простір у поезії формується за допомогою символів і метафор, які письменники використовують для передачі своїх ідей і світобачення. Поетичні тексти сучасних письменників Придніпров'я – Миколи Миколаєнка, Лесі Степовички, Людмили Яцури, Сергія Бурлакова та інш. Вказують на просторові номінації, насамперед окреслюють культурні, історичні та соціальні контексти регіону. Простір становить не лише фізичну категорію, а й метафізичну, що виражає духовні та ціннісні орієнтири авторів. Просторові образи передають фізичні, емоційні та символічні характеристики місць, створюють унікальні поетичні картини. Простір у поезії сучасних авторів може втілюватися через опис природних ландшафтів, таких як ліси, річки чи гори, що додає глибини та багатозначності поетичному тексту, дає змогу читачам зануритись в атмосферу і сенс просторових відношень.

Список використаних джерел

1. До 95-ліття Миколи Миколаєнка і 21 річниці святкування Дня Збройних Сил України. [Електронний ресурс]. URL:
2. <http://lad-info.blogspot.com/2014/12/95-21.html>
3. Миколаєнко Микола Антонович. [Електронний ресурс]. URL: https://www.dnipro.lib.dp.ua/Mykola_Mykolayenko
4. Миколаєнко М. «Закохано дивлюсь на світ...» [Електронний ресурс]. URL: <http://ukrainka.org.ua/node/647>
5. Миколаєнко М. Замцерла: Поезії. Дніпропетровськ: Січ, 2000. 142 с.
6. Миколаєнко М. Ergo... Отже...: Поезії. Дніпропетровськ: Січ, 2002. 66 с.
7. Степовичка Леся – повні тексти творів. *Бібліотека української літератури УкрЛіб*. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/author.php?id=698> (дата звернення: 23.09.2024).
8. Степовичка Л. Осінні люди : [поезії і переклади останніх років] / Леся Степовичка. Львів : Ліга-Прес, 2015. 115 с
9. Яцура Л. Жінка-УКРАЇНКА. Мистецький веб-портал. URL: <http://ukrainka.org.ua/node/722> (дата звернення: 11.09.2024).

BILA Y., Dnipro University of Technology, Dnipro
Scientific advisor: L.V. Berdnyk, Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor, Dnipro University of Technology

**Ways of Achieving Adequate Translation from English into Ukrainian:
Lexical Transformations**

During translation, it is impossible to avoid difficulties related to preserving and conveying meanings. Each language is unique, as is its lexical structure, which causes difficulties in translation. The lexical transformations that exist alongside grammatical and lexico-grammatical transformations help translators cope with them.

Translational lexical transformations are changes made to the lexical elements of the source language during the translation process to adequately convey their semantic, stylistic, and pragmatic characteristics, taking into account the norms of the target language. Lexical transformations are employed when the dictionary equivalents of a particular word in the source language cannot be used in translation due to inconsistencies in meaning and context.

Nowadays, linguists focus on seven main types of lexical transformations: differentiation of meanings, concretisation/specification of meanings, generalisation of meanings, semantic development, antonymic translation, holistic restructuring, and compensation for losses in the translation process [1].

In general, the terms "adequate translation", "equivalent translation", "accurate translation", "literal translation", and "free translation" are used to describe translation. When discussing accurate, literal, and free translations, it should be noted that each type of translation can only be considered adequate under certain circumstances. An accurate translation is one in which only the referential-logical part of the original is equivalently reproduced, while deviations may be observed in other aspects of the translation. Such a translation can be recognised as adequate if the translator's task is only to convey factual information about the world around them. A literal translation is also inadequate and is allowed if the translator reproduces the formal features of the original expression in the translation. A free translation may be recognised as adequate if it meets other regulatory requirements for translation and does not involve significant losses in transmitting the meaning of the original. Different scholars have different definitions of the concept of "translation adequacy". Some scholars say an adequate translation should reproduce the unity of content and form using another language. The others argue that adequacy lies not in the result but in the translation process and is more of a compromise. There are also researchers who consider translation adequate when it is based on the desire to reproduce similar reactions in the recipients of the source text and the translated text. We believe that the combination of all these definitions constitutes the content of the concept of "translation adequacy", and the

translator should focus on all aspects, trying to reach a compromise and successfully reproduce the content, form and pragmatics of the source text in the translation.

The search for criteria of adequacy translation was driven by the need for translators to understand these criteria in order to be able to monitor, so to speak, the level of adequacy of their translations.

A study has been conducted on lexical transformations in the translation of Donna Tartt's novel "The Goldfinch" [2]. In summary of the conducted analysis, we conclude that, in most cases, the transformations are justified. The translator used all types of lexical and semantic transformations.

Here are a few examples of the techniques:

- Concretisation:

...*a vapour* rolled between us, and I woke up. – «..на нас накотився **туман**, і я прокинувся». In a broad sense, the noun *vapour* is translated as 'газоподібна речовина', 'пар'. The translator narrowed the meaning of the word and translated it as 'туман'.

Are we not speaking of the same piece? – «Ми ж бо говоримо про той самий **експонат?**» In this example, we can see that the noun *piece* is often used in the novel, as it refers to works of art, which can be either furniture, paintings, or antiques in an antique shop. The translation of this noun depends on understanding the context in which it is used. In this example, the noun *piece* has been specified as the noun 'експонат', as it refers to a statuette that the buyer was interested in in the shop.

- Generalisation:

Though he was pouchy in the face from drinking (sometimes he turned up on the night shift smelling of J&B), still he was wiry and muscular and quick. – «Хоч обличчя мав мішкувате від випивки (іноді, коли він приходив на нічне чергування, від нього смерділо **віскі**), проте був жилавим, мускулястим і моторним». The translator omitted the name of the alcohol drink *J&B* (Justerini & Brooks), translating the alcohol drink in the general sense of 'whiskey'.

The results of the comparative analysis of the source and target texts suggest that to achieve semantic closeness of the translation to the source text, we should find correspondences to the English language lexemes through complex translation transformations. It has been proved that the translation process is not a simple replacement of units of one language with units of another. However, it is a complex process that contains a variety of difficulties that the translator must overcome.

References

1. ISSN 2409-1154 Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2021. № 49. Т. 2.
2. Tartt D. *The Goldfinch*. New York: Little, Brown and Company, 2013. 784 p.

CHERNENKO K., Dnipro University of Technology, Dnipro
Scientific advisor: Yu. O. Savina., Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor, Dnipro University of Technology

Linguistic means of expressing aggression in modern American political discourse and the peculiarities of their reproduction in Ukrainian translation (based on the material of public speeches by political figures)

In the modern world, politics occupies one of the leading positions. It is no secret that political issues are among the most relevant and widely discussed. Most people believe that politics is a simple and understandable matter. However, only a small portion realizes that we are merely spectators of a kind of puppet theater and do not see what happens beyond the small stage available to us. The topic of linguistic means of expressing aggression in modern American political discourse has become particularly relevant in recent years, as political rhetoric increasingly demonstrates aggressive statements. This may be connected to the ongoing tension between political forces.

In this context, the study of communicative and pragmatic aspects of linguistic expression of aggression in political discourse is crucial, as it allows for an analysis of verbal aggression as a strategy of political behavior and enables the correct interpretation of a politician's speech acts. Given the current state of international relations and the active role of the United States in many events on the global political stage, the study of the features of linguistic expression of aggression in American political discourse is especially important.

American political discourse is a multilayered phenomenon that includes ideological, thematic, rhetorical, and institutional aspects, while constantly interacting with the public through media and activism.

The translation of aggression in American political discourse is important for several reasons. Aggression in political discourse is often used to intensify conflicts or emphasize the significance of specific issues. When translating aggressive statements, it is crucial to maintain the exact meaning while avoiding excessive emotionality. In the United States, aggressive language may be part of the political game, whereas in other countries, similar aggression could provoke social tension or disrupt political stability. It is essential to consider the cultural context when translating and to adapt the translation accordingly. The aggressive rhetoric of American politicians may have international consequences, and an incorrect translation could worsen relations or even contribute to conflict escalation. Maintaining a balance between accuracy and restraint is vital to convey the politician's original stance without provoking unnecessary controversy. This is especially important in a globalized world, where translated texts can quickly spread and influence public opinion in various countries.

The connection between language and politics is evident, as no regime can exist without communicative interaction. Politicians need language to inform, provide directives, enact legislation, and influence their audience, among other purposes.

American political discourse has its unique characteristics shaped by the political system and social factors of the United States. Notably, there is a strong connection between politics and the media, which play a crucial role in shaping public opinion,

political debates, and influencing voters. Political discourse in the U.S. is marked by the presence of presidential rhetoric as an integral part of the media, a value orientation towards adhering to the principle of political correctness, and heightened attention to women's rights and the status of ethnic minorities.

As an example for the theoretical part, I would like to cite the public speech of Michelle Obama, who sharply condemned Donald Trump for his offensive remarks about women. In her speech, she stated that his words about women, including his derogatory attitude towards their bodies and personalities, caused her to distrust him: «*Well sadly that's who that candidate really is*» (BBC News. 2016, September 29 Michelle Obama takes Donald Trump [0 min. 40 sec.] <https://www.youtube.com/watch?v=nHe10OZTQjo>). She emphasized that such behavior is unacceptable regardless of political beliefs and called for adherence to basic norms of human dignity, noting that this is not a matter of politics but of morality

In English, aggression can be conveyed through various phonetic characteristics, such as intonation, volume, speech tempo, and certain sounds, as well as linguistic devices. Aggressive speech is usually accompanied by increased volume and intonation. This creates a sense of tension, with loud pronunciation of words making the statement more convincing. Michelle Obama places great emphasis on this aspect. In her speech, various exclamations can be traced, giving insight into her attitude towards her opponent: «*I can't stop thinking about this*», «*It has shaken me to my core*», «*I feel it so personally*». (Hillary Clinton. 2016, October 13 First Lady Michelle Obama live in Manchester, New Hampshire [5 min. 58 sec.] [6 min. 02 sec.] [7 min. 10 sec.] https://www.youtube.com/watch?v=SJ45VLgbe_E)

Michelle Obama uses negatively charged epithets to more clearly express her outrage: «*It would be dishonest and disingenuous to me*», «*It's cruel, it's frightening, it hurts*» (Hillary Clinton. 2016, October 13 First Lady Michelle Obama live in Manchester, New Hampshire [6 min. 13 sec.] [7 min. 31 sec.] https://www.youtube.com/watch?v=SJ45VLgbe_E) to highlight her stance toward the politician.

Her speech is rich with comparisons that allow listeners to understand how personal the issue is to Michelle Obama. Comparisons are a powerful tool for expressing indignation and aggression, as they help emphasize negative traits or situations, intensifying the emotional impact. Michelle Obama uses hyperbolic comparisons that highlight the intensity of negative emotions: «*Like this was all just a bad dream*», «*It's not just a lewd conversation, this wasn't just locker room banter, this was a powerful individual speaking freely and openly about sexually predatory behavior*». (Hillary Clinton. 2016, October 13 First Lady Michelle Obama live in Manchester, New Hampshire [6 min. 18 sec.] [6 min. 33 sec.] https://www.youtube.com/watch?v=SJ45VLgbe_E). She feels the pain of every woman present in the room or watching on television, which is why comparisons are a very effective means of conveying her message to a large audience: «*It's like a feeling when you're walking down the street mining your own business and some guy yells out vulgar words about your body. It makes you feel uncomfortable in your own skin*». (Hillary Clinton. 2016, October 13 First Lady Michelle Obama live in Manchester, New Hampshire [7 min. 47 sec.] https://www.youtube.com/watch?v=SJ45VLgbe_E).

Idioms are a powerful tool for expressing indignation and aggression in speech, as they convey strong emotions and often have vivid figurative coloring. Michelle Obama uses them to express deep outrage and also to emphasize an emotional outburst: «*We're trying to keep our heads above the water*», «*This is not something we can ignore, it's not just something we can just sweep under the rug*». (Hillary Clinton. 2016, October 13 First Lady Michelle Obama live in Manchester, New Hampshire [9 min. 08 sec.] [6 min. 25 sec.] https://www.youtube.com/watch?v=SJ45VLgbe_E).

References

1. Фоменко О.С. Лінгвістичний аналіз сучасного політичного дискурсу США (90-ті роки ХХ століття)
2. Копчак М.М. Інвективна лексика адресації та ситуативність мовленнєвої поведінки в англійськомовному тексті та дискурсі постмодерну. Наукові записки Національного університету "Острозька академія"
3. <https://www.youtube.com/watch?v=C56iikPwu9Q>
4. https://www.youtube.com/watch?v=SJ45VLgbe_E

HORBENKO K., Dnipro University of Technology, Dnipro
Scientific advisor: N. O. Moskalenko, Associate Professor, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of the Department of Translation, Dnipro University of Technology

Stylistic Differentiation of English Vocabulary: A Case Study of George Orwell's Animal Farm

The concept of stylistic differentiation in English vocabulary refers to the use of different linguistic registers depending on social, political, and cultural contexts. George Orwell's *Animal Farm* is a significant example that showcases how varied stylistic choices enhance the political satire, reflecting power manipulation and social inequality through language.

In the speeches of the animal leaders, Orwell employs an official-political style. Terms such as 'comrade,' 'revolution,' and 'enemy' add a sense of authority and gravity to their discourse. This formal lexicon mirrors real-world political discourse and underscores the animals' hierarchical social structure and ideological control.

Propaganda is a core element of the novel's narrative, and its style is marked by the simplification and repetition of slogans, such as 'Four legs good, two legs bad.' This language is designed to influence and control the masses. The propagandistic style uses basic vocabulary that resonates easily with the common animals, reinforcing the leaders' dominance through repetition and emotional appeal.

During conflicts, Orwell's characters use aggressive, confrontational language. Words like 'traitor' and 'enemy' amplify the tension between the social classes. This language promotes division and hostility, heightening the power dynamics between the

ruling pigs and the other animals.

The everyday speech of the working animals, particularly Boxer, is simple and colloquial. For instance, Boxer's motto 'I will work harder' reflects his unrefined, straightforward view of the world. The simplicity of his vocabulary contrasts with the more sophisticated speech of the ruling class, underlining the social divide.

Orwell masterfully uses irony and sarcasm to expose the hypocrisy and abuse of power. The famous phrase 'All animals are equal, but some animals are more equal than others' illustrates the breakdown of democratic ideals in favor of authoritarian control. Irony here serves as a critique of the corrupt leadership, highlighting the gap between their proclaimed values and their actions.

The novel also features emotionally charged words such as 'hope,' 'fear,' and 'betrayal,' which express the inner turmoil of the characters. These words effectively convey the shifts in power and the psychological impact on the animals as they navigate the authoritarian regime.

A key aspect of Orwell's stylistic differentiation is the manipulative language employed by the leaders. Terms like 'sacrifice' and 'necessity' are used to justify harsh actions, masking them under a guise of collective good. This linguistic manipulation maintains the ruling class's control over the rest of the animals.

The analysis of stylistic differentiation in George Orwell's *Animal Farm* illustrates how different stylistic devices can be employed to underscore political and social ideas. The use of official, propagandistic, confrontational, colloquial, and ironic styles creates a multi-dimensional depiction of society and its problems.

References

1. Brown, E. "The Language of Propaganda in Orwell's *Animal Farm*." *English Literary Journal*, вип. 33, 2017. С. 67-78.
2. Orwell, G. *Animal Farm*. London: Penguin Books, 1945.
3. Карабан, В. І. Переклад наукової і технічної літератури. Вінниця: Нова книга, 2002.
4. Левицький, А. Е. Стилiстичнi особливостi полiтичної лексики. *Мовознавчi дослідження*, вип. 4, 2015. С. 12-18.

MAKSYMENKO S., Lyzeum von moderner Ausbildung
Sprachberaterin: M.O. HREK, Hochschullehrerin, Assistentin, Nationale Technische Universität «Dnipro Politechnik»

LOKALISIERUNG VON COMPUTERSPIELEN: DAS NEUE ZWEIG DER UKRAINISCHEN ÜBERSETZUNG

Zusammenfassung. Der Artikel befasst sich mit der Definition des Begriffs «Lokalisierung», untersucht bestimmte Schwierigkeiten, mit denen Spieleübersetzer konfrontiert sind, bietet Optionen zur Lösung einiger

Lokalisierungsprobleme, analysiert Einschränkungen bei der Adaption von Computerspielen und vergleicht die Besonderheiten der deutschen und ukrainischen Lokalisierung.

Schlüsselwörter. Lokalisierung, Computerspiel, Adaptation, Übersetzer, Branche, Projekt, Entwickler, Einschränkung, Übersetzungsteam, Einzelübersetzer, herstellen, spielen, helfen.

Problemstellung. In den letzten Jahren entwickelt sich die ukrainische Lokalisierung von Computerspielen sehr schnell. Nischen in der neuen Branche werden von Übersetzungsteams und Einzelübersetzern besetzt. Ukrainische Übersetzer, die mit der Übersetzung von Spielen arbeiten, sind in diesem Bereich mit bestimmten Nuancen konfrontiert. Auf dem westlichen Markt, der sich schon vor Jahrzehnten entwickelt, gibt es viele neuen und alten Projekten, die ukrainische Lokalisierung brauchen. Wie kommen ukrainische Übersetzer mit den Anforderungen der Verbraucher zurecht?

Analyse aktueller Forschungen und Veröffentlichungen. Im Laufe der gesamten Existenz und Erforschung von Computerspielen wurden zahlreiche Studien zu diesem Thema verfasst. Beispielsweise erforschen Artikel von M. Mernal-Berino und spätere Studien von M. O'Hagan und C. Mangiron das Konzept der Spielelokalisierung, die Unterschiede zwischen Lokalisierung und anderen Arten der Übersetzung sowie die Hauptschwierigkeiten, mit denen Übersetzer konfrontiert sind. Unter ukrainische Forscherinnen und Forscher waren besonders informativ die Studien von Yu. Holovatska.

Ziel. erklären die Probleme, mit denen Übersetzer beim Besetzen einer neuen Nische konfrontiert sind; studieren die Besonderheiten der Lokalisierung von Spielen in der Ukraine.

Präsentation des Hauptmaterials. Eine Übersetzung ist per Definition die genaueste Wiedergabe des Originals in einer anderen Sprache. Lokalisierung umfasst nach Definition vieler Forscher nicht nur eine sprachliche, sondern auch eine kulturelle Komponente. Die Charaktere und das gesamte Spielerlebnis müssen auf den Spieler ausgerichtet sein, damit der Spieler besser in das Spiel eintauchen kann [4, S. 64]. Lokalisierte Spiele sind nicht immun gegen soziale, wirtschaftliche und ideologische Ansichten, manchmal sogar politische Positionen im Empfangsland [5, S. 20-21]. Bei der Lokalisierung von Spielen werden die Grenzen der Anpassung erweitert –

Übersetzer können Neologismen bilden und einige Phrasen ändern, um sie besser an die Realität zukünftiger Verbraucher des Produkts anzupassen. Es funktioniert besonders gut im Ukrainisch, weil die meisten Neologismen, wie im Deutsch, auf zwei oder mehr Basen aufgebaut sind.

Allerdings gibt es auch bei Lokalisierungsbedingungen bestimmte Einschränkungen. Gemäß obiger Definition soll die Übersetzung möglichst nah am Original sein. Wenn erfundene Neologismen nicht mehr der ursprünglichen Bedeutung des Wortes entsprechen, ist das ein Zeichen dafür, dass es Zeit ist, damit aufzuhören. Ein Beispiel hierfür ist die Arbeit des Schlyak by Traf-Teams (im Folgenden: SchBT). Während ihrer Arbeit am Spiel «Baldur's Gate 3» ersetzen sie das englische Wort

«interface» durch den Neologismus «дієвидло». Das Äquivalent des Wortes, das

SchBT den Spielern anbietet, hat nicht die gleiche Bedeutung wie das Wort «interface». Das Ersetzen einiger Wörter durch Neologismen oder Wörter, die für die ukrainische Sprache charakteristischer sind, anstelle einer Transliteration ist eine normale Lokalisierungsmaßnahme, um auch den kulturellen Aspekt anzupassen. Allerdings ist es auch kein guter Schachzug, die ursprüngliche Bedeutung eines bestimmten Wortes zu verfälschen. [2]

Eine weitere Einschränkung bei der Lokalisierung von Spielen ist die Zensur. Verschiedene Länder haben unterschiedliche Richtlinien zu diesem Thema, aber Deutschland hat die strengsten Zensurgesetze in Europa [6, S. 2]. Deutschland verfügt über ein eigenes, vom übrigen Kontinentaleuropa getrenntes System der Altersbeschränkung (USK). Sie sind gesetzlich für jedes in Deutschland verkaufte Spiel vorgeschrieben. Der Erlass solcher Gesetze obliegt der BPjM (Bundesprüfstelle für jugendgefährdende Medien), einer Bundesabteilung des BMFSFJ (Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend). Die Umgehung der USK-Zensur (Unterhaltungssoftware Selbstkontrolle) ist für deutsche Spieler eine einfache Aufgabe, da unzensurierte PEGI-Bewertungen (Pan European Game Information) und eine deutsche Sprachoption für andere deutschsprachige Länder verfügbar sind (Österreichisches Deutsch ist für Deutsche perfekt verständlich). Amazon.de und ebay.de haben einen riesigen Markt für einzelne unzensurierte Spiele zum Verkauf. Obwohl diese Spiele gesetzlich beschlagnahmt werden können, erfolgt die Beschlagnahmung relativ wenig [6, S. 16]. Wie wirkt sich das auf die Lokalisierung aus? Übersetzer müssen auf Zensur achten. Die Plattform Steam beispielsweise, die das Monopol auf den Vertrieb von Spielen innehat, passt das Spiel automatisch an die

«zensurierte» Version an, wenn man in den Einstellungen Deutsch auswählt. Natürlich muss jede Arbeit von Lokalisieren der «zensurierten» Version entsprechen.

Wenn wir jedoch den kulturellen Aspekten der Lokalisierung mehr Aufmerksamkeit schenken, ist die Adaption von Witzen eines der auffälligsten Beispiele dafür. Dass moderne Technologien in vielen Fällen die Arbeit von Übersetzern erleichtern, ist seit langem bekannt – in unserem Fall helfen uns die sozialen Netzwerke. In neuen Projekten wird ein bestimmter Prozentsatz der Witze lokale Memes sozialer Netzwerke imitieren. Und viele Witze, die aus dem Internet stammen, haben ihre Entsprechung im ausländischen Infospace. Beispielsweise wird aus dem ukrainischen Witz über «Житомира не існує» das deutsche Gegenstück «Mecklenburg-Vorpommern existiert nicht» oder, für den englischsprachigen

Infospace, «Ohio is not a real place». Das Phänomen der Internetkultur besteht darin, dass sie sich oft wiederholt.

Das ukrainische Marktsegment, das sich auf Computerspiele konzentriert, hat in den letzten Jahren begonnen, sich rasant zu entwickeln. Und natürlich schafft Nachfrage Angebot. Übersetzungsteams und Einzelübersetzer begannen, Erfahrungen zu sammeln und ihre Dienste zur Lokalisierung von Spielen anzubieten. Die meisten von ihnen sind Freiberufler, einige arbeiten für Unternehmen oder einzelne Entwickler.

«Es gibt zwei verschiedene Lokalisierungsansätze, in Bezug darauf wer die

Lokalisierung übernimmt, unterscheiden - die interne Abwicklung sowie das Outsourcen. Bei der internen Lokalisierung hat der Publisher oder falls der Entwickler selbst die Lokalisierung durchführt der Entwickler eine eigene Lokalisierungsabteilung mit an- gestellten Übersetzern. Für größere Projekte werden zusätzlich externe Übersetzer engagiert, die für die Dauer des Projektes, meist in den Räumlichkeiten der Firma, arbeiten», sagt J. Pühringer [7, S. 16]. Beim Outsourcing haben die Übersetzer meist keinen Zugang zu dem Spiel. Sie erhalten lediglich die zu lokalisierenden Komponenten des Spiels und mehr oder weniger umfangreiche Hintergrundinformationen. Dies ist ein großer Nachteil dieser Vorgehensweise, da Übersetzer somit ohne ausreichenden Kontext arbeiten müssen, wodurch Fehler häufiger auftreten und sprachliches Testen mehr Zeit beansprucht [7, S. 17]. Wofür entscheiden sich ukrainische und deutsche Firmen? Unterscheiden sich ihre Entscheidungen? Die meisten deutschen Firmen streben danach, die lokalisierten Versionen gleichzeitig mit der Originalversion zu veröffentlichen und lagern daher den Lokalisierungsprozess aus (das heißt «simultaneous shipping strategy», oder Sim- Ship). Ukrainische Firmen bilden da keine Ausnahme – meistens wird das Spiel sofort mit englischer Lokalisierung veröffentlicht.

Der Einsatz der Sim-Ship-Strategie durch Firmen ist einer der Gründe für die Entstehung des Begriffs «blinde Lokalisierung». Hierbei handelt es sich um eine Art Lokalisierungsarbeit, bei der Übersetzer keinen Zugriff auf das Spiel haben.

«Computerspiele enthalten die direkte Ansprache von Spielfiguren, Bildschirmmeldungen und Anweisungen für den Benutzer, die ohne Kontext schwer zu übersetzen sind», sagt Yu. Holovatska [3, S. 745]. Bei der blinden ukrainischen Lokalisierung aus dem Englischen treten die gleichen Probleme auf wie bei der Lokalisierung in den FIGS-Sprachen (Englische Abkürzung für: Französisch, Italienisch, Deutsch, Spanisch): Geschlecht, Kasus, Numerus. In solchen Fällen müssen Übersetzer ihre Fantasie beweisen und sich einen Ersatz einfallen lassen. Zum Beispiel der Satz «Did you complete the mission?» auf Deutsch kann es mit «Hast du die Mission abgeschlossen?», «Haben sie die Mission abgeschlossen?» oder «Haben Sie die Mission abgeschlossen?» übersetzt werden. Auf Ukrainisch weist dieser Satz auch geschlechtsspezifischen Nuancen auf. Derselbe Satz kann übersetzt werden als

«Чи ти завершив місію?», «Чи ти завершила місію?», «Чи ви завершили місію», oder wenn im Kontext (der bei blinder Lokalisierung oft fehlt), übersetzt werden ein Brief mit einem besonderen Ausdruck von Respekt, dann «Чи Ви завершили місію?» [1, S. 89]. Anstatt eine dieser Optionen zu wählen, ist es einfacher, den Satz im Deutschen durch das Passiv und im Ukrainischen durch die unpersönliche Konstruktion zu ersetzen. Daher wäre die optimale Option auf Deutsch «Wurde die

Mission abgeschlossen?» und auf Ukrainisch «Чи завершено місію?». Allerdings funktioniert diese Methode nicht in allen Situationen. Manchmal benötigen Übersetzer umfassende Kenntnisse des Kontexts, und wenn sie nicht in der Lage sind, sich diese Kenntnisse anzueignen, verzögert sich die Lokalisierung in der Korrekturphase erheblich.

Schlussfolgerungen: Wenn wir die Ergebnisse der durchgeführten Forschung

zusammenfassen, können wir zu dem Schluss kommen, dass sich die Lokalisierung von Spielen in einen separaten Zweig der Übersetzung getrennt hat – mit eigenen Merkmalen, Regeln, Einschränkungen und einem eigenen Arbeitsmarkt. In der Ukraine begann sich diese Branche in den letzten Jahren rasant zu entwickeln, und wir sind immer noch dabei, mit den Trends auf dem Weltmarkt Schritt zu halten. Der ausländische Einfluss auf den ukrainischen Markt für Computerspiele erscheint als Perspektive für weitere Forschung.

Literaturverzeichnis

1. Український правопис / ред.: Є. І. Мазніченко та ін. Наук. думка, 2019. 390 с.
2. Ігроладки з дієвидлом: у чому вся проблема? - PlayUA. PlayUA. URL: <https://www.google.com/amp/s/playua.net/igroladky-z-diyevydlom-abo-chomu-ne-transliteracziya/> (дата звернення: 28.09.2024).
3. Локалізація відеоігор, як перекладознавча проблема. LIBNAS | LIBRARY PORTAL OF NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF UKRAINE.
4. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=Nzs_2019_175_144 (дата звернення: 07.10.2024).
5. Bernal-Merino M. Creativity in the translation of video games. *Quanders de Filologia. Estudis literalis*. 2008. Vol. 13. P. 57-70.
6. Mangiron C., O'Hagan M. *Game localization: translating for the global digital entertainment industry*. Benjamins Publishing Company, John, 2013.
7. Mueller H. The censorship of german video games: the effects of national sensitivity to violence in entertainment content. *Handle Proxy*. URL: <https://hdl.handle.net/1794/19123> (date of access: 01.10.2024).
8. Pühringer J. Lokalisierung von Videospiele : eine empirische Untersuchung zu einem aktuellen translatorischen Berufsfeld. *Primo Permalink Service*. URL: <https://permalink.obvsg.at/UGR/AC08806901> (date of access: 27.09.2024).

MAMONOV M., Dnipro University of Technology, Dnipro
Scientific advisor: L.V. Berdnyk, Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor, Dnipro University of Technology

Shortenings in English for Specific Purposes: Ways of Translation into Ukrainian

Translation was always an uneasy task due to the multiple factors the translator must deal with while working. One of the most problematic and complex issues during

the translation process is dealing with abbreviations and acronyms, i.e. different kinds of shortenings. The English language possesses much of this linguistic phenomenon: shortenings are widely used in scientific and technical texts, the press and everyday life. Even though many scientists have paid much attention and spent much time exploring abbreviations, this topic still has perspectives to discover in the future. Due to new technologies being developed and discoveries made, many shortenings appear, and linguists and translators tend to analyze them.

In general, the shortening is considered to be a reduction to a certain extent, i.e. a reduction of words to one of its parts, and the full form may lose the beginning, the middle part or the ending (e.g. Benelux - Be(lgium), Ne(therlands), Lux(embourg); telescopic shortenings *slithy*' - *'lith and slimy*', *galumph*' - *'gallop and triumph*'). Shortenings split into abbreviations and acronyms [1; 2]. The abbreviation is 1) a shortened or contracted form of a word or phrase used in place of the whole; 2) the process or result of abbreviating (Collins English Dictionary). The acronym is an abbreviation formed from the initial letters of other words and pronounced as a word, e.g. NASA (Oxford Dictionary of English), i.e. a pronounceable name made up of a series of initial letters or parts of words; for example, UNESCO for the United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization (Collins English Dictionary). The most widely used translation devices employed to render English abbreviations into Ukrainian are as follows: borrowings (e.g., *P.S.*; *NB*; *SOS*; *A.D.*); transcoding (e.g. *UNESCO* - *ЮНЕСКО*; *INTERPOL* - *ІНТЕРПОЛ*; *NASA* - *НАСА*); loan-translation (e.g. *CIA* - Central Intelligence Agency - Центральне розвідувальне управління - ЦРУ); descriptive translation (e.g. *TV* - *телебачення*; *CAT* - Celestial Atomic Trajectory - космічна ракета з ядерним зарядом)

Abbreviation has recently become one of the most productive and efficient ways of updating the vocabulary of languages. More and more linguists pay attention to this particular problem. An increasing number of shortenings may be a kind of language response to the rapidly developing fields of science and technology.

References

1. ACRONYM Definition & Meaning | Dictionary.com.
<https://www.dictionary.com/browse/Acronym>
2. Robot Name Ideas | 7 Ways of Naming a Robot – Makeblock.
<https://www.makeblock.com/blogs/ideas/robot-name-ideas-7-ways-of-naming-a-robot>

PARSHYNA M., Dnipro University of Technology, Dnipro
Scientific advisor: N. O. Moskalenko, Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor, Dnipro University of Technology

Problems of translating English language advertising slogans into Ukrainian

The use of advertising is a key prerequisite for the successful conduct of business in modern conditions of globalization of the world economy. Nowadays advertising activity occupies an important place in socio-economic life and is considered to be a highly effective means of business development aimed at achieving strategic and tactical goals.

The object of study is English-language advertising slogans. The subject of the study is analysis of approaches to achieving pragmatic equivalence in the process of translation of english advertising slogans.

Famous scientists of the world studied advertising as an economic category, in particular D. O'Gilvey, P. Drucker, A. Crompton, F. Kotler, M. Porter, G. O'Reilly. As a result of a significant amount of studies, scientific concepts have been proposed that were reflected in the works of such domestic scientists V. Andriychuk, S. Babenko, V. Budkin, B. Gubsky, O. Dobryanska, I. Zaseda, O. Zelinska, T. Krasko, A. Nazaykin, I. Rozhkov and others.

Nowadays, a significant number of research are aimed at studying various aspects of advertising messages. In particular, researchers determine the peculiarities of advertising texts and carry out a general linguistic analysis. In the process of research, scientists investigate the social and pragmatic characteristics of advertising speech. An important component of modern study is determining the influence of pragmatic factors on the translation of advertising texts.

In recent years, there has been a growing interest in studying advertising as an effective means of mass communication [1]. In this regard, scientists conduct study on the communicative aspects of advertising text [1, 2]. Advertising text is considered a thematic, structural and communicative unity, for which such characteristic aspects as certain stylistic features and communicative and pragmatic orientation are being noted. Based on the results of systematic studies of the translation of advertising texts, the researchers concluded that the most effective form of advertising is an advertising slogan. Through an advertising slogan there is a great influence of the advertised products on potential consumers.

A study of the structure of the advertising text has been carried out with the definition of the main components. In particular, the essence and purpose of such basic components in the structure of the advertising text as the headline, slogan, main advertising text and echo phrase have been determined.

Taking into account the peculiarities of advertising texts and advertising slogans, the authors of many scientific works have come to the conclusion that advertising texts are very problematic for translation from a pragmatic point of view. In particular, the authors of the scientific publication [2, p. 111] emphasize the communicative and pragmatic load as an integral feature of the text, since the text is considered as a

material form of semantic, syntactic, pragmatic, socio-cultural, modal and other types of information.

Studies have shown that difficulties arise in the process of translating advertisements and advertising slogans from English to Ukrainian, mainly due to differences in the grammatical aspects of English and Ukrainian. In the process of translation, in order to achieve the appropriate level of quality, it is necessary to solve a set of linguistic, sociolinguistic, and psychological problems using methods and approaches of cultural adaptation of the text. The solution of a whole range of complex issues in order to achieve pragmatic equivalence between the original and the translation is possible through the search for specific methods and scientific approaches.

Based on the study on the differences in grammatical aspects and structural types of the English and Ukrainian languages, as well as on the analysis of a number of English-language advertising slogans of well-known brands, taking into account the peculiarities of their translation to Ukrainian, there have been analyzed four main strategies for conveying English-language slogans in Ukrainian advertising. The study identified the essence of such strategies as the no-translation strategy, the literal translation strategy, the adaptation strategy, and the revision strategy. In the course of the analysis, examples of advertising slogans of well-known brands have been used.

We believe that achieving pragmatic equivalence between the original and the translation is possible by determining the communicative effect of the advertising slogan. Based on this conceptual position, we believe that an important aspect is to understand how an advertising slogan works and to form a model that will allow us to describe the process of advertising communication. In particular, according to L.A. Vigovskaya, the author of the publication [1, p. 283], the most accurate model is the following: perception - memorization - involvement. In the course of the study, an analysis to determine the main characteristics of the three stages of this model and to identify the dominant elements that influence the processes of perception, memorization and engagement of an advertising slogan has been carried out.

On the basis of studying various aspects of advertising messages, identifying the features of advertising slogans, analyzing the main strategies for conveying English-language slogans in Ukrainian advertising, and researching a model that allows describing the process of advertising communication, the basis of a scientific approach aimed at achieving pragmatic equivalence between the original and translation of advertising slogans has been formed.

References

1. Віговська Л.А. Слоган як один із видів рекламного тексту. *Закарпатські філологічні студії*. 2014. Випуск 14. Том 1. С. 281–285. URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/14/part_1/54.pdf
2. Добровольська Д.М., Добровольська Л.В. Англомовні комерційні та соціальні слогани у площині перекладу. *Науковий вісник Міжнародного*

SHARKO K., MANOILO D., Nationale Technische Universität “Dnipro Polytechnik”, Dnipro

Sprachliche Betreuung: I. V. Khurtak, Hochschullehrerin, Lehrstuhl für Übersetzung, Nationale Technische Universität “Dnipro Polytechnik“

Kulturelle Wende in der Übersetzungswissenschaft

Haruki Murakami hat einmal gesagt: „Wir alle sprechen dieselbe Sprache - die Sprache des menschlichen Herzens. Die Übersetzung ist nur ein Versuch, diese Sprache mit anderen Worten zu verstehen.“ Erst im zwanzigsten Jahrhundert begann sich die Übersetzungswissenschaft mit diesem Phänomen zu befassen. Sie erforscht den Einfluss kultureller Kontexte auf die Übersetzung, den Einsatz von Technologie in der Übersetzung und die Probleme der Äquivalenz. Dieser Bereich hilft, den Übersetzungsprozess zu verstehen und zu verbessern, und trägt zur Entwicklung effizienter Methoden der Informationsübertragung zwischen Sprachen bei.

In der Vergangenheit war es bekanntlich vorrangig, die Ähnlichkeit zwischen der Ausgangs- und der Zielsprache zu maximieren. Ende der 1970er Jahre bildeten sich jedoch zwei Gruppen von Wissenschaftlern heraus. Die erste Gruppe, die H. Turi leitete, war in den Niederlanden und Israel, die zweite - in Deutschland unter der Leitung von H. Vermeer. Sie schlugen eine Sichtweise vor, die sich nicht auf den Ausgangstext, sondern auf den Status und die Funktion der Übersetzung in der Zielkultur konzentrierte. Diese Idee trat 1988 in Kraft. 1990 nannte M. Snell-Hornby diesen Prozess eine „kulturelle Wende“. Seitdem hat sich dieser Begriff zu einem der führenden Konzepte in der Übersetzungswissenschaft entwickelt. Den zentralen Platz in der Analyse von Übersetzung und Diskursen nahm die Kultur ein. Die Sprache wurde hauptsächlich als das Sprachausstauschsystem und der Kommunikation betrachtet [1, S.75].

Der Einfluss der Kulturwissenschaft auf die Übersetzungswissenschaft lässt sich in vier Bereiche unterteilen:

-Übersetzung als Umschreiben, wenn die Bedeutung des Textes und seine Wahrnehmung durch die Leser ganz vom Dolmetscher abhängt, der Unnötiges entfernen oder anders ausdrücken kann;

-Domestizierung und Verfremdung in der Übersetzung, d. h. Anpassung des Textes an das kulturelle und sprachliche Umfeld des Zielpublikums (durch Substitution, Lokalisierung von Begriffen, Wahl von Analogie)

-Übersetzung und Gender, was bedeutet, dass der Text so angepasst wird, dass er keine Stereotypen unterstützt und offen für unterschiedliche Identität und Geschlechterrollen ist;

-Übersetzung und Postkolonialismus, wobei die Hauptaufgabe darin besteht, den Einfluss kolonialer Strukturen und kultureller Beziehungen im Text zu

berücksichtigen und zum Ausdruck zu bringen.

Die technologischen Fortschritte der letzten Jahre haben die Herangehensweise an die Übersetzungswissenschaft erheblich verändert. Der Einsatz verschiedener Software und Werkzeuge der künstlichen Intelligenz ermöglicht es uns, den Übersetzungsprozess zu automatisieren und zu erleichtern. Technologien des maschinellen Lernens, der Einsatz von Spracherkennung und andere innovative Methoden tragen dazu bei, die Übersetzungsgeschwindigkeit und -qualität zu verbessern.

Dieser technologische Wandel in der Übersetzungswissenschaft eröffnet Übersetzern und Forschern neue Möglichkeiten, um die Übersetzungsergebnisse zu verbessern, die Textverarbeitungszeit zu verkürzen und neue Ansätze für das Studium von Sprachen und Kulturen zu entwickeln. Tools wie Übersetzungssoftware, Terminkataloge und andere Online-Ressourcen werden zu einem festen Bestandteil der modernen Übersetzung.

Dank des technologischen Fortschritts in der Übersetzungswissenschaft nähern sich Sprachen und Kulturen einander an, was zur Verbesserung der internationalen Kommunikation und zur Entwicklung der Übersetzungsbranche insgesamt beiträgt.

Zusammenfassend lässt sich sagen, dass die Übersetzungswissenschaft, die sich auf die Interaktion von kulturellen Kontexten und Sprache konzentriert, durch die kulturelle Wende geprägt ist. Dieser Ansatz unterstreicht die Bedeutung der Anpassung der Übersetzung an kulturelle Besonderheiten und erkennt die Kultur als zentral für den Prozess der Übertragung von Informationen zwischen Sprachen an. Die Betrachtung des Einflusses der vier Bereiche der Kulturwissenschaften auf die Übersetzungswissenschaft zeigt, wie wichtig es ist, dass Übersetzer sich des kulturellen Kontexts bewusst sind. Der technologische Fortschritt und der Einsatz innovativer Methoden wie des maschinellen Lernens erweitern die Möglichkeiten und verbessern die Effizienz der Übersetzung und tragen zur Konvergenz der Sprachen und Kulturen bei.

Literaturverzeichnis

1. Варданян М. Актуальні проблеми світового перекладознавства. Кривий Пір, 2022. С.74-100

https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/6202/3/Vardanian_Maryna_%D0%90%D0%9F%D0%A1%D0%9F.pdf

2. Головня А. В., Щербина А. В., Гастинщикова Л. О. Види усного перекладу та сфери його застосування. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика, 2022. Т. 33 (72) № 4 Ч.2.С.13-15 https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/4_2022/part_2/3.pdf

Дерік І. М. Теорія та практика перекладу. Аспекти перекладу. Одеса: Університет Ушинського, 2022. 453 с.

Кальниченко О. Теорія перекладу. Харків, 2017. 280с.

SHATAILO V., Dnipro University of Technology, Dnipro
Scientific advisor: N. O. Moskalenko, Candidate of Philological Sciences,
Dnipro University of Technology

Translating English titles of feature films into Ukrainian the communicative and pragmatic aspect

The communicative and pragmatic aspect of translation is a major component of modern research in translation studies. Its approach makes possible consider translation not just as process of mechanical text's reproduction into another language. Also a communicative interaction between authors and recipients from different cultures. The interaction and pragmatic component are important, author's intention, audience, communicative situation and socio-cultural context that affecting text's perception and interpretation. It requires development of specific approaches and methods for the translation text analysis including its communicative and pragmatic parameters [2].

The main point of communicative and pragmatic aspects translation is that translation is not only considered as a process of transferring content from one language to another. Though as an adaptation of its content to communication conditions that exist in the target language and culture. The communicative pragmatic approach implies a translator not focusing on the lexical and grammatical correspondence. Also it shows text's function in communication. Therefore translator should consider the intentions of the author's text, goal and the expected target audience's reaction. Besides cultural differences can affect the text's perception in different culture.

One concept's key is pragmatic equivalence is a significant criterion for assessing the quality of a translation within the communicative and pragmatic aspects. Pragmatic equivalence refers the transmission of the denotative text's meaning. In addition to the preservation of its communicative function and effect in the foreign language culture. So, the translator suppose to preserve both actual information, and the way the text will be perceived by the target audience. Pragmatic equivalence may require the translator to make certain transformations or adaptations to the original in order to achieve a similar effect in the cultural context of the foreign language environment.

Achieving pragmatic equivalence often involves the use of various translation strategies, such as adaptation, compensation and replacement certain text's elements that might not have a counterpart in the target language.

The methodology of translation analysis in the field of the communicative and pragmatic aspects of translation involves a comprehensive approach to text analysis that consider both its linguistic and communicative characteristics. Firstly, translation analysis is necessary to identify the main pragmatic intentions author's text, its target audience and the communicative situation. It allows the translator understand what expression mean was used to achieve the result and to determine whether it is effective in foreign language. Since text's translation involves transferring to a new communicative space, it is important to analyze what socio-cultural factors might influence the text's perception by a new audience [3].

Secondly, methodology involves choosing appropriate translation strategies to achieve pragmatic equivalence. It might also include lexical item adaptation, stylistic devices, and syntactic structures to ensure consistency original text and its translation.

Finally, translation analysis involves evaluating the translation in terms of communicative and pragmatic equivalence. Obviously, fully translated text corresponds the intentions in original text and whether it achieves similar impact in a foreign language environment. In cases whether the translated text requires additional adaptation or modification to improve its communicative effectiveness, the translator can make adjustments to ensure that the translation reached the target audience`s expectations. Moreover, it is important that such areas as the fiction`s translation, marketing materials, or political texts pragmatic equivalence is essential in text`s perception [1].

In conclusion, the study of the communicative and pragmatic aspects of translation studies is extremely important for ensuring a high-quality and appropriate translation that consider both linguistic original features and the pragmatic conditions of its functioning in a foreign language context. Pragmatic equivalence is an important criterion for evaluating a translation. Therefore translators should be proficient in analyzing and selecting appropriate strategies to ensure the communicative effectiveness of translated text.

References

1. Балла М. І. Англо-український словник уклад. Київ: Освіта, 1996. 1464 с.
2. Кащишин Н. Особливості дискурсу та терміносистеми англomовних дипломатичних документів. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*: зб. наук. пр. Кіровоград. Сер., Філологічні науки. 2009. № 81 (2). С. 312 – 316.
3. Корунець І. В. Нарис з історії західноєвропейського та українського перекладу. Київ: центр КДЛУ, 2000. 86 с.

SHATAILO V., Dnipro University of Technology, Dnipro
Scientific advisor: N. O. Moskalenko, Candidate of Philological Sciences,
Dnipro University of Technology

The Difficulties of translating English phraseological units denoting human character into Ukrainian

Phraseological units are an important aspect of the language system, which includes stable combinations of words with special semantics that differ from the semantics of their constituent elements. Phraseology has its theoretical foundations, conceptual apparatus, and research approaches as an object of linguistic research. Phraseological units are formed under the influence of cultural, historical, and social factors, reflecting the national identity of native speakers [3].

As an independent branch of linguistics, phraseology studies stable expressions or phraseological units characterized by the integrity of meaning and consistency of use. The main concepts of phraseology are phraseological units, semantic unity and structural stability; idioms, metaphorical and emotional meaning as well. Phraseological units have distinctive features that differ from other word formations as their meaning does not often follow the meanings of the individual words that make them up. This property makes phraseology a unique field of linguistics that studies cultural aspects as phraseological units reflect mental characteristics of a nation.

The classification of phraseological units still remains one of the problems of modern phraseology. According to various features, it involves the division of phraseological units by the origin, semantics, grammatical structure, and functional load. Classification approaches vary depending on the school of linguistics and theoretical foundations. The main types of phraseological units include idioms, proverbs, sayings, both established and phraseological combinations.

The structure of phraseological units can modify upon the language and its grammatical features, which makes them more difficult to translate and understand. The grammatical structure of phraseological units also plays a significant role in their functioning, as different parts of speech can be a part of phraseological units. In the light of the context, phraseological units have different stylistic and emotional connotations, which makes them difficult to use and translate into other languages.

One of the most challenging problems is the translation of phraseological units because they have not only linguistic but cultural meanings likewise. Thus, English phraseological units denoting human character catch a great interest in particular for translators, as they often reflect specific features of national mentality and cultural traditions. The main difficulty in translation of English phraseology is to find proper meanings which are not always similar to Ukrainian ones. It is due to cultural peculiarities [1].

Nowadays, translators face lots of difficulties in translating English phraseological units into Ukrainian. There are several strategies to solve this kind of issue. They include calquing, descriptive translation, or the creation of new phraseological units that match the context and style of the original text.

Difficulties related to the translation of phraseological units also arise due to differences in the grammatical structures of English and Ukrainian languages. English phraseological units have different syntactic structures, which makes it difficult to directly translate them into Ukrainian. For example, English idioms may contain complex grammatical forms or use verb constructions that have no analogues in Ukrainian. This may require the phraseology to be adapted to the grammatical norms of the target language to ensure its comprehensibility and naturalness.

In English, phraseological units might have different stylistic connotations: they can be neutral, formal or colloquial. Translators should take such stylistic differences into account during translation of English phraseological units into Ukrainian. It is important to maintain consistency between the style of the original text and the source one, not to lose the emotional or expressive colouring that can have a significant impact on the overall meaning of the statement.

The metaphorical nature of English phraseology denoting human character is another challenge for translators. Phraseological units often contain metaphorical images that can only be understood by native speakers of a particular language due to their cultural differences [2].

In addition, English phraseological units may reflect gender or social stereotypes that differ from Ukrainian ones. When translating, it is important to maintain a balance between the accuracy of the meaning and the consideration of the socio-cultural contexts of both languages.

Thus, the study of phraseology denoting human character is an important aspect of intercultural communication and linguistic analysis. The research of these units allows to gain a deeper understanding of the linguistic and cultural peculiarities of the English language, as well as to identify peculiarities of translating these phraseological units into Ukrainian. Difficulties in translating phraseological units are often associated with their ambiguity, metaphorical nature and cultural specificity, which requires a high level of competence in both the source and target languages.

References

1. Алефіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології. Харків, 1997. 210 с.
 2. Василюк І.М. Фразеологізми як одиниці міжмовної комунікації. Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. 2009. № 17. С. 102 –105.
3. Алефіренко М.Ф. Теоретичні питання фразеології. Харків : Вища школа, 1987. 133 с.

ZVERINTSEVA Y., Dnipro University of Technology, Dnipro

Scientific advisor: L.V. Berdnyk, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Dnipro University of Technology

Gender-Neutral Forms: Terminological and Translational Aspects

Using gender-neutral language is becoming progressively significant in modern linguistics, reflecting changes in social norms toward inclusivity. The nascence of gender-neutral forms in languages like English is a logical lingual feedback to increasing awareness of the diversity of language and the need for it to adapt correspondingly. Still, translating these forms into Slavic languages like Ukrainian, which have stricter grammatical gender systems, presents unique challenges.

In essence, gender-neutral language aims not only to prevent the perpetuation of gender roles but also to be more inclusive of those outside the male-female spectrum. Consequently, in English, there has been an increased use of singular pronouns, cf. *they*, and the traditional gender-based professional terms, for instance, *policeman*, have been replaced by gender-neutral terms, such as *police officer* [1]. This language change is not only a sign of advancement within society but also poses challenges, especially for those with a more deep-rooted gender system, such as Ukrainian.

English started to shun the use of a gendered lexicon towards the end of the twenty-first century owing to the feminist movements and the emerging trend of people's acknowledgement of non-binarism. Within the social hierarchy, understanding the world through concepts is biased in favour of male/masculine principles. Phrases that were dominant and referred to everything only to males, such as 'mankind' to mean all human beings, have been substituted mainly by neutral words such as 'human' or 'person' [2]. The most visible change is the increase in the singular use of the term 'they', which has been accepted and even used in formal writing [3]. This transition proves that language is malleable and can accommodate changing societal norms.

The treatment of gender in English and Ukrainian is entirely different. With its relatively simple system of gender (primarily reflected in pronouns), English has adopted gender-neutral forms with relative ease. In contrast, Ukrainian has a complex grammatical gender system, where nouns, adjectives, and verbs are marked for gender, with fewer established neutral forms. As an illustration, in English, it is possible to use the word *they* in a gender-neutral context; however, in Ukrainian, it is necessary to use either *він-he* or *вона-she* which distances the speaker from gender neutrality [4]. Some other examples include: *chairperson* - *голова* gender-neutral in Ukrainian, *firefighter* - *пожежник/пожежниця* often still requires gender specification, *police officer* - *офіцер поліції* more neutral compared to *поліцейський* or *поліцейська*, *nurse* - *медичний працівник* gender-neutral alternative to traditional *медсестра/медбрат*. "Everyone should bring their report," which could be " *Кожен повинен подати свій звіт* " gender-neutral in English, but *кожен* in Ukrainian defaults to masculine.

Hence, the problem is urgent for the translators who work with English and Ukrainian languages. While English has become more inclusive in its treatment of gender, Ukrainian remains bound by traditional grammatical structures. Translators must be creative in finding solutions that do not distort the original text's meaning but still respect the linguistic norms of the target language.

Translating gender-neutral forms from English into Ukrainian imposes an obligation of searching for overseas equivalents which do not distort the neutrality of the source text, the translator explains. In some instances, this can be done by dispensing with the use of gendered language, employing impersonal constructions, or changing the structure of sentences such that there is no need for any gendered pronouns [5]. However, this is only sometimes the case, mainly when the position of neutrality in the primary text is of utmost importance to the style or the message.

In the case of literary translation, where the tones and nuances of the text are crucial, it becomes even more challenging to maintain gender neutrality. For instance, the singular *they* is most frequently used in English, and its usage in modern Ukrainian involves one of two genders, which can completely alter the meaning in the original translation. Trying to avoid using gendered terms, specific translators may go for less gendered-sounding words or attempt to restructure the sentences, which can lead to awkward appropriation of the phrases.

Consequently, several ways have been developed to overcome the complication of translating gender-neutral forms. One of them could be employing vague terminology in the target language. For example, while it would be correct to use the

masculine form *актор* or feminine form *актриса* in Ukrainian translation for the word *actor*, the translator might employ the neutral masculine-feminine, usually *армист*, which is, on the contrary, male-oriented, but is more frequently used in a neutral context [6]. A different strategy is to paraphrase the sentences so that pronouns do not have to be used at all, even though, at times, this may affect the clarity or fluency of the piece. Sometimes, translators may introduce new, gender-neutral terms into the target language. This method calls for serious reconsideration as it may border on the extremes of the language and its acceptable social usage. Apart from that, there are debates which do not seem to end on gender responsiveness in Ukraine; thus, chances are the language may develop more gender-neutral forms.

The issue of translating gender-neutral structures from English into Ukrainian is complicated and dynamic. Translators in the modern world also have to adjust to the approach that strives to make a language as gender-neutral as possible. It is indeed a tall order, but the active attempts aimed at finding ways of translating gender-free vocabulary can be regarded as providing grounds for optimism for the future of translation.

References

1. Baron, D. (2020). *What's Your Pronoun? Beyond He and She*. Liveright Publishing Corporation.
2. Cameron, D. (1992). *Feminism and Linguistic Theory*. Palgrave Macmillan.
3. Curzan, A. (2003). *Gender Shifts in the History of English*. Cambridge University Press.
4. Meyerhoff, M. (2018). *Introducing Sociolinguistics*. Routledge.
5. Shapiro, M. (2021). The Singular 'They' and the Politics of Language Reform. *Language in Society*, 50(4), 577–600.
6. Wills, V. (2014). Translating Gender: Language and Identity in Translation. *Translation Studies Quarterly*, 15(3), 35–50.

АГАПТОВА Є., Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Науковий керівник: Москаленко Н.О, к.ф.н., доцент, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Проблеми адаптації при перекладі англомовної кінопродукції українською мовою

Кіно є невід'ємною частиною масової культури, і може вплинути на формування світогляду людини та навіть на її «моральний компас». Саме тому, дуже важливо правильно познайомити глядача з кінокартиною саме шляхом адекватного перекладу.

Переклад розуміється як трансформація змісту мовного фрагменту (речення, абзацу, тексту) однієї мови в іншу [4; с.21]. Однак, потенційного глядача не цікавлять терміни, тому перекладачу недостатньо володіти мовою оригіналу та мовою перекладу, а треба мати додаткові знання і творчий підхід.

У цій роботі запропоновано перелік проблем з якими стикається перекладач під час процесу адаптації, і що можуть вплинути на сприйняття контенту глядачем.

Однією з найголовніших проблем, вирішенням якої вже займаються українські перекладачі, є та, що переклад українською здійснюється через кальку з російської. Найчастіше, приклади цього можна знайти у назвах фільмів. Наприклад, «Captain America: The Winter Soldier» – «Перший месник: Друга війна». Так само з назвою фільму «Walk of shame», що перетворилася на ідентичну до російської адаптації «Блондинку в ефірі», повністю перекресливши натяк на сюжетну лінію, що був у мові оригіналу.

Варто зазначити, що вагомий вплив на переклад має комунікативна спрямованість повідомлення, що є різною для іншомовних країн через лінгвокультурні особливості. Враховуючи це, перекладач може застосувати прагматичну адаптацію, яка дозволить як додавати роз'яснювальну інформацію, так і навпаки, вилучати елементи, що на його думку є надлишковими або зайвими.

Схожі проблеми точності перекладу, коли у будь-якому разі потрібно підбирати фрази, що співпадають з тим, як і що говорить актор, стосуються закадрового озвучення та дубляжу. Існує певне естетичне правило: репліка персонажа має бути «вкладеною у вуста», тобто особливо під час моментів, де видно артикулювання, кількість складів має збігатися. В такому випадку, перекладач теж мусить вдатися до прагматичної адаптації, бо якщо репліка завелика, її треба скоротити, а якщо закоротка – треба щось додати, при цьому не втративши реакцію іншомовного отримувача, яку було закладено комунікативною установкою відправника. Тільки тоді переклад можна вважати адекватним і зрозумілим.

Коли перед перекладачем постає питання перекладу специфічної лексики, варто ознайомитись з наявністю вже перекладених творів, за мотивами яких знято фільм або серіал. Однак, при отриманні прав на переклад окремою проблемою можуть стати вимоги замовника. З цим стикнувся навіть перекладач, напевно, найвідомішої серії романів Дж. Роулінг про Гаррі Поттера – Віктор Морозов: *«Коли літературні агенти Джоан Роулінг погодилися нам надати права, вони надіслали нам величезний список слів, які вони просто забороняли перекладати інакше. Тому нічого не залишалося робити, окрім як усе залишати, як воно було в оригіналі: Гаррі Поттер, а не Грицько Гончар і так далі. І тільки в окремих випадках вирішував змінювати назву, якщо дуже важко було вимовити її»*. [1].

В даній роботі було проведено аналіз проблем адаптації перекладу англomовної кінопродукції українською мовою, з якими стикаються перекладачі. Використання адаптацій повинно мати на меті забезпечення адекватності

перекладу під час роботи з будь-яким аспектом кінематографу. Тому вирішення проблем удосконалення підходів адаптації та її фаховості як ніколи є актуальним.

Список використаних джерел

1. Сталася маленька українізація – перекладач «Гаррі Поттера» про українські переклади книжок URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28598054.html> (дата звернення: 16.10.2024)
2. Ткачук Т. І. Перекладацькі адаптивні стратегії у сучасній транслятології як механізм адекватної передачі комунікативно-прагматичного значення / Т. І. Ткачук // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія. - 2016. - №24(2). - С. 135-137
3. Хлудєєв А.В., Подвойська О.В. Адаптація та локалізація жартів англійських комедій для українського глядача. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2019. № 43. Том 5.
4. Nida E.A., Taber C.R. The Theory and Practice of Translation E.A. Nida, C.R. Taber. - BRILL, 2003. - 218 p.

АРТЕМЕНКО С., Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

Науковий керівник: Л.В. Воробйова, к.п.н, ст. викладач кафедри ІФУСПД, Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

Майбутнє перекладацької діяльності у контексті розвитку машинного перекладу

За останні роки штучний інтелект зазнав значного розвитку. На сьогоднішній день існує безліч різних перекладачів, які можуть виконати переклад з будь-якої сфери за неймовірно стислий термін перекладуть все, що завгодно, і тим самим допоможуть зекономити час. Проте такий стрімкий розвиток не може не впливати на перекладацьку діяльність. І в першу чергу всі зміни відчують на собі ті, хто безпосередньо працює у цій сфері. Людина-перекладач – це посередник, який забезпечує комунікацію та правильну передачу інформації, але з розвитком машинного перекладу постає питання: чи замінить він людину?

Машинний переклад почав свій розвиток не так давно – у середині ХХ-го століття. Тоді переклад здійснювався послівно (word-for-word translation), але системи першого покоління не могли вирішувати проблеми багатозначності і не виконували жодного лінгвістичного аналізу, що у свою чергу призводило до низької якості перекладу [3, с. 335]. Наразі відбувається розвиток інтерактивної системи машинного перекладу (МП), у якій відбувається залучення людини-

перекладача. У цю систему входять: машинний переклад на основі правил (rule-based Machine Translation (MT)), який здійснює переклад використовуючи лінгвістичні правила та словники для перетворення тексту з однієї мови на іншу, і статистичний (statistical MT) - визначає відповідності між мовними парами (речення і тексти) вихідної мови та словами цільової мови [3, с. 335].

В наш же час стрімко розвивається «нейронний» машинний переклад, який передбачає засвоєння нової інформації комп'ютером без завчасного програмування. Нейронні мережі МП навчаються на масивних паралельних корпусах текстів — це набори текстів на двох мовах, які є відповідниками одне одному. На основі цих даних мережа вчиться знаходити закономірності між мовами. Він використовує штучну нейронну мережу, яка аналізує та обробляє послідовності слів у текстах, враховуючи контекст і зв'язки між словами. Для перекладу з однієї мови на іншу, наприклад, з китайської на англійську, система навчається на величезних наборах даних із двомовних текстів. У результаті мережа буде навчена обробляти мільйони китайських і англійських мовних пар. Так, наприклад, Google Translator та DeepL використовують нейронний МП. Проте це добре працює з популярними мовами: китайською, англійською, німецькою, іспанською; але з менш популярними мовами стаються помилки, адже кількість мовних пар менша [4, с. 99].

Також розвивається гібридний машинний переклад, який поєднує в собі три види МП – машинний переклад на основі правил, статистичний і нейронний – проте недоліком цього виду є складність у роботі, що зводить його використання до мінімуму, лише в особливих випадках.

Машинний переклад, безумовно, має багато переваг: швидкість, економія як часу, так і грошей, зручність, доступність і т.д. Проте й існують певні недоліки. Наприклад, при перекладі художньої літератури виникають труднощі через багатозначність слів, але якщо мова йде про тексти з прямим значенням, використання МП виправдовується більшою ефективністю.

За Хвоц (2004) значно точніше, на відміну від літературних, відтворюються технічні тексти, оскільки в них немає «двозначності»; також точніше відтворюються тексти споріднених мов, оскільки в них схожа побудова речень [2, с. 82]. З полісемією ситуація набагато складніша. Нестерук (2021) заявив, що було виявлено ряд неправильних перекладів полісемії лексичних одиниць [1, с. 148].

Наприклад; *shutting down the power* – *закриттям влади* – *відключенням електроживлення*.

Також машинний переклад не відображає на достатньому рівні переклад приказок, прислів'їв, фразеологізмів та ідіом, адже в більшості випадків штучний інтелект здійснює переклад дослівно, через що у данному випадку виникають неточності. До прикладу, українську приказку «Хто рано встає, тому Бог дає» (англійський відповідник якої – “Early bird catches the worm”) Google Translator та DeepL перекладають або дослівно, або спотворюючи значення.

Наприклад: Google Translator перекладає цю ідіому дослівно:

Ми прийдемо в кафе раніше, аби точно зайняти столик. Як кажуть: «Хто рано встає, тому Бог дає». – We will come to the cafe earlier to be sure to get a table. As they say: "God gives to those who get up early".

DeepL перекладає наступним чином:

Ми прийдемо в кафе раніше, аби точно зайняти столик. Як кажуть: «Хто рано встає, тому Бог дає». – We will come to the cafe early to make sure we get a table. As the saying goes, "The early riser gets the bounty".

Як бачимо, навіть при урахуванні контексту перекладачі все рівно перекладають слово в слово.

До цього слід додати і те, що перекладацька діяльність вимагає не тільки переклад тексту, а ще й прояв креативності, у чому штучний інтелект не замінить людину. Креативність потрібна перекладачу, аби зберегти зміст і настрій оригіналу, особливо в художніх або маркетингових текстах. Наприклад, якщо мова йде про гру слів, локалізацію чи передачу емоцій. Тут, у перекладі, спрацьовує чисто людське мислення, яке не притаманне машині. Крім того, мова не стоїть на місці. Мова – це гнучка система, яка адаптується до запитів споживачів, нових умов та культурних змін, а МП не встигає настільки швидко враховувати всі ці фактори.

Розвиток машинного перекладу змінює курс перекладацької діяльності. По-перше, перекладачі тепер виступатимуть більше у ролі редакторів. Це означає, що замість перекладу «з нуля» перекладач зосереджуватиметься на покращенні якості чорнового варіанту перекладу, який до цього був здійснений штучним інтелектом. Це значно заощаджує час, але в той же час і досі вимагає професійної підготовки та глибоких знань від фахівця. Також розвиток МП призводить до зміни вимог до фахівців при працевлаштуванні. Наприклад, тепер вимагають вміння працювати з програмами та інструментами, які здійснюють машинний переклад.

Отже, машинний переклад значно вплинув на перекладацьку діяльність, змінивши роль перекладачів і спростивши багато аспектів їхньої роботи. Завдяки його швидкості та доступності, він стає корисним інструментом для перекладу і виконання рутинних завдань. Проте слід брати до уваги людський фактор, який дозволяє людині-перекладачу краще справлятися із задачами, що вимагають творчих здібностей та фантазії. Крім того, якість перекладу, зробленого машиною, і досі не можна вважати досконалою, тому потреба у втручанні людини все ще існує. І хоча розвиток МП зводить роль людини до перекладача - редактора, на даному етапі він не замінює людину у перекладацькій діяльності, а лише спрощує її роботу. Також, слід зауважити, що розвиток МП не зупиняється на досягнутому, і в перспективі його можливості будуть лише вдосконалюватися, що може призвести до того, що машини візьмуть на себе більшість перекладацьких завдань. Проте причин вважати, що МП замінить людину і досі немає.

Список використаних джерел:

1. Нестерук Н. В. Сучасний стан англійсько-українського машинного перекладу. Сучасна філологія: тенденції та пріоритети розвитку. тези доп.МНПК. (м. Одеса, 21–22 травня 2021 р.). Одеса, 2021. 164 с. URL: <https://eportfolio.kubg.edu.ua/data/conference/7030/document.pdf#page=147> (дата звернення: 17.10.2024)
2. Хвощ П.М. Прикладна лінгвістика сьогодні. Київ: Світ, 2004. 210 с.
3. Хоршун О. Машинний переклад: історичний огляд. *Збірник наукових праць «Нова філологія»*. 2021. № 82. С. 334–337. URL: <http://novafilohiia.zp.ua/index.php/new-philology/article/view/604/573> (дата звернення: 13.10.2024)
4. Швачко С. Модуси сучасного перекладознавства: монографія. Суми: Сумський державний університет, 2021. 149 с.
URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstreamdownload/123456789/82569/3/Modusy_perekladoznavstvo.pdf (дата звернення: 13.10.2024)

БОЛТРЯК І., Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ.

Науковий керівник: О. О. Сиротіна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземної філології і перекладу, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ.

Сучасні тенденції розвитку фармакологічної термінології

Фармакологія, як наука про взаємодію ліків з живим організмом, постійно розвивається, впроваджуючи нові препарати та методи лікування. Однак разом із зростанням обсягу знань у галузі фармакології, виникає потреба у створенні та використанні чіткої та уніфікованої термінології. Сучасні тенденції розвитку фармакологічної термінології спрямовані на забезпечення зрозумілості та доступності інформації для всіх зацікавлених сторін, включаючи фахівців зі здоров'я та пацієнтів.

Зупинимося на деяких актуальних аспектах, що зачіпають сучасну термінологію предметної галузі фармації. Їх декілька. Той факт, що в процесі ускладнення дослідницьких наук, до яких слід зарахувати і фармацію, відбувається інтеграція кількох видів знань, усвідомлюється багатьма. Як наслідок, ми навчилися зважати на появу термінів, що позначають пересічні (суміжні) галузі, наприклад: біотехнологія, фармакоепідеміологія, фармлогістика. Подібні взаємозв'язки в наші дні стають дедалі очевиднішими, оскільки дають змогу фахівцям різних галузей оперувати мовними одиницями не тільки з метою їхнього опрацювання, а й також зберігання і передавання знання. У зв'язку з цим, одним з актуальних термінологічних аспектів є процес оновлення термінології цілої низки наук, наприклад, науки під назвою

фармацевтична технологія, в рамках якої останнім часом потужно розвивається такий напрям, як біотехнологія.

Останні результати біофармацевтичних досліджень виявилися настільки значними, що в їхньому комплексі оформився новий напрям – біофармація. До своїх "внутрішніх" термінів біофармація відносить слова, що позначають основні її поняття: біоеквівалентність, біологічна доступність тощо. Крім того, останнім часом в обговорюваній науці з'явився новий фармакологічний термін LADMER-система, який є аббревіатурою за першою літерою англійських слів Liberation, Absorbtion, Distribution, Metabolism, Elimination, Response. Сучасний біофармацевтичний період характеризується нанотехнологічним розвитком, що також дає змогу збагачувати науку новими термінами: наносуспензії, нанопорошки, наносфери, нанотрубки (лат. nanus - карлик). У цьому ж зв'язку слід навести як приклад актуальний термін нано-СДЛ (система доставки ліків). Завдяки цьому терміну утворився надзвичайно актуальний термінологічний ряд, що спирається на характеристику, пов'язану з різною будовою молекул: ліпосоми, аквасоми (ін. грец. soma – тільце), дендрімери (ін. грец. dendron – дерево) тощо. Хоча процес розуміння та перекладу термінів обговорюваного напрямку полегшується завдяки інтернаціональним термінам, а також терміно-ноелементам греко-латинського походження, все ж таки певну роль при цьому відіграють і англіцизми.

Водночас, необхідно зауважити, що сучасний темп наукового пошуку створення та дослідження нових лікарських препаратів надзвичайно прискорюється. Так, стрімко увірвався в термінологію фармації і став актуальним фармацевтичний термін фармакоепідеміологія. З точки зору лінгвістики термін фармакоепідеміологія пояснюється як "наука про широке застосування ліків". Головна мета фармакоепідеміології – раціональне, ефективне та безпечне застосування лікарських засобів у суспільстві, а основним методом, інструментом пізнання тут є епідеміологічний аналіз. Виходячи з вищесказаного, можна припустити, що для двох наук – економіки фармації та епідеміології, відкриваються нові горизонти для інтеграції. Зокрема, у науці та практиці фармакоепідеміології виникнуть нові терміни, які, з одного боку, отримають у спадок ролі та властивості кожної з вихідних наук, а з другого – набудуть нової структури та нового позначення.

І, нарешті, одним із найактуальніших питань, на нашу думку, є питання про досить часте вживання у ЗМІ такого відносно нового слова, як фармацевтика. Воно з'явилося наприкінці 90-х років ХХ століття і почало використовуватися як синонім терміну фармація, який поряд із поняттям, довгі роки мав у нашій країні своє незмінне тлумачення. Чи можна розглядати ці два терміни як синоніми? На думку фахівців у галузі фармації, вживання терміна фармацевтика в значенні фармація не зовсім коректне, оскільки фармацевтика за походженням позначає фармацевтичну технологію (від англ. pharmaceutics – фармацевтична технологія). До вищевказаного хотілося б додати, що фармацевтика, окрім значення "виробництво фармацевтичної продукції", може позначати також і безпосередньо "фармацевтичну продукцію", на що вказує авторитетний іншомовний словник Pharmaindustrie und -forschung. Ключ до відповіді лежить,

на наш погляд, у розумінні: термін фармацевтика став уживаним у галузі фармації нашої країни разом із широким асортиментом фармацевтичної продукції, що активно просувається на український ринок, і відповідною товаропровідною системою. До таких товарів можна віднести, зокрема, біологічно активні добавки.

Отже, у результаті обговорення термінів фармація і фармацевтика можна дійти такого висновку. З розвитком науки і практики в галузі фармації останніх десятиліть, термін фармацевтика набув нового відтінку, його вживання як синоніма видає нефахівця, а сам процес упровадження та закріплення такої нової мовної одиниці, як фармацевтика, є не випадковим. Таким чином, можна констатувати, що актуальні термінологічні проблеми в галузі фармації не є єдиними й остаточними. Мова фармації створювалася і створюється природно – як певний продукт реалізації природної потреби спеціалістів-фармацевтів щодо формування професійної мови фармації.

Сучасні тенденції розвитку фармакологічної термінології орієнтовані на створення єдиної, зрозумілої та доступної мови для всіх учасників медичного процесу. Це сприятиме покращенню якості лікування та збільшенню рівня медичної грамотності серед населення.

ВЕЛИЧКО І., Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Науковий керівник: Москаленко Н.О, к.ф.н., доцент, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Вплив візуальних та функціональних елементів на переклад у відеоіграх

Переклад відеоігор — це не просто передача змісту тексту з однієї мови на іншу. Це складний процес, який вимагає синтезу лінгвістичних, технічних та творчих аспектів. На відміну від традиційних форм перекладу, переклад відеоігор стикається з багатьма унікальними викликами, пов'язаними з інтерактивністю, візуальними елементами та обмеженнями ігрового середовища. У цій роботі розглянуто різні аспекти перекладу відеоігор: від адаптації тексту і графічних елементів до технічних деталей, таких як шрифти та змінні.

Переклад відеоігор значною мірою залежить не тільки від текстової інформації, а й від візуальних елементів у грі. Графіка, символи та шрифти впливають на сприйняття перекладу і на те, як він адаптується до різних культурних контекстів. Графічний дизайн може диктувати тон і стиль перекладу. Наприклад, ігри з мультяшним стилем, як *Cuphead* або *A Hat in Time*, можуть вимагати більш неформального підходу до перекладу, щоб відповідати легкій та веселій атмосфері гри. І навпаки, більш серйозні або реалістичні ігри, як-от *Hollow Knight* або ігри серії *Dark Souls*, можуть вимагати більш точного та

лаконічного перекладу, щоб відповідати загальній атмосфері, яку створює графічна складова.

Окрім текстів діалогів та інтерфейсу, багато відеоігор містять графічні елементи з текстом. Це можуть бути плакати, написи на стінах, таблички, вивіски, графіті тощо. Проблема їхнього перекладу для перекладачів полягає в тому, що вони можуть нести в собі таку ж важливу інформацію, як і діалоги або навчальні екрани. Наприклад, вони можуть інформувати про напрямок до цілі, попереджати про небезпеку або розповідати про щось сюжетно важливе. Цю проблему можна вирішити одним із трьох основних способів:

1) У серії ігор *Bioshock*, де приділяється велика увага створенню атмосфери (іншими словами, такі візуальні елементи є надзвичайно важливими), при наведенні камери на написи на стінах у певній частині екрану виводиться переклад цього тексту. Це допомагає зберегти оригінальний стиль напису та одночасно донести його сенс до гравця, що не володіє мовою оригіналу.

2) у переважній більшості ігор з піксельною графікою, де камера закріплена збоку або зверху (як-от *Undertale* або *Dead Cells*), майже неможливо вставити чіткий текст без порушення цілісності стилю. У таких випадках розробники наносять на стіну/табличку кілька ледве помітних символів, що мають нагадувати літери, та роблять з них елемент оточення, з яким можна взаємодіяти, щоб вивести на екран їхній текст (саме в такому вигляді, у якому його можна легко перекласти).

3) у надзвичайно рідкісних випадках (та, як правило, за наявності великого бюджету) розробники ігор можуть створити підтримку зміни текстур при переході на іншу мову перекладу. Це потребує додаткової роботи художників, у яких може не бути досвіду роботи з, наприклад, кирилицею або ієрогліфами. Саме з цієї причини настільки повною, але неофіційною локалізацією ігор займаються переважно аматорські перекладацькі об'єднання. При цьому вони повноцінно замінюють файли гри. Як приклад, у грі *Pizza Tower* до нещодавнього оновлення з додаванням 11-ти мов для широкого ринку панували неофіційні переклади від спільноти, де, на відміну від офіційного релізу, були перекладені багаточисленні візуальні елементи, які створювали комедійну атмосферу оригіналу.

Переходячи до функціональних елементів, варто виділити шрифти. Вони відіграють важливу роль у перекладі відеоігор, оскільки вони впливають не лише на естетику гри, але й на читабельність тексту. Кожен шрифт має свої особливості — деякі можуть не підтримувати символи певних мов або виглядати занадто дрібними, що ускладнює сприйняття інформації. При перекладі важливо забезпечити відповідність шрифтів культурним і стилістичним стандартам, водночас зберігаючи їх функціональність.

У текстах для відеоігор часто зустрічаються змінні (variables), які позначають динамічні значення, наприклад, кількість предметів або імена персонажів. Це своєрідні мітки, що замінюються під час гри реальними даними. Як приклад, рядок «Find %0 in %0», де змінні відповідають за назву якогось предмета та назву локації. Проблема полягає в тому, що всі ці дані зберігаються в називному відмінку (як-от назва локації, що може відобразитися на мапі, або

назва предмета в інвентарі персонажа), у той час як назва локації потребує місцевого відмінка. Тому такі рядки часто перекладають як «Знайдіть %0 в локації %0», що дозволяє уникнути потреби у використанні місцевого відмінка.

До інших проблем розмітки можна долучити спеціальні символи або теги для тексту. Помилка під час їх розмітки може призвести до того, що текст, який має виглядати “так”, буде виглядати “[i][color=green]так[/ color=green][i]”.

Одним із найбільш поширених технічних обмежень у перекладі відеоігор є “charlim” (character limit) — обмеження на кількість символів у рядку/вікні з текстом. Наприклад, переклад може бути чудово виконаний з лінгвістичної точки зору, але якщо він перевищує дозволену кількість символів, він не буде прийнятий. Це стосується не лише букв, але й пробілів та вищевказаних змінних та елементів розмітки. Перекладач повинен враховувати цей фактор і знаходити баланс між точністю перекладу та дотриманням технічних обмежень.

Це одні з багатьох викликів, з якими стикаються перекладачі відеоігор, і які роблять цю сферу особливо цікавою та динамічною. Переклад відеоігор — це складний і багатогранний процес, що вимагає не лише знань мов, а й розуміння технічних та творчих аспектів. Професійний підхід до вирішення цих проблем дозволяє створювати переклади, які не лише відповідають технічним вимогам, але й збагачують ігровий досвід для гравців різних мовних спільнот.

ВОЙТКО В., Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна

Науковий керівник: Гордійчук Г.Б., декан Факультету педагогіки, психології і професійної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, к. пед. н., доцент, м. Вінниця, Україна

ПРОЄКТНО-ДОСЛІДНИЦЬКА ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ – ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Abstract. The article substantiates the need to use project-based learning technology as an effective tool for modernizing vocational education in the context of digital transformation. Specific examples of the use of online tools as a way to present the progress and results of research activities of students of vocational education and training institutions are given. By engaging students in authentic, real-world projects, educators can foster a deeper understanding of subject matter, enhance problem-solving abilities, and teamwork skills.

Key words: project, research-based learning, modernization, online tools, learning platforms, vocational education.

Постановка проблеми. Освіта, зокрема професійна освіта є однією з рушійних сил економічного розвитку суспільства. Саме від здатності фахівців до

реалізації комплексних виробничих завдань, що потребують як професійних навичок, так і аналітичного мислення залежить конкурентоспроможність галузей та загальний добробут країни. Проектна технологія виступає ефективним інструментом створення освітнього середовища, що моделює реальні виробничі умови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. «Проект» як метод інституціоналізованого навчання виріс із руху за архітектурну й інженерну освіту, який розпочався в Італії наприкінці 16 століття та описаний Уільямом Гердом Кілпатріком у його відомому есе «Метод проекту».

Саму ж проектну технологію дослідники вважають справжнім продуктом європейського руху прогресивної освіти та однією зі стандартних методів навчання в Європі [1, с. 39].

Модернізація професійної підготовки кваліфікованих робітників широко висвітлюється в наукових працях українських учених: Г. Гордійчук, Р. Гуревич, М. Кадемія, В. Кобися, С. Кізім, С. Люльчак та ін. Зокрема, питання розроблення та використання проектних технологій у професійній освіті вивчали Г. Гордійчук, Р. Гуревич, О. Коберник, А. Литвин, П. Лузан, Т. Герлянд, З. Шацька та ін.

Мета статті полягає в обґрунтуванні проектно-дослідницької технології навчання як ефективного інструменту модернізації професійної освіти в умовах цифрової трансформації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нині «проектний метод (як складова проектно-діяльності) є основою освітнього процесу більшості закладів професійної освіти і навчання (ПОН) у країнах ЄС» [3, с. 29].

Термін «проектно-дослідницька технологія навчання» логічно вказує на освітню методологію, яка поєднує елементи як навчання на основі проектів, так і на основі досліджень. У цьому контексті учні і студенти можуть займатися проектами, які потребують досліджень, що спонукає їх докладно вивчати теми та застосовувати методи дослідження для вирішення проблем чи створення нового. Даний метод поєднує дослідницький характер пошуку шляхів вирішення проблеми та структурування діяльності відповідно до класичних етапів проектування.

Сучасні тенденції інформатизації та цифровізації освітнього процесу зумовлюють необхідність пошуку нових ефективних методів і засобів організації проектно-дослідницької діяльності учнів у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Одним із таких перспективних підходів є використання онлайн-інструментів та соціальних сервісів, які надають широкі можливості для оптимізації різних етапів проектно-дослідницької роботи, «сприяють професійному й практичному спрямуванню теоретичних знань із фахових дисциплін» [2, с. 194].

Тому важливим елементом застосування проектно-дослідницької технології навчання у процесі викладання є залучення учнів і студентів до проектно-дослідницької діяльності з використанням цифрових технологій.

У Вищому професійному училищі № 41 м. Тульчина Вінницької області для реалізації навчальних проектів було застосовано широкий спектр онлайн-інструментів та соціальних сервісів як для ефективної організації і проведення

проектно-дослідницької діяльності, так і для організації групової роботи над дослідницькими проектами.

Виявилось, що інтеграція онлайн-інструментів значно підвищує ефективність організації та проведення проектно-дослідницької діяльності, завдяки їх ключовим перевагам: доступність, гнучкість, можливість віддаленої співпраці та оперативного зворотного зв'язку.

З метою представлення результатів спільного групового дослідження учні створюють *презентації, вікі-статті, використовують фото й відео сервіси, інфографіку* тощо.

З метою візуалізації даних, понять. Явищ. Процесів і представлення їх у вигляді схем застосовуються *ментальні карти* (карти знань, інтелект-карти), для створення яких використовується вільно поширюване програмне забезпечення, що підтримує MindMaps, наприклад, FreeMind, NodeMind, XMind, SciPlore MindMapping, Labyrinth, Psycho, The Personal Brain, а також on-line ресурси – SpiderScribe.net, MindMeister, Bubble.us, Mindomo Basic тощо.

Для розташування дослідницьких документів й ознайомлення з ними всіх бажаючих використовуються *дошки оголошень* та інші платформи.

Планування спільної групової діяльності й створення її розкладу корисно здійснювати з допомогою *google-календарів*. Про перебіг дослідницької діяльності, її успіхи і недоліки студенти повідомляють у мережевих щоденниках (*блогах*).

З метою пошуку й аналізу інформації студенти читають пости в тематичних блогах, дивляться відеозапису на *YouTube*, розташовують фотографії на *Flickr*, слухають *підкасти*, обмінюються думками на *форумах*.

Для напрацювання навичок оцінювання власних досягнень, студенти створюють і заповнюють *google-форми*, ведуть *блоги* з рефлексією своєї діяльності, спілкуються між собою і керівником проекту в *чаті*, здійснюють листування електронною поштою.

До того ж, соціальні сервіси сприяють розвитку комунікативних навичок учнів та їх здатності до колаборації в цифровому середовищі. А використання спеціалізованих сервісів для групової роботи значно підвищує ефективність колективної дослідницької діяльності. Виявлено, що такі сервіси сприяють розвитку навичок командної роботи, які є критично важливими для майбутньої професійної діяльності здобувачів освіти.

Висновки. Узагальнюючи результати, можна зробити висновок що використання цифрових технологій у процесі проектно-дослідницької технології навчання не тільки підсилює освітній ефект, а й відкриває нові можливості для поглиблення теоретичних знань шляхом їх практичного застосування, формування актуальних навичок роботи з сучасними інструментами та програмним забезпеченням. Перспективним для подальших досліджень виглядає вивчення інших інноваційних технологій у проектно-орієнтованому навчанні.

Список використаних джерел

1. Голева М.С. Розвиток проєктної технології навчання в Європі та можливість її інтеграції в систему вітчизняної освіти. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Спецвипуск 2022. С.39-44.

2. Гордійчук Г.Б. Підготовка майбутніх педагогів до використання мережевих сервісів у дослідницькій діяльності учнів / Г.Б. Гордійчук // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти [Текст] : зб. наук. праць / за ред. Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКОГО, О. Г. РОМАНОВСЬКОГО. – Вип. 32-33 (36-37). – Харків : НТУ «ХПІ», 2013. – С. 188-194.

3. Інноваційна професійна освіта. – Випуск 4(17). Розвиток проєктного менеджменту в закладах професійної (професійно-технічної) освіти у вітчизняній і зарубіжній практиці: монографія / [за ред. В.О. Радкевич; С.Г. Кравець]. – Київ: ІПО НАПН України, 2024. – 142 с.

ДЖОБОЛДА К., Національний технічний університет “Дніпровська політехніка”, м. Дніпро

Науковий керівник: Висоцька Т. М., кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри перекладу Національного технічного університету “Дніпровська політехніка”, м. Дніпро

Лексико-граматичні, стилістичні та перекладацькі особливості тексту англomовної технічної інструкції

Технічні інструкції відіграють важливу роль у забезпеченні ефективності та безпеки використання різноманітного обладнання та програмного забезпечення. У зв'язку з глобалізацією та збільшенням міжнародної торгівлі, англomовні технічні інструкції стали стандартом, що вимагає глибокого лінгвістичного аналізу.

Технічний текст визначається як спеціалізований текст, що містить інформацію про технологічні процеси, функції та характеристики продуктів. Технічна інструкція є підкатегорією технічного тексту, що надає чіткі вказівки щодо використання, обслуговування або ремонту обладнання.

Вони мають специфічні жанрові ознаки, такі як чітка структура, формальний стиль і використання спеціалізованої термінології та зазвичай організовані у вигляді розділів та підрозділів, що полегшує навігацію.

Загальна функція ділового мовлення, а також наповнення технічним змістом значною мірою визначили характерні особливості мови тексту інструкції:

Лексика технічних інструкцій складається з термінів, що відображають специфіку галузі, а також загальнонавчаних слів, які служать для пояснення складних концепцій.

До характерних ознак текстів технічних інструкцій можемо віднести:

1. Спеціалізовані терміни і термінологічні словосполучення, наприклад: *thermocouple, dual-core processor*
2. Однозначність, наприклад: *Connect the red wire to the positive terminal*— немає місця для двозначності щодо кольорів.
3. Стандартизація, наприклад: *SI* — стандарт системи вимірювання, загальноприйнятий у багатьох галузях.
4. Лаконічність, наприклад: *Press the 'Start' button*— коротке і зрозуміле речення без зайвих слів.
5. Наказовий спосіб через пасивний стан, модальні дієслов та дієслова в імперативі, наприклад: *Install the device on a flat surface . The appliance can only be switched on when the food processor bowl is properly engaged; Three icons are shown in the bottom-left corner;*
6. Формули звернення і поваги, наприклад: *We hope you'll enjoy your appliance; Thank you for preferring the domestic appliance manufactured by REDMOND;*
7. Уникнення особистісного характеру і емоційності, наприклад: *supplier, customer, client, user; This process may take up to 30 minutes*
8. Візуальні елементи, наприклад: *Схеми з позначеннями частин машини або ілюстрації, що показують, як виконати певну дію.*
9. Формальність, наприклад: *In case of issues, please contact customer support*— формальний стиль без розмовних виразів.

Англомовні технічні інструкції мають певну структуру, що включає заголовки, підзаголовки та нумеровані списки. Це важливо враховувати під час перекладу для збереження логічності викладу.

Переклад технічних інструкцій вимагає знання спеціалізованої термінології, а також уміння адаптувати текст до культурних особливостей цільової аудиторії.

Можна зробити висновок, що тексти інструкцій наповнені значною мірою технічним змістом та мають свої стійкі обороти і кліше. Вони мусять містити якомога більше простих речень, котрі є чіткими та зрозумілими. У таких текстах є велика кількість безособових конструкцій та відсутня емоційно забарвлена лексика.

Список використаних джерел

1. Жанрово-культурна специфіка англомовних та українськомовних текстів інструкцій з експлуатації побутових приладів: аспекти перекладу. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/a0db12d7-947b-4998-9858-bea176d9e680/content> (дата звернення :01.10.2024)
2. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури : Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2004. С. 367–368.

ДИМОВСЬКИХ О., Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

Науковий керівник: Удовіченко Г. М., кандидат педагогічних наук, доцент, Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

Рекламний текст як емоційне звернення до аудиторії: перекладацький аспект

Рекламний текст – це спеціально створене повідомлення, яке має на меті привернути увагу, зацікавити і стимулювати споживача до певної дії, наприклад, до купівлі продукту або послуги. Рекламні тексти використовуються в різних медіа: друкованих виданнях, інтернеті, на радіо та телебаченні, зовнішній рекламі тощо. Вони відрізняються від інших текстів своєю лаконічністю, виразністю та прагненням досягти максимальної ефективності за короткий час [2, с. 5].

Основними характеристиками рекламного тексту є:

- цільова спрямованість: орієнтованість на конкретну аудиторію з урахуванням її потреб та інтересів;
- переконливість: використання аргументів і психологічних прийомів для впливу на споживачів;
- емоційність: апеляція до емоцій, почуттів і бажань аудиторії;
- лаконічність: чіткість і стислість висловлювання, здатність донести основне повідомлення мінімальною кількістю слів;
- креативність: застосування оригінальних ідей та нестандартних підходів для залучення уваги [2, с. 8].

Рекламні тексти повинні бути не лише інформативними, але й впливовими, створюючи позитивний образ продукту або бренду в свідомості споживача. Ефективний рекламний текст здатний значно підвищити продажі та "впізнаваність" бренду, що робить його важливим інструментом у сучасному маркетингу.

Емоційне звернення до аудиторії в рекламних текстах досягається за допомогою різних мовних засобів, які сприяють створенню певного настрою, викликають позитивні або негативні емоції та впливають на почуття споживачів. Головним з цих засобів є емоційно заряджені слова і вирази, що сприймаються аудиторією як емоційно впливові; серед них такі як "любов", "щастя", "враження", "радість", "емоція", "love", "happiness", "excitement", "joy", "passion", "thrill", "delight", "euphoria", "bliss", "ecstasy" тощо [1, с. 15].

Відтворення емоційного тону проявляються через риторичні прийоми, які акцентують на емоційному стані читача або слухача, наприклад, питальні речення типу "Чи бажаєте ви відчути справжню радість?". Слід також зазначити, що виразні порівняння або метафори можуть викликати конкретні емоції і асоціації у споживачів, підсилюючи ефект рекламного повідомлення.

Наведемо приклади емоційно заряджених слів та виразів у рекламних текстах:

1. "Відчуйте справжню насолоду!"
2. "Переживіть миті щастя з нашим продуктом!"
3. "Зробіть крок до нових емоцій!"
4. "Ваша радість - наша мета!"
5. "Indulge in luxury" (насолоджуйтеся розкішшю)
6. "Experience the thrill" (відчуйте екстаз)
7. "Discover your bliss" (відкрийте своє блаженство)
8. "Feel the passion" (відчуйте палкість)
9. "Find joy in every bite" (знаходьте радість у кожному ковтку)
10. "Ignite your excitement" (розпаліть ваше захоплення)
11. "Embrace the euphoria" (обійміть ейфорію)
12. "Savor the delight" (насолоджуйтеся насолодою)
13. "Immerse yourself in happiness" (зануртеся в щастя)
14. "Enjoy the ecstasy of savings" (насолоджуйтеся екстазом економії) [3].

Шляхи відтворення емоційного звернення в перекладі з урахуванням культурних відмінностей включають:

1. *Вибір адекватних слів і виразів:* перекладач повинен вибирати слова та вирази, які відтворюють той самий емоційний тон, що і в оригіналі, враховуючи особливості мови та культурного контексту цільової аудиторії:

*"She was **over the moon** when she got the job offer." – "Вона була **на сьомому небі**, коли отримала пропозицію роботи."*

У даному випадку вибір фрази "на сьомому небі" передає той самий емоційний тон, що й в оригіналі ("over the moon"). Обидва вирази використовуються для позначення високого ступеня щастя або захоплення. Також, перекладач врахував культурний контекст цільової аудиторії, обравши вираз, зрозумілий та прийнятний для читачів цієї мови.

2. *Передача емоційного заряду через стиль перекладу:* збереження стилю та емоційного навантаження оригінального тексту допомагає зберегти його вплив на аудиторію:

"The stormy sea mirrored her tumultuous emotions." – "Бурхливе море відображало її бурхливі емоції."

У цьому прикладі перекладач використав подібний стиль та образність, як у оригіналі, щоб передати емоційний заряд тексту. Він зберіг структуру оригінального речення та використав синоніми та відповідні вирази, щоб передати той самий відтінок емоцій та атмосферу. Таким чином, аудиторія отримує подібне враження від перекладу, як від оригіналу.

3. *Використання локалізованих метафор та порівнянь:* використання метафор і порівнянь, які близькі та зрозумілі цільовій аудиторії, підсилює емоційний ефект перекладу:

*"Her laughter was **like music to his ears**." – "Її сміх був як **музика для його вух**."*

У цьому прикладі перекладач використав локалізовану метафору ("музика для вух"), яка є зрозумілою та близькою цільовій аудиторії. Вираз "музика для вух" є загальноприйнятим у багатьох культурах для позначення чогось приємного

та приємно звучного. Це допомагає підсилити емоційний ефект оригіналу та зрозумілість перекладу для читачів.

4. *Адаптація до культурних норм і цінностей*: перекладач повинен враховувати культурні відмінності та відповідність мовних засобів перекладу культурним нормам і цінностям цільової аудиторії [1, с. 34]:

*"In some cultures, the color **white** symbolizes purity and innocence." – "У деяких культурах, **білий** колір символізує чистоту і невинність."*

У даному прикладі перекладач врахував культурні відмінності та значення кольорів у різних культурах. Він зберіг значення кольору білого як символу чистоти і невинності, адаптуючи його до культурних норм та цінностей цільової аудиторії. Такий підхід допомагає забезпечити зрозумілість та відповідність перекладу місцевим культурним конвенціям.

Отже, рекламні тексти мають унікальні характеристики, що відрізняють їх від інших типів текстів. Їх головна мета – привернути увагу, зацікавити споживача та спонукати до певної дії. Для досягнення цієї мети рекламні тексти використовують спеціальні прийоми і методи, які забезпечують їх ефективність та впливовість.

Список використаних джерел

1. Аакер Д. А. Вибудова сильних брендів / пер. з англ. В. Іванов. Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2002. 312 с.
2. Огілві Д. Огілві про рекламу / пер. з англ. М. В. Олександрова. Харків : Фоліо, 2018. 224 с.
3. Belch G. E. & Belch M. A. Advertising and Promotion: An Integrated Marketing Communications Perspective. McGraw-Hill Education. 2018.

ІВАНОВА О., Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ.

Науковий керівник: О. О. Сиротіна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземної філології і перекладу, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ.

Роль латинської мови в фармацевтичній термінології

Латинська мова, вічно жива у науці та медицині, відіграє ключову роль у фармацевтичній термінології, що забезпечує точність та міжнародне розуміння у цій галузі. Завдяки її використанню в назвах лікарських засобів, активних речовинах, дозуваннях та інструкціях до застосування препаратів, латинська мова стала своєрідним кодом, що дозволяє фахівцям та пацієнтам усвідомлювати інформацію незалежно від мовного середовища.

Одним із головних принципів фармацевтичної термінології є забезпечення її однорідності. Використання латинської мови у цьому контексті дозволяє уникнути недорозумінь та помилок через переклад, оскільки терміни

залишаються однаковими в усіх країнах, незалежно від мови. Завдяки використанню латинської мови, фармацевтична галузь стає більш доступною та зрозумілою для всього світу.

Розглянемо детальніше фармацевтичну сферу і відповідні термінологію та номенклатуру. Самі терміни "фармація" і "фармацевтика" ("сукупність прикладних дисциплін про добування, обробку, зберігання та відпустку ліків") давньогрецького походження і походять від слова "pharmakon", яке означає "ліки". При цьому слова pharmakia (грецьк., буквально "ліки") і pharmakeutike (грецьк., буквально "лікарська") вживалися в значенні "майстерність виготовлення і застосування ліків для лікування хворих". Через латину обидва терміни увійшли в усі європейські мови. Латинські та латинізовані грецькі слова використовуються в європейській медицині вже протягом кількох століть: у назвах сировини для виробництва лікарських препаратів, у назвах готових, виготовлених ліків і в рецептурі, тобто рекомендаціях щодо їхнього застосування. Фармацевтична термінологія складається з назв лікарських засобів і препаратів, лікарських форм, а також допоміжних слів (дієслів, іменників, прикметників, прислівників, прийменників, прийменників), які вживаються переважно в рецептах.

Лікарські засоби (ліки, ЛЗ) (англ. Medicinal agents, drugs) – речовини або їхні комбінації, що вступають у контакт з організмом людини або тварини, проникають до органів, тканин організму людини або тварини, які застосовують для профілактики, діагностики, лікування захворювання, реабілітації, для збереження, запобігання або переривання вагітності, а також одержані із крові, плазми крові, з органів, тканин організму людини або тварини, рослин, мінералів методами синтезу або із застосуванням біологічних технологій. До лікарських засобів належать фармацевтичні субстанції (англ. Pharmaceutical substances) і лікарські препарати (англ. Pharmaceuticals; drugs).

Лікарський засіб, лікарський препарат, медикамент, ліки (новолат. Praeparatum medicinale, praeparatum pharmaceuticum, medicamentum) – речовина або суміш речовин синтетичного або природного походження у вигляді лікарської форми (англ. (drug) dosage form, (drug) formulation, (pharmaceutical) dosage form) (таблетки, капсули, розчину, мазі тощо), яку застосовують для профілактики, діагностики та лікування захворювань. Перераховані лікарські форми – таблетки (англ. tablet, pill, pellet), капсули (англ. capsule), розчини (англ. solution), мазі (англ. ointment, liniment) тощо – мають на увазі найбільш зручні для прийому (вживання) форми лікарських засобів. Ліки, готові до вживання, що мають у фармацевтиці назву "лікарський препарат", – це виготовлений в аптеці або на фармацевтичному підприємстві лікарський засіб у тій чи іншій лікарській формі. Список назв лікарських препаратів і форм, запозичених із латинської мови, становить Міжнародну фармацевтичну номенклатуру. Природно, що фармацевтична термінологія та номенклатура розвиваються, відбувається застарівання одних і заміна їх іншими препаратами або лікарськими формами, тому список фармацевтичних термінів, зокрема запозичених з латинської мови та утворених на основі латинських коренів та елементів, переглядається та оновлюється.

Базові поняття фармації та фармацевтики і лікарська рослинна сировина в англійській мові також часто іменуються латинськими запозиченнями. Таким чином, латинські запозичення трапляються в назвах лікарських рослин і лікарських засобів, у назвах хімічних елементів і сполук, а також у межах лексичних одиниць, які прирівнюються до лікарських засобів. Ми наголошуємо на факті значущості латинської мови в багатьох спеціальних сферах людської діяльності, зокрема, у сфері медицини і, вже, у фармацевтиці. У сучасній англійській мові спостерігається велика кількість запозичень із латини, а також утворення термінологічних і номенклатурних одиниць на основі латинських коренів та елементів різних періодів, у тому числі за зразком латинської мови.

Отже, латинська мова, як вже стабільна та затверджена мова науки та медицини, забезпечує стабільність у фармацевтичній термінології. Це означає, що терміни залишаються незмінними протягом тривалого часу, уникаючи змін та плутанину. Латинська мова є невід'ємною частиною фармацевтичної спільноти, що сприяє зв'язку та співпраці між фахівцями з усього світу.

КОБЕЗА А., Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Науковий керівник: Кабаченко І.Л., доцент, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

МЕДІА ЯК ДЖЕРЕЛО НЕОЛОГІЗМІВ: ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ І НІМЕЦЬКИХ НОВОТВОРІВ

Abstract. The diploma work focuses on the peculiarities of translating neologisms found in media language, with a specific emphasis on English and German. The research outlines the theoretical frameworks surrounding neology in contemporary linguistics and explores the national-cultural specifics of new lexical items. The study analyzes the media as a primary source of neologisms, detailing the processes of neologism formation in both English and German. It highlights the challenges and strategies involved in translating these neologisms into Ukrainian, considering their cultural and contextual nuances.

Key words: neologisms, translation, media language, English, German, national-cultural specifics, translation strategies.

Постановка проблеми. Переклад неологізмів, що виникають у медіатекстах англійської та німецької мов, є складним завданням через їхню новизну, культурну специфіку та контекстуальне значення. Важливо не лише передати зміст нових термінів, але й зберегти їхню культурну специфіку при перекладі на українську мову. Це актуальна проблема в умовах глобалізації та інтенсивного розвитку нових технологій і соціальних змін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Неологізми активно досліджуються у сучасній лінгвістиці, особливо у зв'язку з їхньою роллю в медіа.

Дослідники, такі як І. Білодід, О. Пономарів та Л. Кравець, аналізували функції неологізмів у медіа, проте питання їхнього перекладу залишається недостатньо розробленим. В останні роки з'явилося багато робіт, присвячених впливу культурних факторів на створення та адаптацію нових слів, однак проблема перекладу неологізмів у контексті міжкультурної комунікації потребує додаткового дослідження.

Метою статті є дослідження специфіки перекладу неологізмів у медіатекстах англійської та німецької мов на українську мову, з урахуванням їхньої семантичної та культурної значущості. Також стаття має на меті розробку ефективних перекладацьких стратегій, що дозволять зберегти культурний контекст та адекватність перекладу.

Виклад основного матеріалу дослідження. У ході дослідження було детально проаналізовано особливості утворення та перекладу неологізмів у медіатекстах англійської та німецької мов. Неологізми, як нові лексичні одиниці, відображають соціальні, культурні та технічні зміни в суспільстві. Це робить їх переклад складним завданням, що потребує врахування як лінгвістичних, так і культурних аспектів. Аналіз охоплює не лише способи утворення неологізмів, але й розгляд особливостей їх закріплення у мові та специфіку перекладу на українську.

З огляду на різні підходи дослідників до поняття «неологізм» і широкий спектр його визначень, ми вважаємо найбільш точним і всеосяжним визначенням те, яке надає О. О. Селіванова у своїй енциклопедії «Сучасна лінгвістика»: «Неологізм – це слово або вираз, які використовуються в мові в певний період для позначення нового або вже існуючого поняття, але в іншому значенні, і сприймаються як нові носіями мови» [6, с. 417].

Оскільки «неологізм» є відносним поняттям, слова, які колись вважалися неологізмами, через плину часу, розвиток суспільства, науки та технологій, втратили свій новаторський характер [7, с. 23]. Тому термін «неологізм» (від грец. νέος – молодий, новий і λογισμός – думка, судження) визначається як лексична одиниця, яка ще не стала частиною загальноживаної мови, але знаходиться в процесі її освоєння і є новою за формою або значенням. Таким чином, неологізм зазвичай проходить кілька етапів соціалізації (прийняття в суспільстві) і лексикалізації (закріплення в мові).

Особливість неологізмів, а також складність їх перекладу полягає в тому, що вони фіксуються у словниках із значним запізненням або зовсім не фіксуються [8, 34]. Сам процес перекладу відбувається в два етапи. Спочатку з'ясовується значення нового слова. Перекладач звертається до найновіших видань тлумачних словників або визначає значення слова, аналізуючи його контекст та структуру, враховуючи різні способи утворення неологізмів (афіксація, скорочення, запозичення, конверсія, складання та переосмислення слів тощо). Потім здійснюється сам переклад засобами української мови, використовуючи описані нижче методи перекладу. Універсального і єдиного способу перекладу не існує.

Тому виділяють такі способи перекладу неологізмів:

1. Передача неологізмів за допомогою перекладацької транслітерації та транскрипції. Транслітерація полягає в тому, що англійське слово передається українськими літерами, відповідно до букв, з яких воно складається: *radar* – *радар*, *marketing* – *маркетинг*, *Internet* – *Інтернет*. Цей метод широко використовувався перекладачами до кінця XIX століття. Для цього перекладачеві не обов'язково було знати вимову англійського слова, достатньо було візуального сприйняття [4].

Значно більшої розповсюдженості у перекладацькій практиці сучасності має прийом транскрибування, який полягає у передачі українськими літерами не орфографічної форми, а звучання англійського слова. Через значні відмінності фонетичних систем української та англійської мов, така передача завжди є дещо умовною і відтворює тільки подібність англійського звучання. Слід мати на увазі, що під час використання прийому транскрипції завжди присутній елемент транслітерації.

Слід пам'ятати, що під час транскрипції завжди присутні елементи транслітерації. Вони проявляються в таких випадках: 1) транслітерація невимовних звуків; 2) транслітерація редукованих голосних; 3) передача подвоєних приголосних; 4) вибір варіанту вимови, найближчого до написання. Приклади такого способу передачі неологізмів: *chat* - *чат*, *hacker* - *хакер*, *scanner* - *сканер*, *cartridge* - *картридж*, *Nikkei* - *Ніккей* (*індекс курсів цінних паперів на Токійській фондовій біржі*) *тощо*.

2. Переклад неологізмів за допомогою калькування. Цей спосіб полягає в заміні складових частин, морфем чи слів (у випадку стійких словосполучень), одиниці оригіналу – їх лексичними відповідниками в мові перекладу. Особливість калькування як засобу передачі неологізму – узбереженні незмінної внутрішньої форми лексичної одиниці. Калькування як прийом створення еквівалента схожий на буквальний переклад – еквівалент цілого створюється за допомогою простого складання еквівалентів його складових. Наприклад, *слово multicurrency складається з "multi" і "currency", які можна перекласти окремо як "багато" та "валюта", отримавши при цьому "багатовалютний": multicurrency credit — багатовалютний кредит*.

Калькуванню піддаються тільки неологізми складного слова: *workaholic* - *трудоголік*, *antihero* - *антигерой*, *Bircher* - *берчіст*. Два перших приклади не викликають труднощів, оскільки перекладені поморфемно та вже закріплені у розмовній та письмовій українській мові, хоча й зазначені не у всіх словниках. Цікавим для перекладацького аналізу є останній приклад. Перша частина слова, тобто корінь, залишається незмінною і транскрибується, а суфікс *-er*, що позначає осіб, замінюється на відповідний український суфікс *-іст*, який повністю відповідає значенню та формі слова з мови оригіналу і є адекватним перекладом [9, с. 455]. Перевага методу калькування полягає в лаконічності та простоті отриманого еквівалента, а також у його однозначній відповідності вихідному слову. Хоча еквіваленти-кальки можуть «страждати» від буквального перекладу, їхня стислість і потенційна термінологічність роблять їх досить привабливими для вживання у газетно-публіцистичних та суспільно-наукових текстах [9].

3. Афіксація є одним із найпродуктивніших способів творення нових слів. Наприклад, префікси "tele-" (як у "telework", "telecommute") та "mega-" (як у "megacity") є типовими для сучасних англійських неологізмів. Також важливим джерелом нових слів є конверсія, коли одне й те саме слово може змінювати свою частину мови, наприклад, перетворення іменників у дієслова, як це відбувається зі словом "Google", яке стало основою для дієслова "to Google" (зуглити).

Медіа відіграють вирішальну роль у закріпленні нових слів у словниках та повсякденній мові. Наприклад, такі неологізми, як "selfie", "hashtag", "influencer", виникли та швидко поширилися завдяки інтернет-ресурсам і соціальним мережам, стаючи частиною глобального мовного обігу. Проте переклад таких слів на інші мови, зокрема українську, часто виявляється складним, оскільки важливо не лише передати їх лексичне значення, але й зберегти культурний контекст, який вони несуть.

4. Описовий переклад, або експлікація. Це метод перекладу, що полягає в передачі певного поняття за допомогою опису засобами іншої мови. В. Комісаров визначає описовий переклад як «Лексико-граматична трансформація, за якої лексична одиниця мови оригіналу замінюється словосполученням, що експлікує її значення, тобто дає більш чи менш повне пояснення цього значення мовою перекладу» [5, с. 251]. Цей прийом може використовуватися як для пояснення значень у словнику, так і для перекладу неологізмів у конкретному тексті. Описовий переклад застосовується тоді, коли перекладач не може передати неологізм за допомогою транслітерації, транскрипції або калькування. Зазвичай це відбувається, коли поняття, явище чи предмет, названі неологізмом, не існують у мові перекладу. Наприклад, *carsharing (car-pooling AmE)* - спільне користування автомобілем (наприклад, сусідами) з метою скорочення кількості транспортних засобів на дорогах і зменшення, таким чином, негативного впливу на навколишнє середовище [9].

Описовий переклад здійснюється різноманітними засобами. По-перше, це пояснювальний засіб, оскільки тут пояснюються суттєві елементи значення перекладного слова. Пояснювальний переклад знаходиться ближче до тлумачення слова, але він усе ж таки залишається перекладом. Утім, навіть при оптимальному підборі пояснювального еквівалента для нього характерний такий недолік, як багатослівність. Наприклад: *telecourse* - «навчальна програма по телебаченню», *teleshopping* - «заказ покупки по телефону». Серед неологізмів, що передаються за допомогою описового перекладу, також такі: *outernet* - традиційні засоби масової інформації (які протиставляють Інтернету), або реальне життя; *Arab Spring* – Арабська весна, - словосполучення, яким стали означати революційні події в Лівії, Сирії, Єгипті та інших арабських країнах (дане словосполучення практично вийшло з ужитку до початку 2014 року), *dot-con artist* - «кібершахрай».

Останній неологізм базується на своєрідній грі слів, оскільки новотвір «dot-com» або просто «dot» позначає компанію, фірму, що здійснює свою комерційну діяльність тільки через Інтернет, а словосполучення «con artist», запозичене у свій час зі сленгу, вживається на позначення шахрая, афериста. Тож при зрощенні цих двох елементів маємо «dot-con artist», який передається

засобом описового перекладу. *Hotdot* - «дуже успішна інтернет компанія» або «крута інтернет компанія». *Dot-community* - «район зосередження компаній, що здійснюють свою діяльність через Інтернет».

Деякі неологізми сучасної англійської мови утворюються за допомогою аббревіації, і для їх перекладу можуть використовуватися всі раніше згадані методи. Окреме місце серед неологізмів-скорочень займають так звані «графічні конденсати» — результат функціонування інноваційного способу утворення мовних одиниць, які включають не лише ініціальні літери (як при аббревіації чи акронімізації), а й інші графічні знаки, наприклад: *4X (forex – foreign exchange)* – «іноземна валюта», «ринок іноземної валюти». Часто такі новотворення представляють специфічний тип аббревіатур з використанням цифри «2» завдяки її омофонічності з прийменником «to». Неологізми такого типу будуть перекладатися засобом описового перекладу. Наприклад: *B2B (business to business)* – «ділові відносини між підприємствами»; *C2C (consumer to consumer)* – «ділові відносини між споживачами».

5. Останнім часом для передачі неологізмів також використовується прийом прямого включення, що передбачає використання оригінального написання англійського слова в тексті. Застосування цього методу може бути виправданим у випадках, коли неологізм не можна передати жодним із розглянутих способів перекладу через його специфічне звучання або написання. Наприклад: *iPad, iPod, Apple, Bluetooth*.

Часто на сторінках періодичної преси можна зустріти слова, що складаються з двох частин: англійської, зі збереженням оригінального написання, і української: *web-сторінка, on-line-доступ*.

У сучасній англійській мові нерідко доводиться поєднувати описовий переклад з іншими способами передачі неолексики [1]. Це дає можливість поєднувати стислість та економність засобів вираження, притаманних транскрипції чи транслітерації, або ж калькуванню, з розкриттям семантики даної одиниці, яке досягається шляхом описового перекладу. Один раз пояснивши значення певної лексичної одиниці, перекладач надалі може застосовувати транскрипцію або кальку, зміст яких вже зрозумілий читачеві. Приклади поєднання описового методу з транслітерацією та транскрипцією: *hackerazzi* - хакерацці, людина, яка зламує електронну пошту знаменитостей, їх рахунки для отримання певних даних з комп'ютера; *lostaphile* - лостофіл, фанатичний прихильник серіалу *Lost* («Залишитися в живих»); *blonder* – блондер, молодий хлопець, котрий зав'язує стосунки тільки з білявками; *brandalism* – брендалізм, завішування фасадів міських будівель потворними рекламними постерами; *oprahization* – опраїзація, зростаюча тенденція сповідатися на людях, чому немало посприяло популярне телешоу *Опри Уінфрі*. Приклади поєднання калькування з описовим методом: *word of mouse* - слово миші, інформація поширена через чати і блоги; *garage mahal* - гараж махал, багатопверховий гараж або парковка.

6. Прийом приблизного перекладу. Цей метод застосовується для передачі неологізмів, які належать до фонового лексикону, тобто тих, що в мові оригіналу та мові перекладу мають різні лексичні фони (значення слів відрізняються

семантичними нюансами). Комісаров визначає його так: «Приблизний переклад – це використання граматичної одиниці мови перекладу, яка в даному контексті частково відповідає безеквівалентній граматичній одиниці мови оригіналу» [5, с. 249]. При цьому методі зберігається основне значення слова, але в мові перекладу воно відрізняється від оригіналу лексичним фоном. Наприклад: *nerd* – *неприємна, неприваблива людина*; *buddy* – *друг, товариш*; *weeb* – *нікчема*, *scumbag* – *покидьок*, *shell* – *безпритульний*, *witp* – *слабка людина, невдаха*. Хоча такий спосіб повністю не відповідає вимогам перекладу, оскільки втрачаються відтінки значення, конотативні відтінки слова, а з тим – і прагматичний компонент, приблизний переклад, однак, є допустимим, якщо не вдається застосувати жоден з описаних вище способів передачі неологізмів.

В даному дослідженні, яке проводилося на матеріалі текстів політичного електронного медіа-дискурсу, ми намагалися подолати згадані складнощі і виявити такі способи перекладу політичних неологізмів, які будуть якнайкраще сприяти збереженню вихідної оцінки. Таким чином, ми вважаємо, що найкращим рішенням є застосування традиційних способів відтворення неологізмів у мові перекладу у поєднанні зі способами передачі оцінки при перекладі. Даний варіант можна вважати найбільш оптимальним як з точки зору відтворення неологізмів, так і з точки зору відтворення оцінки тексту оригіналу.

При перекладі оцінних неологізмів в будь-яких сферах фахівець стикається з двома завданнями. Перш за все, перекладачеві необхідно встановити значення та оцінність нової лексичної одиниці в даному контексті. Як правило, в більшості випадків при перекладі політичного дискурсу саме контекст допомагає перекладачеві у визначенні значення неологізму. Однак перекладач може зіткнутися з тим, що вузький контекст не завжди виявляється достатнім для встановлення значення нової одиниці, і значення її можна встановити лише виходячи з широкого контексту, або з деяких фонових знань [3].

Встановивши значення нового слова, перекладач стикається з проблемою вибору еквівалента в мові перекладу. Як відзначає ряд лінгвістів, при перекладі неологізму перекладач може вибрати один з існуючих в мові перекладу еквівалентів, або, якщо такий відсутній, створити нове слово в мові перекладу, або використати описовий переклад. Серед можливих варіантів перекладу також пропонуються такі способи як калькування, транскрипція і транслітерація. Ці методи широко застосовуються в перекладацькій практиці і для відтворення оцінної маркованості лексичних одиниць, тому використання їх для перекладу оцінних неологізмів цілком виправдане [1, с. 57 – 64].

Дослідження у галузі перекладу оцінних неологізмів показують, що одним з найбільш часто вживаних методів перекладу неологізмів є пошук еквівалента в мові перекладу. Тим не менш, у перекладацькій практиці трапляються випадки, коли перекладач підбирає еквівалент з більш широким значенням або з меншою експресивною забарвленістю (це іноді може бути викликано вимогами цензури). На жаль, іноді такий вибір перекладача може привести до втрати ефекту. Так, неологізм "*Cover-your-ass strategie*", використаний політиком Манфредом Штольпе в інтерв'ю для Spiegel в перекладному варіанті статті з'явився як

"правило прикривати власну шкіру", що очевидно викликане моральноетичними нормами або правилами цензурної політики видання.

Істотно впливають на вибір прийому перекладу також особливості вираження оцінного компонента значення:

- оцінність неологізму закладається безпосередньо одним або кількома її компонентами, що особливо характерно для німецької мови у зв'язку з існуючою тенденцією до словоскладання (рекомендований спосіб перекладу – калькування, можливе також застосування транскрипції/транслітерації);
- оцінність неологізму закладається не конкретним елементом, а формується на основі соціокультурного сприйняття поняття, яке заключне в неологізмі (можливим є застосування різноманітних прийомів перекладу в залежності від структури самої вихідної одиниці);
- оцінність неологізму формується на основі метафоричного сприйняття компонента неологізму чи всієї лексеми загалом (рекомендований спосіб перекладу – описовий переклад, в залежності від метафори та структури самої одиниці можуть вживатися різноманітні способи перекладу).

При перекладі політичних оцінних неологізмів одним із найпоширеніших методів є калькування. Цей спосіб зазвичай застосовується при перекладі неологізмів і є найчастотнішим для оцінних лексичних одиниць. Калькування є особливо актуальним для перекладу оцінних неологізмів, оскільки дозволяє максимально точно відтворити структуру та оцінні характеристики одиниць вихідної мови.

Суть калькування полягає в утворенні нового слова або сталого словосполучення в мові перекладу, яке копіює структуру вихідної лексичної одиниці. Перевагами цього прийому є стислість і простота еквівалента, а також його чітка відповідність оригінальному слову. Хоча еквіваленти-кальки іноді "страждають" буквализмом, їх стислість і потенційна термінологічність роблять їх дуже привабливими для використання в суспільно-політичних і газетно-публіцистичних перекладах. Крім того, за рахунок збереження вихідного компоненту вдається відтворити оцінність оригінального неологізму без зміни її інтенсивності [5, с. 79 – 84]: *"So berichtete die rumänische Presse bereits 1995 über deutsche Versuche, auf rumänischem Boden den Ethno-Separatismus anzuheizen"* [8]. – *"Так повідомила у 1995 році румунська преса щодо спроб Німеччини розпалити етносепаратизм на території Румунії"*.

При перекладі неологізмів з оцінним компонентом широко застосовуються методи транскрипції та транслітерації. Зважаючи на спільність ідеологічних та оцінних стереотипів, а також збіг денотатів, що позначаються даними одиницями, даний вид трансформацій є одним з найчастотніших. Широке застосування транскрипції та транслітерації також пояснюється тим фактом, що значна кількість неологізмів, зокрема неологізмів політичної тематики, є запозиченнями.

Метод транслітерації полягає в передачі вихідного слова за допомогою літер мови перекладу. У сучасній перекладацькій практиці провідним способом є транскрипція, яка включає збереження деяких елементів транслітерації.

Прийом транскрибування полягає в передачі не орфографічної форми слова, а фонетичної [6, с. 192 – 196]: *"Jens Jessen untersucht, wie Gaddafi in den letzten zwanzig Jahren in der westlichen Öffentlichkeit vom Terroristen zum Popdiktator mutierte"* [7]. – "Дженс Джессен досліджує, яким чином за останні двадцять років в очах західної громадськості Каддафі перетворився з терориста на поп-диктатора".

Описовий переклад використовується в перекладі політичного дискурсу значно рідше. Експлікація або описовий переклад – це лексико-граматична трансформація, при якій лексична одиниця вихідної мови замінюється словосполученням, яке експлікує її значення, тобто дає більш-менш повне пояснення або визначення цього значення у мові перекладу. За допомогою експлікації можна передати значення будь-якого безеквівалентного слова в оригіналі. Застосування цього виду трансформації при перекладі неологічної оцінної лексики пов'язано з відсутністю в мові перекладу через відмінності культур і специфіки національного мислення лексичної одиниці, що несе те ж смислове навантаження, що й у мові оригіналу. Використання експлікації при перекладі оцінних неологізмів забезпечує збереження меліоративного або пейоративного оцінного компонента, а також нейтрального стилю, характерного для політичної лексики в певних комунікативних ситуаціях. Однак недоліком описового перекладу є його громіздкість і багатослівність. Тому цей спосіб перекладу найбільш ефективно застосовується в тих випадках, коли неможливо обійтися коротким поясненням [5, с. 79 – 84]. Наприклад: *"Ein Großteil der potentiellen Sozialbetrüger wird durch den automatisierten Datenabgleich enttarnt"* [9]. – "Значну частину потенційних осіб, що нелегально користуються пільгами, виявляє автоматизована система компенсації даних."

Використання прийому описового перекладу зумовлене необхідністю внесення в лексему в мові перекладу додаткової інформації. В лексичній одиниці мови оригіналу ця інформація залишається за рамками прямого вираження і базується на фонових знаннях про ситуацію в країні. Обраний варіант перекладу дає змогу адекватно відтворити значення політичного неологізму, але призводить до зменшення інтенсивності оцінки за рахунок відсутності в перекладі лексеми компоненту *"-betrüger"*.

Також для перекладу оцінних неологізмів може використовуватись прийом антонімічного перекладу (в порівнянні з іншими способами перекладу, застосовується не часто). Антонімічний переклад – це лексико-граматична трансформація, при якій заміна позитивної форми в оригіналі на негативну форму у перекладі чи, навпаки, негативної на схвальну супроводжується заміною лексичної одиниці вихідної мови одиницею мови перекладу з протилежним значенням. В рамках антонімічного перекладу одиниця вихідної мови може замінюватися не тільки прямо протилежною одиницею мови перекладу, але й іншими словами і сполученнями, що виражають протилежну думку. Застосування прийому антонімічного перекладу нерідко поєднується з використанням інших трансформацій (лексичних або граматичних) [6, с. 192 – 196; 5, с. 79 – 84].

Використання прийому антонімічного перекладу при відтворенні політичних оцінних неологізмів зумовлене в більшості випадків особливими стратегіями самого політичного дискурсу. Заміна ствердної форми на негативну може пом'якшувати або інтенсифікувати вихідну оцінність в разі необхідності: *"Tatsächlich scheint es, als habe mit Bremers Antritt eine Art Null-Toleranz-Regime im Irak begonnen."* [10] – *"Насправді ж здається, що саме з приходом Бремера до влади в Іраці розпочався справжній режим антитолерантності"*.

Загалом, дослідження демонструє, що переклад неологізмів є багатогранним процесом, який вимагає врахування багатьох факторів — від лексичних і граматичних особливостей до культурних і контекстуальних аспектів. Результати цієї роботи можуть бути використані для вдосконалення практики перекладу сучасних медійних текстів, що відображають поточні мовні та соціальні зміни.

Висновки. Узагальнюючи результати проведеного дослідження, можна зробити висновок, що переклад неологізмів вимагає глибокого розуміння культурного контексту та творчого підходу з боку перекладача. Перспективою подальших досліджень постає розробка спеціалізованих словників та посібників, які б допомогли перекладачам ефективно працювати з неологізмами, а також більш детальний аналіз національно-культурної специфіки нових лексичних одиниць у різних мовах.

Список використаних джерел

1. Дзюбіна О. І. Особливості утворення та функціонування семантичних неологізмів англійської мови в сфері інтернет-комунікації. *Записки з романо-германської філології*. 2014. Вип. 2 (33). С. 17–23.
2. Драбов Н. До питання перекладу англійських неологізмів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2015. № 13. С. 178–181.
3. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова книга, 2004. 574 с.
4. Кійко С. В. Англіцизми в сучасній німецькій мові (на матеріалі журналу *Der Spiegel*). Науковий вісник Чернівецького університету. 2007. № 339–340. С. 142–155.
5. Ковбасюк Л. А. Новітні лексеми сучасної німецької мови (на матеріалі словника неологізмів Інституту німецької мови (IDS)). *Закарпатські філологічні студії*. 2019. Вип. 8. Т. 1. С. 84–89.
6. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава, 2006. 716 с.
7. Стежко Ю. Г. Новоутворення в німецькій лексиці: природа, функціонування та особливості перекладу. *Наукові записки*. 2012. Вип. 12, ч. 1. С. 115–125.
8. Bhatia V. K. *Analysing Genre: Language Use in Professional Settings*. New York : Longman Publishing, 1994. 266 p.

9. Golden-Retriever-Effekt bei Justin Bieber / SPIEGEL ONLINE. 10.03.2011. URL: <http://www.spiegel.de/kultur/gesellschaft/0,1518,750047,00.html>.
10. Öchsner T. Weniger Schummeleien um Hartz IV / Süddeutsche Zeitung. 15.03.2012. URL: <http://www.sueddeutsche.de/wirtschaft/sozialbetrueger-in-deutschlandweniger-schummeleien-um-hartz-iv-1.1309335>.
11. Zand B. Sheriff mit Krawatte / SPIEGEL ONLINE. 23.06.2003. URL: <http://www.spiegel.de/spiegel/print/d-27442226.html>.

КОВТУН М., ОНИЩЕНКО М., ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля», Дніпро
ОНИЩЕНКО Г.А., Національний технічний університет «Дніпровська Політехніка», Дніпро

Способи перекладу емоційно-експресивної лексики у публікації Алана Рікмана «Щоденники. Безумно, глибоко»

Емоції — це фундаментальний аспект людського досвіду, який забарвлює всі аспекти нашого життя та більшість наших взаємодій. Емоційність це універсальна категорія художнього тексту, що характеризується регулярним планом змісту та регулярним мовним, комунікативним та стилістичним виразом. Чим більший простір емоційних думок, тим багатша інформація, навантажена літературною мовою [3; 5].

Емоційно-експресивна (стилістична, коннотативна) інформація відбиває людські почуття та емоції, відноситься до розряду екстралінгвістичної (знаменної) інформації, в якій на основі її співвіднесеності з фактами мови та мови виділяють два типи: 1) константна, співвідносна зі словом у мові за яким фіксовано у суспільній свідомості певний та різноманітний зміст); 2) окказіональна, контекстуальна, яка залежить від конкретного контексту, мовної ситуації і визначається задумом того, хто говорить або пише. У теорії перекладу та практичній діяльності перекладачів однією з актуальних та центральних є саме проблема передачі експресивної лексики тексту оригіналу у перекладі [4]. При цьому слід завжди брати до уваги, що одним із найскладніших є поняття змісту у художній літературі, можливість його впливу не тільки на розум, а й на почуття читача [8; 9]. Найчастіше така емоційна насиченість буває у порядку розташування слів, у якомусь стилістичному відтінку слова чи характері їх поєднання за змістом чи тому, що називають «емоційним ореолом» слова. Дослідники, зокрема Akhmedova [6], характеризуючи особливості перекладу англійського художнього тексту слов'янськими мовами, виділяють такі способи передачі: 1) слово - слово (intriguer - інтриган, boarder - нахлібник, tramp - обірванець, dandy - франт, rout - заклевати, chatter - клопотати) - тобто у цьому випадку зберігається часткова приналежність; 2) словосполучення – слово (а mechanical mare – корито, а vile proprietor – власник) – в англійській та цільовій мові спостерігається структурна різноманітність; 3) стійкий вираз – слово (riffraff

– шушера; repeat by rote – довбати); 4) словосполучення – словосполучення (a petty criminal – дрібна сошка, a prowling cat – шкодливий кіт); 5) англійське слово не перекладено цільовою мовою.

Опис і мовне вираження людських емоцій можна назвати «основним будівельним матеріалом», що служить для створення витворів художньої літератури [10]. При роботі з оригінальним художнім текстом завдання перекладача полягає в тому, щоб визначити функцію стилістичного прийому, що використовується, і прийняти необхідне рішення про можливість збереження даного прийому в тексті перекладу або про заміну його іншим стилістичним прийомом. Збереження експресивної функції художнього твору у перекладі – це збереження індивідуальності авторського стилю [11].

Одним із яскравих і свого роду унікальних прикладів емоційно-експресивної лексики є світовий бестселер «Шалено, глибоко. Щоденники Алана Рікмана» [1]. Він не належить до класичного жанру літературних (fiction) щоденників, але є дивовижною синергією художньої літератури, світської хроніки, популярної онлайн публіцистики та так званої «сповідальної» хроніки. В «Щоденниках» можна знайти багато прикладів емоційно-експресивної лексики різноманітних типів. Особливості стилю письменника з яскравою індивідуальністю можуть представляти серйозну проблему для перекладача, проте Олег Колесніков та Анна Пащенко блискуче впорались з цією задачею [2]. Представляється цікавим проаналізувати способи перекладу емоційно-експресивної лексики «Щоденників» Рікмана.

Вважаємо за доцільне поділити способи передачі експресивності при перекладі на три групи:

1. Переклад за допомогою еквівалента. Еквівалентність перекладу є спільністю змісту (змістовною близькістю) текстів оригіналу та перекладу, передбачаючи максимально точну передачу тексту оригіналу мовою перекладу в його повному обсязі («*Fascist mayor of Rome, Berlusconi, Sarkozy, President McCain? Bush still there, Cameron at a gallop... God help us*» (с. 391) («*Римський мер-фашист, Берлусконі, Саркозі, [мабутній] президент Маккейн? Буш досі на посаді, Кемерон скаче галопом... Рятуй нас, Боже*»)). «This crew is *amazing*» (с. 38) «Знімальна група *неймовірна*». Застосований спосіб перекладу – «слово-слово». Цей спосіб перекладу можна назвати найбільш адекватним для цього випадку: слово «неймовірна» надає реченню експресивності та емоційності, відповідної до передбачуваної в оригіналі, зберігаючи також семантичну еквівалентність оригіналу. «Agree how *clumsy* I was but that it wasn't deliberate and walked quietly away» (с. 172) «Погодився, що я *жахливо незграбний*, але це було ненавмисно, і тихенько пішов геть» Використана денотативна модель перекладу. Застосований спосіб перекладу – «слово-словосполучення». «*Extremely pleasant suite at the Clarence Hotel with a balcony and view up and down the length of the Liffey*» (с. 253) «*Надзвичайно приємний номер у готелі «Кларенс» із балконом і краєвидом усієї [річки] Ліффі*» Застосований спосіб перекладу – «словосполучення-словосполучення». У цих перекладах вдалося уникнути труднощів пошуку еквіваленту для лексем оригіналу.

2. Переклад за допомогою аналога. Такий переклад передбачає використання фразеологічного аналога, тобто ідіоми, яка передає те саме значення, але за допомогою іншого образу («Devlin fights a constant *battle with the bottle*» (с. 60) («Девлін невпинно *бореться із зеленим змієм*»)). В даному випадку використана ідіома, знайома для української читацької аудиторії. «His always *shaky sense of humour* completely deserts him» (с. 131). «І без того *кульгаве почуття гумору* геть його покидає». Застосований спосіб перекладу – «слово-слово». Експресивність передана за допомогою іншого образу. Цей спосіб перекладу можна назвати найбільш адекватним для цього випадку: слово «кульгавий» надає реченню необхідної експресивності, зберігаючи його емоційно-експресивний сенс (неміцність, непевність → недолік, тобто неповноцінність) і водночас наближаючи його до культурних паттернів української читацької аудиторії, полегшуючи сприйняття. «No process in the afternoon and so – the *spatzing* is unavoidable» (с. 30). «Ні в обід ні після не просунулися навіть на крок – тож *перегавкування* не уникнути». При перекладі вдалося уникнути труднощів, пов'язаних з міжкультурною специфікою маніфестації емоцій.

3. Переклад за допомогою заміни. У процесі перекладу заміні можуть піддаватися граматичні одиниці – форми слів, частини мови, члени речення, типи синтаксичного зв'язку тощо. («One of these *really lousy days* when you think ‘*what have I done?*’» (с. 79)) («Один з тих *глибинно паскудних днів*, коли питаєш себе: «*Де я так нагрішив?*»»)) В даному випадку, використовуючи заміну, збережено загальну експресивність оригінального тексту та його функціональний зміст. В наступному прикладі заміна є ще більш очевидною – перекладачі посилюють емоційність фрази, додаючи до неї елемент власного розуміння посилу автора: «They don't know their lines and Emma [Watson]'s diction is *this side of Albania at times*» (с. 285) («Вони не знають свого тексту, а в Емми [Вотсон] дикція *періодично гуляє між Альбіоном і Албанією*»). «The devil was crawling around today making me *antsy*» (с. 31). «Сьогодні навколо мене весь день кружляв біс, примушуючи мене до *нетерплячки й роздранування*». Застосований спосіб перекладу – «слово-словосполучення». Експресивність передана за допомогою заміни прикметника двома іменниками. «*Shots* lost all the time». «Постійно *профукуємо* хороші дублі». Застосований спосіб перекладу – «слово-слово». Експресивність передана за допомогою заміни дієприкметника на дієслово. У цих прикладах вдалося уникнути труднощів, пов'язаних з необхідністю збереження емоційно-оцінних конотацій, образного компонента та лексичної асоціативності.

Отже, можна дійти висновку, що у творі «Шалено, глибоко. Щоденники Алана Рікмана» найбільш часто використовується спосіб перекладу за допомогою еквіваленту, що є логічним, тому що задача перекладача – максимально точно донести до читацької аудиторії сенс авторського контенту та всі тонкощі авторської інтенції в кожному випадку. Що стосується способів перекладу за допомогою аналогу або заміни, вони використовуються у тих випадках, коли переклад за допомогою еквіваленту спотворить сенс авторської

інтенції, не передасть необхідного ступеня експресивності/емоційності або не буде зрозумілий україномовній аудиторії.

Список використаних джерел

1. Rickman A. Madly, Deeply: The Diaries of Alan Rickman / Alan Rickman. – Edinburg: Canongate Books, 2022. – 496 с.
2. Рікман А. Шалено, глибоко. Щоденники Алана Рікмана (перекладачі: Олег Колесніков, Анна Пащенко) – К.: Наш Формат, 2023. – 512 с.
3. Експресивна семантика: дискурсивна інтерпретація : монографія / Н. І. Бойко, Т. Л. Хомич. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2018. – 200с.
4. Остапенко С. А., Куц М. О. Способи передачі емоційно забарвленої лексики у процесі художнього перекладу // Закарпатські філологічні студії. – 2022. - № 22(2). – С.190-194.
5. Приблуда, Л. М. Художній дискурс: проблема інтерпретації / Л. М. Приблуда // Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. – 2022. – Том 33 (72), № 1. – Ч. 1. – С. 78–82.
6. Akhmedova E. D. Stratehii i metody anhloukrainskoho perekladu zasobiv movnoho vtilennia etaloniv khudozhnikh porivnian [Strategies and methods of English-Ukrainian translation of verbal instantiation of fiction simile] //Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni VN Karazina. Seriia “Inozemna filolohiia. Metodyka vykladannia inozemnykh mov. – 2020. – №. 91. – С. 80-86.
7. Alba-Juez L., Mackenzie J. L. Emotion processes in discourse //Emotion in discourse. – 2019. – Т. 302. – С. 1.
8. Apresyan M. On the concept of “expressiveness” in modern linguistics //Annals of Language and Literature. – 2018. – Т. 2. – №. 4. – С. 8-12.
9. Kim E. Emotion Analysis for Literary Studies / E. Kim, K. Roman, S. Padó // Reflektierte algorithmische Textanalyse / E. Kim, K. Roman, S. Padó., 2020. – pp. 237–268.
10. Rodríguez-Vergara D. The Importance of Discourse Studies in Linguistics, Language Teaching and Translation / D. Rodríguez-Vergara // US-China Foreign Language, Vol. 16, No. 6. – 2018. – pp. 297–310.
11. Tsepeniuk, T. Speech portrait of a character of a literary text in the original and its translation. / T. Tsepeniuk, I. Vavriv, I. A. Dziubanovska. // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2021 – 2018. – № 49 том 2. – С. 178–182.

КОНОВАЛОВ Н., Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Науковий керівник: Москаленко Н.О., к. ф. н., доцент, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Специфіка перекладу юридичних термінів у текстах законодавчих актів

Одним з визначних аспектів успішної інтеграції України у систему Європейського союзу - є своєчасна адаптація нашої країни до вимог, які представлені перед країнами-кандидатами на вступ. Однією з таких вимог є адаптація власного, внутрішнього, законодавства до законодавства ЄС. Для реалізації мети загальнодержавної політики України - вступу до Європейського Союзу - Україна має адаптувати своє національне законодавство та практику його застосування до всієї системи права ЄС таким чином, щоб відповідні норми європейського *acquis* були повністю інкорпоровані у національну систему права (третій копенгагенський критерій). Такий процес є тривалим і продовжується навіть після вступу країни до ЄС [6]. Проте для успішного виконання цієї умови необхідно не просто внести зміни до законодавчих та процесуальних актів України, а також зробити їх зрозумілими, для того, щоб юридична система країни змогла швидко адаптуватися до нових вимог. Через різноманіття понять та термінів юридичних систем, що були накопичені за роки розвитку законодавства, переклад юридичної термінології входить до кола найскладніших проблем у галузях лінгвістики та перекладознавства.

Переклад завжди вважався ключем до розуміння і взаємодії з іншими людьми і їхніми суспільствами. Юридичний переклад – це один із видів спеціалізованого перекладу, його об'єктом є передача засобами іншої мови нормативно-правових письмових чи усних текстів. Такий вид перекладу наділений рядом особливостей, які повинен знати перекладач юридичного тексту, оскільки помилки у перекладі можуть призвести до конфлікту між сторонами юридичного процесу, судових позовів чи припинення співпраці[2]. Під час виконання перекладу законодавчих актів, часто виникають проблеми коректного тлумачення іншомовних понять та термінів, оскільки в певних випадках вони можуть мати декілька значень, або взагалі не мати відповідників в українській мові. Юридичний термін – це слово або словосполучення, що співвідноситься з поняттям та предметом правової професійної сфери і на основі цього співвідношення є частиною юридичної терміносистеми, її невід'ємним елементом [1].

Сучасна юридична лексика має певні особливі вимоги, щодо юридичних термінів, які повинні враховуватися фахівцями у процесі перекладу. Одними з таких вимог є: співвідношення із позначуванням поняттям спеціальної сфери, незалежність терміну відносно контексту, наявність дефініції, прагнення до однозначності, системність, функціональна усталеність, відповідність термінологічним стандартам, кодифікованість, стилістична нейтральність, словотворча спроможність, граматична правильність, коректність [1]. Такий

перелік вимог не є вичерпним, а його дотримання надає змогу швидко виокремити юридичну термінологію від звичайної лексики.

Юридичні терміни англійської мови мають різне походження, способи словотворення, різну побудову, а також можуть виступати запозиченнями з інших мов, наприклад французької [9]. Юридична термінологія являє собою сукупність різноманітних термінів, що використовуються в текстах юридичних документів (правових актів). В текстах юридичних документів використовують три види термінів: загальнонавчани, спеціально-наукові та спеціально-юридичні [7]. Термінологія в юридичних текстах використовується не довільно, а має відповідати певним, сталим вимогам, а саме: доступності, єдності термінології, стабільності термінів, загальної визнаності термінів [4].

Юридичний текст окрім загальної складної структури, завжди буде насичений спеціальним юридичним термінами, які вимагають особливої уваги при перекладі. Процес перекладу складних юридичних термінів зазвичай ділиться на два ключові етапи: аналітичний і синтетичний. На першому, аналітичному етапі, відбувається аналіз окремих компонентів терміну, що передбачає правильне їх визначення [5]. Наприклад, при перекладі терміну: *intellectual property objects*, спершу треба надати визначення ключового слова, а саме *objects* – об'єкти, потім необхідно розглянути словосполучення *intellectual property* – інтелектуальна власність. Результатом такого підходу стане отримання найбільш достовірного перекладу терміну – об'єкти інтелектуальної власності.

При перекладі юридичних термінів особливу увагу необхідно приділяти контексту у якому вони використовуються. Найбільш розповсюдженими причинами некоректного перекладу термінів є:

- 1) у кожному конкретному випадку можливе обрання невідповідного значення певного слова;
- 2) наявність у тексті вузькоспеціалізованих термінів, які будуть зрозумілими лише фахівцям окремої правової галузі;
- 3) іноді причиною помилки у перекладі може стати звичайна неуважність та відсутність детального лексико-семантичного аналізу термінів [8].

Відтворення юридичної термінології в українському законодавстві має здійснюватися з обов'язковим врахуванням правових та мовних традицій нашої країни. Серед факторів, що можуть сприяти виникненню труднощів виконання перекладу юридичних текстів, як з української мови на англійську, так і навпаки слід виокремити такі фактори:

- 1) об'єктивного характеру: наявність термінів, які відображають українську правову специфіку їх багатозначність; варіативність термінів; семантична комплексність термінів, що впливає на їх однозначне розуміння;
- 2) фактори суб'єктивного характеру: принцип першої асоціації; поширені термінологічні помилки.

Переклад юридичних термінів у текстах законодавчих актів є складним та комплексним завданням, що постає перед спеціалістом перекладачем, оскільки він має не лише володіти спеціалізованою термінологією, яка виходить за межі вивчення іноземної мови, а також розуміти тонкощі її використання у правовому контексті. Перекладач законодавчих актів має бути обізнаним у чинному

законодавстві України, а також слідкувати за тенденціями розвитку закордонного законодавства. Помилка у процесі виконання юридичного перекладу може призвести до непередбачуваних наслідків, які можуть проявитися у порушенні функціонування самої системи права, юридичні терміни мають бути об'єктами особливої уваги перекладача, тому цей напрямок перекладацької діяльності є актуальним та затребуваним.

Список використаних джерел

1. Артикуца Н. В. Законодавчі терміни та їх визначення. Наукові записки. Юридичні науки. 2009. Том 90. С. 39–44.
2. Дудка А. А. Класифікації англійських юридичних термінів та прийоми їх перекладу на українську мову. Вісник Львівського національного університету імені Тараса Шевченка. 2009. № 12 (175). С. 13–17.
3. Карабан В. І. Англійсько-український юридичний словник: понад 75 тисяч слів та словосполучень юридичної підмови та близько 160 тисяч українських перекладних відповідників. – Вінниця, Нова книга, 2004. – 1088 с.
4. Козюбра М. І. Загальна теорія права : підручник. Київ: Ваіте, 2015. 392 с.
5. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу. Київ: Юніверс, 2003. С. 182.
6. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Перелік актів законодавства України та асquis Європейського Союзу у пріоритетних сферах адаптації. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629%D0%B3-15#Text>. (дата звернення: 07.10.2024).
7. Роєнко, Л. В., Горлатова, О. М., Редько, С. П. Особливості перекладу юридичних текстів. Актуальні питання іноземної філології. 2021. № 15. С. 91–96.
8. Фурт Д. В. Способи перекладу термінів українською мовою з англійської. Філологічні студії. Методика викладання мов. 2018. № 17. С. 272–281.
9. Шило В. Генезис і становлення англійської правничої та адміністративної термінології. Вісник Львівського університету (Серія : іноземні мови). 2003. № 11. С. 126–132.

КРАСАВІН Я., Національний технічний університет «Дніпровська Політехніка», м. Дніпро

Науковий керівник: Введенська Т. Ю., кандидат філол. наук, доцент, Національний технічний університет «Дніпровська Політехніка», м. Дніпро

Генеративний штучний інтелект як інструмент перекладу

Генеративний штучний інтелект (ГШІ) — це технологія, здатна створювати нові, оригінальні матеріали на основі вже наявних даних. На відміну від традиційного ШІ, який зазвичай виконує завдання на основі наперед визначених алгоритмів і чітких правил, ГШІ може створювати щось принципово нове. Використовуючи глибокі нейронні мережі, він аналізує величезні обсяги інформації, вчиться з цих даних і генерує нові тексти, зображення, музику, програмний код тощо. Така здатність робить його надзвичайно гнучким і корисним в різних галузях — від творчих індустрій до науки. Працюючи на основі глибокого навчання, ГШІ моделює поведінку людського мозку, обробляючи дані в багатошарових нейронних мережах. Це дозволяє йому не просто копіювати або повторювати те, що він бачив раніше, а й формувати нові рішення на основі контексту та специфічних вимог користувача. Одним із найвідоміших прикладів ГШІ є GPT (Generative Pre-trained Transformer), який здатен генерувати текст, що виглядає, як написаний людиною, включаючи діалоги, статті, коди та інші види контенту.

Генеративний штучний інтелект став новою потужною технологією, яка кардинально змінює способи роботи в різних сферах. Від автоматизованого створення маркетингових матеріалів до допомоги в наукових дослідженнях, ГШІ пропонує величезний потенціал для інновацій. Його можливості зручні для автоматизації рутинних завдань, що дозволяє людям зосередитися на більш креативних або стратегічних аспектах роботи. Наприклад, ГШІ використовується для написання статей, створення рекламних оголошень, прогнозування фінансових ринків або моделювання нових продуктів.

Особливо важливими є його можливості у сфері навчання та самовдосконалення. Системи ГШІ постійно покращуються на основі отриманого досвіду, що робить їх дедалі точнішими та ефективнішими в реальному використанні. Майбутнє цієї технології полягає не тільки у вдосконаленні окремих процесів, але й у повній трансформації цілих галузей, як-от медицина, освіта, дизайн чи інженерія. Можна очікувати, що у найближчі роки ГШІ стане невід'ємною частиною цифрових рішень і щоденних інструментів для багатьох професій.

У 2024 році ChatGPT залишається одним із найбільш відомих і популярних прикладів генеративного ШІ, проте на ринку з'являються нові, потужні альтернативи, що відповідають на різні запити користувачів. Ці альтернативи відрізняються як функціоналом, так і спеціалізацією. Наприклад, Jasper AI стає особливо популярним серед маркетологів завдяки своїй здатності створювати рекламні тексти й маркетингові стратегії. Сору.аі також спеціалізується на автоматизації контенту, дозволяючи швидко генерувати тексти для сайтів і

соціальних мереж. Інші значущі конкуренти включають Claude від компанії Anthropic, який робить акцент на етичності використання ШІ та його безпеці. Google представив свою відповідь ChatGPT — Bard, що інтегрований з пошуковими системами, пропонуючи користувачам більш широкі можливості для пошуку та генерації контенту. DeepL, який спеціалізується на перекладі, є одним із найбільш точних і контекстуально грамотних інструментів для багатомовної комунікації. Існує також Bing Chat від Microsoft, який пропонує інтеграцію з екосистемою Windows, та інші новітні розробки, які підходять для різних видів контенту і взаємодії.

Переклад із використанням штучного інтелекту та машинний переклад на перший погляд можуть здаватися схожими, але між ними є суттєві відмінності. Машинний переклад (МП), такий як Google Translate, працює за принципом статистичних або правилом керованих моделей. Він підбирає найбільш імовірний переклад на основі шаблонів та історії перекладів, що робить його швидким і ефективним для загальних текстів. Однак він має обмеження в розумінні контексту, культурних відтінків і стилістичних особливостей мови.

Натомість переклад із використанням штучного інтелекту, особливо генеративного ШІ, здатний набагато точніше передавати контекст, стиль і наміри автора. Такі системи, як GPT, можуть не тільки перекладати слова, але й відтворювати логіку, структуру та тон тексту, зберігаючи культурні та стилістичні особливості. Вони враховують не тільки мовні правила, а й ситуаційні фактори, що можуть впливати на зміст перекладу.

У порівнянні машинного перекладу та генеративного ШІ важливо розглянути кілька ключових аспектів: точність, гнучкість і продуктивність. Машинний переклад є рішенням для швидкого та масового перекладу стандартних текстів, де не потрібна глибока адаптація чи індивідуальний підхід. Це зручно для перекладу технічних документів, інструкцій або простих текстів, де важливі лише точні відповідники слів і фраз.

Генеративний ШІ, натомість, краще підходить для перекладу складних, стилістично насичених текстів, де важливо врахувати не лише значення слів, а й їхній контекст та інтонацію. Такий підхід є більш гнучким і може адаптуватися під специфіку певного тексту або ситуації. Наприклад, при перекладі художніх творів або маркетингових матеріалів генеративний ШІ надає більш глибокий, інтуїтивний переклад, що зберігає творчий задум автора.

Попри те, що генеративний ШІ може бути дорожчим і вимагати більше обчислювальних ресурсів, він забезпечує більш якісні результати для складних завдань. Тому вибір між МП та генеративним ШІ залежить від конкретних потреб: для швидких, простих завдань машинний переклад може бути кращим варіантом, тоді як для роботи з контекстуально складними текстами варто використовувати генеративний ШІ.

Метою дослідження є вивчення можливостей та відмінностей між генеративним штучним інтелектом і традиційними методами машинного перекладу, а також оцінка їхньої ефективності в різних сферах застосування. Дослідження спрямоване на визначення оптимальних рішень для перекладу текстів залежно від складності, контексту та вимог до якості.

Актуальність дослідження зумовлена стрімким розвитком генеративного штучного інтелекту, який відкриває нові можливості для перекладу та створення контенту, що вимагає глибшого розуміння контексту та стилю. Традиційні методи машинного перекладу мають свої обмеження, особливо в складних текстах, що підкреслює необхідність дослідження новітніх ШІ-рішень. Вивчення цих технологій дозволить ефективніше застосовувати перекладацькі інструменти в бізнесі, науці та творчих індустріях.

Висновки. Генеративний штучний інтелект відкриває нові горизонти для автоматизації, креативності та підвищення ефективності роботи в багатьох сферах. Його розвиток та інтеграція в повсякденні процеси продовжуватимуть змінювати світ технологій і впливати на майбутнє праці, перекладу та творчості.

Список використаних джерел

1. Ai Lab Projector. “Research on the Use of AI in Ukrainian Companies, March 2023. URL: <https://prjctr.com/library/video/shtuchnij-intelekt-ta-dizajn-doslidzhennya>. Дата звернення: 30.09.2024
2. Balani Navveen. “The Journey of a Prompt: Lifecycle in Generative AI Systems through Prompt Engineering.”. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/journey-prompt-lifecycle-generative-ai-systems-through-navveen-balani/> Дата звернення: 30.09.2024
3. Кабінет міністрів України. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text> Дата звернення: 30.09.2024
4. Collins Dictionary. “The acceleration of AI and other 2023 trends.” November 1, 2023. URL: <https://blog.collinsdictionary.com/language-lovers/the-acceleration-of-ai-and-other-2023-trends/> Дата звернення: 30.09.2024

КРАСІКОВА В., Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Науковий керівник: Н.О.Москаленко, кандидат філологічних наук, доцент кафедри перекладу, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Способи відтворення конотації у перекладі англомовного публіцистичного тексту

Переклад публіцистичних текстів вимагає не лише точного відтворення інформації, а й збереження конотативних відтінків мови оригіналу, які формують емоційне та культурне забарвлення висловлювань. Особливістю публіцистичного стилю є поєднання інформаційної та емоційної функцій, що підсилює вплив тексту на аудиторію. Конотації слів, які виникають на рівні

асоціацій та емоційних оцінок, відіграють важливу роль у формуванні ставлення до явищ, осіб або подій, тому їх коректне відтворення у перекладі є необхідним для адекватного сприйняття тексту іншомовною аудиторією.

Конотація є важливою складовою смислового навантаження публіцистичного тексту, оскільки вона впливає на настрій та емоційне сприйняття читачів. Однак при перекладі з англійської на українську мову часто виникають труднощі з передачею цих конотативних відтінків через відмінності у культурних та мовних контекстах. Недостатнє відтворення конотацій може призвести до втрати значної частини емоційного впливу тексту, що спонукає до пошуку ефективних способів їх передачі.

Основними способами відтворення конотації є:

Семантичне наближення

Перекладач обирає слова або вирази в мові перекладу, що мають подібні конотативні значення до оригіналу. Це дозволяє відтворити основний емоційний та асоціативний фон тексту, навіть якщо слово в буквальному перекладі є іншим. Наприклад, англійське слово «reckless» можна перекласти як «безрозсудний», щоб зберегти його негативну конотацію.

Еквівалентні фразеологізми

Фразеологічні вирази мають стійкі конотації, які часто неможливо передати дослівно. Тому перекладач шукає в мові перекладу фразеологізми з аналогічною конотацією. Наприклад, англійський вираз «kick the bucket» перекладається як «віддати кінці», оскільки обидва вирази є розмовними і мають негативну конотацію смерті.

Модуляція

Зміна структури або перспективи вислову для збереження конотаційного змісту. Наприклад, замість дослівного перекладу фрази «It's not a big deal» як «Це не велика справа», можна перекласти як «Нічого страшного», щоб передати конотацію легковажності.

Стилістична адаптація

Публіцистичні тексти часто містять елементи стилістичного забарвлення (урочистість, грубість, розмовність), що впливають на конотації. Відтворення стилістичних особливостей у перекладі забезпечує збереження емоційного впливу. Наприклад, розмовний вираз «What's the big fuss about?» можна перекласти як «Чого такий галас?», зберігаючи розмовний тон.

Компенсація

Якщо неможливо зберегти конотацію в певному місці тексту через культурні або мовні розбіжності, перекладач може компенсувати це в іншому місці, додавши додаткові конотативні елементи. Наприклад, якщо англійський вираз «He's a fox» не можна прямо перекласти, можна додати в іншій частині тексту опис, який підсилить враження хитрості героя.

Таким чином ефективне відтворення конотації в перекладі англійськомовних публіцистичних текстів вимагає від перекладача не лише лінгвістичної компетенції, але й глибокого розуміння культурних аспектів і стилістичних особливостей мови. Найбільш ефективними способами відтворення конотації є семантичне наближення, модуляція та стилістична адаптація, оскільки вони

дозволяють зберегти емоційний вплив тексту та його асоціативні зв'язки. Перекладачі повинні прагнути досягти рівноваги між точністю відтворення змісту та збереженням конотативних елементів, враховуючи культурні особливості цільової аудиторії.

Список використаних джерел

1. Гончар О. С. Публіцистичний дискурс та його функції. *Новітня філологія*. 2010. №16 (36). С. 35–41

КРИВЕНКО В., Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Дніпро

Науковий керівник: Висоцька Т.М., кандидат філологічних наук, доцент, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Дніпро

Англійська економічна термінологія: структурно-семантичний та перекладацький аспекти

Однією з ключових проблем сучасного термінознавства є визначення нових термінів, розробка способів їх відтворення у національній мові та їх кодифікація. Загальна важливість термінології сприяє великому обсягу досліджень у цій області, тому не дивно, що мовознавці приділяють значну увагу вивченню формування термінів, їх структури та значення, а також аспектам упорядкування, перекладу й іншим аспектам.

У словнику Ж. Марузо [4, с. 109] термінологія пояснюється як система термінів, які використовуються для вираження понять, притаманних даній науці.

В основі кожного терміна обов'язково лежить дефініція, яку він позначає, завдяки чому терміни представляють собою одночасно стислу і в той же час точну характеристику явища чи предмета. Терміни оперують кожною галузю знань, вони і складають суть термінологічної системи даної науки.

Дослідники термінології А. В. Крижанівська, Л. О. Симоненко, Т. І. Панько та ін. у своїх працях звертають увагу на те, що термін – це одиниця мови, покликана виражати поняття науки, техніки та інших спеціальних галузей, яка є невід'ємною частиною лексичної системи природної мови, що сприяє виконанню її пізнавально-інформативної функції, пов'язаної з фіксуванням і збереженням нагромаджених людством знань [3, с. 196].

Багато дослідників вважають, що важливими характеристиками терміна є його чіткість у межах певної системи термінів, наявність визначення, системність та конкретність. Однак насправді вимоги до термінів, такі як однозначність та відсутність синонімів, можуть бути скоріше прагненням, ніж реальністю. У термінології, так само як і в загальній лексиці, часто зустрічається багатозначність та синонімія.

Важливим у правильному перекладі терміну є належне оцінювання його морфологічної та словотвірної структури, а також розуміння семантичних різниць між термінами та словами. Згідно з класифікацією, запропонованою В. Карабаном [2, с. 564], терміни можна розділити за будовою на наступні категорії: «прості (прості кореневі слова), похідні (суфіксальні, префіксальні, суфіксально-префіксальні), складні та терміни-словосполучення».

Простий термін є непохідним і складається лише з однієї кореневої морфеми (наприклад, *bill* – рахунок, *market* – ринок, *finance* – фінанси), його основа залишається незмінною, до її складу входять головне значення слова, до якої можуть приєднуватися морфологічні флексії. Тоді як похідні терміни містять одну кореневу та одну (чи більше) афіксальну морфему»: *marketing* – маркетинг, *management* – менеджмент, *financial* – фінансовий, *development* – розвиток, *banking* – банківська справа, банківництво). Серед афіксів виокремлюється дві групи 1) власні (внутрішні засоби мови); 2) запозичені.

Похідні слова можна класифікувати на більш дрібні категорії за кількістю та типами афіксальних морфем за дериваційною моделлю. Зазвичай виокремлюють чотири способи формування слів:

Морфологічний - нові слова формуються шляхом додавання афіксів до кореня слова (у тому числі за допомогою префіксів, суфіксів та комбінованих префіксально-суфіксальних способів).

Морфолого-синтаксичний - утворення нового слова відбувається за рахунок переміщення слів з однієї частини мови в іншу.

Лексико-синтаксичний - створення нового слова відбувається за рахунок об'єднання двох чи більше слів.

Лексико-семантичний - нове слово утворюється внаслідок зміни значення вже наявного слова.

Вчені вважають, що перший метод створення економічних термінів найчастіше ґрунтується на морфології. Зокрема, за словами Т. Панько, "морфологічна структура терміну, створеного через додавання афіксу, містить в собі важливі основи для систематизації і має ключове значення у термінології, тому словотвір за допомогою афіксів завжди привертав увагу дослідників" [5, с.148].

Відповідно, для вірного перекладу утворених афіксальним шляхом термінів необхідно знати продуктивні афікси в підмові фінансів та вміти правильно ділити слово на компоненти.

Варто відзначити, що сучасна економічна та банківська термінологія надмірно перевантажена новими іноземними словами, які використовуються без тлумачень та відповідного перекладу на українську мову. Це ускладнює сприйняття тексту для людей, які не є фахівцями в цій галузі. Приклади термінів, які стали загальноживаними, можна розділити на дві категорії: ті, що частково зрозумілі на перший погляд для носіїв української мови (наприклад, *глобалізація*, *інтернаціоналізація*, *лібералізація*, *децентралізація*, *фрагментація*, *уніфікація*, *диджиталізація*, *стартап*, *грант*), та терміни, які можуть бути важко зрозумілі (*спін-офи*, *форсайт*, *фандрайзинг*, *дью ділідженс*, *комплаєнс*, *контролінг*, *аутсорсинг*, *лістинг* тощо).

У процесі перекладу головним завданням перекладача є вибір відповідного методу перекладу для чіткого, зрозумілого та точного відтворення сутності терміна.

Переклад економічної термінології виконується за допомогою змін слів, зв'язкових значень та граматичних структур. Раціоналізація економічної термінології потребує докладного наукового вивчення економічних понять, оскільки вони істотно залежать від визначень, що їм відповідають. При відсутності чіткого визначення економічного поняття неможливо створити точну термінологію.

Англійські економічні терміни класифікуються за різними критеріями, такими як зміст, форма, функція і внутрішньо-позамовна специфікація.

З точки зору семантики розрізняють терміни, що можуть бути переформульовані, а також стійкі вирази. Переклад стійких словосполучень виявляється набагато простішим, ніж переклад складних термінів, оскільки у них всі компоненти мають граматичне оформлення, що сприяє розумінню смислових зв'язків між ними.

За формальною структурою виділяють терміни-слова, що поділяються на кореневі, похідні, складні тощо. Далі, виділяються терміни-словосполучення. Найбільш поширеними структурами є поєднання іменника з прикметником, іменника з іменником у непрямому відмінку, іменника з іншим іменником в якості додатку. Є також багатослівні терміни.

У зв'язку з тим, що терміни належать до різних частин мови, вони класифікуються на іменники, прикметники, дієслова та прислівники.

Розрахунки свідчать про те, що кількість термінів, які визначають об'єкти, значно перевищує кількість термінів, які визначають ознаки. Крім того, терміни позначення ознак часто виражені у вигляді об'єктів. [1, с 203]

У сфері економічної термінології велика кількість термінів, створених за допомогою синтаксичного способу. За кількістю компонентів можна виділити: 1) двокомпонентні; 2) трикомпонентні; 3) полікомпонентні.

Таким чином, економічні поняття мають різні характеристики. Вони можуть мати однозначне або неоднозначне значення, хоча останнє не є ідеальним для термінів як мовних знаків, особливо у банківській галузі. Також вони можуть бути вільними або стійкими щодо смислового зв'язку. Щодо формальних ознак, фінансова термінологія поділяється на окремі терміни, словосполучення термінів та складні терміни. З морфологічної точки зору, такі терміни можуть бути іменниками, прикметниками, дієсловами або прислівниками. З точки зору синтаксичної структури, система термінів у економіці та банківській справі може мати двокомпонентну, трикомпонентну або складну будову.

Список використаних джерел

1. Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов. Київ : Нова кн., 2003. 203 с.

2. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанровостилістичні проблеми. Вінниця : Нова кн., 2002. 564 с.

3. Крижанівська А. В., Симоненко Л. О., Панько Т. І. та ін.; за ред. Крижанівської А. В. . Київ: Наукова думка. 1984. 196 с.

4. Марузо Ж. Словник лінгвістичних термінів. 1933. 109 с.

5. Панько Т. І. Від терміна до системи: Становлення марксистськоленінської політекономічної термінології у східнослов'янських мовах. Львів : Вища шк., 1979. 148 с.

КУДРЯВЦЕВА А., Національний Технічний Університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Науковий керівник: Н. О. Москаленко, кандидат філологічних наук, доцент кафедри перекладу Національного технічного університету «Дніпровська Політехніка»

Особливості перекладу назв з української мови на англійську (на матеріалі книги Марка Менсона «Витончене мистецтво забивати на все»)

Переклад - одне з найдавніших занять людини. Розбіжність мов спонукала людей до цієї нелегкої, але такої необхідної праці, яка слугує цілям спілкування й обміну духовними цінностями між народами. На відміну від переказу переклад повинен передавати не тільки те, що виражено оригіналом, але, і так, як виражено в ньому. Критерієм точності перекладу є тотожність інформації, яка повідомляється різними мовами. [1, с.9]

Переклад назв книг, зокрема з української на англійську мову, має свою специфіку, оскільки потребує врахування культурних, мовних та стилістичних особливостей обох мов. Процес перекладу передбачає адаптацію змісту, стилю та інтонаційних відтінків оригінальної назви для цільової аудиторії. [5, с.189], [7]

Переклад назви - це окрема перекладацька проблема. Назва несе певну функцію стиснення сенсу всього твору у короткий вираз. Крім усього іншого, цей вираз повинен давати уявлення читачеві про жанр та привертати увагу. Перекладач повинен враховувати ці функції назви і керуватися не тільки мовними знаннями, але враховувати інші нюанси при його перекладі. Найчастіше при перекладі заголовків книг із саморозвитку і мотивації використовуються три способи: прямий або дослівний переклад, трансформація, та заміна назви. Розглянемо кожну з них більш детально.

Перший спосіб перекладу - це прямий або дослівний переклад назв українською мовою, яка застосовується при відсутності неперекладних соціокультурних реалій і конфлікту між формою і змістом.

Другий спосіб - це трансформація назви, що обумовлено різними факторами: лексичними, стилістичними, функціональними, прагматичними.

Наприклад, переклад назви може супроводжуватися смисловою адаптацією, при якій смислова або жанрова недостатність дослівного перекладу компенсується заміною або додаванням лексичних елементів, які пов'язані з сюжетом твору.

Третій спосіб, якою користуються перекладачі - це заміна назв творів через неможливість передати прагматичний сенс вихідного тексту. Прагматична адаптація викликається певними пластами лексики, до яких відносяться реалії, фразеологізми, авторські словотворення, вони несуть певні смислові навантаження, які становляться незрозумілими при дослівному перекладі. Найбільш складними є назви, що містять гру слів. [4, с. 35-36]

У цій роботі досліджено особливості перекладу назви книги Марка Менсона «Витончене мистецтво забивати на все» яку переклала Антоніна Ящук з англійської мови на українську, аналізуючи не лише мовні, а й стилістичні аспекти.

1. Семантичні особливості оригінальної назви.

Назва «The Subtle Art of Not Giving a F*ck» є прикладом ідіоматичного вираження, яке відображає специфічний світогляд і філософію автора. Тут поєднано елементи художності («The Subtle Art» - «витончене мистецтво») та розмовного стилю («Not Giving a F*ck» - «забивати на все»), що створює певний дисонанс між високим та буденним стилем. Це важливо враховувати при перекладі, щоб передати інтенціональність автора та зберегти баланс між формальністю і розмовністю [7].

2. Морфологічні і синтаксичні особливості перекладу

При перекладі на англійську мову важливо відтворити відповідні структурні елементи. Англійське «The Subtle Art» перекладається як «витончене мистецтво», що вдало передає як ідею мистецтва, так і його витонченість. «Not Giving a F*ck» було перекладено дієслово «забивати», яке в контексті назви має розмовне значення «ігнорувати» або «не надавати уваги», що передає емоційне забарвлення оригіналу та підкреслює розмовний стиль [5, с. 189], [7].

3. Стилiстичні та культурні аспекти перекладу

Перекладаючи назву для україномовної аудиторії, перекладач обрав дещо більш експресивний варіант, використовуючи лайливе слово «f*ck». В українській мові таких грубих слів у назві немає, однак розмовний стиль словосполучення «забивати на все» передбачає певну неформальність, що дозволило перекладачу адаптувати стиль під культурні норми англomовного читача. Така зміна відповідає очікуванням англomовної аудиторії, яка позитивно сприймає відвертий та неформальний стиль комунікації, що притаманно для Марка Менсона [5, с. 189], [6, с. 75-79].

4. Принципи адаптації перекладу

Основні принципи перекладу назви книги полягають у передачі суті оригіналу, збереженні стилістичних та культурних особливостей. Це включає:

1) збереження смислової цілісності: основна ідея книги полягає у відмові від зайвих турбот, і це відображено в обох версіях назви.

2) адаптація культурних елементів: грубість у англійській назві відображає стиль автора та очікування читачів, тоді як українська назва більш м'яка та неформальна.

3) стилістична відповідність: перекладач зумів передати іронічний та навіть дещо провокативний стиль оригіналу, використовуючи вільний переклад із збереженням емоційного тону. [3, с. 218], [5, с. 189], [7]

5. Порівняльний аналіз англійської та української назв

Назва в українській версії книги акцентує увагу на «витонченому мистецтві», що передбачає навички, досвід і певну майстерність у процесі «забивання на все». В англійському варіанті перекладу основний акцент зміщено на дію, тобто на сам процес «не надання значення» — «Not Giving a F*ck». Це демонструє певну різницю у підходах до оформлення назви в різних культурах. Англійська версія більш акцентує на активній дії, тоді як українська має більш узагальнений і філософський характер. [7]

6. Виклики при перекладі назв книг

Переклад назв книг часто є складним завданням через необхідність не лише точної передачі змісту, але й збереження стилістики та інтонаційних відтінків оригіналу. Важливо враховувати різницю в культурних кодах, соціальних нормах та мовних засобах, щоб назва викликала очікуваний відгук у аудиторії. У випадку книги Марка Менсона перекладач зіткнувся із завданням передати як жартівливий тон, так і глибший філософський зміст твору. [5, с. 189], [6, с. 75-79]

Висновок. Переклад назви книги Марка Менсона «Витончене мистецтво забивати на все» продемонстрував важливість адаптації не лише лексичних елементів, але й стилістичних і культурних відтінків. Використання більш грубого і прямого мовлення в англійському варіанті назви є успішною адаптацією під очікування українськомовної аудиторії. Перекладачеві вдалося зберегти баланс між точністю перекладу і творчою адаптацією, що є важливим у процесі перекладу книг із культурно-специфічним змістом.

Список використаних джерел

1. Варга, Н., Зикань, Х., Берта, Е. Вступ до перекладознавства. Ужгород: 2023.
2. Вульф, В. Д. Основи перекладознавства: теорія і практика. Київ: Академія, 2011. 256 с.
3. Дьяков, А. С., Кияк, Т. Р., Куделько, З. Б. Теорія та практика перекладу. Київ: Видавничий дім "КМ Академія", 2000. 218 с.
4. Рудь, А. О. Особливості перекладу назв книг із саморозвитку й мотивації. Суми, 2020. 35 с.
5. Павлова, О. І. Translating titles: theory, methods and practice. Рівне: Волинські обереги, 2015. 189 с.
6. Череповська, Т. Особливості перекладу розмовної лексики в англійсько-українських текстах. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія"*. 2020. Вип. 8. С. 75-79.
7. Manson, M. *The Subtle Art of Not Giving a F*ck*. HarperOne, 2016. 224 p.

КУКІЛЬ І., Національний Технічний Університет «Дніпровська Політехніка», м. Дніпро

Науковий керівник: Н.О. Москаленко., кандидат філологічних наук, доцент кафедри перекладу Національного технічного університету «Дніпровська Політехніка»

Особливості словотвору, морфології та деякі аспекти перекладу ветеринарної лексики

Кваліфікований та успішний ветеринарний лікар повинен добре володіти сучасною ветеринарною термінологією. Діагностика станів тварин, хворіб та їх лікування, препарати – все це належить до сфери ветеринарної термінології. Більшість ветеринарних термінів, як і медичних, є подібними в більшості мов світу, оскільки вони мають подібну етимологію – грецьку та латинську. Для успішної та ефективної роботи ветеринарного лікаря він повинен не лише знати основні ветеринарні терміни, а також і способи їх утворення та написання. У силу історично сформованих умов терміни і словотворчі елементи латино-грецького походження широко використовуються в більшості мов світу. Їх називають інтернаціоналізмами. Найбільш систематичний та всеохоплюючий розвиток інтернаціоналізми отримали у ветеринарно-медичній термінології [1, с. 17].

Слід зазначити, що ветеринарна термінологія є одним із специфічних пластів лексики, яка в силу особливостей структурно-семантичного, словотворчого та стилістичного характеру відрізняється від загальноживаних слів і, тим самим, займає особливе місце в лексичній системі мови [2,с.3]. Ветеринарна термінологія – це система стандартизованих позначень, побудованих на взаємозв'язку названих понять, що виявляються в процесі комунікативної і пізнавальної діяльності у даній галузі науки. Термін – це слово чи підрядне словосполучення, яке має спеціальне значення, виражає і формує професійне поняття і застосовується в процесі пізнання і засвоєння наукових і професійно-технічних об'єктів і відношення між ними [3, с. 50]. Англійська ветеринарна термінологія, як і українська, в більшості складається з термінів грецького та латинського походження. Окрім цього існують також і запозичення з інших мов (французької, німецької, африканських мов), проте їх не так багато, в порівнянні до грецьких та латинських, і вони здебільшого позначають назви тварин та хвороб [4].

Терміноелементи – це компоненти складного терміна зі чітким значенням та можливістю утворювати декілька термінів одного змістовного ряду. Наприклад, *cardiovascular* – серцево-судинний – від *cardio* – серце, а *vascular* – судинний; *polyuria* – часте сечовиділення – від *poli* – часто, *uria* – сечовиділення. В англійському словотворі найчастіше терміни утворюються використовуючи префікси, суфікси та корені латинського або грецького походження. Серед основних методів утворення термінів в англійській мові виокремлюємо деривацію, тобто префіксальний, суфіксальний та кореневий. За структурною характеристикою більша частина ветеринарних термінів є похідними [4]. В

англійській ветеринарній та медичній термінології корені здебільшого позначають органи або системи тіла [4]. Наприклад: *cardi/o* означає серце, *cephal/o* – голова, *derm* – шкіра, *gastr/o* – шлунок, *hem/o* – кров, *arterio* – артерії і т.д. Деякі корені можуть поєднуватися зі суфіксами або префіксами грецького та латинського походження та утворювати нові терміни або доповнювати значенням, наприклад: *-aesth-* (*anaesthesia* – анестезія), *-aem* (*anaemia* – анемія), *-phyt-* (*phytotherapia* – фітотерапія), *-pharm-* (*pharmacology* – фармакологія)[6].

Префіксальний спосіб словотворення – це процес приєднання префікса до основи або кореня слова. При утворення таких термінів, слово набуває нового значення. Найчастіше вживаними префіксами в англійській мові є префікси латинського або грецького походження. За семантичною структурою виділяють такі найчастіше вживані префікси в англійській мові: 1) префікси на позначення органів: *cardia-* серце (*cardiomegaly* – збільшення маси серця; *cardiovascular* – серцево-судинний); *col-* кишківник (*colostomy* – колостомія – отвір в товстій кишці); 2) кількості: *hypo-* під, малого розміру, недостатній (*hypothalamus* – гіпоталамус – маленька ділянка мозку; *hypotension* – гіпотензія – низький тиск; *hypokaliemia* – гіпокаліємія – низький рівень калію в організмі); *hyper-* надмірно, забагато (*hyperglycemia* – гіпергліцинемія); 3) розташування: *meta-* після, позаду, зміни (*metabolism* – метаболізм – обмін речовин); *ecto-* назовні (*ectoderm* – ектодерма – первинна тканина, що формує покриви тіла; *ectoparasite* – зовнішні паразити); *endo-* всередині; 4) час, тривалість або частоту: *neo-* новий (*neonatal* – новонароджений; *neoplasm* – новоутворення); *post-* після (*postpartum* – після народження; *post-traumatic* – після травматичний)[6].

Суфікси як словотворчий елемент у ветеринарній термінології не використовується так часто як префікси. За семантичною структурою суфікси в англійській мові можна поділити на: 1) стани організму: *-algia* – біль (*neuralgia* – невралгія – біль в зоні іннервації будь якого нерва; *myalgia* – міалгія – біль м'язів; *arthralgia* – артралгія – біль в суглобах; *mastalgia* – масталгія – біль молочної залози; *gastralgia* – гастралгія – біль живота); *-itis* – запалення (*conjunctivitis* – кон'юнктивіт; *gastritis* – гастрит); 2) частини або елементи організмів: *-cyte* – клітина (*leukocyte* – лейкоцити; *erythrocytes* – еритроцити; *oncocyte* – онкоцит – тип клітин). 3) процеси: *-ectasis* – розширення (*bronchiectasis* – бронхоектатична хвороба – виникнення розширень у бронхах; *hemangiectasis* – розширення кровоносних судин); 4) хвороби або порушення функціональності організмів: *-pathy* – хвороба (*myopathy* – міопатія – хвороба м'язів; *neuropathy* – невропатія – порушення функціонування нервів; *retinopathopathy* – ретинопатія – порушення зору); *-pnoea* – дихання (*apnoea* – апное – тимчасове припинення дихання); 5) Інші: *-scope* – спостереження (*microscope* – мікроскоп; *endoscope* – ендоскоп; *stethoscope* – стетоскоп); *-ology* – наука (*microbiology* – мікробіологія; *virology* – вірусологія; *cardiology* – кардіологія; *biology* – біологія); *-ism* – дія або стан (*metabolism* – метаболізм – обмін речовин; *embolism* – емболія – закупорення судин)[6].

Ветеринарну термінологію в англійській мові здебільшого утворюється за допомогою коренів, префіксів та суфіксів латинського та грецького походження. Проте також варто наголосити і на таких типах утворення

ветеринарних термів в англійській мові як: 1) складання основ: cardiovascular (від лат. *cardio* + *vascular*) – серцево-судинний, *gastrointestinal* (від грецького γαστήρ – *gastēr* живіт та ἔντερον *énteron* кишківник) – шлунково-кишковий, *neurophysiological* (від грецького νεῦρον – нерв та λογία – знання) нейрофізіологічний, *pathoanatomical* (від лат. *patho* + *anatomy*) патологоанатомічний, *abdominoscopy* (від лат. *abdomino* + *scopy*) абдоміноскопія, *cerebrospinal* (від лат. *cerebro* + *spinal*) спинномозковий, *immunotherapy* (від лат. *immuno* + *therapy*) імунотерапія. 2) префіксально-суфіксальний: *antibacterial* – антибактеріальний, *multifunctional* – багатофункціональний, *multicellular* – багатоклітинний, *hypochondriac* – іпохондричний, *dysfunctional* – дисфункціональний [6]. При утворенні ветеринарних термінів інколи вживається так звана несправжня основа або корінь іменника називного відмінка, наприклад: *microorganism* – мікроорганізм, мікроб – утворений шляхом складання двох коренів *micro* та *organismus*; *protoplasma* – вміст клітини, утворюється шляхом складання *prot* та *plasma* [3, с. 163]. Таке явище як скорочення або аббревіатури також досить поширене у ветеринарії. В науковій літературі виділяють, як правило, чотири моделі утворення аббревіатур: ініціальна аббревіація, усічення, стягнення, змішана аббревіація [6]. Для сучасної ветеринарної термінології на матеріалі англійської мови характерні такі типи аббревіатур: 1) однозначні скорочення: С (cough) – кашель, F (female) – самка, М (male) – самець.; 2) двозначні скорочення: АВ (antibiotic) – антибіотик, ВР (blood pressure) – кров'яний тиск, ВТ (blood test) – аналіз крові. 3) тризначні скорочення: АNS (autonomic nervous system) – вегетативна нервова система, CVS (cardiovascular system) – серцево-судинна система, DNA (deoxyribonucleic acid) – ДНК. 4) чотиризначні скорочення: TWBC (total white blood cells) – число білих кров'яних клітин, EDUD (eating, drinking, urinating and defecating) – прийом їжі і рідини, сечовипускання і дефекація в нормі [5].

На основі структурного та семантичного аналізу ветеринарної термінології можна виділити такі основні способи перекладу ветеринарних термінів: 1) транскодування (транскрипція, транслітерація): *genome* – геном, *plasma* – плазма, *microtomy* – мікротомія [5]; 2) калькування: *plasma substitute* – замітник плазми, *fat cow syndrome* – синдром жирної корови, *muscle dystrophy* – дистрофія м'язів [5]; 3) описовий переклад: *ovoviviparity* – яйцеживородство, відкладання ембріонних яєць, *taeniafuge* – засіб, що проганяє стрічкових червів [5]; 4) перестановка: *feed calculation* – калькуляція раціону, *clean wool weight* – маса чистої шерсті, *bursal disease* – хвороба Гамборо [5].

Висновки. Морфологія ветеринарного терміна є безперечно одним з найважливіших елементів вивчення та формування ветеринарних термінів англійської мови. Для адекватного відтворення вихідного терміну засобами української мови необхідно приділяти увагу його структурним та семантичним особливостям при перекладі. За структурною класифікацією більшість ветеринарних термінів є похідними та складними. Англійські ветеринарні терміни утворюються за допомогою префіксального, суфіксального та кореневого методів. Найпоширенішими способами перекладу ветеринарних

термінів є такі: транскодування, калькування, перестановка та описовий переклад.

Список використаних джерел

1. Вульф В.Д. Латинский язык и основы ветеринарной терминологии. Москва: Агропромиздат, 1988. – 176 с.
2. Д'яков А.С., Кияк Т.Р., Куделько З.Б. Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти. Київ: КМ Academia, 2000. – 218 с.
3. Павлова О.І. Основи термінознавства: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Рівне: Волинські береги, 2011. – 200 с.
4. Череповська Т.І., Бінкевич О.Е. Наукові записки Національного університету Острозька академія. Острог, 2019. №5(73). С. 310–312.
5. Карбовнік І.В. Латинська клінічна ветеринарна термінологія// Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького. Львів, 2018. №86. С. 161–166.
6. Вакулик І.І. Сучасні ветеринарно-медичні терміни як презентанти анатомічної номенклатури// Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. Кривий Ріг, 2013. №9. С. 66–73.

ЛАКАТОШ А., Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Науковий керівник: Рожков Ю. Г., доктор філософії з філології, доцент, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Проблеми передачі аббревіатур та скорочень у медичній термінології при перекладі з англійської на українську

Переклад медичної термінології з англійської на українську мову є складним завданням, особливо коли мова йде про передачу аббревіатур і скорочень. Медична термінологія містить безліч аббревіатур, які позначають назви хвороб, діагнозів, методів лікування, лабораторних тестів та медичних приладів. Від правильного перекладу цих скорочень залежить не лише точність переданої інформації, а й безпека пацієнтів. Проблеми передачі таких аббревіатур та скорочень в українську мову виникають через різні причини, зокрема через лінгвістичні розбіжності, культурні відмінності та особливості мовної системи.

Основною проблемою, з якою стикаються перекладачі при передачі аббревіатур, є відсутність прямого відповідника в українській мові. Багато медичних аббревіатур в англійській мові створюються на основі латинських або англійських слів, які не мають простого чи загально визнаного еквівалента в українській мові. Наприклад, аббревіатура "CPR" (cardiopulmonary resuscitation) вимагає детального розуміння і перекладу на українську як "серцево-легенева реанімація". Важливо зауважити, що існують випадки, коли одне й те саме

скорочення може мати кілька варіантів перекладу залежно від контексту. Це може призвести до плутанини або неточного використання термінів, якщо не забезпечити належну еквівалентність у перекладі.

Ще однією проблемою є розповсюджене калькування скорочень з англійської мови на українську. Перекладачі часто змушені використовувати кальку, щоб зберегти зрозумілість термінології для медичних працівників, але це не завжди є оптимальним рішенням. Наприклад, англійське скорочення "СТ" (computed tomography) може бути перекладене як "КТ" (комп'ютерна томографія). Однак інші скорочення можуть викликати більше проблем, коли калька створює неочевидні або малозрозумілі терміни. Наприклад, аббревіатура "ІV" (intravenous) часто калькується як "ІВ", що не завжди легко сприймається українськими медичними працівниками або пацієнтами.

Нерідко англійські аббревіатури включають специфічні терміни, які вже є поширеними в міжнародному медичному просторі, що ускладнює їх переклад. Наприклад, аббревіатура "MRI" (magnetic resonance imaging) є широко відомою у світі, але при перекладі її потрібно адаптувати до української термінології як "МРТ" (магнітно-резонансна томографія). Відсутність єдиної системи стандартизації скорочень у медичній термінології часто призводить до того, що перекладачам доводиться самотійно вирішувати, чи залишати англійську аббревіатуру, чи шукати відповідний український аналог.

Крім того, деякі аббревіатури можуть мати різні значення в залежності від спеціалізації. Це створює ще одну складність для перекладачів, які повинні враховувати контекст, щоб правильно інтерпретувати значення скорочення. Наприклад, аббревіатура "BP" в англійській медичній термінології може означати як "blood pressure" (артеріальний тиск), так і "bipolar disorder" (біполярний розлад), що вимагає точного розуміння контексту для правильного перекладу. Без належного аналізу тексту існує ризик неправильної інтерпретації термінів.

Однією з найбільших проблем, з якою стикаються перекладачі, є адаптація аббревіатур до мовної системи української мови, яка суттєво відрізняється від англійської. Англійська мова є аналітичною, що дозволяє створювати компактні та короткі скорочення, тоді як українська – синтетична, тому аббревіатури можуть бути менш зрозумілими або важче вимовлятися. Перекладачі часто змушені обирати між тим, щоб залишити аббревіатуру англійською мовою, або ж створити нову аббревіатуру на основі українського відповідника, що може бути менш зрозумілим для медичних працівників. У багатьох випадках використання англійських аббревіатур залишається більш зручним, оскільки українські фахівці знайомі з міжнародною термінологією, але це може призводити до утруднень у комунікації з пацієнтами, які не володіють англійською мовою.

Іншою проблемою є те, що одна і та ж аббревіатура може мати різні значення у різних медичних контекстах навіть в англійській мові. Це вимагає від перекладача високого рівня знань та досвіду, щоб правильно інтерпретувати термін. Наприклад, скорочення "ECG" може означати як "electrocardiogram" (електрокардіограма), так і "electroencephalogram" (електроенцефалограма). У такому випадку правильний переклад залежить від контексту, і без належного розуміння медичної термінології можна легко зробити помилку.

Крім того, культурні особливості та різний підхід до медичної освіти в Україні та англomовних країнах також впливають на процес перекладу. Англomовні аббревіатури часто використовуються у фахових текстах і підручниках, і це спонукає перекладачів залишати їх у оригінальному вигляді для того, щоб зберегти автентичність і точність. Однак в українському контексті це може викликати труднощі для студентів та молодих лікарів, які лише починають знайомитися з термінологією і можуть не знати значення англійських скорочень.

З огляду на всі ці труднощі, важливо розробити стратегії перекладу медичних аббревіатур, які забезпечать точність та зрозумілість термінів. Перекладачі повинні мати глибокі знання не лише мовної структури, але й медичної термінології, а також бути обізнаними щодо найновіших тенденцій у медичній галузі. Співпраця з лікарями і фахівцями, стандартизація термінів та постійне вдосконалення навичок є необхідними кроками для покращення якості перекладу.

Список використаних джерел

1. Baker, Mona. *In Other Words: A Coursebook on Translation*. Routledge, 2018.
2. Newmark, Peter. *A Textbook of Translation*. Prentice Hall, 1988.
3. Gile, Daniel. *Basic Concepts and Models for Interpreter and Translator Training*. John Benjamins Publishing, 2009.
4. Montalt, Vincent, and Maria Gonzalez Davies. *Medical Translation Step by Step: Learning by Drafting*. St. Jerome Publishing, 2007.
5. Byrne, Jody. *Scientific and Technical Translation Explained: A Nuts and Bolts Guide for Beginners*. Routledge, 2014.

ЛИСОГОР М., Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

Науковий керівник: Покулевська А. І., к.філ.н., доцент, Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

Особливості використання стилістичних трансформацій у перекладі твору Гайнріха Гофмана «Петер-Нечесаха»

Переклад художнього тексту є одним з найскладніших. Адже головним завданням для перекладача є знайти баланс і відтворити текст дотримуючись єдності змісту та форми без втрати національно-культурної складової оригінального твору. Будь-який художній твір містить велику кількість різноманітних слів, виразів та мовних зворотів. Усі вони несуть певне стилістичне навантаження, яке і здатне висвітлити загальний характер тексту.

Основний сенс полягає в тому, якою мірою це навантаження впливає на увесь зміст того чи іншого перекладу. Деякі мовні одиниці виконують виключно інформативну або допоміжну функцію. Проте текст, написаний у художньому стилі, насичений експресивною лексикою, різними мовними зворотами та художніми засобами. Тож перед перекладачем постає завдання адекватно відтворити усі мовні одиниці та зберегти стилістичне навантаження.

Фахівцю необхідно визначити яким чином і де саме під час процесу перекладу можна замінити, додати, трансформувати або повністю прибрати певне слово. У разі неможливості використання лексичних еквівалентів мовних одиниць оригіналу під час процесу перекладу застосовують стилістичні трансформації. На думку науковців Л. Науменко та А. Гордєєвої, ці прийоми дозволяють змістити стилістичні акценти. За допомогою використання даних трансформацій перекладачу вдається нейтралізувати або ж актуалізувати конотативні відтінки у тексті [3].

Зробивши аналіз оригіналу книги Гайнріха Гофмана «Петер-Нечесаха» [4] та її перекладу на українську мову Андрія Содомора [1], можна виокремити основні стилістичні трансформації, які було використано під час перекладу.

Однією з найважливіших трансформацій є експресивація. Її використання полягає у заміні нейтральної мовної одиниці на більш експресивну. Таким чином перекладач має обрати стилістично-маркований відповідник. Під час перекладу книги «Петер-Нечесаха» Андрій Содомора використовував експресивацію досить часто. Наприклад, перекладач дібрав відповідник *ncисько* до слова *Hund*. Словниковим значенням цього слова є *пес*, але такий вибір було зроблено для того, щоб передати стилістичне навантаження тексту оригіналу. Аналогію можна простежити і в наступних прикладах: *ihn – лісника, in dem Mund – у зубах, Wein – винцем, mit groβet – на півцебра, Has – вухань*. Перекладач також часто застосовує дану трансформацію для відтворення дієслів. В українській мові існує велика кількість синонімів, яка дозволяє обрати більш емоційно-експресивний відповідник, ніж в німецькому тексті. Це демонструють наступні приклади: *trank – хлебтав, aβ – наминав, lief – почвалав, schien die Sonne – підбилося сонце, ging – чвалав*. Такий переклад дозволяє передати сенс книги, а також зберегти емоційне навантаження, яке створив автор оригіналу.

Проте для дотримання стилістичного балансу перекладач також неодноразово використовує логізацію. Використання цієї стилістичної трансформації навпаки полягає у пошуку більш нейтральної мовної одиниці для заміни нею експресивної. Завдяки цьому прийому естетична функція тексту оригіналу дещо послаблюється. Наприклад, А. Содомора переклав словосполучення *groβer Hund* більш нейтральним українським словом *пес* попри те, що автор оригіналу хотів показати читачеві великий розмір тварини. Подібним також є словосполучення *runden Reif* (яке дослівно можна було б перекласти як *кругле колесо*). Для його відтворення перекладач обрав український відповідник *колесо*. Хоча в даному фрагменті він не зберіг експресивний характер, йому вдалося уникнути тавтології. У тексті оригіналу значне стилістичне навантаження несуть слова зі зменшувально-пестливими суфіксами. Проте деякі з них було перекладено більш нейтральними мовними

одинацями. Такими є приклади: *das Häschen* – заєць та *Brünnchen* – криницю. Оскільки українській мові також притаманні такі суфікси, то перше слово можна було перекласти як *зайчєня*, а друге як *криничка*. Однак автор перекладу замінив їх нейтральними словами для того, щоб текст не був перенасичений експресивною лексикою. Аналогічним є переклад слова *Buben*, яке в німецькій мові часто використовується у розмовному стилі мовлення. А. Содомора відтворив його за допомогою українського відповідника *хлопці*.

Проведений аналіз дозволив розглянути особливості вживання стилістичних трансформацій під час перекладу книги Г. Гофмана «Петер-Нечесаха». Добираючи більш експресивні або навпаки нейтральні відповідники, перекладач зміг відтворити сенс написаного автором оригіналу, а також зберегти важливу для художнього твору емоційність. Виокремивши дві основні стилістичні трансформації, які використав А. Содомора, можна говорити про доречність застосування цих прийомів для дотримання загального стилістичного балансу тексту.

Список використаних джерел

1. Гайнріх Гофман. Петер-Нечесаха. Київ : Грані-Т, 2010. 42 с.
2. Лисогор М. Ю. Особливості передачі експресивної лексики в процесі перекладу художнього твору (на прикладі роману «Гаррі Поттер та філософський камінь»): курсова робота / наук. кер. Остапенко С.А. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2023. 25 с.
3. Науменко Л. П., Гордєєва А. Й. Practical Course of Translation from English into Ukrainian : навч. посіб. Вінниця : Нова Книга, 2011. 136 с.
4. Heinrich Hoffmann. Der Struwwelpeter. Loewe Verlag.

МЩЕНКО В., Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

Науковий керівник: Остапенко С.А., кандидат педагогічних наук, доцент, Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

Застосування перекладацьких трансформацій в процесі відтворення етнокультурних одиниць в перекладі

Сучасний світ характеризується тісними міжкультурними контактами та глобалізаційними процесами, що створює сприятливі умови для взаємопроникнення різних культур і мов. В таких умовах переклад стає не просто інструментом міжмовної комунікації, але й важливим засобом збереження та передачі етнокультурної інформації. Етнокультурні одиниці, які включають в себе поняття, специфічні для певної культури, відіграють ключову роль у процесі

перекладу, адже вони відображають культурні особливості, традиції та цінності народу.

Існує низка методів передачі значення етнокультурних одиниць з однієї мови на іншу: транскрипція та транслітерація, калькування, еквівалентний переклад, описовий переклад, компенсація, нотатки та коментарі, адаптація.

Задля подолання розбіжностей між мовою оригіналу та перекладу в процесі відтворення етнокультурних одиниць в перекладі вдаються до різноманітних трансформацій:

вибору варіантного відповідника, який застосовується у випадках полісемантичних слів і потребує уважного аналізу контексту для знаходження найбільш підходящого еквіваленту. [4] Наприклад: *blue moon* – рідкісне явище або час, що дуже рідко настає, а не *синій місяць*, *red tape* – бюрократичні перешкоди, а не *червона стрічка*, *green light* – дозвіл, а не *зелене світло*, *green thumb* – вміння піклуватися за рослинами, а не *зелений палець*, *black market* – тіньовий ринок, а не *чорний ринок*.

контекстуальної заміни, суть якої полягає у тому, що відповідником слова або словосполучення у мові оригіналу стає вираз, який може не мати прямого словникового еквівалента в мові перекладу, але відповідає контекстуальному значенню та мовним нормам цієї мови. [4] Такий вираз обирається з урахуванням контексту, а також екстралингвістичних знань про об'єкт, явище, процес або дію. Наприклад: *She wore a red dress to the party, which made her stand out among the crowd.* – *На вечірці вона вдягла червону сукню, що зробило її помітною серед гостей.*

У цьому прикладі *stand out* замінено виразом *помітний* українською мовою, що краще відображає контекст та передає зміст оригінального вислову.

Аналогічні приклади:

His words hit her like a ton of bricks, leaving her speechless. – *Його слова вразили її як удар від молота, залишивши її безмовною.*

The unexpected turn of events left everyone in shock. – *Неочікуваний перебіг обставин залишив усіх в шоці.*

описового перекладу, передає значення лексичної одиниці у формі словосполучення або речення [4]. Він використовується, коли у мові перекладу немає прямого відповідника для даного слова. Такий підхід застосовується для перекладу фразеологізмів, ідіом, безеквівалентної лексики, термінів та неологізмів. Прикладом можуть бути етнокультурні одиниці, які потребують пояснення для точного розуміння:

- *Siesta* (ісп.) – післяобідній відпочинок або короткий сон в іспанських культурах.

- *Thanksgiving* (англ.) – свято подяки, яке відзначається в США в останній четвер листопада з традиційним обідом, що включає індичку та інші страви.

калькування (дослівний / буквальный переклад) – це спосіб передачі денотативного значення лексичної одиниці мови оригіналу без збереження звукової або орфографічної форми, але з відтворенням її структурної моделі [4]:

- *Déjà vu* (фр.) → вже бачене – відчуття, що ви вже переживали цей момент.

- *Prima donna* (італ.) → перша дама – головна співачка в опері або примхлива, важлива персона.
- *Beer garden* (нім.) → пивний сад — відкритий майданчик, де подають пиво.
- *Mooncake* (англ.) → місячний пиріг — традиційний китайський десерт, який споживають під час свята середини осені.

Ці приклади демонструють, як за допомогою калькування можна передавати не лише точне значення іншомовних одиниць, але й культурні аспекти, що стоять за ними. Відтворення структурної моделі таких лексичних одиниць дозволяє інтегрувати нові концепти у мову перекладу, зберігаючи їхнє культурне значення.

експлікації – пояснення значення певного слова або вислову з вихідного тексту у перекладі, використовуючи інші слова або фрази для досягнення точності та зрозумілості [4]. Цей метод часто використовується, коли безеквівалентні слова або культурні реалії потребують додаткового пояснення, щоб бути зрозумілими для читачів перекладу:

- *Māori haka* (маорі) → традиційний воєнний танок маорі з ритуальними рухами та співом.
- *Tapas* (ісп.) → невеликі порції різноманітних закусок, популярні в Іспанії, що подаються з напоями.
- *Bento* (яп.) → японський ланч-бокс з розділеними відділами для різних видів їжі.
- *Moai* (рап.) → кам'яні статуї на острові Пасхи, створені народом рапануй для релігійних ритуалів.
- *Durga Puja* (гінд.) → індуїстське свято на честь богині Дур.

Транскодування – це метод перекладу, який передбачає відтворення звукової або графічної форми слова з мови оригіналу засобами мови перекладу [4]. Існує чотири основних види транскодування: транскрибування, транслітерація, мішане та адаптивне транскодування.

Транслітерація – *Karaoke* (яп.) → караоке, *Burrito* (ісп.) → бурріто, *Kebab* (тур.) → кебаб.

Транскрибування – *Ramen* (яп.) → рамен, *Kimchi* (кор.) → кімчі, *Paella* (ісп.) → паеля, *Bonsai* (яп.) → бонсай.

Адаптивне транскодування або натуралізація – *Croissant* (фр.) → круасан, *Tequila* (мекс.) → текіла, *Salsa* (ісп.) → сальса

Під час розгляду різних трансформацій у перекладі етнокультурних одиниць нами було з'ясовано, що кожна з цих трансформацій має свої особливості та застосування. Вони дозволяють передати значення та контекст культурних термінів в інші мови, забезпечуючи точність та зрозумілість для читача або аудиторії цільової мови. Калькування дозволяє відтворити культурні терміни в іншій мові дослівно або з відтворенням їхньої структури.

Експлікація використовується для розширення значення етнокультурних термінів за допомогою додаткового пояснення чи контексту у перекладі. Вона дозволяє аудиторії краще розуміти значення терміну та його культурний контекст.

Адаптивне транскодування передбачає адаптацію форми слова до фонетичних або граматичних норм цільової мови, що дозволяє зберегти його звучання та зрозумілість для читача. Це особливо важливо для слів, які можуть бути важко адаптувати або транслітерувати.

Кожна з цих трансформацій має свої переваги та недоліки, і вибір перекладача залежить від конкретного контексту та мети перекладу.

Список використаних джерел

1. Богуславська І. І. Проблеми передачі культурних реалій у перекладі. *Мова та культура*. 2016. № 3. С. 45–52.
2. Етнографія та культурологія : підручник / ред. О. В. Мельник. Київ : Видавництво «Видавничий дім Старого Лева», 2019. 368 с.
3. Лунін В. О. Трансляція культурних реалій у перекладі. Дніпро : ДНУ, 2016. 280 с.
4. Науменко Л. П., Гордєєва А. Й. Практичний курс перекладу з англійської мови на українську: навч. посібник. Вінниця : Нова книга, 2011. 136 с.

НАЗАРЯН А., Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

Науковий керівник: Остапенко С. А., кандидат педагогічних наук, доцент, Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

Використання компенсації для передачі культурних норм у процесі перекладу гумору

При перекладі тексту перекладачі стикаються з декількома особливостями, які повинні бути перекладені для аудиторії різного походження, культури та досвіду. Такі особливості безпосередньо пов'язані з автором вихідного тексту, читачем і культурним бекграундом. Ці критичні показники набувають різних форм, коли вони трансформуються у перекладі [2]. Саме під час перекладу жартів, ми можемо спостерігати важливість вище названих культурних факторів, які впливають на кінцевий варіант перекладу. Гумор займає важливу роль у міжкультурному взаєморозумінні та спілкуванні. Він також допомагає зрозуміти та деконструювати соціальні та культурні очікування.

Багато факторів призводять до розвитку культурних норм: від національної історії та політичного клімату до географічного положення. Культурні норми накладають свій відбиток на колективне почуття гумору нації, і багато з того, що ми вважаємо смішним, є соціально вкоріненим. Наприклад, запитайте британця, що він думає про американський гумор, і він скаже, що він грубий і позбавлений витонченості. Задайте те ж питання американцю про британський гумор, і він

скаже, що він сухий до такої міри, що ледве існує. Гумор перекладати складно, навіть не зважаючи на те, що ці дві країни говорять англійською. Наявність мовного бар'єру на додачу до різних культурних норм ще більше ускладнює завдання. Окрім спроб подолати розрив між культурними нормами, будь-хто, хто намагається перекласти гумор, повинен враховувати, що мова складається не лише зі слів, які ми вимовляємо. Інтонація та гучність нашого голосу, а також те, мова тіла в поєднанні з тим, що ми говоримо, накладають додаткові шари сенсу нашому спілкуванню. Наприклад, латиноамериканські країни, як правило, більш фізично виразні, ніж англомовні культури. Гумор буде втрачено, якщо жарт спирається на жестикуляцію, яка не є основною галуззю перекладача.

Ще одна проблема перекладу гумору полягає в тому, що він часто покладається на гру слів. При цьому використовуються такі прийоми, як орфографія, алітерація, рими, каламбури, сленг, фонетика і семантика. Прикладом цього в англійській мові є жарт: *'Your argument is sound, nothing but sound'*. Ця фраза обіграє подвійне значення слова «*sound*» як прикметника, що означає «добре аргументований», та іменника, що означає «щось, що можна чути». Цей жарт чудово працює англійською мовою, але може дуже легко втратити сенс при перекладі на іншу мову. Цю фразу можливо перекласти на українську мову так – *Твій аргумент стійкий, але не є непохитним*. Значення трішки змінилося, але гра слів продовжила своє існування у мові перекладу [5].

Під час будь-якого перекладу кваліфікований спеціаліст звертається до різноманітних перекладацьких трансформацій та способів перекладу. Залежно від стилю тексту кількість змін відрізняється: так, у художньому тексті кількість трансформацій перебільшує кількість змін, використаних у науковому або технічному тексті. У процесі перекладу гумору, ми можемо звертатися до всіх доступних змін з метою кращого відтворення змісту, структури та сенсу. Бельгійський теоретик Дірк Делабастіта визначив п'ять наступних головних стратегій перекладу гумору: заміна, повторення, опущення, додавання та компенсація [3]. Саме на останньому ми зупинили нашу увагу.

Оскільки гумор є суб'єктивним, його завжди буде складніше відтворити в перекладі, ніж щось об'єктивне, наприклад, технічні документи. Однак, це не означає, що його переклад є неможливим.

Розглянемо вживання такого засобу як компенсація при перекладі гумору з всесвітньо відомого телесеріалу «Друзі» українською мовою. Суть цього способу перекладу полягає у тому, що він надає пріоритет донесенню авторського повідомлення до читача зі стилістичною передачею, оскільки стиль вихідної мови не може бути застосований у цільовій мові [4].

Приклад 1:

Rachel: It's my father. He wants to give me a Mercedes convertible.

*Ross: That guy, he **burns me up**.*

Rachel: Yeah, well, it's a Mercedes if I move back home. It was horrible! He called me "young lady."

*Chandler: **Ooh, I hate when my father calls me that.***

Рейчел: Через батька. Хоче подарувати мені відкритий мерседес

Росс: Ох він мене злить.

Рейчел: Мерседес буде, якщо я повернуся додому. Це страшно! Він мене назвав "юна леді."

Чендлер: **Ненавиджу, коли мій батько мене так називає.**

В поданому діалозі існує два гумористичні елементи, і вони обидва є сарказмом *That guy, he burns me up.* / Ох він мене злить, та другий елемент *Ooh, I hate when my father calls me that* / Ненавиджу, коли мій батько мене так називає. У першому елементі використано компенсацію стилістичного значення *burns me up* як *злить*, у цьому випадку метафора перейшла в дієприкметник, тобто експресивну лексичну одиницю було перекладано також експресивним відповідником, який є більш поширений для цільової мови. У другому саркастичному елементі перекладач використав повний аналог стилістичного засобу оригіналу.

Приклад 2:

Ross: *It's a little more complicated.*

Candler: *What is it, that she left you, that she likes women, that she left you for another woman that likes women?*

Ross: *A little louder. There's a man on the 12th floor in a coma who didn't hear you.*

Ross: *Усе це трохи складніше ніж здається*

Чендлер: *Та що тут складного, те, що вона тебе покинула, що вона любить жінок, що покинула тебе через жінку, яка любить жінок?*

Ross: *Трохи голосніше можна, бо коматозні на 12 поверсі погано тебе чують.*

У цьому прикладі був відтворений чорний гумор. Тут ми спостерігаємо використання перекладачем компенсації при перекладі фрази *a man on the 12th floor in a coma* / *коматозні*, тобто експресивну лексичну одиницю було перекладано також експресивним відповідником, який є доречнішим гумористичним відповідником для українського глядача.

Приклад 3:

Chandler(smoking): *So I have a flaw. Big deal. Like Joey's constant knuckle-cracking isn't annoying? And Ross, with his over-pronouncing every single word. And Monica, with that snort when she laughs. I mean, what the hell is that thing? I accept all those flaws. Why can't you accept me for this?*

Чендлер: *Ну є в мене погана звичка. Подумаєш. А он Джої увесь час хрускує пальцями. А Росс дуже правильно вимовляє кожнісіньке слово. А Моніка рохкає, як сміється. Ну той що? Я на ваші погані звички не звертаю увагу, а ви не звертайте на мою.*

В цьому прикладі представлений спостережливий гумор, де перекладач передав експресивну інтонацію та паузу оратора у словосполученні *every single* за допомогою компенсації слова додаванням зменшувального суфікса *кожнісіньке*.

Отже, розглянувши наведені приклади, ми можемо дійти висновку, що доцільна та адекватна заміна англійського відповідника українським варіантом, який був перекладаний за допомогою компенсації, може не тільки надати доступ перегляду для українського глядача американського канонічного серіалу, а й

покращити та полегшити український варіант оригінального жарту. Відповідно, у процесі перекладу об'єднавши дві різні культури та мови з невеличкою модифікацією значення, був відтворений задуманий зміст жарту.

Список використаних джерел

1. Карачун Ю., Боян В. Англомовний гумор та особливості його перекладу українською мовою. *Актуальні питання гуманітарних наук: Міжвузівський збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Т. 2. С. 123-129.
2. Akhavan B, Asad P. Humor and Translation: A Case Study of Black Humor in Langston Hughes's Poetry, 2011. P. 51-57.
3. Delabastita D., Grutman R. Introduction to fictional representations of multilingualism and translation [on the materials of modern newspaper journalism]: monograph. Berlin: Lans. Publ., 2005. 340 p.
4. Junining E. Strategi dan Kiat Praktis Penerjemahan. Malang: UB Press. 2018.
5. The Art of Translating Humour. URL:[The Art of Translating Humour - Brightlines Translation Services](#)

ОПРИЩЕНКО Д., Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Науковий керівник: Рожков Ю. Г., доктор філософії з філології, доцент, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Труднощі перекладу медичної термінології з англійської на українську: проблеми еквівалентності та калькування

Переклад медичної термінології з англійської на українську є складним процесом, який вимагає не лише глибокого знання обох мов, але й розуміння специфіки медичної галузі. Оскільки медичні терміни часто мають точні значення і повинні бути зрозумілі в професійному контексті, перекладачі стикаються з багатьма труднощами, пов'язаними з еквівалентністю термінів, калькуванням та адаптацією. Ці проблеми можуть негативно вплинути на якість перекладу і, врешті-решт, на ефективність комунікації між медичними працівниками та пацієнтами.

Однією з основних труднощів є пошук адекватних еквівалентів для медичних термінів. Багато англійських медичних термінів мають прямі українські аналоги, однак часто виявляється, що в українській мові відсутні відповідні терміни, що може призвести до необхідності використання кальки. Наприклад, терміни як "breast cancer" (рак молочної залози) мають прямий еквівалент в українській мові, проте для більш складних термінів, таких як

“hepatocellular carcinoma” (гепатоцелюлярна карцинома), іноді відсутні усталені переклади, що створює труднощі для перекладачів.

Додатковою проблемою є те, що медична термінологія постійно розвивається, і нові терміни з'являються, в той час як інші можуть застарівати. Це може бути особливо складно для перекладачів, оскільки їм потрібно постійно оновлювати свої знання. Наприклад, термінологія, пов'язана з новими методами лікування або фармацевтичними препаратами, може швидко змінюватися. Якщо перекладач не встигає за цими змінами, це може призвести до використання застарілих або невірних термінів.

Калькування є ще однією поширеною проблемою в перекладі медичної термінології. Калька – це переклад терміна або фрази, при якому слово чи вираз перекладається дослівно. Це може призвести до невірного або незрозумілого вживання терміна в українській мові. Наприклад, термін “heart attack” може бути перекладений як “атака серця”, що є калькою, але в українській мові усталений термін – “інфаркт”. Використання кальки може ввести в оману пацієнтів і медичних працівників, адже значення терміна може бути неправильно витлумачене.

Крім того, різні медичні спеціальності можуть використовувати різні терміни для позначення одного й того ж поняття. Це може ускладнити процес перекладу, оскільки потрібно враховувати контекст і специфіку предметної області. Наприклад, термін “surgery” може використовуватися для опису різних видів хірургічних втручань в залежності від контексту, але в українській мові це слово має одну загальну форму, що не враховує нюанси. Це може призвести до непорозумінь під час перекладу та спілкування між медичними фахівцями.

З іншого боку, іноді англійські терміни вважаються більш прийнятними або зрозумілими для пацієнтів, ніж їхні українські еквіваленти. У таких випадках перекладачі можуть вирішити використовувати англійський термін разом із поясненням українською мовою. Це особливо часто зустрічається в середовищах, де пацієнти мають вищий рівень освіти або вже знайомі з медичною термінологією. Проте використання англійських термінів може ускладнити розуміння для людей, які не мають медичної освіти, тому важливо знаходити баланс між точністю та зрозумілістю.

Важливою складовою успішного перекладу медичної термінології є співпраця між медичними працівниками та перекладачами. Лікарі можуть допомогти уточнити значення термінів, пояснити контекст їх використання і надати інформацію про те, як терміни сприймаються пацієнтами. Це дозволить перекладачам створювати більш точні і зрозумілі переклади, які відповідатимуть потребам як медичних фахівців, так і пацієнтів.

Професійні перекладачі повинні мати спеціалізовану підготовку в галузі медичного перекладу, що включає знання медичної термінології, а також навички адаптації тексту під культурні та мовні особливості цільової аудиторії. Це може включати як вивчення медичної термінології, так і тренування у створенні доступних пояснень для непрофесійної аудиторії.

На закінчення, труднощі перекладу медичної термінології з англійської на українську пов'язані з багатьма чинниками, включаючи пошук адекватних

еквівалентів, проблеми калькування та різноманітність термінів у різних медичних спеціальностях. Ефективний переклад вимагає не лише знання мов, але й розуміння медичної тематики та культури спілкування. Співпраця між медичними працівниками та перекладачами, а також постійне вдосконалення навичок перекладу є ключем до подолання цих труднощів і забезпечення якісної комунікації у медичній сфері.

Список використаних джерел

1. Baker, Mona. *In Other Words: A Coursebook on Translation*. Routledge, 2018.
2. Newmark, Peter. *A Textbook of Translation*. Prentice Hall, 1988.
3. Gile, Daniel. *Basic Concepts and Models for Interpreter and Translator Training*. John Benjamins Publishing, 2009.
4. Pym, Anthony. *Exploring Translation Theories*. Routledge, 2014.
5. Schjoldager, Anne. *Translation as a Professional Skill*. Routledge, 2018.

ПОДЛІСНА Д., Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Науковий керівник: Москаленко Н.О., к. ф. н., доцент, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Специфіка відтворення фразеологізмів у романах Агати Крісті

Фразеологізми є важливими елементами будь-якої мови, оскільки вони відображають культурні та національні особливості народу. Переклад фразеологічних одиниць вимагає глибокого знання не лише мови оригіналу, але й культурних реалій, адже значення цих виразів часто неможливо зрозуміти за допомогою буквального перекладу. У детективних творах Агати Крісті фразеологізми використовуються для створення атмосфери, розкриття характерів персонажів і передачі тонких нюансів сюжету, що робить їх переклад викликом для українських перекладачів[1].

Актуальність проблеми перекладу фразеологізмів. Проблема перекладу фразеологічних одиниць є однією з ключових у сучасній теорії перекладу, адже фразеологізми — це не лише сталі вирази, але й носії культурних кодів, які відображають світогляд народу. У творах Агати Крісті фразеологізми виконують важливі функції: вони не лише збагачують мову, але й допомагають у створенні характерних образів, передають емоційні стани персонажів і додають колориту.

Перекладачі стикаються з багатьма труднощами під час роботи з фразеологізмами. Це пояснюється тим, що фразеологічні одиниці можуть мати багатозначність, залежність від контексту і велику образність. Неправильний вибір підходу до перекладу фразеологізму може спотворити зміст оригіналу або зробити переклад менш виразним.

Матеріалом для дослідження перекладацьких трансформацій стали фразеологізми англійської та української мов, які були відібрані методом вибірки з детективних творів Агати Крісті: «П'ятеро поросят», «Вбивство в "Східному експресі"» та «В готелі "Бертам"».

Аналіз перекладацьких стратегій.

[2] Фразеологізми у творах Агати Крісті можуть перекладатися за допомогою різних методів: пошуку еквівалентів, калькування, описового перекладу або повного переформулювання.

1. Підбір фразеологічного еквіваленту: у деяких випадках можна знайти український фразеологічний відповідник англійському виразу. Наприклад, фразеологізм "patch it up" у перекладі передано як «загладжувати гострі кути», що зберігає і образність, і значення оригіналу.

2. Часткові еквіваленти: деякі фразеологізми не мають повного відповідника в українській мові, тому перекладачі використовують часткові еквіваленти. Наприклад, "to take someone at their word" було перекладено як «повірити на слово». У цьому випадку образ залишається схожим, хоча лексичний склад змінюється.

3. Описовий переклад: коли фразеологізм неможливо передати еквівалентом, перекладач може вдаватися до описового перекладу. Наприклад, фразеологізм "a man with a bee in his bonnet", який означає, що хтось одержимий якоюсь ідеєю, було перекладено як «викинути з голови цю думку», що зберігає зміст, але втрачає частину образності.

4. Калькування: іноді перекладачі калькують фразеологізми, тобто буквально перекладають їх частини. Це може бути ефективним, якщо структура і зміст фразеологізму зрозумілі в мові перекладу. Наприклад, "cast a disparaging eye" перекладено як «кинути зневажливий погляд».

Специфіка фразеологізмів у контексті детективів.

Фразеологізми у детективних творах Агати Крісті часто мають важливе значення для розвитку сюжету або характеристики персонажів. Наприклад, у фразеологізмі "to make a clean breast of it" (буквально «очистити груди») йдеться про зізнання у правді, і це ключовий момент у багатьох детективних сюжетах[2]. У перекладі цей вираз передається як «признатися у скоєному», що зберігає зміст, але втрачає метафоричну образність. У багатьох випадках фразеологізми в українських перекладах спрощуються або втрачають свою експресивність. Наприклад, фразеологізм "tumbo jumbo", який в оригіналі має сильне емоційне забарвлення і використовується для опису безглузвих термінів, у перекладі передано як «назви», що значно спрощує зміст.

Переклад фразеологізмів у детективних творах Агати Крісті є складним завданням, що вимагає збереження змісту та образності оригіналу. Еквівалентний, описовий та лексичний переклад є основними методами, які використовуються для відтворення фразеологізмів у художніх текстах. Кожен метод має свої переваги та недоліки, але важливо, щоб перекладач зберігав автентичність та унікальність виразів, що підкреслюють характер та мотивацію персонажів, а також загальний настрій твору.

Список використаних джерел

1. Демченко К., Лексико-семантичні засоби збереження національно-культурної специфіки творів Агати Крісті в українських перекладах URL: <https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/53482/1/Демченко.pdf> с 45-67.
2. Іванченко М, Барнич І., Мармуляк А., ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У ДЕТЕКТИВНИХ ТВОРАХ АГАТИ КРІСТІ URL: http://philologyjournal.lviv.ua/archives/9_2021/14.pdf

РАДЧЕНКО Ю., Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Науковий керівник: Москаленко Н. О., к.пед.н., доцент, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Проблема стилю автора в літературному перекладі (на матеріалі перекладу вірша Ліни Костенко "Крила" англійською)

Проблема збереження індивідуального стилю письменника під час перекладу є однією з найбільш складних і водночас важливих задач, з якими стикається перекладач. Кожен автор має унікальний стиль, який відображає не лише його особисту манеру висловлення, але й національний культурний контекст. Перекладач повинен знайти баланс між точністю та адаптацією, щоб зберегти унікальний голос автора в новій мовній реальності.

На прикладі вірша Ліни Костенко "Крила" та його перекладу англійською можна розглянути декілька ключових аспектів, що виникають під час відтворення авторського стилю. Оригінальний текст "Крила" наповнений глибокими метафорами, ритмічною структурою та українськими лінгвістичними особливостями, такими як специфічна рима й синтаксичні конструкції, що виражають світогляд автора і національну ідентичність. Наприклад, метафори "крила з правди, чесноти і довір'я"[2] містять глибокий символізм, що має національне та етичне значення для українського читача. Ці образи є частиною культурного коду, який тяжко передати іншою мовою без втрати контексту.

У перекладі помітно, що перекладач прагне зберегти основні метафори та образи. Наприклад, рядок "А крила має. А крила має!"[2] перекладена Джоном Віром як "A wing has. A wing has!"[1] – структура збережена, але емоційна насиченість та ритм втратили частину своєї інтенсивності. Це демонструє виклик, пов'язаний з ритмічною та стилістичною передачею української поезії англійською мовою, адже часто внутрішній ритм та інтонації оригіналу неможливо відтворити у повному обсязі через різницю в мовних структурах. Наприклад, українська форма дієслова "має" виражає як володіння, так і існування, тоді як в англійському перекладі ця структура звучить менш експресивно.

З іншого боку, перекладач також стикається з потребою адаптації тексту до англomовної аудиторії. Наприклад, вираз "поля – воля"[2] в оригіналі має риму і глибокий зміст, що апелює до поняття свободи як важливої культурної цінності. В перекладі ця рима і відтінок значень дещо розмиті: "No field, it will be done." [1] – ритм і значення зберігаються, але не в повній мірі.

Таким чином, переклад "Крил" Ліни Костенко ілюструє складний процес пошуку балансу між точним відтворенням змісту і адаптацією до іншої мовної системи. Основні образи та ідеї збережені, але стилістичні й ритмічні нюанси втрачено частково, що є типовим для поетичних перекладів.

Список використаних джерел

1. Lina Kostenko «Wings», Translated by John Weir. URL: <https://naurok.com.ua/material-do-urokiv-virshi-ukra-nskih-klasikov-angliyskoyu-dlya-studentiv-i---ii-kursiv-160943.html>
2. Ліна Костенко, вірш «Крила», збірка «Мандри серця». URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=5766>

СІНЄГІНА Є., Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

Науковий керівник: Л.В. Воробйова, к.п.н, Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

Фанатський переклад як важлива складова сучасного перекладознавства

В епоху диджиталізації фанатський переклад стає важливим явищем у сфері перекладознавства. Раніше неофіційні переклади були суворо заборонені, але зараз вони зазнали суттєвої популяризації та перетворилися на унікальний витвір мистецтва та науки, котрий заслуговує на увагу з боку науковців. Зазвичай аматорські переклади виконують непрофесійні перекладачі, які цікавляться певною творчістю, не має значення, чи то серіали, фільми, манга чи романи - фанатський переклад надзвичайно збагачує наше розуміння перекладу як складного процесу та практики.

Фанатський переклад перш за все це практика перекладу будь-якого контенту, зазвичай з іноземної мови на рідну мову перекладачів, зазвичай також здійснюється ентузіастами, а не професійними перекладачами. Заведено вважати, що основна мотивація для фанатських перекладачів часто пов'язана з відсутністю офіційних перекладів або з незадоволеністю перекладами, що вже існують. Це явище вперше почалося у 1980-х роках з поширенням японської анімації, краще відомою як «аніме», та «манга», що є альтернативною назвою щодо коміксів, котрі створені на території Японії. Другою причиною виникнення

такої галузі, як фанатський переклад, деякі науковці зазначають, як форму протесту проти офіційних перекладів, що були надзвичайно відредагованими.

З поширенням фанатських суспільств та появою Інтернету фанатські переклади стали більш помітними починаючи з 1990-х рр., оскільки перекладені фанатами тексти стало набагато легше знайти за допомогою соціальних мереж та браузерів, це також вирішує багато проблем з авторськими правами, де фанатам потребувалося використовувати нелегальні методи, задля поширення та придбання неофіційних перекладів.

Неможливо не розглянути «Фендом» або «Фандом» від *англ. FANDOM* — безкоштовний сервіс вікі-хостингу, що надає можливість будь-якому охочому створити свій власний тематичний вікіпроект або взяти участь у колективній роботі над вже існуючими проектами, таким чином утворюючи неформальні субкультурні спільноти, учасники якого об'єднані єдиним інтересом, пов'язаним із творами мистецтва — пристрастю до певного фільму, книги, серіалу тощо [4].

Рушійною силою фанатської діяльності, яка у контексті перекладу набуває неабиякого значення. Фанати допомагають створенню схожих творів, де перекладене мистецтво слугує формою обслуговування для фанатів [1, с. 56]. Тобто, ця послуга дозволяє споживати контент мовами, іншими від оригіналу, або в коротший строк, за який буде зроблено офіційний переклад, або взагалі може існувати як альтернативу йому [2, с.105]. У деяких випадках фанатські переклади є єдиним шляхом, за допомогою якого контент може стати доступним для інших споживачів, наприклад, які не володіють певною мовою. Визначною якістю фанатського перекладу є те, що саме завдяки фанатам, скасовані проекти мають можливість продовжити свій розвиток в неофіційному вигляді, популяризуючи працю авторів надалі.

Фанатські переклади це одна із сучасних форм активізму, вони кидають виклик традиційним поглядам на переклад, зокрема, щодо правильності та професіоналізму. Хоча деякі перекладознавці стверджують, що фанатським перекладам може бракувати ретельності щодо професійної роботи, аматорське суспільство часто демонструє креативність під час адаптації та глибоке розуміння контексту [2, с.99]. Непрофесійні перекладачі часто звертаються до коментарів своїх читачів, щоб вдосконалити свої переклади. Ще однією з переваг можна відзначити однаковий рівень порозуміння між споживачами контенту та авторами, бо більшість непрофесійних перекладачів є тими ж самими поціновувачами своєї справи, тому розуміють, з чим саме мають справу.

Крім того, перекладачі-ентузіасти часто застосовують особливі рішення під час певних лінгвістичних проблем з якими можуть стикатися, під час адаптування культурних референсів, наприклад як жарти та ідіоми, щоб краще передати це власне цільовій аудиторії. Це допомагає створенню унікальних перекладів, які можуть задовольнити аудиторію.

З усім тим слід відзначити, що перекладачі-аматори здатні підходити до свого діла не менш серйозно, ніж будь-який інший офіційний перекладач. На досвіді багатьох фанатів-перекладачів, можна зазначити, що кожен перекладач намагається внести щось нове у цю сферу, щось, що ніколи не було використане

раніше. Це все поєднується з вмінням власне інтерпретувати сцени з оригінального тексту, у перекладі, без втрати смислового значення.

Хоча в багатьох державах до цього часу заведено вважати фанатські переклади, фактично, як порушенням авторських прав, є багато випадів коли діяльність фанатів толерують або заохочують самі автори. Взаємодія між непрофесійними перекладачами, аудиторією та засновниками контенту є унікальним випадком для вивчення етики перекладу в епоху диджиталізації суспільства.

Отже, можна відзначити, що розгляд та вивчення такої сфери, як фанатський переклад є складним та кропітким феноменом, котрий кидає виклик традиціям перекладознавства, як науки. У той час як Інтернет та популярність використання соціальних мереж продовжує розширюватися, фанатські переклади завжди будуть відігравати дедалі помітнішу роль в галузі сучасного перекладознавства.

Список використаних джерел

1. Дерев'яно С. П. Психологія молодіжних субкультур : Навчально-методичні рекомендації. Чернігів : НУЧК імені Т.Г. Шевченка, 2019. 76 с.
2. Кальниченко О. Теорія перекладу. Нар. укр. акад., [каф. теорії та практики перекладу]. Харків : Вид-во НУА, 2020. 126 с.
3. Кулік В. Молодіжні субкультури як основна форма неформальної ініціативи в молодіжному середовищі. Молода Україна:сучасний організований молодіжний рух та неформальна ініціатива. К., 2000. С. 336- 342.
4. Словотвір URL: <https://slovotvir.org.ua/words/fandom> (дата звернення: 16.09.2024)

СПОЛТАК О., Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м.Дніпро

Науковий керівник: Кабаченко І.Л., доцент, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕНДЕНЦІЙ СУЧАСНОГО ПЕРЕКЛАДУ

Abstract. The article is devoted to the study of the role of research on trends in modern translation. The main aspects of the article concern authentic interpretations of current challenges for practicing translators. This article is based on the materials of Marchenko V.V., Shukh M.V. “Lexico-semantic features of the terminosystem in modern English scientific-and-technical discourse” [2], on the researches of Kolomiyets L. [4] and Aheicheva A., Rozhenko I. “Some aspects of English scientific and technical terminology translation” [3].

Key words: research trends, modern translation, challenges in translation, authentic interpretations, translation studies, translator practices, terminology in

translation, linguistic adaptation, cross-cultural communication, translation techniques.

Постановка проблеми. Важко точно сказати, хто перший розглянув цю тему, але точно можна сказати, що ця тема зараз актуальна серед дослідників та дослідниць. Відомо, що зараз є необхідність у вивченні сучасних підходів і викликів, які стоять перед перекладачами в умовах постійних змін у мовних системах, технологіях і культурних реаліях. Сучасний переклад стикається з низкою проблем:

1. Зміна мовних норм і термінології: Прискорене зростання науково-технічного прогресу призводить до постійного виникнення нових термінів, зокрема в галузі електротехніки. Це ускладнює завдання перекладачів, оскільки термінологія часто не має сталих еквівалентів в іншій мові, що вимагає від перекладача глибокого розуміння предметної галузі та постійного оновлення знань.
2. Термінологічна неуніфікованість: Відсутність узгоджених підходів до перекладу специфічних термінів у різних галузях знань створює труднощі для досягнення однозначного взаєморозуміння між мовами і культурами. Проблема ускладнюється недостатнім розвитком стандартів для національних терміносистем, що особливо актуально для української мови, яка досі знаходиться в процесі стандартизації термінології.
3. Технологічні виклики: Використання перекладацьких технологій, як-от системи автоматизованого перекладу, стає незамінним у професійній діяльності перекладача. Проте ці системи поки що мають обмежені можливості щодо розуміння контексту і тонкощів мови, що може призводити до втрати точності у перекладі.
4. Культурні та контекстуальні аспекти: Переклад науково-технічних текстів потребує не лише лінгвістичних навичок, але й глибокого розуміння культурних особливостей, які можуть впливати на сприйняття тексту в іншій мовній спільноті.

Аналіз останніх досліджень та публікацій щодо тенденцій сучасного перекладу охоплює широкий спектр проблем, пов'язаних із розвитком перекладацьких технологій, змін у термінології та адаптації до нових культурних реалій. Сучасні дослідження сфокусовані на декількох ключових аспектах.

Автоматизований та машинний переклад: За останні роки увага науковців була приділена розвитку машинного перекладу (Google Перекладач, DeepL Translate) та його впливу на якість перекладу. Роботи деяких дослідників вказують на зростання ефективності цих систем, проте наголошують на необхідності покращення контекстного розуміння та семантичної точності при перекладі спеціалізованих термінів.

Переклад термінології в технічних галузях: Дослідження, проведені В'ячеславом Карабаном та іншими українськими науковцями, акцентують на складності перекладу технічної термінології в таких галузях, як

електротехніка, через відсутність уніфікованих стандартів та нові виклики, що виникають з появою нових технологій. Термінологічні словники та глосарії, створені на базі їхніх робіт, активно використовуються для вдосконалення перекладацьких практик [1].

Інтердисциплінарний підхід до перекладу: Останні дослідження акцентують увагу на необхідності залучення фахівців із різних галузей до процесу перекладу, що дозволяє краще розуміти специфіку термінів і контекстів. Вчені, як-от Ірина Клименко, розглядають взаємодію перекладачів і фахівців у галузі технічних наук як ефективний спосіб покращення якості перекладів.

Сучасні тенденції в перекладі літературних та наукових текстів: Дослідження в галузі перекладу наукових текстів акцентують на проблемах передачі точності наукових термінів та концепцій між мовами, особливо у контексті глобалізації науки та необхідності міжнародного обміну знаннями.

Отже, останні дослідження демонструють зростання інтересу до проблематики сучасного перекладу, особливо в контексті впливу технологій, стандартизації термінології та міжкультурних комунікацій.

Мета цієї статті полягає в аналізі основних тенденцій сучасного перекладу, зокрема тих аспектів, що стосуються розвитку нових технологій у перекладі, термінологічних викликів у науково-технічній сфері, а також впливу культурних і міжмовних факторів на процес перекладу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ця стаття присвячена тенденціям сучасного перекладу, в якій необхідно охарактеризувати кілька важливих аспектів.

По-перше, необхідно розглянути ключові тенденції, які в останні роки стали помітними у сфері перекладу. Наприклад, це стосується збільшення використання автоматизованих перекладацьких систем (CAT tools), розвиток перекладу в реальному часі за допомогою штучного інтелекту, а також виклики, пов'язані з їхнім використанням, зокрема питання точності та культурної адаптації. У деяких роботах дослідників та дослідниць також підкреслюється важливість зміцнення співпраці між людьми й технологіями в перекладі.

По-друге, варто детально розглянути вплив глобалізації на розвиток перекладацьких стратегій. З одного боку, переклад стає більш стандартизованим для задоволення вимог глобального ринку, з іншого боку, перекладачі все частіше стикаються з необхідністю дотримуватися культурно специфічних норм, які роблять тексти більш зрозумілими для локальних аудиторій. Дослідження, проведені В'ячеславом Карабаном, присвячені цим питанням, зокрема аспектам функціональної адекватності перекладу [1].

Третім важливим аспектом є проблематика перекладу новітніх термінів, особливо в галузі науково-технічного перекладу. Часто нові поняття, що виникають внаслідок швидкого розвитку науки та технологій, потребують нових підходів до перекладу, оскільки відсутні усталені еквіваленти в різних мовах. Дослідження науково-технічної термінології допомагають окреслити виклики та можливі шляхи вирішення цих проблем.

Важливу роль у цьому процесі відіграє також питання адаптації перекладу до різних національних контекстів, де перекладачі мають знайти баланс між збереженням смислу та дотриманням культурних особливостей.

Висновки. Отже, матеріали дослідження підкреслюють важливість сучасних підходів до перекладу, що вимагають постійної уваги до новітніх технологій, збереження культури та адаптації нових термінів до конкретного контексту. Технологічний розвиток значно вплинув на перекладацьку діяльність, сприяючи поширенню автоматизованих інструментів перекладу, що підвищують продуктивність, але викликають питання щодо точності.

Глобалізація перекладу акцентує важливість поєднання міжнародних стандартів із локалізацією для врахування культурних особливостей. Науково-технічна термінологія продовжує розвиватися, вимагаючи від перекладачів нових підходів до адаптації нових понять.

Список використаних джерел

1. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова книга, 2004. 576 с. URL: https://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/Karaban_2004_576.pdf (дата звернення: 28.06.2024).
2. Марченко В.В., Шух М.В. Лексико-семантичні особливості терміносистеми сучасного англомовного науково-технічного дискурсу. Молодий вчений, 2020, № 8 (84). С. 200-204. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2020/8/40.pdf> (дата звернення: 28.06.2024).
3. Aheicheva A., Rozhenko I. Some aspects of English scientific and technical terminology translation. URL: <https://jlingst.donnu.edu.ua/article/view/9358> (last accessed: 28.06.2024).
4. Kolomiyets L. Dartmouth Directory. Arts & Sciences Faculty. URL: <https://faculty-directory.dartmouth.edu/lada-kolomiyets> (last accessed: 28.06.2024).

СУХОРУЧЕНКО А., Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Науковий керівник: Н.О.Москаленко, доцент, кандидат філологічних наук, доцент кафедри перекладу Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»

Машинний переклад і його вплив на професійну діяльність перекладачів

Машинний переклад (МП) суттєво змінює професійну діяльність перекладачів, пропонуючи як нові можливості, так і виклики. Завдяки сучасним

технологіям, таким як Google Translate та системи на базі штучного інтелекту, переклад стає швидшим і доступнішим. Незважаючи на те, що цей новітній спосіб полегшує роботу і прискорює процес, він також створює нові труднощі, змінюючи вимоги до професійних перекладачів і характер їхньої діяльності.

З моменту появи машинного перекладу (у кінці 1950-х років) і до сьогодні науковці ведуть дискусії про його прогрес і потенціал. Однією з основних переваг МП для перекладачів є значне прискорення роботи. МП дозволяє отримати чорновий варіант перекладу великих обсягів тексту за короткий час, що є корисним, зокрема, для текстів, які не потребують високої точності або спеціалізованого підходу, наприклад, технічних інструкцій або контенту для вебсайтів.

Професійні перекладачі можуть використовувати МП як інструмент для автоматичного створення первинного перекладу, після чого вони редагують текст, забезпечуючи його точність і відповідність мовним стандартам. Таким чином, машинний переклад стає допоміжним інструментом, який дозволяє зменшити час на рутинні завдання.

Однак перекладачі все частіше стикаються з необхідністю редагувати тексти, перекладені машинами. Процес постредагування полягає у виправленні помилок МП, покращенні стилістики, врахуванні культурних аспектів і корекції термінології. Така робота вимагає високого рівня знань і досвіду, оскільки перекладачі мають швидко виявляти й виправляти помилки, водночас зберігаючи продуктивність.

МП все ще має свої обмеження, особливо коли йдеться про складні тексти, які потребують глибокого розуміння культурних нюансів, стилістики та контексту. Наприклад, юридичні документи, художня література або маркетингові матеріали потребують не лише точного перекладу, а й адаптації до культурних особливостей цільової аудиторії.

Люди-перекладачі залишаються незамінними у ситуаціях, де потрібен високий рівень чутливості до контексту, творчий підхід або знання специфіки галузі. Особливо це стосується художнього перекладу, де необхідно підібрати влучну риму чи метафору, що точно передає сенс оригіналу. Таким чином, фахівці, які спеціалізуються на таких текстах, не тільки залишаються конкурентоспроможними, але й будуть затребувані на нішевих ринках.

Останніми роками штучний інтелект (ШІ) став особливо популярним у перекладі. ШІ забезпечує неймовірну швидкість обробки текстів, дозволяючи миттєво перекладати великі обсяги інформації. Це робить переклад доступним для будь-якого користувача інтернету. Ще однією перевагою ШІ є його здатність перекладати тексти у різних стилях. Проте, як і будь-яка технологія, ШІ має свої недоліки. Він не здатен адаптувати текст до особистих вимог і стилю клієнта, тоді як перекладач-людина завжди враховує індивідуальні потреби. Крім того, переклади ШІ потребують редагування і перевірки, що є завданням для професійних перекладачів.

Машинний переклад все ще має обмеження, особливо коли мова йде про складні тексти, які вимагають глибокого розуміння культурних особливостей, стилістики та контексту. Юридичні документи, художня література або

маркетингові матеріали потребують не лише точного перекладу, але й адаптації до культурного контексту.

Професія перекладача залишається незамінною в ситуаціях, коли потрібна чутливість до контексту, творчий підхід або галузеві знання. Фахівці, які працюють з такими текстами, не лише збережуть свою конкурентоспроможність, але й будуть затребувані в нішевих ринках.

Отже, чи можуть машини та штучний інтелект повністю замінити перекладачів? Це питання постає давно, але навряд чи перекладачі повинні турбуватися про це найближчими десятиліттями. Краще розглядати машинний переклад як нові можливості.

Машинний переклад — це лише виконання програмних алгоритмів, тоді як переклад як мистецтво залишається поза межами можливостей машин. Особливо це стосується художнього перекладу, де потрібно точно передати метафори або рими оригіналу.

Таким чином, машинний переклад значно впливає на професійну діяльність перекладачів, як позитивно, так і негативно. З одного боку, він підвищує продуктивність і скорочує час на переклад, з іншого — вимагає від перекладачів адаптації до нових умов і оволодіння новими навичками, такими як постредагування. Людський фактор залишається вирішальним у перекладі складних текстів з високими вимогами до стилю, точності та культурної адаптації.

Машинний переклад не замінює професійних перекладачів, але змінює їхню роль у процесі, роблячи їхню роботу більш технічною і відповідальною за якість результату. У майбутньому взаємодія між технологіями машинного перекладу та професійними перекладачами дозволить досягти ще більшої ефективності та точності, але успіх залежатиме від здатності перекладачів адаптуватися до цих змін.

ТЕРКУЛОВ О., Горлівський інститут іноземних мов Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет»

Науковий керівник: Н. П. Пожидаєва, к. філол. н., доцент, Горлівський інститут іноземних мов Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет»

Особливості перекладу сучасного британського сленгу українською мовою (на матеріалі британського серіалу «Шерлок»)

Будь-яка жива мова, зокрема й англійська, — це динамічна система розмовних і письмових термінів, що постійно розвиваються. Кожного разу, коли люди використовують мову, виникають нові значення, способи вираження слів. Однією з цих змін є активне входження сленгу до повсякденного життя. Його можна почути і побачити скрізь, наприклад, в розмові людей різних професійних груп та соціального статусу чи на сторінках газет, екранів телевізорів тощо.

Зважаючи на активне входження сленгу до повсякденного життя, не викликає подиву той факт, що питання, пов'язані з функціонуванням, використанням та способами перекладу сленгових одиниць привертають увагу багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців, серед яких Е. Патрідж [7], К. А. Шапочка [6], К. Бондаренко [1], А. Рябошапка [3], М.О. Єлісова [2] та багато інших.

Крім того, із розвитком стрімінгових платформ, появою онлайн-кінотеатрів в україномовний сегмент інтернету особливо швидко входять іноземні молодіжні серіали, адже саме молодь є основною цільовою аудиторією, на яку спрямована сучасна серіальна індустрія. І як наслідок – підвищений попит на якісний переклад серіалів зі сленговими одиницями.

Питання перекладу сленгових одиниць є досить актуальним і дискусійним у перекладознавчій практиці, оскільки перекладати сленг доволі складно. По-перше, переклад сленгізму його відповідником для збереження максимальної тотожності, що було б кращим варіантом, не завжди є можливим через відсутність у мові перекладу еквівалентної сленгової лексичної одиниці. По-друге, може функціонувати більше одного еквівалентного варіанту перекладу, що змушує перекладача обирати між виразами, які мають не тільки різні денотативні значення, але й різні конотації.

У пропонованій розвідці маємо на меті проаналізувати основні способи перекладу англійських сленгових одиниць українською мовою. Матеріалом дослідження став британський мінісеріал «Шерлок», знятий для телекомпанії BBC One [4], та його український дубляж студією «1+1» [5]. Зазначимо, що для мовлення героїв серіалу «Шерлок» характерне активне вживання сленгу, який експлікує їхнє емоційно-оцінне ставлення до людей, до ситуацій, в які вони потрапляють, до навколишньої дійсності, а також свідчить про ціннісні орієнтири та інші внутрішні якості особистості, слугує засобом створення мовної характеристики персонажа.

Цікавим для аналізу є реченні *We end up having a bit of a ding-dong* / У нас виникає **сварка**, в якому зустрічається сленгізм *ding-dong*, який має безліч відповідників в українській мові, серед яких 1) дурна людина, 2) буйна вечірка, 3) сварка. Перекладачі обрали вірний відповідник для дубльованого перекладу українською мовою, адже у діалозі йдеться саме про сварку. У цьому разі складність перекладу полягає у тому, що той чи інший сленгізм може бути багатозначним, і для повного розуміння необхідно знати всі варіанти й обирати відповідний, враховуючи контекст.

Це не єдиний приклад сленгової одиниці в серіалі, утвореної за допомогою скорочення. Наприклад:

1) **telly** – типовий британський сленгізм для 'television': *You could just sit there and watch telly* / *Tu можеш сидіти тут і дивитися мелік*. Український відповідник також є скороченою формою від слова *телевізор*.

2) **dunno** – скорочення від 'I do not know'. В серіалі українською мовою цей сленгізм передається за допомогою прямого перекладу повної фрази – **не знаю**. Це є доцільним, втім, за потреби підкреслити «сленговість» цього виразу можна використати українські сленгові аналоги на кшталт *не шарю* або *не тямлю*.

3) *surra* – скорочення від *sur of*; йдеться про чашку чаю. Дубльований переклад цього сленгового слова у серіалі – **чайок**. Переклад передає зменшувально-пестливу форму мови оригіналу, тому є вдалим.

Переважає більшість сленгових одиниць, утворених за допомогою скорочення, мають прямий переклад. Використання таких сленгізмів британцями зумовлено бажанням скоротити час своїх висловлювань.

У реченні *Blimey that was quick / O, швидко ж він* наявний сленговий вигук *blimey*, який в словнику «Urban Dictionary» кваліфікують як «exclamation – god blind me. something surprising enough to make one wish they were blind so that they cant see such things» [8]. По сюжету серіалу зрозуміло, що кур'єр з піцою прибув занадто швидко, через це Ватсон і здивований. Український переклад обмежився вигуком *O*, що, на нашу думку, не передає повною мірою емоційне забарвлення висловлювання. Вдаючись до прийому пошуку аналогу, пропонуємо такий варіант перекладу: **От тобі й на, швидко ж він**.

При перекладі українською речення *What do you mean there is no ruddy car?/ Як це немає машини?* сленгове слово **ruddy** опустили, і, на нашу думку, знов недоречно, оскільки це порушує семантичне навантаження речення, а саме: висловлювання мовця втратило емоційне забарвлення невдоволеності. Лексему *ruddy*, яка є британським сленговим евфемізмом для *bloody*, нерідко використовують для вираження злості або роздратування. *Ruddy* трохи пом'якшує значення, виступаючи замість ненормативного сленгізму *bloody*, який в українській мові має такі аналоги, як *гръобаний, довбаний, чортів*. Для того щоб адекватно перекласти *ruddy* треба знайти в українській мові пом'якшений синонім до наведених вище емотивних слів. Як варіант пропонуємо *клятий*, тобто: *What do you mean there is no ruddy car?/ Як це немає клятої машини?*

Зауважимо також, що сленгізм **bloke**, який використовують у Великобританії в неформальних ситуаціях на позначення чоловіків, також опущено в українському перекладі речення *I don't want to root aroung some bloke's things / Мені не хочеться ритися в чийхось речах*, що призводить до втрати важливої деталі у розмові, зокрема, не зрозуміло, що йдеться саме про чоловіка. На наше переконання, цю деталь потрібно зберегти, переклавши речення у такий спосіб: *Мені не хочеться ритися в речах якогось типа*. Слово *тип* в українській мові має конотацію маскуліності й використовується здебільшого як сленговий еквівалент слова *чоловік*, тому вважаємо його вдалим варіантом перекладу.

Отже, для відтворення сленгу найприроднішим є використання функціональних аналогів за наявності їх у мові перекладу. За їх відсутності можна вдаватися до просторіччя, яке додає тексту, що перекладається, необхідну характеристику відхилення від літературної норми. Нейтралізація сленгових одиниць призводить до значних художніх втрат та перекручення змісту оригінального тексту в перекладі.

Список використаних джерел

1. Бондаренко К. Співвідношення сленгової лексики української та англійської мов: лексикографічний та перекладацький аспекти. *Наукові записки. Серія : Філологічні науки*. 2009. № 81 (4). С. 141–146
2. Єлісова М. О. Особливості перекладу британського і американського студентського сленгу українською мовою. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2012. № 41 (2). С. 27–33.
3. Рябошапка А. Проблеми перекладу сленгу в аудіовізуальних творах українською мовою (на прикладі телевізійного серіалу “Breaking Bad”). URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/2792>. (дата звернення: 20.10.2023)
4. Серіал «Шерлок» на сайті BBC. URL: <https://www.bbc.co.uk/programmes/b00t4pgh>
5. Український дубляж серіалу «Шерлок». URL: <https://uaserials.pro/383-sherlok.html>
6. Шапочка К. А. Загальний і спеціальний сленг у системі субстандартною лексики. *Обрії сучасної лінгвістики*. 2013. № 4. С. 108–114.
7. Partridge E. *Slang Today and Yesterday*. London. 1979. 258 p. URL: [partridge_e_slang_to_day_and_yesterday.pdf](#).
8. Urban Dictionary. URL: <https://www.urbandictionary.com>

ШПОРТКО Л., Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Науковий керівник: Т.М. Висоцька, к.ф.н., доцент, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Термінологія будівництва: перекладацький аспект

Будівельна термінологія є важливою складовою професійної комунікації в сучасній глобалізованій економіці. Як відзначають дослідники, будівельні терміни часто мають складні лексико-семантичні конструкції, що робить їх переклад складним завданням [1, с. 12]. Окрім того, неологізми та багатокомпонентні терміни створюють додаткові проблеми під час їх адаптації до іншої мовної системи. Незважаючи на численні дослідження у цій галузі, переклад будівельної термінології продовжує залишатися складним і невирішеним питанням.

У сучасних дослідженнях, таких як роботи Кияка Т. Р. та Карабана О. В., основна увага приділяється структурно-семантичним особливостям термінів і їхній адаптації до української мови [2, с. 35]. Багато дослідників зазначають, що такі підходи, як калькування, транслітерація та адаптація, можуть ефективно використовуватися для перекладу термінів, однак їх застосування часто залежить від контексту і конкретної галузі знань [3, с. 56].

Метою роботи є аналіз структурно-семантичних і перекладацьких особливостей англомовної будівельної термінології та вивчення основних проблем, які виникають при її перекладі на українську мову. Дослідження

включає аналіз складних багатокомпонентних термінів, а також вивчення підходів до адаптації неологізмів у будівельній термінології.

Будівельна термінологія є складною і багатогранною системою, що складається з багатокомпонентних термінів, таких як *load-bearing wall* (несуча стіна) або *reinforced concrete* (залізобетон), які вимагають точного перекладу та збереження їх структурної цілісності. Важливо враховувати контекст, у якому використовується термін, щоб уникнути двозначностей або втрати сенсу. Однією з головних проблем перекладу є наявність багатозначних термінів, які можуть мати різні значення залежно від контексту. Наприклад, термін *joint* може перекладатися як "шов" у контексті будівельних матеріалів або як "з'єднання" в конструктивних елементах [4, с. 45].

Неологізми, такі як *green construction* (екологічне будівництво) або *smart building* (розумна будівля), часто не мають прямих відповідників в українській мові, що змушує перекладачів використовувати калькування або адаптацію. Калькування є ефективним методом для передачі значення термінів, однак воно не завжди підходить для новітніх термінів через відмінності в будівельних традиціях і технологіях між країнами [5, с. 77]. Адаптація, у свою чергу, дозволяє створювати нові терміни або змінювати існуючі відповідно до реалій української будівельної сфери.

Таким чином, можемо стверджувати, що переклад англійської будівельної термінології є складним завданням, яке вимагає використання різних підходів, зокрема калькування, адаптації та транслітерації. Багатокомпонентні терміни та неологізми становлять основну складність у перекладі, що потребує врахування контексту та технічних особливостей. Перспективою подальших досліджень є розробка рекомендацій для перекладачів щодо використання нових методів адаптації будівельної термінології.

Список використаних джерел

1. Карабан, О. В. Практичний курс перекладу: Переклад англійської науково-технічної літератури. К.: Арій, 2001. 560 с.
2. Кияк, Т. Р. Переклад науково-технічної літератури: навчальний посібник. К.: Вид-во КНУ, 2010. 220 с.
3. Ковальчук, Л. І. Теоретичні аспекти перекладу спеціалізованих текстів. К.: Видавництво Ліра-К, 2015. 300 с.
4. Левченко, Л. П. Технічна термінологія і переклад: історія, сучасність, перспективи. К.: Видавництво НаУКМА, 2020. 275 с.
5. Макаров, М. Перекладацькі технології в сучасному світі: збірник статей. Харків: Основа, 2018. 150 с.

ЩОЛОКОВА А., Національний технічний університет "Дніпровська політехніка", м. Дніпро

Науковий керівник: Н.О. Москаленко, Кандидат філологічних наук, доцент кафедри перекладу

Культурні особливості в перекладі: як передати локальний колорит перекладу

Переклад - це витончене мистецтво, яке вимагає від перекладача не лише досконалого володіння мовами, але й глибокого розуміння культурних нюансів. Особливо це стосується передачі локального колориту - тих унікальних елементів, які надають тексту особливого забарвлення та атмосфери.

Уявіть, що ви перекладаєте роман, дія якого відбувається в маленькому італійському містечку. Як передати аромат свіжоспеченої піци, гамір на вузьких вуличках, жести експресивних місцевих жителів? Це завдання вимагає не лише знання мови, але й занурення в культуру, розуміння її духу.

Локальний колорит може проявлятися в найрізноманітніших формах: від використання діалектизмів та сленгу до опису специфічних культурних традицій чи історичних реалій [1]. І кожен такий елемент - це виклик для перекладача. Як передати ці особливості так, щоб вони були зрозумілі читачеві іншої культури, але при цьому не втратили своєї автентичності?

Один з підходів - це використання техніки компенсації. Коли неможливо передати певний культурний елемент безпосередньо, перекладач може додати елементи локального колориту в інших частинах тексту. Наприклад, якщо в оригіналі використовується діалект сицилійських рибалок, який не має прямого еквівалента в українській мові, перекладач може використати інші мовні засоби для створення подібного ефекту.

Інший важливий аспект - це баланс між "одомашненням" та "очуженням" тексту [2]. "Одомашнення" передбачає адаптацію культурних елементів до реалій цільової культури. Наприклад, заміна італійського "бар" на український "кафетерій". "Очуження" ж зберігає чужорідність елементів, залишаючи "бар" без змін. Вибір між цими підходами залежить від багатьох факторів: цільової аудиторії, жанру тексту, мети перекладу.

Особливу увагу варто приділити передачі реалій - слів або виразів, що позначають предмети чи явища, характерні для певної культури, але відсутні в інших. Це можуть бути назви страв, предметів побуту, соціальних інститутів. Існують різні стратегії для їх передачі: від транскрипції з подальшим поясненням до пошуку функціонального аналога в цільовій культурі [5].

Уявіть, що ви перекладаєте опис італійського свята Феррагосто. Чи варто залишити цю назву без змін, додавши пояснення? Чи, можливо, знайти український аналог - наприклад, порівняти його з Маковієм? Рішення залежатиме від контексту та значущості цієї реалії для загального розуміння тексту.

Не менш важливо враховувати історичний контекст при перекладі текстів, що належать до інших епох. Перекладач має бути обізнаний з історичними реаліями та мовними особливостями того періоду. Це може вимагати

використання архаїзмів або стилізації мови під певну епоху. Але тут важливо дотримуватися міри - текст має залишатися зрозумілим для сучасного читача.

Окремим викликом є переклад гумору та мовної гри. Часто вони базуються на культурних асоціаціях або особливостях мови оригіналу. У таких випадках дослівний переклад рідко спрацьовує. Перекладачеві доводиться проявляти неабияку креативність, щоб створити еквівалентний ефект у цільовій мові. Це може включати адаптацію жартів до реалій цільової культури або створення нових мовних ігор, які зберігають дух оригіналу.

Передача локального колориту вимагає уваги і до невербальних аспектів комунікації [3]. Жести, міміка, просторові відносини між людьми - все це може мати різне значення в різних культурах. Неправильна інтерпретація цих елементів може призвести до непорозумінь. Завдання перекладача - бути чутливим до цих нюансів і, за необхідності, надавати додаткові пояснення для читача.

У сучасному глобалізованому світі, де культури все більше переплітаються, завдання передачі локального колориту стає одночасно складнішим і важливішим. З одного боку, читачі стають більш обізнаними про інші культури, що полегшує сприйняття іноземних елементів. З іншого боку, зростає ризик культурної гомогенізації, що підвищує цінність збереження унікальних культурних особливостей у перекладі.

Ще один цікавий аспект - вплив колоніального минулого на переклад [4]. Як передати локальний колорит, коли йдеться про культури, які довгий час перебували під впливом інших? Це особливо актуально для перекладу літератури з країн, що мають колоніальне минуле.

Отже, передача локального колориту в перекладі - це справжнє мистецтво, яке вимагає від перекладача не лише мовних знань, але й глибокого розуміння культур, креативності та чуйності до найтонших нюансів. Це постійний процес балансування між збереженням автентичності оригіналу та створенням тексту, який буде зрозумілим і привабливим для читача цільової культури.

Список використаних джерел

1. Bassnett S. Translation Studies. 4th ed. London : Routledge, 2013. 202 p. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780203488232>.
2. Venuti L. The Translator's Invisibility: A History of Translation. 1st ed. London : Routledge, 2017. 366 p. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781315098746>.
3. Pym A. Exploring translation theories. London : Routledge, 2023. 240 p.
4. Tymoczko M. Translation in a Postcolonial Context. London : Routledge, 2016. 336 p.
5. Aixelá J. F. Culture-specific Items in Translation. Translation, Power, Subversion / eds. R. Álvarez, M. C. Vidal. Clevedon : Multilingual Matters, 1996. P. 52-78.

PRUDKA S., Dnipro University of Technology

Scientific advisor: T. M. Vysotska, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Translation, Dnipro University of Technology

Linguistic peculiarities of "Star-Child" by Oscar Wilde

In Oscar Wilde's fairy tale 'Star-Child,' readers are taken on a profound journey of self-discovery, redemption, and the transformative power of love. Through the tale of the Star-Child, Wilde explores the themes of pride, compassion, and the quest for true beauty. The narrative highlights the internal and external conflicts that arise from the protagonist's initial self-centeredness and arrogance, which ultimately lead to his moral awakening. This analysis examines the six stages of conflict that shape the Star-Child's character development, illustrating the challenges he faces and the lessons he learns along the way.

The main theme is the challenging path of the Star-Child toward redemption, the acquisition of true beauty, and the love for his mother through humility. The main idea is to glorify spiritual beauty and love for the mother.

The main character is Star-Child. He is both the protagonist and a dynamic character. Star-Child's thoughts and feelings develop throughout the story. Firstly, he is self-centered and disdainful of others. As the story progresses and he faces hard challenges, he begins to feel regret, compassion, and finally achieves redemption. He is also a round character. He is the most complex character in the story. His journey from pride and cruelty to humility and compassion highlights significant internal conflict, growth, and change.

The antagonist of the story are the challenges and hardships the Star-Child faces, along with his own pride and societal judgments. They can be seen as antagonistic forces that contribute to his internal conflict.

Other characters of the story are minor, static and flat. They include the Star-Child's mother who remains constant in her love and support for him, representing the unconditional love; the beggar who plays a crucial role in guiding the Star-Child, and whose character remains unchanged throughout the story. He serves as a wise figure who embodies moral clarity; the Woodcutter and his wife that serve as compassionate caretakers who introduce the Star-Child into the world, setting the stage for his journey of transformation.

The way of characterization is indirect and implicit in the fairy tale. For example, the Star-Child is described as follows: *"Yet did his beauty work him evil. For he grew proud, and cruel, and selfish. The children of the Woodcutter, and the other children of the village, he despised. No pity had he for the poor, or for those who were blind or maimed or in any way afflicted, but would cast stones at them and drive them forth on to the highway, and bid them beg their bread elsewhere. ..."*

... and himself he loved, ..., he would lie by the well in the priest's orchard and look down at the marvel of his own face, and laugh for the pleasure he had in his fairness." This excerpt illustrates indirect characterization through his appearance, actions, and relationships with others.

There is another piece of the fairy tale where was the description of the beggar-woman. *"Her garments were torn and ragged, and her feet were bleeding from the rough road on which she had travelled, and she was in very evil plight.*

The Star-Child saw her, he said to his companions, 'See! There sitteth a foul beggar-woman under that fair and green-leaved tree. Come, let us drive her hence, for she is ugly and ill-favoured.' So he came near and threw stones at her, and mocked her, ...

The Woodcutter ran up and rebuked him, and said to him: 'Surely thou art hard of heart and knowest not mercy, for what evil has this poor woman done to thee that thou should'st treat her in this wise?' And the Star-Child ... said, 'Who art thou to question me what I do? I am no son of thine to do thy bidding.'" The beggar-woman's clothes, Star-Child's behaviour and actions with her – all these are means of the indirect characterization.

Like the majority of fairy tales, this fairy tale also has a simple plot. The story has exposition where the Star-Child grows up, showcasing his arrogance and disdain for others, particularly toward the beggar and his mother. This sets the stage for the conflicts he will face. The beginning – the story introduces the setting and characters, including the Woodcutter and his wife, who find the Star-Child and raise him. It establishes his initial pride and beauty. The story itself – The Star-Child faces various challenges and hardships, including his rejection by society and his eventual transformation into an ugly form due to his pride. Then, the climax where the Star-Child, after enduring suffering and being shunned, begins to recognize his mistakes and feels regret for his past actions. In the denouement, the Star-Child's return to his mother, where he seeks forgiveness and is ultimately transformed back into his beautiful form, signifying his moral growth. And finally, the ending where the Star-Child's journey leads him to help others, demonstrating his compassion and understanding, ultimately allowing him to earn redemption.

In the fairy tale, there is an internal conflict centred on the Star-Child's struggle with his own pride, self-centeredness, and feelings of worth. As he faces various challenges, he grapples with his emotions and learns to overcome his flaws. Additionally, there is an obvious conflict: the Star-Child openly confronts his flaws and the consequences of his actions. His disdain for others and subsequent feelings of regret and compassion are clear throughout the narrative. The challenges he faces, such as being rejected and suffering the consequences of his previous behaviour, highlight this conflict in a straightforward manner.

There are six stages of conflict. The first is the reasons: the Star-Child's pride and arrogance, which stem from his beauty, and his disdain for those he deems inferior, including the beggar and even his mother. The second stage is the beginning where the story introduces his self-centred nature, highlighting his dismissive attitude toward his mother and his harsh treatment of the beggar. The third point is the development - As the Star-Child faces challenges, including being rejected by society after his

transformation into an ugly form, he begins to experience the consequences of his pride. His journey becomes increasingly difficult as he faces hardship and isolation. The fourth stage is the crisis that occurs when the Star-Child, in his ugliness and despair, confronts the reality of his past actions and the pain he has caused others. The fifth point the resolution that comes as he makes a conscious decision to change his ways. He starts to help others and seek forgiveness, demonstrating his growth and humility. And the final point is the consequences where the Star-Child not only regains his beautiful form but also mends his relationship with his mother, learning the importance of love, humility and compassion.

The fairy tale follows a straightforward narrative structure. The story progresses linearly from the beginning through the rising action, climax, and resolution. The narrator of the story is an omniscient third person.

In conclusion, Oscar Wilde's 'Star-Child' intricately weaves a tale that not only captivates with its enchanting narrative but also imparts timeless moral lessons about the nature of true beauty and the significance of love and humility. Through the challenges he faces, the story emphasizes that true worth is not defined by outward appearance but by the kindness and love we extend to others, as well as the importance of embracing humility in our quest for redemption. Wilde's narrative invites readers to reflect on their own lives, encouraging a deeper understanding of the values that define our humanity.

References

1. Оскар Уайльд. Зоряний хлопчик. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=4145>
2. “Хлопчик-Зірка” аналіз. Оскар Уайльд. URL: <https://dovidka.biz.ua/hlopchik-zirka-analiz>
3. Oscar Wilde. The Star-Child. URL: <https://www.eastoftheweb.com/short-stories/UBooks/StaChi.shtml>

SYCHOV M., Dnipro University of Technology, Dnipro
Scientific advisor: T. M. Vysotska, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Translation, Dnipro University of Technology

Manga as a Genre of Literature (case-study of "Jujutsu Kaisen" by Gege Akutami)

Kind of literature. “Jujutsu Kaisen” is a Japanese manga, written by Gege Akutami in a prosaic form. Mangas can be described as graphic novels.

Theme and Ideas. The theme of "Jujutsu Kaisen" centers on the constant conflict between life and death, with a focus on how characters confront mortality and on the weight of sacrifices for the greater good. One of the central ideas is the moral

and philosophical struggle faced by the protagonist, Yuji Itadori, as he navigates the responsibilities of living with a powerful curse (Sukuna) and the consequences of saving or taking lives. Other significant ideas include the value of human connections, the tension between fate and free will, and the fight against despair in a world filled with curses and dark forces.

Characters and characterization. Mangas are usually known for their deep and well-written characters. “Jujutsu Kaisen” is not an exception with its wide variety of dynamic and round characters, such as Yuji Itadori, Satoru Gojo, Suguru Geto, Ryomen Sukuna, Megumi Fushiguro and so on. Further, we will look at one of them closer.

Characterization of Satoru Gojo.

Appearance. Satoru is a tall, lean, and muscular man in his late twenties who is considered relatively attractive, mainly due to his facial features. He has snow-white hair and vibrant blue eyes. Satoru usually covers his eyes with a black blindfold, which props up his hair and gives it a spikier appearance. Satoru wears sunglasses and lets his hair down to his neck when sporting a casual look. While working, Satoru wears a dark blue zip-up jacket with a high collar, which is also fairly broad. He wears matching slim-fit black pants and black dress boots. The author creates the image of a handsome confident hero.

Speech Aspect.

Confidence and Arrogance. Gojo’s speech often reflects his overwhelming confidence, sometimes bordering on arrogance. He is the strongest jujutsu sorcerer, and this is evident in his carefree, sometimes mocking tone when dealing with enemies. For instance, he casually taunts powerful curses without fear. His words carry a sense of invincibility, as seen in his famous line, “*Throughout Heaven and Earth, I alone am the honored one,*” which displays his belief in his unmatched power.

Protectiveness and Mentor Role. Despite his arrogance, Gojo’s speech softens when speaking to his students, showing care and encouragement. He often speaks in a more casual and friendly manner with them, using humor and sarcasm, but there's always an underlying sense of responsibility.

Playfulness and Humor. Gojo’s personality is reflected in his playful use of language. His speech often carries a lighthearted, teasing tone, which contrasts with the seriousness of the situations he faces. He enjoys bantering with his allies and even his enemies, using sarcasm and jokes to mask his true thoughts and intentions. For instance, during his battle with disaster curse Jogo Gojo says, “*We should be good, since you are so weak*”. Despite Jogo being one of the most powerful curses Gojo still making fun of him during their battle.

Seriousness in Combat. When Gojo becomes serious, his speech becomes more concise and direct. He sheds the humor and adopts a more commanding tone, showing that underneath his playful exterior is someone with deep determination and focus. As example we can use his phrase “*Next*” during his battle against disaster curses in Shibuya, after killing curse Hanami, he shows no emotions, he just wants to finish the battle as soon as possible.

Actions and relations.

Protectiveness and Responsibility. Gojo takes his role as a mentor seriously, despite his playful attitude. He consistently puts his students' well-being first. For example, he arranges for Yuji's training by introducing him to a more effective way to control cursed energy using movies in Chapter 18, showing his dedication to his students' growth and success.

Complex Relationship with Authority. Gojo's relationship with the higher-ups in the jujutsu society is strained. He often challenges the jujutsu leadership due to their corrupt, self-serving decisions. For example, his attitude toward the higher-ups when they send Yuji on dangerous missions reflects his disdain for their politics and how he prioritizes his students' safety over bureaucratic agendas.

Caring but Distant with Friends. Gojo's relationship with Suguru Geto is one of the most emotionally charged. After their ideological clash, Geto becomes Gojo's enemy, yet there's a deep sense of regret in Gojo's feelings, particularly evident when he confronts Geto in Chapter 90 and ultimately ends his life, showing that despite Gojo's confidence and power, he is not immune to emotional conflict and loss.

Attitude of other characters to Gojo.

Admiration and Awe. Gojo's overwhelming strength as the most powerful jujutsu sorcerer leaves a lasting impression on those who know him. The greatest example of this is extras from volume 10. Where his students and colleagues were asked to describe him. They unanimously agreed on the fact that Gojo was the strongest.

Frustration and Annoyance. While many characters admire Gojo for his abilities, his laid-back attitude and cocky personality can cause frustration.

Fear and Resentment. From the perspective of Gojo's enemies, he is often regarded with fear and resentment. Cursed spirits like Jogo and Mahito view Gojo as an insurmountable obstacle, as his strength far exceeds that of even the strongest curses. This sense of fear is particularly evident when disaster curses encounter Gojo, quickly realizing how outmatched they are. Gojo's power isn't just admired; it's feared by those who seek to challenge him.

Plot and Conflict. "Jujutsu Kaisen" shows us a very complex plot with both external and internal conflict.

External Conflict - Jujutsu Sorcerers vs. Cursed Spirits. The overarching struggle in the series revolves around jujutsu sorcerers, like Gojo and Yuji, who fight to protect humanity from curses—manifestations of negative human emotions. Powerful curses like Mahito and Sukuna (whom Yuji harbors within himself) seek to overthrow humanity and reshape the world. This conflict drives the series' action as sorcerers must constantly battle these threats, with Gojo leading the fight against the cursed spirits who aim to disrupt the balance.

Internal Conflict - Yuji's Battle with Sukuna. Yuji Itadori's internal struggle is central to the plot. After consuming a cursed finger, Yuji becomes the vessel for Sukuna, a legendary curse. Yuji battles with the moral weight of his actions, knowing that Sukuna poses a serious threat to humanity. He must balance his responsibility as a jujutsu sorcerer and the fear that Sukuna could take over his body, leading to catastrophe.

Narration Technique. In “Jujutsu Kaisen” we observe a complex narrative. It consists of numerous flashbacks and foreshadowings. As for the flashbacks, we were shown a whole arc of Gojo and his friend Geto being teenagers where they were on a mission, in that arc we had numerous crucial moments, like ideology clash of Geto and Gojo, which played a key part in the manga. In addition, we can use Gojo’s and Yuji’s conversation about Sukuna in the beginning of the series as an example of foreshadowing. Yuji asked Gojo about true power of Sukuna and if Sukuna was stronger than Gojo with his full power. This conversation contains a hint at their future battle.

Forms of speech representation. As for the form of the narration, “Jujutsu Kaisen” uses primarily third-person narration. The story is told from an external perspective, where the narrator describes the actions, battles, and events happening to multiple characters. There are also elements of description in the form of detailed depictions of battle strategies, cursed techniques, and the inner workings of the jujutsu world, which are explained to the audience.

References

1. Висоцька Т. М. Аналітичне читання: матеріали для самостійного опрацювання з дисципліни «Аналітичне читання (англійською мовою)» для здобувачів ступеня бакалавра освітньо-професійної програми «Германські мови та літератури (переклад включно), перша - англійська» зі спеціальності 035 Філологія. Дніпро : НТУ «ДП», 2024. 54 с.

2. Akutami, G. Jujutsu Kaisen [Електронний ресурс]. Токіо: Shueisha, 2018. Режим доступу: <https://mangaplus.shueisha.co.jp/titles/100034> (Дата звернення: 15.10.2024).

ВАЩЕНКО І., Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Науковий керівник: Махоніна Н. Г., к.філол.н., доцент, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

ІЗОЛЯЦІЯ, ВІДЧУЖЕННЯ ТА ПОШУК ІДЕНТИЧНОСТІ В РОМАНІ ДЖ. Д. СЕЛІНДЖЕРА «ЛОВЕЦЬ У ЖИТІ»

Abstract. The article studies the topics of isolation, alienation, and the search for identity in J.D. Salinger’s “The Catcher in the Rye”, focusing on the protagonist, Holden Caulfield. Through an analysis of his relationships and inner struggle, the article demonstrates how Holden’s serious alienation reflects common adolescent experiences. Holden’s internal conflict — marked by his idealization of childhood innocence and rejection of adult society — drives his search for meaning and authenticity. The article also compares these topics to similar works in literature, offering insights into the psychological and existential challenges of adolescence.

Key words: identity crisis, isolation, adolescence, existentialism, psychological defense mechanisms.

Постановка проблеми. Підлітковий вік є критичним періодом формування особистості з яскраво вираженим пошуком самоідентичності, однак він часто призводить до сильного почуття ізоляції та відчуження. Ці почуття виникають через нездатність підлітка узгодити своє внутрішнє самопочуття із зовнішніми очікуваннями суспільства. Головний герой роману Дж. Д. Селінджера «Ловець у житті» Голден Колфілд уособлює типового підлітка у дорослому світі, який він сприймає фальшивим і не вартим довіри. Проблема ізоляції та відчуження в цей період не є унікальним досвідом Голдена, в ній відображається універсальна психологічна боротьба, з якою стикається багато підлітків, що робить проблематику твору цікавим дослідницьким матеріалом як для літературного аналізу, так і для психологічних студій.

Метою статті є дослідження досвіду Голдена Колфілда в «Ловці у житті» як відображення загальної боротьби підлітків із ізоляцією та їхнього пошуку ідентичності. Стаття претендує на висвітлення психологічних механізмів, що стоять за відчуженням Голдена, і показ його подорожі у широкому контексті літературних і психологічних досліджень підліткового віку. Крім того, у статті буде встановлено зв'язок між зображенням підліткової ізоляції Селінджером та іншими творами, присвяченими цій темі, і проведено порівняльний аналіз того, як література зображує емоційні складнощі молоді.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Численні літературознавці та психологи заглиблювалися в психологічні та екзистенціальні аспекти характеру Голдена Колфілда: Карл Ф. Штраух досліджував відчуженість Голдена та його роль як антигероя, Джеймс Е. Міллер зосереджувався на дослідженні в романі втрати невинності та переходу до дорослого життя. Крім того, роботи психоаналітичних критиків, у тому числі Пітера Шоу, концентрувалися навкруги психічного стану Голдена та основної травми, яка керує його поведінкою. Це дослідження закладає основу для нашого власного аналізу, розміщуючи поведінку Голдена в ширший контекст підліткової психології та пропонуючи різнобічне розуміння незмінної актуальності роману.

Виклад основного матеріалу дослідження. Однією з центральних тем «Ловця у житті» є глибоке відчуття ізоляції, яке притаманне Голдену Колфілду. Протягом усього роману взаємодія Голдена зі світом – або її відсутність – підкреслює його глибоку відірваність від того, що його оточує. Його почуття відчуження проявляється як у його стосунках з іншими, так і в його внутрішньому монологі, що відображає звичайне підліткове прагнення знайти місце в суспільстві, водночас відчуваючи відчуження від нього.

Вперше ізоляція Голдена проявляється в його взаємодії з однолітками. Наприклад, під час навчання у «Пенсі» стосунки Голдена в кращому випадку пусті та пасивні. Він висловлює зневагу до багатьох своїх однокласників, неодноразово називаючи їх «фальшивими», що ілюструє його скептицизм щодо людей, які відповідають суспільним нормам. Не кращі і його стосунки зі своїм сусідом по кімнаті Стредлейтером, які Голден описує як поверхневі та нещирі.

Голден заздрить довірі Стредлейтера, але водночас зневажає його марнославство та нечесність, особливо коли Стредлейтер просить Голдена написати для нього твір на урок з англійської мови. Напруга між ними загострюється, коли Голден розуміє, що Стредлейтер, можливо, поведився неадекватно з Джейн Галлахер, дівчиною, до якої Голден небайдужий. Замість того, щоб протистояти своїм емоціям та будувати значущі стосунки, Голден руйнує все, дозволяючи своєму почуттю відчуженості розпалитися.

Це відчуття ізоляції Голдена виходить за рамки його взаємодії з однолітками. Його стосунки з родиною, особливо з батьками, також напружені й віддалені. Голден уникає повернення додому протягом більшої частини роману через страх свій страх конфронтації та засудження. Проте свою молодшу сестру Фібі він обожнює, має з нею справжній емоційний зв'язок. Однак навіть ці стосунки відтінені страхом Голдена відкрити їх для дорослого світу, розбещеного і нещирого. Його ідеалізація дитячої невинності, представлена у вигляді бажання бути «ловцем у житті» — кимось, хто рятує дітей від розчарування у дорослому віці, — розкриває внутрішній конфлікт Голдена та його бажання захистити невинність будь-якою ціною.

Відчуження Голдена значною мірою нав'язане ним самим, оскільки він активно дистанціюється від інших, намагаючись захистити себе від емоційної вразливості. Він постійно відштовхує людей навколо себе, часто знаходячи недоліки в їхній поведінці для виправдання своєї ізоляції. Наприклад, залишивши «Пенсі», він їде до Нью-Йорка, де має різні зустрічі з дорослими, і всі вони підсилюють його відчуття відчуженості. Його спілкування з такими персонажами, як повія Санні та її сутенер Моріс, ілюструє його нездатність формувати відносини з людьми. Коли Голден наймає Санні, стає зрозуміло, що його цікавить не фізична близькість, а радше товариство. Однак ця спроба встановити зв'язок марна, оскільки присутність Санні лише посилює його почуття самотності та відстороненості. Ця зустріч змушує Голдена почуватися ще більш ізольованим, оскільки його відчайдушні спроби знайти зв'язок зустрічаються з подальшим відчуженням.

Психологічно відчуження Голдена можна зрозуміти і як захисний механізм. Голден використовує це відчуження, щоб захистити себе від емоційного болю, який приходить разом із вразливістю. Підлітки, особливо ті, що переживають кризу ідентичності, часто віддаляються від інших, щоб впоратися з невизначеністю дорослішання. У випадку Голдена його відчуття ізоляції посилюється його ідеалізацією дитинства та його відмовою займатися складнощами дорослого життя. Його часте наклеювання ярликів на інших як на «фальшивих» відображає його внутрішню боротьбу за примирення невинності, яку він цінує, з уявною нечесністю та поверховістю дорослого світу.

Ізоляція Голдена Колфілда тісно переплітається з його пошуком ідентичності та сенсу, ще однією ключовою темою «Ловця у житті». Підлітковий вік часто характеризується пошуком саморозуміння, і подорож Голдена нічим не відрізняється від інших методів самоідентифікації. Однак його боротьба за визначення своєї ідентичності ускладнюється через його розчарування в суспільстві та небажання прийняти доросле життя.

Прагнення Голдена до автентичності є центральним у його пошуках ідентичності. Він постійно шукає щось «справжнє» у світі, який здається йому все більш фальшивим. Наприклад, його презирство до очікувань суспільства стає очевидним, коли він відмовляється підкорятися академічному тиску «Пенсі». Замість того, щоб присвятити себе навчанням, він часто бунтує, що і призводить до відрахування. Його нездатність відповідати структурованим очікуванням школи відображає глибинне заперечення цінностей, пов'язаних із дорослішанням, таких як відповідальність і амбітність. Повстання Голдена проти цих цінностей можна розглядати як форму екзистенціального опору, оскільки він прагне знайти сенс у світі, де він почувається не на своєму місці.

Одним із найважливіших моментів, який уособлює пошуки Голденом самотності, є його бажання бути «ловцем у житті». Голден описує фантазії в яких він стоїть у житньому полі й ловить дітей, перш ніж вони впадуть зі скелі. Ця метафора відображає бажання Голдена захистити дітей від суворих реалій дорослого життя. Його криза ідентичності походить від цього неможливого бажання — зберегти невинність у світі, який неминуче змушує людей дорослішати та стикатися зі складними моральними реаліями. Небажання Голдена прийняти доросле життя проявляється в його неодноразових спробах повернутися в дитинство, повертаючись до старих спогадів або проводячи час з Фібі. Однак, незважаючи на те, що Голден тримається цього ідеалу, він не може не розуміти, що дорослішання неминуче, і це усвідомлення загострює його внутрішній конфлікт.

Боротьба Голдена за ідентичність ще більше ускладнюється її зв'язком із автентичністю. Протягом усього роману він шукає справжніх зв'язків з іншими, але його цинізм часто заважає йому розпізнати автентичність, коли він з нею стикається. Наприклад, його спілкування з містером Антоліні, одним із його колишніх учителів, дозволяє зазирнути у дорослий світ, якого Голден боїться і відкидає. Містер Антоліні дає Голдену пораду, попереджаючи його, що його відчуження та зневага до суспільства можуть призвести до його «падіння», метафоричного занурення в життя, повне гіркоти та ізоляції. Однак, коли містер Антоліні робить жест, який Голден сприймає як недоречний, Голден негайно дистанціюється, відсікаючи інше потенційне джерело вказівок. Цей інцидент підкреслює нездатність Голдена орієнтуватися в складнощах дорослих стосунків, через що його криза ідентичності тільки зростає.

Прихильність Голдена до дитячої невинності та його відмова від обов'язків дорослих є центральною причиною його кризи ідентичності. Екзистенціальний пошук сенсу Голденом відображає широку філософську дилему, з якою стикається багато підлітків. Він перебуває між двома світами: простотою дитинства, яку він ідеалізує, і складністю дорослого життя, якої він боїться. Ця напруга значною мірою керує поведінкою Голдена протягом усього роману, оскільки він намагається знайти своє місце. Його часті внутрішні монологи виявляють глибоке невдоволення собою та оточенням, ілюструючи глибину кризи його особистості.

Висновки. Подорож Голдена Колфілда є переконливим зображенням підліткової ізоляції, відчуженості та пошуку ідентичності. Його глибока недовіра

до світу дорослих і його самоізоляція відображають загальний психологічний захисний механізм молодості, який керується страхом через емоційну вразливість. Нездатність Голдена примирити своє прагнення до автентичності з тиском дорослого життя посилює його кризу ідентичності, висвітлюючи труднощі, з якими стикаються багато підлітків.

Досвід Голдена не лише особистий, а універсальний, він охоплює широкі виклики підліткового віку. При дослідженні стосунків та внутрішнього конфлікту Голдена, видно, що його відчуженість і пошук ідентичності перегукуються з позачасовим підлітковим пошуком сенсу. І роман Селінджера є важливим дослідженням цих тем.

Зрештою, «Ловець у житі» є потужним віддзеркаленням складностей підліткового віку, що робить подорож Голдена повчальною для читачів різних поколінь.

Список використаних джерел

1. Селінджер Дж. Д. Ловець у житі. Клуб Сімейн. Дозвілля, 2016.
2. Lohnes K. The catcher in the rye. Encyclopedia Britannica. URL: <https://www.britannica.com/topic/The-Catcher-in-the-Rye/additional-info#history> (дата звернення: 20.10.2024).
3. 野村夏治. 『ライ麦畑でつかまえて』について. CORE. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/230447183.pdf> (дата звернення: 20.10.2024).

ГОЛОВЕНЬКО А., Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро
Науковий керівник: О. К. Чернявська, к. філол. н, доцент, Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро

ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ ДЕТЕКТИВУ У ТВОРІ РОБЕРТА ГАЛБРЕЙТА «КУВАЛА ЗОЗУЛЯ»

Роман «Кувала зозуля» (англ. *The Cuckoo's Calling*), опублікований під псевдонімом Роберт Галбрейт, належить до жанру сучасного детективу. Галбрейт, який пізніше був розкритий як відомий британський письменник Джоан Роулінг, представляє цей твір як класичний приклад детективного жанру з особливостями, характерними як для традиційної, так і сучасної форми детективу. Роман поєднує низку жанрових ознак, таких як таємниця, загадка, психологічний аналіз персонажів, що робить його цікавим для розгляду в контексті еволюції детективного жанру [1].

Однією з основних рис жанру є наявність детективної загадки, яку належить розкрити головному персонажу. В «Кувала зозуля» цією загадкою є смерть супермоделі Лули Лендрі, яка, на перший погляд, виглядає як самогубство. Однак брат загиблої, Джон Бристоу, не вірить у таку версію і

звертається до приватного детектива Корморана Страйка з проханням розслідувати цю справу.

Подібно до класичних детективів, наприклад, творів Агати Крісті, у романі є серія слідів і підказок, які ведуть до розгадки. Корморан Страйк, як типовий детектив, використовує логіку та аналітичне мислення, поступово розплутуючи нитки історії. Він опитує свідків, аналізує факти, переглядає відеозаписи та знімає показання, прагнучи виявити істину за зовнішньою картинкою подій.

Головний герой роману, Корморан Страйк, є центральною фігурою, що втілює традиційний образ детектива з особливими рисами. Як і багато інших літературних детективів, Страйк має складну життєву історію. Він ветеран війни, який втратив ногу в Афганістані, а також переживає особисту кризу після розриву стосунків зі своєю давньою дівчиною. Його проблеми з життям і роботою, однак, не заважають його аналітичним здібностям і вмінню розкривати складні злочини [5].

Страйк нагадує класичних літературних детективів, таких як Шерлок Холмс або Еркюль Пуаро, які використовують інтелектуальний підхід до розслідування злочинів. Його здатність бачити деталі, що залишаються непоміченими для інших, є ключовою рисою жанру. Проте, на відміну від холодної логіки Холмса, Страйк має теплішу, більш людську сторону, зокрема його співчуття до жертв і бажання досягти справедливості.

У «Кувала зозуля» сюжет розвивається за класичною схемою детективу: на початку роману подається загадка (смерть Лули Лендрі), після чого головний герой починає власне розслідування, шукаючи істину. Події поступово нарощують напругу, коли нові факти впливають на поверхню, і головний детектив підозрює все більше людей. До фіналу інтрига сягає апогею, коли справжній злочинець викривається, і всі шматочки пазлу стають на свої місця.

Роман відрізняється повільним і ретельним ритмом оповіді. Авторка надає великого значення психологічній характеристиці персонажів і докладним описам місць подій, що дозволяє читачу глибше зануритися в атмосферу твору. Кожен новий факт ретельно аналізується Страйком, що дозволяє створити реалістичну та правдоподібну картину розслідування.

Особливої уваги заслуговує психологічна глибина твору. У романі Галбрейт/Роулінг не лише зосереджується на зовнішній стороні злочину, а й досліджує мотивацію та внутрішній світ персонажів. Наприклад, Лула Лендрі була відомою, але емоційно вразливою особистістю, чий складний психологічний стан став одним з ключових елементів у розслідуванні її смерті.

Психологічна взаємодія між персонажами, зокрема між Страйком та його асистенткою Робін, надає твору глибини та робить його більш сучасним у порівнянні з класичними детективами. Взаємини між детективом і помічником – це ще один важливий аспект жанру, який тут подано в оновленому вигляді: Робін виконує не просто допоміжну роль, а стає важливою частиною розслідування [3].

У романі піднімаються сучасні соціальні теми, що є ще однією особливістю сучасного детективу. Авторка акцентує увагу на світі

знаменитостей, показуючи зворотний бік слави, психологічні проблеми, пов'язані з життям у центрі уваги, а також вплив ЗМІ на особисте життя людей. Смерть Лули Лендрі й подальше розслідування її обставин показують, як суспільство сприймає відомих особистостей і як легко можна маніпулювати громадською думкою.

Також варто відзначити тему класової нерівності, що звучить у творі. Лула, народжена в бідній родині, стає частиною привілейованого суспільства, але це не приносить їй щастя. В її оточенні також зустрічаються персонажі, які намагаються використати її славу для власної вигоди.

Як і в багатьох класичних детективах, основна інтрига твору пов'язана з тим, хто винен у злочині та які були його мотиви. У «Кувала зозуля» мотиви вбивства Лули Лендрі мають психологічний і фінансовий характер. Виявляється, що її брат, Джон Бристоу, вчинив злочин через спадщину, яку він не зміг би отримати, якби Лула залишилася жива. Цей мотив має риси класичного детективного сюжету, де фінансова вигода часто стає причиною злочину.

Логіка детективних творів, таких як «Кувала зозуля», допомагає сучасній людині закріпити універсальні філософські та культурні цінності, що формують основу суспільства, на яких будуються правила і закони держави. Розслідування в детективі сприяє розвитку логічного мислення, що може бути корисним не лише в повсякденному житті, але й у професійній сфері, зокрема в науковій діяльності. Читач переносить ці принципи в реальне життя, покращуючи власну здатність до аналізу і розв'язання проблем[2, с.31].

Можна зробити висновок, що роман «Кувала зозуля» є сучасним детективом, який зберігає багато класичних жанрових елементів, таких як наявність загадки, аналітичний детектив, поетапне розслідування, але також включає нові теми і підходи, властиві сучасному суспільству. Поєднання традиційної детективної форми з глибоким психологізмом персонажів і соціальною критикою робить цей твір цікавим як для шанувальників класичного детективу, так і для сучасних читачів, які шукають у літературі більше, ніж просто вирішення загадки.

Список використаних джерел

1. Ласка О.Р. Топольконікова К. С. Класичний детектив з неочікуваним фіналом: Дві думки про «Кувала зозуля» Роберта Галбрейта. К : "ЯКАБУ", 2019.

2. Крапівник Г. О. Логіка детективного жанру в свідомості сучасної людини. Харків: Харківський національний педагогічний університет ім.Г.С.Сковороди, 2014. №10. С.28-32.

3. Burke D. Book review. URL: <https://www.irishtimes.com/culture/books/the-cuckoo-s-calling-by-robert-galbraith-1.1475081> (дата звернення: 15.10.2024).

4. Kaveney R. Book review: The Cuckoo's Calling. By Robert Galbraith (AKA J.K. Rowling). URL:

<https://www.independent.co.uk/artsentertainment/books/reviews/book-review-cuckoo-s-calling-robortgalbraith-aka-jk-rowling-8720530.html> (дата звернення: 15.10.2024).

ЖУЙКОВА І., Національний технічний університет «Дніпровська Політехніка», м. Дніпро

Науковий керівник: Н. О. Москаленко, кандидат філологічних наук, доцент кафедри перекладу Національного технічного університету «Дніпровська Політехніка»

Типи діалогу в романі Стівена Кінга «Керрі»

«Керрі» – роман жахів американського письменника Стівена Кінга. Це його перший опублікований роман, який був виданий у 1974 році. Сюжет роману оповідає про зацьковану школярку на ім'я Керрі Уайт, яка відкрила в собі здібності до телекінезу.

У романі використовуються різні типи діалогів, які допомагають розкривати персонажів, підсилювати конфлікт і емоційне напруження.

Конструктивний діалог служить засобом, через який читач отримує корисну інформацію, дізнається більше про стосунки між персонажами та їхні внутрішні мотиви. Він часто має пояснювальний характер, дозволяє персонажам обговорювати плани чи обмінюватися ідеями, як, наприклад, у наведеному діалозі між Томмі та Сью. Їхня розмова розкриває моральну дилему Сью щодо її участі в цькуванні Керрі, а також сумніви Томмі щодо плану допомогти Керрі. Такий діалог дозволяє побачити еволюцію персонажів, їхні сумніви та внутрішні конфлікти, водночас допомагаючи розкрити більш глибокі теми роману, такі як провина, спокута та соціальні ієрархії.

"Wait. Just wait. Let me talk. You want me to ask Carrie White to the Spring Ball. Okay, I got that. But there's a couple of things I don't understand."

"Name them." She leaned forward.

"First, what good would it do? And second, what makes you think she'd say yes if I asked her?"

"Not say yes! Why-" She floundered. "You're... everybody likes you and-"

"We both know Carrie's got no reason to care much for people that everybody likes."

"She'd go with you."

"Why?"

Pressed, she looked defiant and proud at the same time. "I've seen the way she looks at you. She's got a crush. Like half the girls at Ewen."

He rolled his eyes.

"Well, I'm just telling you," Sue said defensively. "She won't be able to say no."

"Suppose I believe you," he said. "What about the other thing?"

"You mean what good will it do? Why... it'll bring her out of her shell, of course. Make her..." She trailed off.

"A part of things? Come on, Suze. You don't believe that bullshit."

"All right," she said. "Maybe I don't. But maybe I still think I've got something to make up for." [2, с. 62]

Проте, в контексті роману, конструктивні діалоги не є домінуючими. Вони служать певним фоном, на якому розгортається більш деструктивний зміст.

Деструктивний діалог є основним засобом побудови конфліктів у романі. Він відображає токсичність взаємодії між персонажами та підсилює ізоляцію Керрі від суспільства. У діалогах з однокласниками або матір'ю, Керрі зазнає постійного тиску, приниження та емоційного насильства. Цей тип діалогу демонструє динаміку влади, де один із персонажів намагається домінувати або контролювати іншого. Наприклад, діалог між Керрі та її матір'ю не містить співчуття чи підтримки, а лише накази та релігійні фанатичні погляди, що підштовхують Керрі до відчаю:

"Momma!" she shrieked. "Momma, please listen! It wasn't my fault!"

"Bow your head," Momma said. "Let's us pray."

"You should have told me!" [2, с. 43]

Схожу тенденцію можна спостерігати у діалозі між Біллі Ноланом та Крістін Гаргенсен наприкінці роману перед трагічними подіями:

"Maybe it's a bad idea," she said, not sure if she was testing him or herself.

"Maybe we ought to just get back into bed and—"

"It's a good idea," he said, and a shadow of humor crossed his face. "Pig blood for a pig."

"What?"

"Nothing. Come on. Get dressed." [2, с. 97]

Висновок. Роман Стівена Кінга «Керрі» використовує різноманітні типи діалогів для розкриття персонажів і розвитку сюжету. Конструктивний діалог допомагає читачам отримати інформацію про внутрішні мотиви та стосунки героїв, розкриваючи їхні моральні дилеми та еволюцію. Водночас деструктивні діалоги є основними у творі та відображають токсичні стосунки між персонажами, підсилюючи конфлікти й ізоляцію головної героїні. Цей тип діалогу допомагає зобразити динаміку влади, психологічного тиску та маніпуляцій, які поступово ведуть до трагічного фіналу. Таким чином, конструктивні діалоги у «Керрі» слугують засобом передачі інформації та відображають моменти потенційної гармонії, тоді як деструктивні діалоги значно переважають і сприяють ескалації конфліктів, розкриваючи теми відчуження, насильства та психологічного зламу як головних, так і другорядних героїв.

Список використаних джерел

1. Borysov O., Vasylieva O. Constructive and destructive communicative behavior of interlocutors (on the material of the British serial "Sharpe" (TV series)). International Humanitarian University Herald. Philology. 2022. № 58. С. 33–36. URL: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2022.58.8> (дата звернення: 15.10.2024).

2. King, S. Carrie. New York, NY: Doubleday, 2013. 178 с.
3. Marshall H. A Snapshot of an Age: The Publication History of Carrie. The Journal of Popular Culture. 2020. URL: https://www.researchgate.net/publication/341165901_A_Snapshot_of_an_Age_The_Publication_History_of_Carrie (дата звернення: 15.10.2024)
4. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава : Довкілля-К., 2008. 712 с.
5. Славова Л.Л. Мовна особистість політика: когнітивно-дискурсивний аспект. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. 358 с.
6. Шульжук Н.В. Діалогічний дискурс у контексті еколінгвістичної проблематики. Наукові записки Національного університету «Острозька академія» : Серія «Філологія». 2020. 9(77). С. 135–138.

КОНДРАТЕНКО Є., Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро
Науковий керівник: Чернявська О. К., к. філол. н, доцент, Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро

Сміх крізь знання: поезія вагантів у контексті середньовічної освіти

Середньовічні університети заклали основи сучасної системи освіти, проте і мали свою специфіку. Перші університети з'явилися в XII-XIII століттях у Європі: Паризький, Болонський, Оксфордський, Кембриджський, Тулузький. Спочатку освіту могли здобути лише ті, хто прагнув стати духовною особою, але згодом багато мирян також захотіли отримати знання. У ті часи вислів «бідний студент» мав особливе значення, оскільки через велику кількість охочих навчатися місць бракувало, і багатьом доводилося подорожувати за підтримки абатів, єпископів та світських сеньйорів. Важливо, що мова викладання була єдиною — латинською, що значно полегшувало навчання студентам.

Багато мандрівних студентів вважалися справжніми ледарями в очах оточуючих, а деякі пізно усвідомлювали, що не мають покликання до духовного життя. Інші були позбавлені можливості просування по службі через поведінку, надмірну незалежність чи непокору правилам, або через небажання працювати на світських посадах. Студенти могли бути занадто бідними, щоб продовжувати навчання, або не могли знайти відповідну роботу через перенасичення ринку. Внаслідок цього багато студентів обирали мандрівний спосіб життя. Ці студенти звалися «вагантами», тобто мандрівними студентами. Незважаючи на те, що університети були основними осередками, що формували традиції вагантів, мандрівними поетами ставали не лише студенти та школярі. Відомо про окремі випадки, коли вагантські твори писали священники, які мали постійну роботу, а іноді навіть обіймали важливі посади при дворах знаті.

Поезії вагантів була притаманна середньовічна народна сміхова культура, яку у той час можна було побачити на карнавалах. Ця поезія асоціюється саме з карнавалом тому, що так само серед жорсткого світу зберігає у собі частинку

веселоців. Мандрівні поети сповідували філософський світогляд, висміювали повсякденні труднощі, саркастично ставилися до догм і канонів, а релігійні образи та мотиви переробляли на свій лад. Вони створювали інтелектуально насичену, а часом і парадоксальну поезію, у якій поєднували високе духовне з низьким комічним, благочестиві тексти з побутовим гумором. Їхні твори відзначалися критикою вищого духовенства. Яскравим прикладом є «Критика Риму» Вальтера Шатільйонського.

Тематика і жанри вагантської поезії були вельми різноманітними: релігійні та моралістично-дидактичні вірші, різдвяні й пасхальні драми, пародійні та сатиричні твори, численна любовна лірика, а також пісні з літературними й фольклорними ремінісценціями. Зрідка зустрічалися і політичні вірші, часто присвячені хрестовим походам, в яких іноді брали участь і самі ваганти. На замовлення вони створювали багато гімнів, віршованих балад, благочестивих медитацій, а також церковних драм-містерій на різдвяні та великодні теми. Для кращого розуміння творів, до латинських текстів часто додавали уривки місцевою мовою, що сприяло розвитку середньовічної літератури. Особливо популярною була духовна лірика, спочатку латиною, а згодом і народними мовами.

Навчання перших студентів було жорстким. Вважалося, що матеріал краще засвоюється, якщо до студентів періодично застосовувати фізичні покарання. У багатьох джерелах можна знайти згадки про суворі методи виховання. Ці правила стосувалися навіть поважних осіб.

Малозабезпечені студенти об'єднувалися в групи, так звані «нації». Зазвичай до цих груп входили люди з одного регіону. Вони підтримували одне одного, допомагали і часом надсилали додому продукти чи новини. У деяких університетах «нації» навіть мали вплив на керівництво навчальним закладом і могли брати участь у виборах ректора.

У студентів середньовіччя існували власні правила та традиції. Посвята в студенти супроводжувалася складними обрядами та клятвами вірності. Ця традиція тривала не лише в середньовіччі, а й деякий час пізніше. Щоб стати «справжнім студентом», новачки мали пройти неформальний обряд посвяти, часто пов'язаний із знущаннями. Тих, хто не пройшов обряд, називали «лисицями» або «рижиками», а тих, хто успішно пройшов — «бурш». Їх починали поважати і враховувати їхню думку. Назва, пов'язана з лисицею, була обрана не випадково: вважалося, що з дикого звіра людина перетворюється на більш освічену та культурну. Обряд міг варіюватися залежно від університету, але всі його відомі варіації були достатньо жорсткими. Студентам задавали каверзні питання, стригли тупими ножицями, змушували полоскати рот сечею та піддавали іншим випробуванням. Через рік «рижикові» пропонували скласти «іспит» повторно, і у разі успіху його вітали як повноправного студента.

Незважаючи на всі труднощі, студенти мали високий статус у суспільстві, оскільки володіли знаннями і мали доступ до освіти. Ті, хто завершував навчання, часто ставали адвокатами, викладачами, священниками, що значно підвищувало їхній соціальний статус. Університети відігравали важливу роль у політичному житті міст, формуючи еліту, яка впливала на державні рішення та суспільні

процеси. Середньовічна освіта зробила значний внесок у розвиток сучасної освітньої системи.

КОНОНЕНКО В., Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Науковий керівник: Махоніна Н. Г., к. філ. н., доцент, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

ВИРОБНИЧИЙ РОМАН ЯК ЖАНР МАСОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ХХ СТОЛІТТЯ

Abstract. The professional novel, as a genre of popular literature of the 20th century, played a significant role in reflecting the social and political changes brought about by industrialization and the rise of the working class. Emerging primarily in Soviet literature, this genre was a key component of socialist realism, aimed at idealizing labor, promoting collective values, and reinforcing the ideological objective of the state. Early research on the occupational novel emphasized its role in shaping public consciousness and moral values through the glorification of the working class and socialist ideals.

Key words: bestseller, novel, novel-catastrophe, documental novel, industrial novel, non-belles-lettres novel.

Постановка проблеми. Виробничий роман як жанр масової літератури ХХ століття, є унікальним явищем, яке відображає глибинні зміни в суспільстві та культурі під впливом індустріалізації і соціальних перетворень. Водночас, цей жанр залишається малодослідженим, незважаючи на його значну популярність в свої часи. Виробничий роман не тільки висвітлює робітниче середовище, але й може функціонувати як засіб пропаганди, наприклад, в романах соцреалізму, в яких формувалися ідеалізовані образи праці, соціалістичних відносин та колективної відповідальності. У цій статті розглядаються ключові питання розвитку виробничого роману як жанру масової літератури, його художні особливості та значення в літературному процесі ХХ століття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій на тему виробничого роману вказує на інтерес до цього жанру як у контексті літературознавчих досліджень, так і соціально-історичного аналізу. Багато філологів (С. Журба, І. В. Бурлакова, З. С. Голубева, Е. Кларк, О. Філатова) акцентують увагу на ролі виробничого роману як інструменту ідеологічного впливу в радянській літературі та його функціях у формуванні соціалістичного реалізму. Дослідження західного виробничого роману обертаються як в англomовному, так і у вітчизняному літературознавстві навкруг творчості Артура Гейлі і носять фрагментарний характер. Статті П. Ендрюса, К. Р. Кларка, Б. Левіна, С. Лурі, Дж. Макклілена, С. Селеменса, белетристична оповідь дружини письменника Шили Хейлі «Я вийшла заміж за бестселер» мають довідковий характер. Праці Г. Васильєва,

Г. Гуліа, Д. Затонського, О. Зверєва, В. Ковського, О. Мулярчика, І. Новиченка, М. Пальцева, О. Черчесова з'ясовують «секрет» популярності романіста, проте майже не розкривають особливості його художньої майстерності.

Сучасні критики (К. Долініна, О. Донде, О.М. Данильчук) дають більш об'єктивну та різнобічну оцінку творчості письменника. Вони звертають увагу на те, як Гейлі інтегрував виробничу тематику в контекст популярної літератури, надавши їй більш доступної та захопливої форми для масового читача. Його роман «Аеропорт» часто наводять як приклад комерційно успішного поєднання соціальних, технічних і драматичних елементів, що забезпечило жанру друге дихання.

Метою цієї статті є дослідження виробничого роману як жанру масової літератури ХХ століття. Досягнення мети передбачає розв'язання таких завдань: 1) проаналізувати, як цей жанр відображав соціальні та політичні реалії свого часу, зокрема в контексті індустріалізації; 2) виявити художні особливості жанру; 3) визначити роль творчості А. Гейлі в західному виробничому романі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виробничий роман як жанр масової літератури виник у другій третині ХХ століття, в той самий час, коли політичні, соціальні та культурні процеси, пов'язані з індустріалізацією почали змінювати структуру суспільства та роль літератури в ньому. Виробничий роман зображував працівників та середовище, де вони працювали, яке в епоху інтенсивного розвитку промисловості та соціальних рухів почало відігравати все більш вагому роль у суспільстві.

Виробничий роман вийшов з натуралізму, який з'явився наприкінці ХІХ століття. Основною ідеєю натуралістів, таких як Еміль Золя, Гі де Мопассан, Альфонс Доде та інших, було зображення життя у реальному, іноді жорстокому світлі. Їхня творчість була орієнтована на детальне відображення соціальних процесів, впливу праці, бідності, індустріалізації на людину і суспільство. Виробничий роман зосередився саме на описі праці та людей, що працюють.

Однак періодом еволюції виробничого роману стало ХХ століття, коли жанр адаптувався до різних літературних традицій та суспільних умов. Одним із цікавих піджанрів, що виник на основі виробничого роману, став, наприклад, поліцейський роман, де акцент зміщено з робітничої праці на діяльність правоохоронних органів та соціальний порядок. У таких творах центральними героями стають не робітники заводів, а слідчі, працівники правоохоронних органів, які вирішують соціальні конфлікти через правові механізми. Цей піджанр зберіг виробничу етику, проте перемістив її в інший контекст — захист державного порядку та стабільності.

Жанр виробничого роману дуже швидко набув популярності у 30-ті роки минулого століття в усьому світі, в Радянському Союзі також. Він став складовою частиною соціалістичної ідеї, його завдання полягало у висвітленні героїчної праці робочого класу. Література цього жанру зображала робітників як героїв виробничих процесів, підкреслюючи їхню відповідальність перед суспільством і державою. Основними темами у радянському виробничому романі стали індустріалізація, будівництво нових величних споруд, а також мотивовані молоді люди, які прагнуть працювати заради ідеї, масовий ентузіазм,

розвиток та єднання суспільства. Загалом цей жанр був націлений на робітника, який і відігравав головну роль у виробничому романі і який сам був читачем, що знаходив себе, своє оточення та своє життя в таких романах. Першими виробничими романами на теренах СРСР вважаються: «Інженери» (1937) Ю. Шовкопляса, «Металісти» (1932) І. Сенченка, «Народжується місто» (1980) О. Копиленка та інші. Чимало з цих романів були написані у дуже короткий відрізок часу, не мали нічого спільного з художньою літературою, тому що існували чіткі вимоги щодо написання таких романів: опис та висвітлення праці, частіш за все тяжкої, опис мітингів, виробничих нарад та соціалістичних заходів.

Одною з основних проблем західних виробничих романів було поєднання суспільного та особистого, праці та сім'ї, але в СРСР на перший план виносились саме праця та громадське життя, тому щось приватне та особисте відступало на другий план або навіть повністю видалялося після редакції виробничого роману.

Хоча виробничий роман найширше представлений в радянській літературі, він був характерним і для літератури західного світу. Там цей жанр не набув такої ідеологічної однозначності, як у Радянському Союзі, але також відображав соціальні та економічні процеси індустріалізації, урбанізації та розвитку робітничого класу. Західний виробничий роман, зокрема, досліджував теми експлуатації, боротьби за права та впливу технологій на суспільство. Західний виробничий роман так само бере початок з натуралізму. Гарним прикладом цього є романи останнього періоду творчості Чарльза Діккенса. У своєму романі «Тяжкі часи» (1854) він одним з перших досліджував тему експлуатації робітників і руйнівні наслідки індустріалізації на людську природу.

На відміну від радянського виробничого роману, який ідеалізував колективну працю та підкреслював її позитивні для суспільства аспекти, західний виробничий роман часто мав більш критичний тон. Він зображував складні стосунки між працівниками і роботодавцями, висвітлюючи такі теми, як відчуження, соціальна нерівність і боротьба за права робітників. Ці романи піднімали питання дегуманізації робітників в умовах виробництва, відсутність в них контролю над своїм життям і працею, а також психологічні та фізичні наслідки важких умов праці.

Артур Гейлі вважається тим, хто віродив жанр виробничого роману в середині ХХ століття. Завдяки своїй здатності поєднати напружений сюжет із детальним зображенням роботи великих організацій і складних виробничих систем, Гейлі вдалося відновити інтерес до цього жанру, додавши до нього, наприклад, елементи трилера, що зробило його романи надзвичайно популярними серед широкої аудиторії. Його книги були не просто художніми творами про робітників або інженерів, а глибокими дослідженнями внутрішніх механізмів великих індустрій, таких як авіація, медицина, готельний бізнес, і показували взаємодію людей у критичних умовах. Він дуже детально занурювався в те, як працюють установи та підприємства. Вивчав спосіб, план та характер роботи кожного працівника 1960-тих років. Також Артур Гейлі розглядав як технічні, так і практичні сторони багатьох професій, які зображував у своїх творах.

Однією з вершин його творчості є роман «Аеропорт» (1968). У ньому Гейлі детально описує діяльність міжнародного аеропорту, звертаючи увагу на кожен аспект його роботи: від технічного обслуговування літаків до логістики, роботи персоналу та управління кризовими ситуаціями. Головний конфлікт цього роману базується на можливості вибуху та руйнування в повітрі одного з найсучасніших на той момент літаків, що стане дуже великою катастрофою як для людей так і для аеропорту.

Автор зосереджує свою увагу не тільки на розвитку подій, які можуть призвести до масштабної катастрофи, а також на декількох працівниках цього аеропорту: пілота однієї з найреспектабельніших авіакомпаній, керівника цього аеропорту, його брата, диспетчера та інших. Кожен із них має свої виклики і завдання, що створює багатошарову картину функціонування аеропорту як складного виробничого механізму. Автор майстерно описує, як навіть незначні на перший погляд проблеми можуть призвести у такій складній системі до катастрофічних наслідків.

Завдяки тому, що Гейлі зміг поєднати драматичні та стресові події з описом звичайної роботи працівників різних установ, виробничий роман викликав шалений інтерес читачів і викликав хвилю наслідувань.

Висновки. Виробничий роман як жанр масової літератури ХХ століття став проривним феноменом, який відображав три основних процеси індустріалізації, а саме: політичний, соціальний та технічний. Головною ознакою його є натуралістичний підхід до зображення праці, робітничого класу і виробничих процесів, що починають відігравати важливу роль у суспільстві. Між західним і радянським виробничим романом існують суттєві відмінності. Останній виник як засіб підкреслення героїзму робітничого класу та його ролі в побудові соціалістичного суспільства. Західні автори здебільшого критично осмислювали індустріалізацію та її вплив на людину, акцентували увагу на експлуатації робітників, їхній боротьбі за свої права, підкреслювали зв'язок особистого і суспільного.

Список використаних джерел:

1. Журба С. С. Виробничий роман як текст масової літератури доби соцреалізму. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Філологічні науки (літературознавство)*. 2015. № 2. С. 112-116. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmduf_2015_2_24
2. Данильчук О. М. Проблематика і поетика романів Артура Хейлі 1960-1980-х рр. : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.04. М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара. Д., 2012. 20 с.
3. Данильчук О. М. Проблеми масової культури і творчість Артура Хейлі : навч. посіб. для спеціалістів 6.020303 «Приклад. Лінгвістика»; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т кораблебудування ім. Макарова. Миколаїв : НУК, 2014. 199 с.

4. Ткаченко М. Особливості виробничої прози в українській радянській літературі: повість Дмитра Бузька «Домни». *Слово і Час*. 2021. № 6(720). С. 66–81.

5. Філатова О. «Виробничий роман» як технократичний прожектор «інженерії людської душі». *Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика*. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Вип. 22. Київ, 2011. С. 26-30.

6. Художні обрії прози 20–30-х років. Українська література 1920-1930 років. Українська література. URL: <https://ukrlit.net/textbook/ukrlit11/15.html> (дата звернення: 16.10.2024).

КРАВЦОВА А., Національний технічний університет
Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Науковий керівник: Н.О. Москаленко, доцент, кандидат філологічних наук, доцент кафедри перекладу Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»

Психологічний аналіз літературної творчості Е. М. Ремарка

Проблема розвитку особистості викликає багато дискусій, особливо коли йдеться про психологічні фактори, що впливають на цей процес. Дослідження їхнього впливу на формування творчої особистості є важливим аспектом для аналізу творчості Ремарка. Через своїх героїв він розкриває глибокі емоційні переживання, які виникають в умовах війн та постійних втрат. Найбільше це проявляється у відображенні поняття «втрачене покоління» - молодих людей, які повернулися виснаженими з війни, або тих, хто вже ніколи не повернеться додому. Внутрішній конфлікт молодого покоління, враженого війною можна описати цитатою Ремарка: «Ми вже не молодь. Ми вже не хочемо завойовувати світ. Ми втікачі. Тікаємо від самих себе. Від свого життя». Літературна творчість Ремарка змогла точно передати емоційний стан цілого покоління, яке переживало життєві труднощі, і проблеми, що не втрачають актуальності й до сьогодні.

Через переживання героїв, Ремарк розкриває власний досвід життя у воєнні та повоєнні роки. Він не лише зображує реальність такою, якою вона була в умах війни, але й те, що залишається в пам'яті людей. Зображені труднощі, з якими стикається «втрачене покоління» - ті, хто пройшли пекло війн й втратили будь-яку надію на світле майбутнє, допомагають побачити внутрішню боротьбу героїв, на якій зосереджується письменник. Романи Еріха Ремарка - «Час жити і час помирати» та «Ніч у Лісабоні» - тематично пов'язані між собою подіями Другої світової війни. В обох романах детально відтворено переживання героїв, відірваних від мирного життя, та їхню боротьбу за виживання.

У «Час жити і час помирати» головний герой - німецький рядовий Ернст Гребер повертається з фронту у відпустку додому, але замість рідного міста – він бачить

руїни, які залишили за собою масові бомбардування. Герой зіштовхується з наслідками війни у рідному місті, що понесли не тільки руйнування, але й зламані життя великій кількості людей. Гребер переживає внутрішній конфлікт: зламані надії на спокійне життя, відчай і не розуміння, як йому жити далі. Роман відображує молоде покоління, яке втратило своє місце в житті й не бачить світлого майбутнього.

У «Ніч у Лісабоні» події розгортаються інакше: герої намагаються втекти у Європу, якомога подальше від нацистів. У романі зображені внутрішні переживання людей, змушених шукати не лише новий прихисток, але й сенс свого буття. Втративши все, вони все ще намагаються зберегти справжнє кохання під час війни.

Незважаючи на те, що романи мають абсолютно різні сюжетні лінії, центральні образи залишаються спільними: відчай, який переживають люди через різні обставини, викликані війною, і пошуки не тільки нового місця проживання в іншій країні, але й сенсу буття, яке втрачене. Ремарк показує, як умови життя впливають на розвиток і втілення творчого потенціалу людини. Війна змінює особистість і створює страждання, що ускладнює розуміння свого місця в житті.

У ході психологічного аналізу творчості Еріха Марії Ремарка з'ясовано, що внутрішні переживання, війни і історичні події відображаються на розвитку творчої особистості. Через героїв своїх романів, письменник порушує проблеми, які актуальні й у сьогоденні, такі як «втрачене покоління», відчай й розчарування, активні пошукати сенсу свого буття. Ремарк допомагає краще зрозуміти емоційний стан молодого покоління під час війни та показує, як це впливає на їх подальше життя.

Список використаних джерел

1. Куренко В. О. Тема втраченого покоління у творчості Еріха Марії Ремарка. Кривий Ріг, 2023.
2. Передера О. А розгляд психологічних особливостей літературної творчості Ремарка. Полтавський нац.пед.уні-тет. 2013. Вип.2 Психологія і особистість. С.99-100.

КРАВЧЕНКО В., Національний технічний університет "Дніпровська політехніка", м. Дніпро

Науковий керівник: Н.О. Москаленко, доцент кафедри перекладу, Національний технічний університет "Дніпровська політехніка"

Алегорії та символи в повісті-притчі Річарда Баха «Чайка Джонатан Лівінгстон»

Повість-притча Річарда Баха «Чайка Джонатан Лівінгстон» містить в собі алегорії та символи, які набувають тільки більшої актуальності з плином часу. В присвяті автор говорить нам: «Справжньому Джонатану-чайці, що живе в кожному з нас» [1], – і ці слова тісно пов'язані з символічними значеннями та алегоричними образами, які Річард Бах використовував в своїй роботі, тому мені було цікаво дослідити, хто ми такі – чайки? Куди прямуємо в своєму житті, на думку автора.

Вже багато людей досліджувало символічне значення тих чи інших образів у творі. Чайка, яка є одним з основних образів, в багатьох джерелах зазначається як символ свободи, спілкування, адаптивності, стійкості та дець навіть опортунізму. В культурі цей птах є символом краси і чистоти помислів, в мистецтві свідчить про бажання розвиватися і прагнення свободи, а поети і музиканти вбачають символ незалежності та волелюбності [2]. В своїй повісті Річард Бах й сам втілює ці якості у персоналію головного героя і впродовж історії наголошує на тому, що: "Насправді кожен з нас – це живий образ Великої Чайки, необмежена ідея свободи" [1]. Наступні символи, тісно пов'язані з життєвим шляхом та з осмисленням, яке приходить до Джонатана Лівінгстона, - політ і небо. Коли в літературі герой вперше летить, ця подія стає проявом свободи. Це може означати свободу від певного місця чи обставин, або свободу від усіх загальних труднощів, які обтяжують нас. Політ це духовний пошук, дець самореалізація. В творі ми можемо помітити, як багато для звичайної чайки, якій завжди говорили, що вона існує тільки для того, щоб їсти і лишатися живою, значить можливість літати. Джонатан завжди двивися ширше і вважав «що він – не просто кістки та пір'я, він – живий образ волі й польоту, для якого ніде й ні в чому немає межі» [1]. Саме тому через політ Річард Бах передавав це відчуття звільнення від зграї, яка дивилася на все тільки з висоти свого низького польоту і визнала його вигнанцем. Чайка, що символізує кожного з нас, завжди прямувала вище, до неба, тому можемо поставити таке питання – що ж символізує небо і що саме вбачав автор у такому широкому образі. Джерело сили, свобода, безмежність можливостей, духовне зростання, рай, спокій – все це про небо у різних його проявах. Саме бажання літати по небу вільно, нібито птах, говорить про жагу звільнитися від своїх проблем і речей, які нас обтяжують. Річард Бах хотів нам сказати, що: "Небеса – не місце і не час. Небеса – це досконалість" [1], – і немає нічого більш влучного за ці слова. Ми можемо прямувати до небес, бо там нас чекає досконалість, яка не вимірюється цифрами, а тільки нашими внутрішніми почуттями та бажаннями. Всі ці тонкощі та переплетіння образів допомагають нам усвідомити, що автор, як я можу судити після певного аналізу,

не випадково їх використовував і мав на меті донести нас свої власні погляди на людину.

Не менш цікавими є алегоричні образи цієї притчі. Джонатан Лівінгстон – це алегорія людини, яка зрозуміла, що її тісна клітка ніколи не була зачинена. Його політ – це не просто фізичний акт, не просто необхідність і засіб для того, щоб жити, а символ духовної подорожі до свободи. Він відмовляється бути звичайним, чайкою, якій диктують життєві правила і створюють міцні, непорушні межі, і саме через цю відмову стає алегорією тих, хто кидає виклик буденності. Річард Бах передав консервативне суспільство через образ зграї, яка не хотіла виходити за межі комфорту, за межі усталених правил. Вони бояться невідомого, літають лише для того, щоб задовольнити мінімальні потреби для існування і чекати на його ж закінчення. Тому момент, де все більше чайок почали виходити зі зграї, коли це значило стати вигнанцем, це був великий крок вперед, до змін, до проблиску світла в їхній сірій, не сповненій життя буденності.

Можемо також простежити алегорію в образі вигнанця. Завжди, коли новатор постає перед суспільством, його ідеї не приймають, бо не розуміють, бо це змушує постати перед своїми страхами, невідомим, а як і говорив Джонатан: «Ціна нерозуміння, – подумав він. – Тебе називають чи дияволом, чи богом», тому це доля людини, яка знає відторгнення через відходження від традиційних цінностей. Але все ж таки вигнання – це не кара, а відчинені двері, адже тільки за межами "звичного" можливо досягти справжньої свободи [1].

Тож Річард Бах писав не просто про чайку. Ця повість про кожного, хто колись відчував, що світ тісний, а небо надто низьке для їхніх мрій. Для тих, хто не бажає бути нормальним, якщо це значить приховати свої бажання і жити, так і не відчувши життя. Він втілює багато символічних та алегоричних образів, щоб кожен мав змогу подумати і знайти щось для себе, як, в свою чергу, це зробила я, коли проводила це дослідження.

"Розірвіть ланцюги, що сковують вашу думку, і ви розірвете пута своєї тілесної оболонки..." [1].

Список використаних джерел

1. Річард Д.Б. Чайка Джонатан Лівінгстон URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=1738>
2. Перментер П. і Біглі Дж. What Does a Seagull Symbolize? URL: <http://surl.li/acqvck>

КРИВАНИЧ Ю., Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро
Науковий керівник: Чернявська О. К., к. філол. н, доцент, Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро

Фентезі та гіперреалізм: психологічна глибина та матеріальність у художньому світі

Нині все очевиднішою стає специфічна роль популярної літератури, яка відображає сучасну масову свідомість. Сучасне масове мистецтво стає функцією існування, воно як предмет розваги наближається за своєю сутністю навіть до спорту [1].

Сьогодні масова література відображає ескейпістські переживання людини постіндустріального суспільства, її бажання втекти в блискучий вигаданий світ, який сповнений розпалу пристрастей, високої романтики стосунків, і дає людині можливість побути не собою, а ще кимось. В «еру руйнування» індивід може відчувати себе справжнім героєм, коханим, переможцем тільки в симульованій реальності. Масова література ідеологічно навантажена, вона не лише відповідає

«горизонту очікування» читача, а й формує його за задалегідь визначеними

параметрами. «Масова література – це дослідження масової свідомості, вивчення природи сучасного мислення та теорії його відображення у мистецтві та в житті. Жорстокі, еротичні та сентиментальні надлишки нинішнього життя демонструють різні аспекти сучасного досвіду, втіленого на сторінках сенсаційної та кітчевої літератури: у романах, коміксах, таблоїдах» [2].

Слово «фентезі» (англ. *fantasy* - «фантазія») вживається в сучасному фантастознавстві у двох значеннях, які часто перетинаються. У вузькому сенсі під фентезі мають на увазі жанр казково-міфологічної прози пригодницького, як правило, характеру, що склався в англійській літературі другої половини ХІХ - першої половини ХХ ст. Більш широкий зміст слова «фентезі» охоплює всі напрямки «ненаукової» фантастики, включаючи потужний потік містичної прози і «літератури жахів» (*horror*), чия історія сходить до епохи романтизму. У сучасній літературі це дозволяє включати в поняття «фентезі» (перш за все, англійським літературознавцям) такі явища, як популярний у французькій літературі напрямок неявно-містичної прози *fantastique* або різновиди магічного реалізму [3].

Вочевидь, у досліджуваному жанрі дуже сильне міфологічне начало. Ця думка підкріплюється припущенням про те, що фентезі тому і не потребує ретельної підготовки реципієнта при введенні та знятті фантастичного припущення, що пересічним читачем жанр сприймається як певний споконвічний вид фантастики.

Тут криється кілька причин популярності фентезі. Головний герой самотній, тому він опрацьований психологічно та викликає співчуття. У фентезі «можна все», і в ній інший, або «вторинний», світ подається як даність. Персонажі прозрівають, коли розкривається фантастична відсилка, яка відкриває їм справжню реальність.

Новий світ вільний від фальшу. Оголоюються та загострюються справжні стосунки. Головна привабливість фентезі в тому, що воно дарує людині віру в диво, що світ дійсно такий, яким ми його уявляли, і таїть у собі щось важливіше за поверхневі цінності, що кожен – герой свого життя, в якому є місце подвигу.

Фентезійний світ насичений подіями, він дає відчуття повноти життя на межі можливостей та подолання себе. Чітке розмежування Добра та Зла полегшує самоідентифікацію героя, визначення його цілей.

Формування гіперреалізму як течії мистецтва починається в 1960-ті роки минулого століття і послідовно розвивається до нашого часу. Нас цікавлять, насамперед, ті властивості та особливості цього напрямку, які дозволяють побачити гіперреалізм як специфічне творче сприйняття сучасної дійсності.

Надзвичайно важливим є й те, що змістом гіперреалізму є світовідчуття людини в умовах критичного протистояння особистості та суспільства, світу реального та світу ілюзорного, що породжується масовою культурою, сучасними технологіями та оволодіває свідомістю людей. «Гіперреалізм означає здатність мистецтва побачити гіпер-явища насправді, інакше кажучи – явища, які виходять за межі природної норми» [4].

Головні теми гіперреалізму – навколишній світ у його предметної даності та сучасна людина «на тлі самодостатньої речовини світу» [5].

У гіперреалізмі наявна загострена, сконцентрована увага до повсякденності, явищ дійсності. Цей напрямок залучає до художнього зображення об'єкти та предмети в їх підкреслено матеріальній даності.

Гіперреалізм поєднує в собі два способи сприйняття дійсності, вироблені в ХХ столітті – точність (документальність) зображення, що отримала естетичне осмислення в мистецтві фотографії, і жорсткість інтерпретації сюжету, що виявилася в різних жанрах художньої творчості, і насамперед у кіно. У цьому аспекті доречно порівняти його з сюрреалізмом, якому він у тому чи іншою мірою наслідує.

Гіперреалізм по відношенню до людини, до особистості – це холодна, відсторонена, вивчальна увага, звернена до різних людських станів: психологічного, фізичного, фізіологічного. Духовне та тілесне, зовнішнє та внутрішнє в естетиці гіперреалізму розглядаються з однаковою увагою та неупередженістю.

Поєднання духовного і тілесного у людині – вічна тема художньої творчості – у гіперреалізмі розглядається з суто «біологічної», фізіологічної погляду. У його творах порушується питання про межі та кордони життя, про тіло як його носія.

Гра на парадоксах дійсності – матеріального, але живого та йому аналогічного, але штучного, неживого – «створює ефект дисонансу, зіткнення протилежних станів («живого» та «мертвого») і є дуже показовою для гіперреалістичного твору» [6].

Гіперреальність в сучасній дійсності - це і специфічний набір засобів, і специфічний метод впливу, в якому головний критерій – максимальна подібність. Саме тому гіперреалізм – це продовження та заперечення художнього досвіду ХХ століття, в ньому чітко проступає екзистенційний досвід мистецтва цього часу, який він намагається поєднати з новим баченням особистості та її долі, показати

інші взаємини людини та світу, які є філософською та естетичною основою гіперреалізму як художнього напрямку.

Список використаних джерел

1. Романенко О. Жанрові моделі масової літератури: походження, напрями еволюції та типологія. Вісник Львівського університету. Серія філологічна. 2014. Вип. 60(1). С. 315–322.
2. Філоненко С. Категорія жанру в масовій літературі. Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. 2009. Вип. 27. С. 176–179.
3. Поліщук О. Еволюція альтернативної історії в художній літературі. Літературний процес: методологія, імена, тенденції. 2017. № 9.
URL: <https://litp.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/358>
4. Бернадська Н. Постмодернізм і «пам'ять жанру». Слово і час. 2015. № 7. С. 74–78.
5. Бернадська Н. Сучасний український роман: карта прочитань. Вища школа. 2020. № 4. С. 49–57.
6. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека. Український літературний постмодерн. Київ : Критика, 2005. 263 с.

КУДЛАЧ Д., Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Науковий керівник: Махоніна Н.Г., к. філ. н., доцент, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

РЕАЛІЗАЦІЯ КЛІШЕ ТА ПАТТЕРНІВ У ЖАНРІ СУЧАСНОГО АНГЛОМОВНОГО ФЕНТЕЗІ

Abstract. This article explores the implementation of clichés, patterns, and archetypes in contemporary English-language fantasy, which play a crucial role in shaping the genre's narrative structures. The study examines the recurring use of traditional archetypes and tropes, such as the "chosen one," the "hero's journey," and the "good versus evil" conflict, and how these elements are adapted to reflect modern cultural and societal contexts. Through an analysis of works by prominent authors like Sarah J. Maas and Rebecca Yarros, the article highlights how contemporary fantasy employs and reinterprets these conventions to engage with evolving audience expectations and thematic trends.

Key words: fantasy, cliché, pattern, modern English-language literature, plot.

Постановка проблеми. Тема дослідження паттернів і кліше у сучасному фентезі є надзвичайно актуальною через кілька причин. По-перше, фентезі як літературний жанр переживає пік своєї популярності в останні роки, особливо завдяки соціальним мережам, таким як TikTok, Instagram та YouTube, де

шанувальники активно обговорюють нові книги, створюють фанатські теорії та висловлюють свої враження. Платформа TikTok, зокрема, дала поштовх до популяризації жанру завдяки тренду #BookTok, де багато фентезійних творів, включаючи романи Ребекки Яррос та Сари Дж. Маас, отримали значне визнання серед читачів. Ці твори стали не просто бестселерами, а справжніми культурними феноменами, що впливають на глобальну читацьку спільноту.

По-друге, дослідження паттернів і кліше є важливим для розуміння того, чому певні наративні структури викликають такий широкий відгук у сучасній аудиторії. Фентезі давно використовує класичні паттерни, такі як «подорож героя» чи «битва добра і зла», однак у сучасних творах ці паттерни часто змішуються з кліше, які можуть як приваблювати читачів, так і викликати критику за банальність. У наш час автори все частіше експериментують з переосмисленням цих кліше, зокрема через впровадження сильних жіночих персонажів, глибоких романтичних сюжетних ліній і складних моральних дилем. Тому важливо розібратися, які паттерни та кліше залишаються ефективними, а які вже втратили свою привабливість для аудиторії.

Крім того, дослідження цієї теми дозволяє виявити нові тенденції у розвитку жанру фентезі, оскільки автори дедалі більше прагнуть осучаснити класичні теми і адаптувати їх до сьогоденних реалій та очікувань читачів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних дослідженнях основна увага приділена лексичному аналізу творів певного автора [3; 7], наприклад О. Авдєєва, А. Губайдуліна, О. Дудочкіна, Д. Лебедева, Т. Пірікова, О. Солуянова вивчали творчість Террі Пратчета [7] та Дж. Р. Р. Толкієна [3]. Однак є і ґрунтовні загальні дослідження фентезі в літературознавчому дискурсі (В. Єшкілев, Ю. Ковалів, F. Mendlesohn, E. James, B. Stableford). Багато дослідників виявляють цікавість до національного фентезі (М. Штолько, Є. Легеза, Є. Бондиної, А. Гурдуза, Н. Дев'ятко, В. Державіна, Ю. Кагарлицький, О. Ковтун, Є. Мелетинський, О. Стужук, Є. Тamarченко, С. Хороб, О. Чернявська).

В свою чергу, сучасні не наукові публікації несуть в собі скоріше оціночні судження, з елементами коментування некомпетентності сучасних авторів та авторок через їх зловживання кліше та паттернами у сюжетах своїх творів.

Метою цієї статті є дослідження та аналіз паттернів і кліше у сучасному фентезі на прикладі творів Ребекки Яррос «Четверте крило» та Сари Дж. Маас «Двір шипів і троянд». Робота має на меті визначити, як ці елементи використовуються в сучасній фентезійній літературі, які з них залишаються ефективними для залучення читачів, а які можуть сприйматися як застарілі або надмірно передбачувані. Також завданням є дослідити, як автори осучаснюють класичні сюжетні паттерни та переосмислюють кліше, щоб відповідати очікуванням нинішньої аудиторії, зокрема в контексті зростання популярності фентезі завдяки соціальним мережам. Окрім цього, в роботі буде проаналізовано, чому жанр фентезі продовжує бути привабливим для сучасних читачів і як творчі рішення авторів впливають на розвиток жанру.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вважається, що перші твори художньої літератури з'явилися майже 5 тисяч років тому. З того часу було

написано величезну кількість книг. Природно, що оригінальних ідей з часом ставало все менше, а повторів – все більше. Деякі з літературних прийомів настільки затерлися, що перетворилися на справжні кліше [5].

По-перше, проведемо чітко розмежування між визначеннями *кліше* та *паттерну* сюжету. Кліше – це заїжджений, банальний або занадто часто використовуваний елемент сюжету, вираз чи образ, який втратив свою оригінальність та силу через надмірне використання. Кліше можуть бути не тільки сюжетними, але й мовними (наприклад, фрази типу «закривавлені руки» як символ вини). Кліше зазвичай викликають негативну реакцію, оскільки їхнє повторення сприймається як брак креативності або глибини. Тоді як паттерн – це загальна структура чи модель розвитку сюжету, яка може повторюватися в різних творах, але не обов'язково сприймається негативно або банально. Паттерни є більш фундаментальними і служать основою для створення історій, навіть якщо їх використовують різні автори. Вони є розгорнутою частиною композиції, такою як «подорож героя» або «історія помсти».

Приклади кліше:

Лицар у блискучих обладунках рятує принцесу — такий сюжетний хід став настільки поширеним, що тепер його часто вважають банальним.

Головний герой дивом рятується в останню мить — цей прийом стає передбачуваним, якщо використовується без варіацій. Дуже наочним прикладом реалізації цього кліше стає сюжетна лінія Фейри Арчерон (головна персонажка перших трьох книг серії «Двір шипів і троянд»), оскільки у першій книзі серії вона завжди дивом рятується під час своїх випробувань. Також, під час сцен битв, Вайолет (головна персонажка серії «Емпіреї» Ребекки Яррос) завжди думає, що помре, але в останній момент стається диво і, хоча із невеликими втратами, вона виграє битви навіть проти кількох столітніх воїнів.

Приклад паттерну сюжету:

Подорож героя — типовий паттерн, який містить вихід героя зі звичного світу, подолання випробувань і повернення перетвореним. Фейра у Прифії [2] або Вайолет у коледжі Басгіат [4] є чудовим втіленням цього паттерну. Фейра здобула свої сили після трьох випробувань від злої Фе Амаранти, а Вайолет отримала надзвичайний дар, ставши першою в історії вершницею одразу двох драконів. В цих сюжетних ходах є місце й кліше: головні персонажки обох книг мали лише своїх «суджених», що вірили у них з відстані, коли усі інші робили ставки на день їхньої смерті.

Любовний трикутник – також широко використовуваний паттерн, але його можна обіграти по-різному, не допускаючи його перетворення в кліше. Якщо порівняти «Четверте крило» [4] та «Двір шипів і троянд» [2], то можна помітити, що у першому не існує звичного читачам чітко окресленого трикутника. Тоді як у творі Сари Дж. Маас [2] головні чоловічі персонажі першої трилогії серії мають відкрите протистояння за свою леді і, читачі часто вважають, що на цьому побудований увесь сюжет трилогії про Фейру Арчерон.

Наступним кліше для аналізу є *сила кохання*, яке спостерігається в обох авторок. У серії «Двір шипів і троянд» ми бачимо декілька проявів цього кліше. Однею з його інтерпретацій може бути *кохання, що виправдовує все*, навіть

аб'юз, як наприклад, було з Темліном, коли він закрив свою кохану за допомогою магічного щита в будинку, не дозволяючи їй покидати його межі, аби «убезпечити її». Різенд, який потім виявився судженим Фейри, також мав намір пожертвувати власними почуттями заради щастя дівчини з іншим. Третім яскравим прикладом реалізації цього кліше є і сама Фейра, а саме той епізод, де для порятунку її судженого знадобилася виключно її кров. Або, наприклад, коли вона змусила усіх Вищих Лордів Прифії пожертвувати частинку власних магічних сил, аби воскресити Різенда.

Лінія ж Ксейдена Ріорсона, героя Ребекки Яррос, перенасичена цим кліше понад будь-яку міру: він зрадив сакральний зв'язок між собою та своїм драконом Стейл, аби залишитися живим у одному світі із Вайолет, знаючи, що вона веде війну проти тих монстрів, на якого він був змушений перетворитися. Багато фанатів серії «Емпіреї» активно будують у соціальних мережах теорії під #fourthwing, сподіваючись, що саме кохання Вайолет допоможе Ксейдену обернутися назад на звичайного драконовершника. Або це може зробити ж її молодший дракон — Андарна. Не дарма ж вона обрала саме скорпіонячий хвіст для себе.

Це підводить нас до наступного пункту статті – популярність цих серій книг. Деякі читачі вважають, що причиною популярності «Четвертого крила» є дракони. Дехто пояснює її захопленням серіями книг «Голодні ігри» та «Той, що біжить лабіринтом», популярними та екранізованими близько десятиліття тому, і тепер їхні досвідчені прихильники, ймовірно, сумують за тими часами. Ще однією причиною може бути вдалий маркетинг. Гучні фрази, на кшталт: *Дракон без свого вершника — це трагедія. Вершник без свого дракона — це смерть.*, якими зустрічає нас «Четверте крило», неймовірно інтригує читачів, надихаючи на створення озвучок, які потім перетворюються на «вірусні» у соціальних мережах, косплеїв або тематичних заходів. Це все приносить книзі все більше популярності.

Саме через популярність у соціальних мережах права на переклад «Четвертого крила» стали найдорожчим аукціоном на книжкові права в історії України [1].

Висновки. Дослідження паттернів і кліше у сучасному англomовному фентезі демонструє, що хоча ці елементи і є базовими складовими жанру, їх правильне використання дозволяє не тільки підтримувати інтерес читачів, але й сприяти популярності творів. Приклади з книг Ребекки Яррос та Сари Дж. Маас показують, як автори переосмислюють традиційні наративи, додаючи нові сюжетні варіації, сильних жіночих персонажів і складні моральні дилеми, що резонує з очікуваннями сучасної аудиторії. Важливу роль у популяризації цих творів відіграють соціальні мережі, зокрема TikTok, що через челенджі, тренди та обговорення допомагають залучати нових читачів.

Таким чином, жанр фентезі продовжує розвиватися, вдосконалюючись і відповідаючи на виклики часу, а паттерни та кліше залишаються ефективними інструментами в руках креативних авторів.

Список використаних джерел

1. Березюк О. Крилата лихоманка. Як фентезі про війну та драконів стало феноменом. *ВІКЕНД*. URL: <https://weekend.today/kolonki/chetverte-krylo.htm> (Дата звернення: 17.10.2024).
2. Маас С. Дж. Двір шипів і троянд. Віват, 2021. 560 с.
3. Павкін Д. М. Чи писав Дж.Р.Р. Толкієн фентезі, або теорія жанрів у світлі прототипної семантики. *Вітчизняна філологія: теоретичні та методичні аспекти вивчення*. 2011. № 2. С. 91-99. URL: <http://surl.li/mwtych> (Дата звернення: 16.10.2024).
4. Яррос Р. Четверте крило / пер. з англ. Б. Горват, О. Манько. КСД, 2023. 528 с.
5. 20 книжкових кліше, які викликають позіхання навіть у самих захоплених читачів. *Чудо світ chydo-svit.top*. URL: <https://www.chydo-svit.top/20-knizhkovih-klishe-yaki-viklikayut-pozih/> (Дата звернення: 15.10.2024).
6. Frolova I. Кращі книги фентезі всіх часів: від чарівних Хронік Нарнії до магічного Вестероса. *Журнал Locator.ua*. URL: <https://locator.ua/blog/2023/10/krashhi-knygy-fentezi-vsih-chasiv-vid-charivnyh-hronik-narniyi-do-magichnogo-vesterosa/> (Дата звернення: 16.10.2024).
7. Kanchura Y. O. Танець як маркер початку й завершення природного циклу в романах фентезі Террі Пратчетта. *academia.edu*. URL: <http://surl.li/ogwtjn> (Дата звернення: 16.10.2024).

ЛОЩИНОВА І., Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» м. Дніпро

Науковий керівник: Н.О. Москаленко, к.філол.н., доцент,
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Особливості вживання англіцизмів у сучасній публіцистиці (на матеріалі есею О.Забужко «Найдовша подорож»)

На початку ХХІ століття англіцизми становлять найчисленнішу групу запозичень в українській мові, що зумовлено глобалізацією сучасного світу, бажанням мовців реагувати на зміни сьогодення. Одним із дієвих каналів входження англіцизмів до українського мовного простору є сучасна публіцистика, що поєднує в собі художню образність з раціональним фактажем. На переконання дослідників М. Кухтик та О. Стишова, «цільова засада публіцистичного стилю – вплив на свідомість масового читача/слухача/глядача, – сприяє тому, що значну частину слів вживають не лише з номінативною, а й із емоційно-експресивною метою. Помічено, що все частіше в названому стилі як художній засіб використовують англіцизми» [2, с. 2].

У запропонованому дослідженні маємо на меті проаналізувати особливості використання англіцизмів в есеї О.Забужко «Найдовша подорож», написаному для західної публіки, в якому авторка розглядає витоки

сьогоднішньої російсько-української війни у двох часових вимірах – тридцятилітньому і трьохсотлітньому.

Доволі часто письменниця вживає англійські запозичення саме з номінативною функцією, що дає змогу уникнути описових конструкцій, як-от: *Це дві сукні дві переміни білизни й несесер із косметикою, ... щоб улізло в торбинку* [1, с. 12]; *Відразу за цим у мене в пам'яті зяє кількасекундний блекаут* [1, с. 19]; *В усіх колишніх співкамерників почалися свої флешбеки* [1, с. 27]; *І всюди, якщо уважно придивитись, повторювався в зменшеному масштабі той самий «київський» паттерн* [1, с. 74].

О. Забужко переважно використовує запозичення з англійської мови у транслітерованому вигляді, наприклад: *Лекції Юрія Безменова є абсолютним мастридом для кожного, хто хоче зрозуміти не лише Путіна* [1, с. 45]; *І дедалі частіше лунала теза про «спільний культурний простір» – заповнюваний російськими серіалами во славу ментів і чекістів та вульгарним «ентертейментом» від московських продюсерів* [1, с. 99]; *Для більш-менш аргументованого письмового викладу своєї позиції не «за 5 хвилин», а хоча б за годину читацького часу (з відповідними «дорожніми розмітками», тобто посиланнями й лінками для тих, хто хотів би далі вчитися темі самотужки* [1, с. 38]; *Групи загадкових парамілітаріїв із криками «Рас-сі-я» і російськими триколорами атакували мерії міст по цілому Лівобережжю* [1, с. 54]; *Якась важка, тупа й темна сила, незрозуміла і зловорожа, наче з голлівудського горуру, перла на нас із півночі* [1, с. 56]. Подані приклади демонструють використання англійських слів відповідно до норм сучасної української мови: іменникам-англіцизмам *мастрид* – mustread, *ентертеймент* – entertainment, *лінки* – links, *парамілітаріїв* – paramilitaries, *горуру* – horror притаманні граматичні категорії роду, числа та відмінка із питомо українськими закінченнями іменників. Такі транслітеровані іншомовні елементи увиразнюють текст, створюють підґрунтя для зосередження уваги реципієнта, втілюючи прагматичну настанову авторки.

Досить часто О. Забужко використовує англіцизми в розкритті теми впливу епохи цифровізації на процес живого спілкування, спосіб мислення сучасного покоління, наприклад: *Десь упродовж місяця ми з видавцями та піар-агенцією безпорадно споглядали як умирав мій тур. Всі промоційні заходи перейшли в онлайн* [1, с. 13]; *Незліченні виснажливі бесіди з екранними пікселями замість живих людей* [1, с. 11]; *Нас прийшли вбивати, нас вбивають онлайн, у прямій трансляції, цілий народ, а ви дивитесь і, знай, дивуєтесь – ой і чого ж то, цікаво, хоче вбивця* [1, с. 34]; *Цифрова епоха вже зробила пріоритетним мислення «кліпами», інстаграмними «картинками», а не послідовними зв'язними сюжетами* [1, с. 35]; *Міф, скоро вже інстальований у мізки, погано реагує на цифри, він апелює до зовсім інших мисленневих структур* [1, с. 106]. У комп'ютерній термінології інсталяцією (англ. installation) називають «процес установаження програмного забезпечення на комп'ютер кінцевого користувача».

У запропонованому есе спостерігаємо також тенденцію до персоніфікації країни-агресорки, підкреслення її нежиттєздатності й згубної сили: *Завдання*

розвалити нарешті ту в кінець уже нежиттєздатну **зомбі-імперію**, яку наші тоді були зліпили з Московського царства – а вона виявилась таким самим франкентейновим **монстром** як вибраний Березовським на «наступника» Єльцинові скромний підполковник Путін [1, с. 144]. Ми знаємо ціну цьому струхлявілому **зомбі-монстру**: то ми (наші предки) його свого часу, на зло Польщі й Туреччині, зліпили і поставили на ноги, і потім ще віками підпомповували своєю силою [1, с. 153].

Іноді при цитуванні, передачі точних найменувань певних подій, політичних закликів О. Забужко використовує мову оригіналу, як-от: *A terrible beauty is born* [1, с. 58]; *Kyiv Chichen speech* [1, с. 90]; *Looming threats of War* [1, с. 153], *Mutually beneficial cooperation* [1, с. 128]; «*Why the West is principally responsible for the Ukrainian crisis*» [1, с. 27].

Отже, використання англійських запозичень в есеї Оксани Забужко «Найдовша подорож» надає образності й емоційності тексту, сприяє активізації уваги реципієнта, заохочуючи його до пізнавальної діяльності, пошуку відповідей на актуальні проблеми сьогодення.

Список використаних джерел

1. Забужко О. Найдовша подорож. Есей. Київ : Комора. 2022.
2. Кухтик М., Стишов О. Особливості вживання англіцизмів як стилістичних фігур якості в сучасній україномовній пресі. URL: <https://ndsif.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/40> (дата звернення: 13.10.24).

ОНИКІЄНКО О., Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Науковий керівник: І. К.Цюп'як, к. філол. н., доцент, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Образ наратора у збірці «Казки баби Гавришихи» Олега Гавриша (на матеріалі книги І)

У сучасних літературознавчих дослідженнях виявляється виразне зацікавлення проблемами наратології, зокрема образом наратора. Розповідач, або наратор (лат. narrator), згідно з «Літературознавчим словником-довідником», – різновид літературного суб'єкта, вимислена автором особа, від імені якої в епічному творі він веде розповідь про події та людей, з допомогою якої формується весь уявний світ літературного твору [3, с. 590]. Для сучасних наратологів поняття «наратор» має особливо формальний характер та категоріально протиставляється поняттю «конкретний», «реальний» автор. Англійські та німецькі наратологи розрізняють «особисте» оповідання (від

першої особи безіменного доповідача або кого-небудь із персонажів) і «безособове» (анонімне доповідання від третьої особи) [4, с. 190].

Наратор – адресант фіктивної наративної комунікації. Поняття є досить поширеним, його ототожнюють із розповідачем чи оповідачем. Наратор констатується в тексті й сприймається читачем не як абстрактна функція, а як суб'єкт, неминуче наділений певними антропоморфними рисами мислення та мовлення. Основні риси наратора такі: всезнання та всюдисущість, здатність проникнути у найпотаємніші куточки свідомості персонажів, наявність певного погляду на події і ситуації. Варто зазначити, що у вітчизняній наратології поняття «оповідач» та «розповідач» розрізняються. Олександр Галич оповідачем називає героя, від особи якого ведеться розповідь і який виступає у творі у функції уявного автора. А розповідачем – дійову особу, яка виступає у творі і як суб'єкт, і як об'єкт розповіді, тобто героя, що є учасником або безпосередньо стосується тих подій, про які він розповідає [2, с. 147 – 149].

Проблеми форматування наративу засвідчені літературознавчими дослідженнями Ц. Тодорова, Ж. Женетта, М. Ткачука, І. Папуші та інших. Для визначення специфіки образу наратора у збірці Олега Гавриша «Казки баби Гавришихи» використаю типологію Женетта: гомодієгетичний наратор – наратор, який функціонує в тексті і виступає учасником подій, про які йдеться. При такому типі наративу розповідь зазвичай ведеться від першої особи; гетеродієгетичний – наратор, який перебуває в художньому світі, але поза дією, він постає як сторонній спостерігач, хоча сам веде розповідь; екстрадієгетичний – наратор, який веде за собою читача, виступає коментатором подій, роздумує про них. Зазвичай такий наратор не присутній у художньому просторі твору, тому розповідь представлена третьою особою [5].

Олег Гавриш – придніпровський письменник-казкар. У 2019 році він опублікував свою першу збірку – «Казки баби Гавришихи», а через три роки презентував другу її частину. Книжка швидко здобула популярність як серед фахівців, так і звичайних читачів в Україні та за кордоном, отримала низку престижних нагород, номінацій. О. Гавриш – переможець книжкового форуму BookForum Best Book Award 2020 у номінації «література для дітей від 9 до 12 років», лауреат премії імені М. В. Гоголя (2021). «Казки баби Гавришихи» в цілому не обійдені увагою дослідників, але все одно збірка залишається недостатньо вивченою, що й зумовлює актуальність теми моєї роботи.

«Казки баби Гавришихи» – етно-фентезі, де водночас задіяні містичні герої українського фольклору та реальні люди, що перетинаються в дивовижний спосіб. Варто зазначити, що Олег Гавриш більшу частину свого життя провів у місті Дніпро, проте народився він на Донеччині. Коли майбутній письменник гостював у селі в бабусі, то жінка розповідала онукам дивні та лякаючі історії про відьом. Саме яскраві спогади з дитинства стали для автора поштовхом до написання «Казок баби Гавришихи». Далі О. Гавриш ґрунтовно дослідив рідне Некремінне, опрацював український фольклор. Фінальним кроком було видання повноцінної книжки. Бабуся письменника Надія є праобразом баби Гавришихи, яка у творі вже своїм онукам розповідає містичні казки та історії. Відповідно,

баба Гавришиха є центральним наратором (за типологією Женетта, гетеродієгетичним).

У своїх творах Олег Гавріш прагне утвердити моральну вищість людей, за допомогою якої вони протистоять злим потойбічним силам і успішно долають їх. Баба також наділяється позитивними, найважливішими для українського народу моральними якостями: працьовитість, наполегливість, доброта, мудрість, турбота про онуків («З Каравану тягло приємною річковою прохолодою. Онуки із задоволенням підставляли свіжому протягу підсмажені на денному сонці личка... Тож баба не поспішала заганяти їх до хати. Нехай поніжаться» [1, с. 210]), повага до національних традицій, вірувань, звичаїв («Ви, діточки, не турбуйтеся. Звісно, навчу я вас, як колядувати. Навчу вас, як справжні дива робити, людей та себе поважати, традицій наших від дідів і прадідів не забувати» [1, с. 262]). Все це, як бачимо, певною мірою становить специфіку образу баби Гавришихи як наратора. Тому жінку цілком справедливо можна назвати типовим героєм, тобто персонажем, який концентрує в собі риси характеру, спосіб мислення, світоглядні орієнтації певної групи людей або нації, залишаючись яскраво індивідуальним, неповторним [3]. Олег Гавріш змалював справжню Берегиню, що прикриває сім'ю невидимими, зітканими з любові, ніжності й тепла крилами.

Окрім цього, можемо говорити і про художню трансформацію авторської біографії в казках Олега Гавріша, де письменник постає як персонаж і як оповідач, дає їм естетичну оцінку, милується духовною довершеністю своїх персонажів. Наприклад, у розділі під назвою «Початок» письменник коротко розповідає історію села Некремінного та подає деякі відомості про родину Гаврішів: «Працьовиті, заможні селяни. Точніше, були заможні, поки не потрапили в жорна колективізації. Збудували собі середнього розміру хату на Козачку, та й почали там жити, не виділяючись з-поміж односельців» [1, с. 5]. Щодо інших персонажів, то багато з них функціонує в декількох творах збірки. Так, Ганна Галушка з першої казки «Відьма» з'являється в наступній «Хрест» як другорядний персонаж. Схожа ситуація простежується з персонажем третьої казки «Чаклун Ох» Андрієм Складовим. В обох випадках герої є гомодієгетичними нараторами, які безпосередньо взаємодіють зі світом своїх казок, виступають наставниками, переповідаючи свій досвід боротьби з нечистою силою і на основі цього допомагаючи людям.

Отже, образ наратора у збірці «Казки баби Гавришихи» авторства Олега Гавріша є досить багатограним, таким, що гармонійно сприяє ідейному задуму митця. Підхід письменника, зреалізований у казках, може зацікавити і дітей, і дорослих читачів, і науковців, і дослідників, що прагнуть детально осягнути духовне, бо перед тим, як побачити світло, потрібно зустрітися з темрявою і подолати її.

Список використаних джерел

1. Гавріш О. М. Казки баби Гавришихи / іл. В. Арєп'євої. Сер. «Рекомендуємо прочитати». Київ : Час майстрів, 2020. 356 с.
2. Галич О. А., Назарець В. М., Васильєв Є. М. Теорія літератури : Підручник. 3-тє вид., стереотип. Київ : Либідь, 2006. 488 с.

3. Гром'як Р. Т., Ковалів Ю. І., Теремко В. І. Літературознавчий словник-довідник. 2-ге вид., випр., допов. Київ : Академія, 2007. 751 с.
4. Новікова Є. С. Теоретичні підвалини дослідження наративу в сучасній лінгвістичній парадигмі. Вісник ХНУ. 2010. № 928. С. 186–191.
5. Genette Gérard. Figures II. URL: <https://ru.scribd.com/doc/233479443/Figures-II-Gerard-Genette> (дата звернення: 15.10.2024).

ОСТАПУК В., НТУ «Дніпровська політехніка», м.Дніпро
Науковий керівник: В.І.Луценко, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри філології та мовної комунікації НТУ «Дніпровська політехніка»

Топоніми Січеславщини в поезії Лесі Степовички

Ономастичні студії мають в Україні міцні традиції і досить чітку організацію. Поезія має свої істотні ономастичні особливості, і їх треба з'ясувати, оскільки власні назви є і завжди були істотним, функціонально значущим складником поетичних творів, як і творів інших родів літератури. Однією з таких особливостей, між іншим, є опертя поезії на ширше коло власних назв, яке просто неможливо звести до антропонімії. Ономастика поетичних текстів досить гостро ставить питання про методику, про способи дослідження власних назв у художній літературі. Річ у тім, що віршований текст становить відчутний спротив вилученню з нього для дослідження самих тільки онімів, вимагаючи не просто врахування контексту, а розгляду в усьому дискурсі, у межах художнього цілого.

Вірші Лесі Степовички, відомої січеславської поетеси, в ономастичному плані майже не вивчалася. Однак, таке вивчення потрібне, бо оніми поетеси є одним із найгостріших видів її словесної зброї.

Глибока продуманість у підборі, філігранна обробка під час використання власних назв насичує їх у творах Лесі Степовички значною інформацією та багатоманітними художніми функціями. Розкриття цієї інформації та функцій становить значний інтерес як для розбудови теорії літературної ономастики, так і для глибшого пізнання творчості Лесі Степовички.

Метою роботи є аналіз топонімного простору, його наповнення та особливості функціонування в усіх поетичних творах Лесі Степовички. Для досягнення цієї мети потрібно вирішити такі завдання: виявити топоніми, ужиті у творах Лесі Степовички; встановити співвідношення різних ономастичних розрядів та динаміку цього співвідношення; висвітлити стилістичне, функційне навантаження ужитих поетесою онімів; визначити, як і якою мірою власні назви в художніх творах Лесі Степовички працюють на ці твори, беруть участь у побудові художнього цілого. Матеріалом для статті стали поетичні твори Лесі Степовички.

Як справедливо твердить сучасна українська дослідниця Т. М. Можарова, «в будь-яких творах завжди неповторним виявляється і сам склад географічних

назв, і їхнє співвідношення з реальною картою описуваного простору, і стилістичні функції в макро- і мікроконтексті, а також у всій парадигмі жанрів творчості письменника та у її зіставленні з творами інших авторів»[5, с. 184].

Одне з чільних місць в образній системі Лесі Степовички належить образу України, що, власне, є особливістю всієї поезії її половини ХХ століття. Тому не дивно, що в її топоніміконі більшість лексем залучаються до виформовування цього образу. Найуживанішим топонімом у поетичному мовленні Лесі Степовички є Україна, хоч і не можна говорити про його надмірну частотність. Але щоразу мисткиня надає перевагу різним значенням нюансам оніма, тож його потенціал тільки у двох випадках зrealізовано у власних топонімічних семах, зокрема в просторових паралелях Україна – чужина («Хто ж розбудить небо завтра в Україні / коли всі в чужинецький вирій відлетять?»); Україна – Європа («Замість співати про народні болі, / про Україну в європейській колі...») Поетеса не оминає і традиційного образу України-матері і природного для українського мовлення метонімічного значення «народ». Інтертекстуальним і водночас власне авторським є розуміння України як такої, що потребує небесного захисту: «Наш бідний Боже України, / чити збайдужів, а чи спиш...» [4].

Примітно, що ойконім Київ, який традиційно в українському поетичному мовленні уособлює образ Батьківщини, є національним символом, у ліриці Лесі Степовички не виконує таких функцій і позначає напрям руху («Цієї ночі / зеленим потягом ти наближаєшся до Києва...» [4]; «Востаннє від їжджаючи / з Києва додому...» [4].

Ще один традиційний символ Вітчизни, гідронім Дніпро, разом із топонімічним значенням актуалізує символічне у відповідній корелятивній парі Дніпро – Україна. На відміну від нього, другий член корелятивної пари зазнає значного звуження значення, відсуваючи на медіальну периферію топонімічну семантику: «...Дніпро для рибок – рідний край, / це їхня Україна...» [3]. Семантика інших гідронімічних назв у ліричних текстах Лесі Степовички тяжіє до актуалізації значення «вода» (як-от: «...пішла до Ріки на пораду: “Ореле, матусю, рятуй» [3].

Значне місце в поезії Лесі Степовички належить і образу її малої батьківщини, маркованому топонімами Могилів, Петриківка. Цікаво, що, використовуючи в текстах назви маловідомих географічних об'єктів, авторка надає читачеві мінімум енциклопедичної інформації.

Власні назви відрізняються від загальних серед іншого тим, що їх семантична глибина є необмеженою. Адже загальні назви як виразники понять мають семантичне «дно», визначене набором ознак, що формують таке поняття. А власні назви понять, принаймні у загальноприйнятому значенні цього терміна, не виражають. Називаючи одиничний денотат, вони включають (можуть включати) безліч його ознак, чим і зумовлюється їх семантична необмеженість. Ось цю семантичну глибину власних назв уловлює і майстерно виражає у своїх творах Леся Степовичка. Значна семантична потужність онімів залишається потенційною, поки вона не актуалізується в тексті і, відповідно, у сприйнятті читача. Звісно, що цій актуалізації мусить передувати письменницьке

осмислення, встановлення семантичної глибини онімів. Таке осмислення проявляє себе практично в усіх поетичних творах Лесі Степовички. Власні назви у творах поетеси – як бездонні живлющі криниці – несуть у собі велику інформацію і відіграють вагому роль у створенні цілого художнього тексту. Цей ефект досягається як самим добром ужитих у творі онімів, так і побудовою відповідних контекстів,

тобто семантично розкриття власних назв здійснюється адгерентно – за допомогою влучного, вираженого (і при тому лаконічного) словесного оточення. У жодному випадкові вжитку власної назви Леся Степовичка не обмежується тільки її енциклопедичною інформацією, хоч, з іншого боку, ця енциклопедична інформація завжди (більшою чи меншою мірою) присутня у вжитих поетесою онімах. Але вона доповнюється тими чи тими конотаціями і супроводжується експресивним забарвленням, часто досить інтенсивним. Наприклад, *пішла до Ріки на пораду*:

*«Ореле, матусю, рятуй, моя пристрасть — мовнастка,
висушує спрага, жагана вгамовна і згуба.*

Який він вродливий, який неземний і прекрасний!

І все ж він жартує і зовсім мене він не любить.»

Й шепнула Орілька: «Лети, моя донечко, далі!» [3].

Топонімів, що позначають неукраїнські географічні об'єкти, у поезії Лесі Степовички зовсім небагато «Я – Захід, я – Париж...».

Отже, проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що топонімікон є своєрідною призмою, через яку простежуються виразні риси ідіостилю Лесі Степовички. У багатьох випадках топоніми стають засобом художнього кодування тексту, розуміння якого потребує від читача широких енциклопедичних знань, їм органічно притаманна поліфункціональність.

Список використаних джерел

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ : Академія, 2009. 376 с.
2. Леся Степовичка І яскраві квіти, й колюче терня... URL:https://www.dnipro.lib.dp.ua/Lesya_Stepovychka (дата звернення: 08.10.2024).
3. Леся Степовичка «Якого кольору Оріль?» Образ річки в поезії. URL:<https://www.dnipro.lib.dp.ua/Ori1%CA%B9,%20Priorillya,%20virshi%20pro%20Orel%CA%B9> (дата звернення: 08.10.2024).
4. Леся Степовичка – Тадей Карабович: Спогади і розмови. / Українська літературна газета, ч. 3 (359), березень 2024 URL:<https://litgazeta.com.ua/interviews/80031/> (дата звернення: 08.10.2024).
5. Можарова Т. М. Головні тенденції використання топонімів у поетичному мовленні та їхні стилістичні функції (на матеріалі поезій І. Драча). *Вісник КДПУ імені Михайла Остроградського*. 2008. № 5 (52). Ч. 2. С. 184–197.

Animal Studies як галузь екокритики

Термін “екокритика” часто використовується як загальноприйнятий термін для будь-якого аспекту гуманітарних наук (наприклад, засобів масової інформації, кіно, філософії та історії) в стосунку до екологічних проблем, але насамперед застосовується як літературна та культурна теорія [3, с. 33]. Екокритика досліджує теми, які пов’язані зі стосунками між людиною та довкіллям.

Все більше вчених звертають увагу на екокритику, підкреслюючи важливість подальшого дослідження в науковому дискурсі. Сучасна екокритика потребує все більш комплексного підходу щодо вивчення взаємодії та взаємозалежності між людиною та навколишнім середовищем. Традиційна екокритика, зосереджуючись насамперед на репрезентації природи, часто не приділяє уваги значенню тварин в екологічних системах та культурному контексті.

Багато дослідників зауважують, що екокритику варто розглядати через призму міждисциплінарності, адже окремі напрямки можуть втрачати свою глибину та єдність, якщо розглядаються ізольовано. Міждисциплінарний підхід дозволить глибше зрозуміти взаємозв’язки між людиною, тваринами та природою, посилюючи екокритику як науковий напрямок, збагативши його новими аспектами, зокрема більш детальним дослідженням ролі тварин [1, с. 561].

Animal Studies як нова галузь досліджень здатна запропонувати важливий внесок в екокритичний аналіз за умови міждисциплінарного підходу. Це важливо для екокритики, оскільки її теорія досліджує відносини не лише між людьми та флорою, але й між людьми та екосферою в цілому, до якої входять й тварини.

Анімалістичні студії мають три напрямки досліджень:

1) Critical animal studies (CAS) є найбільш політично орієнтованим, оскільки вивчає наявні соціальні, політичні та економічні структури, які лежать в основі експлуатації тварин. Цей напрямок має на меті сприяти змінам у ставленні до тварин.

2) Human-animal studies (HAS) досліджує роль тварин в соціумі та культурі, а також взаємодії, які люди мають з тваринами. Вивчає, як відношення людей до тварин впливає на суспільство, а також історичні аспекти людського поводження з тваринами.

3) Постгуманізм – філософський та культурний напрямок, який бере до уваги дослідження взаємодії людей та тварин у своїй спробі зрозуміти, що саме значить бути людиною. Постгуманізм закликає переосмислити те, як ми взаємодіємо з тваринами, відмовитися від насильства та ідеї панування над ними [2, с. 190].

Екокритика має спільні аспекти з аніمالістичними студіями, зокрема те, що вони фокусуються на взаємодії та відносинами між людством та природним світом, репрезентації цих відносин в літературному, соціальному та культурному контексті. Обидва напрямки розглядають вплив людей на те, що їх оточує, на їх середовище та цілі екосистеми, прагнуть децентралізувати людину, адже вона є частиною ширшої екосистеми.

Animals studies можуть зробити значний внесок завдяки новому погляду на традиційне уявлення про природу, включаючи в нього не лише флору, але й фауну. Це може сприяти більш комплексному підходу до екокритики. Це зможе відкрити дискурс про більш етичне ставлення до всієї екосистеми в цілому.

Список використаних джерел

1. Love G. A. Ecocriticism and Science: Toward Consilience? *New Literary History*. 1999. Vol. 30, № 3. P. 561-576.
2. Nimmo R. Apiculture in the Anthropocene: Between Posthumanism and Critical Animal Studies. *Animals in the Anthropocene: Critical Perspectives on Non-human Futures* / Ed. by H. A. R. N. Editorial Collective. Sydney : Sydney University Press, 2015. P. 177-199.
3. Горболіс Л. М. Екокритика: методологічна інтеграція, взаємодія, інтерпретація : монографія. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2024. 210 с.

САМОЙЛЕНКО А., Національний університет біоресурсів природокористування України, м. Київ

Науковий керівник: Ю. Г. Рожков, доктор філософії з філології, доцент, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Еволюція образу митця в німецькій літературі кінця XIX – початку XX століття: від романтизму до експресіонізму

Еволюція образу митця в німецькій літературі кінця XIX – початку XX століття відображає значні зміни в суспільних настроях та художніх концепціях, що відбувалися в цей період. Німецька література протягом цього часу проходить через кілька важливих етапів, кожен з яких має своє уявлення про роль митця в суспільстві. Від романтизму, де митець був уособленням творчого духу і пошуків ідеалу, до експресіонізму, який акцентує на тривозі, внутрішньому розладі та відчуженості, образ митця постійно трансформувався.

Романтизм у німецькій літературі, який домінував на початку XIX століття і частково зберігав свій вплив до його завершення, створив ідеалізований образ митця. Митець у романтизмі був представлений як людина, що стоїть на межі реального і трансцендентного світу, що володіє унікальним внутрішнім баченням і здатністю відчувати глибокі духовні істини. Такий митець перебував у гармонії

з природою, прагнув до безмежної свободи і розуміння абсолютної краси. Його діяльність сприймалася як форма божественного натхнення, а мистецтво – як шлях до пізнання вищих істин. Яскравими прикладами романтичного бачення митця можна назвати твори Новалиса або Гельдерліна, де митець представлений як духовний лідер, що здатен трансформувати світ своїми творами.

Однак у другій половині XIX століття, коли романтичні ідеали почали втрачати свою актуальність під тиском індустріалізації та зростання матеріалізму, образ митця також зазнав змін. Реалізм, що прийшов на зміну романтизму, значною мірою дистанціювався від піднесених ідеалів і зосередився на буденності людського існування. Образ митця в цей період став більш «земним» і практичним, що відображало реалії тогочасного суспільства. Митець втрачає свою божественну роль, а його твори починають відображати соціальні проблеми, конфлікти класів, невирішені питання етики та моральності. Мистецтво втрачає статус сакрального явища і починає виконувати більш суспільно орієнтовану роль. У творах таких письменників, як Густав Фрейтаг або Теодор Фонтане, можна побачити нове трактування образу митця як звичайної людини, яка відчуває соціальні проблеми на собі і втілює їх у своїх творах.

На межі століть в образі митця проявляється новий важливий елемент – криза самоідентичності і відчуження від суспільства. Символізм, який став важливою течією у цей період, підготував ґрунт для майбутніх трансформацій образу митця в літературі. Митець у символізмі все більше починає відчувати себе ізольованим від навколишнього світу, його твори наповнюються загадковими символами і таємними значеннями, що не завжди доступні для загалу. Митець у символістів, як правило, віддаляється від реальності і поринає у світ власних видінь та фантазій, створюючи мистецтво для обраних. Це період, коли мистецтво відходить від своєї суспільної ролі і перетворюється на сферу особистого самовираження.

Цей процес досяг свого апогею в експресіонізмі – одній з найвпливовіших літературних течій початку XX століття в Німеччині. Експресіоністи відмовлялися від будь-якої форми реалістичного зображення світу і натомість звертали увагу на внутрішній світ митця, на його емоції, страхи і відчуття тривоги. Митець у їхньому баченні був відчуженою, самотньою фігурою, яка перебувала на межі внутрішнього колапсу. У цей період творці сприймали себе не як тих, хто прагне зображати об'єктивну реальність, а як тих, хто шукає вираження своїх власних внутрішніх конфліктів і бурхливих емоцій. Експресіоністські твори заповнені розпачом, страхом перед майбутнім, яке здається катастрофічним, та глибоким відчуттям безпорадності перед суспільними змінами.

У літературі експресіонізму митець став символом відчуженості й непорозуміння між індивідом і суспільством. Такий образ був пов'язаний із загальним відчуттям кризи і катастрофи, яке панувало в німецькому суспільстві на початку XX століття, особливо після Першої світової війни. Одним із найвідоміших представників цього періоду є Франц Кафка, який у своїх творах показує митця як людину, що перебуває у постійному конфлікті з суспільством і самим собою. Образ митця у творах Кафки сповнений відчуття неповноцінності,

безнадії та відсутності контролю над власною долею. Це відображає загальний стан людини у світі, де традиційні цінності та підвалини почали руйнуватися під впливом війни, соціальних змін та технічного прогресу.

Таким чином, від романтичного ідеалу творця-богошукачника до експресіоністського образу самотнього митця, який втратив зв'язок зі світом і відчуває себе ізольованим, проходить значна еволюція. Це відображає не лише зміни в літературних стилях, а й глибокі трансформації в німецькому суспільстві та його ставленні до ролі мистецтва і художника. Митець перестав бути героєм, що з'єднує реальне і ідеальне, і перетворився на відображення внутрішньої кризи людини перед лицем нової, невідомої реальності.

Список використаних джерел

1. Brecht, Bertolt. *Schriften zum Theater*. Suhrkamp Verlag, 1967.
2. Kafka, Franz. *Das Urteil und andere Erzählungen*. Fischer Verlag, 1994.
3. Heller, Erich. *The Disinherited Mind: Essays in Modern German Literature and Thought*. Bowes & Bowes, 1952.
4. Bürger, Peter. *Theory of the Avant-garde*. University of Minnesota Press, 1984.
5. Koelb, Clayton. *Kafka's Rhetoric: The Passion of Reading*. Cornell University Press, 1989.

СТЕЦЮК Б., Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Науковий керівник: Рожков Ю. Г., доктор філософії з філології, доцент, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Тема соціальної справедливості у творах Бертольта Брехта: естетика епіки та театральна революція

Тема соціальної справедливості посідає центральне місце у творчості Бертольта Брехта. Його драматургія й театральна революція, що характеризується новою естетикою епічного театру, стала потужним інструментом боротьби за рівність та проти гноблення. Брехт розумів театр не лише як розважальне мистецтво, але і як засіб для соціальних змін. Він відкидав традиційний психологічний театр, де акцент робився на емоційному впливі на глядача, на користь епічного театру, який мав провокувати глядачів мислити критично та діяти свідомо. Брехт використовував свої п'єси як інструмент політичної пропаганди, засобом викриття несправедливості та соціальних нерівностей, які він бачив у тогочасному капіталістичному світі. Він прагнув виховувати нову свідомість глядача, де критичне мислення стає ключовим для розуміння й оцінки суспільних проблем.

Одним з найбільш важливих аспектів у його творчості є те, як Брехт зображував класову боротьбу. Наприклад, у своїй відомій п'єсі "Матінка Кураж та її діти" він розкриває тему війни як інструменту соціальної нерівності, де звичайні люди стають жертвами жорстоких економічних і політичних систем. Героїня п'єси, матінка Кураж, стає символом того, як люди намагаються вижити в несправедливому світі, але врешті-решт також підпорядковуються логіці цієї системи, що тільки посилює страждання. Брехт показує, що війна не є просто конфліктом між арміями, але глибшим соціальним явищем, що служить інтересам еліт та сприяє пригніченню нижчих класів.

Брехтова концепція театру як інструменту для соціальної критики тісно пов'язана з його естетикою епічного театру. Епічний театр Брехта розриває з традицією «аристотелівського театру», що прагне викликати у глядачів катарсис через емоційне співпереживання героям. Замість цього, Брехт використовує так званий ефект "очуження" (*Verfremdungseffekt*), що заохочує глядачів дистанціюватися від емоційного залучення та оцінювати події на сцені з критичної точки зору. Це дозволяє глядачам мислити раціонально й аналізувати соціальні проблеми, представлені у п'єсі, з позиції змін, які необхідно зробити. Театральна революція Брехта полягала в тому, що він хотів, щоб глядач не просто дивився на сцену, а й аналізував реальність, яку ця сцена відображає.

Брехт також вірив, що соціальна справедливість повинна бути головною темою мистецтва, а митець має відповідальність перед суспільством. У своїх п'єсах він часто зображував корумповані уряди, економічну несправедливість і експлуатацію робітничого класу. Одним із прикладів є п'єса "Життя Галілея", де на перший погляд історична драма перетворюється на алегорію боротьби за істину і соціальні зміни. Брехт використовує Галілея як символ науковця, який прагне викрити несправедливість і пропонує знання як інструмент боротьби. Водночас Брехт показує, що навіть найвидатніші особистості можуть зазнати поразки під тиском владних структур, що знову підкреслює силу суспільних інституцій, які контролюють і пригнічують.

Іншою ключовою п'єсою, що відображає його погляди на соціальну справедливість, є "Кавказьке крейдяне коло". У цій п'єсі Брехт звертається до теми соціальних відносин, власності та правосуддя. Через казкову сюжетну лінію Брехт піднімає питання справедливості, де головним критерієм є не закон, а моральність. Це підтверджує його переконання, що соціальні структури й закони не завжди сприяють справедливості, і що справжня справедливість полягає у підтримці слабших і пригноблених. П'єса "Кавказьке крейдяне коло" також є яскравим прикладом того, як Брехт використовує театральну форму для втілення ідеї соціальної справедливості, підкреслюючи важливість людської солідарності та співчуття.

Важливою рисою його творів є також зображення робітничого класу як центральної сили в боротьбі за соціальну справедливість. Брехт висвітлює труднощі, з якими стикаються прості люди в капіталістичному суспільстві, й часто протиставляє їх корумпованим і жадібним представникам владних класів. У п'єсі "Тригрошова опера" Брехт використовує сатиру та пародію, щоб критикувати капіталізм і нерівність, що виникає у суспільстві. Він висміює

соціальні структури, що підтримують бідність і пригнічення, та показує, як моральні норми стають компромісними в умовах економічного тиску. Брехт використовує цей твір, щоб показати, як соціальна несправедливість проникає у всі аспекти суспільного життя, і закликає до революційних змін.

Епіка Брехта не просто відображає суспільні проблеми, а й закликає до активної участі у їх вирішенні. Для Брехта митець повинен бути активним учасником соціальних перетворень, а його творчість – бути закликом до дії. Він пропонує не тільки критикувати світ, але й змінювати його. У цьому контексті його творчість можна вважати радикальною відповіддю на несправедливість, яка існувала в Німеччині та світі загалом у період між двома світовими війнами. Його роботи відображають глибоке розуміння механізмів соціальної нерівності й заклик до політичної та соціальної боротьби.

Таким чином, Брехтова естетика епічного театру і його театральна революція не лише змінили німецьку драматургію, але й залишили глибокий слід у боротьбі за соціальну справедливість. Його твори підштовхували глядачів до роздумів і активних дій, ставали джерелом натхнення для соціальних рухів. Брехт показав, що театр може бути не лише розвагою, а й потужним інструментом для суспільних змін. Він зміг об'єднати політичну ідеологію з мистецтвом, створюючи твори, які залишаються актуальними до сьогодні, коли соціальна справедливість і нерівність продовжують бути одними з головних викликів сучасного світу.

Список використаних джерел

1. Brecht, Bertolt. *Schriften zum Theater*. Suhrkamp Verlag, 1967.
2. Willett, John. *Brecht on Theatre: The Development of an Aesthetic*. Hill and Wang, 1964.
3. Thomson, Peter. *Brecht: A Guide for the Perplexed*. Bloomsbury, 2011.
4. Esslin, Martin. *Brecht: The Man and His Work*. Anchor Books, 1961.
5. Szondi, Peter. *Theory of the Modern Drama: A Critical Edition*. Polity, 1987.

ФІДИК А., Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро

Науковий керівник: І.Є. Рождественська, к.ф.н., доцент, Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро

Ідентичність вчителя в гумористичних повістях Джеремі Стронга

Образ вчителя в літературі часто відображає складні соціальні та психологічні аспекти, а номінація, або іменування персонажа, відіграє ключову роль в описі його ідентичності. Ідентичність вчителя – це багатогранне поняття, яке охоплює не лише професійні компетенції, а й особистісні якості, цінності та

переконання. Саме ці складові формують унікальний образ педагога, впливаючи на його взаємодію з учнями та колегами.

Повість Джеремі Стронга «Гармидер у школі» можна розглядати як художній опис методу активного навчання, подібного до сучасних освітніх концепцій, таких як CLIL (Content and Language Integrated Learning), де робиться акцент на активній участі учнів під час навчального процесу, надаючи їм можливість засвоювати нові теми через практику та інтеграцію різних видів діяльності. У творі Стронга цей метод реалізовано через персонажа міс Гармидер, яка створює в класі атмосферу творчого безладу, що порушує звичні правила та підходи до викладання, у яких міс Гармидер заохочує учнів мислити креативно, вирішувати проблеми та генерувати нові ідеї.

Мотив карнавалу у творі «Гармидер у школі» відіграє центральну роль у побудові сюжету та взаємодії персонажів. Карнавал у цьому контексті є символом порушення звичних соціальних норм і правил, що відкриває простір для вільного самовираження, імпровізації та творчості. Як у класичному карнавалі, де соціальні ролі змінюються, так і в класі міс Гармидер учні отримують можливість вийти за рамки стандартних моделей поведінки, а вчителька стає не авторитетом, а партнером у навчальному процесі. Такий підхід до освіти дозволяє створити атмосферу відкритості та залученості, де учні не бояться помилятися, а навпаки, відчують певну свободу в навчанні.

Мотив карнавалу дозволяє персонажам виходити за межі усталених соціальних і педагогічних норм, створюючи динамічне середовище, де все можливо. Це яскраво ілюструється у взаємодії вчителів і учнів, а також у способі, яким передається ідентичність персонажів через їхні номінації. Номінація тут стає інструментом вираження соціальних і культурних кодів, що дозволяє читачам краще зрозуміти характер персонажів і їхню роль у сюжеті. Образи міс Гармидер та містера Шрапнеля створюють різнобічне бачення педагогічних підходів, що допомагає розкрити головну ідею твору – важливість індивідуальності та творчості в освітньому процесі.

Образ міс Гармидер (англ. *Mrs. Pandemonium*) є прикладом нестандартного викладача, чия ідентичність виражається через її ексцентричний стиль викладання. Її ім'я викликає асоціації з хаосом, що уже натякає читачам на її відмінність від традиційних методів викладання. Слово *pandemonium* означає *хаос* або *безлад*, який стає проявом її креативності, що робить навчальний процес захопливим. Міс Гармидер створює атмосферу, де учні мають змогу вільно виражати себе. Наприклад, коли вона запитує учнів, ким би вони хотіли стати, це не лише стимулює їхню уяву, але й допомагає вчительці краще зрозуміти їхні мрії та бажання.

У процесі навчання міс Гармидер використовує методи, які можна прирівняти до сучасного CLIL. Її уроки орігамі, запуски літаків і навіть створення вертопедів – усе це приклади того, як вона залучає дітей до активної участі у навчанні. Учні вчать не лише через теорію, але й через практику, і цей підхід дозволяє їм засвоювати знання більш ефективно.

«Вторинна номінація – це лінгвістичний механізм, за допомогою якого нові слова виникають шляхом переосмислення існуючих. Цей процес спирається на

встановлення асоціативних зв'язків між поняттями» [1, с. 24-26]. Номінація міс Гармидер є яскравим прикладом вторинної номінації, де ім'я відображає не лише характер, але й методи навчання. Гармидер — це не просто безлад, а прояв педагогічної креативності, що дозволяє учням брати активну участь у навчанні.

Її підхід до викладання контрастує зі строгими методами директора школи, містера Шрапнеля (англ. *Mr. Shrapnel*). Його образ є типовим прикладом авторитарного керівника. Навіть прізвище цього персонажа асоціюється з вибухами і агресією, відтворює його жорсткий характер і прагнення контролювати все, що відбувається у школі. Протистояння директора з міс Гармидер відображає конфлікт між консервативними та інноваційними підходами до освіти. Містер Шрапнель прагне забезпечити дотримання правил і розкладу, тоді як міс Гармидер відстоює свободу і креативність.

У творі неодноразово демонструється конфлікт між нестандартними педагогічними методами міс Гармидер та традиційними очікуваннями шкільної адміністрації. Її опір традиційним методам і прагнення до змін підкреслюють важливість динамічної соціальної ідентичності, яка формується не лише в рамках одного контексту, а й через конфлікти із зовнішнім середовищем. Особистість та педагогічні методи вчительки викликають невдоволення у директора, але в результаті діти відчувають справжнє захоплення. Вона не боїться відстоювати свої ідеї, ставлячи під сумнів авторитарні методи керівництва.

Для дорослих міс Гармидер асоціюється з безладом, через що її номінація створює негативний відтінок, проте для учнів вона символізує веселощі й свободу. Ця подвійність номінації показує, як різні аудиторії можуть сприймати персонажа залежно від власних очікувань і соціальних ролей.

Мотив карнавалу, який пронизує весь твір, не лише створює комічну та розважальну атмосферу. Карнавальна обстановка дозволяє учням відчути свободу, вільно виражаючи свої ідеї та інтереси, а також порушувати звичні правила. Це є важливим елементом сучасної освіти, яка вчить дітей бути відкритими до нових ідей і не боятися проявляти свою креативність. Таким чином, мотив карнавалу у творі «Гармидер у школі» стає символом новаторського підходу до навчання, що заохочує учнів до активної участі у власному освітньому процесі.

Дослідження ідентичності вчителя у літературі *young adult* виявляє його важливу роль у формуванні взаємодії між учнями та дорослими. Номінація персонажа відіграє ключову роль у вираженні унікальності персонажа, підкреслюючи нестандартний підхід до викладання та особисті якості, що контрастують зі стереотипними образами вчителів. Міс Гармидер символізує енергію, непередбачуваність та здатність адаптуватися до умов шкільного середовища, що знаходить відлуння у молодіжній аудиторії. Таким чином, ідентичність вчителя у творі відображає сучасні виклики професії, водночас сприяючи створенню комічного та захопливого наративу, що є характерним для стилю Джеремі Стронга.

Список використаних джерел

1. Приблуда Л. Структура та стилістичні функції вторинних номінацій в українській художній прозі початку XXI століття. Київ. 2018. С. 218
2. Стронг Дж. Гармидер у школі. Львів. Видавництво Старого Лева. 2007. С. 187
3. Strong J. Pandemonium At School. Puffin Books. 1999. P. 55

ЦОРИЄВА І., Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, м. Харків

Науковий керівник: К.Ю.Голобородько, професор, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, м. Харків

Ідіостиль Юрія Іздрика: художня семантика мовосвіту

Ідіостиль Юрія Іздрика є унікальною системою художньої мови, що відображає його світогляд, естетичні принципи та внутрішній досвід. Індивідуальна мовна структура утворює унікальний простір авторського письма, який характеризується інтелектуальною глибиною, символікою та незвичайними засобами вираження.

Художня семантика його творів часто поєднує реальне з метафізичними та абстрактними елементами. Через багатозначність він створює тексти, що вимагають детального аналізу та важливого для розуміння. Філософія Іздрика часто звертається до підсвідомого, де стираються межі між раціональним і ірраціональним.

Твори Юрія Іздрика – це поєднання різних форм з художньою мовою, яка поєднує елементи літератури, філософії та музичних кодів. Юрко Іздрик експериментує з різними формами мовного вираження: від поетичних образів до фрагментованих прозових конструкцій, створюючи ефект розділеного мовного простору.

Тексти автора часто наповнені культурними й літературними алюзіями, які вплітають твори в більше інтелектуальний контекст. Через численні дослідження *інтертекстуальних зв'язків* у художніх текстах автор вибудовує багатовимірну структуру, яка вимагає від читачів не лише уважного прочитання, а й знання інформації, що закодована.

Унікальний стиль Іздрика тісно пов'язаний із філософськими роздумами про природу буття, людську сутність та духовними пошуками. Своєю унікальною мовною формою він ставить перед читачами питання про природу дійсності, суб'єктивність сприйняття і роль мистецтва в пізнанні світу. Однією з особливостей текстів є постійна гра з мовою. Юрко Іздрик використовує неологізми, парадокси, мовні каламбури, незвичні синтаксичні конструкції, які надають його творам експериментального характеру. Така гра не тільки розширює смислові межі тексту, але й створює ефект невизначеності, коли зміст часто залишається прихованим між рядками.

Іздрік часто відступає від традиційних граматичних норм, використовуючи короткі фрази, ламані ритми та фрагментарність, щоб відтворити хаос сучасного світу. Такий стиль дозволяє авторові передавати напруженість, емоційну нестабільність і динамізм внутрішнього світу його персонажів.

У текстах Іздрика важливу роль у формуванні нових значень відіграє метафора. За допомогою метафоричних образів письменник перетворює повсякденні ситуації в екзистенційні рефлексії, а матеріальні об'єкти часто набувають символічного значення. Метафори мають багатопланову структуру, де кожен шар розкриває глибший рівень значення.

Часто мова автора заряджена експресіоністичною енергією, яка проявляється як відображення інтенсивних емоційних станів, особливо страху, переживань, відчаю, внутрішнього болю. Іздрік активно застосовує різкі контрасти, емоційні спалахи та драматичні зміни настрою, підсилюючи психологічну напругу його творів.

Автор створює сугестивний і евокативний мовний простір, у якому текст здатен викликати в читача різноманітні емоції та настрої. Іздрік майстерно використовує найтонші відтінки почуттів і настроїв, нерідко справляючи на читача враження невизначеності та підсвідомих вражень, які підсилюють імпресіоністичний ефект його творів.

Список використаних джерел

1. Кухар-Онишко, О. С. (1985). Індивідуальний стиль письменника.
2. Ставицька, Л. (2009). Про термін ідіолект
3. Волощук, В. Індивідуальний авторський стиль, ідіолект, ідіостиль: питання термінології. Наукові праці. – Випуск 79.

ЧОРНА О., Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Науковий керівник: Тараненко К. В., к. філол. н., доц., доц. НТУ «ДП»

Персонажі в романі Люко Дашвар «Молоко з кров'ю» як мовні особистості

Роман Люко Дашвар «Молоко з кров'ю» є одним з найвідоміших творів сучасної української літератури. У романі персонажі виступають не лише як учасники подій, але й як мовні особистості, чия мова стає засобом вираження індивідуальності, соціальних статусів, емоцій та внутрішніх конфліктів. Люко Дашвар – це яскравий приклад сучасної письменниці, яка вміло розкриває мовну особистість кожного персонажа. Для позитивного сприйняття художнього тексту читач має знайти споріднену душу в тому чи іншому герої. У романі «Молоко з кров'ю» авторка чітко окреслює мовну поведінку, комунікативні стратегії та тактики, якими майстерно послуговуються персонажі.

У «Короткому тлумачному словнику лінгвістичних термінів» за редакцією С. Я. Єрмоленко зазначено таке визначення мовної особистості: «Мовна особистість – поєднання в особі мовця його мовної компетенції, прагнення до творчого самовираження, вільного, автоматичного здійснення різнобічної мовної діяльності. Мовна особистість свідомо ставиться до своєї мовної практики, несе на собі відбиток суспільно-соціального, територіального середовища, традицій виховання в національній культурі» [1, с. 93].

Розгляньмо мовну особистість головної героїні Марусі, на перший погляд образ сильної, вольової, енергійної жінки. Подейкують, що дівчина мала румунські коріння. Цей факт може дещо пояснити у поведінці Марусі, оскільки їй притаманний авантюрний дух, незалежність та амбітність, пристрасть та романтичність. Якщо зважати на мовлення Марусі, то воно наповнене дієсловами наказового способу (“дивись мені! люби!”, “клянися!”, “щоби не топився”, “лізь у вікно”), дівчина вдається до невербальної агресії (“як хлосне”, “за руку - цап”, “по руці ляснула”, “як штовхне її ліктем у бік”, “відштовхнула чоловіка”), використовує маніпулятивну стратегію погрози (“кажи, бо вб’ю”). Проте за образом жінки-бунтарки ховається образ жінки-коханки, жінки-матері, жінки-берегині. Внутрішнє мовлення персонажа дає можливість дізнатися його психологічний стан, його світобачення та сутність.

Протилежною до Марусі мовною особистістю є інший персонаж – Степан: добрий, наївний, неконфліктний парубок. Він намагається сформувати сприятливу атмосферу взаємодії з учасниками комунікативного процесу. У мовленні Степана простежується стриманість, вірність та піддатливість: — *Та не гляну, – зашарівся. — Клянися! — Щоби мене на шматки розірвало!* Для цілісного розуміння та ґрунтового аналізу мовної особистості персонажа художнього твору слід дослідити використані вербальні та невербальні засоби спілкування. Люко Дашвар зосереджує увагу на таких невербальних засобах для окреслення мовної особистості Стьопки: “зашарівся”, “опустив голову”, “очі долу”, “розгубився”, “засоромився”, “почервонів”, що свідчать про невпевненість. Водночас простежується зміни світосприйняття героя протягом усього роману, наприклад, після одруження з нелюбою Степан вдається деколи до агресії: “насупився”, “за руку вхопив, “стис, аж посиніла”, “гнів очі червоним залив”, “як врізав межі очі”, “гаркнув”, “за волосся вхопив і потягнув”. Прослідковується вживання пейоративної лексики “паскуда”, “та ти геть дурна”, “коза драна”, “стерво”.

Завдяки монологам та діалогам з’ясовуємо концептосферу мовної особистості, характерну лише для неї лексику, мовні звороти, інтонацію та манеру спілкування, емоційність та експресивність.

Отже, мовна особистість персонажа художнього твору – це сукупність усіх аспектів мовної поведінки героя, яка формується майстерністю письменника під впливом культурного, соціального, психологічного та особистісного досвіду.

Список використаних джерел

1. Дашвар Л. Молоко з кров’ю : роман. Харків, 2022. 272 с.

2. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова: Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ, 2001. 222 с.

ШАПОШНИК О., Національний технічний університет Дніпровська політехніка, м. Дніпро

Науковий керівник: Москаленко Н.О., к. філ.н., доцент, Національний технічний університет Дніпровська політехніка, м. Дніпро

Способи створення комічного у повісті Р. Дала "ВДВ"

Основною ідеєю та передумовою комічного є невідповідність між об'єктивною природою предмета чи явища та нормами, які присутні у свідомості, що його сприймає. Засоби та прийоми комічного розглядаються на основі художньої літератури, крізь призму індивідуального стилю кожного письменника. Можна навести таку узагальнену схему створення комічного в мистецтві, в тому числі в художній літературі: об'єктивний сміх (смішне) – засоби комічного (вербальні засоби – фонетичні, лексичні, граматичні засоби та невербальні засоби) – форми комічного (гумор, сатира) – результат – сміх (комізм) [1].

Розглянемо способи створення комічного, які застосував Роальд Дал – знаний англійський письменник, що став відомий завдяки своїм оповіданням для дітей і дорослих. За своє життя автор неодноразово був нагороджений і відзначений преміями. У 1997 році його, як казав він сам, улюблена книга «ВДВ або Великий і Добрий Велетень» ввійшла в число «Найкращих книжок за останні 20 років». Показово, що велетень у даному романі розмовляє вигаданою Далем мовою Gobblefunk (гоблфанк), яка складається з абсолютно нових слів, а також деяких змішаних версій існуючих [4].

В Україні творчість Роальда Дала стала знаною широкому загалу лише на початку 90-их років завдяки видавництву «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА», яке опублікувало переклади найвідоміших творів письменника. Переклад був виконаний відомим сучасним перекладачем Віктором Морозовим [3].

У таблицю було зібрано й класифіковано способи створення комічного у повісті "ВДВ" :

Рівень комічного ефекту	Спосіб створення комічного ефекту	Приклад з тексту оригіналу	Переклад В.Морозова українською	Коментар
Фонетичний	1.Пере-кручення	"Hu man beans" (замість	"Людсь кі створінькала"	Вигадане слово "beans" замість "beings", що звучить

	звукової форми слова	"human beings")		схоже і створює комічний ефект. У перекладі використано вигадане слово "створінькала" для збереження комічності.
	2.С пів-звучність	"Danes from Denmark is tasting doggy because they is tasting of labradors."	"Датчан и смакують собаками, бо вони смакують лабрадорами."	Повторення звуку "d" в англійському оригіналі створює ритмічність і комічний ефект. У перекладі співзвучність не збережена, але комічність залишилася завдяки змісту.
Лексичний	1.О казіоналізми	"Scrumdiddlyumptious"	"гамням нямні"	Вигадані слова, які додають гумористичного ефекту. Перекладач також використовує оказіоналізми для збереження комічного стилю.
	2. Гра слів (каламбур)	"Danes from Denmark is tasting ever so much of dogs." / "They taste of great danes."	"Датчан и на смак, як собаки." / "Ну так, вони смакують, як великі данці."	У першому реченні йдеться про датчан, а в другому реченні про породу собак "great dane". У перекладі гумор збережено через гру слів із фразами датчани/данці.
Грама-тичний	1.П омилкове вживання граматичних форм	"I is a very mixed up Giant."	"Я є дуже переплутаний Велетень."	Неправильне вживання дієслова "to be" у першій особі однини. У перекладі збережено зміст, але граматична помилка не передана, проте комічний ефект зберігається.

	2.Н еправильне узгодження чисел	"The human beans in Wellington has an especially scrumdiddl yumptious taste."	"Людські створінькала з Веллінгтона на присмак дуже-байдуже гамнямнямні."	Помилкове узгодження числа підмета і дієслова (однина/множина). У перекладі граматичну помилку не відтворено, але збережено комічність через вигадане слово.
Фразеологічний	1.Н еправильне вживання ідіоматичних висловів	"Your head is full of squashed flies."	"У тебе в голові що сонні мухи?"	Незвична метафора, що означає "дурний". У перекладі адаптована під схожий український фразеологізм, збережена комічність.
Невербальний	1.Ж ести	"Wrong!" cried the Giant, slapping his thigh.	"Неправильно!" - вигукнув Велетень, ляснувши себе по стегну.	Жест (ляскання по стегну) додає комічного ефекту до ситуації. Переклад зберігає цей немовний елемент.
	2.Г учність голосу, різкі вигуки	"Me!" shouted the Giant, his mighty voice making the glass jars rattle on their shelves.	"Я?!" - гарикнув Велетень, від його голосу забряжчали банки на поличках.	Описання потужного голосу Велетня та шуму від банок створює комічну сцену. Переклад передає цей ефект точно.

Таблиця ілюструє різні способи створення комічного ефекту у творі через фонетичні, лексичні, граматичні, фразеологічні та немовні засоби. В тексті оригіналу комічний ефект досягається за рахунок спотворення граматичних форм, okazionalizmів, каламбуру, співзвучності, а також за рахунок комізму жестів та експресивного використання голосу [5, с.20].

Український переклад намагається зберегти ці засоби, адаптуючи їх до мовної та культурної специфіки. Наприклад, для відтворення okazionalizmів винайдених Р. Далем, В. Морозов використовує власні вигадані слова або створює подібні словосполучення для передачі гумору. Граматичні помилки не відтворюються дослівно (через мовні відмінності), але комічний настрій

підтримується через зміст і контекст. Нелінгвістичні засоби, такі як рухи та гучність голосу, також точно передані і підтримують комічний настрій [2, с. 30].

Список використаних джерел

1. Білодід І.К. Сучасна українська літературна мова. Лексика і фразеологів, Київ: Наук. думка, 1973. 438 с.
2. Дал Р. ВДВ. Київ: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2017, 276 с.
3. Москаленко Н.О., Висоцька Т.М., Бердник Л.В. Поетика повісті роальда Дала «ВДВ». Закарпатські філологічні студії. 2023. Вип. №29.
4. Москаленко Н.О., Бердник Л.В., Черкащенко О.М. Композиція як аспект персуазивності в повісті Роальда Дала «ВДВ». Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2024. № 65.
5. Dahl R. The BFG, Penguin Group, 143 с. URL: <https://online.fliphtml5.com/iogmx/tigz/#p=4>

ЮРІЙЧУК М., Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Науковий керівник: Махоніна Н. Г., к. філол. н., доцент, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

ТВОРЧИСТЬ РЕЯ БРЕДБЕРІ ТА ЙОГО РОМАН-ПОПЕРЕДЖЕННЯ

Abstract. Ray Douglas Bradbury is an American writer who made a great contribution to the fiction literature of the 20th century and, thanks to his original style in his works, received many awards for one of his most famous works, "Fahrenheit 451". It is often considered the best work of the author and one of the best examples of fiction literature of that time. In this book written 70 years ago, the author managed to flawlessly convey the events of mechanization, which are unfolding to our time. For this reason, this work is often considered to be a warning to the humanity.

Key words: dystopia, fiction, leitmotif, mechanization, future.

Постановка проблеми. Рей Бредбери Один з найяскравіших прикладів письменника в жанрі наукової фантастики ХХ століття, який зумів зацікавити читача новим стилем зображення фантастичного та передати атмосферу страху цензури та тоталітаризму у своєму романі-антиутопії, що панувала в США після Другої світової війни. У своїх творах, сильно пов'язаних з політичним та соціальним становищем Америки в часи їх написання, письменник не лише зміг добре передати атмосферу в країні, але й помітити фактори впливу на людину, які й досі не втратили своєї актуальності. У цій статті розглядаються найголовніші лейтмотиви творчості письменника-фантаста та історія створення його основного роману-попередження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До вивчення творчості Рея Бредбері зверталися такі дослідники, як С. Бережний, Я. Засурський, О. Леонов, Г. Прашкевич, В. Скурлатов та ін. Науковці висловили чимало слушних думок щодо специфіки ідейного змісту, поетики творів митця. Особливу увагу дослідників привернув роман «451 за Фаренгейтом». Г. Брандис, Ю. Кагарлицький, Е. Ковтун, Н. Пальцев, Л. Сич, В. Скурлатов, Б. Стороха та ін. присвятили свої студії аналізу змістових та формальних особливостей цього твору. Однак «451 за Фаренгейтом» до сьогодні продовжує перебувати в центрі наукових досліджень та дискусій завдяки темам, які підняв автор, а саме: пряма критика цензури, ризик перетворення в тоталітарну державу, тривога за руйнування духовних цінностей, вплив технологій на суспільство тощо. Дослідники останніх десятиліть часто порівнюють суспільство з твору письменника з сучасним, де стали можливими контроль соціальних мереж й обмеження свободи слова в Інтернеті. Через попередження щодо впливовості розважальних медій, які не дають змогу суспільству критично мислити, та їхньої ролі у створенні ізоляції людей один від одного цей роман часто називають «пророчим».

Мета статті полягає у вивченні жанрової своєрідності творчого доробка Рея Бредбері. Дослідження спрямоване на визначення головних чинників, за допомогою яких автор зміг виявити та досконало передати картину впливу на людство засобами ЗМІ та машинізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Рей Дуглас Бредбері – один із найвідоміших американських письменників-фантастів та найяскравіших осіб літератури ХХ століття, автор близько 400 літературних творів різних жанрів: оповідань, романів, віршів, есе, п'єс для театру і радіо, кіно- й телесценаріїв. Його твори одразу можна впізнати за характерним емоційним та психологічним стилем. На думку критиків, Бредбері є унікальним явищем в американській літературі. За заслуги перед жанром письменник став десятим лауреатом премії «Гросмейстер фантастики» (1989) та і третім нагородженим Всесвітньою премією фентезі (1977).

Головна ідея творів Бредбері – гуманістична, вона базується на темі боротьби добра зі злом, світла з темрявою, гуманізму з варварством. Яскравим прикладом його письменницького кредо може бути роман «451° за Фаренгейтом». Головною темою роману є спалювання книжок. Ця же тема, але трохи змінена, у казково-алегоричному розрізі, виникає в повісті «Щось лихе до нас іде» (1962) та в романі «Смерть – діло самотнє» (1985). В останньому творі вона постає в доволі несподіваній для Бредбері детективній формі, хоча роман має і виразний автобіографічний характер і певною мірою продовжує лінію «Кульбабового вина». Однак славу письменнику принесла віртуозна майстерність у новому в ті часи жанрі фантастики, у своїх фантастичних творах він часто звертається до теми впливу технології на людство, цензури або втрати індивідуальності.

Бредбері також можна назвати зоряним романтиком, який часто зображував картину майбутнього освоєння космосу людством швидше як поетичний символ. Чудовими прикладами таких робіт є оповідання «Ікар Монгольф'є Райт», «Кінець

початкової пори», «Космонавт», «Золоті яблука Сонця». Проте космічні пригоди в його творах сповнені драматичними несподіванками та трагедіями. Так, наприклад, в оповіданні «Калейдоскоп» звичайний метеорит в момент руйнує життя героїв.

Бредбері як і багато інших майстрів американської художньої футурології (наприклад, К. Воннегут, Р. Шеклі), пише про згубні для людства наслідки антигуманного техніцизму та про те, що багато відкриттів на стадії науково-технічної революції обернулися нещастям для людей. Так у «Марсіанських хроніках» Бредбері з великою художньою майстерністю відтворює атмосферу 50-х років, коли тінь атомної війни зависла над землею, та почуття страху, що охопило людей, які живуть в напруженому очікуванні катастрофи.

«451 за Фаренгейтом (англ. *Fahrenheit 451*) — роман-антиутопія в жанрі наукової фантастики, що вважається одним з найкращих творів письменника — був вперше опублікований у 1953 році. Історія його створення тісно пов'язана з політичними та соціальними процесами того часу, зокрема з атмосферою страху перед цензурою та тоталітаризмом, що панували в США після Другої світової війни. Самого письменника на той час глибоко хвилювала машинізація та викликане нею різке поширення бездуховності в суспільстві та реальна небезпека ядерного апокаліпсиса. Проте, не дивлячись на все, він був сповнений віри в силу людського розуму та любові в людині. «Я передаю людям свою любов до життя», — сказав Бредбері в одному з інтерв'ю.

Бестселер, в якому Бредбері відобразив уявне майбутнє Америки, став приводом для багатьох інтерпретацій, що найчастіше акцентують увагу на історичній ролі спалювання книжок задля придушення інакомислячих та «небажаних» ідей.

Зі слів письменника, задум роману «451° за Фаренгейтом» виник, коли він дізнався про спалення бібліотеки в Олександрії. Ця подія має як мінімум чотири передбачуваних датування, а сам Бредбері говорив про неї як про те, що трапилося «3000 років тому». Та у радіоінтерв'ю 1956 року Бредбері сказав, що поштовхом для створення роману стали події, що відбувалися під час «маккартистських процесів» — кампанії боротьби з комуністами в США, що супроводжувалася переслідуванням і цензурою. Це спонукало письменника задуматися над питанням свободи слова, мислення та ролі літератури в суспільстві. Він розглядав читання книг як символ індивідуальної свободи і розмаїття думок. Пізніше він також часто говорив про те, що ЗМІ знижують інтерес до читання літератури.

Дивовижно, що сам Рей Бредбері не очікував такого розвитку подій та був здивований глобальним успіхом роману. Він називав свій твір «копійчаним», тому що на написання одного з найвідоміших романів-антиутопії письменник витратив близько 9 доларів, що дорівнює приблизно 49 годинам роботи. Точний підрахунок письменницьких витрат став можливим тому, що у 1951 році Бредбері писав свої твори в бібліотеці UCLA, яка надавала можливість брати в оренду спеціальні друкарські машинки за 10 центів за півгодини.

Першоджерелом «451 за Фаренгейтом» став твір «Пожежник» (The Fireman), над яким Бредбері працював у 1947 році і в якому вперше торкнувся

теми суспільства, що забороняє книги. Остаточний варіант книги був завершений у 1953 році та складається з трьох частин, обсяг яких становить приблизно 300 сторінок.

Назва роману означає температуру горіння паперу – за Фаренгейтом це і є 451 градус – і прямо вказує на його головну теми — спалення книжок. Цікаво також, що в творі є багато цитат інших авторів, наприклад, Свіфта або Шекспіра.

Роман отримав неоднозначні відгуки. Спочатку публіка прийняла його прохолодно, але вже в 1954 році твір удостоївся нагороди Американської академії мистецтв і літератури. Пізніше сам Бредбері адаптував його для театральної постановки, а в 2018 році на основі цього роману в США вийшов фільм.

У романі «451° за Фаренгейтом» автор попереджає про загрозу тоталітарного режиму. Вірним оком письменника Бредбері підмічає і відображає у своєму романі механізми, за допомогою яких держава маніпулює суспільством, формує з нього безлику масу. Один з таких чинників – відмова людства від читання книг – прекрасно показаний в романі. Визначальною характеристикою антиутопічної літератури є те, що проблеми, які вплинули на зображення суспільства майбутнього, були присутні у часи написання твору лише на їхніх початкових стадіях. Тому прозорливість Бредбері полягає як раз у тому, що він ще в середині ХХ століття зумів відчутти і зобразити у своєму романі загрози, які стали вже не фантастичними, а реальними, коли засоби масової інформації стали мати чи не найбільший вплив на формування суспільних стереотипів мислення та уявлень про світ. Таким чином, фантастичний та антиутопічний простір Рея Бредбері виявилися найбільш наближеними до сучасних реалій.

Рей Бредбері в романі-застереженні «451° за Фаренгейтом» передбачає наслідки впливу ЗМІ на життя людства. Зобразивши та передавши основні аспекти маніпулятивного впливу держави на особистість через ЗМІ, автор застерігав своїх читачів, вказуючи на проблеми, які стали реальністю вже через 20-30 років після написання роману.

Висновки. Роман «451 градус за Фаренгейтом» заслуговано став бестселером та предметом багатьох дискусій і досліджень з боку науковців. Письменник зацікавив читача своєю точністю у передачі картини майбутнього впливу технологій на людину та бездоганним зображенням гострих питань цензури та засобів впливу ЗМІ на суспільство. І саме через це можна відзначити незгасаючу актуальність цього твору у світі, де технології та медіа мають величезний вплив на свідомість людей, а цензура і контроль над інформацією набирають нових форм.

Список використаних джерел

1. Біографія Рея Бредбері - Життя і Творчість Великого Американського Письменника і Майстра Фантастики. *UA.LIB-X.NET*. URL: <https://ua.lib-x.net/authors/rey-bradbury/> (дата звернення: 17.10.2024).
2. Біографія і творча діяльність Рея Бредбері. *Моя освіта*. URL: <https://mojaosvita.com.ua/literatura/biografiya-i-tvorcha-diyalnist-reya-bredberi/> (дата звернення: 17.10.2024).

3. Рей Бредбері: Біографія на УкрЛібі. *Бібліотека української літератури УкрЛіб*. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/bio-zl/printit.php?tid=4830> (дата звернення: 20.10.2024).

4. Back to the Future... Again: Revisiting Ray Bradbury's Fahrenheit 451. *GCU*. URL: <https://www.gcu.edu/blog/language-communication/back-future-again-revisiting-ray-bradburys-fahrenheit-451> (date of access: 17.10.2024).

ЯБЛОНСЬКА В., ХРИПКО М., Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро

Науковий керівник: О.К.Чернявська, к. філол. н, доцент, Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро

Поема Вергілія «Енеїда»: копіювання гомерового епосу чи самобутнє неповторнє явище у літературі

Поема Вергілія «Енеїда» є одним із найважливіших творів античної літератури, який часто порівнюють із епічними поемами Гомера – «Іліадою» та «Одіссеєю». Це порівняння виникає не лише через епічну природу обох творів, але й через очевидні алюзії та запозичення, які можна побачити в структурі та сюжеті «Енеїди». Однак, незважаючи на численні паралелі, виникає питання: чи є «Енеїда» лише копіюванням гомерових епосів, чи це самостійний літературний витвір, що заслуговує на окреме місце в історії літератури?

Зв'язок Вергілія з Гомером очевидний, і його не варто заперечувати. Поділ «Енеїди» на дві частини, де перша з них присвячена мандрям Енея (як в «Одіссеї»), а друга – війнам (як в «Іліаді»), підтверджує цю спадковість. Читач легко може впізнати гомерові мотиви, такі як сцени бурі, що кидають Енея в небезпеку, чи виготовлення щита для головного героя, що відображає не лише його особисті досягнення, а й долю цілого народу. Проте Вергілій не обмежується простим наслідуванням: ці мотиви він переплітає з римською ідеологією та власним світоглядом, надаючи їм нових сенсів. Якщо для Гомера важливими є героїчні подвиги окремих воїнів, то Вергілій ставить на перше місце ідею колективної долі та божественного призначення для Риму. У «Енеїді» особисті переживання Енея, його страхи і сумніви, розширюються до концепції національної ідентичності та призначення римського народу. Цей акцент на спільності та величі римського народу відображає прагнення Вергілія створити епічний міф, що об'єднує минуле і майбутнє Риму, підкреслюючи його роль як спадкоємця великих традицій. Таким чином, через переплетення гомеровських мотивів з новими римськими цінностями, Вергілій не тільки шанує своїх попередників, а й формує нову, самобутню епічну традицію, що відображає глибокі соціальні та культурні трансформації свого часу.

Щоб глибше зрозуміти, чи можна вважати «Енеїду» лише копіюванням гомерового епосу, важливо врахувати контекст часу створення твору. Вергілій творив у період Римської імперії, коли літературна традиція вже відійшла від

усної форми передачі епосів, яка була характерною для Гомера. Це дозволило Вергілію створити більш рефлексивний і структурований твір, який виконував кілька завдань одночасно: не лише розважав, але й прославляв римську державу та її імператора. Відтак, «Енеїда» стає засобом пропаганди та культурного піднесення Риму. Окрім того, важливим аспектом «Енеїди» є її політична перспектива, що відрізняє твір від гомерівських епосів. Гомерові поеми виникли як частина усної традиції, що не мало явної політичної мети, тоді як Вергілій свідомо писав свій твір на замовлення імператора Августа, уславлюючи Римську імперію та її засновника. Ця політична спрямованість, що проявляється у відданості Енея своїй божественній місії, робить «Енеїду» маніфестом епохи та підкреслює національну велич Риму, що відсутнє в Гомера.

Тож, політична місія «Енеїди» підкреслює її унікальність. Еней, як головний герой, не лише є міфологічною постаттю, але й символізує римські чесноти та нову епоху, яка настає з приходом Августа до влади. Уособлюючи всі ті якості, які римляни вважали найважливішими – відвагу, відданість обов'язку та побожність, – Еней стає центральною фігурою, через яку Вергілій будує не лише літературний твір, але й політичний маніфест.

Оригінальність Вергілія також виявляється в його підході до зображення персонажів. Якщо в «Іліаді» та «Одіссеї» герої здебільшого керуються долею або волею богів, то в «Енеїді» перед нами постає глибший психологізм, що відображає внутрішні конфлікти персонажів. Вергілій майстерно розкриває емоційний світ своїх героїв, демонструючи, як їхні почуття та переживання формують їхні дії. Особливо це видно у стосунках Енея з Дідоною, які є новаторським елементом у порівнянні з класичними епічними творами. Взаємодія між Енеєм і Дідоною сповнена глибоких емоцій і драматичних моментів, що показує не лише силу, а й вразливість обох персонажів. Кохання Енея до Дідони, його зусилля зберегти обіцянки та одночасно виконати божественне призначення, створюють складні моральні дилеми, з якими йому доводиться стикатися. Ці страждання надають його образу більшої глибини, що робить його не лише міфічним героєм, а й живою людиною зі своїми слабкостями, переживаннями та емоціями. Водночас, Вергілій порушує питання про обов'язок і жертву, демонструючи, як особисті бажання можуть конфліктувати з колективними інтересами. Таким чином, він створює образ героя, який, попри свою значимість у міфологічному контексті, залишається зрозумілим і близьким читачеві, зумовлюючи глибокий емоційний відгук та зацікавленість у його долі.

Крім цього, Вергілій по-своєму реформує епічний жанр. «Енеїда» відрізняється структурованістю і чіткістю, що вирізняє її серед інших епосів. Якщо в Гомера ми часто бачимо розлогі описи і відступи, то Вергілій намагається створити логічно завершену та концентровану історію, яка б не лише розважала, а й виконувала дидактичну функцію. Це перетворює «Енеїду» на унікальне явище в римській літературі, яке не обмежується лише рамками героїчного епосу, але й виходить за них. Структурно «Енеїда» є значно більш продуманою, ніж гомерівські епоси. Вергілій використовує складні наративні техніки, включаючи ретроспекції та детальні описи, щоб глибше занурити читача в емоційний світ

персонажів. Це дозволяє йому не лише розповісти історію, але й досліджувати теми втрати, пам'яті та ідентичності.

Таким чином, «Енеїда» Вергілія не може розглядатися лише як копіювання гомерових епосів. Хоча Вергілій і звертається до традицій грецької літератури, його твір є унікальним і самостійним явищем, що поєднує елементи гомерівського епосу з римськими ідеалами та політичними реаліями свого часу. «Енеїда» – це не лише спадкоємець давньогрецького епосу, але й новий виток в еволюції жанру, що демонструє літературну та ідеологічну самобутність Вергілія як автора. «Енеїда» Вергілія виходить за рамки простого наслідування гомерівських епосів. Це складний літературний твір, який поєднує глибокі психологічні роздуми з політичною метою, створюючи унікальну римську ідентичність. Ця поема, поєднуючи традиції з новаторськими ідеями, залишається актуальною і значущою у світовій літературі.

Список використаних джерел

1. Гальчук О. Антична література: навчальний посібник для студентів заочної форми навчання. Київ : Вид-во Київ. славист. ун-ту, 2008. 210 с.
2. Твоя Підпільна Гуманітарка. Вергілій. Мистецтво пропаганди | Уроки літератури, 2020. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=6yu7iU9ss6Q>
3. Introducing Virgil's Aeneid: View as single page | OpenLearn. Distance Learning Courses and Adult Education - The Open University. URL: <https://www.open.edu/openlearn/history-the-arts/introducing-virgils-aeneid/content-section-0/?printable=1>
4. Virgil's epic designs: Ekphrasis in the Aeneid. New Haven : Yale University Press, 1998. 257 p.
5. Virgil's Iliad: an essay on epic narrative. Apache Tomcat. URL: <http://182.160.97.198:8080/xmlui/handle/123456789/915>

LINGUISTIC CULTURE ЛІНГВОКУЛЬТОРОЛОГІЯ

KUZMENKO N., Liceo №7, Dnipro
Supervisor científico: S.Honcharova

Forma de Gobierno: Familia Real Española – Un Enfoque Lingüístico y Cultural

La monarquía española, una de las más antiguas de Europa, no solo influye en la estructura política sino también en la identidad lingüística y cultural del país.

Actualmente, España es una monarquía constitucional en la que el rey desempeña principalmente funciones ceremoniales, mientras que el gobierno gestiona los asuntos del país. El lenguaje de la monarquía, especialmente en los discursos oficiales y ceremonias, refleja una tradición jerárquica y protocolaria que refuerza su simbolismo como elemento unificador. El uso de títulos como *Su Majestad* o *Príncipe de Asturias* es un ejemplo claro del legado lingüístico que conecta al presente con las raíces históricas del país. [1]

El actual monarca, Felipe VI, quien ascendió al trono en 2014 tras la abdicación de su padre Juan Carlos I, representa un símbolo de continuidad y estabilidad para la nación. La familia real, además del rey, incluye a la reina Letizia y a sus hijas, Leonor, Princesa de Asturias, e Infanta Sofía. La Princesa Leonor, como futura monarca, ya ha comenzado a participar en ceremonias oficiales, pronunciando discursos en eventos como los Premios Princesa de Asturias, que son fundamentales tanto cultural como lingüísticamente.

El Papel del Lenguaje Ceremonial y Diplomático

El lenguaje ceremonial en España tiene un significado especial. Los discursos reales se realizan con un tono formal y estructurado, y el monarca suele utilizar expresiones como *la unidad del reino* o *lealtad institucional*. Estos elementos lingüísticos no son meras formalidades, sino que ayudan a conectar la estructura política actual con la historia y los valores tradicionales del país. Durante situaciones de crisis, como el referéndum catalán de 2017, Felipe VI utilizó un discurso con una fuerte carga simbólica, defendiendo la unidad del territorio español mediante el uso de un léxico que apelaba tanto a la tradición como a la ley constitucional. [4]

La Monarquía como Símbolo Lingüístico y Cultural

La familia real también desempeña un papel en la diplomacia cultural, utilizando tanto el lenguaje como los símbolos tradicionales para representar a España en el escenario internacional. La Princesa Leonor, al seguir la tradición de formación militar y asumir funciones diplomáticas desde joven, se convierte en una figura que encarna la continuidad de las normas culturales y lingüísticas. El título de *Princesa de Asturias*, que ella ostenta, tiene profundas raíces históricas, y su uso refuerza la conexión entre la monarquía y la identidad nacional. [2]

Transformaciones Lingüísticas en el Discurso Público Real

El estilo comunicativo de la familia real ha evolucionado en las últimas décadas. Juan Carlos I fue clave en la transición hacia la democracia, y su discurso adoptó un tono conciliador y moderno en comparación con la retórica de las épocas anteriores. Sin embargo, los escándalos asociados a su figura en los últimos años han afectado la reputación de la monarquía. En respuesta, Felipe VI ha adoptado un lenguaje más transparente y sencillo en sus discursos, buscando recuperar la confianza de la ciudadanía. [5]

El discurso de la princesa Leonor en 2021 durante los Premios Princesa de Asturias marcó un cambio importante hacia una comunicación más cercana y menos protocolaria, mostrando cómo la nueva generación de monarcas también contribuye a modernizar el lenguaje y el simbolismo de la institución.

Debate Lingüístico y Cultural en la Sociedad Española

La monarquía continúa siendo un tema de debate en España.

Partidarios de la monarquía: Afirman que la familia real es un símbolo de unidad y estabilidad, especialmente frente a movimientos separatistas como el de Cataluña. [3]

Opositores a la monarquía: Algunos sectores republicanos consideran que la monarquía es una institución obsoleta y costosa. Partidos de izquierda han abogado por la creación de una república. [3]

En general, la sociedad española está dividida: mientras una parte apoya la monarquía como una tradición nacional importante, otra defiende la opción republicana.

En resumen, la monarquía española no es solo una institución política sino también un componente fundamental de la identidad lingüística y cultural del país. El lenguaje formal y simbólico utilizado por los miembros de la familia real refuerza tanto la tradición como la legitimidad de la institución en la sociedad contemporánea.

Referencias

1. Casa Real Española URL: <https://www.casareal.es>
2. Preston, Paul. Juan Carlos: Steering Spain from Dictatorship to Democracy.
3. El País URL: <https://elpais.com>
4. El Mundo URL: <https://elmundo.es>
5. Cazorla Sánchez, A. (2014). The Transition: The Spanish Transition to Democracy. Routledge.
6. Preston, P. (2012). Juan Carlos: Steering Spain from Dictatorship to Democracy. HarperCollins.

PLEKHOVA T., Uzhhorod National University, Uzhhorod

Scientific advisor: A. H. Liashyna, Senior Lecturer, Uzhhorod National University

Language, Power, and Social Hierarchies: A Sociolinguistic Perspective

Language serves not only as a medium of communication but also as a powerful tool that reflects and reinforces social hierarchies within society. From the dialects spoken to the vocabulary chosen in public discourse, language is intricately linked to power dynamics and cultural perceptions. Sociolinguistics, the study of how language intersects with social factors, provides a framework for understanding how language functions within the broader context of power and social stratification.

Language is deeply embedded in social structures, often serving as a marker of identity, status, and belonging. Moreover, spoken language or dialect often mirror the power relations within a society. Social hierarchies, based on class, ethnicity, gender, and race, are frequently embedded in language use. The ways in which people speak can reveal their socio-economic background, education level, and their regional origins. Standard languages, often associated with power and prestige, are frequently viewed as more legitimate than non-standard dialects [2]. This perception is reinforced through

institutional practices, such as education and media representation, where standard language forms are promoted, while dialects associated with lower social status are marginalized.

For instance, in many societies, the ability to speak the standard form of a language—such as Received Pronunciation in England or General American in the United States—often correlates with social mobility and professional opportunities [3]. Conversely, speakers of regional dialects or minority languages may face discrimination or be judged as less competent, reflecting broader societal prejudices. As Gee James Paul points out in *How to Do Discourse Analysis*, the way people use language in different “discourses” reflects and constructs their social identities and can either afford or deny them power [4]. The linguistic hierarchy thus mirrors existing social inequalities, reinforcing the notion that language is not merely a means of communication but a social currency that influences an individual's access to power. In Japan, for instance, the use of formal or informal language varies depending on the social status of the people involved in the conversation. In this case in particular, language becomes a tool for reproducing and legitimizing societal power structures.

Linguistic prejudices can manifest in various ways, including derogatory attitudes toward speakers of non-standard languages or dialects and the promotion of policies that prioritize standard language education over dialect preservation [1]. For example, African American Vernacular English has historically been marginalized in American society. The stigmatization of it reflects broader societal attitudes toward race and class, highlighting how language serves as a battleground for social justice and equality. Conversely, certain dialects may be elevated based on cultural factors, often associated with higher social status or prestige. The rise of Standard Mandarin in China is a good example. As the government promotes Mandarin as a unifying national language, regional dialects are increasingly viewed as less desirable.

The cultural valorization of certain languages can lead to their dominance in global contexts, while others are marginalized. English, for example, has emerged as a global lingua franca, often perceived as a language of opportunity and modernity. These cultural factors contribute to the entrenchment of social hierarchies, as marginalized communities may struggle to access resources and opportunities that are linguistically aligned with dominant language practices.

A significant example is the use of language in colonized societies. Colonial powers often imposed their languages on the populations they governed, associating their languages with prestige, education, and economic opportunities. English, Spanish, and French, among others, continue to carry a form of linguistic dominance in former colonies, perpetuating the social hierarchies that favor speakers of these colonial languages over indigenous or local languages. On the other hand, some governments have implemented language policies aimed at promoting linguistic equity. In Canada, for example, bilingual policies that promote both English and French as official languages are intended to preserve linguistic diversity and promote social inclusion.

In conclusion, the interplay between language, power, and social hierarchies is a complex and multifaceted phenomenon. Language serves as both a reflection of societal structures and a mechanism for perpetuating inequality. The marginalization of certain dialects or languages and the elevation of others underscore the significance of cultural

factors in shaping linguistic hierarchies. A sociolinguistic perspective allows for a critical examination of these dynamics, revealing the profound impact of language on individual identity, social status, and cultural representation. Understanding the relationship between language and power is essential for promoting social justice and fostering a more inclusive society, where linguistic diversity is celebrated rather than suppressed.

References

1. Baumgarten, N., & Du Bois, I. (2019). Special issue: Linguistic discrimination and cultural diversity in social spaces. *Journal of Language and Discrimination*, 3(2), 85-91. URL: https://eprints.whiterose.ac.uk/154860/8/01_Baumgarten_Du_Bois_Editorial.pdf (дата звернення: 09.10.2024)
2. Bourdieu, P. (1991). *Language and symbolic power*. Harvard University Press. URL: https://monoskop.org/images/4/43/Bourdieu_Pierre_Language_and_Symbolic_Power_1991.pdf (дата звернення: 09.10.2024)
3. Eckert, P., & McConnell-Ginet, S. (1992). Think practically and look locally: Language and gender as community-based practice. *Annual Review of Anthropology*, 21, 461-490. URL: https://www.researchgate.net/publication/234147690_Think_Practically_and_Look_Locally_Language_and_Gender_as_Community-Based_Practice (дата звернення: 10.10.2024)
4. Gee, J. P. (2014). *How to do discourse analysis: A toolkit*. URL: https://www.academia.edu/2532544/James_Paul_Gee_How_to_do_Discourse_Analysis_A_Toolkit (дата звернення: 10.10.2024)

SKIDANOVA D., Nationale Technische Universität “Dnipro Polytechnic”, Dnipro

Sprachliche Betreuung: I.V.Khurtak, Hochschullehrerin, Lehrstuhl für Übersetzung, Nationale Technische Universität “Dnipro Polytechnik“

Bedeutung der Symbole, die wir jeden Tag sehen

In der modernen Welt sind Emoticons zu einem festen Bestandteil unseres digitalen Lebens geworden. Sie helfen, Emotionen auszudrücken, erleichtern die Kommunikation und sagen manchmal mehr als Worte. Emoticons tauchten erstmals 1982 auf, als Scott Fahlmann die Verwendung von Symbolen zur Darstellung von Emotionen in Textnachrichten vorschlug. Seitdem hat sich diese Ausdrucksform stark weiterentwickelt. In diesem Artikel werden wir uns die Bedeutungen der beliebtesten Symbole ansehen und versuchen zu verstehen, wie sie unsere Kommunikation beeinflussen könnten.

Die zunehmende Verbreitung digitaler Technologien lässt den Einfluss von Emoticons und Emojis auf unsere Kommunikation weiter ansteigen und erleichtert die Vermittlung von Gefühlen und Bedeutungsnuancen in Textnachrichten. Die „Emoticon-Tabelle“ bietet eine Vielzahl von Möglichkeiten, Gefühle auszudrücken,

und jedes Symbol hat seine eigene, einzigartige Rolle. Neben der Vermittlung von Emotionen ermöglichen sie auch eine Veränderung des Tons eines Textes. Eine Nachricht kann ohne Emoticons trocken oder sogar aggressiv wirken, während ein korrekt ausgewähltes Emoticon sie freundlich und einladend erscheinen lässt.

Emoticons sind mehr als nur dekorative Elemente im Text. Sie sind zu einer eigenen Sprache geworden, die hilft, Gefühle ohne Worte auszudrücken. Jedes Emoticon ist mit einer bestimmten emotionalen Ladung verbunden. So vermittelt ein lächelndes Gesicht in der Regel positive Gefühle, Freude oder Zufriedenheit, während ein weinendes Gesicht Trauer oder Enttäuschung ausdrückt. Mit solchen Symbolen können wir Nachrichten emotional einfärben, was besonders bei der Kommunikation per SMS wichtig ist. Wenn wir ein Emoticon verwenden, denken wir oft nicht über dessen Bedeutung oder kulturelle Assoziationen nach, die von Land zu Land unterschiedlich sein können. So kann ein und dasselbe Emoticon in einer Kultur positiv sein, während es in einer anderen möglicherweise als beleidigend empfunden wird.

Bemerkenswert ist, dass einige Emoticons je nach Kontext unterschiedliche Bedeutungen haben können. So kann zum Beispiel das Freudentränen-Emoticon, das oft verwendet wird, um aufrichtiges Lachen anzuzeigen, in manchen Fällen wie ein Ausdruck von Sarkasmus oder sogar Schmerz aussehen. Dieses Phänomen wird als „*semantischer Wandel*“ bezeichnet, wenn ein und dasselbe Bild in verschiedenen Situationen unterschiedliche Bedeutungen annehmen kann. Daher ist es nicht nur wichtig, Emoticons zu verwenden, sondern auch darauf zu achten, wie sie von anderen wahrgenommen werden. Manchmal verwenden Menschen Emoticons nicht genau so, wie sie es beabsichtigen - dies kann aufgrund unterschiedlicher Interpretationen von Symbolen in verschiedenen Kulturen oder einfach aus Versehen geschehen. Es ist wichtig zu verstehen, dass jedes Emoticon nicht nur eine visuelle Ergänzung ist, sondern auch eine Art „Code“, den man richtig lesen können muss.

Besonders interessant ist, wie Emoticons unsere Wahrnehmung des Gesprächspartners beeinflussen. Sie können den Gesamteindruck eines Dialogs verändern, auch wenn der Text selbst unverändert bleibt. Das Ergebnis ist eine emotionalere und dynamischere Kommunikation, die uns hilft, tiefere und effektivere Beziehungen zu anderen aufzubauen. Manchmal bewerten Menschen jemanden unbewusst auf der Grundlage der Emoticons, die sie in ihren Nachrichten verwenden. Beispielsweise kann die häufige Verwendung von Herzen oder lächelnden Gesichtern eine Person freundlicher und offener erscheinen lassen. Gleichzeitig kann das Fehlen von Emoticons in der Kommunikation den Eindruck von Kälte oder Distanz hinterlassen.

Es ist von entscheidender Bedeutung, sich darüber im Klaren zu sein, dass die Bedeutung von Emoticons in Abhängigkeit von Kontext und Kultur variieren kann. Aus diesem Grund ist es ratsam, sich vor der Auswahl eines Emoticons für eine Nachricht Gedanken darüber zu machen, wie dieses von einem anderen Nutzer wahrgenommen werden wird. Der Softwareentwickler Shigetaka Kurita entwickelte in den 1990er Jahren 176 Emojis. Er arbeitete für einen Mobilfunkbetreiber, der einen Social-Pager-Dienst bildete, und wollte das Marketing bei jungen Menschen fördern. Obwohl Emojis ein effektives Instrument zur Vermittlung von Emotionen repräsentieren, kann eine übermäßige Verwendung von Emojis dazu führen, dass eine

Nachricht weniger ernst genommen wird und möglicherweise sogar unverständlich erscheint.

Emoticons sind also nicht nur ein bequemes Mittel, um Gefühle auszudrücken, sondern ein echtes „Sprachwerkzeug“, das unsere Kommunikation und die Interpretation von Texten beeinflusst.

Literaturverzeichnis

1. Саєнко Н.С. Інтеграція цифрових технологій в освітній процес: виклики та перспективи. Центр навчальної літератури, 2022. С.120-135.
2. Hattenhauer R. Das Computerlexikon für Einsteiger. Berlin: 2023. S.15-25.
3. <https://www.emojiworld.com.ua/>

SKLADNIK P., Mykhailo Tuhan-Baranovsky Donetsk National University of Economy and Trade, Kryvyi Rih

Scientific advisor: O. Yu.Herasymenko, PhD, Senior Lecturer, Mykhailo Tuhan-Baranovsky Donetsk National University of Economy and Trade, Kryvyi Rih

INFLUENCE OF LATIN ON THE FORMATION AND CURRENT STATE OF THE ENGLISH LANGUAGE

The influence of the Latin language on the current state of the English language is an important aspect of its development. English, as one of the most widely spoken languages in the world, has been greatly influenced by other languages throughout its history. Latin has become the source of numerous terms, in particular in science, medicine, law and religion. It also influenced the expansion of English vocabulary through French after the Norman Conquest [1, p. 103].

In the V-VI centuries the ancient Germanic tribes of the Angles, Saxons and Jutes moved from the continent to Britain inhabited by the Celts. The neighborhood of these tribes led to the emergence of the English people, and the interaction of tribal dialects - to the gradual formation of the Anglo-Saxon language (VII-XI centuries AD). During this period, Scandinavian and Latin languages had a noticeable influence on the formation of the language [5].

Thomas Cable and Albert Bo claim that Latin has always had a great influence on English vocabulary, from the Germanic period and throughout the continental era, and before Germanic tribes settled in the British Isles, and even today. It is one of the first and most consistent languages from which English has drawn new words during its gradual development and transformation into modern English. More than 300 words have been preserved in modern English in their original Latin form, for example the following words: *actor*, *labor*, *elevator* та *vertigo* [1, p. 106].

The famous Italian linguist Tullio de Mauro defined English as the most Latinized language of the non-Neolatin world. Words of Latin origin occupy a significant place

in her vocabulary. It is believed that up to 40% of the English vocabulary is borrowed from Latin [3, p. 209].

Formally, English begins its history in 449, when the Germanic tribes (Angles, Saxons, Jutes) and their dialects reached the British Isles. These tribes also had close contact with the Romans on the continent and before coming to the territory of Britain. Scholars claim that during this period gradually several hundred Latin words penetrated into various Germanic dialects [1, p. 108].

So, many words in modern English have Latin roots. For example, the word *castra* (from lat. "camp"). This root is found in many geographical names of modern Britain – *Lancaster, Manchester, Leicester*.

Such common words as "street" (from the Latin expression *via strata* "paved road") and "wall" (from *vallum* "wall") are also known.

There are many common nouns borrowed from Latin: "wine" - lat. *vinum*; "pear" - from lat. *pirum*"; "pepper" - from lat. *piper* [2].

Many members of the Germanic tribes joined the ranks of the Roman army. C. Barber argues that there is documentary evidence when Germanic tribes often served in the Roman army (sometimes reaching high military ranks) and the number of Germanic tribal groups settled on the borders of the Roman Empire, especially around the lower Rhine. There, these German soldiers studied military terminology, including the names of household items that had no equivalents in the language of the Germanic tribes. Latin terms were also used to refer to plants and animals that were not found in the places of origin of the Germanic tribes. Returning to their homes, the soldiers brought with them new terminology and taught it to their families and entourage. Thus, from the Romans they borrowed words relating to war, trade, construction, gardening and food. For example, the word *pile* (OE *pīl*) - pointed stake comes from the Latin *pīlum* = javelin, just as the word *street* originates from the Latin expression *via strāta*, meaning a paved road, that is, a paved road. The word has cognate forms in all Germanic languages, as the Romans built roads and streets that passed through farms and villages (the word also has cognates in other Indo-European languages, thanks to the laid Roman roads). Publius Cornelius Tacitus, a Roman historian, described that the Germans lived in wooden houses, but they learned a lot from the Romans in the construction field. The latter introduced them to construction terminology in general and they respectively borrowed words that in modern English sound like - wall, tile, chalk, mill and pit (Latin *puteus* = a well).

The army was followed by Roman sellers and traders who came to the peaceful regions from the south and sold things - dishes, clothes, jewelry. These goods were unknown to the Anglo-Saxon, and together with the goods they borrowed their names. Borrowings included words that became pound, mile, cheap, monger, and mint (originally meaning coin, money, with lat. *monēta*). In the process of trade, the Germans learned different names of measurements. Thus, the Latin word, representing an adverb with the meaning "by weight, weight," turned into an Old English noun that meant "pound": lat. *pondō* > OE *pūnd* > pound. The word *uncia* in Latin meant "1/12 part" and it was also borrowed into English: Lat. *uncia* >OE *ynce* >inch [1, p. 110].

Often borrowed not only words, but also the relevant knowledge associated with them. For example, the Romans measured long distances at 1000 steps or 1.5 km and called millia. The British learned this concept and began to actively use [4].

An important stage in the penetration of Latinisms was the 7th century. It was a period of conversion to Christianity. Roman preachers brought Latin religious terms, conducted services in this language. Part of the English dictionary were the words religion (lat. religio), monk (lat. monachus), monastery (lat. monasterium), credo (lat. credo) and others. The development of schools, writing, the production of handwritten literature in Latin contributed to the further strengthening of its position.

The unusual rise that came to all branches of science, culture and art during the Renaissance brought with it a new wave of Latinisms. Words of Latin and Greek origin formed the basis of terminology in various fields of knowledge. Latin was taught in schools, used in scientific and cultural communication [3, p. 209].

Reference

1. Kutsa O. Latin borrowings of the continental period in Old English. Scientific journal of the NPU named after M.P. Drahomanov. Series 9. *Current trends in the development of languages*. Kyiv, 2014. Edition 11. P. 106-116. URL:<https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/15322/Kutsa.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (last accessed: 12.10.2024)
2. The history of the English language: from inception to the present day. International Translation Center Myvic Solutions. URL:<https://myvic.com.ua/istoriya-angliyskoyi-movi-vid-zarodzhennya-nashih-dniv/> (last accessed: 13.10.2024)
3. Lebedeva S. L. Sociolinguistic features of the penetration of words of Latin origin into Ukrainian, English and Italian. *Transcarpathian philological studies*. Edition 21. Volume 1. P. 206-211. URL:http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/21/part_1/38.pdf (last accessed: 12.10.2024)
4. Elena B. List of words and phrases from Latin that are entrenched in the English language. URL:<https://buki.com.ua/news/spisok-sliv-ta-fraz-iz-latini-yaki-zakripilisya-v-angliiskii-movi/> (last accessed: 13.10.2024)
5. English language: history of occurrence. Education.ua. Foreign languages. All about learning languages. URL:<https://osvita.ua/languages/articles/5585/#:~:text=%D0%A3%20V%20DVI%20%D1%81%D1%82.,%D0%9D> (last accessed: 13.10.2024)

The British Royal Family: History, Modernity, and Linguocultural Significance

The British Royal Family is a unique institution with deep historical roots that plays an important role in the political, cultural, and social life of the country. The British monarchy, with its thousand-year history, has evolved linguistically and culturally into a significant symbol of national identity. Although its political influence has diminished, the monarchy remains a powerful marker of unity and continuity for many Britons. The language of royal protocols, ceremonies, and titles reinforces both tradition and hierarchy, contributing to the monarchy's symbolic power. [2]

The monarch serves as the head of state and performs representative functions with ceremonial powers, such as signing laws and opening Parliament. The current royal family includes several members, with the most important figure now being King Charles III, who ascended to the throne following the death of Queen Elizabeth II.

The British monarchy maintains its popularity through rituals, public ceremonies, and charitable activities. Ceremonial language, including speeches delivered at events like the State Opening of Parliament, reinforces the connection between the crown and the people. Additionally, the titles and honorifics associated with the royal family — such as “His Majesty” or “Princess of Wales” — are part of the cultural-linguistic heritage that reflects Britain's feudal history and social structure. Members of the family act as ambassadors of the nation, participating in state events, supporting charitable organizations, and promoting the preservation of cultural heritage both domestically and internationally.

The Life and Achievements of Princess Diana: A Linguocultural Icon

Princess Diana, born Diana Spencer, became not only a famous royal figure but also a global cultural icon. Her ability to transcend the traditional language of monarchy with a more personal, empathetic communication style made her immensely popular worldwide. Diana married Prince Charles in 1981 in a wedding ceremony watched by millions, filled with symbolic rituals that exemplify the linguistic and cultural importance of royal events. Though initially framed by the media as a fairy-tale romance, Diana and Charles's relationship faced significant difficulties, leading to their divorce in 1996. [1]

Diana's work with AIDS patients and landmine survivors was especially significant in changing public discourse. Her compassionate use of language during interactions with marginalized communities created a new linguistic framework for the royal family — one that emphasized emotional connection and humanity. Her tragic death in 1997 left a lasting mark on global culture, prompting collective mourning and reshaping the way royalty was perceived in both media and public discourse.

Charles II: Monarchy, Restoration, and Cultural Symbolism

Charles II, King of England, Scotland, and Ireland, ruled during the 17th century and is remembered for the Restoration — a period marked by the re-establishment of the monarchy after years of republican rule under Oliver Cromwell. His return to the

throne in 1660 restored not only royal authority but also linguistic and cultural traditions disrupted during the Civil War. [6]

Charles II's reign supported artistic, scientific, and cultural growth, with institutions like the Royal Society flourishing under his patronage. Symbolically, his reign reintroduced traditional ceremonies and titles that had been abandoned, reinforcing the monarchy's linguistic heritage. Although his personal life was scandalous, his reign left a profound legacy on England's cultural and political history, with elements of Restoration language and symbolism still reflected in modern royal traditions.

Funding of the Royal Family: Cultural Economics and Linguistic Branding

The British Royal Family's funding comes from multiple sources, the primary being the Sovereign Grant, funded by revenues from the Crown Estate. This arrangement reflects how the monarchy operates both as a public institution and as a cultural-economic symbol. The Duchies of Lancaster and Cornwall, owned privately by the monarchy, support personal and charitable activities, illustrating the blend of traditional and modern elements in royal finances. [4]

The royal family's linguistic branding plays a significant role in tourism and cultural preservation. Titles, honors, and events like royal weddings and jubilees serve not only as moments of national celebration but also as key components of "soft power," influencing global perceptions of Britain. Landmarks such as Buckingham Palace and Westminster Abbey become pilgrimage sites for tourists, further solidifying the monarchy's role as both a cultural institution and economic asset. [4]

References

1. Heald, T. (2007). *Princess Diana: The Life and Legacy of the People's Princess*. Weidenfeld & Nicolson.
2. Starkey, D. (2006). *Monarchy: From the Middle Ages to Modernity*. Harper Perennial.
3. Wright, O. (2016). *The Crown and the State: The British Monarchy and Government Relations in Modern Times*. Cambridge University Press.
4. Royal Household. (n.d.). *The Sovereign Grant and Funding of the Royal Family*. URL: <https://www.royal.uk/sovereign-grant>
5. BBC History. (n.d.). *The Restoration of Charles II*. URL: <https://www.bbc.co.uk/history>
6. National Archives. (n.d.). *British Monarchy and Parliament: A Historical Overview*. URL: <https://www.nationalarchives.gov.uk>

UHOLKOVA M., Donetsk National University of Economics and Trade named after Mykhailo Tuhon-Baranovsky, Kryvyi Rih

Scientific advisor: L. V. Vorobiova PhD in Education, Senior Lecturer at the Department of Foreign Philology, Ukrainian Studies and Social and Legal Disciplines, Donetsk National University of Economics and Trade named after Mykhailo Tuhon-Baranovsky

Metaphor as the Main Model for Creating Slang Vocabulary

Extremely and conceptually significant is the use of slang metaphorization of names of social phenomena associated with the past and present of China, Japan and other countries of Asia, Africa, Europe and America. Of course, the source of such knowledge is precedent texts (folklore, world science fiction, films and cartoons), as well as school courses in history and geography.

The creation of word-formation and phraseological occasionalisms based on the naming of social phenomena also testifies to a fairly high level of erudition and linguistic competence of jargon speakers; especially precedent anthroponyms, toponyms, phraseological units and clichés of meanings developed by them can be attributed to partial metaphors and slang phraseological units, which are formed on the basis of metaphorical models.

Thus, it can be stated that these layers of social vocabulary constitute an important part of the conceptual sphere of jargon speakers. To an even greater extent, these tendencies are manifested in transitions to non-objective spheres. Moreover, on the basis of socio-political and ideological associations within this slang metaphorical subsystem, more or less stable conceptual metaphors are formed [4, p. 375].

In general, non-subject areas are consistently represented by two groups: “Man as an individual” (about 35% of the units studied), “Man as a part of society; state; ideology; culture” (more than 33%).

However, it should be noted that the opposition of these spheres within the analyzed material is often quite conditional, since the speakers of jargon that characterize the social and property status of a person, formal relations, usually also record the personal characteristics of a person, the type of personal relations (often conflictual, disharmonious) between members of a social institution, etc.

In addition, the personal component regularly manifests itself in the emotional-expressive, pragmatic assessment of social life on the part of the naming subject, the speaker of jargon, as a result of which the formation of metaphorical transfers in these spheres often occurs according to the same principles and within the framework of one conceptual model [1, p. 342].

As in literary language, the most regular model of metaphorization is the basic social macro model: the source and the object of transfer belong to the same (social) macro system, are functionally similar, but “when forming figurative meanings, a kind of metaphorical expansion occurs: the main qualitative characteristic of the personality, the type of relationships, and dependencies are preserved, but at the same time the sphere of application of these features changes” [3, p. 31].

The specificity of the jargon implementation of this macro model is that in it, as in the subject area, a language game associated with transference regularly occurs. It is built on an oxymoron, often antonymic— a significative or pragmatic discrepancy between the social characteristics of the source and the object of metaphorization [2, p. 49].

No less striking feature of the slang metaphorical system is the regular correlation of social realities of different eras and states with a certain type of social and personal characteristics.

Semantic classification involves grouping metaphors in accordance with the thematic affiliation of the auxiliary subject (i.e. in accordance with the thematic correlation of the comparison underlying them). Thus, the following types of metaphors are distinguished:

Animalistic (or zoomorphic) metaphor is based on comparison with an animal. Such comparison can be realized by word-formation methods, as a result of which the author's neologisms arise.

Anthropomorphic (or anthropocentric) metaphor is based on comparison of objects, plants and animals with humans.

Spatial (or orientational) metaphor is based on analogy with any dimension of space, and time can also be compared with space.

Metaphor, like all other stylistic devices, can be classified by the degree of unexpectedness. In this way, completely unexpected, non-trivial metaphors are called individual-author metaphors. Banal are those that often appear in everyday speech. They may be also fixed in dictionaries as a means of artistic expression.

Individually written metaphors are relevant to the language in action, that is, they appear at the moment of oral or written speech (speech metaphors). They are usually recorded in dictionaries as units of language.

Slang vocabulary is often used in various fields, including military, medical, culinary, and many slang metaphors are used in everyday life (designation of household items), etc.

Many slang metaphors with a somatic basis are used in speech to implement a certain characteristic of a person.

Additionally, the metaphorization of slang vocabulary is quite common in poetry and in a number of works in mythology. That is, slang vocabulary is manifested not only in live communication, but also in the reflection of certain works of art, mainly literary ones.

Thus, metaphor occupies a significant place in the authors' works, which makes them bright and attractive for both literature lovers and researchers. Thanks to the correct use of slang metaphors, one can demonstrate high skills in all aspects of language and, in particular, the ability to choose a clear, laconic and deep metaphor.

References

1. Павлова О. І. Основи термінознавства: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Рівне: Волинські обереги, 2018. 198 с.

2. Попова Н.О. Аспекти лінгвістичних досліджень чужомовних запозичень в українській мові. Вісник Міжнародного Слов'янського університету. Серія: Філологія. Харків: МСУ, 2013. Т. IV, № 1. С. 48–52.
3. Стишов О.А. Динамічні процеси в лексико-семантичній системі та в словотворі української мови кінця ХХ ст. (на матеріалі мови засобів масової інформації) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра. філол. наук: спец.
4. 10.02.01 «Українська мова». Київ, 2013. 35 с.
5. Українська мова: енциклопедія/НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні, Ін-т укр. мови; редкол.: В. М. Русанівський [та ін.]. Вид. 2-ге, випр. і допов. Київ: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2016. 820 с.

ГАЛУШКІН В., Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Науковий керівник: Н. О. Москаленко, к.пед.н., доцент, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Соціальні та правові аспекти вирішення міжмовних конфліктів у країнах Європи та багатонаціональних державах

Міжмовні конфлікти є однією з актуальних проблем у сучасних багатонаціональних державах, особливо в Європі, де історично склалися різні етнічні та мовні спільноти. Такі конфлікти можуть бути викликані як соціальними, так і правовими факторами. Ефективне вирішення цих питань вимагає розгляду як соціальних, так і правових аспектів.

У країнах з різноманітним етнічним складом мовні бар'єри часто стають причиною соціальної напруги. Наприклад, у Бельгії між фламандськими та французькими спільнотами мовне питання було одним із головних факторів розколу суспільства. В країнах, де одна мова домінує, інші мовні групи можуть зазнавати дискримінації. Це спричиняє соціальне відчуження, яке веде до ескалації конфліктів. Європейські країни, такі як Швейцарія та Фінляндія, демонструють успішні приклади політики багатомовності, що дозволяє уникати конфліктів через підтримку рівноправності всіх мов.

Враховуючи багатонаціональний склад населення, Україна стикається з викликами у мовній політиці. Офіційний статус української мови, а також регулювання використання мов національних меншин залишаються актуальними питаннями. Зокрема, варто розглянути Закони України "Про забезпечення функціонування української мови як державної" та "Про національні меншини в Україні", щоб проаналізувати, наскільки вони сприяють або, навпаки, викликають мовні конфлікти. Досвід Швейцарії, де рівноправно співіснують чотири офіційні мови, та Фінляндії, де законодавчо закріплено права шведськомовної меншини, може стати прикладом для України. Крім того, досвід Бельгії з мовним розділенням між фламандською і французькою спільнотами демонструє, як мовна політика може впливати на соціальну інтеграцію.

Так само й правові аспекти вирішення міжмовних конфліктів. Уряди багатонаціональних країн впроваджують закони, що гарантують права мовних меншин. Наприклад, у Канаді законодавчо закріплено рівність англійської та французької мов. Рамкова конвенція Ради Європи про захист національних меншин встановлює стандарти захисту мовних прав. Це дозволяє зменшувати конфлікти на основі міжнародних норм. Конституційні суди відіграють важливу роль у вирішенні мовних конфліктів. Наприклад, у Іспанії мовні суперечки вирішуються шляхом судових рішень, що забезпечують баланс між регіональними та державними інтересами.

Таким чином, вирішення міжмовних конфліктів у Європі та багатонаціональних державах вимагає комплексного підходу, який поєднує соціальні та правові аспекти. Успішні приклади політики багатомовності та захисту прав меншин можуть слугувати моделлю для вирішення подібних конфліктів у інших регіонах світу.

Список використаних джерел

1. Микитюк А.А.Д. Багатомовність, процес розвитку освіти в різних країнах Європи та України.

ЛУПІНОВА К., Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Науковий керівник: Ю. Г Рожков., доктор філософії з філології, доцент, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Вплив гельських мов на граматичні та лексичні особливості шотландської англійської

Шотландський англійський діалект є унікальною формою англійської мови, що розвинулася під впливом гельських мов, зокрема шотландського гельського. Цей вплив помітний не лише у фонетичних особливостях, а й у граматичних та лексичних структурах. Гельські мови, які мали значний вплив на культуру і мову Шотландії, відіграли важливу роль у формуванні шотландського англійського, створюючи специфічні мовні риси, що вирізняють його серед інших діалектів англійської.

Грамматика шотландського англійського демонструє вплив гельських мов через унікальні конструкції та синтаксичні особливості. Наприклад, у шотландському англійському часто використовуються конструкції, які не є характерними для стандартної англійської. Однією з таких особливостей є використання дієслівних форм, які перекриваються з гельськими структурами. Наприклад, шотландці можуть використовувати конструкцію "I'll no be" замість стандартного "I won't be", що відображає прямий вплив гельської мови на

синтаксис. Цей стиль мовлення передає конкретні емоції та акцентує певні значення, які не завжди легко передати стандартною англійською.

Лексика шотландського англійського також зазнала значного впливу гельських мов. Багато слів, які використовуються в повсякденному житті, мають гельське походження. Наприклад, слова "loch" (озеро), "crag" (скеля) і "glen" (долина) стали невід'ємною частиною шотландського англійського. Ці терміни не лише відображають природне середовище Шотландії, а й зберігають культурні та історичні асоціації, які глибоко вплетені в ідентичність шотландського народу.

Гельські мови також вплинули на використання артиклів у шотландському англійському. У стандартній англійській мові вживаються визначені та невизначені артикли, але у шотландському англійському їх використання може бути більш гнучким. Наприклад, у шотландському варіанті може бути присутнє спрощене вживання артиклів у випадках, коли в стандартній англійській вони вважаються обов'язковими. Це відображає певні граматичні структури, притаманні гельським мовам, де артикли часто не є обов'язковими.

Ще однією цікавою особливістю є використання форм дієслів, які вказують на відмінності у часі та аспектах. У шотландському англійському можна спостерігати частіше використання простих форм, тоді як у стандартній англійській часто вживаються складні форми. Наприклад, шотландець може сказати "I seen him yesterday" замість стандартного "I saw him yesterday". Ця різниця відображає вплив гельських мов на побудову дієслівних форм і структури речень.

Соціолінгвістичний аспект впливу гельських мов на шотландський англійський є ще одним важливим елементом. Шотландський англійський не лише вказує на культурну та мовну ідентичність шотландців, а й є символом боротьби за збереження власної ідентичності в умовах глобалізації. Використання гельських слів та конструкцій у шотландському англійському не лише надає мовленню певного колориту, але й стає засобом збереження культурної спадщини.

Крім того, в сучасній культурі, зокрема у музиці, літературі та медіа, шотландський англійський використовує лексичні одиниці, які зазнали впливу гельських мов. Відомі шотландські автори, такі як Роберт Бернс та Вальтер Скотт, часто вживали гельські слова у своїх творах, створюючи таким чином глибокі культурні зв'язки між мовою і традиціями.

Важливим аспектом є також освіта та політика у Шотландії, які активно сприяють популяризації гельських мов. Уряд Шотландії проводить програми, що підтримують вивчення гельської мови, і це, у свою чергу, сприяє збереженню та розвитку шотландського англійського. Школи та університети включають гельську мову у свої навчальні програми, що забезпечує підвищення мовної обізнаності серед молоді та укріплює зв'язок між мовами.

У підсумку, вплив гельських мов на шотландський англійський є багатограним і глибоким. Граматичні та лексичні особливості шотландського англійського діалекту відображають не лише мовну спадщину, але й культурні цінності та ідентичність шотландського народу. Цей вплив показує, як мова може

служити містком між минулим та сучасним, зберігаючи традиції та формуючи нові культурні реалії в умовах глобалізації.

Список використаних джерел

1. McClure, J. D. *Scots and English: A Comparative Study*. Edinburgh University Press, 2000.
2. Miller, J. *The English of Scotland*. In *The Cambridge Handbook of English Historical Linguistics*. Cambridge University Press, 2012.
3. Ó Giollagáin, C. *Language and Identity in Modern Scotland*. Routledge, 2018.
4. McPherson, G. *Language in Scotland: The Influence of Gaelic on English*. *Scottish Languages Review*, 2016.
5. Roberts, I. *The Dynamics of Scottish English*. Edinburgh University Press, 2007.

ЛЯШЕНКО А., Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Науковий керівник: Ю. Г.Рожков, доктор філософії з філології, доцент, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Соціолінгвістичний статус ірландської англійської: варіативність мовних форм у різних соціальних групах

Ірландський англійський діалект, як форма англійської мови, що розвинулася в умовах багатокультурного середовища Ірландії, є цікавим об'єктом для соціолінгвістичних досліджень. Соціолінгвістичний статус ірландського англійського відзначається його варіативністю в різних соціальних групах, що відображає історичні, культурні та соціальні чинники. Ця варіативність не лише впливає на спілкування, а й на самоідентифікацію носіїв мови, формуючи їх соціальні зв'язки та культурну спадщину.

Ірландський англійський діалект відрізняється значною кількістю варіантів, які можуть змінюватися залежно від регіону, соціального класу, віку та інших факторів. Ця багатогранність робить його предметом зацікавлення як для лінгвістів, так і для соціологів. Однією з ключових особливостей є те, що ірландський англійський часто використовується для позначення приналежності до певної соціальної групи. Наприклад, молодь у містах може використовувати новітні лексичні одиниці та специфічні акценти, які відрізняються від традиційних варіантів, в той час як старші покоління, зберігаючи старі мовні форми, прагнуть підтримувати культурні традиції.

Соціальні фактори, такі як клас, також відіграють важливу роль у варіативності ірландського англійського. Вищі соціальні класи, як правило, вживають більш стандартизовані форми мови, намагаючись уникати

специфічних регіональних особливостей, що асоціюються з нижчими класами. Наприклад, вищі верстви населення можуть уникати типових гелльських слів, які були б вживані в повсякденному спілкуванні в інших соціальних групах. Це свідчить про бажання підтримувати соціальний статус і відмежовуватися від нижчих класів.

Однак варіативність не є виключно негативним явищем. Багато людей вважають, що збереження ірландського акценту є знаком гордості та культурної ідентичності. Наприклад, в рамках культурних подій, таких як фестивалі чи святкування, носії ірландського англійського можуть активно використовувати свої діалектні особливості, зміцнюючи зв'язки в межах своєї спільноти. Таким чином, ірландський англійський діалект виступає не лише як інструмент спілкування, а й як засіб збереження культурної спадщини та ідентичності.

Важливим аспектом соціолінгвістичного статусу ірландського англійського є його сприйняття в суспільстві. На жаль, часто існують стереотипи, що пов'язують певні акценти з низьким соціальним статусом або недостатнім рівнем освіти. Це може призвести до дискримінації носіїв ірландського англійського в освітніх установах або на робочих місцях. Носії діалекту можуть відчувати тиск адаптуватися до стандартної англійської, що іноді призводить до втрати культурної самобутності та унікальності.

Дослідження також показують, що варіативність ірландського англійського в різних соціальних групах залежить від контексту спілкування. У формальних ситуаціях, таких як робота чи навчання, носії можуть адаптувати свою мову до стандартної англійської, щоб бути краще зрозумілими та сприйнятими. У неформальних контекстах, таких як спілкування з друзями чи родичами, вони можуть вільно вживати діалектні форми та акценти, що створює відчуття близькості та єдності.

Соціолінгвістичні дослідження ірландського англійського також вказують на те, що молодь відіграє важливу роль у зміні мовних форм. З розвитком технологій і соціальних мереж молоді люди мають доступ до нових форм комунікації, які впливають на їхню мову. Такі платформи, як Instagram, Twitter та TikTok, створюють нові моди мовлення, що поширюють сленг та нові лексичні одиниці серед молоді. Це, в свою чергу, впливає на формування нових ірландських акцентів та діалектів, що можуть стати популярними серед молодих людей.

Соціолінгвістичний статус ірландського англійського також пов'язаний із політичною ситуацією в країні. Конфлікти та боротьба за незалежність Ірландії справили значний вплив на мовні форми та їхнє сприйняття. Політичні рухи часто використовують мову як символ національної ідентичності, що сприяє збереженню та популяризації ірландського англійського як частини культурної спадщини.

Узагалі, соціолінгвістичний статус ірландського англійського свідчить про його складну та багатогранну природу. Варіативність мовних форм у різних соціальних групах відображає вплив історичних, культурних та соціальних чинників, що формують цю унікальну форму англійської мови. Незважаючи на виклики, які можуть виникати внаслідок стереотипів та соціальної

дискримінації, ірландський англійський залишається важливим елементом культурної самобутності, який продовжує розвиватися, зберігаючи зв'язок із традицією та відкриваючи нові шляхи для самовираження сучасних носіїв мови.

Список використаних джерел

1. Kachru, Braj B. *The Other Tongue: English Across Cultures*. University of Illinois Press, 1982.
2. Hickey, Raymond. *Irish English: History and Present-Day Forms*. Cambridge University Press, 2007.
3. Montgomery, M. *English in the British Isles*. In *The Cambridge Handbook of World Englishes*. Cambridge University Press, 2015.
4. Ó hIfearnáin, T. *Language and Identity in Ireland: A Study of Irish English*. Routledge, 2016.
5. O'Rourke, B. *Language and Community in a Global Context: The Case of Irish English*. Multilingual Matters, 2014.

НОВІКОВА А., Університет митної справи та фінансів, м.Дніпро

Науковий керівник: Д. В. Бірюкова, к.філолог.наук, доцент кафедри іноземної філології, перекладу та професійної мовної підготовки Університету митної справи та фінансів

Вербалізація лінгвокультурологічного концепту «FASHION» в сучасній англійській мові

Концепт «FASHION» займає важливе місце в англійській мові, втілюючи в собі не лише естетичні уявлення про одяг, але й широкий спектр соціальних і культурних явищ. В наш час мода стала глобальним феноменом, який відображає цінності та установки різних суспільств. У лінгвістичному плані «FASHION» – це складне, багатозначне значення, яке в англійській мові охоплює як фізичний стиль і зовнішній вигляд, так і більш абстрактні аспекти, такі як поведінка, статус і соціальна ідентичність [2, с.130].

Вербалізація цього концепту в англійській мові реалізується через багатий лексичний набір, що змінюється залежно від історичного, соціального і культурного контекстів. Вивчення того, як концепт «FASHION» виражається в англійській мові, дозволяє краще зрозуміти, як англійське суспільство сприймає та оцінює моду як культурне явище [3, с.57].

Аналіз словникових визначень показує, що концепт «FASHION» має безліч аспектів, які підкреслюють його багатовимірність. Наприклад, в *Oxford Dictionary* це слово визначається як «*the current popular custom or style, especially in dress or social conduct*» («популярний на даний момент стиль або звичай, особливо в одязі чи соціальній поведінці»). Це визначення

підкреслює, що мода є тимчасовим явищем, що характеризується зміною у певний історичний період.

У *The Merriam-Webster Dictionary* слово «FASHION» має більш широкий діапазон значень, включаючи не лише стиль одягу, але й «*a prevailing and often short-lived custom or style*» («переважний, але часто короткочасний звичай або стиль»), що також акцентує увагу на швидкоплинності модних тенденцій. Така характеристика є важливою, оскільки мода у сучасному світі не стоїть на місці, і тенденції змінюються практично щосезону.

Важливим елементом є соціальний аспект моди. У *The American Heritage Dictionary* мода визначається як «*the style characteristic of the social elite*» («стиль, характерний для соціальної еліти»). Це підкреслює, що мода може бути індикатором соціального статусу, через який людина ідентифікує себе як частину певної соціальної групи. Тобто, лексеми, пов'язані з модою, відображають не лише зовнішній вигляд, а й соціальний контекст, у якому цей вигляд сприймається [8].

Концепт «FASHION» в англійській мові охоплює різноманітні стилістичні та семантичні відтінки, що виявляються у використанні різних мовних засобів. Наприклад, метафора є важливим стилістичним прийомом, за допомогою якого модні тенденції та стиль отримують вираз. Метафори на кшталт «*trendsetter*» («той, хто задає моду»), «*fashion icon*» («ікона стилю») підкреслюють роль окремих особистостей у формуванні загальних уявлень про моду. У дискурсі моди ці лексеми часто зустрічаються в описах публічних фігур, таких як знаменитості або дизайнери.

Зміни в моді також можуть бути відображені через специфічну лексику, що демонструє нові тенденції або їхнє швидке поширення. Наприклад, термін «*fast fashion*» («швидка мода») підкреслює прискорений цикл виробництва та споживання одягу в сучасному світі. Це поняття відображає соціальні та економічні зміни, пов'язані з глобалізацією та розвитком індустрії моди, де колекції змінюються настільки швидко, що деякі стилі втрачають свою актуальність буквально за кілька тижнів [7, с.29].

Вербалізація концепту «FASHION» тісно пов'язана з соціокультурними процесами, що відбуваються в суспільстві. У різні історичні періоди цей концепт відображав різні цінності та соціальні норми. У сучасній англійській мові мода стає символом соціальної мобільності, статусу і навіть бунту проти усталених норм. Наприклад, терміни «*avant-garde fashion*» («авангардна мода») або «*street style*» («вуличний стиль») відображають тенденції до експериментування, індивідуальності та виходу за межі традиційного [6].

У глобалізованому суспільстві мода також стає своєрідним «мостом» між культурами, що відображено у таких поняттях, як «*cultural appropriation*» («культурна апропріація»), коли модні тенденції запозичуються з різних культур, але не завжди з урахуванням культурної чутливості. У цьому контексті вербалізація моди стає відображенням міжкультурних взаємодій та конфліктів.

Історичний розвиток концепту «FASHION» в англійській мові показує, що він зазнавав значних змін під впливом соціальних, економічних і

технологічних факторів. Раніше мода була доступна лише для вищих верств суспільства і часто асоціювалася з елітним способом життя. Проте зі зростанням масового виробництва та доступності одягу для широких верств населення, мода стала більш демократичною і різноманітною [4, с.135].

Зміни в соціальних і культурних умовах також вплинули на лексичний склад, пов'язаний з модою. З появою таких термінів, як «*eco-fashion*» («екологічна мода») та «*sustainable fashion*» («стійка мода»), стає очевидним, що сучасна мода також акцентує увагу на етичних питаннях, таких як відповідальне споживання і захист довкілля [5].

Підсумовуючи вищесказане, варто відзначити, що концепт «FASHION» в сучасній англійській мові є багатовимірним та гнучким, відображаючи широкий спектр соціальних, культурних і естетичних аспектів. Його вербалізація не обмежується лише описом стилю одягу, але включає в себе комплексну мережу значень, що відображає зміни у суспільних і культурних цінностях. Через мову мода стає не лише інструментом самовираження, але й засобом взаємодії між різними культурами та соціальними групами, що робить її важливим елементом культурної ідентичності.

Модний дискурс в англійській мові, через використання метафор, специфічних термінів та образних виразів, демонструє як глибоко мода інтегрована в соціальну структуру. Це дозволяє нам розуміти не лише естетичні вподобання, а й загальні культурні процеси, які відбуваються у глобалізованому світі [1, с.109].

Список використаних джерел

1. Анурина І. С. Філософське, психологічне, естетичне, етичне та лінгвокультурологічне підґрунтя відображення концепту КРАСА в британській, німецькій, українській лінгвокультурних спільнотах. Теоретична і дидактична філологія. Переяслав-Хмельницький, 2015. № 20. С. 108-118.
2. Карасик В. І. Мовне коло: особистість, концепти, дискурс. Київ: Гнозис, 2004. 390 с.
3. Косенко Ю. В., Коробка А. Ю. Вербалізація лінгвокультурного концепту «*fashion*» в англійському газетному дискурсі. Філологічні трактати. Суми, 2015. Т. 7, № 3. С. 57-63.
4. Крисальна Ю. В. Лінгвокультурний концепт *fashion* крізь призму релігійної концептосфери (на матеріалі сучасних англійських медіаресурсів). Актуальні проблеми мовознавства. Київ, 2018. Вип. 13. С. 134-151.
5. Barns В. Modelling the Fashion Industry: Fashion Marketing. New York: Macmillan, 1993. P. 5.
6. Barsalou L.W. Frames, Concepts and Conceptual Fields. Hillsdale: Laurence Erlbaum, 1992. 74 p.
7. Langacker R.W. Concept, image and symbol. The cognitive basis of grammar. Berlin; New-York; de Gruyter, 2002. 395 p.

ОСТАПУК В., НТУ «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Науковий керівник: С.А. Саїк, кандидат філологічних наук, доцент кафедри філології та мовної комунікації НТУ «Дніпровська політехніка»

Етапи становлення лінгвоконцептології

Лінгвоконцептологія як окрема дисципліна сформувалася в рамках когнітивної лінгвістики наприкінці 90-х років ХХ століття. Нині вона залишається відносно молодого науковою галуззю, що перебуває на етапі становлення. Основним завданням лінгвоконцептології є опис концептів та мовних засобів, через які ці концепти виражаються. На думку А. Приходька, лінгвоконцептологія має на меті переосмислити структуру та семантичний зміст мовних одиниць у контексті етнічних, соціальних і субкультурних категорій. Методологічним базисом науки виступає її зв'язок із тріадою “форма – зміст – функція”, що відбувається через специфічні для лінгвоконцептології підходи. Досліджуючи форму концепту, наука використовує методи лінгвосеміотики, для аналізу змісту залучає інструменти лінгвокультурології та лінгвокогнітології, а функціональність вивчається з позицій лінгвопрагматики і лінгводискурсології.

Ключовим поняттям лінгвоконцептології є **концептуалізація** – це процес пізнання, який полягає в осмисленні інформації та формуванні на її основі концептів. У результаті виникають концепти, що інтегруються в цілісні концептуальні системи.

Лінгвоконцептологія активно застосовує методи лексичної семантики, що іноді призводить до сплутування цих галузей. Проте, лінгвоконцептологія охоплює ширший спектр досліджень і має більше міждисциплінарних зв'язків. Вона застосовує методологію різних наук, аналізує мовну семантику в різних дискурсивних контекстах і використовує фреймове моделювання когнітивних конструктів. Ця наука прагне розширити уявлення про семантичне наповнення концептів, вивчаючи їх не тільки з позиції системи мови, а й з точки зору функціонування в різних дискурсах.

За словами О. Воробйової, серед напрямів концептології можна виділити кілька галузей, зокрема: лінгвоконцептологію (в тому числі зіставну й історичну, або діахронічну); концептологію тексту і дискурсу; концептологію культури, яка включає лінгвокультурну концептологію; художню концептологію і її складову – ідіоконцептологію; а також інтерсеміотичну або мультимодальну концептологію, яка досліджує такі явища, як концептологія фільмів, реклами, балету тощо.

На сьогодні в лінгвокультурології, на думку Н. Барвіної постали такі основні напрями: 1) фразеологічний (розглядають культурні потенції фразеологічно-паремійного фонду мови); 2) концептологічний (інтерпретують концепти як культурні константи на тлі дискурсів різних типів – буденного,

художнього, політичного, наукового тощо); 3) лексикографічний (з'ясовують питання, як національно-культурну своєрідність мов відтворено словниками різних типів). Тобто лінгвоконцептологія все ж залишається для науковців відгалуженням більш широкої концептології, яка включає в себе і невербальні дослідження. Оскільки лінгвокультурологія одна з наук, з яких утворилась лінгвоконцептологія, концептологічний напрям ще належить до кола її досліджень.

О. Селівнова вважає завданнями лінгвоконцептології такі: 1) дослідження процесів концептуалізації світу та внутрішнього рефлексивного досвіду; 2) аналіз залежності концептуалізації від різноманітних чинників: етносвідомості, соціуму, культури та субкультури певної групи, індивідуальної свідомості; 3) опис концептуалізації у філогенезі й онтогенезі; 4) визначення параметрів концептосистеми і їх зв'язку з концептуальною й мовною картинами світу; 5) диференціація концептуальних сфер (доменів) у концептосистемі й етносвідомості; 6) опис констант культури як системи культурних концептів народу; 7) обґрунтування поняття концепту, його співвідношення з поняттям; 8) з'ясування структури концепту; 9) визначення ролі мовної репрезентації при встановленні його складу; 10) вироблення методики концептуального аналізу; 11) створення типології концептів; 12) характеристика текстових і художніх концептів і творів і творчості митців слова [1, с. 403]. Виконання поставлених завдань уможливить доступ до глибинних смислів концептів. Дослідження процесів концептуалізації з лінгвокогнітивної та лінгвокультурологічної точок зору, розгляд їх в динаміці сприятимуть виходу на новий рівень досліджень в лінгвоконцептології.

Питання розмежування концепту та поняття, визначення структури концепту, типології концептів, вироблення універсальної методики концептуального аналізу попри їх достатню розробленість на даному етапі розвитку науки, можуть надалі набувати унормованості. Багато з цих завдань можна вважати виконаними, також здобутком концептологічних студій є визначення концепту, способів його вербалізації. Це спільний здобуток багатьох вчених, проте значною мірою О. Кубрякової й Ю. Степанова. Іншим вагомим здобутком лінгвоконцептології є побудова типологій концептів, розроблені алгоритми моделювання концептів.

Якщо брати до уваги проблеми лінгвоконцептології, актуальною є доказ наукової доцільності концепту. Розмитість визначення концепту, неможливість повної вербалізації, позиціонування як одиниці не лише мови, а й свідомості породжують дискусії у наукових колах. Так, Ю. Сорокін вважає його “квазіметодологічною категорією”, а В. Левицький – “фантомною категорією”, що, будучи створеною фантазією дослідника, позбавлена більш-менш чітко окреслених меж і не піддається об'єктивним вимірам. Приблизно також ж рішуче виступають проти концептів І. Левонтіна та З. Харитончик. Дані дискусії відкривають слабкі місця теорії концепту – непізнаваність. Протилежність думок в наукових колах сприятиме дослідженням феномену концепту.

Підсумовуючи ті проблеми, які наразі стоять перед концептологією, за О. Воробйовою, варто звернути увагу на такі основні позиції: 1) розкриття

енергіального потенціалу концептів, у тому числі художніх і естетичних, у їх мінливій динаміці; 2) уточнення механізмів і способів організації концептів, у тому числі фоно- і граматичних концептів, у когнітивні структури; 3) вироблення принципів побудови етно-, соціо-, ідіо- і подібних концептуальних мереж і конфігурацій, тобто прив'язка концептів до середовища їх реалізації; 4) розробку методик інтерсеміотичної реконструкції концептів у межах загальної методології концептуального аналізу. За О. Потапенком, головними проблемами сучасної лінгвоконцептології як науки є: розмежування концепту і поняття; зв'язок концепту і значення; обсяг концепту, його типологія, структура, методи та процедури опису та ін.

Список використаних джерел

1. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник. Полтава : Довкілля-К, 2008. 711 с.
2. Воробйова О. П. Концептологія в Україні: здобутки, проблеми, прорахунки. Вісник КНЛУ. Сер. Філологія. 2011. Т. 14. № 2.
3. Потапенко О. І. Лінгвоконцептологія : монографія: вид. 2-ге. К. : Освіта України, 2011. 336 с.

ПОНОМАРЕНКО К., Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Науковий керівник: Ю. Г.Рожков, доктор філософії з філології, доцент, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Діалектні відмінності в англійській мові Шотландії: мовні кордони між регіонами

Англійська мова в Шотландії являє собою унікальний діалект, який відрізняється від стандартної англійської не лише фонетичними, а й граматичними, лексичними та синтаксичними рисами. Діалектні відмінності в англійській мові Шотландії формуються під впливом географічних, історичних та культурних чинників. Зокрема, різноманітність мовних форм у різних регіонах країни створює мовні кордони, які виразно відображають унікальність шотландського контексту.

Кожен регіон Шотландії має свій власний варіант англійської, який значною мірою відрізняється від стандартного англійського. Наприклад, у Глазго широко використовують акцент, відомий як "Glaswegian", який характеризується специфічною вимовою і унікальними лексичними одиницями. Водночас, в Единбурзі та інших містах можуть використовуватися більш м'які акценти, які зазвичай вважаються ближчими до стандартної англійської. Ця варіативність у вимові, а також у використанні певних слів і виразів, робить спілкування між носіями різних діалектів іноді складним.

Окрім акцентів, діалектні відмінності стосуються й лексичних одиниць. Наприклад, у північній частині Шотландії можуть використовуватися слова, які не є загальноприйнятими в інших регіонах. Слово "wee" (маленький) є дуже популярним у Шотландії, але його вживання може варіюватися залежно від місця. У той час як це слово часто використовується в Глазго, в інших частинах Шотландії, таких як Інвернесс, воно може бути менш популярним. Інші лексичні особливості, такі як використання слів "bairn" (дитина) та "ken" (знати), також демонструють, як діалекти можуть зберігати старі форми та специфічні регіональні слова, які можуть бути незнайомими носіям стандартної англійської.

Грамматичні особливості також різняться в різних регіонах Шотландії. Наприклад, у шотландському англійському зазвичай спостерігається вживання простих форм дієслів, таких як "I seen" замість "I saw". Це явище є характерним для багатьох діалектів Шотландії, але воно може бути сприйняте як ненормативне у стандартній англійській. Також варто зазначити, що вживання артиклів і прийменників у різних регіонах може суттєво відрізнятися, що додає додаткових мовних кордонів між різними шотландськими діалектами.

У зв'язку з цими діалектними відмінностями, ідентичність носіїв мови в Шотландії також є важливим аспектом. Діалект може служити знаком приналежності до певної соціальної групи чи регіону, і носії англійської мови в Шотландії часто пишаються своєю мовною спадщиною. Використання діалекту в повсякденному спілкуванні може допомогти зміцнити соціальні зв'язки, а також слугувати індикатором культурної ідентичності.

Діалектні відмінності в шотландській англійській мові також відображаються в музиці, літературі та медіа. Багато шотландських письменників і поетів, таких як Роберт Бернс та Вальтер Скотт, використовували регіональні акценти і слова в своїх творах, тим самим підкреслюючи унікальність шотландської культури. Сучасні медіа також активно використовують шотландські діалекти, що сприяє їх популяризації серед молоді.

Проблеми глобалізації та зростання впливу стандартної англійської на шотландські діалекти викликають занепокоєння щодо збереження цих унікальних мовних форм. Молодь, зростаючи в умовах доступу до глобальних медіа, може втрачати зв'язок зі своїми регіональними діалектами. Проте, багато молодих людей все ж намагаються поєднати елементи традиційної мови з сучасними формами спілкування, що свідчить про прагнення до збереження культурної ідентичності.

Насамкінець, діалектні відмінності в англійській мові Шотландії є важливим явищем, яке відображає багатогранність культурного і соціального життя країни. Мовні кордони між регіонами свідчать про історичні та культурні впливи, які сформували ці унікальні діалекти. Незважаючи на загрози глобалізації, шотландські діалекти продовжують залишатися живими та динамічними, зберігаючи свою цінність як важливий аспект шотландської ідентичності.

Список використаних джерел

1. Stuart-Smith, Jill. *Social Dialectology in Scotland: The Linguistic Analysis of Social Variation*. Edinburgh University Press, 2003.
2. Aitken, A. J. *Scottish English: A Linguistic Overview*. In *The Cambridge Handbook of English Historical Linguistics*. Cambridge University Press, 2012.
3. Miller, J. *The English of Scotland*. In *The Cambridge Handbook of World Englishes*. Cambridge University Press, 2015.
4. Hickey, Raymond. *Irish English: History and Present-Day Forms*. Cambridge University Press, 2007.
5. Montgomery, M. *English in the British Isles*. In *The Cambridge Handbook of World Englishes*. Cambridge University Press, 2015.

РУДЕНКО С., Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Науковий керівник: С.А. Саїк, кандидат філологічних наук, доцент кафедри філології та мовної комунікації НТУ «Дніпровська політехніка»

Етапи становлення когнітивної лінгвістики

Етапи становлення когнітивної лінгвістики — один із актуальних напрямів сучасного мовознавства, адже лінгвістика досліджує взаємозв'язок між мовою і мисленням, а також вплив культурних та соціальних чинників на мовлення. Вона базується на принципі, що мова не лише є системою знаків, але й відображає і структурує наше сприйняття світу. Сучасні дослідження у цій сфері відкривають нові горизонти для розуміння того, як люди організують свої знання та досвід через мовні засоби.

Когнітивна лінгвістика є відносно молодим напрямом лінгвістичної науки, який стрімко розвивається і зацікавлює дедалі ширші кола людей. Як зазначено у словнику *Lexikon der Sprachwissenschaft* ("Лексикон мовознавства"), когнітивна лінгвістика з'явилася в 50-х рр. ХХст. в США як міждисциплінарний напрям досліджень, метою якого було дослідження ментальних процесів під час опанування і застосування знання та мови. Німецькі дослідники Герт Рікхайдт, Забіне Вайс і ГансЮрген Айкмайр, говорячи про історію становлення даної дисципліни, відмічають дві вихідні передумови у когнітивній лінгвістиці: раціоналістичну та емпіричну.

Підґрунтям для когнітивної лінгвістики стала також когнітивна психологія, яка виникла, певною мірою, як своєрідна реакція на біхевіористський напрям у психології.

"Досвід війни особливо яскраво показав обмеженість формули "стимул-реакція", яка змушувала вважати науковими лише безпосередньо спостережувані явища... це не пояснювало того явища, чому у однієї і тієї ж людини та у різних людей реакції на однакові стимули можуть бути діаметрально протилежними. Проте без розуміння цього поведінка людини здавалася непередбачуваною..."

Є.С. Кубрякова: когнітивна лінгвістика «вивчає мову як когнітивний механізм, який грає роль у кодуванні та трансформуванні інформації».

Когнітивна лінгвістика виникла в результаті взаємодії декількох джерел:

*Когнітивної науки (англ. **cognitive science**), яка називається когнітологією. Предметом її вивчення є влаштування та функціонування людських знань, а сформувалась вона в результаті розвитку інженерної дисципліни, відомої як штучний інтелект. Сам термін когнітивна наука з середини 70-х р. став вживатися для позначення галузі, в межах якої досліджуються процеси засвоєння, накопичення та використання людиною. Когнітивна наука базується на наступній фундаментальній ідеї: «мислення являє собою маніпулювання внутрішніми (ментальними) репрезентаціями типу файлів, планів, сценаріїв, моделей та інших структур знань».*

Відповідно, ми мислимо концептами, як і мова - явними квантами добре структурованого знання.

Когнітивної психології. Про «психологізм у мовознавстві» писали ще в ХІХ ст. молодограматика, а також О.О. Потєбня, Р. Штейнталь, В. Вундт. Когнітивна психологія мала за собою досвід психолінгвістики, хоча була значно ширшою за останню за своєю метою, а також за інтеграцією з іншими науками. Відомо, що лінгвістика протягом свого розвитку тричі зіткнулася з психологією, збагачуючись нею і в 80-ті роки ХХ ст. (з'явлення когнітивної лінгвістики).

Лінгвістичної семантики. Природну сконцентрованість когнітивної лінгвістики на семантичній проблематиці та методологічна близькість її до лінгвістичної семантики пояснює прагнення когорти авторів говорити саме про когнітивну семантику, а не про когнітивну лінгвістику або граматику.

Саме з семантики прийшли до когнітивної лінгвістики найбільш яскраві її представники - Н.Д. Арутюнова, А. Вежбицька, Ю.С. Степанов, О.С. Кубрякова, В.М.Телія та ін.

Крім трьох зазначених джерел у формуванні когнітивної лінгвістики свою роль також грали:

- дані лінгвістичної типології та етнолінгвістики, які дозволяють лише розуміти, що в структурі мови універсально;
- нейролінгвістика, яка вивчає мову як основу пізнання ментальної діяльності людського мозку в цілому;
- психолінгвістика, яку об'єднують з когнітивною лінгвістикою загальні проблеми, пов'язані з загальнолюдськими механізмами оволодіння та використання мови, використовуючи при цьому універсальні стратегії та опорні елементи. Та чи інша галузь знань має на увазі розгляд проблем мовної свідомості та мовної особистості картини світу, взаємодії процесів на різних рівнях усвідомлення;
- культурологія, яка дозволила встановити роль культури у виникненні та функціонуванні концептів;
- свою роль зіграли накопичені в порівняльно-історичному мовознавстві відомості про розвиток значення слів (показово, що такі фахівці, як Е. Свितцер та Б. Хайне з когнітивної лінгвістики, активно займалися історичною лінгвістикою).

Лінгвістична теорія повинна відповідати не тільки на питання, що таке мова, але і на питання, чого досягає людина за допомогою мови.

У цьому контексті завдання когнітивної лінгвістики слід визначити як спробу зрозуміти наступне:

- Роль мови в процесах пізнання та усвідомлення світу.
- Мовні знання в процесах отримання, переробки та передачі інформації про світ.
- Процеси концептуалізації та категоризації знань, опис засобів та способів мовної категоризації та концептуалізації констант культури.
- Опис системи універсальних концептів, організуючих концептосферу, які є основними рубриками її членування.

Предметом дослідження в когнітивній лінгвістиці також є концепти, найбільш суттєві для побудови всієї концептуальної системи, перш за все ті, які організують сам концептуальний простір та виступають як головні рубрики його членування.

У США, де цей напрямок зародився, його частіше називають «когнітивна граматика», це пояснює поширюючим розумінням терміну «граматика» в англійській лінгвістиці. Термін «когнітивна граматика» був вперше введений у 1975 році в статті Дж. Лакоффа й Т. Томпсона. До початку 90-х р. ХХ ст. зарубіжна когнітивна лінгвістика являла собою сукупність індивідуальних досліджень, слабо пов'язаних між собою. Це дослідження Дж. Лакоффа, Р. Ленакера (Лангакера), Т. ван Дейка (Нідерланди), Дж. Хеймана (Канада) тощо. А у середині 90-х рр. в Європі вже вийшли перші підручники з когнітивної лінгвістики.

Таким чином, когнітивна лінгвістика не лише розширює наші знання про структуру мови, але й має значний практичний потенціал. Подальші дослідження в цій області можуть стати основою для нових інновацій у мовознавстві, психології та інших суміжних науках, що робить її надзвичайно важливою для сучасного наукового дискурсу.

Список використаних джерел

1. Вісько Г.Г. Когнітивна лінгвістика: історія становлення і розвитку напряму лінгвістичного вчення». *Чорноморський державний університет імені Петра Могили*, кафедра германської філології. Миколаїв, 2015. 26 с.

2. Кобиленко Н.К. Когнітивні аспекти лінгвістики : курс лекцій [для студентів ОКР «Магістр», ОКР «Спеціаліст» спеціальності «Мова та література (новогрецька)» Укладач ст. викл. кафедри грецької філології. Маріуполь, 2013. 57 с.

3. Ковбасюк Л. А. Романова Н. В. Сучасні лінгвістичні теорії: лекційні, практичні, самостійні модулі та тести. *Навч.-метод. Посіб. Вид-во ХДУ*. Херсон, 2008. 96 с.

4. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства: *Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів*. Видавничий центр «Академія». Київ, 2001. 368 с.

5. Попова А.О. Когнітивна метафора та її типи: *Автореф. дис. ... канд. філол.наук: 10.02.15. Донецький національний університет. Донецьк, 2003. 20 с.*

САМАРЧУК С., Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Науковий керівник: Ю. Г.Рожков, доктор філософії з філології, доцент, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Фонетичні особливості ірландського англійського діалекту: порівняння з стандартною англійською

Ірландський англійський діалект, який часто називають ірландським акцентом, є унікальною формою англійської мови, що формується під впливом як англійської, так і ірландської мов. Його фонетичні особливості роблять його впізнаваним та цікавим для дослідження. У цій статті ми розглянемо основні фонетичні характеристики ірландського англійського діалекту в порівнянні з стандартною англійською, зокрема у вимові, інтонації та ритмі.

Ірландський англійський діалект розвивався в умовах багатокультурної та багатомовної середовища Ірландії. Як наслідок, він поєднує елементи, характерні для англійської, ірландської та інших мов, що вплинули на мову в цьому регіоні. Діалект має різні варіанти, які відрізняються залежно від регіону, зокрема дублійський, білфастський, коркський та інші.

Одна з найбільш помітних особливостей ірландського англійського діалекту – це його вимова. У порівнянні з стандартною англійською, яка має більш універсальні правила вимови, ірландський акцент часто відрізняється у таких аспектах, як:

1. **Звук "r":** У ірландському англійському діалекті звук "r" вимовляється більш чітко та акцентовано, особливо у кінці слів. У стандартній англійській мові, зокрема в британському варіанті, звук "r" часто не вимовляється, якщо він стоїть перед приголосною.

2. **Гласні звуки:** У ірландському англійському існує тенденція до розширення або модифікації гласних звуків. Наприклад, звук "a" у слові "cat" може звучати ближче до [æ], що робить його більш відкритим.

3. **Дифонги:** У багатьох варіантах ірландського англійського спостерігається зменшення дифонгів. Наприклад, замість стандартного "ai" в слові "time", ірландці можуть вимовляти його як "tim" з коротшим "i".

4. **Гармонія приголосних:** Ірландці часто використовують гармонію приголосних, де звуки "t" та "d" можуть вимовлятися м'якше, ніж у стандартній англійській. Це може призвести до помилок у розпізнаванні слів.

Інтонація є ще однією важливою характеристикою, яка відрізняє ірландський англійський діалект. Загалом, інтонація в ірландському англійському звучить більш мелодійно і піднімається на кінець речення, що надає мові особливого ритму. Це можна помітити в питальних реченнях, де інтонація часто

піднімається на кінці, навіть якщо питання не є загальним (наприклад, "You're going to the shop?"). У стандартній англійській мові таке підвищення інтонації не є настільки виразним і зазвичай стосується лише запитань.

Ритм ірландського англійського діалекту також є унікальним. Він часто характеризується більш швидким темпом, ніж у стандартній англійській, і більш виразними паузами між словами. Це може створити враження, що ірландці говорять "з вогником", що часто асоціюється з їхньою культурною традицією оповідей. У стандартній англійській, навпаки, ритм зазвичай більш рівномірний, без таких виразних пауз.

Фонетичні особливості ірландського англійського діалекту не лише впливають на сприйняття мови, а й мають соціолінгвістичний контекст. У деяких випадках, акцент може сприйматися як ознака культурної ідентичності, у той час як у інших ситуаціях він може стати перешкодою для спілкування, особливо у контексті міжнародних відносин. Багато ірландців відчувають гордість за свій акцент, вважаючи його частиною своєї культурної спадщини, проте іноді вони стикаються з упередженнями або недорозуміннями з боку носіїв інших діалектів.

Фонетичні особливості ірландського англійського діалекту роблять його унікальним у світі англійської мови. Порівняння з стандартною англійською вказує на важливі різниці у вимові, інтонації та ритмі. Ці особливості не лише відображають культурну ідентичність ірландців, а й підкреслюють різноманіття англійської мови як глобального явища. Розуміння цих відмінностей може допомогти покращити спілкування між носіями різних акцентів і зберегти цінність мовної різноманітності.

Список використаних джерел

1. Kachru, Braj B. *The Other Tongue: English Across Cultures*. University of Illinois Press, 1982.
2. Wells, J. C. *Accents of English*. Cambridge University Press, 1982.
3. Hickey, Raymond. *Irish English: History and Present-Day Forms*. Cambridge University Press, 2007.
4. O'Grady, William, et al. *How English Works: A Grammar Handbook*. Oxford University Press, 2010.
5. McCafferty, Kevin. *The Irish English Dialect: Phonetics and Phonology*. Routledge, 2015.

САМОХІНА О., Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Науковий керівник: С. Є. Ігнат'єва, к. філол. н., доцент, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Феномен пам'яті: психолінгвістичні виміри

Пам'ять відіграє ключову роль у формуванні особистості, культурної ідентичності та міжпоколінневої спадщини. У психолінгвістиці пам'ять розглядається як когнітивний процес, що відображається у мові, сприяє відтворенню, збереженню та передаванню досвіду людей. Пам'ять людини слугує сполучною ланкою між минулим, теперішнім і майбутнім.

Зацікавленість науковців-психолінгвістів до особливостей феномену пам'яті як особливої мнемічної підсистеми на сьогодні стрімко зростає.

У художніх текстах українських письменників простежується об'єктивність, точність інформації поряд із художнім авторським домислом.

Емоційна пам'ять надає можливість зберігати автору художнього тексту емоції та почуття. Завдяки предметності почуттів – віднесеності до ситуації, що їх викликала, змістом емоційної пам'яті є не самі по собі почуття, а емоційно забарвлені події, які відбувалися у минулому. Краще за все утримується в пам'яті сильні і значні фізичні подразники. Так, у романі Ліни Костенко

«Маруся Чурай» пам'ять героїні зберігає особисті та національні травми, які передаються через її розповіді про події минулого. Наприклад: «Спинаюсь, не тямлю, що воно за диво, усе так гарно, чисто, незрадливо, усе як є — дорога, явори, усе моє, все зветься – Україна». Через внутрішні монологи героїні та історичні ремінісценції з'являється взаємозв'язок між особистою пам'яттю Марусі й колективною пам'яттю українського народу. Ліна Костенко передає внутрішні переживання Марусі, її здатність пам'ятати свою історію. Можна розглядати пам'ять як базовий когнітивний процес, через який відбувається осмислення минулого та його словесна трансляція у текстах художньої літератури.

Пам'ять слугує важливим засобом збереження культурної ідентичності. Епістолярій Тараса Шевченка національної пам'яті, збереження історичних фактів, що сприяє формуванню національної свідомості українців, визначення власної ідентичності. Так, наприклад, у листі до Якова Кухаренка Шевченко зазначає: «І все плакав, сплюндрували нашу Україну катової віри німота з москалями, щоб вони переказилися », тим самим наголошує на важливість історичної пам'яті для українців у боротьбі за незалежність.

Мова художніх текстів відіграє важливу роль у структуризації спогадів, дає змогу не лише зберігати їх, але й ефективно передавати інформацію. Наприклад, у романі Олеся Гончара «Прапорнощі» вжита багаточарова метафорика, яка допомагає відтворити складні емоційні переживання, пов'язані з непростими воєнними роками. Наприклад: «Доля! У справедливих армій доля завжди прекрасна» .

Пам'ять у художніх текстах є своєрідним механізмом передачі міжпоколіннєвого досвіду. Події минулого стають частиною наративу наступних поколінь. Наприклад: «Я не люблю радості дитинства. Я не люблю веселоців дитинства... воно не відпускає мене... Я знаю тепер, що все минуще іпройде, як вітер, як вода» (О.Довженко).

Так у своїх листах з табору Василь Стус наголошує на необхідності збереження національної пам'яті та боротьби за свободу: «Я хочу, щоб у нас була пам'ять про нашу історію, про те, що ми пережили. Без пам'яті неможливо будувати майбутнє».

Отже, пам'ять як психолінгвістичний феномен уможлиблює не тільки зберігати індивідуальні та колективні спогади, але й сприяє формуванню національної ідентичності українців, передає культурні цінності між поколіннями. Художні літературні тексти є носіями пам'яті, що є інструментами як особистої, так і колективної рефлексії, відображаючи ключові аспекти психолінгвістики.

Список використаних джерел

1. Ассман А. Простори спогаду. Форми та трансформації культурної пам'яті
2. / АляйдаАссман ; пер. з нім. Київ Дмитренко, Л. Доронічева, О. Юдін. Київ
3. : Ніка-Центр, 2012. 440 с.
4. Гончар, О. Прапороносці. Бібліотека української літератури: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=549>.
5. Довженко, О. Зачарована Десна. Бібліотека української літератури: URL :<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=866>.
6. Костенко, Л. Маруся Чурай. Бібліотека української літератури: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=1042>.
7. Пам'ять, спогад та ідентичність: досвід сучасної української літератури: <https://ekmair.ukma.edu.ua/bitstreams/48fcc157-3600-45e2-ab51-1d31d1198b72/download>.
8. Пам'ять, спогад та ідентичність: досвід сучасної української літератури: <https://ekmair.ukma.edu.ua/bitstreams/48fcc157-3600-45e2-ab51-1d31d1198b72/download>.
9. Шевченко, Т. Г. Листи до друзів: сайт. : <http://litopys.org.ua/shevchenko/shev601.hm>

ЧЕПНОГА С., Національний технічний університет "Дніпровська політехніка", м. Дніпро

Науковий керівник: Н.О.Москаленко, доцент кафедри перекладу, Національний технічний університет "Дніпровська політехніка", м. Дніпро

Вплив війни та політичних подій 21-го століття на лексику української мови

Війна, яку РФ розв'язала в Україні у 2014 році, стала потужним фактором впливу на українську мову. Як і будь-яка значна історична подія, вона принесла з собою нові лексичні одиниці, які відображають нові реалії суспільного життя, зміни у соціальній структурі та політичних відносинах. Протягом цього періоду українська мова зазнала численних змін: виникли нові терміни, неологізми, сленгові вирази та зміни у використанні існуючих слів, що стали відображенням сучасних викликів. Схожі мовні зміни відбувалися і раніше, особливо під час періодів політичної нестабільності або боротьби за незалежність. Проте події 21-го століття мають особливу значимість, адже вони не тільки змінюють мовний ландшафт, але й формують нову культурну та національну ідентичність. Війни, як одні з найважчих випробувань для людства, завжди мали потужний вплив на розвиток мов. Вони не лише змінювали хід історії, але й залишали глибокий відбиток у словниковому запасі різних народів. Особливо важливою складовою таких змін були слова для позначення "ворога", які ставали ключовими для пропаганди, соціальної мобілізації та національної самоідентифікації. Ці модифікації можна зустріти в усій історії людства і, ймовірно, вони такі ж давні, як і саме поняття війни. Наприклад, в епоху Римської імперії іноземців, які не належали до римської культури, часто називали "варварами", а під час Індійських воєн колоністи часто називали корінних американців "redskins" або "червоношкірі". Особливо стрімко ця тенденція розвинулася в роки Другої Світової війни: британські солдати називали німця "jetty", тоді як радянські війська скорочували їх до "фриців" чи "гансів". Це тривало й у 80-х роках, наприклад, під час в'єтнамської війни, - коли солдатів комуністичного В'єтнаму охрестили "гуками" (анг. gook). Українські землі не стали з цього винятком. В різні епохи це були "татарин", "поляк" (або "лях"), "москаль", "німець", тощо. Особливо цікавими є зміни в назвах ворога в умовах сучасної війни: до російсько-українського конфлікту з'явилися такі терміни, що стали не просто негативними маркерами, а й формою народної сатири та психологічного спротиву.

Одним із прикладів таких термінів можна вважати такі неологізми:— "орки" (незвичайне образа, взятий як з фентезійної літератури, наприклад творів Дж. Р.Р Толкієна. Проте в набагато більш давніх джерелах, староанглійською мовою, слово "the ork" можна було перекласти як "демон" або "монстр", - їм позначали норманів під час їхнього вторгнення до Британії в 1066 році)— "рашисти" (іде об'єднання слова "російський" і "фашист", що можна вважати іронічною глузуванням, так як довгі роки саме слово "фашист" вважалося в росії умовним позначенням ворога)— "пабедітелі" (саркастичний спотворення

українського слова "переможці", через що сенс слова змінюється на протилежний, і несе в собі швидше насмішку, ніж вихвалання)— "русня" (неологізм, що вперше з'явився ще в 2014 році; є модифікацію нецензурного слова)Окрім неологізмів для позначення ворога, через війну в українській лексиці з'являються нові слова та вирази на позначення реалій сучасної трагічної ситуації. Важливу роль у цьому відіграли неологізми, які стали частиною повсякденної мови українців. Ці слова не лише описують нові поняття, явища чи події, але й відображають креативність, гумор та стійкість українців у сприйнятті важких обставин.. Одним із найвідоміших прикладів є слово "бавовна", яке стало своєрідним кодовим виразом для вибухів або ворожих атак на об'єкти на території окупованих росією районів або всередині самої росії. Слово виникло внаслідок гри слів: російські пропагандисти намагалися применшити масштаби вибухів, описуючи їх як "хлопки" (щось невинне та незначне). У відповідь українці саркастично почали використовувати слово "бавовна", яке у російській мові означає «хлопок» у значенні матеріалу, але звучить так само, як "хлопок" в українській.

Ще один цікавий приклад – "ждуни". Це слово вживається для позначення людей на окупованих територіях, які чекають на "визволення" від російських військ або приходу "русского мира". Спершу це слово мало нейтрально-саркастичний характер і означало будь-яку людину, яка відчайдушно чекає на щось, але з часом набуло більш негативного значення, оскільки "ждуни" асоціюються з колабораціонізмом та зрадою. Вплив війни та політичних подій 21-го століття на українську мову свідчить про те, як мова є живим і гнучким інструментом, що відображає реалії суспільства. Ці мовні зміни відображають стійкість та винахідливість українського народу, його здатність перетворювати трагічні реалії на об'єкт іронії, сатири та боротьби за свою свободу. Війна стала каталізатором для розвитку української мови, зробивши її ще більш інструментом національної єдності та культурної самосвідомості. Цей процес демонструє, як навіть у найскладніші часи мова залишається засобом вираження національного духу, оптимізму та віри в перемогу.

Список використаних джерел

1. Москаленко Н.О., Висоцька Т.М., Галушко Т.В. Напрями модифікації дисциплін гуманітарного циклу в умовах війни. *Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору*. 2023. №1. Том II (91). С. 143-155.

2. Москаленко Н.О. Соціолінгвістичні ознаки українського національного дискурсу в умовах війни. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2023 № 60 Том 2. С.13-16.

ЯРМОЛЕНКО Ю., Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ.

Науковий керівник: О. О. Сиротіна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземної філології і перекладу, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ.

Історія вивчення газетного дискурсу в українській лінгвокультурі

Одним із перших вітчизняних дослідників, який класифікував дискурси за способом подання інформації, був Г. Почепцов. Також він запропонував цікаву соціолінгвістичну модель класифікації дискурсів. Згідно з цією моделлю, газетний дискурс розглядається як підвид масово-інформаційного інституційного дискурсу, у центрі якого знаходиться комунікація між журналістами та читачами.

В кінці 90-х років минулого століття дослідники розглядали газетний дискурс в площині темпоральних координат “вчора-сьогодні-завтра” порівнюючи його з прототиповим дискурсом, в рамках якого існують спільні для мовців та слухачів просторово-часові ситуації, котрі обслуговують відповідні граматичні структури. Це пояснює релятивне позначення часу в газетних текстах, тобто позначення дейктиками (універсальні категорії, які експлікують відповідні дейктичні поняття часу), індексальними шифтерними словами. Часові дейктики згаданої вище системи координат досліджувались також вітчизняними вченими. Зокрема І. Колегаєва [2, с. 15] зауважувала, що їх автентичне вживання в рамках газетного дискурсу відбувається рідко, оскільки цей вид дискурсу, як варіант письмової комунікації орієнтований перш за все на відтермінований етап реалізації цієї комунікації. На думку вченої інформаційні повідомлення з потенційно-комунікативним статусом, втілені в “мертвих”, “статичних” матеріалах можуть зберігатися нескінченно, а їх комунікативні потенції можуть актуалізуватися в будь-яких місцях та віддалених моментах часу. Як продовження щодо бачення дейктиків І. Колегаєвої варто додати, що в рамках газетного дискурсу присутні тексти на сприйняття яких має вплив рівень відтермінованості їх реалізації. Для прикладу одна й та ж газетна стаття сприйматиметься з різною зацікавленістю реципієнтом, який читав її як свіжу та реципієнтом, котрий ознайомився з нею в бібліотечних архівах. Так на переконання дослідниці з часом газетний текст не втрапить, а тільки змінить власне інформативне значення (цінність). Відповідно, з оперативної та злободенної стаття набуває значення документального свідчення певного історичного відрізка в житті соціуму. Газетний текст перечитаний через роки після його публікації, стає цінним перш за все з наступних причин: а) репортажний характер; б) наявність оперативних спостережень за реаліями, які давно минули.

Разом з тим специфіка текстів в рамках газетного дискурсу полягає в тому, що їх дейктичні позначення втрачають власну цінність, а відтак і ефективність одразу наступного дня з моменту прочитання реципієнтом.

Таким чином вітчизняні мовознавці (А. Загнітко, Г. Почепцов, Ю.

Карпенко) впродовж 90-х років минулого століття концентрувались на комунікації авторів та реципієнтів, як на аспекті газетного дискурсу.

Продовжуючи науково-дослідну діяльність за напрямом, заданим Г. Почепцовим, А. Загнітко на початку нинішнього століття зауважила, що у складі газетного дискурсу комуніканти – це автори з власною соціальною та прагматичною позиціями, а також реципієнти з відповідними рівнями розвитку мовної компетенції, свідомості, знань про навколишній світ та емоційним рівнем його сприйняття. Умова такого комунікативного процесу визначена дослідником як політично-ідеологічна настанова газетних видань з акцентом на соціальний статус читачів [1, с. 191]. Окрім цієї умови Ю. Маслова в другому десятилітті нинішнього століття виділила взаємодію мислення з мовою в складі медіадискурсу, яка реалізована в мовленнєвих актах комунікантів через одночасну експлікацію таких аспектів: 1) інтелектуальний рівень; 2) обізнаність; 3) життєвий досвід [3, с. 71].

В першому десятилітті нинішнього століття особлива увага дослідників була приділена аналізу концептуальної картини світу. Зокрема А. Загнітко [1, с. 190] досліджуючи структуру газетного дискурсу, акцентує на тому, що комунікативні акти для досягнення успіху потребують настрою автора, оскільки він виступає текстотворчим елементом, спрямованим на задоволення потреб реципієнтів у сфері спілкування.

У початку ХХІ століття (перше десятиліття) в дослідженнях з'явилася думка, що домінантною метою дискурсу є передача концепцій та категорій, а не лише передача інформаційних повідомлень. Згідно з результатами досліджень К. Серажима, головні моделі подання інформації базуються на таких підходах: 1) фактичний (зосереджений на викладі фактів); 2) авторський (подання авторської точки зору на події або явища) [4, с. 55].

В західних ЗМІ традиційно надавалося перевагу першій моделі у поданні інформації, тоді як у вітчизняних ЗМІ акцентувалося на другій моделі. З цього випливає, що однією з ключових рис сучасного вітчизняного газетного дискурсу є оцінність, а саме авторське ставлення до подій та/або явищ, що висвітлюються [4, с. 33]. За думкою К. Серажима така характеристика є ефективним засобом налагодження зв'язків у системі «адресант-адресат», оскільки допомагає авторам передавати інформаційні повідомлення, зрозумілі для читачів.

З бурхливим розвитком цифрових технологій в кінці 90-х років ХХ століття – на початку ХХІ століття в світі та їх інтеграцією з вітчизняними ЗМІ відбувається перехід від друкованих до електронних видань. Цей процес супроводжувався суттєвим розширенням комунікативної ролі газетного дискурсу, а також отриманням наступних нових можливостей 1) публікація візуального та аудіо контенту (котрий пришвидшив та полегшив його сприйняття реципієнтами); 2) розміщення комірок на онлайн ресурсах для отримання зворотного зв'язку від користувачів реципієнтів і відтак – задля налагодження двосторонньої комунікації (наприклад, електронний лист користувача – непублічна відповідь видання або коментар – публічна відповідь) [3, с. 33].

Така двобічна комунікація з читачами чітко налагоджена в західних ЗМІ, котрі досить давно мають цифрові онлайн аналоги друкованим виданням та

широко використовують всі переваги перших. Левова частка західних онлайн видань публікує на власних інтернет-ресурсах блоги своїх же авторів або редакторів задля ефективнішого налагодження комунікації з читачами та з метою залучити більшу кількість нових споживачів інформації [3, с. 33].

З початку другого десятиліття ХХІ століття в українській публіцистиці спостерігається зростання використання складних вузькопрофільних термінів. Дослідники-мовознавці, зокрема Н. Поліщук, акцентують увагу на цьому явищі та аналізують його вплив на репрезентацію суспільних та політичних реалій у газетних виданнях. Вони виділяють дві основні групи термінологіки, які активно використовуються в україномовних газетах: 1) термінологічні одиниці, що використовуються в тексті за прямим значенням; 2) термінологіки, що використовуються в переносному значенні. Н. Поліщук зазначає, що індивідуальні авторські прийоми впливають на семантику вживаних термінологічних одиниць. Це особливо відноситься до суспільно-політичних та економічних термінів, які репрезентують ключові напрямки газетного видання та основні поняття, що використовуються в ньому. Таким чином, номінативно-дефінітивна функція газетних текстів проявляється у вживанні термінологічної лексики, яка відображає основні теми та концепції газети. Дослідниця висловила переконання в тому, що широке вживання термінологічних одиниць як в прямому, так і в переносному значенні сприяє оновленню газетного дискурсу. Як яскравий приклад такої закономірності, Н. Поліщук зазначала зміни в газетних текстах, що відбулися під час перших кардинальних змін в українському соціумі – в ході Помаранчевої революції (2004-2005 рр.). Таким чином, дослідниця аргументувала, що газетний дискурс є дуже політично та соціокультурно чутливим.

Список використаних джерел

1. Загнітко А. Комунікативно-прагматичні аспекти сучасного політичного газетного дискурсу. Культура народів Причорномор'я. 2007. № 110, Т. 1. С. 190-193.
2. Колегаєва І. М. Хронотоп газетного дискурсу. Записки з романо-германської філології. Одеса : Фенікс, 2006. Вип. 17. С. 107–113.
3. Маслоva Ю. П. Риторика сучасного газетного українськомовного дискурсу. Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія». Острог : Вид-во НаУОА, 2022. Вип. 14(82). С. 31–37.
4. Серажим К. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність (на матеріалах сучасної газетної публіцистики : монографія / за ред. В. Різуна. Київ, 2002. 392 с.

DIAKOVA A., Dnipro University of Technology, Dnipro

Scientific advisor: L.V. Berdnyk, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Department of Translation, Dnipro University of Technology

Gaming As a New Language: How Computer Games Teach English Without Textbooks

Modernised learning tools have replaced the roadmaps previously used to learn foreign languages. If you do not involve up-to-date technologies in your approach, you can be considered too old and boring teacher. Thus, computer games have become an influential and engaging thing to learn English. They are fun and produce an atmosphere where studying a language becomes second nature. However, there are some questions. How does gaming turn learning into an exciting journey, and why is it becoming an essential tool in education?

One of the most significant advantages of learning a language through computer games is the ability to immerse oneself in the context. Rather than simply passively memorising words, players interact with characters and respond to text and voice prompts in English. For instance, in popular online multiplayer games such as *World of Warcraft* or *League of Legends*, users have to coordinate their actions with other players from different countries, frequently using English as their primary language of communication.

The famous game *The Sims* allows players to build their own lives in an interactive virtual world using text prompts in English. It helps to develop contextual understanding and promotes natural vocabulary and grammar acquisition.

Gamification is the use of game elements in non-game processes to increase motivation and engagement in the process of learning through games. Reward mechanisms, levels and leaderboards make the process exciting and give a sense of instant reward, which increases interest in language learning [2].

Duolingo, for example, combines traditional language learning with gamification elements: users receive rewards for completing tasks and passing levels. It helps to maintain motivation and encourages continuous progress [1].

Not all games have the same impact on the language-learning process. Some genres contribute to the development of specific language skills.

1. Adventure games

In games such as *The Legend of Zelda* or *Tomb Raider*, players are constantly faced with textual dialogues, tasks and descriptions. It is an excellent opportunity to enrich one's vocabulary and improve one's reading and listening skills.

2. Simulator games

For example, *SimCity* or *Civilisation* provide an opportunity to learn English by managing a city or an entire civilisation. Players need to understand the complex

economic, social, and political aspects presented in English, which teaches them how to use professional vocabulary.

Multi-user or other multiplayer computer games are the best sources of listening and speaking practice. Players worldwide communicate in English through voice chats or messages, talking about tactics and sharing thoughts.

Games can be beneficial for students of all English levels. Simple quests or riddles will be good for beginners to learn basic vocabulary and grammar. For intermediate players, more complex games like RPGs and strategy games develop critical thinking and understanding of complex structures. High-level players can improve their writing and listening skills in multiplayer games and games with much text [4].

Minecraft, for example, is a game that enables players to build worlds and cooperate with other players through text and voice messages. Players develop joint projects and plan strategies in English, which helps to develop real-time communication skills.

Additionally, computer games help learners gain confidence and overcome numerous barriers to communicating in English. When playing a game, learners are fearless in making mistakes because the virtual environment is less stressful than real-life language situations. It is essential for those who feel unconfident when learning.

Psychologists note that gamification stimulates the production of dopamine, the “*pleasure hormone*” [3], which is activated when a specific goal is achieved. This mechanism often inspires students to pursue their learning and improve their skills during the game. The social aspect of the games is also significant, as cooperation and competition with others give you extra motivation to practice your language. Game mechanics create an environment where learners feel progress through small achievements, which makes studying more fun and less stressful.

Various educational platforms have already actively begun to integrate computer games into their curriculum. In particular, platforms such as *Kahoot* use gamification elements to conduct language quizzes in classrooms, allowing students to compete with each other and learn new material [1].

The interest in creating educational games for language learning will increase in the near future. Such projects can include interactive dialogues that simulate real-life situations to strengthen conversational skills. Besides, developers can also integrate artificial intelligence to help learners improve their pronunciation and correct mistakes in real-time. Undoubtedly, computer games have considerable potential in English language learning. They provide a more interactive, entertaining and less formal learning experience, often encouraging students to dive deeper into the language process. Thanks to the development of technology and artificial intelligence, computer games will keep playing an important role in language learning in the future.

References

1. Using gamification and interactive content in e-learning courses.
<http://surl.li/xigcao>

2. Gamification. The use of game elements in the learning process.
<http://surl.li/bhbggy>
3. Time spent playing computer games does not affect health - study.
<https://www.bbc.com/ukrainian/features-62335633>
4. How computer games can help a teenager improve their English.
<http://surl.li/stegua>

ISAIEVA Y., Dnipro University of Technology, Dnipro
Scientific advisor: T. M. Vysotska, Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor, Head of the Department of Translation, Dnipro University of
Technology

The Role of Teacher's Emotional Intelligence in Forming a Positive Learning Environment

These days, everything is constantly changing and progressing, and the landscape of education is no exception. While the technological side of teaching and lesson-planning is evolving, one powerful factor is overlooked: emotional intelligence. Human communication and interaction will be eternally valued in the modern world, which means that it is crucial to improve the understanding of our and other people's emotions.

Firstly, to have a general understanding of the term I would like to reference Mental Health America organization: "Emotional intelligence (EI) is the ability to manage both your own emotions and understand the emotions of people around you. There are five key elements to EI: self-awareness, self-regulation, motivation, empathy, and social skills. People with high EI can identify how they are feeling, what those feelings mean, and how those emotions impact their behavior and in turn, other people." [4] Overall, it is a basic capability to be empathetic and understanding, which is not only important in the workplace but in everyday life.

Secondly, effective teaching is the knowledge, strategies, processes and behaviors which lead to good student outcomes. [3] It is noteworthy to mention that not all aspects of effective teaching are measurable, while similar circumstances might have opposed results on different people.

I intend to give an example on how a teacher can use emotional intelligence in a classroom with children with challenging behavior. First and foremost is self-awareness which is to understand the cause of your own emotions. This helps prevent frustration or anger from clouding judgment.

Furthermore, maintaining composure benefits both teacher and pupils, because the teacher can remain calm and choose not to react but to respond and pupils see an example on how to handle strong emotions.

Last but not least is social awareness. This means for the teacher to understand underlying causes of challenging behavior in order to be curious and understanding

towards the students. Also, I should mention the importance of identifying students' emotions to defuse tension. For example, the teacher might say: "I can see you're upset right now" so that the student can reflect on their own emotions.

Acknowledging the fact that emotional intelligence is a skill, teachers have to learn about it and practice on a daily basis to provide affective teaching and a positive learning environment. There are plenty of different practices, but I would like to mention one of the most affective one: mindfulness, which is to appreciate the current moment. For example, it is useful to make a habit of gratitude practice. Simply noticing good things about the job of a teacher makes troubles seem less crucial. Furthermore, making brief pauses during lessons for collective deep breathing is one of the ways to intergrade mindfulness into the classroom.

Overall, the results demonstrate a strong effect of teacher's emotional intelligence in forming a positive learning environment by investigating what should be done and what results will be achieved after applying the suggested practice into a classroom.

References

1. Mastering emotional skills: a how-to guide for teachers. *Notion*. URL: <https://www.notion4teachers.com/blog/how-to-master-emotional-intelligence-for-teachers> (date of access: 16.10.2024).
2. The relationship between emotional intelligence ability and teacher efficacy / S. Valente et al. *Universal journal of educational research*. 2020. Vol. 8, no. 3. P. 916–923. URL: <https://doi.org/10.13189/ujer.2020.080324> (date of access: 16.10.2024).
3. What is effective teaching? *The Hub | High Speed Training*. URL: <https://www.highspeedtraining.co.uk/hub/what-is-effective-teaching/> (date of access: 16.10.2024).
4. What is emotional intelligence and how does it apply to the workplace? *Mental Health America*. URL: <https://mhanational.org/what-emotional-intelligence-and-how-does-it-apply-workplace> (date of access: 16.10.2024).

SHYMANSKYI A., Vinnytsia Mykhailo Kotsiubinskyi State Pedagogical University, Vinnytsia

Scientific advisor: I. Gaba, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Vinnytsia Mykhailo Kotsiubinskyi State Pedagogical University, Vinnytsia

Structural Components of Psychological Readiness for Professional Activity: A Theoretical Analysis

The concept of "psychological readiness" is examined as a state of preparedness to take action or respond to specific triggers. In the context of professional activity, psychological readiness is understood as a positive orientation towards the meaning

and value of the professional role, along with an individual's recognition of their own capacity to perform effectively.

In psychological dictionaries, the interpretation of the concept of personal readiness for professional activity is presented as a certain state of the individual, which gives him the opportunity to successfully penetrate the professional environment, to develop professionally very quickly, the following interpretations of personal readiness for professional activity are additionally given: - this is an integral personal formation that combines a persistent wish to work in a specific field, the availability of relevant knowledge, appropriate skills, in a combination with a complex of individual-typological and social-psychological personality traits, which determine the high efficiency of professional activity and its functioning in this particular field; - this is a purposeful expression of the individual himself, which includes his views, beliefs, motives, feelings, formation, volitional qualities and intellectual properties, knowledge, skills, abilities, etc [2].

M. Tomchuk in his work "Methodological principles of research and formation of psychological readiness of an individual for activity" substantiates the following principles of formation of psychological readiness of an individual for activity [6]:

- taking into account personal traits and properties: in purposeful development, it is important to consider those personal qualities that are best suited for a specific activity and contribute to its success;

- determinism: when studying psychological readiness, it is necessary to take into account the system of factors that influence this readiness and their interrelationships;

- a holistic approach: the study of psychological readiness should be systematic, taking into account the interrelationships between individual indicators and components.

- comparison: the results of experimental studies are compared with the already known achievements of other researchers or with a controlled group.

- dynamism: the peculiarities of the development of psychological readiness can be detected only in the dynamics of changes in its representative indicators.

- consideration of age characteristics: psychological readiness for activity should be considered taking into account the age characteristics of the individual.

- improvement of technologies: technologies for the formation of psychological readiness must be improved to support the development of this readiness.

- coordination with individual characteristics: technologies for the formation of psychological readiness must be consistent with the individual characteristics of each individual.

This approach to the study of psychological readiness makes it possible to understand how to take into account personal and situational aspects in order to improve the individual's readiness for activity.

Psychological readiness to perform professional activities is also considered as a positive attitude towards the value and meaning of the performed professional role and acceptance of one's ability to perform it. O. Ihnatiuk, in his research, emphasizes that personal readiness is a certain state of mobilization of both psychological and psychophysiological systems of an individual, which ensure the implementation of a

certain activity. The researcher singles out the following components of personal readiness for activity [3] :

- operational - possession of a special set of methods of action, knowledge, certain abilities and skills, together with the possibility of mastering new experience within the limits of a specific activity;

- motivational - a system of motivating properties in relation to a certain activity (cognitive motives, achievement of self-realization);

- socio-psychological - characterizes the level of maturity of the communicative sphere of the individual, as well as the ability to perform collective distributed work, maintain relationships in the team work, the ability to avoid conflicts, especially destructive ones;

- psychophysiological – the readiness of all body systems to act in the chosen direction. Each state of personal readiness for activity, as the author notes, is determined by a combination of various factors that establish levels of personal readiness.

In his works, N. Kobzar understands personal readiness as a mental state, an integrative property of the individual, which has a multi-component structure, which is an important basis for the successful performance of any type of activity, it also acts as a sign of proper professional qualification and the result of one's own purposeful training. This state is based on the assimilation of knowledge and skills, it involves the creation of certain guidelines, relationships, personality traits that will help the future specialist to start confidently and qualitatively, to perform his professional duties, tasks and functions creatively [4].

Psychological readiness includes the individual's readiness to effectively engage in the chosen profession. It involves a complex interplay of cognitive, emotional, and behavioral factors. The psychological readiness of an individual for professional activity can be conditionally divided into the following components:

- professional orientation: readiness for professional training, understanding of the specifics of the field of activity, its requirements and necessary skills;

- professional readiness: the direct process of mastering knowledge and skills within the framework of the profession;

- personal readiness: development of the properties and characteristic features of the personality inherent in the relevant nature of the profession.

The meta-analysis conducted by the researchers M. Richardson, S. Abraham, and R. Bond plays an important role in understanding psychological readiness for professional activity [1]. In their works, the authors investigated the relationship between students' academic performance and various psychological factors. The study revealed an important role of such characteristics as motivation, self-efficacy and self-regulation for the student's success. These characteristics are important components of a person's psychological readiness for professional activity. Accordingly, we can see that a high level of psychological readiness affects successful learning, because the individual is motivated and ready to perceive and process information for the purposes of professional development. This study shows the importance of developing psychological readiness and Soft Skills of the students, not only the formation of theoretical and practical knowledge.

Psychological readiness is the identification of the essence of the properties and state of the individual. Readiness is not only a property or a sign of an individual personality, it is a concentrated indicator of the activity of the essence of the individual, a measure of his professional abilities.

Psychological readiness includes, on the one hand, a stock of professional knowledge, abilities and skills; on the other hand it includes the following personality traits: beliefs, pedagogical abilities, interests, professional memory, thinking, attention, pedagogical focus of thought, work capacity, emotionality, moral potential of the individual, which will ensure the successful performance of professional functions.

Mental processes and properties form the core of readiness. They are the foundation of personality qualities, qualities and psychological properties of the individual, mental features and moral qualities, which are the basis of the attitude of the future specialist to awareness of functions, professional position, optimal methods of activity, correlation of one's abilities with opportunities - characteristics of psychological readiness.

The essence of psychological readiness is the following:

- moral and psychological qualities and capabilities of the individual;
- the relationship between consciousness and behavior, subjectivity and objectivity of consciousness.

The content of psychological readiness consists of the integral characteristics of the individual, which include intellectual, emotional and volitional properties, professional and moral beliefs, needs, habits, knowledge, abilities and skills, pedagogical abilities.

The following components are distinguished in the structure of psychological readiness for pedagogical activity [5]:

- motivational
- orientational;
- cognitive and operative;
- emotional and strong-willed;
- psychophysiological;
- evaluative.

The psychophysiological aspect of psychological readiness consists of confidence in one's own abilities, the desire to complete the work started, the ability to freely control one's own behavior and the behavior of others, professional efficiency, activity and self-regulation, poise and endurance, a dynamic pace of work.

Psychological readiness is the identification of the essence of personality traits and state. Readiness is not only a property or a feature of an individual, it is a concentrated indicator of the activity of the essence of a person, a measure of his or her professional abilities. The content of psychological readiness is made up of the integral characteristics of the individual, including intellectual, emotional and volitional properties, professional and moral beliefs, needs, habits, knowledge, skills and abilities, pedagogical abilities.

References

1. Richardson M, Abraham C, Bond R. Psychological correlates of university students' academic performance: a systematic review and meta-analysis. *Psychol Bull.* 2012 Mar;138(2):353-87. doi: 10.1037/a0026838. PMID: 22352812.
2. Shapar V. B. *Suchasnyi tlumachnyi psykhologichnyi slovnyk* / V. B. Shapar. – Kharkiv: Prapor, 2007. – 640 s.
3. Ігнатюк О. Формування готовності майбутнього інженера до професійного самовдосконалення: теорія і практика : монографія. Харків : НТУ «ХП», 2009. 432 с.
4. Кобзар Н. Готовність майбутніх менеджерів туризму до міжкультурної комунікації та її компоненти. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка.* Луганськ. 2011. № 14 (225). Ч. I. С. 48-52
5. КОКУН О., ПІШКО І., & ЛОЗІНСЬКА Н. (2023). Формування психологічної та психофізіологічної готовності військовослужбовців до виконання завдань за призначенням під час бойового залагодження. *Сучасна медицина, фармація та психологічне здоров'я*, (1(10), 64-71. <https://doi.org/10.32689/2663-0672-2023-1-8>
6. Томчук М. “методологічні засади дослідження та формування психологічної готовності особистості до діяльності”. *Психологія і суспільство*, no. 4(42), Aug. 2017, pp. 41-46, <https://pis.wunu.edu.ua/index.php/uapis/article/view/495>.

SKIDANOVA D., Nationale Technische Universität “Dnipro Polytechnic”,
Dnipro

Sprachliche Betreuung: I.V.Khurtak, Hochschullehrerin, Lehrstuhl für
Übersetzung, Nationale Technische Universität “Dnipro Polytechnik“

Lernen unter realen Bedingungen

Lernen unter realen Bedingungen ist meiner Meinung nach eine der effektivsten Methoden, um Wissen nachhaltig zu erwerben und es erfolgreich in die Praxis umzusetzen. Im Gegensatz zu rein theoretischem Lernen, das oft abstrakt und losgelöst von tatsächlichen Herausforderungen bleibt, bietet das Lernen in echten, realitätsnahen Szenarien die Möglichkeit, Gelerntes unmittelbar anzuwenden und zu vertiefen. Diese Form des Lernens schafft einen klaren Bezug zwischen Theorie und Praxis und sorgt dafür, dass sich das Wissen auf eine Weise festigt, die im Alltag oder im Beruf von hohem Nutzen ist. Um Fremdsprachen zu unterrichten, reicht es nicht aus, nur die Sprache zu kennen. Neben der Beherrschung der pädagogischen Ausbildung ist es notwendig, moderne Trends zu erforschen sowie neue Techniken und Methoden zu erlernen. In diesem Fall wird Ihr Unterricht interessant, abwechslungsreich und produktiv sein. In den letzten Jahrzehnten sind viele innovative Lösungen für das Lernen entstanden, die das Alter, das Niveau und die persönlichen Merkmale der Lernenden berücksichtigen.

Ein entscheidender Vorteil des Lernens unter realen Bedingungen liegt in der Unmittelbarkeit des Feedbacks. Die Ergebnisse der Studie zeigen, dass Online-Lernen

traditionelle Formen unter Anleitung eines Lehrers nicht vollständig ersetzen kann, was sowohl auf psychologische Faktoren als auch auf Faktoren im Zusammenhang mit der Qualität der Bildung zurückzuführen ist. Unter Berücksichtigung der Realitäten der modernen Informationsgesellschaft ist es jedoch notwendig, einen Bildungsprozess aufzubauen, der eine sinnvolle Kombination aus Fern- und Präsenzkursen bietet.

Wenn Lernende ihre Fähigkeiten in realen Situationen testen, erhalten sie direktes und oft unverfälschtes Feedback darüber, ob das, was sie tun, funktioniert oder nicht. Diese Erfahrung lehrt nicht nur die richtige Anwendung von Wissen, sondern auch den Umgang mit Fehlern. Gerade in einer Welt, in der Flexibilität und die Fähigkeit zur Problemlösung immer wichtiger werden, halte ich dies für eine unerlässliche Kompetenz. Der Wert der Bildung liegt in erster Linie in der Bildung der Persönlichkeit einer Person, die über Kompetenzen verfügt. Lernende lernen nicht nur, Wissen zu reproduzieren, sondern es in neuen Kontexten anzuwenden und sich an veränderliche Bedingungen anzupassen.

Trotz aller Vorteile wird Lernen unter realen Bedingungen häufig vernachlässigt, besonders in traditionellen Bildungssystemen. Viele Schulen und Universitäten konzentrieren sich immer noch auf reine Wissensvermittlung, ohne den praktischen Bezug ausreichend zu berücksichtigen. Dies führt oft dazu, dass Absolventen zwar viel theoretisches Wissen haben, jedoch Schwierigkeiten damit haben, dieses in die Praxis umzusetzen. Hier sehe ich einen klaren Handlungsbedarf: Bildung sollte stärker praxisorientiert gestaltet werden, sei es durch Praktika, Projekte oder den Einsatz von Simulationen. Real-World-Learning ist ein Lernansatz, bei dem Bildungseinrichtungen mit Community Partnern und Branchenexperten zusammenarbeiten, um Lernenden in reale, relevante Probleme und Erfahrungen einzubeziehen, die berufliches Wissen und Karrierebereitschaft zu entwickeln.

Insgesamt bin ich der Überzeugung, dass Lernen unter realen Bedingungen nicht nur effektiver ist, sondern auch den Lernprozess spannender und relevanter macht. Es bereitet die Lernenden besser auf die Herausforderungen der echten Welt vor und trägt dazu bei, dass Wissen nicht nur angesammelt, sondern sinnvoll angewendet wird. In einer Zeit, in der die Welt sich ständig verändert und neue Kompetenzen gefragt sind, sollte Lernen praxisnah und realitätsbezogen stattfinden.

Literaturverzeichnis

1. Illeris K. Lernen verstehen: Bedingungen erfolgreichen Lernens. Julius Klinkhardt, 2010. - 268 S.
2. Kammerl R., Unger A. Lernen Unter Entgrenzten Bedingungen: Das Projekt Start in Die nächste Generation. MedienPädagogik: Zeitschrift für Theorie Und Praxis Der Medienbildung 13 (Jahrbuch Medienpädagogik):2017. S.117-32.
<https://www.medienpaed.com/article/view/1014>.

The Effectiveness of Computer-Assisted Language Learning (CALL) **Abstract**

Technological advances of the past decades brought significant changes to the field of education. Computer-Assisted Learning (CAL) as a part of technology-enhanced education created new opportunities and prospects for enriching and improving the teaching and learning process. The integration of Computer-Assisted Learning in language education proposed favorable language learning environments. The opportunities that computer integration in language learning arises and the benefits students receive from Computer-Assisted Language Learning (CALL) implementation are student-centered learning environments, flexible and accessible language learning, creative and enjoyable learning, increased learner autonomy, authentic input, enhanced self-confidence, relevance to digital age education, etc. Most importantly, studies have proven the effectiveness of CALL on the development of students' language skills.

Key words: Computer-Assisted Language Learning (CALL), opportunities, effectiveness, skills

The rapid advancement of information and communication technology (ICT) over the past few decades has ushered in a new era in education. Since the introduction of computers in the 1950s, new opportunities have emerged for both teachers and students in the teaching and learning process. Computer-Assisted Learning (CAL), also known as Computer-Aided Learning, began to take shape in the 1960s. This approach involves using software applications and hardware devices to enhance academic processes for greater efficiency and productivity. CAL is applied across various subjects, including the teaching of foreign languages. Specifically, Computer-Assisted Language Learning (CALL) has been utilized in teaching English as a Second Language (ESL) and English as a Foreign Language (EFL). During the 1970s, CALL underwent significant evolution as extensive research emerged regarding the use of computers to create better language learning environments.

Creating computer-assisted learning environments has sparked a significant shift from teacher-centered instruction to a more student-centered approach. In this context, the focus of teaching moves from the teacher to the students. The teacher in a CALL environment acts as a facilitator, providing students with the tools they need to acquire knowledge. As a result, students become active participants in their own learning processes.

CALL has made language learning more flexible, accessible, and advanced. Internet resources offer unique opportunities for teachers to create or modify teaching materials, design various activities for students, provide supplemental resources, and promote extracurricular study beyond the classroom. Additionally, CALL benefits students across all three learning styles: visual, auditory, and kinesthetic.

Computer-Assisted Language Learning provides engaging, creative, and enjoyable ways for language acquisition. It replaces the monotonous and tedious

approaches often found in traditional language teaching. Utilizing multimedia resources - such as text, audio, and video - stimulates student interest and enhances their intrinsic motivation to learn a language.

CALL also increases the use of authentic materials in teaching. Computers as educational aids help to provide authentic input to learners. The internet facilitates quick and easy access to authentic resources in the target language. Integrating media into language learning brings 'a slice of real life into the classroom' (Barani, 2011, p. 4060).

Computer-Assisted Language Learning environments promote learner autonomy, enabling students to become less dependent on teachers and take ownership of their own learning. These environments encourage students to take responsibility for their educational journeys.

CALL also addresses the needs of 21st-century learners. According to Tosun, Suçsuz, and Yigit (2006), CALL 'gives the students concrete experiences similar to real life' (p. 47). Similarly, Tafazoli and Golshan (2014) argue that CALL fosters 'real-life skill building' (p. 34). Moreover, scholars assert that CALL environments enhance students' self-confidence. The integration of technology in education cultivates academic courage in students, ultimately leading to improved performance, educational achievements, and intellectual success.

A great deal of research has been carried out to explore the efficiency of Computer-Assisted Language Learning on foreign language acquisition. Researchers have studied the effect of CALL on the development of language skills. Some studies (e.g., Enayati & Gilakjani, 2020; Nejati, Jahangiri, & Salehi, 2018) prove the effectiveness of CALL on the vocabulary achievement of EFL learners. Other studies (e.g., Al-Seghayer, 2016; Bhatti, 2013) show the efficiency of CALL on the reading skills of EFL learners. There are also studies (e.g., Mousazadeh, Hassaskhah, & Zafarghandi, 2018; Rahimi, Jahangard, & Norouzizadeh, 2020) confirming the positive influence of CALL on EFL learners' writing skills. Besides, the development of the listening skills of learners in an EFL context is affirmed to be effective by CALL (in the studies by Ghalami, Nobar, & Ahangari, 2012; Meihami, Meihami, & Varmaghani, 2013). CALL also demonstrated effectiveness on the pronunciation skills of students learning English as a Foreign Language (e.g., in the studies by Rahnavard & Mashhadi, 2017; Talebi & Teimoury, 2013).

Plenty of research has been conducted to explore students' attitudes towards Computer-Assisted Language Learning. The studies (e.g., Afshari, et al., 2013; Rahimi, Jahangard, & Norouzizadeh, 2020) evidence that students have highly positive attitudes and stances towards technology application in their language learning process.

Conclusion

Computer-Assisted Language Learning responds to the needs of 21st-century learners. Computer-Assisted Language Learning creates a student-centered learning environment, facilitates active learning, promotes learner autonomy, and enhances students' self-confidence. CALL offers interesting, creative, attractive, and enjoyable ways to acquire a language. It replaces the monotonous and tedious way of language teaching. Computers as educational aids help to provide authentic input to learners. CALL is proven to be effective in the development of students' language skills,

particularly pronunciation skills, vocabulary skills, reading, listening, and writing skills. Studies have also revealed students' positive attitudes and outlooks towards Computer-Assisted Language Learning experience.

References

1. Afshari, M., Ghavifekr, S., Siraj, S., & Jing, D. (2013). Students' attitudes towards computer-assisted language learning. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 103, 852-859.
2. Al-Seghayer, K. (2016). ESL/EFL instructors' perceptions of the importance of computer-assisted reading in L2 reading instruction. *Theory and Practice in Language Studies*, 6(9), 1753-1761.
3. Barani, G. (2011). The relationship between computer assisted language learning (CALL) and listening skill of Iranian EFL learners. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 15, 4059-4063.
4. Bhatti, T.M. (2013). Teaching reading through computer-assisted language learning. *TESL-EJ*, 17(2), 1-11.
5. Enayati, F., & Gilakjani, A.P. (2020). The impact of computer assisted language learning (CALL) on improving intermediate EFL learners' vocabulary learning. *International Journal of Language Education*, 4(2), 96-112.
6. Ghalami Nobar, A., & Ahangari, S. (2012). The impact of computer assisted language learning on Iranian EFL learners' task-based listening skill and motivation. *Journal of Academic and Applied Studies*, 2(1), 39-61.
7. Meihami, H., Meihami, B., & Varmaghani, Z. (2013). The effect of computer-assisted language learning on Iranian EFL students listening comprehension. *International Letters of Social and Humanistic Sciences*, 11, 57-65.
8. Mousazadeh, Z., Hassaskhah, J., & Zafarghandi, A. M. (2018). The effects of computer assisted mediating prompts on EFL learners' writing ability. *International Journal of Education and Literacy Studies*, 6(1), 64-71.
9. Nejati, E., Jahangiri, A., & Salehi, M.R. (2018). The effect of using computer-assisted language learning (CALL) on Iranian EFL learners' vocabulary learning: An experimental study. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 13(2), 351-362.
10. Rahimi, A., Jahangard, A., & Norouzizadeh, M. (2020). Students' attitudes towards computer-assisted language learning and its effect on their EFL writing. *International Journal of Learning and Teaching*, 12(3), 144-152.
11. Rahnavard, F., & Mashhadi, H.D. (2017). The impact of computer-assisted language learning (CALL)/Web-based instruction on improving EFL learners' pronunciation ability. *International Journal of Research in English Education*, 2(1), 49-57.
12. Tafazoli, D., & Golshan, N. (2014). Review of computer-assisted language learning: History, merits & barriers. *International Journal of Language and Linguistics*, 2(5-1), 32-38.

13. Talebi, F., & Teimoury, N. (2013). The effect of computer-assisted language learning on improving EFL learners' pronunciation ability. *World Journal of English*, 3(3), 52-56.
14. Tosun, N., Suçsuz, N., & Yigit, B. (2006). The effect of computer assisted and computer-based teaching methods on computer course success and computer using attitudes of students. *Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET*, 5(3), 46-53.

БСЛОВА Д., Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця.

Науковий керівник: Шульга Г.Б., кандидат педагогічних наук, доцент, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця.

ВПЛИВ РІВНЯ МІЖОСОБИСТІСНОЇ ДОВІРИ НА РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ В ОСІБ РАНЬОГО ЮНАЦЬКОГО ВІКУ

Abstract. The article presents the results of an empirical study on the impact of interpersonal trust on resilience in adolescents. It is empirically confirmed that developed interpersonal trust in early adolescence plays a key role in forming resilience. Adolescents who feel support and trust their close ones demonstrate greater emotional stability and self-confidence, along with an enhanced ability to adapt in uncertain situations. We believe that interpersonal trust plays a significant role in the development of resilience in adolescents.

Key words: adolescence, interpersonal trust, resilience, uncertain situations.

Постановка проблеми. Сучасний стан суспільства можна охарактеризувати як кризовий. Як наслідок, збереження психологічного здоров'я, особливо для тих, хто перебуває або перебував у травматичних чи хронічно стресових ситуаціях, стає проблемою, і виникає нагальна потреба у цілеспрямованих, поглиблених дослідженнях умов збереження психологічної стійкості, життєстійкості та резистентності. Їх вираженість у ранній юності, коли настає період відносної психологічної стабільності, після вкрай вразливого підліткового віку, проявляється у формуванні чіткого бачення світу і життя та ставлення до нього.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Період від 15 до 18 років відомий як ранній юнацький вік. Ранній юнацький вік – це період зростання впевненості в собі та здатності проявляти і зберігати індивідуальність. Найбільш важливим розвитком психіки в цей період є формування світогляду і переконань, самосвідомості та ідеалів. У молодих людей часто посилюється переживання самотності. Внутрішній світ юнаків дуже складний і крихкий, тому дуже важливо щоб людина мала розуміння щодо своєї здатності до позитивної психологічної адаптації до несприятливих ситуацій, розвитку стресостійкості та резильєнтності [4].

Науковець М. Раттер визначив резильєнтність як динамічну концепцію, яка відбувається в результаті взаємодії між факторами ризику та захисними факторами, і ця потужна структура змінює вплив негативних подій у житті на людину. Захисні фактори служать буфером проти труднощів, а саме описують ситуації, які пом'якшують, зменшують або усувають ризик або вплив труднощів і розвивають здорову адаптацію та компетенції особистості, як вважав А. Мастен [1].

Одним з факторів резильєнтності в ранньому юнацькому віці є підтримка близьких людей і довіра до них. Довіра – це віра у свої сили, власну значущість, цінність, повага до себе, бажання пошуку опори, підтримки в самій собі. Довіра важлива для налагодження та розвитку міжособистісних відносин, оскільки є механізмом, що сприяє входженню в нове середовище, формуванню позитивних взаємостосунків, що особливо важливе для осіб раннього юнацького віку [3]. Довіра та недовіра є фундаментальними установками, які визначають подальший розвиток усіх інших видів ставлень особистості до світу, до себе та інших [2].

Метою статті є емпіричне виявлення особливостей впливу рівня міжособистісної довіри на резильєнтність в осіб раннього юнацького віку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для того, щоб визначити особливості впливу резильєнтності на рівень міжособистісної довіри в осіб раннього віку, ми провели емпіричне дослідження. Воно проводилося на базі Новоодеського ліцею №1 та Новоодеського ліцею №2 м. Нова Одеса Миколаївської області. До вибірки були залучені 60 учнів 10-11 класів, від 15 до 18 років, обох статей (27 хлопців та 33 дівчини). Дослідження було проведено за допомогою таких методик: «Шкала міжособистісної довіри» Дж. Роттера, «Шкала стресостійкості (резильєнтності) К. Коннора-Дж. Девідсона-10», опитувальник «Копінг-стратегії», Р. Лазарус. Обробка отриманих результатів здійснювалася за допомогою коефіцієнта кореляції Пірсона, за допомогою програми SPSS 16.

Тенденцією вибірки хлопців є домінування середнього рівня міжособистісної довіри (45%), у вибірці дівчат констатуємо переважання низького рівня довіри (42%). Отримані результати свідчать, що молоді люди двох груп вибірково обирають людей, яким будуть довіряти. Хлопцям притаманна тенденція прийняття відповідальності (63%), натомість у дівчат цей показник вищий і становить 82%. Водночас особи раннього юнацького віку намагаються власні проблеми вирішувати самі, з мінімальною допомогою від інших людей, що свідчать результати у хлопців – 41%, а дівчат – 66%. Констатовано високий рівень резильєнтності (дівчата 67%, хлопці 45%), що свідчить про здатність досліджуваних долати труднощі та адаптуватися до життєвих викликів, опановувати стрес на задовільному рівні.

У вибірці хлопців ми визначили наступні кореляційні плеяди: «міжособистісна довіра» зі шкалами «дистанціювання» ($r = - 0,479$, $p < 0,05$), «конфронтаційний копінг» ($r = - 0,400$, $p < 0,05$), «втеча-унікнення» ($r = 0,399$, $p < 0,05$) та «прийняття відповідальності» ($r = 0,396$, $p < 0,05$). Отже, міжособистісна довіра сприяє використанню конструктивних копінг-стратегій та знижує

дистанціювання; спонукає до вирішення проблем через діалог, пошук підтримки, позитивних міжособистісних стосунків, знаходження компромісу; зміцнює віру у підтримку значимих дорослих у складних ситуаціях, що допомагає розвитку здатності приймати відповідальність за власні дії.

У вибірці дівчат параметр «міжособистісна довіра» має позитивну кореляцію зі шкалою «планування вирішення проблеми» ($r=0,387$, $p<0,05$), що свідчить про їх упевненість, оскільки вони спроможні відкрито обговорювати свої проблеми, разом з іншими розробляти плани для їх рішення. Впевненість, що значимі дорослі їм можуть допомогти порадою та діями, знижує рівень тривоги у ситуації невизначеності.

Висновки. Узагальнюючи результати проведеного дослідження, ми зродили висновок, що розвинута міжособистісна довіра в осіб раннього юнацького віку відіграє ключову роль у формуванні психологічного здоров'я осіб цього віку, їх резильєнтності, та їх здатності ефективно справлятися зі життєвими труднощами. Особи юнацького віку, які відчувають підтримку та довіряють близьким, демонструють більшу емоційну стійкість та впевненість у своїх силах, підвищену здатність адаптації у ситуації невизначеності. Ми вважаємо, що міжособистісна довіра відіграє значну роль в розвитку резильєнтності осіб юнацького віку. Перспективою подальших досліджень вважаємо дослідження особливостей резильєнтності осіб юнацького віку з адаптивними та дезадаптивними копінгамі реагування.

Список використаних джерел

1. Балахтар К. С. Резильєнтність викладача ЗВО в умовах військового стану. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка. Психологія: збірник наукових праць*. Київ : Національний авіаційний університет, 2022. Вип. 1 (20). С. 55-62.
2. Коломієць Л.І., Шульга Г.Б. Особливості прояву довіри до себе у майбутніх психологів на етапі професійного навчання у закладі вищої освіти. *Науковий журнал «Габітус»*, 2023, Випуск 55, с. 99-104 <http://habitus.od.ua/journals/2023/55-2023/17.pdf>
3. Коломієць Л.І., Шульга Г.Б. Features of the relationship of self-actualization and trust in young people. «PERSONALITY AND ENVIRONMENTAL ISSUES», 2023. Vol. 2. №5. P. 45-53. [https://doi.org/10.31652/2786-6033-2023-3\(5\)45-53](https://doi.org/10.31652/2786-6033-2023-3(5)45-53)
4. Чиханцова О.А, Розвиток резильєнтності особистості в ситуаціях невизначеності. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Психологія*. 2023. Т. 34(73), № 1. С. 35-40.

БУСС М., Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Науковий керівник: В.І. Луценко, к.пед.н., доцент, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Есе як вид роботи з розвитку писемного мовлення в учнів старшої школи

В умовах сучасних вимог учні освітніх закладів повинні опанувати глибокі теоретичні знання, сформувати стійкі навички та вміння, а також розвинути творчі здібності, критичне мислення та вміння продуктивно спілкуватися. Здатність створювати тексти (як усні, так і письмові) свідчить про мовну культуру особистості, її моральність, а також внутрішню та зовнішню гармонію.

Дослідники звертають особливу увагу на застосування методів роботи з текстом, які мають універсальний та інтеграційний характер, у мовній освіті. Одним із таких методів є використання есе, що вважається ефективним засобом для формування мовленнєвих і ключових компетентностей на різних етапах уроку української мови. Це питання детально досліджується в роботах таких науковців, як Н. Голуб, О. Горошкіна, Т. Донченко, І. Дроздова, С. Караман, О. Кучерук, К. Климова, О. Любашенко, Л. Мамчур, В. Мельничайко, Л. Паламар, К. Плиско, Г. Шелехова та інших.

Написання творів є одним із найскладніших завдань. Не кожен легко може формулювати власні думки, особливо у випадку текстів-роздумів, де важливо логічно викласти всі аргументи та чітко висловити свою позицію, щоб вона була зрозумілою. Досить ефективним методом контролю та перевірки знань, який активно стимулює потенціал учнів, є есе.

У «Інструктивно-методичних рекомендаціях щодо викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2023/2024 навчальному році» есе визначається як самостійна творча письмова робота, ознакою якої є особистісний характер сприймання проблеми та її осмислення, невеликий обсяг, вільна композиція, невимушеність та емоційність викладу. Також там запропоновані для здобувачів освіти два види есе: вільне і формальне [2].

Висхідний інтерес до есе у лінгводидактиці пояснюється не лише євроінтеграцією сучасної освіти, а й тим, що цей вид роботи уможливорює реалізацію дитиноцентричного підходу в навчанні завдяки «вільній природі» його жанрових ознак. Есе дає учням можливість висловити свої ідеї, не будучи обмеженими структурою, змістом чи стилем. Ці переваги, на нашу думку, є унікальними серед творчих письмових робіт у шкільній освіті.

Есе передбачає вираження автором своєї думки, суб'єктивної оцінки про предмет міркування і надання можливості для творчого висвітлення матеріалу. Учні навчаються орієнтуватися в інформаційному потоці, виділяти головне, систематизувати й критично аналізувати дані, виявляти взаємозв'язки між соціальними явищами та робити висновки. Важливо, що есе дозволяє поєднувати теоретичні знання з актуальними проблемами, що значно підвищує інтерес учнів до навчального процесу.

Структура есе визначається вимогами: ідея автора щодо проблеми подається у вигляді короткої тези; за тезою йде аргументація, оскільки ідея має бути підкріплена доказами. Так есе набуває кільцевої структури [3, с. 21]:

– вступ – обґрунтування вибору теми есе (важливо правильно сформулювати питання, на яке учні мають намір відповісти в ході свого дослідження);

– основна частина – виклад теоретичного підґрунтя обраної проблеми та основного питання (тут учні розвивають аргументацію та аналіз і обґрунтовують їх на основі даних, аргументів і власної думки);

– висновок – узагальнення теми (підсумовує викладений матеріал або підсилює сенс і значення того, що було сказано в основній частині).

Учителі-словесники визначають есе з трьох позицій: «розвиток умінь і навичок – їх удосконалення – засіб перевірки рівня їх засвоєння» [1, с. 49].

Використання есе в навчальному процесі сприяє формуванню більш чіткого і компетентного мислення, допомагає вибудовувати думки в логічній послідовності, установлювати причинно-наслідкові зв'язки, вчить вільно володіти необхідними термінами та поняттями, розкриває глибину засвоєного матеріалу, вчить використовувати необхідні аргументи, приклади та цитати на відповідні теми.

У процесі підготовки учнів до написання есе використовується проблемний метод, який акцентований на стимулюванні навчальної діяльності. Матеріал подається на заняттях за допомогою завдань різного рівня складності.

«Сутність методики полягає у створенні комплексу методів і прийомів для активізації особистісного досвіду в процесі підготовки учнів до написання твору в жанрі есе. Методологічним підґрунтям навчання школярів твору в жанрі есе є системно-діяльнісний підхід, який передбачає такі принципи: безперервність, діяльність, цілісність, психологічна комфортність, варіативність, творчість» [3, с. 20].

Отже, есе є ефективним інструментом у формуванні мовних і ключових компетентностей учнів. Воно розвиває критичне мислення, вміння логічно викладати думки та аналізувати інформацію. Завдяки своїй гнучкості, есе інтегрує теоретичні знання з актуальними проблемами, що підвищує навчальну мотивацію учнів і дозволяє глибше засвоювати матеріал.

Список використаних джерел

1. Груба Т. Л. Жанр есе у лінгводидактичному вимірі. *Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ*. 2014. № 2. С. 45–51. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppog_2014_2_9 (дата звернення: 13.10.2024).

2. Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2023/2024 навчальному році. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2023/09/12/IMR-2023-2024-Ukr.mova.12.09.2023.pdf> (дата звернення: 13.10.2024).

3. Поліщук І. М. Методика навчання написання есе в старшій школі. *Пріоритети філологічної освіти*. 2023. № 11. С. 19–22. URL: https://rshu.edu.ua/images/nauka/05_mnppmk/konf_pfo_25042023_zb.pdf (дата звернення: 13.10.2024).

ДІДОРА В., НТУ «Дніпровська політехніка», м. Дніпро
Науковий керівник: В.І. Луценко, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філології та мовної комунікації НТУ «Дніпровська політехніка»

Гра як ефективний метод навчання на уроках української мови в основній (базовій) школі

Сучасна концепція мовної освіти апріорно антропоцентрична: у наш час надаються переваги особистісно орієнтованому підходу до навчання, диспутам, груповій роботі, рольовій грі, керованим дослідженням тощо. Дослідження вчених-педагогів свідчать, що зазначені методи навчання успішніше формують спеціальні навички та загальнонавчальні способи розумових дій. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, проведення дискусій, спільне вирішення проблеми на основі аналізу відповідної ситуації. Ігровий матеріал забезпечує школярам усебічний розвиток мовлення в умовах наближених до реальних.

Розвиток активних методів навчання розглядається в працях вітчизняних і зарубіжних дослідників (Дженні Д. Стилл, Кертіс С. Мередит, Чарлз Темпл, Стотт Уолтер, Кричевський Р., Груздинська Е., Кругликова В., Привалова Г., Панфілова А., Ісаєва З., Минбаєва А., Садвакасова З., Наумова Ю., Омарова В., Бутенко І. Паніна Т., Пометун О., Сурмін Ю., Смірнов С., Якупов Я. та ін.).

Привертають увагу спроби О. Пометун розмежувати активні й інтерактивні методи навчання. Дослідниця актуалізує проблему методів навчання крізь призму компетентнісного підходу: «У свідомість українських вчителів поступово через публікації останнього часу й через систему додаткової освіти закладається думка, що саме активні методи навчання створюють необхідні умови як для становлення й розвитку компетентностей учнів, так і для розвитку й виховання активних громадян з відповідною системою цінностей [4, с. 10]».

Зазначимо, що проблема розроблення й впровадження методів активного навчання представлена в різних галузях наукових знань і досліджена багатьма педагогами і психологами, але застосування їх у методиці належно не досліджено. У методичній літературі бракує чуткої класифікації сучасних методів, іноваційність багатьох із них виявляється в назві, а не в змістовому наповненні.

Для розв'язання означених завдань, усунення названих недоліків необхідно проводити постійний пошук найбільш ефективних методів і впроваджувати їх у практику навчання української мови.

Мета роботи – обґрунтувати доцільність впровадження в практику навчання мови методу гри в навчанні активної діалогічної взаємодії, з'ясувати особливості й можливості реалізації цього методу на уроках української мови в основній школі.

Перебудова шкільної освіти докорінно змінила розуміння мети навчального процесу і засобів досягнення її. Метою навчання стають не знання самі по собі, а підготовка учнів до конкретних видів діяльності, що впливає на організацію навчального процесу, його форми й методи [5, с. 1].

У працях науковців (Бондаренко В., Вашуленко М., Савченко О.) гра трактується як засіб цілеспрямованого керівництва учителем розумовою діяльністю учнів, формування в них пізнавального інтересу. Гра, як практична діяльність удосконалює психічні процеси, сприяє формуванню інтелектуальної й мотиваційної сфер, дає змогу пізнавати навколишній світ. Зазначимо, що гра – це основа розвитку життєвого досвіду дитини, її фізичних, розумових і духовних здібностей, діяльність, засобами якої активізується процес пізнання нового і невідомого. Це означає, що такий вид діяльності може здійснюватися не лише в процесі навчання, а й тоді, коли діти розважаються. Проблема застосування ділової гри є актуальною для навчання на уроках в основній школі. С. Воробйова трактує ігрову діяльність як різновид активної діяльності дітей в процесі якої вони оволодівають суспільними функціями, стосунками й рідною мовою як засобом спілкування між людьми [3, с. 46-48]. Слід зазначити, що навчально-ігрова діяльність, яка передбачає мовну гру (гру слів) для вербального самовираження, використання логічних, рольових ігор, є однією з важливих умов розвитку в школярів інтересу до мови, формування комунікативних здібностей, зацікавлення навчальним предметом, сприяє емоційній та інтелектуальній активності, що позитивно впливає на засвоєння тематичного матеріалу.

Види робіт, які наближають заняття до природних умов мовленнєвої діяльності: це ситуативні вправи, ігри (імітаційні, ділові, рольові, командні сюжетні, ігри-вправи тощо), взаємоопитування в парах, творчі роботи різних форм і тематики. Ігри – один з найактивніших методів навчання мові, який забезпечує розвиток українського мовлення, формування й вдосконалення умінь і навичок комунікації українською мовою в різноманітних близьких до реальних ситуаціях, підвищенню зацікавленості студентів у вивченні української мови. Викладач у грі може бути центром гри, її керівником і режисером; виконувати функції одного з гравців; бути стороннім спостерігачем.

Приклади ігор на заняттях з української мови. Гра «Мікрофон») доцільно використати на етапі цілевизначення та планування заняття після оголошення теми й вступного слова викладача: «Скажіть, чо гови очікуєте від заняття, зважаючи на його тему. Ручка чи олівець виконуватимуть роль уявного мікрофона. Слово надається тільки тому, хто отримує цей уявний мікрофон. Ваші відповіді мають бути лаконічними і швидкими, вони не коментуються й не оцінюються».

Гра «Знайди пару» найчастіше практикується на етапах узагальнення й систематизації вивченого матеріалу, повторення на початку уроку та як орфографічно розминку. Цінність гри «Знайди пару» в тому, що вона

вимагає від учнів застосування багатьох правил. На дошці або на екрані в колонку записано слова. Наприклад, синоніми – власне українські й запозичені слова. Учні читають слова, з'єднують стрілочками, пояснюють, обґрунтовують, чому підібрано саме слово в парі.

Гра «Змагання». За п'ять хвилин написати якомога більше прикладів до вивченої теми, створити словниковий диктант, який потім напише студентська група. Наприклад: «Правопис слів іншомовного походження». Можна дати завдання укласти тематичний словничок («Ділова телефонна бесіда»). Чим ближча ігрова діяльність студентів до реальної ситуації, тим вища її навчально-пізнавальна ефективність.

Ігрова модель навчання покликана реалізовувати основну дидактичну мету, допомагати розвивати творчу уяву; надавати можливість зростанню навичок співробітництва в соціальному аспекті; надавати можливість висловлювати свої думки.

Найбільш поширеними з інтерактивних ігор є моделюючі. Кожна така гра відбувається за певною схемою: студенти «вводяться» в ситуацію, на основі якої вони отримують нове завдання й виконують відповідні ролі. Після завершення сценарію – обговорення, рефлексія того, що відбулося, усвідомлення школярами отриманого досвіду на теоретичному рівні. Ситуативно-моделюючі завдання на заняттях з української мови відіграють важливу роль у процесі формування комунікативних умінь учнів, навичок культурного спілкування.

Отже, при застосуванні інтерактивних ігор виграє весь навчально-виховний процес, бо вони дають можливість залучити кожного учасника до обговорення проблеми. Учні набувають навичок співпраці, колективного пошуку рішень, беруть активну участь у навчанні та передачі своїх знань іншим людям. Досягається головна мета інтерактивного навчання: «Те, що я чую, я забуваю. Те, що я бачу й чую, я трохи пам'ятаю. Те, що я чую, бачу й обговорюю, я починаю розуміти. Коли я чую, бачу, обговорюю й роблю, я набуваю знань і навичок. Коли я передаю знання іншим, я стаю майстром».

Список використаних джерел

1. Ампілогова Л. Інтерактивні технології. *Завуч*. 2004. № 30. С. 13–15.
2. Васильєва Н. Застосування інтерактивних методів навчання на уроках предметів гуманітарного циклу. *Управління школою*. 2005. № 34. С. 18–22.
3. Воробйова С. Дидактична гра в процесі навчання. *Рідна школа*. 2002. № 10. С. 46–48.
4. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: науково-методичний посібник / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко; за ред. О. І. Пометун. Київ, 2004. 192 с.
5. Куликова О. Активні методи навчання у підготовці фахівців книгознавчого профілю. *Вісник книжкової палати*. 2014. Вип. № 14. С. 1–5.
6. Когут О. І. Інтерактивні технології навчання. Тернопіль: Астон, 2005. 203 с.

7. Пехота О. М., Кіктенко А. З., Любарська О. М. Освітні технології: навч.-метод. посібн. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська ін.; за заг. ред. О. М. Пехоти. Київ, 2002. 255 с.

ЗІНЕНКО Н., Національно-технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Науковий керівник: Луценко В.І., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філології та мовної комунікації НТУ «Дніпровська політехніка»

Есе як вид роботи з розвитку писемного мовлення

Індивідуальність, самостійність, вираження свого «я» – це актуальні сьогодні поняття. Написання есе учнями є необхідним, бо мобілізує інтелектуальні і розумові можливості, акцентує увагу на індивідуальних роздумах, розкриває глибину думки, заглиблює у поняття «природність». Тобто, есе – це розумовий тренінг високої інтенсивності. Саме есе є тим дієвим різновидом творчої роботи на уроках української мови та літератури, який розкриває здібності та можливості кожного учня.

Писати есе надзвичайно корисно, оскільки це дає автору змогу навчитися чітко і грамотно формулювати думки, структурувати інформацію, використовувати основні категорії аналізу, виділяти причинно-наслідкові зв'язки, ілюструвати поняття відповідними прикладами, аргументувати тези, опановувати науковий стиль письма. Есе – це самостійна письмова реферативно-аналітична праця, що висвітлює сучасний стан конкретної проблеми і містить відповідь на запитання про перспективи та можливі способи її розв'язання.

Сучасні стандарти освіти вимагають від випускників навчальних закладів не лише знань конкретної дисципліни, а й володіння міжпредметними і міждисциплінарними знаннями.

Написання есе є вимогою багатьох освітніх програм. Гарно написане есе допомагає автору продемонструвати його вільне володіння темою, бачення з різних боків та готовність показати читачу невичерпний, але багатогранний погляд на явище, що спонукало його до роздумів.

Метою цієї розвідки є виявлення та аналіз ролі есе як жанру письмової роботи у формуванні писемного мовлення здобувачів освіти. Ми маємо на меті дослідити, як створення есе сприяє розвитку критичного мислення, творчих здібностей та комунікативних навичок учнів, а також визначити ефективні методи використання цього виду роботи в освітньому процесі.

Постановка проблеми та актуальність дослідження. Актуальність теми зумовлена сучасними вимогами до розвитку в здобувачів освіти мовленнєвих компетентностей, які є невід'ємною частиною успішної комунікації та самовираження у суспільстві. В умовах зростання значення особистісного підходу в освіті, есе виступає як інструмент, що дозволяє учням не лише вдосконалювати навички письма, але й розвивати здатність до аналітичного та

критичного мислення. У зв'язку з цим, поширення есе як методу навчання стає актуальним і необхідним для підвищення результативності навчального процесу в закладах освіти.

Виклад основного матеріалу. У сучасній освітній системі ефективність формування навичок писемного мовлення напряму залежить від методів, що використовуються в навчанні. Одним із таких методів є есе – жанр, який поєднує в собі індивідуальність вираження думок, аналітичну роботу та творчий підхід до формулювання ідей.

Як зазначено у літературознавчому словнику, есе – це «невеликий за обсягом прозовий твір, що має довільну композицію і висловлює індивідуальні думки та враження з конкретного приводу чи питання і не претендує на вичерпне і визначальне трактування теми»[1]. Есе може містити елементи наукового, публіцистичного чи художнього стилю, але основною його ознакою є особистий характер викладу.

Роль есе у розвитку писемного мовлення:

1. *Розвиток комунікативної компетентності.* Комунікативна компетентність є важливою складовою навчального процесу, оскільки передбачає здатність використовувати мову для ефективного спілкування. Під час написання есе учні вчаться формулювати свої думки чітко, логічно та відповідно до мовних норм. Це включає правильне використання лексики, граматики, стилістики, а також вміння будувати тексти різної складності.

2. *Формування критичного мислення.* Написання есе вимагає від здобувачів освіти здатності до аналізу та критичної оцінки інформації. Учень має вміти побачити різні аспекти теми, визначити головні питання, зважити аргументи і контраргументи, сформулювати обґрунтовані висновки. Це розвиває критичне мислення – здатність ставити під сумнів певні судження та формувати власну позицію. Есе як форма письмової роботи дозволяє автору не лише передавати знання, а й стимулює учнів до саморефлексії та формування особистої системи поглядів.

3. *Творча самореалізація.* Однією з найбільших переваг есе є його здатність сприяти творчій самореалізації здобувачів освіти. На відміну від стандартних типових академічних завдань, що вимагають суворого та чіткого дотримання правил, есе надає можливість експериментувати з формою, стилем та, в першу чергу, змістом. Це створює простір для творчих пошуків та вираження індивідуальності.

Для ефективного використання есе як інструменту розвитку писемного мовлення важливо дотримуватися певної методики роботи. Основні етапи написання есе включають:

1. *Вибір теми.* Тематика есе має бути не лише цікавою для учнів, але й такою, що стимулює активні роздуми та творчий підхід. Викладачам варто пропонувати здобувачам освіти теми, що дозволяють вільно висловлювати свої точки зору і формулювати власні судження.

2. *Планування.* Учні необхідно навчати структурувати свої думки. Для цього важливо попередньо скласти план. Без цього етапу текст буде не до кінця продуманим, а тема та ідея твору не будуть чітко окреслені.

3. *Пошук інформації та аналіз літератури.* Здобувачів освіти слід навчити ефективно працювати з інформацією, знаходити надійні джерела та досліджувати їх.

4. *Написання есе.* На цьому етапі учні безпосередньо працюють над текстом, звертаючи увагу на логіку викладу, аргументацію та стиль.

5. *Рефлексія та редагування.* Останнім етапом є самостійний аналіз власного твору. Учні перевіряють свої есе, вносять корективи щодо граматики, змісту та структури.

6. *Оцінювання та зворотний зв'язок.* Оцінювання есе має базуватися на кількох критеріях: логічність та структурованість тексту, точність формулювань та відповідність мовним нормам, оригінальність ідей та вміння аргументувати свою позицію, творчий підхід та використання стилістичних засобів. Обов'язковим є надання детального зворотного зв'язку для того, щоб здобувачі освіти могли врахувати свої помилки та працювати над їх виправленням.

Есе можна використовувати в різних формах навчальної діяльності. Наприклад, написання індивідуального есе дозволяє учням зосередитися на розвитку власних роздумів та суджень, тоді як робота в групі може стимулювати обмін ідеями та спільний аналіз проблеми. Викладачі також можуть застосовувати есе-дискусії, де учні пишуть короткі твори на основі попередньої дискусії в класі, або есе-аналізи текстів чи літературних творів.

Висновки. Отже, есе як вид роботи з розвитку писемного мовлення має суттєве значення для формування мовленнєвої компетенції сучасних здобувачів освіти. Використання цього жанру в освітньому процесі та грамотна методика роботи з есе сприяє розвитку критичного мислення, творчого самовираження та комунікативних навичок, допомагаючи учням не лише засвоювати мовні норми, але й формувати індивідуальний стиль письма та розвивати особистісні якості.

Список використаних джерел

1. Літературознавчий словник-довідник / уклад. Р.Т. Гром'як, Ю.І. Ковалів та ін. Київ : Академія, 1997. 752 с.

КОСЕНКО І., Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Науковий керівник: В. І. Луценко, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філології та мовної комунікації, Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»

Вербальні й невербальні засоби формування соціального інтелекту учнів старших класів на уроках української мови

Дослідження присвячене вербальним і невербальним засобам формування соціального інтелекту учнів старших класів на уроках української мови. У роботі

розглядається, як мовленнєві вправи можуть сприяти покращенню здатності учнів розуміти соціальні сигнали, емоції та міжособистісні відносини. Особливу увагу приділено ролі невербальної комунікації, такої як жести, вираз обличчя та мова тіла, у формуванні соціального інтелекту. Комбінація вербальних і невербальних засобів у навчальному процесі вважається важливою для всебічного розвитку соціальних навичок учнів, необхідних для ефективного спілкування та соціальної адаптації.

Формування соціального інтелекту старшокласників є важливою складовою їхнього навчально-виховного процесу, оскільки цей вид інтелекту відповідає за вміння розуміти та ефективно взаємодіяти з іншими людьми. На уроках української мови соціальний інтелект може розвиватися через застосування вербальних і невербальних засобів комунікації. Проблема полягає в недостатньому розумінні того, як ці засоби можна ефективно інтегрувати у навчальний процес для розвитку навичок спілкування та міжособистісних відносин у старшокласників.

Вербальні й невербальні засоби комунікації є основними елементами формування соціального інтелекту, що допомагають старшокласникам успішно взаємодіяти в різних соціальних ситуаціях. На уроках української мови ці засоби можуть бути ефективно застосовані для розвитку комунікативних та міжособистісних навичок, що є важливою частиною соціальної адаптації. З огляду на сучасні виклики освіти, зокрема цифрову трансформацію та необхідність інтеграції м'яких навичок (soft skills), увага до вербальних і невербальних способів комунікації стає критично важливою [3]. Вербальні засоби комунікації в процесі навчання є традиційними й загальноприйнятими інструментами. До них належать усі види мовної взаємодії: дискусії, монологи, діалоги, аналіз та інтерпретація текстів. Вони сприяють розвитку когнітивних процесів учнів і допомагають їм усвідомлювати різні соціальні ролі, позиції та цінності, які закріплюються в українській мові. Під час обговорення літературних текстів чи актуальних соціальних питань, учні здобувають здатність краще розуміти різні соціальні сигнали й контексти, які є частиною міжособистісної взаємодії [2].

Однією з ключових вербальних технік, що сприяє розвитку соціального інтелекту, є дискусія. У процесі дискусій учні вчаться висловлювати свою думку, враховуючи точки зору інших, розвиваючи навички активного слухання та аргументації. Цей процес сприяє розширенню їхнього соціального інтелекту, адже вони повинні виявляти емоції, позиції й мотиви співрозмовників, а також враховувати контекст ситуації. Наприклад, під час обговорення творів української літератури або соціальних проблем, таких як моральні дилеми, учні аналізують персонажів, що допомагає їм проектувати власні думки на реальні соціальні ситуації.

Також важливим є залучення учнів до ролевих ігор на уроках мови, де вони можуть застосовувати отримані знання в змодельованих ситуаціях, наприклад, в ролі персонажів літературних творів або соціальних діячів. Це дозволяє їм навчитися знаходити компроміси, враховувати емоції інших людей і діяти

відповідно до соціальних норм, що сприяє формуванню соціальної компетентності [2].

Ще одним важливим вербальним засобом є робота з текстами, що описують соціальні ситуації або стосуються емоційних аспектів людської взаємодії. Наприклад, тексти про моральність, емоційні стани, конфлікти та шляхи їх вирішення сприяють формуванню в учнів здатності інтерпретувати соціальні сигнали та реагувати на них відповідним чином. У цьому контексті, важливим є аналіз літературних персонажів, їх мотивацій та поведінки, що розвиває емпатію й емоційний інтелект. Така робота сприяє не тільки розширенню лексичного запасу учнів, а й їх здатності краще розуміти емоції й поведінку людей у реальних життєвих ситуаціях.

Невербальні засоби комунікації, до яких належать жести, міміка, інтонація та мова тіла, є важливою складовою соціальної взаємодії. Вони надають інформацію, яку вербальні засоби можуть не передати повністю. Наприклад, міміка або жест може додати емоційного забарвлення сказаному, а інтонація може змінити сприйняття повідомлення. Тому вміння інтерпретувати невербальні сигнали стає важливим компонентом соціального інтелекту .

У навчальному процесі важливо навчати учнів зчитувати та інтерпретувати невербальні сигнали, що можуть супроводжувати вербальне спілкування. Наприклад, учні можуть навчатися аналізувати поведінку персонажів під час перегляду відеоматеріалів або інсценізацій, звертаючи увагу на їхню мову тіла, вирази обличчя та рухи. Ці елементи комунікації дають змогу глибше зрозуміти емоції та наміри інших людей [1].

Одним з практичних методів інтеграції невербальних засобів у навчальний процес є рольові ігри. У таких вправах учні не лише використовують мову, але й повинні звертати увагу на невербальні сигнали, такі як контакт очей, вираз обличчя та пози тіла. Це допомагає учням практикувати інтеграцію вербальних і невербальних засобів для досягнення ефективного спілкування.

Викладачі також можуть використовувати вправи на інтерпретацію інтонації та мови тіла, наприклад, під час аналізу діалогів або сцен з фільмів. Це дозволяє учням розвивати здатність «читати» невербальні сигнали та розуміти емоційні й соціальні підтексти, які часто не можуть бути передані лише словами. Важливо, щоб учні вчилися не тільки використовувати невербальні засоби комунікації, але й усвідомлювати їхній вплив на сприйняття інформації та на ефективність взаємодії.

Вербальні та невербальні засоби є невід'ємними компонентами формування соціального інтелекту учнів старших класів на уроках української мови. Вони сприяють розвитку навичок ефективного спілкування, розуміння емоцій та мотивів інших людей, а також формують здатність до емпатії та соціальної адаптації. Інтеграція цих засобів у навчальний процес дозволяє забезпечити гармонійний розвиток як інтелектуальних, так і соціальних компетенцій учнів.

Список використаних джерел

1. Василенко О. М. Роль соціальної компетентності у розвитку соціальної відповідальності учнів у мікросередовищі. Освітній вимір. 2016. Т. 47 С. 85–90. URL: <https://doi.org/10.31812/educdim.v47i0.2435> (дата звернення: 13.10.2024).

2. Лящ О. Методичні рекомендації щодо розвитку емоційного інтелекту в юнацькому віці. Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: психологічні науки. 2020. № 4. С. 147–164. URL: <https://doi.org/10.32453/5.vi4.383> (дата звернення: 13.10.2024).

3. Романовська Д. Сформованість ціннісних орієнтацій здобувачів освіти у процесі розвитку соціальної компетентності. *New pedagogical thought*. 2020. Т. 102, № 2. С. 75–80. URL: <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2020-102-2-75-79> (дата звернення: 13.10.2024).

НИЗОВА А., Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро

Науковий керівник: І.І.Письменна, старший викладач кафедри іноземної філології, перекладу та професійної мовної підготовки, Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро

Інтегроване навчання на заняттях з іноземної мови у ЗВО

На сьогодні питання дослідження способів підвищення якості навчання іноземної мови українських студентів є однією з найпоширеніших задач сучасних науковців. Одним із таких способів є інтегрований підхід до вивчення іноземної мови, який набув популярності за кордоном, однак нині є мало використовуваним і малодослідженим в Україні.

Під інтеграцією розуміють об'єднання чого-небудь у єдине ціле, взаємопроникнення, зв'язність, гармонічне функціонування, цілісність. Проте високий рівень інтеграції у навчанні іноземної мови для студента — це не лише запорука високого рівня володіння ним іноземною мовою, успішного навчання та складання іспитів, а й можливість інтенсивного розвитку пізнавальної діяльності, розкриття власних індивідуальних здібностей та глибокого усвідомлення комплексного підходу, через який предмети, навички, ідеї та різні точки зору, що стосуються іноземної мови, яка вивчається, взаємопов'язані з реальним світом.

Оскільки іноземна мова — це ключ до світового розуміння та культурної інтеграції, засіб пізнання світу та залучення до цінностей, які створені іншими народами, оволодіння нею дає можливість зрозуміти іншомовну культуру, краще усвідомити місце своєї рідної культури у світі. Тому дуже важливим є включення елементів країнознавчого матеріалу в процес навчання іноземної мови, адже кожне заняття з іноземної мови є одночасно і заняттям з країнознавства. Під країнознавством розуміють передачу культурних і соціальних знань про країну та людей, чия мова вивчається. З огляду на це, заняття з іноземної мови повинні пробуджувати інтерес до країнознавчої інформації, і навпаки — передача інформації з країнознавства повинна служити вивченню мови.

Іншим ефективним підходом є мультисенсорне навчання, яке має на увазі задіяння всіх каналів сприйняття — слуху, нюху, зору та дотику — і допомагає полегшити запам'ятовування. Цей метод дозволяє розвинути інтелект і креативне мислення студентів, здатність образно та виразно говорити, розуміти та сприймати інформацію пов'язану зі звуками, розпізнавати власні емоції та емоції співрозмовників.

Під час навчання іноземної мови варто також використовувати її зв'язок із інформатикою. Використання мультимедійних засобів має величезну кількість переваг, до яких можна віднести одночасне використання декількох каналів сприйняття, здійснення диференціації в навчанні студентів з різним рівнем підготовки, використання додаткових способів мотивації до оволодіння іноземною мовою, а також удосконалення механізмів керування навчальною діяльністю.

Для того, щоб реалізувати інтегровану навчальну програму, слід розробити план організації інтегрованого заняття, який може бути такого змісту:

1. Проведення попередньої роботи (формування команд, визначення думки студентів щодо певної теми, способів викладання та використання різних видів робіт);
2. Пошук міждисциплінарних зв'язків, тобто предметів, з якими інтегруватиметься заняття;
3. Надання студентам можливості розробки студентських проектів;
4. Визначення системи оцінювання до початку інтегрованого заняття;
5. Надання можливості наставництва студентам.

Варто також зауважити, що інтегрований підхід до вивчення іноземної мови у ЗВО може застосовуватися не лише на рівні зв'язків з іншими предметами, але і в межах самої дисципліни. Саме тому на заняттях успішним буде метод інтеграції всіх видів мовленнєвої діяльності: читання, письма, говоріння, аудіювання.

Окремо слід наголосити на важливості психологічного компонента під час вивчення іноземної мови. Найвагомішими факторами, що сприяють встановленню гарного психологічного клімату на занятті і впливають на формування іншомовної комунікативної компетенції, є хороший емоційний настрій викладача та студентів, атмосфера спокійної врівноваженості, відчуття рівноправності і співробітництва, взаємної довіри. Панування доброзичливості, взаємоповаги стимулює у студентів бажання вводити у своє життя добрі вчинки і прагнути успіху, що безумовно важливо для їхнього професійного зростання.

Отже, інтегрований підхід до вивчення іноземної мови у ЗВО насамперед дозволяє робити заняття більш інформативними, розвиває науковий стиль мислення, сприяє набуттю навичок і знань, що виходять за межі різних дисциплін. Тому він здатний не лише дати студентам комплексні знання із сукупності тем, а й допомогти їм сформувати особливий світогляд, усвідомити різноманітність культур, що існують у світі. Найголовніше — це те, що завдяки його вдалому впровадженню можна підвищити мотивацію студентів, оскільки вони усвідомлюватимуть практичне значення вивченого матеріалу, розумітимуть необхідність набутих навичок у своїй майбутній професії та ставатимуть більш

зацікавленими у результаті своєї діяльності, що, безсумнівно, дуже важливо, адже це підвищує їх конкурентоспроможність на світовому ринку праці.

Список використаних джерел

1. Горбань О.Д., Письменна І.І., Щербицька В.В. Інтегрований підхід до вивчення іноземної мови у ЗВО. Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка та психологія. 2020. № 1(19). С. 144-150.
2. Котковець А.Л. Застосування принципів інтеграції у процесі навчання іноземній мові у ВНЗ. Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Г. Сковороди». 2015. Том 66. Додаток 1 до вип. 36. С. 599-607.
3. Проценко Н.В. Вплив психологічних факторів на якість формування іноземної комунікативної компетенції у студентів вищих навчальних закладів. Збірник наукових праць «Проблеми сучасної психології». 2019. №11. С. 727-738.

ОЖАРІВСЬКА С., Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

Науковий керівник: Паламарчук О.М., д. психол. н., професор, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СТУДЕНТАМИ-ВОЛОНТЕРАМИ ІКТ У ПРОЦЕСІ НАДАННЯ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДОПОМОГИ

Abstract. The article analyzes the peculiarities of participation in the volunteer activity of socially active student youth, ready to be included in the cooperation format for solving various problems of volunteer support objects, capable of demonstrating flexible strategies for interaction with them, actively using their own personal resources in order to achieve effectiveness in the implementation process. such work. The psychological analysis of the content and essence of the phenomenon of volunteerism of student youth is carried out. It is determined that the qualified use of information and communication technologies in the volunteer activity of student youth will promote the selection and implementation of effective methods, techniques, volunteering tools, which in the format of active interaction will help not only achieve the goal of volunteer support, but also stimulate the development of personal resources of volunteer students.

Key words: volunteer activity, information and communication technologies, volunteer students, subjective resource use.

Постановка проблеми. Ситуація соціальної невизначеності, війна, економічна нестабільність, євроінтеграційні процеси в Україні призвели до збільшення кількості соціально незахищених верств населення, які потребують систематичної, різноспрямованої допомоги та підтримки фахівців різного профілю. Внаслідок нагальної потреби в забезпеченні соціально-психологічної підтримки груп соціально-психологічного ризику, активізувався волонтерський рух. Збільшення кількості завдань супроводу об'єктів надання допомоги, необхідність долати чимало труднощів і перешкод у волонтерській діяльності, відсутність, інколи, належного сприяння з боку інших соціальних інституцій, відпрацьованих зв'язків між різними волонтерськими організаціями ускладнюють процес налагодження адресної підтримки, виснажують особистісні ресурси волонтерів, дезорганізують їхню роботу. Така об'єктивна ситуація потребує залучення до участі у волонтерській діяльності соціально активної студентської молоді, готової включатися у формат співпраці щодо розв'язання різноманітних проблем об'єктів волонтерського супроводу. Одним із дієвих засобів оптимізації волонтерської діяльності, який підвищить її ефективність, комплексність та інтегрованість, є здатність студентської молоді до цільового використання ресурсів сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У психологічній площині розробляються такі аспекти проблеми волонтерської діяльності студентської молоді: вивчення сутності й складових волонтерства (О. Безпалько, Н. Заверинко, І. Зверева, Т. Лях [1] та ін.), його психологічної структури (Е. Балашов [2]), мотиваційно-ціннісних ресурсів волонтерської діяльності (К. Алексейченко [3], Л. Коломієць [4], Л. Матвієнко [3] та ін.); трактування волонтерства з точки зору суб'єктивних диспозицій, людського потенціалу, життєвого шляху і соціальних контекстів (J. Wilson [5]); виділення гендерних особливостей реалізованих форм волонтерської діяльності (J. Wilson [5], [6]), ролі освіти як предиктора результативності волонтерства (T. Janoski, M. Musick, J. Wilson [6]).

Метою статті є дослідження особливостей оптимізації волонтерської діяльності студентської молоді через використання ІКТ у процесі надання волонтерської допомоги.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна психологічна наука накопичила значний досвід дослідження особливостей студентського волонтерства. Волонтерська діяльність студентської молоді розглядається як така, що спонукає студентів до об'єднання в невелику за чисельністю спільноту, яка у подальшому діє на добровільних засадах, пов'язана певною благодійною діяльністю та утворена при державній чи неурядовій організації [7]. Мотивація участі студентської молоді у такій спільноті може бути різною. Вона виходить за межі соціально спрямованих, альтруїстичних мотивів і включає індивідуально значущі мотиви, мотиви соціального схвалення, визнання, отримання вигоди для себе, бажання спілкуватися з друзями тощо [4]. Студенти-волонтери завдяки власній соціальній діяльності набувають сенсожиттєвих орієнтирів, опановують мистецтво життєтворчості особистості, розвивають лідерські якості,

оволодівають практичними навичками взаємодії з різними соціальними групами [2].

Оскільки волонтерська діяльність досить часто полягає у наданні організаційної, комунікативної, профілактичної, діагностичної, консультативної, корекційної, реабілітаційної допомоги, то актуальним є виділення й активне використання в практичній діяльності студентів-волонтерів засобів, які спроможні забезпечити системно-адресну підтримку об'єктів волонтерського супроводу. Зasadничим принципом надання ефективної допомоги є можливість здійснення системної Інтернет-комунікації як між самими суб'єктами волонтерської діяльності, так і між суб'єктами й об'єктами волонтерського супроводу. Можливість забезпечення системної Інтернет-комунікації вбачаємо у здатності волонтерів та об'єктів волонтерського супроводу цілеспрямовано використовувати інформаційно-комунікаційні технології.

Отже, метою використання інформаційно-комунікаційних технологій у системній волонтерській діяльності є забезпечення можливості надання комплексної волонтерської допомоги об'єктам супроводу. Кваліфіковане використання інформаційно-комунікаційних технологій у волонтерській діяльності студентської молоді також сприятиме виділенню й впровадженню ефективних методів, прийомів, засобів волонтерства, що в форматі активної взаємодії допоможуть не лише досягнути завдань волонтерської підтримки, а й завдяки супервізії, особистісній рефлексії стимулюватимуть розвиток особистісних ресурсів студентів-волонтерів.

Висновки. Необхідні зміни в організаційно-змістових засадах забезпечення ефективної волонтерської діяльності можливі завдяки об'єднанню зусиль, що дозволить реалізувати системно-адресну й швидку підтримку різних груп соціально-психологічного ризику. Успішність і продуктивність співпраці волонтерів можливі завдяки актуалізації особистісних ресурсів і використанню сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для розв'язання різноспрямованих завдань волонтерського супроводу. Перспективою подальшого дослідження проблеми оптимізації волонтерської діяльності студентів є вивчення результативності окремих інформаційно-комунікаційних технологій для досягнення ефективності волонтерського супроводу.

Список використаних джерел

1. Безпалько О., Заверинко Н., Звєра І., та Лях Т, «Волонтерство: poradник для організатора волонтерського руху», К.: ВГЦ «Волонтер», 2001. – 176 с.

2. Балашов Е. «Психологічна структура волонтерської діяльності як засобу самореалізації студентів», *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія і педагогіка»*, Вип. 24, с. 12-16, 2013.

3. Матвієнко Л. та Алексейченко К. Особистість волонтера у психологічному вимірі: ціннісно-мотивацій аспект (надання соціальних послуг вразливим верствам населення), *Ринок праці та зайнятості населення*, № 1, с. 50-59, 2016.

РУДЕНКО С., Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Науковий керівник: В. І. Луценко, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філології та мовної комунікації, Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»

Елементи топоніміки під час вивчення української мови в ЗСО

Вивчення елементів топоніміки в українській мові зумовлена необхідністю збереження культурної спадщини та формування національної свідомості учнів. У сучасному глобалізованому світі важливо зберігати ідентичність, топоніми, які відображають історію, традиції та мову народу. Вони також сприяють розвитку патріотизму та підвищують статус української мови. Використання топонімів у навчальному процесі ЗСО відкриває нові можливості для інтерактивного навчання і розвиває географічну грамотність, що є важливим для підготовки молоді до життя в сучасному суспільстві. Тому можемо стверджувати, що дослідження власних назв виконує не лише мовну, але й соціокультурну функцію, що робить цю тему особливо актуальною у системі лінгвістичної підготовки та проведенні лінгвокраєзнавчої роботи у ЗСО.

Наше минуле досліджує не лише історія. Існують й інші науки, що його вивчають. Наприклад, мовознавча наука топоніміка (від грец. «топос» – місце та «онома» – ім'я, назва) досліджує походження, поширення та зміну топонімів, тобто географічних назв: річок, озер, морів, гір, а також міст і сіл, вулиць. Топоніміка тісно пов'язана з історією та географією. Також топоніми часто зберігають пам'ять про народи, які в давнину населяли певний край.

В Україні топоніміка формується в другій половині XIX - першій половині XX ст., коли власні географічні назви у зв'язку з дослідженням земель, історії та мови українського народу спочатку розглядають історики М. Максимович, М. Сумцов, І. Філевич, І. Франко, В. Ястребов, М. Кордуба, Я.-Б. Рудницький, В. Чубенко, А. Ярошевич та ін. Новий поштовх у своєму розвитку топоніміка отримує в повоєнні роки завдяки ініціативи Л. Булаховського вивчати власні назви і, насамперед, топоніми. У цей час формуються кілька провідних ономастичних шкіл, які системно досліджують топоніми: київська (І. Железняк, А. Корепанова, Л. Масенко, А. Непокупний, В. Німчук, О. Стрижак, К. Цілуйко); одеська, яку створює й очолює до кінця 2009 р. Ю. Карпенко; донецька під проводом Є. Отінма; львівська на чолі з М. Худаш, що формується під впливом праць із карпатської топонімії випускників Львівського університету С. Грабця, Я.-Б. Рудницького і професора З. Штібера; ужгородська, засновниками якої є К. Галас і П. Чучка.

Сучасний рівень розвитку вітчизняної топоніміки є досить високим, про що свідчить енциклопедія «Slowianska onomastyka» у 2-х томах (Варшава-Краків, 2002-2003 рр.), над підготовкою української частини до якої працюють Ю. Карпенко, В. Лучик, П. Чучка. У новітній топоніміці поширюють свої наукові ірзвідки Д. Бучко, В. Бушаков, С. Вербич, В. Горпинич, І. Железняк, О. Іліаді, О. Карпенко, В. Лучик, Є. Отін, Я. Редькова, М. Торчинський, В. Шульгач та ін. Для

української топонімії в цілому характерна широка вживаність географічних термінів, що функціонують як частини складних топонімів, а також виступають в ролі самостійних топонімів. Серед наукових праць, які описують розвідки української і, загалом, слов'янської географічної термінології назвемо, насамперед, Л. Василюк, В. Доучаєва, Л. Лемтюгову, Т. Масенку, С. Рудницького, В. Стецюка, О. Стрижака, Т. Суперанську, Н. Таранову, К. Тищенка, П. Тутковського.

Топоніміка – наука про етимологію географічних назв – міждисциплінарна галузь, що споріднена з історією, лінгвістикою, географією, етнографією тощо, утім пріоритет у поясненні витоків географічних найменувань віддають все-таки лінгвістиці. Тільки завдяки мовознавчим студіям можна остаточно встановити походження географічної назви, правильно, кваліфіковано потрактувати її зміст, мотивувати виникнення. Важливість топонімічних дослідів незаперечна.

Номінація топооб'єктів докільля виявляється необхідною умовою існування людини в макро- та мікропросторі, також умовою освоєння локусу. Топонім постає як універсальний знак семіотичної мовної системи. Інакше кажучи, топонім – це мовна універсалія. Для глибшого розуміння єдності людства і закономірностей буття важливо вивчати, порівнювати та узагальнювати закони номінації об'єктів у різних контекстах. Особливу цінність мають лексикографічні роботи, що розкривають походження географічних назв, хоча створення словників з топоніміки є складним і об'ємним процесом.

Одним із головних завдань навчання української мови в ЗСО є «...формування в школярів компетентностей комунікативно доцільно й виправдано користуватися засобами мови в різних життєвих ситуаціях і сферах спілкування, дотримуючись норм українського етикету...; формування духовного світу учнів, цілісних світоглядних уявлень, загальнолюдських ціннісних орієнтирів...» [4, с. 3]. Виробленню саме цих компетентностей і сприятиме, на наш погляд, використання на уроках української мови та в позаурочній роботі місцевих топонімів. Так, учителі молодших класів можуть використовувати топонімічний матеріал на уроках української мови при вивченні таких тем: «Ознайомлення з апострофом», «Поділ слова на склади», «Уживання великої літери на початку речення, в іменах людей, кличках тварин, назвах міст, сіл» тощо.

Можливе використання топонімів і на інтегрованих уроках. У початкових класах це може бути мова-народознавство, мова-природознавство; в середніх і старших – мова-географія, мова-історія.

Учителі основної школи (5-9 класи) можуть використовувати топонімічний матеріал під час вивчення та повторення таких тем: «Позначення звуків мовлення на письмі. Співвідношення звуків і букв»; «Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків»; «Основні випадки чергування у – в, і – й»; «Зміни приголосних при творенні відносних прикметників із суфіксами на -ськ-, -цьк-, -зьк- та іменниками із суфіксами -ств (о), -зтв (о), -цтв(о)»; «Відмінювання іменників I відміни»; «Відмінювання іменників II відміни»; «Відмінювання іменників III відміни»; «Правопис іменників. Велика буква і лапки у власних назвах»; «Змінювання і творення слів».

Етимологічний аналіз топонімічного матеріалу – один із пропонувананих видів роботи у старших класах ЗСО. Важливість етимологічного аналізу полягає і в тому, що це, свого роду, дослідницька діяльність учнів. Адже для школярів відповіді на ці питання – відкриття. Як зазначає О. В. Вознюк, «вищим рівнем розвитку вмінь є дослідницькі, які передбачають уміння застосовувати певні прийоми наукового методу пізнання в умовах вирішення навчальної проблеми, під час виконання науково-дослідницького завдання» [1, с. 51].

Як бачимо, правильно поставлене вивчення географічних назв відіграє важливу роль у засвоєнні програмового матеріалу. Використання топонімічного матеріалу на уроках української мови і в позаурочній роботі сприятиме як формуванню

Отже, практична реалізація принципів наступності і перспективності у роботі з української мови в ЗСО проявляється через інтеграцію елементів топоніміки у навчальний процес. Залучення топонімічних знань не лише збагачує словниковий запас учнів, а й сприяє формуванню соціокультурної компетентності, загальнокультурному розвитку школярів, патріотичному вихованню, так і підвищенню грамотності здобувачів освіти.

Список використаних джерел

1. Вознюк О. В. Формування дослідницьких умінь та актуалізація дослідницьких здібностей у дітей і молоді / О. В. Вознюк // *Наукові записки Малої академії наук України : Збірник наукових праць. Серія : педагогічні науки*, 2012. Вип. 2. С. 50 – 62.
2. Коваль А.П. Знайомі незнайомці : походження назв поселень України. Київ, 2001. 300 с.
3. Лабінська Г.М. Топоніміка. *Навч. посібник ЛНУ імені Івана Франка*. Львів, 2016. 274 с.
4. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів: Українська мова; Українська література. 5 – 9 класи. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2013. 160 с.
5. Тищенко К.М. Іншомовні топоніми України. *Етимологічний словник-посібник*. Тернопіль, 2010. 240 с.
6. Янко М.Т. Топонімічний словник України. *Словник-довідник*. Міжнар. фонд "Відродження". Київ, 1998. 428 с.

ШПЕТНИЙ О., ДЗ «Луганський національний університет імена Тараса Шевченка»

Науковий керівник: І. В. Мигович, доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки ДЗ «Луганський національний університет імена Тараса Шевченка»

Проект як засіб формування художньо-проектної компетентності майбутнього дизайнера

Дизайн – це проектна художньо-творча діяльність, спрямована на розробку елементів предметно-просторового середовища життєдіяльності людини, які виготовляються промисловим способом і мають високі споживчі характеристики та естетичні якості.

Принципи сучасного дизайну полягають у поєднанні всіх суспільно необхідних якостей спроектованого об'єкта в його гармонії з загальною структурою. Основними робочими категоріями дизайну є образ, функція, форма та естетична цінність. Для реалізації ідеї створення цілісного об'єкта необхідні глибокі знання основних законів і тенденцій розвитку економіки, виробництва і споживання, а також розуміння духовних потреб суспільства. Тому дизайн спирається на наукові основи моделювання об'єктів, поєднуючи в проектному образі наукові та художні принципи і знаходячи застосування в інших сферах суспільної діяльності.

Великий тлумачний словник сучасної української мови визначає термін «проект» як: 1) сукупність документів (розрахунків, креслень і т. ін.), необхідних для спорудження будівлі або виготовлення машини; 2) попередній, обдуманий виклад документа, що підлягає обговоренню; 3) план дій, задум організації, влаштування, налагодження чого-небудь [2].

Проектування в дизайні завжди пов'язане з оптимізацією функціональних процесів життя й діяльності людини та підвищення естетичного рівня виробу або його комплексу. Об'єктом проектування в дизайні є якість структури і форми цільового середовища в цілому та окремих виробів як його елементів. Методи проектування визначають категоріальний апарат, який складає методологічну основу проектування, куди входять засоби моделювання об'єкта, певні правила послідовності та змісту етапів формоутворення.

Із часом поняття проекту зазнало певної трансформації. Дослідниця М. Тимченко на основні аналізу наукової розвідки І. Андрощука, схиляється до думки, що проект – це результат проектно-технічної діяльності та результат реалізації навчальної діяльності, на який спрямовані індивідуальні зусилля конкретної людини, у якій вона прийняла відповідні рішення, що забезпечили реалізацію поставлених цілей, створення й використання матеріальних або матеріалізованих об'єктів [1, с.211; 3].

Дослідник М. Чобітько розглядає проектну діяльність як способи формування особистісної спрямованості учасників освітнього процесу, співпраці

та співтворчості його учасників задля досягнення певної мети через демонстрацію ідеї, її розробки та реалізацію [4, с. 28].

Проектування є важливим компонентом у формуванні художньо-конструкторської діяльності майбутнього дизайнера, оскільки воно поєднує в собі креативні, технічні та організаційні аспекти, що необхідні для створення якісних дизайнерських проєктів і продуктів. Художньо-конструкторська діяльність орієнтована на створення нових форм, стилів та образів, що сприяє креативному розвитку дизайнера. У процесі проектування дизайнер навчається поєднувати знання з різних сфер: мистецтва, естетики, ергономіки, інформатики тощо. Проєкт, як форма навчання, метод і засіб, дозволяє застосувати теоретичні знання на практиці, що важливо для успішної художньо-конструкторської діяльності. Дизайнер повинен вміти розробляти концепції, які поєднують в собі естетичні та функціональні аспекти. Цьому сприяє комплексний підхід до вирішення завдань.

Отримання відповідних компетентностей є неодмінною умовою та елементом професіоналізму майбутнього дизайнера. Тому одним із шляхів оновлення та підвищення якості освіти є впровадження компетентнісного піходу в процес фахової підготовки майбутнього дизайнера-графіка.

З педагогічної точки зору, формування – це педагогічний процес, який має позитивний вплив і спрямований на розвиток, зміну та формування різних аспектів особистості здобувача освіти для досягнення бажаної мети. Цей процес включає низку методів, інструментів і стратегій, націлених на розвиток навичок, здібностей, цінностей та особистісних якостей здобувачів. Отже, ми можемо зазначити, що формування професійно-орієнтованих компетенцій – це процес, який відбувається і позитивно впливає на особистість з метою набуття та розвитку конкретних знань, умінь і навичок у процесі фахової підготовки, а також відповідних компетенцій, які дозволять майбутньому фахівцю зайняти відповідну нішу в галузі дизайну.

Формування компетенцій у процесі підготовки дизайнера є багатограним процесом, що охоплює розвиток як технічних, так і творчих навичок, а також розуміння теоретичних основ дизайну. Формування професійних компетенцій майбутнього дизайнера, зокрема художньо-проектної та конструкторської, включає декілька етапів, серед яких ключовою є наявність теоретичної бази, яка закладає фундамент для створення гармонійних і естетично привабливих проєктів. Здобувачі освіти знайомляться з основами дизайну, вивчають принципи композиції, колористики, теорію форми та простору тощо. Засвоєння технічних навичок гарантують студентам професійне володіння інструментами, матеріалами, а розвиток творчих навичок через проєкти, завдання та вправи дозволяє майбутнім фахівцям мислити нестандартно, знаходити інноваційні рішення та виражати свої ідеї в унікальний спосіб.

Формуванню професійних навичок, які дозволять здобувачам освіти в майбутньому стати професіоналами свої справи, допомагає практика в реальних умовах, де вони можуть виконувати практичні проєкти, проходити стажування, враховувати та використовувати досвід наставників. Такий підхід, водночас, сприяє формуванню м'яких навичок, які дозволяють здобувачам освіти

працювати в команді, вести комунікацію, спілкуватися з клієнтами, критично мислити та аналізувати інформацію, критикувати свої роботи й приймати зважені рішення. Це є важливими аспектами для успішної кар'єри дизайнера.

Таким чином, компетенції дизайнера формуються в результаті комплексної освіти, що поєднує теоретичні знання, технічні навички, практичний досвід і творчий підхід. Використовуючи правильні інструменти, дизайнери та художники можуть ефективно передавати свої ідеї, відобразити свій світогляд і створювати естетичні та функціональні проекти та твори мистецтва.

Список використаних джерел

1. Андрощук І. Проектна культура: сутність та особливості. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*. 2018. №13. С. 207-220.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В.Т.Бусел. К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
3. Тимченко М. Ю. Формування творчих здібностей майбутніх дизайнерів засобами художньо-проектної діяльності в процесі вивчення фахових дисциплін : дис. на здобуття наук. ступеня доктора філософії : спец. 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)». Житомир. 2023. 354 с.
4. Чобітько М. Г. Теоретико-методологічні засади особистісно орієнтованої професійної підготовки майбутніх учителів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти». К., 2007. 39 с.

ISSUES OF THE FUTURE – CHALLENGES FOR HUMANITY IN THE FIELD OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

ПИТАННЯ МАЙБУТНЬОГО – ВИКЛИКИ ДЛЯ ЛЮДСТВА В ГАЛУЗІ НАУКИ І ТЕХНІКИ

FADIEIEVA V., Donetsk National University of Economics and Trade, Kryvyi Rih

Scientific advisor: L. V. Vorobiova, PhD in education, Senior Lecturer at the Department of Foreign Philology, Ukrainian Studies and Social and Legal Disciplines, Donetsk National University of Economics and Trade named after Mykhailo Tuhan-Baranovskyi

3D Printing as the Future of Gastronomy in the Hotel and Restaurant Business

Every year, new opportunities are created in various fields. Some of them are even scientific breakthroughs that are instantly accepted by humanity and make life easier. Such innovations are rapidly gaining popularity and quickly entering the sales market.

Previously, it was even impossible to imagine a modern printer capable of printing any image in a variety of bright colors. But now a technological breakthrough has taken place, capable of printing three-dimensional figures, prosthetic limbs and even food products.

3D printing of food is becoming an innovative technological trend that promises to make a huge impact on gastronomy, especially in the hospitality sector. This technology allows food to be produced by printing edible ingredients layer by layer using specialized syringes and nozzles, opening up new possibilities for creative approaches to cooking.

The 3D printer was invented in 1984 by American engineer Chuck Hull. Hull developed stereolithography (SLA) technology, which allows objects to be made using layers of photopolymer cured with ultraviolet light. Hull invented the 3D printer to speed up the process of prototyping for production, which can be quite time-consuming and laborious [1, p. 330] The idea of using 3D printers to print food products came later when he developed a 3D printer that could be used to print food products on a 3D printer. One of the pioneers of this technology was Foodini by Natural Machines [5, pp. 55-67]. Its aim was to automate food preparation and enable the creation of complex food shapes and structures that could not be reproduced manually. The main goals were to make nutrition more personalized, innovative and ecological, reduce the amount of food waste and optimize the use of materials.

In the food industry, innovations in such devices enable the use of a wide variety of ingredients, such as protein pieces, chocolates, pastes and specialty food ingredients fortified with vitamins and nutrients. This technology opens up new possibilities for gastronomic experimentation, allowing the creation of food products that accurately

reproduce texture, shape and taste. One of the main applications of 3D printing is the creation of dishes with specific characteristics, suitable for special meals or for customers' personal tastes [4, pp. 112-119]. As mentioned above, these printers work on the basis of layer-by-layer application of edible ingredients. A wide variety of ingredients are used to create sweet dishes, including dough, chocolate and fruit puree. In particular, protein masses from insects, algae and soy are used as protein sources, as well as innovative food ingredients such as powders and pastes fortified with vitamins and amino acids. [2, pp. 34-36].

The main stages of the process include the preparation of the edible trout, the programming of the shape and texture of the dish, and the printing itself. Fiber synthesis technology is used to mimic the protein structure to create a texture similar to that of meat or fish. Some printers can even produce a layer of fat that makes the product look like real meat [2, pp. 36-38].

Much attention has been paid to safety issues as the materials used in 3D printers are themselves common foodstuffs approved for human consumption. However, the risk lies in improper storage and handling of the raw materials, especially the protein mass. As some 3D printers are not capable of heat treatment, the responsibility for safety lies with the operator or chef, who must ensure that the materials are stored in appropriate conditions and used without the risk of pathogen growth. 3D printed food is not necessarily better or inferior, but they have unique properties [1, p. 575]. They can also be enriched with nutrients or produced in more controlled quantities, making them fit for human consumption. As for quality, depending on the technical level of the printer, this technology can be used to reproduce the taste and texture of many dishes [6, pp. 21-28].

Of course, there are already companies and establishments actively using 3D printers to produce food. For example, Natural Machines prints pizza, pies, and chocolate with its Foodini product; Foodini is already being actively used by other European restaurants. Israeli company Redefine Meat is also developing 3D printed meat based on plant proteins. They create a product that imitates real meat and is as close as possible to natural meat in texture and taste [3, p. 114-121].

For the hospitality industry, the advantages of such printers are as follows

- personalization (meeting specific needs such as allergies, food preferences, dietary restrictions, etc.);
- process optimization (reducing the need for manual labor and ensuring accurate reproduction of dishes. This is especially important in fast food establishments where quality and speed of preparation are key factors;)
- reducing food waste (by being able to precisely input ingredients, reducing food waste, using resources more efficiently and contributing to sustainable production);
- interactivity and showmanship (the ability to create unforgettable cooking shows for guests).

Despite the promise of 3D food printing technology, there are several challenges facing the hospitality industry. First of all, 3D printing equipment is expensive, which may limit access to this technology for smaller establishments. In addition, there are still limitations on the number of ingredients used and the time required to print complex dishes. In addition, cultural and ethical aspects may affect the adoption of 3D

printing. This is especially relevant for traditional restaurants, as consumers may be skeptical of new cooking methods. Hygiene issues have also already been considered: improper handling of printers can lead to food contamination. The texture and flavor of natural foods are not always reproduced perfectly, especially in complex meat and fish dishes. Printed food, if made from safe materials and properly handled, poses no greater risk of poisoning than conventional food [3, p. 120-123]. However, operators should clean printers and components regularly and store raw materials properly.

3D food printing is expected to play an important role in the gastronomy of the future, especially in the hospitality industry. The technology opens new horizons for creative cuisine, allowing for personalization of dishes, increased resource efficiency, and unforgettable culinary experiences. 3D food printers are rapidly evolving and offering new possibilities for food preparation, but at the same time, questions arise about the safety of such foods and their comparison with traditional foods and the safety of such foods and their comparison with traditional foods. This article analyzes the technology used in food 3D printers, the possible risks and the experience of companies that are already actively implementing this innovation.

References

1. Hull, C.W. "Apparatus for production of three-dimensional objects by stereolithography." 1984. US Patent No. 4. P. 330, 575.
2. Khotimsky, E. "Future of Food: 3D Printing and Its Impact on the Food Industry." *Journal of Gastronomy & Technology*. 2023. P. 34-38.
3. Lipton, J. I., et al. "Additive manufacturing for the food industry." *Trends in Food Science & Technology*. 2015. Vol. 43(1), P. 114-123.
4. Pereira, L. "The Role of 3D Food Printing in Personalized Nutrition." *Journal of Food Science and Technology*. 2022. Vol. 61. P. 112-119.
5. Pinna, C., & Dinarieva, K. "Foodini: A 3D food printing solution for the culinary world." *Journal of Gastronomy & Food Science*. 2017. 5(2). 55-67.
6. Smith, J. "Innovative Approaches to Food Production: 3D Printing." *International Food Technology Review*. 2023. Vol. 8, No. 3. P. 21-28.

ПЕРЕСАДЬКО Н., Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, м. Харків

Науковий керівник: Рибак Г.І., к.е.н., доцент, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, м. Харків

Особливості виходу на міжнародний ринок торговельного підприємства будівельного сектору

Актуальність виходу українських торгових підприємств будівельного сектору на міжнародний ринок зумовлена кількома ключовими факторами. По-перше, в умовах глобалізації та інтеграції України в світову економіку,

розширення присутності на міжнародних ринках стає необхідним для підвищення конкурентоспроможності українських компаній. По-друге, війна в Україні та економічні виклики стимулюють підприємства шукати нові ринки збуту, щоб компенсувати втрати на внутрішньому ринку [3].

Крім того, будівельний сектор України має значний потенціал завдяки високій якості продукції та відносно низьким виробничим витратам, що створює сприятливі умови для міжнародної експансії. Важливу роль відіграє також діджиталізація, яка відкриває нові можливості для швидкого виходу на нові ринки, залучення іноземних інвесторів і партнерів, а також підвищення ефективності бізнес-процесів [1]. Таким чином, вихід на міжнародні ринки є одним із ключових напрямків розвитку для українських будівельних підприємств, особливо в контексті відновлення та модернізації економіки.

Особливості виходу торговельного підприємства будівельного сектору на міжнародний ринок включають кілька важливих аспектів. Перш за все, необхідно провести детальний аналіз ринкових умов і вибрати цільові країни, враховуючи попит на будівельні матеріали чи послуги, а також економічні, політичні й культурні особливості регіонів [2]. Важливо також проаналізувати конкуренцію, щоб визначити позицію інших учасників ринку та виявити потенційні ніші для виходу. Одним з ключових аспектів є відповідність міжнародним стандартам і сертифікація продукції, оскільки будівельні матеріали та технології повинні відповідати міжнародним вимогам якості та безпеки. Процес сертифікації може бути складним і вимагати врахування місцевих законодавчих вимог.

Також важливим є дотримання юридичних та регуляторних норм, таких як митні процедури, експортні ліцензії, торговельні угоди й податкові вимоги. Компанії повинні адаптувати свою діяльність під місцеве законодавство для уникнення юридичних ризиків. Логістика та ланцюги постачання також є критичними, особливо в будівельному секторі, де матеріали можуть бути важкими чи об'ємними. Необхідно налагодити ефективну транспортну інфраструктуру, складування та взаємодію з локальними партнерами для забезпечення своєчасних поставок.

Фінансові ризики та управління валютними операціями є ще однією важливою складовою виходу на нові ринки, оскільки валютні коливання можуть впливати на рентабельність угод. Компанії мають впроваджувати механізми хеджування валютних ризиків і використовувати міжнародні фінансові інструменти для захисту від таких загроз. Культурні та мовні особливості також відіграють важливу роль, оскільки культурні відмінності можуть впливати на ведення переговорів, ділову етику і маркетингові стратегії. Мовний бар'єр також може бути викликом, тому часто необхідні локальні партнери або перекладачі.

Останнім, але не менш важливим аспектом, є розробка маркетингових стратегій. Компанія повинна адаптувати маркетинг під місцеві ринки, враховуючи поведінкові особливості споживачів, канали комунікації та методи просування. Використання цифрових інструментів дозволяє швидше охоплювати міжнародні аудиторії та підвищити впізнаваність бренду.

Коли всі пункти проаналізовано і визначено сильні та слабкі сторони підприємства слід обирати засоби та методи покращення конкурентних позицій

на міжнародному ринку. Зайняти лідируючі позиції можливо лише за умов цифровізації більшості процесів виробництва, управління та реалізації товарів, що зумовлено сучасними тенденціями глобалізації та стрімким розвитком цифрових технологій. У світі, де конкуренція постійно зростає, здатність швидко адаптуватися до нових цифрових рішень стає вирішальним фактором успіху. Успішна інтеграція цифрових інструментів дозволяє підвищити продуктивність підприємства, знизити операційні витрати та забезпечити конкурентну перевагу в умовах динамічної світової економіки.

Одним із ключових напрямків є впровадження цифрових технологій для глобального розширення. Використання цифрових платформ, таких як B2B-маркетплейси, що дозволяє швидко знаходити нових міжнародних партнерів та клієнтів. Автоматизація процесів управління логістикою та ланцюгами постачання підвищує ефективність операцій і спрощує масштабування на міжнародному рівні. Застосування хмарних сервісів дозволяє ефективніше комунікувати з іноземними партнерами та забезпечує доступність даних у будь-якому куточку світу [4].

Цифровий маркетинг також є невід'ємною складовою успіху. Стратегії залучення міжнародних клієнтів через SEO, SMM та контент-маркетинг дозволяють охоплювати широкі аудиторії за межами внутрішнього ринку. Використання аналітики даних та CRM-систем допомагає створювати персоналізовані комунікаційні стратегії, орієнтовані на потреби конкретних клієнтів, що підвищує їх лояльність і забезпечує ефективність просування.

Цифровізація фінансових процесів також відіграє важливу роль у спрощенні міжнародних операцій. Використання онлайн-платіжних систем спрощує транзакції з іноземними партнерами, а інтеграція фінансових інструментів дозволяє управляти валютними ризиками та оптимізувати міжнародні розрахунки, знижуючи фінансові витрати компанії [1].

Умови безпеки в цифровому середовищі також набувають все більшої актуальності. Забезпечення кібербезпеки та захисту даних при проведенні транзакцій через міжнародні платформи є критично важливим для запобігання втратам даних і кібератакам. Впровадження систем захисту від кіберзагроз забезпечує надійність та довіру з боку міжнародних партнерів і клієнтів.

Таким чином, цифровізація всіх ключових аспектів діяльності торговельного підприємства будівельного сектору є не лише вимогою часу, але й важливим стратегічним кроком для досягнення лідерських позицій на міжнародному ринку.

Список використаних джерел

1. Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2021). *The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies*. W. W. Norton & Company. URL: http://efaidnbmninnibpcajpcgclefindmkaj/https://edisciplinas.usp.br/pluginfile.php/4312922/mod_resource/content/2/Erik%20-%20The%20Second%20Machine%20Age.pdf (дата звернення 10.10.24)

2. Schwab, K. (2022). The Fourth Industrial Revolution. World Economic Forum. URL: <https://www.weforum.org/about/the-fourth-industrial-revolution-by-klaus-schwab/> (дата звернення 10.10.24)

3. Інститут економіки та прогнозування НАН України. (2023). Цифровізація економіки України: виклики та перспективи. Київ: НАН України. URL: http://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://iie.org.ua/wp-content/uploads/2020/05/mono_vyshnevskij-2020-digitalization_compressed-1.pdf (дата звернення 11.10.24)

4. Chesbrough, H. (2020). Open Innovation Results: Going Beyond the Hype and Getting Down to Business. Oxford University Press. URL: https://www.researchgate.net/publication/338041128_Open_Innovation_Results_Going_Beyond_the_Hype_and_Getting_Down_to_BusinessGoing_Beyond_the_Hype_and_Getting_Down_to_Business (дата звернення 11.10.24)

ШАРАПАТ А., Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Дніпро

Науковий керівник: Москаленко Н.О., доцент, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Дніпро

Витоки та розвиток медіалінгвістики: від класичних лінгвістичних підходів до сучасних досліджень медіапростору

Медіалінгвістика є галуззю лінгвістики, яка вивчає мовні явища у медіа-середовищі, аналізуючи як текстові, так і візуальні аспекти комунікації. Термін «медіалінгвістика» виник у другій половині ХХ століття і відтоді зазнав значних трансформацій у своїх підходах та методах дослідження.

Однією з провідних дослідниць у галузі медіалінгвістики є В. П. Чернявська. Вона вивчала специфіку мовних процесів у масовій комунікації та внесла значний вклад у формування теоретичних основ цієї дисципліни. Її роботи підкреслюють важливість аналізу мовних засобів у контексті медіапростору. Чернявська досліджувала вплив медіа на формування суспільної думки, а також механізми мовної маніпуляції у медіа.

Сучасні дослідження медіалінгвістики охоплюють різні медіа-платформи, такі як інтернет, соціальні мережі та цифрові медіа, враховуючи нові форми комунікації та їх вплив на мову. Це допомагає зрозуміти, як мова впливає на суспільні процеси через медіа, виявляти механізми маніпуляції та впливу на суспільну думку, а також сприяти розвитку медіаграмотності та критичного мислення серед аудиторії.

Одним із сучасних напрямків медіалінгвістики є дослідження нових медіа. Інтернет і соціальні мережі створюють нові форми комунікації, що потребують нових методів аналізу. Наприклад, мультимодальний аналіз дозволяє досліджувати не лише текстові, але й візуальні та аудіовізуальні елементи медіа.

Також важливим аспектом медіалінгвістики є критичний дискурс-аналіз, який досліджує, як мова може використовуватися для підтримки або підриву влади та ідеології. Це дозволяє виявляти приховані смисли та маніпулятивні стратегії у медіа-текстах.

Методологія медіалінгвістики включає різні підходи, зокрема контент-аналіз, який дозволяє кількісно оцінити частоту використання певних мовних елементів, та семіотичний аналіз, який вивчає знакові системи та їх значення у медіа.

Особливої уваги заслуговує дослідження ролі мови у формуванні суспільної думки через медіа. Медіа мають значний вплив на суспільну свідомість, формуючи уявлення про реальність та впливаючи на поведінку людей. Медіалінгвістика допомагає зрозуміти, як мова може бути використана для створення певних наративів та конструювання соціальної реальності.

Важливим аспектом є розвиток медіаграмотності. У сучасному світі, де інформація поширюється з великою швидкістю, важливо вміти критично оцінювати медіа-контент. Медіалінгвістика сприяє розвитку навичок критичного мислення та аналізу медіа-текстів, що є необхідним для протидії маніпуляціям та дезінформації.

Медіалінгвістика є міждисциплінарною наукою, яка використовує досягнення інших галузей, таких як соціологія, психологія, комунікативістика та інші. Це дозволяє отримати більш повне уявлення про те, як мова функціонує у медіа-просторі та який вплив вона має на суспільство.

Одним із важливих аспектів дослідження є аналіз мови нових медіа, таких як блоги, форуми, соціальні мережі та інші платформи. Ці нові форми комунікації створюють нові виклики для медіалінгвістики, оскільки вони поєднують текстові, візуальні та аудіоелементи, створюючи мультимедійний контент.

Важливим напрямом досліджень є також аналіз мови реклами та пропаганди, оскільки ці форми комунікації мають значний вплив на суспільну свідомість та можуть використовуватися для маніпуляції масовою свідомістю. Медіалінгвістика дозволяє виявляти маніпулятивні техніки та стратегії, які використовуються у рекламі та пропаганді.

Таким чином, медіалінгвістика є важливою галуззю лінгвістики, яка дозволяє досліджувати взаємодію мови та медіа, розкривати механізми впливу на суспільну свідомість та сприяти розвитку критичного мислення. Вона допомагає зрозуміти, як мова може бути використана для впливу на суспільні процеси, і розвивати навички критичного аналізу медіа-контенту.

Список використаних джерел

1. Чернявська В. П. Медіалінгвістика: теоретичні та прикладні аспекти. - Київ: Видавництво Київського університету, 2010.
2. Рождественський Ю. В. Медіалінгвістика та риторика масової комунікації. - Київ: Видавництво "Логос", 2015.
3. Василенко Н. В. Медіалінгвістика: сучасні підходи та методи дослідження. - Львів: Видавництво Львівського університету, 2018.

4. Головка М. І. Мова нових медіа: теорія і практика. - Харків: Видавництво "Прапор", 2020.

5. Кравченко О. В. Критичний дискурс-аналіз у медіалінгвістиці. - Одеса: Видавництво Одеського університету, 2019.

DIGITAL TRANSFORMATIONS IN MODERN EDUCATION

ЦИФРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ

CHERECHECHA A., Dnipro University of Technology, Dnipro

Scientific advisor: O. V. Stoliarska, Senior Lecturer, Department of Translation, Dnipro University of Technology

Artificial Intelligence in Education: Advantages and Disadvantages in Knowledge Acquisition

Artificial Intelligence (AI) has become a transformative force in education, opening up new opportunities for better knowledge acquisition [1]. Here we attempt to effectively explore the multifaceted impact of AI on educational practices by focusing on its advantages and disadvantages in facilitating knowledge acquisition. By examining various AI applications, such as personalized learning systems, intelligent tutoring systems, and educational chatbots, this research aims to provide a comprehensive analysis of how AI is reshaping the educational landscape. Through a critical evaluation of empirical research and theoretical frameworks, we will endeavor to contribute to a deeper understanding of the implications of AI for knowledge acquisition in education.

Artificial Intelligence (AI) has revolutionized various industries, and its application in education promises to change traditional learning paradigms. While AI promises to optimize the process of knowledge acquisition, its implementation brings both opportunities and challenges. Using artificial intelligence technology, educators can personalize learning, simplify administrative tasks, and increase student engagement, ultimately paving the way for a more efficient and effective education system. This study examines the advantages and disadvantages of AI in education, shedding light on how AI technologies can facilitate or hinder students' knowledge acquisition. By exploring key applications of AI and their impact on learning outcomes, this study seeks to provide insight into the transformative potential of AI in shaping the future of education.

The literature on AI in education emphasizes that it has the potential to revolutionize traditional teaching methods by offering personalized and adaptive

learning experiences. AI-based platforms, such as intelligent tutoring systems, have shown promising results in increasing student engagement and achievement through customized learning content. In addition, educational chatbots powered by natural language processing facilitate instant feedback and support, thus creating a more interactive learning environment. However, concerns have been raised about the ethical implications of AI, including issues of data privacy and algorithmic bias, which could undermine its effectiveness in ensuring equal access to quality education.

1. Advantages of AI in Education:

- Personalized learning experiences tailored to individual student needs.
- Enhanced student engagement through interactive and adaptive learning technologies.

One of the main advantages of AI in education is its ability to customize the learning process to meet the individual needs and learning style of students. Artificial intelligence-based adaptive learning platforms analyze student interaction and performance data to provide personalized recommendations and content. This individualized approach helps students learn at their own pace, reinforces their strengths, and addresses their weaknesses more effectively than traditional classroom teaching methods. AI technologies enhance student engagement by making learning more interactive and accessible. AI-powered virtual tutors and chatbots can assist students around the clock by answering questions, explaining concepts, and offering personalized study tips. In addition, AI-powered educational games and simulations create an immersive learning environment that piques students' interest and encourages them to actively participate in the learning process.

Thus, we can tentatively conclude that Artificial Intelligence (AI) is gaining ground in the education revolution, promising personalized learning experiences and administrative efficiency. However, along with the benefits, the integration of AI in education raises serious concerns and potential disadvantages that require careful consideration and mitigation [2].

2. Disadvantages and Concerns:

- Ethical implications of AI, such as data privacy and bias in algorithms.
- Risks associated with over-reliance on technology, potentially reducing human interaction and critical thinking skills.
- Disparities in access to AI-enabled educational tools, which could widen the digital divide.

One of the major concerns about the application of AI in education is the ethical implications. Artificial intelligence algorithms may inadvertently perpetuate biases present in the data used for training, resulting in unfair advantages or disadvantages for certain demographic groups of students. There are also issues of data privacy and security, as AI systems collect and analyze vast amounts of student data, which can compromise privacy if not properly protected. There are also data privacy and security issues, as AI systems collect and analyze vast amounts of student data that could compromise privacy if not properly secured. Students can become overly dependent on AI tools for learning and problem solving, which can lead to a decline in their critical thinking and creativity. In addition, relying on AI for grading may overlook subtle aspects of student performance that require human judgment and empathy. Another

major challenge is the potential worsening of the digital divide. AI-based educational tools and platforms may not be accessible to all students, especially those from low-income or marginalized communities without access to a reliable internet connection or adequate technological infrastructure. Such inequalities may exacerbate existing educational inequalities rather than reduce them [2].

To sum up, while artificial intelligence promises to transform education, its implementation is not without its challenges and concerns. Ethical implications related to bias and privacy, the risk of over-reliance on technology reducing the effectiveness of human interaction, and the potential for a widening digital divide emphasize the need for thoughtful integration and regulation of AI in educational settings. By addressing these challenges through ethical standards, equal access initiatives, and comprehensive educational policies, we can capitalize on the benefits of AI while mitigating its drawbacks, ensuring a more inclusive and effective educational landscape for all students.

Artificial intelligence (AI) is a double-edged sword in education, offering both transformative benefits and serious challenges. On the one hand, AI improves the quality of education by personalizing learning, making administration more efficient, and increasing student engagement. Adaptive educational platforms and artificial intelligence-based educators address individual needs of students, automate tedious tasks, and create an interactive learning environment. However, the integration of artificial intelligence in education also poses pressing challenges that need to be carefully addressed. Ethical dilemmas related to algorithm bias and data privacy require robust safeguards to ensure fairness and protect students' confidential information. In addition, over-reliance on AI can lead to a decline in the role of teachers and the critical thinking skills needed for future success. In addition, inequalities in access to AI technologies may exacerbate existing inequalities in education, perpetuating the digital divide [3].

In conclusion, AI presents both advantages and disadvantages in facilitating knowledge acquisition in education. While AI technologies have demonstrated efficacy in personalized learning and instructional support, ethical considerations and technological challenges must be carefully addressed to maximize their potential benefits. By promoting a balanced approach to integrating AI into educational practices, stakeholders can harness its transformative power to create inclusive and effective learning environments. This thesis calls for continued research and collaboration to explore innovative solutions that leverage AI for equitable and sustainable educational development.

References

1. Blerta Abazi Chaushi, Florie Ismaili, Agron Chaushi. Pros and Cons of Artificial Intelligence in Education. March 2024 International Journal of Advanced Natural Sciences and Engineering Researches. 8(2):51-57. URL: https://www.researchgate.net/publication/379020574_Pros_and_Cons_of_Artificial_Intelligence_in_Education

2. Mario Ayala-Pazmiño. Artificial Intelligence in Education: Exploring the Potential Benefits and Risks. May 2023 593 Digital Publisher CEIT 8(3):892-899. DOI:10.33386/593dp.2023.3.1827. URL:

https://www.researchgate.net/publication/370474286_Artificial_Intelligence_in_Education_Exploring_the_Potential_Benefits_and_Risks

3. Nishant Trivedi. AI in Education-A Transformative Force. URL:

https://www.researchgate.net/publication/377867495_AI_in_Education-A_Transformative_Force

HAFYCH O., O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

Scientific advisor: I. A. Ostrovskiy, Candidate of Economy Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economic Theory and International Economics, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

Features of digital risk management in foreign economic activity

Digital risk in foreign economic activity is a term that covers all digital opportunities caused by information and communication technologies, automation of data processing and solutions. The use of digital technologies leads to digital risks. Digitalization risks are consequences of their implementation.

In fact, digital risk implies a coherent set-up of processes, data, analytics and information technology, as well as a common organizational structure, including the management of human resource development and organizational culture.

The impact of digital risks on the foreign economic activity of the enterprise can be summarized in Table.

Table - Areas of enterprise digital risk management

Types of risks	Threats
Technological	Technological failures or outdated technology
Cybernetic	Unauthorised access and subsequent use penetration for malicious acts
Strategic	Causes a change in strategic direction. Affects customer experience, brand value, reputation and competitive advantage in the market
Data leakage	Threat of data leakage or loss
External	Inadequate control of suppliers, external operating environments, their cyber vulnerability
Confidential	Improper handling of personal and confidential personal data of a client or employee
Regulatory	New requirements or rules that go beyond the scope of existing governance teams Failure to comply with regulatory

	requirements for business operations, data retention and other business rules
Loss of stability	Service disruptions or unavailability due to high reliance on closely interconnected technologies
Personnel	Low digital literacy of employees, staff turnover

The most obvious risk of digital support of foreign economic operations is cybercrime. Cybersecurity Ventures estimates that the annual global damage from cybercrime could reach \$20 trillion by 2026 [1].

The consequences of the implementation of digital threats to the subjects of the foreign trade transaction are direct financial losses, loss of market share and compromise of business reputation, partial blocking or complete shutdown of the enterprise, loss of time due to the cost of restoring the operability of IT systems. Both in Ukraine and in other countries of the world business and state bodies solve the same problems, ensuring their digital security [2, p. 96].

The establishment of a policy of ensuring digital security should begin with an understanding of which foreign trade and customs operations should be digitized, and for which it is impractical. It should also be understood that the development of modern means of ensuring digital security lags far behind the pace of rapid and global digitalization. The system of ensuring digital security of subjects of foreign trade and customs operations should, above all, ensure the privacy, accessibility, authenticity and security of data.ii

Almost all subjects of foreign trade and state, including customs, operations are already using such digital security tools as:

- timely updating of software and operating systems;
- quantitative and qualitative optimization of software in order to reduce potential vulnerabilities;
- Increasing digital literacy of employees;
- use of anti-virus programs; continuous monitoring of detected threats in the external environment, possibly even with the use of machine learning;
- availability of a plan of preventive measures focused on zero-day threats, etc.

These tools can be divided into two groups. One group includes tools related to the digital literacy of users of IT systems, and the other to digital hygiene.

Thus, the problems of determining, preventing or compensating the consequences of the implementation of digital threats in the implementation of foreign trade and customs operations are becoming more relevant and practically significant.

References

1. Cybersecurity Statistics (2023). URL: <https://www.packetlabs.net/posts/239cybersecurity-statistics-2023> (дата звернення 17.10.2024).
2. Кифяк В.І. Інституційне забезпечення управління ризиками бізнесу в умовах цифровізації. Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. 2022. № 28. С. 85–98.

KUPCHYNSKA D., Dnipro University of Technology, Dnipro
Scientific advisor: O. V. Stoliarska, Senior Lecturer, Department of Translation, Dnipro University of Technology

Higher Math is the Driver of Programming

Programming is essentially about teaching computers to perform tasks efficiently and accurately. While programming languages provide the syntax and structure for expressing these instructions, the underlying concepts that make it possible to create complex algorithms and systems often come from higher mathematics. This study aims to explore the crucial role of various branches of mathematics in shaping the theory and practice of programming.

What are the key mathematical concepts in programming?

Algebraic Structures:

Groups, Rings, and Fields: Algebraic structures provide a framework for understanding and manipulating data. In programming, these concepts are essential for designing efficient data structures and algorithms. For example, the principles of group theory are the basis of cryptography algorithms such as RSA, which use modular arithmetic within finite fields.

Discrete Mathematics:

Graph Theory: Graph theory is vital for modeling relationships and networks. Algorithms such as Dijkstra's shortest path algorithm and algorithms for network flow optimization are based mostly on graph theory concepts. Discrete mathematics also includes combinatorics, which helps in designing efficient algorithms for tasks such as generating permutations or combinations.

Probability and Statistics:

Probability Theory: Many algorithms and systems make decisions based on uncertain data. Probability theory provides the mathematical framework for developing algorithms that can handle uncertainty, such as Bayesian networks in artificial intelligence and machine learning.

Statistics: Statistical methods are crucial for analyzing large amounts of data and drawing conclusions. Methods such as regression analysis and hypothesis testing are widely used in data analysis and machine learning applications.

Calculus and Numerical Methods:

Optimization: Calculus plays an important role in optimization tasks, such as gradient descent algorithms used in machine learning to minimize error functions.

Numerical Methods: In fields such as scientific computing and modeling, numerical methods are used to solve complex mathematical problems that may not have analytical solutions. Examples include numerical integration methods and solutions to differential equations.

Advanced Topics in Mathematics and Programming:

Linear Algebra: Linear algebra forms the foundation for many applications in computer graphics (e.g., transformations and 3D rendering), machine learning (e.g., matrix operations in neural networks), and signal processing.

Complex Analysis: Although less directly, complex analysis concepts such as residues and contour integrals are used in areas such as signal processing and theoretical computer science.

Number Theory: Number theory concepts that are important in cryptography, such as prime numbers, modular arithmetic, and the Chinese remainder theorem, are fundamental for secure communication protocols.

Case Studies:

MATLAB. It is known for its wide application in the scientific and engineering fields. MATLAB uses matrix calculations from linear algebra to facilitate complex modeling and data analysis tasks.

Haskell: This is a functional programming language based on mathematical principles. Haskell incorporates concepts from category theory to provide a robust framework for writing concise and elegant code.

In conclusion, the integration of higher mathematics into programming not only improves the theoretical understanding of algorithms and data structures, but also enables programmers to solve more and more complex computing problems. As technology continues to evolve, the strong foundation in mathematics is still indispensable for developing innovative solutions in programming and beyond. By emphasizing the synergy between mathematics and programming, we stress the importance of continuous learning and study of both disciplines.

References

1. Knuth, D. E. (1997). *The Art of Computer Programming, Volume 1: Fundamental Algorithms*. Addison-Wesley Professional.
2. Cormen, T. H., Leiserson, C. E., Rivest, R. L., & Stein, C. (2009). *Introduction to Algorithms* (3rd ed.). MIT Press.
3. Goodfellow, I., Bengio, Y., & Courville, A. (2016). *Deep Learning*. MIT Press.

PRUDKA S., CHADAIEVA Y., Nationale Technische Universität “Dnipro Polytechnik”

Sprachliche Betreuung: I.V.Khurtak, Hochschullehrerin, Lehrstuhl für Übersetzung, Nationale Technische Universität “Dnipro Polytechnik“

Effektivität von Videos und Streaming-Diensten beim Erlernen von Fremdsprachen

In der heutigen digitalen Welt spielen Videos und Streaming-Dienste wie YouTube und Netflix eine entscheidende Rolle beim Sprachenlernen. Diese Plattformen bieten Zugang zu authentischen Inhalten und ermöglichen es Lernenden, in die sprachliche Umgebung einzutauchen. Sie fördern nicht nur das Hörverständnis und die Aussprache, sondern erweitern auch den Wortschatz durch vielfältige audiovisuelle Erfahrungen. Es ist jedoch wichtig, sowohl die Vorteile als auch die

Herausforderungen der Nutzung von Video- und Streaming-Diensten beim Spracherwerb zu berücksichtigen und die Empfehlungen für deren effektiven Einsatz zu befolgen.

Ein leistungsstarkes Werkzeug für das Englischlernen ist YouTube. Kanäle wie *Speak English With Vanessa*, *English with Lucy* und *BBC Learning English* gehören zu den beliebtesten Kanälen zum Englischlernen. Sie helfen, Hörverstehen, die Aussprache und die interkulturelle Kommunikation zu entwickeln. Beliebte Kanäle mit Lernvideos, Unterricht von Muttersprachlern und Podcasts schaffen ein authentisches Sprachumfeld, das das Eintauchen in die Sprache fördert. Obwohl YouTube viele nützliche Ressourcen bietet, ist deren Nutzung im Deutschunterricht weniger erforscht als im Englischen. Beliebte Kanäle wie *Easy German*, *Learn German with Anja* oder *Learn German* bieten didaktische Videos, die sich auf alltägliche Kommunikation und kulturelle Konzepte konzentrieren. Interessante Podcasts, Straßeninterviews, Nachrichten, Serien oder Blogs und einfache Grammatik-Erklärungen mit lebhaften Beispielen helfen die lebendige Sprache zu verstehen, einschließlich verschiedener Dialekte und Slangs.

Netflix bietet eine breite Auswahl an Filmen, Serien, Dokumentationen und Shows in verschiedenen Sprachen an. Darüber hinaus verwendet *Netflix* Algorithmen, um Inhalte basierend auf Vorlieben zu empfehlen. Das Anschauen von Inhalten mit Muttersprachlern hilft, sich an Akzente, Intonation und Slang zu gewöhnen, während Untertitel in verschiedenen Sprachen dabei helfen, der Handlung besser zu folgen und das Verständnis zu verbessern.

Die Vorteile von Video- und Streaming-Diensten umfassen eine breite Auswahl an Filmen, Serien, Dokumentationen, Podcasts und Hörbüchern in verschiedenen Sprachen, was es ermöglicht, Material zu wählen. Das Hören von Muttersprachlern in realen Kontexten, wie in Podcasts und Videos, hilft, sich an Akzente, Intonation und Slang zu gewöhnen, was das Verständnis der Sprache verbessert. Wichtig ist, dass Streaming-Plattformen oft kulturelle Aspekte abdecken, was ein tieferes Verständnis der Kultur und der sozialen Kontexte der Sprache ermöglicht. Ein Hauptvorteil dieser Lernmethode ist die Möglichkeit, jederzeit und überall zu lernen, was den Spracherwerb nahtlos in tägliches Leben integriert.

Die Nutzung von Video- und Streaming-Diensten zum Sprachenlernen hat in den letzten Jahren stark zugenommen, bringt jedoch auch einige Herausforderungen mit sich. Ein häufiges Problem ist das Risiko, nützliches Material mit weniger relevantem oder schwer verständlichem zu verwechseln. Lernende können leicht auf Inhalte stoßen, die für ihr aktuelles Sprachniveau ungeeignet sind, was zu Frustration und ineffektivem Lernen führen kann. Werfen wir nun einen Blick auf die Nachteile des Sprachenlernens mit *Netflix*. Einer der größten Nachteile ist der Mangel an strukturierten Inhalten. *Netflix* verfügt zwar über eine umfangreiche Bibliothek mit Fernsehsendungen und Filmen, die Inhalte sind jedoch nicht speziell auf Sprachenlernende zugeschnitten. Daher kann es schwierig sein, Inhalte zu finden, die sowohl dem eigenen Niveau entsprechen als auch auf die spezifischen Sprachziele ausgerichtet sind. Ein weiterer potenzieller Nachteil ist das Fehlen von Feedback und Anleitung. Anders als bei herkömmlichen Sprachkursen gibt es beim Sprachenlernen mit *Netflix* kein persönliches Feedback oder Anleitung. Während dies für

fortgeschrittene Lernende vielleicht kein Problem darstellt, kann es für Anfänger, die mehr Anleitung und Unterstützung benötigen, eine Herausforderung darstellen.

Außerdem kann das Sprachenlernen mit Netflix eine passive Lernerfahrung sein. Zwar bietet die Plattform Tools, die Lernenden dabei helfen, sich mit den Inhalten auseinanderzusetzen, wie etwa Quizze und Diskussionsforen, aber für diejenigen, die nicht aktiv nach Möglichkeiten zum Üben und Interagieren suchen, kann es dennoch eine passive Erfahrung sein. Ein oder sogar mehrere Filme in einer Fremdsprache können nicht alle Feinheiten abdecken. Je nach Genre des von Ihnen gewählten Inhalts werden Sie unterschiedliche Vokabeln kennenlernen. Wenn Sie beispielsweise eine klassische romantische Komödie einschalten, sollten Sie sich mit einfacher Alltagssprache vertraut machen können, die durch Dating-Vokabeln verwässert wird. Wenn Sie sich hingegen für ein Ärztedrama entscheiden, machen Sie sich darauf gefasst, sich mit dem gesamten medizinischen Wörterbuch auseinandersetzen zu müssen.

Einige Sendungen sind möglicherweise nicht zum Lernen geeignet. Nicht alle Fernsehsendungen und Filme sind gleich, wenn es um das Erlernen einer Sprache geht. Einige sind möglicherweise zu schnell oder verwenden schwer verständlichen Slang. Andere sind möglicherweise zu langsam oder haben zu viele Dialoge für Anfänger. Es ist wichtig, Ihre Inhalte sorgfältig auszuwählen, um nicht schon früh im Prozess entmutigt zu werden.

Trotz dieser Nachteile bieten Video- und Streaming-Dienste wertvolle Möglichkeiten zum Sprachenlernen. Um die Vorteile optimal zu nutzen, sollten Lernende gezielt nach Inhalten suchen, die ihrem Sprachniveau entsprechen, vielfältige Quellen nutzen, um ein ausgewogenes Sprachverständnis zu entwickeln, kritisch mit dem Material umgehen und den Kontext berücksichtigen sowie ergänzend strukturierte Lernmethoden und -ressourcen einsetzen. Durch einen bewussten und ausgewogenen Einsatz von Video- und Streaming-Diensten können Sprachlernende ihre Fähigkeiten effektiv verbessern und gleichzeitig die potenziellen Fallstricke vermeiden.

Zusammenfassend können wir sagen, dass Video- und Streaming-Dienste zu einem leistungsstarken Werkzeug beim Erlernen von Fremdsprachen geworden sind und einzigartige Möglichkeiten zum Eintauchen in eine authentische Sprachumgebung bieten. Plattformen wie YouTube, Netflix, Spotify und Apple Podcasts bieten eine breite Palette an Inhalten, sodass Lernende die Materialien entsprechend ihren Interessen und ihrem Sprachniveau auswählen können.

Um diese Ressourcen möglichst effektiv zu nutzen, ist es wichtig, einen ausgewogenen Ansatz zu verfolgen. Die Lernenden müssen bei der Auswahl des Materials kritisch sein, das Ansehen von Videos und das Hören von Podcasts mit anderen Lernmethoden kombinieren und aktiv mit den Inhalten interagieren. Bei richtiger Anwendung können diese Dienste den Sprachlernprozess erheblich beschleunigen, ihn spannender und effektiver machen.

Schließlich sind Video- und Streaming-Dienste eine wertvolle Ergänzung zu herkömmlichen Sprachlernmethoden und eröffnen neue Horizonte für selbstgesteuertes und flexibles Lernen in der heutigen digitalen Welt.

Literaturverzeichnis

1. Gilbert Dizon. YouTube for second language learning: What does the research tell us?. Australian Journal of Applied Linguistics. 2022. R 5. P 19 – 26.

2. Teaching with Streaming Video. Understanding Instructional Practices, Challenges, and Support Needs.

URL: <https://sr.ithaka.org/publications/teaching-with-streaming-video/>

3. Michaela G. Ramirez. The Use of Podcasts for Language Learning: A Systematic Review of Literature. International Journal of English Language Studies. 2024. R 6. P 47 – 53.

4. Language Learning with Netflix: Pros, Cons, and Tools Review

URL: <https://langster.org/en/blog/language-learning-with-netflix-pros-cons-and-tools-review/>

RADIONOVA K., Nationale Technische Universität Dnipro Polytechnic,
Dnipro

Sprachberaterin: S. Korotkova, Nationale Technische Universität
Dnipro Polytechnic, PhD, Dozentin, Lehrstuhl zum Übersetzung

Die Zukunft der künstlichen Intelligenz im Bildungswesen

Dieser Artikel untersucht das Potenzial der Künstlichen Intelligenz (KI) im Bildungswesen und diskutiert, wie KI die Bildungslandschaft verändern kann. Es werden Möglichkeiten aufgezeigt, wie KI Lehrer und Schüler unterstützen kann, indem sie personalisierte Lernprozesse und eine flexiblere Lernumgebung schafft. Dabei werden die aktuellen und zukünftigen Herausforderungen beleuchtet, die bei der Integration von KI in Bildungsinstitutionen auftreten können.

Schlüsselwörter: Künstliche Intelligenz, Bildungstechnologien, digitales Lernen, personalisierte Lernsysteme, Lehrermangel, akademische Leistung

Mit der fortschreitenden Entwicklung der Künstlichen Intelligenz (KI) verändert sich nicht nur die Arbeitswelt, sondern auch das Bildungswesen. KI kann durch die Automatisierung von Routineaufgaben und die Analyse von Lernverhalten einen wertvollen Beitrag zur Verbesserung der Lehr- und Lernmethoden leisten. Die Integration von KI in Bildungssysteme bietet enorme Chancen, doch gleichzeitig stehen wir vor wesentlichen Herausforderungen, insbesondere in Bezug auf die ethische Nutzung und die Anpassung bestehender Lehrpläne [1, S. 102].

Das Ziel dieses Artikels ist es, die Vorteile und Herausforderungen der KI im Bildungswesen zu analysieren und die potenziellen Auswirkungen dieser Technologien auf die Zukunft des Lernens und Lehrens zu untersuchen.

Für Lehrer bietet die KI zahlreiche Vorteile. Einer der Hauptvorteile ist die Entlastung von administrativen Aufgaben, die viel Zeit in Anspruch nehmen. KI-gestützte Systeme können beispielsweise Schülerleistungen automatisch bewerten, personalisierte Lernpläne erstellen und den Fortschritt überwachen [2, S. 145].

Dadurch haben Lehrkräfte mehr Zeit, sich auf die individuelle Förderung ihrer Schüler zu konzentrieren und kreative Lehrmethoden zu entwickeln.

Ein weiteres wichtiges Anwendungsfeld von KI im Bildungswesen ist die Analyse von großen Datenmengen (Big Data). Lehrkräfte können durch die Auswertung dieser Daten fundierte Entscheidungen treffen, um die Lehrmethoden an die Bedürfnisse der Schüler anzupassen. KI kann zudem spezifische Schwächen und Stärken von Schülern identifizieren und individuell abgestimmte Lerninhalte anbieten [1, S. 112].

Der wohl größte Vorteil der KI im Bildungswesen liegt in ihrer Fähigkeit, personalisiertes Lernen zu ermöglichen. Jeder Schüler lernt auf unterschiedliche Weise, und traditionelle Bildungssysteme tun sich schwer damit, auf individuelle Lernbedürfnisse einzugehen. Mit KI können adaptive Lernplattformen erstellt werden, die sich an den jeweiligen Fortschritt und die Vorlieben eines Schülers anpassen [3, S. 67]. Diese Systeme analysieren das Lernverhalten und bieten daraufhin maßgeschneiderte Übungen, Aufgaben und Ressourcen an.

KI-gesteuerte Tutorensysteme können dabei helfen, Verständnislücken zu schließen, indem sie gezielte Fragen stellen und detailliertes Feedback geben [4, S. 54]. Dies führt zu einer stärkeren Lernerautonomie und kann das Vertrauen der Schüler in ihre Fähigkeiten steigern.

Obwohl die Vorteile von KI im Bildungswesen auf der Hand liegen, gibt es auch erhebliche Herausforderungen bei ihrer Einführung. Eine der größten Hürden ist der Mangel an technischer Infrastruktur, insbesondere in ärmeren Regionen. Schulen müssen nicht nur in Hardware investieren, sondern auch in die Schulung von Lehrkräften, damit sie KI-Systeme effektiv nutzen können [5, S. 98].

Ein weiteres Problem ist die ethische Dimension von KI im Bildungswesen. Es stellt sich die Frage, wie persönliche Daten der Schüler geschützt werden können, wenn sie von KI-Systemen gesammelt und verarbeitet werden [6, S. 29]. Datenschutz und die Sicherstellung, dass KI-Systeme fair und ohne Vorurteile arbeiten, sind wesentliche Herausforderungen, die angegangen werden müssen.

In der Zukunft könnte KI eine noch größere Rolle im Bildungswesen spielen. Ein denkbare Szenario ist der Einsatz von KI-gesteuerten „virtuellen Lehrern“, die Schüler in bestimmten Fächern unterstützen [7, S. 214]. Diese Systeme könnten besonders in Gebieten mit Lehrermangel oder in Situationen wie der COVID-19-Pandemie, in der viele Schulen auf Online-Lernen umstellen mussten, von großem Nutzen sein.

Auch die Verwendung von KI zur Vorhersage von Lernergebnissen wird zunehmend erforscht. Durch die Analyse des Lernverhaltens können KI-Systeme frühzeitig erkennen, ob ein Schüler Gefahr läuft, den Anschluss zu verlieren, und ihm gezielt Unterstützung bieten [8, S. 34].

Fazit. Künstliche Intelligenz hat das Potenzial, das Bildungswesen grundlegend zu verändern. Sie kann Lehrer unterstützen, Schüler individuell fördern und gleichzeitig das Bildungssystem effizienter und flexibler gestalten. Trotz der zahlreichen Vorteile bleibt jedoch eine verantwortungsvolle Integration von KI in das Bildungssystem entscheidend. Wenn es gelingt, technische und ethische

Herausforderungen zu bewältigen, könnte KI einen wichtigen Beitrag zur Schaffung einer gerechteren und personalisierten Bildung leisten [5, S. 112].

Literaturverzeichnis

1. Müller, A. (2020). "Künstliche Intelligenz im Unterricht: Chancen für Lehrer." Zeitschrift für pädagogische Forschung.
2. Schulz, B. (2021). "Digitale Revolution in der Schule: Wie KI die Lehrerrolle verändert." Technik und Bildung.
3. Hoffmann, C. (2019). "Individualisierung des Lernens durch KI: Perspektiven für die Zukunft." Bildungswissenschaften.
4. Schneider, D. (2020). "Adaptive Lernsysteme: Wie KI den Unterricht revolutionieren kann." Künstliche Intelligenz und Schule.
5. Wagner, F. (2021). "Ethische Herausforderungen bei der Nutzung von KI im Bildungssektor." Datenschutz und KI.
6. Kühn, E. (2022). "Infrastruktur und KI: Wie Schulen den Wandel bewältigen können." Bildung digital.
7. Meier, S. (2022). "KI und Bildung: Was bringt die Zukunft?" Zukunftstechnologien.
8. Schmidt, T. (2021). "Virtuelle Lehrer: Eine neue Ära des Unterrichts?" Technik im Klassenzimmer.

RIASHCHENKO I., Dnipro University of Technology, Dnipro

Scientific advisor: O. V. Stoliarska, Senior Lecturer, Department of Translation, Dnipro University of Technology

Game-Based Learning: Pro & Contra

Game-based learning is a transformational approach to education that uses the intrinsic motivation and engagement inherent in games to improve learning outcomes across subjects and age groups. This research explores the effectiveness of game-based learning through theoretical and practical examples, demonstrating its potential for developing students' critical thinking, collaboration, and problem-solving skills.

Game-based learning has become a dynamic educational strategy that utilizes the interactive and immersive nature of games to achieve educational goals. Thus, the research objective is to explore how games can serve as powerful tools for learning by providing both a theoretical rationale and practical illustrations of their application in educational settings.

The theoretical foundation of game-based learning rests on principles of engagement, motivation, and active learning. Games inherently stimulate curiosity and persistence in learners, creating environments conducive to deep learning experiences [1]. By integrating game mechanics such as challenges, feedback loops, and

progression systems, instructors can create learning experiences that are both enjoyable and educational.

Practical Examples:

Mathematics: “Prodigy” is an online game that combines math problems into a fantasy adventure, motivating students to solve equations to advance in the game. Research has shown that students using the platform have improved math scores and increased engagement [2].

History: “Assassin's Creed: Origins” incorporates historical settings and events, immersing players in Ancient Egypt and providing an opportunity to explore historical narratives and cultural context. This game-based approach has been utilized to teach history in an interactive and engaging manner [3].

Science: “Foldit” is a puzzle game that challenges players to fold proteins while promoting scientific research in biochemistry and molecular biology. Players' decisions in the game have led to scientific discoveries, demonstrating the potential of games to crowdsource solutions to real-world problems [4].

Advantages of Game-Based Learning:

- **Enhanced Engagement:** Games are inherently interactive and enjoyable, which increases student motivation and engagement in learning activities.
- **Active Learning:** Games promote active learning by requiring players to make decisions, solve problems, and apply knowledge in a simulated environment.
- **Immediate Feedback:** Games provide instant feedback on actions and decisions, allowing students to learn from mistakes and improve their understanding in real time.
- **Promotion of Critical Thinking:** Many games require strategic thinking, problem solving, and decision making, developing players' critical thinking skills.
- **Personalized Learning:** Games can adapt to individual learning styles and paces, providing personalized learning experiences that meet the varying needs of learners.
- **Skill Development:** Games can help develop a wide range of skills such as collaboration, communication, creativity and digital literacy.
- **Retention of Knowledge:** Due to the immersive and interactive nature of games, students often retain the knowledge and skills learned through play for longer periods of time.

Disadvantages of Game-Based Learning:

- **Potential for Distraction:** Some students may become too involved in the game itself instead of focusing on learning objectives, leading to distraction.
- **Access and Equity Issues:** Access to technology and games may be restricted in certain educational institutions or for students from disadvantaged families, resulting in unequal learning opportunities.
- **Time Constraints:** The inclusion of game-based learning in the curriculum may require additional time for planning, implementation and evaluation, which can be a challenge for teachers.
- **Quality and Effectiveness:** Not all educational games are equally effective in achieving learning outcomes. The quality of game design and its relevance to educational goals can vary greatly.

- Overemphasis on Competition: Some games may emphasize competition over collaboration, potentially enhancing individualistic behavior rather than cooperative learning.
- Technical Issues: Games may have technical problems such as crashes, connectivity issues or compatibility issues with different devices that disrupt the learning process.
- Resistance from Traditionalists: Teachers and stakeholders who are not familiar with game learning may be skeptical or resist its introduction, which affects its integration and acceptance in educational institutions [5].

It can be concluded that learning through games offers a promising opportunity to improve educational outcomes by using the inherently motivating and interactive qualities of games. By integrating game mechanics with educational content, educators can create immersive experiences that promote critical thinking, collaboration and problem-solving skills among students. However, on the other hand, excessive gaming can distract from educational activities, leading to a decline in academic performance. In addition, excessive gaming can lead to exclusion from real social interactions, contributing to loneliness and social isolation.

References

1. Arain, M., Campbell, M.J., Cooper, C.L. and Lancaster, G.A. What is a pilot or feasibility study? A review of current practice and editorial policy. *BMC Medical Research Methodology*, 10, 67. URL: <http://dx.doi.org/10.1186/1471-2288-10-67>
2. Eve Harding. The pros and cons of game-based learning. URL: <https://bedrocklearning.org/literacy-blogs/the-pros-and-cons-of-game-based-learning/>
3. Gee, J. P. What Video Games Have to Teach us about Learning and Literacy? *Computers in Entertainment (CIE)*, 1, 20-20. URL: <http://dx.doi.org/10.1145/950566.950595>
4. Jan L. Plass, Paul A. O’Keefe, Bruce D. Homer, Jennifer Case. The Impact of Individual, Competitive, and Collaborative Mathematics Game Play on Learning, Performance, and Motivation. September 2013 *Journal of Educational Psychology* 105(4):1050-1066. DOI:10.1037/a0032688. URL: https://www.researchgate.net/publication/261177003_The_Impact_of_Individual_Co_mpetitive_and_Collaborative_Mathematics_Game_Play_on_Learning_Performance_and_Motivation
5. Squire, K. D. Video Games and Education: Designing Learning Systems for an Interactive Age. *Educational Technology Magazine: The Magazine for Managers of Change in Education*, 48, 17-26.

SYTNYCHENKO D., Nationale Technische Universität “Dnipro Polytechnic”,
Dnipro

Sprachliche Betreuung: I.V.Khurtak, Hochschullehrerin, Lehrstuhl für
Übersetzung, Nationale Technische Universität “Dnipro Polytechnic“

Online-Sprachenlernen

Das Online-Sprachenlernen ist sehr populär geworden, besonders während der Pandemie, als viele Menschen zu Hause bleiben mussten. Dank der Technik und des Internets kann man eine Fremdsprache von überall aus lernen, ohne das Haus zu verlassen. Online-Kurse, Video-Lektionen, Apps und andere digitale Ressourcen helfen, das Lernen an den eigenen Zeitplan und die eigenen Bedürfnisse anzupassen. Diese Art des Lernens wird immer beliebter, weil sie es erlaubt, bequem zu lernen und Hindernisse wie Zeit und Entfernung zu überwinden. Wir möchten mehr über diese Methode des Sprachenlernens berichten.

Beim Online-Sprachenlernen nutzen wir viele digitale Plattformen. Microsoft Teams ist eine der wichtigsten. Diese Plattform hilft bei der Kommunikation mit Lehrern und der Organisation von Online-Unterricht. Mit Teams können die Studenten an Videoanrufen teilnehmen, Dateien austauschen und in Echtzeit zusammenarbeiten, was das Lernen einfach und zugänglich macht, auch aus der Ferne.

Seit der Smartphone-Generation ist eines nicht mehr wegzudenken: die App. Als Kurzform der Applikation werden mit Apps mobile Anwendungsprogramme bezeichnet, die über einen Appstore erworben und auf den Smartphones oder Tablet-PCs installiert werden können. Eine der besten kostenlosen Sprachlern-Apps können wir Duolingo nennen. Die ist kostenlos, und wir finden Duolingo aus mehreren Gründen nützlich:

- **Grundkenntnisse:**

Die Plattform hilft, grundlegende Wörter und Sätze zu lernen, die die Basis jeder Sprache bilden. Das ist besonders nützlich für Anfänger, die gerade mit dem Sprachenlernen beginnen.

- **Grammatikübungen:**

Die Duolingo-Lektionen enthalten einfache grammatische Strukturen, die den Benutzern helfen, die grundlegenden Sprachregeln nach und nach zu verstehen. Das schafft eine gute Grundlage für weiterführendes Lernen.

- **Wiederholung des Lernmaterials:**

Das System verwendet einen Wiederholungsalgorithmus, der die Benutzer dazu bringt, öfter auf das gelernte Material zurückzukommen. Dies hilft beim langfristigen Erinnern und festigt die Sprachkenntnisse.

- **Motivierendes Format:**

Durch die Interaktivität und das Belohnungssystem motiviert Duolingo die Benutzer, regelmäßig zu üben. Das ist sehr wichtig, um die Konsistenz im Lernen zu behalten.

Duolingo ist ein effektives Werkzeug zur Verbesserung der grundlegenden Sprachkenntnisse, besonders in Kombination mit anderen Lernmethoden.

Manchmal geht es nur darum, mehr Wörter zu lernen. Deshalb sprechen wir über eine App, die hilft, das so schnell und effektiv wie möglich zu tun. Und auch hier: die ist kostenlos. Anki ist die originale App für Karteikarten. Es gibt sie schon fast 20 Jahre. Nach dem Wunsch können eigene Karteikarten in Anki erstellt werden. Anki ermöglicht es den Nutzern, ihre Kartensätze auf ein Portal namens AnkiWeb hochzuladen. Jeder andere Nutzer kann diesen Kartensatz auf sein Gerät herunterladen. Da die Anki-Kartenstapel unendlich anpassbar sind, gibt es viele tolle Kartensätze, die kostenlos heruntergeladen werden können. Zum Beispiel der Kartenstapel, den wir für Deutsch benutzen: der enthält Audio von Muttersprachlern und Beispiele, wie das Wort im Satz verwendet wird.

Es sollte auch nicht unerwähnt bleiben, dass YouTube-Lektionen ein gutes Extra zum Unterricht sind, besonders wenn einige Themen nicht ganz klar sind oder mehr Erklärung brauchen. Auf YouTube gibt es viele Kanäle und Lehrer, die verschiedene Materialien anbieten. Es ist auch hilfreich, wenn eine Lektion verpasst ist.

Daraus lässt sich die Schlussfolgerung ziehen: egal, ob man online oder im Klassenzimmer lernt, hängt der Erfolg beim Sprachenlernen von der Motivation und dem Willen des Lernenden ab. Ohne Motivation kann keine Plattform oder Methode wirklich helfen. Nur durch ständiges Lernen und aktives Engagement kann Erfolg erreicht werden.

Literaturverzeichnis

1. Martin L., Tapp D. Teaching with Teams: An introduction to teaching an undergraduate law module using Microsoft Teams. *Innovative Practice in Higher Education*, Vol 3 (3), 2019. 9p.
<https://eprints.staffs.ac.uk/5613/1/Martin%20and%20Tapp%202019.pdf>
2. Vesselinov R., Grego J. Duolingo Effectiveness Study. City University of New York, 2012. 25p.
https://www.languagezen.com/pt/about/english/Duolingo_Efficacy_Study.pdf

ДРАННІК К., Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Науковий керівник: М. С. Наумов, к.е.н., доцент, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Перспективи та загрози використання штучного інтелекту в освітньому процесі

Використання штучного інтелекту в освіті – це вже не майбутнє, а реальність сьогодення: значна частина студентів використовує ChatGPT для виконання домашніх завдань, написання курсових та контрольних робіт, підготовки до іспитів тощо. І кількість таких студентів постійно збільшується. Викладачі бачать, що студенти застосовують технології штучного інтелекту для виконання завдань, але думки викладачів щодо цього істотно різняться. Одні – рішуче відкидають можливість застосування, наприклад, чату GPT у роботі студентів, тоді як інші – усвідомлюють переваги подібної роботи і прагнуть модифікувати навчальний процес, щоб студенти творчо застосовували сучасні технології, а не лише використовували штучний інтелект для написання рефератів та розв’язання стандартних задач. Для того, щоб зрозуміти, як найкраще впровадити згадані технології в освітній процес, потрібно виділи їхні можливості та загрози.

Розвиток штучного інтелекту в освітньому середовищі є ключовим напрямком сучасних технологічних змін. Використання таких технологій має значний потенціал для підвищення ефективності навчання та індивідуалізації освітнього процесу. Серед можливостей та перспектив застосування штучного інтелекту в освіті, як правило, виділяють наступне.

По-перше, персоналізація навчання: штучний інтелект сприяє створенню індивідуальних навчальних програм, що враховують особливості кожного студента, його знання, стиль навчання та інші фактори.

По-друге: автоматичне оцінювання: технології штучного інтелекту здатні автоматизувати процес оцінювання, що дозволяє значно зекономити час та мінімізувати ймовірність помилок.

По-третє, аналіз поведінки на платформах дистанційного навчання: штучний інтелект може аналізувати поведінку студентів на онлайн-платформах, що сприяє підвищенню ефективності навчального процесу та наданню індивідуальної підтримки.

По-четверте, автоматизація інформаційних систем: використання штучного інтелекту допомагає автоматизувати збір та обробку даних, забезпечуючи швидкий та точний доступ до потрібної інформації.

По-п’яте: розробка індивідуальних навчальних траєкторій: штучний інтелект дає змогу створювати персоналізовані траєкторії навчання, які враховують темп та особливості навчання кожного студента, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу.

По-шосте: розвиток критичного мислення: застосування таких технологій допомагає студентам розвивати критичне мислення та аналітичні навички через аналіз різних даних і джерел інформації.

По-сьоме, автоматизація взаємодії зі студентами: штучний інтелект може забезпечити автоматизовану підтримку студентів, відповідаючи на запитання, допомагаючи у навчанні та організовуючи спільну роботу.

По-восьме, штучний інтелект ефективний у виявленні списування та плагіату завдяки аналізу текстів на схожість, однак виникають питання балансу між академічною доброчесністю та індивідуальними потребами учнів.

Таким чином, штучний інтелект відкриває нові можливості для покращення освітнього процесу, роблячи його більш гнучким, ефективним та індивідуально орієнтованим.

Разом із цими перевагами, інтеграція штучного інтелекту в освітній процес супроводжується певними викликами та занепокоєнням. Одним із основних ризиків є питання конфіденційності, що змушує частину студентів і викладачів скептично ставитися до використання систем штучного інтелекту. Тому важливо забезпечити захист даних, водночас використовуючи переваги цієї технології.

Ще одна серйозна проблема – це необхідність надання рівного доступу здобувачів освіти до платформ та інструментів штучного інтелекту. Для забезпечення інклюзивності важливо надати рівні можливості доступу до технологій незалежно від соціально-економічного статусу або географічного розташування. Існує також занепокоєння, що штучний інтелект може посилювати наявні упередження та дискримінацію, особливо через персоналізовані навчальні матеріали, які можуть ненавмисно чи навмисно підкріплювати певні культурні чи етнічні цінності.

На основі розглянутих переваг і недоліків можемо зробити висновок, що штучний інтелект має потенціал для подолання багатьох перешкод в освіті, зокрема для впровадження інноваційних підходів у викладанні. Однак його впровадження супроводжується певними ризиками. Для того, щоб зробити цей процес максимально ефективним, необхідно пройти ряд послідовних етапів. Спочатку слід пояснити здобувачам освіти та викладачам можливості та обмеження ChatGPT учням, зокрема, зробити наголос на тому, що ChatGPT може допомогти у генерації ідей та відповідати на питання, але не замінює критичне мислення та аналіз, тобто студентів слід навчити використовувати штучний інтелект для початкового збору даних, перевіряючи їх самостійно.

Потім необхідно адаптувати освітній процес до використання штучного інтелекту. Це може включати автоматизацію рутинних завдань, таких як створення планів уроків чи оцінювання, що економить час. Водночас викладачі повинні навчитись розпізнавати роботи, створені штучним інтелектом, та критично оцінювати роботи учнів.

На завершальному етапі потрібно буде створити нові підходи у навчанні. Так, традиційні реферати чи лабораторні роботи більше не будуть актуальними, адже їх легко автоматизувати. Натомість потрібно ставити завдання, що вимагають критичного мислення, аналізу та творчого підходу. Студенти мають вчитися не просто повторювати інформацію, а створювати нові ідеї на її основі.

КОБИСЯ І., Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

Науковий керівник: С. Ю.Люльчак, кандидат педагогічних наук, доцент, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

Організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх педагогів професійного навчання до використання інформаційних технологій

Формування кваліфікованого фахівця залежить від середовища, в якому він формується і конкретних умов, під впливом яких здійснюється освітній процес. Тому для здійснення аналізу ефективності підготовки майбутніх педагогів професійного навчання до використання цифрових технологій необхідно визначити ті організаційно-педагогічні умови, які забезпечуватимуть ефективну професійну підготовку майбутнього випускника інженерно-педагогічної спеціальності.

Науковці концепт «педагогічні умови» розуміють як «обставини, від яких залежить та за яких відбувається цілісний продуктивний педагогічний процес професійної підготовки фахівців, що опосередковується активністю особистості, групи людей» [1, с. 67]. Таке тлумачення акцентує увагу на тому, що педагогічні умови мають здатність забезпечити цілісність та продуктивність педагогічного процесу підготовки майбутніх викладачів предметів професійно-теоретичної підготовки до використання цифрових технологій у професійній діяльності.

У зв'язку з тим, що предметом нашого розгляду є організаційно-педагогічні умови, зупинимося більш детально саме на їх аналізі. Запропоновані іншими авторами визначення організаційно-педагогічних умов мають спільні та специфічні риси. Спільним у визначенні поняття “організаційно-педагогічні умови” можна вважати те, що більшість авторів дотримується позиції щодо тлумачення умов як «обставин педагогічного процесу, необхідних для досягнення його мети» [2, с. 56]. Подальший аналіз цього поняття у наукових роботах доводить, що зустрічаються значні розбіжності, пов'язані з широким колом досліджуваних освітніх проблем. Очевидно, що організаційно-педагогічні умови є різновидом педагогічних умов, які залежать від особливостей організації освітнього процесу.

Зважаючи на викладене вище вважаємо, що організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх педагогів професійного навчання до використання цифрових технологій – це сукупність заходів, які забезпечують внесення прогресивних змін у цілісну професійну підготовку майбутніх викладачів у закладах вищої освіти, що сприяють ефективному формуванню і розвитку визначених компетентностей бакалаврів професійної освіти.

Як зазначають науковці «цифрові технології стимулюють у студентів розвиток готовності до майбутньої професійної діяльності та сприяють розширенню переліку їх компетентностей» [3]. Розглянемо організаційно-педагогічні умови як важливі чинники, умови, методи й засоби, що мають позитивний вплив на розвиток готовності до професійної діяльності майбутніх викладачів закладів професійної (професійно-технічної) і фахової передвищої

освіти. На основі аналізу психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження та педагогічних спостережень, результатів експертного опитування й узагальнення виявлених недоліків підготовки майбутніх інженерів-педагогів у галузі цифрових технологій встановлено, що ефективний вплив на процес їх підготовки із застосуванням цифрових технологій у професійній діяльності забезпечуватимуть такі організаційно-педагогічні умови: підготовка до організації і здійснення дистанційного, змішаного та індивідуального навчання; формування компетенцій з організації та керування проектною діяльністю здобувачів освіти з використанням цифрових технологій; створення і використання індивідуального освітнього середовища викладача закладу професійної освіти.

Пандемія коронавірусу і війна призвели до значних змін в освітньому просторі України, які зміни поставили перед освітянами нові виклики – забезпечити доступ до освіти для всіх здобувачів, незалежно від місця їхнього перебування та безпекової ситуації; створити безпечні умови для здобуття освіти; забезпечити високу якість освіти в умовах обмежених ресурсів. У відповідь на ці виклики освітянами України розроблено та впроваджено низку нових стратегій і методик організації й здійснення освітнього процесу, однією з яких є активне використання змішаного навчання. Випускники педагогічних закладів вищої освіти мають бути готовими до професійної діяльності в умовах активного змішаного навчання, а в окремих регіонах – дистанційного навчання.

Проектне навчання дедалі більше набирає обертів, оскільки є ефективним і актуальним підходом до викладання та навчання. Численні дослідження науковців вказують на те, що після його успішного впровадження в учнів покращується мотивація до навчання та підвищується рівень досягнень. Запроваджений в Україні освітній проект «Нова українська школа» активно використовує проектне навчання і найближчим часом забезпечить випускниками заклади професійної (професійно-технічної) і фахової передвищої освіти. Викладачі мають бути готовими до продовження освітнього процесу у звичному для учнів форматі.

Впровадження цифрових технологій в педагогічну практику, здійснення дистанційного, а потім і змішаного навчання довели важливість створення і використання індивідуального освітнього середовища викладача – засобу, що забезпечує систематизацію навчального контенту, результатів освітньої діяльності та інших матеріалів, необхідних для роботи викладача. Підготовка майбутніх викладачів до створення і використання індивідуального освітнього середовища – необхідна умова ефективного педагогічного старту, початку професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Кобися В. М. Підготовка електромеханіків засобами проектування комп'ютерно орієнтованих технологій навчання в професійно-технічних навчальних закладах: дис. ... к.п.н. зі спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Вінниця, 2012. 287 с.

2. Кобися А. П. Розвиток пізнавальних інтересів учнів професійно-технічних навчальних закладів засобами телекомунікацій: дис. ... к.п.н. зі спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Вінниця, 2013. 317 с.
3. Гуревич Р. С., Коношевський Л. Л., Коношевський О. Л., Кобися В. М., Люльчак С. Ю. Роль цифрового освітнього середовища закладу вищої освіти у формуванні диджитальної культури студентів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Вип. 71, 2024. С. 5-21.

КУРБАТОВ В., Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, м. Харків

Науковий керівник: Г.І.Рибак, к.е.н., доцент, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, м. Харків

Діджиталізація торговельних послуг підприємств будівельного сектору

Діджиталізація змінює всі аспекти діяльності компаній, зокрема тих, що спеціалізуються на торгівлі будівельними матеріалами. Перехід на цифрові інструменти забезпечує оптимізацію процесів, підвищує продуктивність і дозволяє компаніям більш ефективно працювати з клієнтами та постачальниками. За даними досліджень, цифрові технології у будівництві сприяють значному підвищенню ефективності, що є критично важливим для торговельних підприємств у сучасних умовах ринку [2][5].

Автори Л. Чен та К. Кен досліджують вплив діджиталізації на індустріалізовані будівельні проекти і зазначають, що такі технології, як блокчейн, штучний інтелект і системи автоматизованого управління, забезпечують прозорість процесів та покращують управління ланцюгами постачання [2].

Коваленко та Дробот у своїх роботах досліджують впровадження CRM-систем у торговельних підприємствах, зокрема на ринку будівельних матеріалів, і підкреслюють, що ці системи позитивно впливають на взаємодію з клієнтами та управління запасами. CRM-системи допомагають підприємствам збирати та аналізувати дані про клієнтів, що дозволяє персоналізувати послуги та підвищувати рівень задоволеності клієнтів [1].

Основні проблеми впровадження цифрових технологій у торгівлі будівельними матеріалами пов'язані з нестачею кваліфікованих кадрів та високими витратами на інтеграцію нових систем. Також існують труднощі з об'єднанням даних з різних джерел, що часто призводить до помилок та збоїв у процесах постачання [5][4]. Для вирішення цих проблем варто розглянути впровадження е-прокурменту та автоматизованих систем управління запасами, які можуть значно знизити операційні витрати і покращити контроль над запасами. Використання інтернету речей (IoT) та блокчейну допоможе

підвищити прозорість ланцюгів постачання та забезпечити своєчасну доставку будівельних матеріалів [3][6].

Залучення динамічної системи закупівель (DPS) у сферу торгівлі будівельними матеріалами є обґрунтованим і актуальним з огляду на Директиву 2014/24/ЄС про державні закупівлі (Public Procurement Directive), яка визначає сучасні підходи до публічних закупівель у Європейському Союзі [2]. Ця Директива встановлює правові рамки для проведення державних закупівель у межах ЄС, забезпечуючи конкуренцію, прозорість і відкритість ринку [6].

Динамічна система закупівель (DPS) є інструментом електронних закупівель, який дозволяє державним та приватним підприємствам проводити закупівлі товарів та послуг протягом певного часу за допомогою більш гнучкого підходу. DPS працює в електронному середовищі і дозволяє постачальникам протягом усього періоду дії системи подати заявки на участь, що відрізняє його від традиційних закупівель, де учасники повинні подати свої пропозиції до конкретного терміну [5].

Актуальність впровадження DPS у контексті Директиви 2014/24/ЄС полягає в тому, що ця система відповідає принципам відкритості та гнучкості, рекомендованим законодавством. Директива заохочує використання інноваційних інструментів для забезпечення гнучкості та конкурентоспроможності публічних закупівель. DPS дозволяє підприємствам і організаціям оперативно реагувати на ринкові зміни та залучати нових постачальників на прозорих умовах протягом усього періоду функціонування системи. Це створює відкритий і гнучкий процес, що сприяє залученню широкого кола учасників, особливо малих і середніх підприємств (МСП), що є важливим аспектом у контексті європейського законодавства [4][3].

Залучення DPS до торгівлі будівельними матеріалами дозволяє вирішити одразу кілька проблем галузі, зокрема, оптимізацію закупівельних процесів, оперативний доступ до постачальників та можливість адаптації під специфічні потреби будівельних проектів, які динамічно змінюються. DPS дозволяє підприємствам швидко коригувати запаси матеріалів, знижувати витрати на логістику та мінімізувати ризики дефіциту товарів. Це особливо важливо в контексті великомасштабних будівельних проектів, де потреби можуть змінюватися залежно від етапів виконання робіт [6].

Згідно з Директивою 2014/24/ЄС, DPS сприяє розвитку конкурентного середовища, оскільки вона підтримує прозорість та рівноправний доступ до ринку для всіх учасників. У зв'язку з тим, що система дозволяє приєднуватися новим постачальникам на будь-якому етапі її дії, вона підтримує інклюзивність процесу закупівель і відкриває можливості для нових учасників, що відповідає вимогам Директиви щодо сприяння участі МСП у публічних закупівлях [4][2].

Таким чином, враховуючи рекомендації Директиви 2014/24/ЄС та переваги динамічної системи закупівель для будівельного сектора, впровадження цього інструменту є стратегічно важливим кроком для підприємств, які прагнуть підвищити свою ефективність, відповідати європейським стандартам і забезпечити стійкий розвиток на конкурентному ринку [6].

Методика вирішення включає поетапне впровадження цифрових рішень, починаючи з аналізу поточних процесів та вибору відповідних платформ для електронних закупівель і управління запасами. Це дозволить підприємствам поступово адаптуватися до нових технологій та навчити персонал користуватися новими інструментами [2][4]. Досвід компаній, таких як Leroy Merlin та "Епіцентр", показує, що використання цифрових інструментів, таких як автоматизовані платформи для управління запасами та CRM-системи, дозволяє знизити операційні витрати, покращити взаємодію з клієнтами та збільшити прозорість процесів [3][6].

Успішне впровадження цифрових технологій дозволить підприємствам адаптуватися до нових викликів ринку та забезпечити стійкий розвиток. Діджиталізація є ключовим фактором для підвищення ефективності та конкурентоспроможності торговельних підприємств у будівельному секторі. Впровадження таких рішень, як е-прокурмент, автоматизовані системи управління запасами та технології IoT, допомагає не тільки покращити внутрішні процеси, але й сприяє зниженню витрат та підвищенню рівня обслуговування клієнтів [5][2][7]. І відповідно можливість виходу до європейського ринку.

Список використаних джерел

1. Коваленко, М., Дробот, І., Литвин, А. Впровадження CRM-систем у торговельних підприємствах: позитивний вплив на продажі та взаємодію з клієнтами. Економічний вісник. 2023. №4. С. 54-67.
2. Leyan, Chen; Ke, Chen. Digitalizing Industrialized Construction Projects: Status Quo and Future Development. Applied Sciences. 2024. 14(13), 5456. URL: DOI: <https://doi.org/10.3390/app14135456> (дата звернення: 8.10.2024)
3. Mohamed, A. E-commerce and Digital Transformation in the Construction Industry. Academy of Strategic Management Journal. 2021. Vol. 20, Issue 1. P. 1-15.
4. Vitkauskaite, E., Gatautis, R. Challenges of ICT Implementation in Construction Sector. Journal of Industrial Engineering and Management. 2020. №2. P. 32-45.
5. RICS. Digitalisation in Construction: Annual Report 2023. London: RICS Publishing, 2023. 65 p.
6. Owusu, E. K., Mudiyansele, A. E., Ameyaw, E. E. Supply Chain and Procurement Digitalization in Construction: Relational Impacts on Productivity and Sustainability. Buildings. 2024. 14(3), 605. URL: DOI: <https://doi.org/10.3390/buildings14030605> (дата звернення: 8.10.2024)
7. Digital Transformation in the Construction Industry: 2024 Edition. Mindk.com. 2024. URL: <https://www.mindk.com> (дата звернення: 8.10.2024).

НАУМЕНКО О., Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця.

Науковий керівник: В.М. Кобися, кандидат педагогічних наук, доцент, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця.

Використання технологій доповненої реальності у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників

Доповнена реальність – досить популярна технологія, що має широкі бізнесові, розважальні та освітні можливості.

Науковці розглядають доповнену реальність як «комбінування модельного та реального світу на певному ідеальному дисплеї, з'єднаному із комп'ютером для полегшення знайомства із поняттями, які неможливо реалізувати у фізичному світі» [1, с. 31]. Тому розробнику засобів доповненої реальності необхідно «бути компетентним у комп'ютерній графіці, комп'ютерному моделюванні та застосовувати відповідні засоби розробки» [1, с. 34].

Ідея розвитку комп'ютерних навчальних середовищ належить Сеймуру Пейперту, який зазначив, що поряд зі змінами змісту освіти ще більших змін зазнають освітні технології. Широке впровадження інформаційно-комунікаційних технологій сприяло утворенню поняття інформаційного навчального чи інформаційного освітнього середовища. У Концепції створення і розвитку єдиної системи дистанційної освіти в Україні під інформаційно-освітнім середовищем розуміють системно-організовану сукупність засобів їх передачі, інформаційних ресурсів, протоколів взаємодії, апаратно-програмного і організаційно-методичного забезпечення, орієнтовану на задоволення освітніх потреб користувачів.

Розвиток мережевих технологій сприяв утворенню поняття мережеве освітнє середовище, основною особливістю якого стало розміщення навчальних матеріалів на мережевих ресурсах і організація освітнього процесу з використанням мережевих технологій.

Активне впровадження в освітній процес мобільних технологій, розвиток засобів мобільної комунікації, оптимізація мережевих ресурсів під використання мобільних гаджетів сприяло утворенню мобільно орієнтованого середовища навчання. Зрозуміло, що межі розглянутих понять досить умовні і досить часто нова назва спровокована розвитком відповідних технологій.

Розвиток комп'ютерних технологій та дидактичне наповнення освітнього процесу сприяли появі і розвитку різноманітних технологій навчання.

Доповнена реальність – це доповнення фізичного світу за допомогою цифрових даних, яке забезпечується комп'ютерними пристроями в режимі реального часу. Доповнена реальність є складовою змішаної реальності і є поєднанням реального світу з віртуальним – «відбувається накладання на середовище навколо нас певної частинки віртуальної інформації, наприклад графіку, звуків, анімації тощо» [2, с. 12].

Існує декілька різних технологій, які використовуються в доповненій

реальності:

- Доповнена реальність, що базується на маркерах.
- Безмаркерна доповнена реальність.
- Доповнена реальність, що базується на проекції.
- Доповнена реальність, що базується на візуальній інерціальній одометрії.

Перевагами застосування технологій доповненої реальності у навчанні є: наочність, зосередженість, максимальне залучення, безпека, результативність.

Надзвичайно важливо відзначити, що новітні технології відіграють важливу роль у навчанні майбутніх кваліфікованих робітників.

В навчанні професійно-теоретичних предметів, що інтегровано пов'язані з вивченням тем біології, анатомії, хімії, астрономії та в процесі вивчення багатьох інших предметів можна використовувати додатки доповненої реальності. Використання доповненої реальності на практичних та лабораторних заняттях полегшує розуміння учнями креслень, технічної документації та інструкцій з експлуатації окремих пристроїв і установок.

Онлайн експерименти для майбутніх кваліфікованих робітників технічних та інженерних професій у навчанні фізики чи електротехніки засобами доповненої реальності та сенсорних пристроїв візуалізують для користувачів реальні дослідження і спрямовані на надання студентам можливості спостерігати й описувати роботу реальних систем при зміні їхніх параметрів та часткову заміну матеріальних ресурсів та експериментальних установок об'єктами доповненої реальності.

Наприклад, методичні рекомендації та лабораторні установки можуть бути середовищем для роботи з доповненою реальністю. Лабораторні стенди або вимірювальні прилади використовують у якості маркерів, зокрема для доповнення їх інструкціями з використання. Доповнена реальність дає сучасне вирішення завдання заохочення студентів до дослідницької діяльності та мотивує їх до експериментування.

Отже, використання технологій доповненої та віртуальної реальності надає здобувачам освіти нові можливості та перспективи, спрямовані на практико-орієнтовне навчання, сприяє розвитку і самоосвіті кожного учня/студента, надає можливості в отриманні ними найсучасніших знань, практичної підготовки до професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Модло Є. О., Стрюк А. М., Семеріков С. О. Засоби доповненої реальності у мобільно орієнтованому середовищі професійно-практичної підготовки. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Професійна педагогіка і андрагогіка: актуальні питання, досягнення та інновації». 20-21 листопада 2017 року / за ред. О. О. Лаврентьевої, Т. М. Мішеніної ; Кривий Ріг, 2017. С. 31-34.

2. Литвинова С. Г. Методика використання технологій віртуального класу вчителем в організації індивідуального навчання учнів : автореф. дис. ... канд.

СТЕПАНЧУК Я., Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна

Науковий керівник: Гордійчук Г.Б., декан Факультету педагогіки, психології і професійної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, к. пед. н., доцент, м. Вінниця, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Abstract. The article is devoted to outlining the ways of using blended learning technologies in higher education institutions in order to optimize the educational process, ensure accessibility, flexibility and individual pace of learning educational content.

Key words: distance learning, higher education institution, optimization of the educational process, interactive learning materials, digital services and tools, online platforms.

Постановка проблеми. Цифрова трансформація всіх галузей людського життя, що охопила весь світ, відкрила шлях для переходу дистанційного навчання з нішового сегменту до критичного елемента освітньої галузі. Ця трансформація особливо актуальна в умовах пандемії COVID-19 та воєнного стану в Україні, зокрема, у сфері вищої освіти, де унікальні характеристики технологій дистанційного навчання можуть значно збагатити навчальні послуги, що надаються здобувачам освіти, урізноманітнити подачу матеріалу й підвищити зацікавленість здобувачів в отриманні знань.

Аналіз результатів сучасних досліджень і публікацій. Використанню змішаного навчання у вищій освіті присвячені наукові роботи: О. Барни, К. Бугайчука, І. Воротникової, М. Кадемії, В. Кухаренка, О. Коротун, К. Копняк, О. Рафальської, О. Спіріна, Ю. Триуса, Г. Чередніченко, Л. Шапрана, Т. Шроля й ін. До формування ІКТ компетентності зверталось багато науковців, які розглядали різні аспекти цієї проблеми: В. Биков, П. Безпалов, Л. Горбунова, А. Гуржій, М. Жалдак, А. Єлізаров, Н. Морзе, В. Лапінський, О. Ляшенко, О. Овчарук, А. Семібратов, Л. Шевченко та ін.

Метою статті є окреслення шляхів використання технологій змішаного навчання у закладах вищої освіти з метою оптимізації освітнього процесу, забезпечення доступності, гнучкості та індивідуального темпу засвоєння освітнього контенту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зауважимо, що ефективність освітньої діяльності закладів вищої освіти (ЗВО) може бути досягнута шляхом

використання різноманітних технологій дистанційного навчання. Зокрема, наведені нижче шляхи використання таких технологій можуть сприяти оптимізації освітнього процесу у ЗВО [1, с.216]:

- упровадження онлайн-курсів та вебінарів, що дозволяє студентам отримувати доступ до навчального матеріалу та взаємодіяти з викладачем незалежно від місця проживання. Це дозволяє збільшити доступність освіти для студентів із віддалених регіонів, а також забезпечує гнучкий графік навчання;

- використання відео- та аудіоматеріалів, які можуть бути використані для демонстрації теоретичних і практичних аспектів матеріалу, що пропонується для вивчення. Це дозволяє студентам переглядати матеріали у зручний для них час та в повторному режимі;

- використання спеціалізованих платформ навчання, наприклад, LMS дозволяє організувати та керувати навчальним процесом. Студенти можуть отримувати завдання, виконувати тести, спілкуватися з викладачами та студентами через ці платформи;

- використання інтерактивних ігор та симуляцій, які можуть стати ефективними засобами навчання, особливо під час вивчення практико орієнтованих дисциплін. Вони дозволяють студентам отримати практичний досвід і навички через віртуальне середовище, що може бути особливо корисним для здобувачів ЗВО. Інтерактивні ігри та симуляції стимулюють активну участь студентів, сприяють розвитку критичного мислення, швидкого вирішення практико орієнтованих проблем та колаборативної роботи;

- використання спільного редагування та обміну документами. Спеціальні платформи для спільного редагування документів, такі як Google-документи, дозволяють студентам співпрацювати над проектами, виконувати завдання та обмінюватися матеріалами в режимі реального часу. Це сприяє розвитку навичок колективної роботи та спільного вирішення виникаючих проблемних ситуацій;

- використання мобільних додатків та платформ, що дозволяє студентам отримувати доступ до навчальних матеріалів та ресурсів через свої смартфони або планшети. Це забезпечує гнучкість та мобільність навчання, дозволяючи студентам навчатися в будь-який зручний для них час та з будь-якого місця.

Усі ці засоби сприяють оптимізації освітньої діяльності студентів ЗВО, забезпечуючи доступність, гнучкість та індивідуальність засвоєння освітнього контенту. Використання адаптивних платформ та програм дозволяє студентам працювати в своєму темпі та розвиватися відповідно до власних можливостей.

Проте, на наш погляд, важливо враховувати особливості і можливості конкретного освітнього закладу, освітні потреби студентів цього закладу, особливості діяльності, до якої їх готує ЗВО з тим, щоб забезпечити необхідну програмну, методичну і освітню підтримку. Також украй важливою є підготовка викладацького складу ЗВО до застосування і впровадження відповідних технологій навчання в освітній процес.

Дистанційна форма навчання повністю перейшла на використання цифрових пристроїв із можливістю передавання інформації через екран монітора. У зв'язку з цим перед педагогами виникає завдання використати

переваги цифрових технологій для навчання і мінімувати негативний вплив їх на процес засвоєння інформації тими, хто навчається» [3, с. 129].

Умови дистанційного навчання в закладах вищої освіти вимагають особливого підходу до використання педагогічних технологій, прийомів та засобів навчання. Дистанційне навчання вимагає адаптації традиційних методів до віртуального середовища та використання нових інноваційних підходів.

Одним із способів адаптації традиційних педагогічних технологій до умов їх використання в дистанційному режимі є створення і використання інтерактивних навчальних матеріалів. Це можуть бути відеоуроки, презентації, інтерактивні навчальні документи і посібники, електронні курси, інтерактивні документи (форми опитування і тестування, ментальні карти, хмари слів, дошки оголошень, інфографіка, плакати, ігри тощо).

Ще одна важлива особливість – це використання інтерактивних комунікаційних засобів. Через спеціальні платформи для спілкування, форуми, чати, вебінари тощо здобувачі можуть взаємодіяти між собою та з викладачами. Це сприяє активній комунікації, обміну думками, дискусійності та колективному обговоренню проблем. Важливо забезпечити належне модерування та сприяти плідному обговоренню важливих питань, щоб студенти могли взаємодіяти ефективно та отримувати зворотній зв'язок.

Зрозуміло, що використання інтерактивних завдань та тестів допомагає забезпечити контроль навчання та оцінювання знань здобувачів в умовах дистанційного навчання. Завдання можуть бути різноманітними: від письмових робіт і тестів до проектів та онлайн-вправ, що перевіряють напрацювання практичних навичок. Використання цих педагогічних інструментів дозволяє перевірити розуміння матеріалу, розвивати критичне мислення та самоорганізацію студентів.

Важливою вимогою, на наш погляд, є забезпечення можливості для отримання зворотного зв'язку та підтримки здобувачів освіти. Ефективне використання технологій дистанційного навчання передбачає наявність каналів комунікації з викладачами та тьюторами, які забезпечують відповіді на запитання, консультують та надають необхідну допомогу. Це може бути електронна пошта, чати, онлайн-консультації або інші засоби зв'язку, які забезпечують надійну підтримку студентів упродовж усього освітнього процесу.

Цифрові сервіси та інструменти дозволяють викладачу зробити свою роботу більш продуктивною і динамічною. Вони забезпечують викладачеві можливість: створювати контент і робити його інтерактивним; планувати структуру заняття, використовуючи всі можливі формати спільної роботи; одержувати зворотний зв'язок від здобувачів освіти, які навчаються в режимі «тут і зараз»; перевіряти знання студентів в ігровій формі; створювати свій професійний он-лайн-простір та ін. [1, с.11].

Висновки. Таким чином, використання різних технологій, форм, методів і засобів в освітньому процесі ЗВО сприяє особистісним змінам у здобувачів освіти, підвищенню мотивації до вивчення навчальних дисциплін, зростанню практичних навичок використання цифрових інструментів, які так необхідні в їхній майбутній професійній діяльності.

Список використаних джерел

1. Гордійчук Г. Використання SMART-технологій у підготовці здобувачів закладів вищої освіти / Г. Гордійчук, Я. Степанчук // Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи : матеріали XII міжнар. наук.-практ. конференції (м. Хмельницький, 19–20 жовт. 2023 р.) / ред. кол.: Н. Г. Ничкало, В. О. Радкевич, І. В. Андросчук [та ін.]. – Хмельницький : ХНУ, 2023. – 400 с. С.215-217.
2. Гуревич Р. Цифрове освітнє середовище в закладах освіти // Р. Гуревич, Г. Гордійчук, В. Кобися, Л. Коношевський, О. Коношевський // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. – Серія: педагогіка і психологія. – 2023. – Випуск 73. – 120 с.
3. Касьян С. П.. Особливості відображення інформації в електронних освітніх ресурсах / С. П. Касьян // Вісник післядипломної освіти. «Серія «Педагогічні науки». 2021. – Вип.16 (45). – С. 128–139.

СТРАТІЙЧУК А., Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна

Науковий керівник: Гордійчук Г.Б., декан Факультету педагогіки, психології і професійної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, к. пед. н., доцент, м. Вінниця, Україна

Використання хмарних сервісів в освітньому процесі закладів професійної (професійно-технічної) освіти

Хмарні сервіси є важливим інструментом для цифровізації освітнього процесу, що активно впроваджуються в закладах професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О). Вони розвиваються на базі цифрових технологій та дозволяють покращити доступ до освітніх ресурсів, спрощують процес організації навчання, підвищують його ефективність, роблять його гнучкішим та доступнішим для всіх учасників.

Варіативність можливостей хмарних сервісів дозволяє налаштовувати навчальний процес відповідно до потреб конкретних закладів і учасників освітнього процесу. Це сприяє інтеграції нових освітніх технологій, засобів дистанційного навчання та підвищенню ефективності управління навчальними ресурсами.

Упровадження хмарних сервісів у навчальний процес значно полегшує виконання навчальних і адміністративних завдань, сприяє підвищенню якості освіти та дозволяє розвивати нові форми співпраці між учнями і викладачами. Наприклад, «інтерактивні платформи надають можливість студентам отримувати доступ до різноманітних візуалізацій, діаграм, тестів та інших інтерактивних ресурсів, що допомагають зрозуміти складні теми та

покращують засвоєння навчального матеріалу. Ці платформи також дозволяють викладачам створювати та керувати навчальними матеріалами, що дає їм можливість забезпечити спільну роботу зі студентами та забезпечити ефективне використання часу на заняттях» [2, с. 3-4].

Освітній процес повинен бути адаптивним до індивідуальних потреб кожного здобувача освіти, враховуючи різні рівні підготовленості учнів і студентів. У цьому контексті важливо створити умови для ефективного засвоєння матеріалу, забезпечуючи як базовий рівень знань, так і можливості для більш глибокого вивчення для тих, хто може йти далі. Важливою складовою цього процесу є автоматизація діагностики успішності навчання, що допомагає коригувати навчальні траєкторії. «Зважаючи на різну підготовленість і характер сприйняття (засвоєння) матеріалу дидактичне забезпечення має не тільки забезпечувати неодмінний мінімум, а також дати можливість успішним здобувачам освіти одержати найбільшу кількість знань. Система діагностики викладання (автоматизація цього процесу) вважається ключовим моментом, що коригує діяльність студентів. Асинхронність викладання дозволяє успішним здобувачам освіти найбільш продуктивно витратити свій час» [1, с. 7-8].

Однак, із зростанням популярності хмарних технологій виникає потреба у більш глибокому вивченні їх ефективності та впливу на організацію навчального процесу ЗП(ПТ)О. Адже «в освітньому процесі суттєве значення має не сама інформаційна технологія, а те, як її використання сприяє досягненню освітніх цілей. Підбір засобів комунікації, в першу чергу, складається зі змісту, а не технології, тобто в основі їх вибору лежить аналіз змісту навчальних дисциплін, ступеня активності студентів, конкретних цілей, їхньої залученості до освітнього процесу, бажаних результатів навчання тощо. Успіх навчання безпосередньо залежить не від виду інформаційних технологій, а від якості підготовки та представлення навчальних дисциплін» [1, с. 6].

Також не варто забувати, на нашу думку, про кібербезпеку та захист даних, адже це один із ключових викликів, із яким стикаються заклади професійної (професійно-технічної) освіти при впровадженні хмарних технологій. Оскільки хмарні сервіси зберігають велику кількість інформації на віддалених серверах, включаючи персональні дані студентів та викладачів, забезпечення конфіденційності та захисту цих даних стає критично важливим.

Основні ризики пов'язані з вразливістю до атак, оскільки інформація зберігається в хмарі і може стати об'єктом атак із боку хакерів. Це може призвести до витоку даних, зокрема персональних даних студентів та викладачів, що може мати серйозні наслідки. Також заклади освіти залежать від надійності хмарного провайдера. Від якості та безпеки послуг, що надаються хмарною платформою, залежить захист даних. «Хмарні технології також забезпечують захист даних в разі втрати або пошкодження обладнання користувача, так як дані зберігаються на віддаленому сервері. Крім того, провайдери хмарних технологій зазвичай забезпечують можливість створення резервних копій даних, що дозволяє користувачам забезпечити захист своїх даних в разі їх втрати або пошкодження» [2, с. 2]. Зауважимо, що за цих умов контроль доступу

залишається не менш важливим аспектом. У ЗП(ПТ)О необхідно ретельно контролювати, хто має доступ до певних ресурсів і даних у хмарі, оскільки невірні налаштовані права доступу можуть призвести до випадкового розкриття інформації або зловживання нею.

Хмарні технології постійно прогресують, і їх розвиток значно впливає на освітній процес закладів освіти. Окрім основних функцій зберігання та обміну інформацією, сучасні хмарні сервіси пропонують нові можливості для автоматизації навчальних процесів та створення віртуальних освітніх середовищ.

Одним із прикладів є використання штучного інтелекту в хмарних платформах для аналізу навчальних даних і персоналізації освітнього процесу. Наприклад, платформи на базі «Microsoft Azure» дозволяють створювати індивідуальні навчальні плани, базуючись на результатах попередніх завдань студентів, що сприяє підвищенню їх мотивації та результативності.

Варто зазначити, що у сучасній освіті зростає потреба в оптимізації витрат на технологічну інфраструктуру. Традиційні методи зберігання та обробки даних, зокрема локальні сервери та програмне забезпечення, потребують значних ресурсів на їхнє обслуговування, оновлення та підтримку, що може суттєво збільшувати бюджет закладів освіти. «Однак, відносно низькі витрати на обслуговування хмарних технологій в освіті можуть виявитися більш вигідними в порівнянні з традиційними методами зберігання та обробки даних, такими як локальні сервери та програмне забезпечення, які вимагають значних витрат на обслуговування та оновлення, а також вимагають фізичного місця для їхнього розташування» [2, с. 3].

Метою дослідження є окреслення ефективності навчання учнів ЗП(ПТ)О із застосуванням хмарних сервісів у порівнянні з традиційними методами навчання.

Наукова новизна дослідження полягає у визначенні та систематизації особливостей використання хмарних сервісів у професійній (професійно-технічній) освіті, а також у проведенні порівняльного аналізу ефективності навчання із застосуванням хмарних технологій та традиційних методів.

Практична цінність даного дослідження полягає в можливості застосування результатів для оптимізації навчального процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти шляхом інтеграції хмарних сервісів. Отримані результати можуть бути використані для розробки нових методик навчання, що базуються на хмарних технологіях, а також для підвищення ефективності управління освітніми ресурсами. Крім того, дослідження може бути корисним для викладачів та адміністраторів, які прагнуть покращити організацію дистанційного та змішаного навчання.

Список використаних джерел

1. Змішане навчання як сучасна форма побудови навчального процесу [Електронний ресурс] / [Р. С. Гуревич, Г. Б. Гордійчук, Л. Л. Коношевський та ін.] // Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in

Professional Training Methodology Theory Experience Problems. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://vspu.net/sit/index.php/sit/article/view/5540>.

2. Бабак, О., & Ісак, Л. (2023). ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ. Grail of Science, (27), 486–490. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.12.05.2023.079>

ЧЕРНИШ Т., Вінницький державний педагогічний університет, ім. Михайла Коцюбинського

Науковий керівник: Кобиця В.М. к.пед.н., доцент, Вінницький державний педагогічний університет, ім. Михайла Коцюбинського

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ОПЕРАТОРІВ З ОБРОБКИ ІНФОРМАЦІЇ ТА ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Анотація. Цифрова грамотність стала однією з найважливіших компетенцій сучасної людини. Оператори з обробки інформації та програмного забезпечення повинні володіти не тільки технічними навичками, а й вміннями ефективно працювати з інформацією, вирішувати проблеми та співпрацювати в цифровому середовищі. Ця робота досліджує, як цифрові технології можуть бути використані для формування цифрової компетентності у майбутніх фахівців.

Ключові слова: Цифрові технології, оператори з обробки інформації, програмне забезпечення, підготовка кадрів, освіта, інформаційні технології, ІТ-спеціалісти

Abstract. Digital literacy has become one of the most important competencies of a modern person. Information and software operators must possess not only technical skills, but also the ability to effectively work with information, solve problems and collaborate in a digital environment. This work explores how digital technologies can be used to build digital competence in future professionals.

Key words: Digital technologies, information processing operators, software, personnel training, education, information technologies, IT specialists

Постановка проблеми: Цифрові технології стали невід'ємною частиною сучасного освітнього процесу, відкриваючи перед нами безмежні можливості. Використання сучасних цифрових технологій дозволяє розглядати навчальний матеріал різноманітними способами, забезпечувати глибше занурення в тему обговорення, порівняно з традиційними формами навчання. Подача навчального матеріалу у вигляді аудіо чи відеоматеріалів, презентацій, значно збагачує навчальний процес, про який повідомляється на уроці. Галузь освіти значно модернізується за рахунок запровадження цифрових технологій в освітній процес.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Психологопедагогічні та дидактичні дослідження (Н. Морзе, О. Спірін, Е. Машбиц, Е. Полат) свідчать про те, що методики навчання на основі цифрових технологій здатні забезпечити індивідуалізацію навчання, де кожен здобувач освіти має різні темпи засвоєння матеріалу та різні стилі навчання. За допомогою цифрових інструментів можна

створювати індивідуальні навчальні траєкторії, адаптовані до потреб кожного здобувача освіти. Цифрові технології надають учням більше можливостей для самостійного дослідження, експериментування та створення власних проєктів. Завдяки різноманітності цифрових ресурсів, кожен учень може знайти матеріали, які відповідають його інтересам та рівню знань.

На необхідності впровадження цифрових технологій в освітню сферу акцентовано увагу в багатьох нормативно-правових документах. Зокрема, в Законі України «Про освіту» однією з ключових компетентностей визначено інформаційно163 № 1(15) 2023 цифрову. У Концепції Нової української школи зазначено, що використання цифрових технологій в освітньому процесі має носити наскрізний характер [1]. Про необхідність розвитку електронного навчання та формуванні цифрової компетентності учасників навчального процесу зазначається в Положенні про дистанційне навчання [2]. Різні аспекти цифровізації освітнього процесу стали предметом дослідження зарубіжних (К. Бассет, Г. Грибер, К. Гере, Л. Ванович, М. Деузе, Дж. Стоммел, М. Хенд) і вітчизняних (Д. Галкін, В. Биков, М. Жалдак, О. Овчарук, М. Лещенко, В. Ребрина, М. Шишкіна, О. Стрижак, А. Яцишин) науковців.

Мета статті полягає у теоретичному аналізі та перевірці ефективності впровадження цифрових технологій і освітній процес.

Виклад основного матеріалу. Воєнний стан в Україні поставив викладачів Державного професійно-технічного навчального закладу «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище» перед непротими викликами: як організувати якісну дистанційну освіту з використання цифрових технологій здобувачів освіти в умовах воєнного стану, коли викладач не може бути поруч.

У зв'язку з цим у світових освітніх колах став популярним новий термін – *facilitator* (особа, що сприяє, полегшує та допомагає навчанню), що відображає значні зміни у викладацькій діяльності, статусі викладача та основних функцій. Використання нових цифрових технологій в умовах дистанційної освіти може збільшити частку самостійної роботи кожного здобувача освіти в загальному бюджеті часу. Використання комп'ютерів і телекомунікацій, гнучкий розклад навчальних дисциплін, модульна побудова і вивчення навчальних дисциплін та інші дидактичні та організаційні заходи дозволили отримати нову змішану форму навчання, яка відрізняється від традиційної денної форми навчання [4].

Для організації освітнього процесу із застосуванням змішаного навчання викладачі Державного професійно-технічного навчального закладу «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище» згідно «Положення про дистанційне навчання» [5] використовують платформу *Google Workspace*.

Платформа *Google Workspace* – це безкоштовна та відкрита система управління дистанційною освітою, яка дозволяє використовувати широкий спектр інструментів для навчальної взаємодії викладачів, студентів та адміністрації закладів вищої та перед фахової вищої освіти.

Державний професійно-технічний навчальний заклад «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище» є учасником програми *Google Workspace*, має власний домен та розгорнув курси дистанційної освіти на платформі *Google Classroom*.

Як у всіх хмарних середовищах, збереження даних користувача відбувається в Інтернеті з можливістю одержувати доступ до них у будь-який час і з будь-якого пристрою, з подальшим збереженням на жорсткий диск або роботою з даними у «хмарі».

Google Workspace – це набір хмарних сервісів від Google, з яким будь-який навчальний заклад легко організовує процес дистанційної освіти. Викладачі можуть проводити трансляції та відеоконференції зі здобувачами освіти, зберігати необмежену кількість будь-яких файлів і документів, розміщувати й перевіряти виконані завдання, створювати тести, презентації та навіть писати й малювати на віртуальних дошках.

Формою організації дистанційної освіти з використання цифрових технологій навчання здобувачів освіти у Державному професійно-технічному навчальному закладі «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище» є реалізація навчання в умовах дистанційної освіти за допомогою сервісу *Google Classroom*, який є безкоштовним інструментом онлайн-освіти, що дозволяє організувати навчальний процес зі здобувачами освіти в віртуальному просторі. Зручний сервіс *Google Classroom* спеціально розроблений для викладачів провідною світовою компанією. У цьому сервісі викладачі самостійно можуть: створювати навчальні курси; ділитися освітніми матеріалами; створювати різноманітні завдання; перевіряти рівень засвоєння знань і стежити за ходом успіху кожного здобувача освіти; сервіс має широкий спектр дуже цікавих робочих інструментів - відео, зображень, симуляторів тощо[5].

Із запуском безкоштовного набору інструментів *Google* у 2014 році для роботи з електронними документами, поштою та сховищем, сервіси *Google* постійно оновлюються та додаються нові функції. З початку роботи здобувачам освіти подано понад 1 мільярд завдань (згідно з довідкою сервісу *Google*). Сьогодні сервіс інтегровано в роботу *Khan Academy*, одну з найвідоміших некомерційних освітніх організацій, яка запроваджує можливості дистанційного навчання для всіх людей. Якщо у вас є підключення до Інтернету, ви можете відкрити курс у будь-якому браузері на вашому комп'ютері, а також є підтримка нових версій. Безумовною перевагою є перспективи використання мобільних пристроїв (смартфонів, iPhone, планшетів) на базі *Android* та *iOS*. Розробники надають розширення для *Chrome* і можливість завантажувати програми в магазин *Google Play* і *iTunes*. Оскільки клас інтегровано з *Google Docs*, *Google Drive* та *Gmail*, викладачі можуть призначати завдання, додаткові матеріали-документи, посилання та зображення.

Завдяки легкому доступу до інтерфейсу класу та чіткій і ідеальній довідці *Google Classroom* він є одним із найкращих інструментів для дистанційного навчання.

Подальша робота *Classroom* включає створення стабільної та практичної системи дистанційної співпраці зі здобувачами освіти, удосконаленням структури та матеріалів курсу [3].

Отже, у ДПТНЗ «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище» використовуються сервіси *Google Workspace* для дистанційної освіти з використання цифрових технологій навчання здобувачів освіти.

Аналізуючи нові та перспективні форми організації освітнього процесу, ми маємо на увазі впровадження та реалізацію тієї чи іншої навчальної програми. Для отримання ефективних результатів викладачі Державного професійно-технічного навчального закладу «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище» підготували серію різноманітних навчальних матеріалів для формування так званих «кейсів». Тому невід'ємною частиною підвищення ефективності навчання здобувачів освіти з використанням цифрових технологій в умовах дистанційної освіти є організація обміну досвідом у середині освітнього закладу або між закладами освіти міста чи країни.

Розглянемо можливості онлайн інструментів та сформулюємо рекомендації щодо їх використання у професійній підготовці майбутніх операторів з обробки інформації та програмного забезпечення у межах Google Classroom з предмету «Основи комп'ютерної графіки та верстки» за Освітньою програмою професії Оператор з обробки інформації та програмного забезпечення за СП(ПТ)О 4113.І.62.00-63.10-2022, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від «26» липня 2022 р. № 666 на компетентністному підході.

Одним із сервісів для створення інтерактивних завдань, що можуть бути використані в освітньому процесі є Kahoot.

Kahoot - це навчальна платформа, за допомогою якої можна проводити інтерактивні заняття та перевірку знань студентів за допомогою онлайн-тестування.

LearningApps – сайт, що містить онлайн конструктор, що дозволяє створювати інтерактивні навчально-методичні матеріали і цікаві завдання (тести, кросворди, вікторини тощо).

Конструктор інтерактивних завдань Learning Apps призначений для підтримки процесу навчання за допомогою інтерактивних модулів (вправ). При цьому створювати інтерактивні модулі за готовими шаблонами може як учитель, так і здобувач освіти.

Основна ідея інтерактивних завдань, які можуть бути створені завдяки даного сервісу, полягає в тому, що учні можуть перевірити і закріпити свої знання в ігровій формі, що сприяє формуванню їх пізнавального інтересу до певного навчального предмету.

Wordwall – універсальний навчальний ресурс, що вирішує одне з найважливіших завдань освітнього процесу - підвищення мотивації здобувачів освіти. За допомогою цього ресурсу можна організувати диференціальне та індивідуальне навчання, створюючи різні типи вправ, наприклад, друковані чи інтерактивні, з урахуванням можливостей кожного окремого здобувача освіти.

Інтерактивні вправи можна відтворювати на будь-якому веб-пристрої: комп'ютері, планшеті, телефоні чи інтерактивній дошці. Дані вправи можна використовувати як для самостійної роботи здобувачів освіти так і викладачу для роботи здобувачів освіти біля дошки.

Вправи створюються за допомогою шаблонів (вікторина, кросворд, анаграма). Також є аркадні ігри.

Сервіс достатньо зручний для групової роботи. Здобувачам освіти надаються посилання на вправу, і в режимі реального часу вони виконують

завдання. Сервіс дає можливість здійснювати рейтинг результатів, сформований у вигляді таблиці.

Thinglink – онлайн інструмент дозволяє робити інтерактивні зображення, додаючи спеціальні мітки з мультимедійним контентом (посилання на певні ресурси, відео, аудіо, світлини, текст). Ресурс дозволяє працювати над широким діапазоном різних типів проєктів (карти мандрівок, навчальні посібники, плакати, інтерактивні схеми, віртуальні екскурсії), над кожним з яких можна працювати як індивідуально, так і спільно.

У сучасних умовах, коли активно впроваджується змішана форма навчання, нам потрібні інструменти, які б полегшували нашу працю при навчанні онлайн і офлайн.

Один із таких інструментів – платформа www.thinglink.com/edu. Вона дозволяє створювати інтерактивні плакати, що містять весь необхідний навчальний матеріал на одному екрані. Весь матеріал можна додати на слайд заздалегідь, відкрити його для демонстрування під час заняття, а також дати на нього посилання всім, хто залучений до процесу навчання за даною темою. Складність становить те, що платформа не має української мови.

Canva – це онлайн-платформа для графічного дизайну, яка використовується для створення різноманітних візуальних матеріалів, таких як: обкладинки для профілів, публікації, історії, банери; слайди, інфографіка, звіти; листівки, брошури, плакати, візитки; банери, значки, графіка для веб-сайтів; календарі, листівки, плакати. Canva це чудовий інструмент для створення професійного візуального контенту без необхідності володіти знаннями графічного дизайну.

Одним із переваг Canva є вбудований штучний інтелект (ШІ), який використовується для різних функцій, щоб допомогти користувачам створювати візуальний контент. Canva використовує ШІ для генерування зображень на основі текстового опису. Це може бути корисно, якщо у нас немає власних зображень або якщо ми хочемо створити унікальні візуальні ефекти; ШІ використовується для покращення зображень, наприклад, для видалення фону, регулювання освітлення та кольору, а також для автоматичного ретушування; ШІ може рекомендувати шаблони на основі ваших потреб і стилю; ШІ може допомогти вам створити дизайн, пропонуючи різні макети, шрифти та колірні палітри; ШІ може допомогти вам масштабувати зображення без втрати якості.

Canva постійно додає нові функції, що працюють на основі ШІ, тому можливості постійно розширюються.

Сервіс Wizer.Me – інтерактивні робочі аркуші, для роботи в класі на інтерактивній дошці.

За допомогою сервісу можна створювати цікаві дидактичні матеріали з будь-якої теми програми з використанням текстів, відео, аудіо, зображень, у тому числі інтерактивних.

Інтерактивний робочий аркуш є веб-сторінкою, на якій можна розмістити навчальний матеріал і різного типу завдання для здобувачів освіти.

По суті – це інструмент для створення інтерактивних робочих аркушів, в якому можна використовувати наступні завдання: відкрите питання, питання з

вибором відповіді, коментування-дискусія на задану тему, поєднання тексту і малюнку, з'єднання частин, таблиця, сортування, малювання.

Висновки. Завдяки цифровим технологіям, ми можемо зробити освітній процес більш індивідуальним. Кожен здобувач освіти має унікальні потреби та темпи навчання. Цифрові інструменти дозволяють створювати персоналізовані навчальні шляхи для кожного здобувача освіти, забезпечуючи безперервний зворотний зв'язок та адаптуючи матеріал до його рівня знань. Це дозволяє кожному здобувачеві освіти розвиватися в своєму власному темпі та досягати кращих результатів."

Список використаних джерел

1. Биков В.Ю. Мобільний простір і мобільно орієнтоване середовище інтернет - користувача: особливості модельного подання та освітнього застосування // Інформаційні технології в освіті. 2013. – №17. С. 9-37.
2. Генсерук Г. Р., Мартинюк С. В. Розвиток цифрової компетентності майбутніх учителів в умовах цифрового освітнього середовища закладу вищої освіти. Інноваційна педагогіка. Одеса, 2019. Вип. 19, т. 2. С. 158–162.
3. Гриценко В., Юстик І. Використання сервісу Google Classroom для управління освітніми процесами. URL: <http://www.kspu.kr.ua/ua/ntmd/konferentsiy/2015-10-06-06-17-54/sektsiia-4/3930-vykorystannya-servisu>
4. Особливості дистанційного навчання. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1209061355085/pedagogika/osoblivosti_distantsiynogo_navchannya.
5. Положення про змішане навчання, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>.
6. Google-Клас. Довідка Клас 2020: URL:<https://support.google.com/chrome/?p=help&ctx=keyboard#topic=9796470>

ШАТАЛОВ Р., Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна

Науковий керівник: Гордійчук Г.Б., декан Факультету педагогіки, психології і професійної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, к. пед. н., доцент, м. Вінниця, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАФІКИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Abstract. This article explores the features of using computer graphics in vocational and technical education under the conditions of distance learning. It highlights the benefits of integrating 2D and 3D graphics into the educational process, emphasizing their role in improving students' understanding of complex concepts,

developing practical skills, and enhancing motivation. The research suggests the need for further study and training for teachers and students to effectively use graphic tools in distance learning.

Key words: computer graphics, vocational education, distance learning, 2D graphics, 3D modeling, practical skills development, motivation

Постановка проблеми. У зв'язку з пандемією COVID-19 і початком повномасштабного вторгнення росії в Україну, проблема забезпечення навчання у змішаному і дистанційному форматі в закладах професійної (професійно-технічної) освіти в Україні стала вкрай актуальною і виникла нагальна потреба використовувати сучасні цифрові і веб-технології, зокрема комп'ютерну графіку, для підтримки освітнього процесу.

Однак специфіка деяких напрямів підготовки фахівців у галузі професійної (професійно-технічної) освіти (наприклад, комп'ютерна інженерія, промислова інженерія, автомобільна механіка тощо) потребує використання імерсивних технологій, графічних симуляцій, 3D-моделювання та інших можливостей комп'ютерної графіки для освоєння практичних навичок і вмінь. Проте нині дослідженню використання саме комп'ютерної графіки під час змішаного і дистанційного навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти приділяється, на нашу думку, недостатньо уваги.

Аналіз результатів сучасних досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про те, що сучасні дослідники інтенсивно досліджують різні аспекти формування графічних компетентностей в учнів закладаів професійної (професійно-технічної) освіти та спрямовані на значне вдосконалення освітнього процесу.

Наприклад, В. М. Бойчук, О. М. Джеджула, В. К. Сидоренко та ін. досліджували загальні питання методики графічної підготовки студентів, а С. С. Кізім, М. М. Козяр, М. Ф. Юсупова висвітлили методику використання інформаційно-комп'ютерних технологій при вивченні графічних дисциплін. Праці В. Ю. Бикова, Г. Б. Гордійчук, Р. С. Гуревича, С. С. Кізім, В. М. Кобисі, К. Р. Колос, В. М. Кухаренко, В. О. Уманця, І. Ю. Шахіної, Л. С. Шевченко та інших вчених присвячені проблематиці наукових засад організації дистанційної освіти. Розкриттю особливостей роботи в системі автоматизованого проектування AutoCAD присвячені праці В. Г. Стеблянка. Вплив ролі 3D моделювання на розвиток просторових уявлень у модернізації освіти досліджується в роботах І. В. Гевка, Л. В. Карпюк та інших авторів. Однак окремі питання ефективного забезпечення графічної підготовки в умовах дистанційного навчання залишається невирішеним.

Мета статті. Метою цього дослідження є окреслення шляхів використання комп'ютерної графіки під час змішаного й дистанційного навчання в системі професійної (професійно-технічної) освіти в Україні. Акцентувалося на деяких можливостях використання 2D-графіки в освітньому процесі закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Комп'ютерна графіка є ефективним інструментом для візуалізації навчального матеріалу та

забезпечення якісного засвоєння знань учнями і студентами. Однією з головних переваг комп'ютерної графіки є те, що вона допомагає візуалізувати складні концепції та ідеї, роблячи їх більш зрозумілими для учнів і студентів.

Існує значна кількість програм для створення 2D-графіки 3D-графіки, які можна успішно використовувати в освітньому процесі закладів професійної (професійно-технічної) освіти: AutoCAD, CorelDRAW, AutoSketch, Inkscape тощо. Ці програми дозволяють швидко малювати різноманітні геометричні фігури, тексти, використовувати готові фрагменти тощо. Це сприяє швидкій підготовці наочних матеріалів із різних дисциплін. Крім створення ілюстрацій, 2D-графіка дозволяє моделювати технологічні процеси та алгоритми роботи пристроїв. З її допомогою можна наочно продемонструвати послідовність операцій, рух деталей, роботу приладів і механізмів, що сприяє кращому засвоєнню технологічних дисциплін. Готові шаблони дозволяють швидко створювати чіткі схеми, креслення машин, агрегатів, деталей тощо. Це є невід'ємною частиною професійної підготовки майбутніх фахівців у закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

Зауважимо, що 2D-графіка надає широкі можливості для візуалізації навчального матеріалу та моделювання технологічних процесів у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Її використання спрощує засвоєння знань і сприяє формуванню практичних навичок у майбутніх фахівців.

Однією з ключових переваг 2D-графіки є можливість наочно ілюструвати складні технічні об'єкти та процеси. Це дозволяє значно спростити засвоєння абстрактних знань з дисциплін, пов'язаних із технікою. Зокрема, 2D-зображення деталей, вузлів та механізмів машин і устаткування допомагають учням швидше зрозуміти принципи їхньої роботи. Не менш важливою перевагою є можливість наочного моделювання технологічних процесів – від їхнього планування до реалізації на виробництві. За допомогою 2D-анімацій можна продемонструвати послідовність операцій обробки матеріалів, складання виробів та функціонування устаткування. Це допомагає майбутнім фахівцям краще засвоїти алгоритми виробничих процесів [1, с. 101].

Окреслимо можливості використання 2D-графіки для моделювання складних технологічних процесів у навчальному процесі закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Однією з головних переваг застосування 2D-зображень є те, що вони дозволяють наочно і детально ілюструвати послідовність операцій та алгоритми виробничих процесів. Це є особливо важливим при вивченні таких складних і абстрактних технологічних дисциплін, як зварювання, лиття, штампування. За допомогою 2D-анімації можливо демонструвати поетапно кожну дію, що значно спрощує сприйняття матеріалу. Крім того, із застосуванням 2D-графіки можливо створювати детальні інструктивні моделі окремих технологічних операцій. Наприклад, це можуть бути технологічні карти окремих видів зварювання, етапів ливарного виробництва тощо. Такі моделі дають змогу в повному обсязі проаналізувати умови і послідовність виконання кожного технологічного етапу. Крім того, 2D-моделювання дозволяє створювати інтерактивні посібники і довідники з технологічних процесів, які можна використовувати для самостійної підготовки.

У таких посібниках інформація подається у зручній та наочній формі за допомогою поєднання текстів, ілюстрацій і мультимедіа.

Використання комп'ютерної графіки, на нашу думку, суттєво впливає на зростання загального рівня мотивації учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти до навчання. Використання 2D-презентацій для викладання навчального матеріалу дозволяє більш яскраво й наочно подати інформацію, що сприяє привертанню уваги учнів. Виготовлені з використанням 2D-графіки інструкції та малюнки для засвоєння практичних навичок полегшують засвоєння інформації та підвищують мотивацію до опанування практичних умінь і навичок [2].

Висновки. Таким чином, використання ілюстративних 2D-матеріалів під час навчальних занять у закладах професійної (професійно-технічної) освіти сприяє якіснішому засвоєнню навчальної інформації учнями. Зокрема, це досягається за допомогою привертання їх уваги та глибшого розуміння навчальних тем, а також завдяки формуванню практичних навичок. Крім того, застосування 2D-графіки позитивно впливає на мотивацію учнів до вивчення окремих дисциплін шляхом урізноманітнення та вдосконалення навчального матеріалу за рахунок використання інфографічних об'єктів.

Список використаних джерел

1. Гнітецька Т. В., Гнітецька Г. О. Курс «Інженерна та комп'ютерна графіка» для студентів технічних університетів. Інформаційні технології і засоби навчання. 2022. Т. 90. № 4. С. 89–101.

2. Доценко Н. А. Методика викладання загальнотехнічних дисциплін в умовах інформаційно-освітнього середовища: методичні рекомендації. Миколаїв, 2021. 68 с.

ШЕВЧУК В, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

Науковий керівник: Кобися В. М., кандидат педагогічних наук, доцент, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

Використання GOOGLE CLOUD PLATFORM у підготовці майбутніх педагогів

Сучасне суспільство активно використовує цифрові технології для оброблення і зберігання величезної кількості інформації. Особливо активно використовується та оновлюється інформація в освітньому середовищі, адже знання про навколишній світ, технології, суспільні явища швидко доповнюються і оновлюються. Цифровізація освітнього середовища в сучасних умовах є необхідною для подальшого поступального розвитку суспільства. Вдосконалення інформаційних технологій займає важливе місце серед

численних нових напрямів розвитку освіти. Нині воно спрямоване на удосконалення забезпечення освітнього процесу і передбачає впровадження та ефективне використання нових засобів для організації і здійснення освітнього процесу, проведення якісного моніторингу його результатів, прогнозування майбутніх викликів і віднайдення способів їх нівелювання.

Важлива роль цифрових технологій в освіті складає в тому, що вони не тільки виконують функції інструментарію, що використовується для виконання педагогічних завдань, а й надають можливості для застосування нових форм організації і здійснення освітньої діяльності. З розвитком хмарних технологій та їх впровадженням в освітній процес у всіх його учасників з'являються нові можливості, реалізуються нові підходи.

Хмарні сервіси на даний момент є повноцінним навчальним інструментом, що дозволяє закладу вищої освіти створити власний онлайн-простір та формувати особисте освітнє середовище викладачів та студентів максимально ефективно. Одним з перспективних напрямів підвищення ефективності освітніх послуг є використання продуктів Google Cloud Platform (GCP).

Хмарні обчислення набули широкого поширення впродовж 2007 - 2008 років, коли компанія Google запустила у вільне використання онлайн-офіс Google Docs [1].

У 2024 році 96% світових бізнесів використовують хмарні сервіси. Нині на публічні хмарні платформи Amazon Web Services, Microsoft Azure та Google Cloud припадає $\frac{2}{3}$ ринку [2]. Зі зростанням ринку хмарних технологій на 20% щорічно, компанії по всьому світу прагнуть до цифрової трансформації, і GCP – один із лідерів цього ринку.

GCP пропонує набір потужних інструментів та сервісів для бізнесу, спрямованих на вирішення широкого кола завдань: від розробки та хостингу додатків до зберігання даних і аналізу великих масивів інформації. Кожен компонент GCP має своє специфічне завдання, дозволяючи компаніям ефективно керувати своєю IT-інфраструктурою та масштабувати бізнес в умовах глобального ринку. Однак, як і у будь-якого рішення, у GCP є свої переваги і недоліки, які необхідно враховувати.

Визначимо основні переваги GCP:

- Глобальна інфраструктура. GCP використовує одну з найбільших і найнадійніших глобальних мереж дата-центрів, що дозволяє бізнесу легко розгорнути і масштабувати додатки по всьому світу з мінімальною затримкою.

- Масштабованість і гнучкість. GCP автоматично масштабує ресурси залежно від навантаження на систему, що допомагає мінімізувати витрати в періоди низького попиту і швидко збільшувати потужності під час пікових навантажень. Це особливо важливо для компаній з нестабільними обсягами роботи.

- Безпека. Google пропонує передові технології безпеки, включаючи Cloud IAM (управління ідентифікацією і доступом), Security Command Center для моніторингу вразливостей і DDoS-захист. Все це гарантує, що дані вашого бізнесу залишаться під надійним захистом.

- Інновації. Google відомий своїми інноваційними рішеннями, включаючи машинне навчання та аналіз даних. GCP активно впроваджує ці технології, що дозволяє бізнесам використовувати новітні розробки для оптимізації процесів і прийняття рішень на основі даних.

Охарактеризуємо і основні недоліки роботи з GCP:

- Складність ціноутворення. Ціни на послуги GCP можуть варіюватися залежно від того, як часто і наскільки інтенсивно використовуються ресурси. Це може стати складним завданням для бізнесів, які не мають досвіду в управлінні хмарними інфраструктурами.

- Прив'язка до постачальника (vendor lock-in). Міграція з GCP на інші платформи може бути складною і дорогою через прив'язку до пропрієтарних сервісів та API Google.

Google активно підтримує тих, хто хоче освоїти хмарні технології, пропонуючи безкоштовні курси і ресурси для навчання на таких платформах, як Coursera, Qwiklabs і Google Cloud Training. Ці програми корисні як новачкам, так і досвідченим IT-фахівцям, які прагнуть покращити свої навички в хмарних обчисленнях, машинному навчанні, автоматизації та інших технологіях.

Міністерство освіти і науки України спільно з компанією Google продовжують активно працювати над створенням нових можливостей для підвищення кваліфікації науково-педагогічних та педагогічних працівників. Вони сприяють розвитку співпраці між закладами фахової передвищої та вищої освіти України і потенційними роботодавцями. Міністерство освіти і науки України спільно з компанією Google у вересні 2024 року запустили нову програму для закладів вищої та фахової передвищої освіти, спрямовану на розвиток навичок у сфері хмарних технологій. Програма є безкоштовною для всіх закладів освіти після попередньої реєстрації.

У межах програми студенти та викладачі мають змогу опанувати такі напрями:

- Google Cloud Digital Leader: базове розуміння хмарних концепцій і можливостей Google Cloud, наприклад, для гуманітарних спеціальностей;
- Google Cloud Engineering: заглиблення в хмарну інфраструктуру та підготовка до таких професій, як хмарний інженер або DevOps-інженер;
- Google Cloud Data Analytics: аналіз і перетворення даних у хмарі;
- Google Cloud Computing Foundations: технічний фундамент у хмарних обчисленнях;
- Google Cloud Cybersecurity: захист хмарних середовищ від загроз;
- Google Cloud GenAI: генеративний штучний інтелект та його застосування [3].

Головні переваги: безплатний доступ до платформи Google Cloud Skills Boost для закладів освіти та студентів, можливість інтегрувати програми до навчальних планів, технічна та організаційна підтримка протягом програми, практичні навички роботи в Google Cloud Консолі для студентів, сертифікати та значки навичок Google Cloud, а ще воркшопи з експертами Google та лідерами української IT-індустрії.

Однак для зручного викладання та навчання викладачам і студентам бажано мати базовий рівень знання англійської мови та вище.

Список використаних джерел

1. Беседіна С. В. Використання у освітньому процесі сервісів Google як інноваційних засобів хмарних технологій. URL: https://eprints.cdu.edu.ua/4142/1/besedina_1277-190.pdf.

2. Звягінцева О. Хмарні сервіси для бізнесу: огляд п'яти рішень. URL: <https://hub.kyivstar.ua/articles/hmarni-servisi-dlya-biznesu-oglyad-p-yati-rishen>.

3. Google надає безоплатний доступ для ЗВО до платформи Google Cloud Skills Boost. URL: <https://mon.gov.ua/news/google-nadaie-bezoplatnyi-dostup-dlia-zvo-do-platfomy-google-cloud-skills-boost>